januari 1958

Politiek en Cultuur

uit de inhoud.

Twee historische documenten

Nieuw-Guinea en Nederlands belang

Beeld en werkelijkheid in Twente

Monopolies en buitenlandse politiek

18e jaargang, nr 1

40 cent

JANUARI 1958

Twee historische documenten	*Jaap Wolff*	1
Nieuw-Guinea en Nederlands belang	*Henk de Vries*	10
Beeld en werkelijkheid in de Twentse textielindustrie	*A. van Turnhout*	19
Monopolies en buitenlandse politiek in de Ver. Staten	*Victor Perlo*	27
BOEKBESPREKING		
Drie boeken over atomen	*K. Hendriks*	36
Het levende lied	*C. Klaphek*	38
Petöfi herdacht en misbruikt	*A. Raviez*	39
PARTIJDOCUMENTEN		
CPN begroet verklaring van twaalf partijen		42
Telegram van PKI		44
Verklaring over Nieuw-Guinea		44
Stopt de bestedingsbeperking		45
Mededeling over royement van A. Verreijt		46
Resolutie inzake uittreden van C. Geugjes uit het PB		47
Resolutie inzake uittreden van B. Brandsen uit het PB		48

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar, losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127.

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C. Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

Politiek en Cultuur

inhoudsopgave 1958

algemene en internationale vraagstukken

De Egyptische revolutie	*Herbert Aptheker*	519
Is er nog hoop voor Prof. Zuidema?	*M. Bakker*	358
Gaullisme op z'n Frans en op z'n Haags	*M. Bakker*	489
Een nieuwe etappe in de Sowjet-landbouw	*C. Bultje*	199
De Sowjet-Unie en de ontwapening (Uit een interview met „The Times")	*N. S. Chroestsjow*	240
De „managers" — een nieuwe klasse?	*Ernst Fischer*	272
Algemene wetmatigheden en bijzonderheden bij de socialistische opbouw	*Dr. L. Gatowsky*	164
Algemene wetmatigheden en bijzonderheden bij de socialistische opbouw II	*Dr. L. Gatowsky*	224
Veranderingen in de betrekkingen tussen de volken	*P. de Groot*	57
Communisten regeren Kerala	*G. Liebscher*	124
Heeft het Scandinavische kapitalisme een „bijzonder karakter"?	*I. Nörlund*	565
Monopolies en buitenlandse politiek in de Ver. Staten	*Victor Perlo*	27
Koloniale rekening in Bagdad vereffend	*T. v. Stralen*	394
Arabische verrassing in UNO-assemblee	*T. v. Stralen*	451
Westduitse atoombewapening gevaar voor de vrede	*A. v. Turnhout*	351
Conjunctuur, crisis en oorlog	*G. Verrips*	544
Na Bandung . . . Caïro	*H. de Vries*	113
Twee historische documenten	*Jaap Wolff*	1
Communisme en vrijheid	*Jaap Wolff*	145
De Gaulle contra de Franse democratie	*Jaap Wolff*	289
In perspectief gezien	*Joop Wolff*	481
Onderwijs en inkomen in kapitalisme en socialisme		132

Nederland

Nederland 1928—1958		
Van agrarisch naar industrieel land	*A. B.*	246
Toenemende dollarheerschappij over Nederland	*A. B.*	505
Gaullisme op z'n Frans en op z'n Haags	*M. Bakker*	489
De economische toestand	*Fr. Baruch*	433
Werkclassificatie en loonpolitiek	*A. Blokzijl*	529
Ruilverkaveling noodzaak voor Nederlandse landbouw	*C. Borst*	153
De crisisdreiging is geen noodlot	*P. de Groot*	337
Industriële ontwikkeling in Noord-Brabant	*G. Maas*	540
De bescherming van de arbeider bij zijn werk	*Mr. M. D. Proper*	500
De nieuwe kinderbijslagverzekering	*C. de Rover*	158
Beeld en werkelijkheid in de Twentse textielindustrie	*A. v. Turnhout*	19
Als reformisten wenken . . .	*G. V.*	70
Stop de bestedingsbeperking	*H. Verhey*	49
De ontwikkeling van de Nederlandse uitvoer	*Jaap Wolff*	512

Uit de documenten van het 7de ANJV-congres
Hoe leeft de Nederlandse jeugd? 208
Bijeenkomst over economische vraagstukken 468

Indonesië

Dertien jaar Republiek Indonesië — *A. Averink* 346
Het Indonesische conflict en de Nederlandse regering — *P. de Groot* 105
Nieuw Guinea en Nederlands belang — *Henk de Vries* 10
Indonesië weerstaat interventie — *Henk de Vries* 254
Dr. Wiardi Beckmanstichting en Nieuw Guinea — *Henk de Vries* 442

cultuur, geschiedenis en wetenschap

Over de vrijheid van de kunstenaar — *George van Acker* 121
Notities over de laatste oorlogsjaren — *M. Bakker* 297
20 jaar na München — *F. Baruch* 385
De oorsprong van het Leven I — *J. D. Bernal* 276
De oorsprong van het Leven II — *J. D. Bernal* 328
Het karakter van de tweede wereldoorlog — *P. Derewjonko*, *D. Projektor* 367
Nieuwe gegevens over de oorsprong van het Christendom — *Ambrogio Donini* 460
Vijf historische Februaridagen — *S. Geugjes* 64
Contra-revolutie en revisionisme reikten elkaar de hand — *S. Geugjes* 402
Robespierre, pionier der democratie
6 mei 1758—28 juli 1794 — *C. Klaphek* 217
Eeuwfeest van het Darwinisme — *Dr. J. de Leeuwe* 472
Stalin en zijn werk — *Sowjet-Encyclopedie deel 40* 416
Middag in de wildernis — *Albert Maltz* 427
Sukomi uit Nagasaki — *Staf Rummens* 466
Stop de atoombomproefnemingen — " "
Doedintsew en de kunstmaan — *A. Soerkow* 41
Veertien gedichten
(bewerkt door Th. de Vries) — *Mao Tse-toeng* 409
Een Russische geleerde over de tachtigjarige oorlog — *J. F. W.* 557
Nieuw verschenen boeken — 96 en 287

de partij

Over het ontwerp-program van de Joegoslavische Communistenbond — *P. Fedossejew*, *I. Pomelow*, *W. Tsjeprakow* 262
De stuwkracht in de strijd — *H. Hoekstra* 193
Voor actie — tegen opportunisme — *H. Hoekstra* 241
Over „Vrijheid van critiek"
(Uit „Wat te doen?") — *W. I. Lenin* 282
Bij het begin van het nieuwe scholingsjaar — *N. Luirink* 455
De wortels van het revisionisme — *B. Ponomarjow* 363
Eenheid — bron van kracht — *L. C. Prestes* 79
Het Joegoslavische revisionisme —
produkt van imperialistische politiek — *Tsjen Po-ta* 318
Het dogmatisme en de rechtsen — *G. Verrips* 305
Bij de verklaring van de CPN over
de fractie Reuter-Brandsen — *Jaap Wolff* 97
Enkele actuele vraagstukken van de communistische beweging 85

partij-documenten 1958

CPN begroet de Verklaring van Moskou 42
Telegram van de PKI 44
Verklaring over Nieuw-Guinea 44
Stopt de bestedingsbeperking! 45
Mededeling over het royement van A. Verreyt 46
Resolutie inzake het uittreden van C. Geugjes uit het P. B. 47
Resolutie inzake het uittreden van B. Brandsen uit het P. B. 48
Besluit van het Partijbestuur over de partij-discussie 95
Verklaring over het optreden van een rechtse fractie 138
Versterking van het Partijbestuur 140
Oproep inzake de strijd van de Haagse bouwvakarbeiders 140
Communiquè inzake de „tegenregering" op Sumatra 141
Communiqué over Amerikaanse raketbases in Nederland 142
Program voor de Prov. Statenverkiezingen 143
Communistische partijen van Frankrijk en Nederland solidair 186
Strijdt tegen raketbases en Wehrmacht 189
Oproep van het Dag. Bestuur der CPN tot de vrouwen van Nederland 190
Mededeling Dag. Bestuur der CPN
over het optreden van Reuter-Brandsen 190
Westelijke inmenging in Indonesië — aanslag op de wereldvrede 191
Verklaring van het Dag. Bestuur over een bijeenkomst van BNOP-leden 192
Verklaring van het Partijbestuur der CPN
(over het optreden der rechtse fractie) 237
Congres in najaar 1958 238
Met alle mensen van goeden wille tegen raketbases 238
Mededeling van het Dag. Bestuur der CPN
(over uitnodiging Congres Joegoslavische Communistenbond) 239
De Sowjet-Unie en de ontwapening 240
Partijbestuur der CPN schrijft het partijbestuur van de P.v.d.A. 285
Zitting van het Partijbestuur der CPN 335
Voor de vrede in Europa 380
Oproep van het Dag. Bestuur der CPN (over het Midden-Oosten) 432
Versterkt De Waarheid
Oktober — maand van de pers 336
Voor 1 november 1500 abonnees winnen
19e Partijcongres bijeengeroepen 479
Brengt de Uniebonden in actie tegen de regeringsplannen 528
19de Congres door Partijbestuur voorbereid 574
1535 nieuwe abonnees — Op naar de 2500 575
Waarschuwing van het Partij-secretariaat 576

boekbesprekingen

Beeld en werkelijkheid in de Twentse textielindustrie
(drs. Th. J. IJzerman — Beeld en werkelijkheid in de Twents-
Achterhoekse textielindustrie) *A. v. Turnhout* 19
Drie boeken over atomen
(L. de Vries — Het Atoom
H. C. M. Edelman — Leven met Atomen
G. O. Jones — Van atoom tot heelal) *K. Hendriks* 36
Het levende lied
(Adam Mickiewicz — Het levende lied) *C. Klaphek* 38

Petöfi herdacht en misbruikt
(Arnold Krieger — Berg niet in de bruidskist je sluier) *A. Raviez* 39
Renato Guttuso
(John Berger — Renato Guttuso) *Ber Hulsing* 89
De Bondsrepubliek en Adenauer
(W. K. Gerst — Bundesrepublik Deutschland unter Adenauer) *G. Maas* 93
Wegwijs in de wijsbegeerte
(C. A. van Peursen — Wegwijs in de wijsbegeerte) *H. Gerards* 94
Overtuigend betoog voor pijnloze baring
(Dr. J. de Leeuwe en J. Touw—Zondervan — De psycho-profylaktische metode tot pijnloze baring) *O. B. Stetricus* 134
De vrouw in de moderne maatschappij
(Mevr. P. M. Franken—van Driel, De vrouw in de moderne maatschappij) *E. Verrips—de Jong* 137
Onderwereld N.V.
(Hendrik de Leeuw — Onderwereld N.V.) *Mr. Clara Enthoven* 177
Reeds 10 dagen . . . épos van de mens op zijn best
(John Reed — Zehn Tage die die Welt erschütterten) *J. Snellen* 182
Liefde, seksualiteit en huwelijk
(Dr. Erich Schindel en Dr. Anton Rot — Liefde, seksualiteit en huwelijk) *Th. E. van Reemst* 183
Onrust onder de Australische kolonisten
(J. D. Legge — Australian Colonial Policy) *I. Lebedew* 232
Mijn zeven zonen
(Alcide Cervi — Mijn zeven zonen) *G. Maas* 234
Rede van Prof. Dr. G. J. Kloosterman
(Het Universele karakter der verloskunde) *Dr. J. de Leeuwe* 235
De grote weg
(Agnes Smedley — De grote weg) *G. Maas* 283
Het land van Stevin en Huygens
(Prof. Dr. Dirk J. Struik — Het land van Stevin en Huygens) *T. de Jonge* 333
Het Verhoor
(Henri Alleg — Het verhoor) *J. Snellen* 334
Geschiedenis van de Russische kunst
(Geschichte der Russischen Kunst, Band I) *Prof. Dr. P. Hendrix* 376
De economische geschiedenis van Indonesië
(Prof. dr. G. Gongrijp — Schets ener economische geschiedenis van Indonesië) *Henk de Vries* 380
Avonturen in Bochara
(L. Solowjow — Avonturen in Bochara) *G. Maas* 431
Eeuwfeest van het Darwinisme
(Dr. A. Schierbeek — Darwins werk en persoonijkheid) *Dr. J. de Leeuwe* 472
Mens en arbeid
(Dr. Fr. de Jong — Mens en arbeid) *C. de Rover* 477
China werpt het juk af
(A. Averink, G. Maas en G. de Vries — China werpt het juk af) *Ir. S. J. Rutgers* 522
De verborgen verleiders
(Vance Packard — De verborgen verleiders) *T. Kruisman* 524
Naar verre werelden
(K. Gilsin — Naar verre werelden) *J. Berg* 526

18e jaargang no. 1 januari 1958

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

TWEE HISTORISCHE DOCUMENTEN

In de dagen, dat de veertigste verjaardag van de Russische revolutie werd gevierd, waren in Moskou delegaties van commmunistische en arbeiderspartijen uit vrijwel de gehele wereld aanwezig. Van 14 tot 16 november ontmoetten elkaar de vertegenwoordigers van de partijen uit twaalf socialistische landen en van 16 tot 19 november de afgevaardigden van alle 64 partijen, die voor de feestelijkheden naar de Sowjet-Unie waren gekomen.

Op deze twee bijeenkomsten werd gesproken over de huidige internationale toestand en over de versterking van de aaneengeslotenheid van de communistische partijen. De resultaten van de bijeenkomsten zijn neergelegd in twee belangrijke documenten: de verklaring van de twaalf partijen in de socialistische landen, waarover voordien de vertegenwoordigers van de andere partijen waren geraadpleegd, en een vredesoproep, uitgaande van de 64 communistische partijen. De verklaring van de twaalf partijen is sindsdien door de besturen van de communistische partijen in vele landen al besproken en de analyse die hierin van de toestand werd gegeven, heeft algemene instemming gevonden.

I

Een bijeenkomst van communisten uit zo vele landen is er nog nooit geweest. Voordien waren op de grootste ontmoeting afgevaardiden uit 43 landen bijeengekomen. Dit getal laat al zien hoe de communistische beweging zich in de jaren na de tweede wereldoorlog heeft ontwikkeld.

Er waren nu dertien partijen aanwezig uit socialistische landen, met een bevolking van meer dan een derde der mensheid; uit het kapitalistische deel van Europa waren er 17 partijen, van de 22 partijen uit beide delen van Amerika waren er 18 vertegenwoordigd, van de 20 partijen in Azië en Afrika hadden er 14 hun afgevaardigden naar Moskou kunnen zenden, terwijl ook delegaties van de communistische partijen uit Nieuw-Zeeland en Australië aanwezig waren. Tezamen hebben de communistische partijen in de gehele wereld nu 33 miljoen

leden, tegenover 3,1 miljoen voor de oorlog. Het aantal partijen in het kapitalistische deel van de wereld is thans tweemaal zo groot als in 1939 en het aantal leden is bijna vier maal zo groot.

Naar de omvang heeft de Moskouse bijeenkomst dus zijn gelijke niet, maar ook niet naar zijn inhoud. Nog nooit is de ervaring van zovele partijen uitgewisseld en neergelegd in documenten die de solidariteit van de communisten in alle landen weer zullen versterken. De politieke en ideologische grondslag van deze aaneengeslotenheid is in de verklaring en de vredesoproep opnieuw duidelijk tot uitdrukking gekomen.

„Wie had zich kunnen indenken in november 1956", schreef het Engelse blad „Daily Telegraph" mismoedig, „op het ogenblik dat de gebeurtenissen in Hongarije en Polen zich op hun hoogtepunt bevonden, dat de communistische partijen ermee zouden instemmen een verklaring over gemeenschappelijke doeleinden te ondertekenen."

Na een jaar moet aldus erkend worden, dat alle aanvallen en intriges om de communistische partijen, in het bijzonder die van de socialistische landen, uiteen te scheuren, zijn mislukt.

De kracht van de communistische beweging en haar aaneengeslotenheid zijn op treffende wijze aan de dag getreden. De stormloop die de reactie in de afgelopen twee jaar op de communistische partijen ondernam, in het bijzonder in verband met de maatregelen van het 20ste congres van de CPSU om de gevolgen van de persoonsverheerlijking te overwinnen en met de gebeurtenissen in Hongarije, is afgestuit op hun ideologische rijpheid en organisatorische kracht. Hoewel er overal onstandvastigen waren, die bezweken onder de druk en ofwel de partijen verlieten ofwel verkeerde, aan het marxisme-leninisme vijandige opvattingen ingang poogden te doen vinden, toonden de communistische partijen zich in staat om in moeilijke omstandigheden hun weg te bepalen en alle aanvallen af te slaan.

De communistische partijen versterkten hun eenheid op grondslag van het proletarisch internationalisme. Dit is niet geschied in de vorm van een Communistische Internationale met een centrale leiding, noch in de vorm van een Cominform, waarin alleen de grootste partijen vertegenwoordigd zijn. Daaraan bestaat geen behoefte.

De conclusie van de bijeenkomst was, dat het „onder de huidige omstandigheden doelmatig is, naast bijeenkomsten van leidende functionarissen en het uitwisselen van informaties op tweezijdige grondslag, in de mate waarin het vereist is, ook bredere bijeenkomsten van communistische en arbeiderspartijen te beleggen om actuele internationale problemen te bespreken, ervaringen uit te wisselen, de wederzijdse ervaringen en standpunten te leren kennen en de gemeenschappelijke strijd voor de gemeenschappelijke doeleinden, voor vrede, democratie en socialisme te coördineren."

Op de Moskouse bijeenkomst werd gewezen op de betekenis van de Sowjet-Unie als eerste kracht in het socialistische kamp en op de leidende rol van de CPSU.

Dit is een punt waarop de aanvallen van de reactie en de revisionisten de afgelopen tijd in het bijzonder waren gericht. Door de CPN werden dergelijke aanvallen op haar 18de congres (oktober 1956) met kracht afgewezen. Het congres trad juist op voor versterking van de solidariteit van de communistische beweging en onderstreepte de rol

van de Sowjet-Unie als aanvoerder van de internationale arbeidersbeweging.

Van groot belang is ook de verdere toenadering tot de Joegoslavische Communisten Liga, die de Vredesoproep van de 64 partijen mede ondertekende. Er zijn echter nog meningsverschillen over ideologische en politieke vraagstukken met de Communisten Liga. Deze leidden ertoe, dat zij niet deelnam aan de bijeenkomst van de vertegenwoordigers der partijen in de socialistische landen en aan de ondertekening van de verklaring. Deze meningsverschillen zijn echter geringer dan voorheen en ongetwijfeld zal de tijd komen, dat de vraagstukken waarover nu nog meningsverschillen bestaan, tezamen met de Joegoslavische Communisten Liga zullen worden opgelost.

De aaneensluiting van de communistische beweging betekent een belangrijke versterking van alle communistische partijen en van de strijd die zij gezamenlijk voeren. Ze zal de aaneensluiting bevorderen van alle vrijheids- en vredelievende krachten van de gehele mensheid, wier voorhoede wordt gevormd door de communistische partijen, en maakt het mogelijk de naar oorlog drijvende krachten nog beter de voet dwars te zetten en hen te verhinderen hun doeleinden te bereiken.

II

Deze nieuwe internationale eenheid is tot uitdrukking gekomen in geheel nieuwe omstandigheden. Ja, zij is zelf een van de elementen die een keerpunt in de internationale toestand hebben teweeg gebracht.

Dit keerpunt is echter hoofdzakelijk bereikt als gevolg van de gegroeide kracht van het socialistische kamp, dat thans al een miljard inwoners telt, terwijl de imperialistische landen tezamen een bevolking van 400 miljoen hebben en door onderlinge en inwendige tegenstellingen worden verscheurd. Bovendien hebben de voormalige koloniale landen een bevolking van 700 miljoen mensen en de kapitalistische landen die tendenties hebben tot neutraliteit van ongeveer 600 miljoen.

Er leven nu nog ongeveer 150 miljoen mensen in koloniën, maar in deze landen versterkt zich de bevrijdingsbeweging die streeft naar onafhankelijkheid. In de voormalige koloniale landen, die hun staatkundige zelfstandigheid al hebben bevochten, brengt de bevrijdingsbeweging het imperialisme slag op slag toe. Het laatste voorbeeld hiervan zijn wel de gebeurtenissen in Indonesië. Hoewel in deze landen het kapitalisme nog bestaat, kunnen de monopolisten die in de grootste kapitalistische landen aan het roer staan, ze toch niet tot hun kamp rekenen. De volken in deze landen, ook de nationale bourgeoisie, richten zich tegen het imperialisme en verzwakken en isoleren daardoor de imperialistische machten. De maatschappelijke ontwikkeling in de gehele wereld wordt daardoor versneld.

Het ontwikkelingstempo van de socialistische landen is veel sneller dan dat van de imperialistische landen. De Sowjet-Unie heeft op enkele gebieden van wetenschap en techniek de Ver. Staten reeds ingehaald. De gemiddelde jaarlijkse toename van de industrie-productie was van 1918 tot 1957 in Engeland 1,9%, in Frankrijk 3% en in het belangrijkste kapitalistische land de Ver. Staten 3,2%. In de Sowjet-Unie was het

echter 10% per jaar. Ook in China en de Oosteuropese volksdemocratieën ontwikkelt de socialistische economie zich in een hoog tempo.

Op grondslag van dit hogere ontwikkelingstempo is de Sowjet-Unie erin geslaagd als eerste de atoomenergie voor vredesdoeleinden te gebruiken en als eerste kunstmanen te lanceren. Op grondslag hiervan zal zij in de komende vijftien jaar de Ver. Staten in productie per hoofd van de bevolking inhalen. In een wat kortere periode zal China meer staal en enkele andere belangrijke industrieproducten voorbrengen dan Engeland. Zo zal de voorsprong, die het socialistische kamp op sommige gebieden nu al heeft, toenemen en zich tot andere gebieden uitbreiden.

Op het ogenblik bestaat er op de meeste gebieden van de productie nog een achterstand, maar niet dit is van beslissende betekenis. De krachtsverhouding wordt in de eerste plaats bepaald door het verschil in de aard van de maatschappelijke stelsels. Het socialime is sterker, omdat het in overeenstemming is met de ontwikkelingsbehoefte van de productiekrachten en steunt op de vooraanstaande en vooruitstrevende klasse, op het proletariaat. Deze eigenschap is, naast natuurlijk een bepaald peil van de materiële productie dat reeds bereikt is, voldoende om de superioriteit van het socialisme over het kapitalisme te verzekeren.

Het socialisme is door dit alles definitief het sterkste geworden. De verklaring zegt dit met de woorden: „Het belangrijkste kenmerk van ons tijdperk is de overgang van het kapitalisme naar het socialisme". Een overgang die sneller en sneller gaat.

Het krachtoverwicht van het socialisme is in de afgelopen jaren al in een reeks gebeurtenissen tot uitdrukking gekomen, zoals de nederlaag van de Amerikaanse legers in de oorlog in Korea en van de Franse, door Amerika gesteunde strijdkrachten in Viet-Nam, alsook in de ineenstorting van het oorlogsavontuur tegen Egypte en het verhoeden van de agressieve plannen tegen Syrië. Op technisch gebied uitte dit overwicht zich in het tot stand brengen van de intercontinentale ballistische raket door de Sowjet-Unie en het lanceren van de kunstmanen.

Wijziging in de krachtsverhoudingen maakt het mogelijk om met succes te strijden tegen het ontketenen van oorlogen, waartoe het imperialisme altijd de voedingsbodem biedt.

De vredesoproep van de 64 partijen verklaart het met alle duidelijkheid: „Thans zeggen wij communisten: het is tegenwoordig mogelijk, een oorlog te verhinderen, de vrede kan tegenwoordig behouden worden. Wij zeggen dit met volle overtuiging, daar in de wereld van vandaag een andere toestand, een heel andere krachtsverhouding is komen te bestaan ... De vrede beschikt over geweldige krachten. Die krachten zijn in staat, een oorlog te verhinderen en de vrede in stand te houden. Wij communisten beschouwen het niettemin als onze plicht, alle mensen op aarde te waarschuwen, dat het gevaar van een ontzaglijke, moorddadige oorlog niet van de baan is".

De weigering van de Ver. Staten om te komen tot stopzetting van de proeven met kernwapens en tot een verbod van deze wapens, de mislukking van de ontwapeningsbesprekingen ondanks de tegemoetkomende houding van de Sowjet-Unie, de voortzetting van de bewapeningswedloop, de plannen tot uitrusting van de Westduitse Wehrmacht met atoomwapens, alsmede de plannen tot het opslaan van raketten in

de waarschuwing in de vredesoproep. Het zou gevaarlijk zijn en een miskenning van het wezen van het imperialisme, als deze zwarte zijde van de internationale toestand niet duidelijk werd blootgelegd.

Van bijzonder belang is de passage in de verklaring, „dat in West-Duitsland met de steun van de Ver. Staten het Duitse militarisme herleeft, waardoor in het hart van Europa een ernstig oorlogsgevaar wordt teweeggebracht."

De strijd hiertegen is een van de hoofdtaken van alle vredelievende mensen. Het is altijd de politiek van de CPN geweest om alle nationale krachten van ons land hiertoe te verenigen. Met de voorstellen die op de bijeenkomst zijn gedaan tot het coördineren van de actie van de communistische en arbeidspartijen van alle aan West-Duitsland grenzende landen ter beteugeling van de Westduitse argressiviteit is zij het volkomen eens. De Duitse Democratische Republiek, aan wie alle deelnemers van de bijeenkomsten hun solidariteit en ondersteuning toezegden, vervult daarbij een bijzonder grote rol.

De vredesoproep ontwikkelt een groots programma van strijd voor de vrede, die de belangrijkste taak is in deze tijd. De eerste punten van dit program zijn: de onmiddellijke stopzetting van de proeven met atoom- en waterstofwapens en het allerspoedigst en onvoorwaardelijkst verbod van de aanmaak en het gebruik van deze wapens.

De aaneensluiting van alle vredeskrachten is daartoe noodzakelijk. De communisten zijn bereid om allen, die van goeden wille zijn de hand te reiken en met hen hun inspanningen te verenigen. Zij zijn bereid om het optreden van alle staten, partijen, organisaties, bewegingen en personen te ondersteunen die optreden voor de vrede.

Om de avonturiersplannen van de oorlogsdrijvers te voorkomen, is waakzaamheid en actieve, hardnekkige strijd noodzakelijk. Mocht echter toch het imperialisme een oorlog ontketenen, dan zal ondanks alle vernietigingen en leed, de uitkomst alleen kunnen zijn, dat het imperialisme ten onder gaat.

Als het evenwel gelukt om in de komende 10 - 15 jaar oorlogen te verhinderen en de vrede te handhaven, dan zal door de gestegen macht van het socialisme oorlog voor eeuwig uit het leven der mensheid worden gebannen.

III

Aaneensluiting en eenheid - dit zijn de begrippen, die in deze twee historische documenten in het middelpunt van de aandacht staan. De breedste vereniging van alle krachten is nodig om het oorlogsgevaar terug te dringen. Ook in de strijd voor de nationale onafhankelijkheid, tegen koloniale agressie en feodale onderdrukking, is het nodig allen aaneen te sluiten, niet alleen de arbeiders, boeren en kleine burgerij, maar tevens de nationale bourgeoisie. Deze kan in het anti-imperialistische front een belangrijke rol vervullen, zoals o.a. in Indonesië opnieuw blijkt.

Doch niet alleen in de koloniale landen is zo'n eenheidsfront noodzakelijk en mogelijk.

In de kapitalistische landen is dit eveneens het geval. De politiek van oorlogsvoorbereiding wordt door de Amerikaanse monopolies ge-

bruikt om de andere kapitalistische landen aan zich te onderwerpen en ze te veranderen in hun wingewesten. In deze oorlogspolitiek ondervinden ze, - welke tegenstellingen en concurrentiestrijd zij onder elkaar ook voeren -, de ondersteuning van de monopolistische groepen in de betrokken landen, die hun beperkte groepsbelangen stellen boven de nationale belangen. In ons land zijn het monopolies als de Shell, Philips, Unilever en de AKU, die de grootste invloed hebben op het regeringsbeleid; hun vertegenwoordigers maken deel uit van het regeringsapparaat en trachten alles en allen in dienst te stellen van de winstzucht der monopolies. Zij vergroten de uitbuiting van de arbeiders ook met behulp van allerlei regeringsmaatregelen (o.a. door hoge belastingheffing en grote militaire uitgaven) en kunnen daardoor tevens een herverdeling van de door de arbeiders geschapen meerwaarde tot stand brengen, die hun winsten tot het maximale vergroot.

De belangen en politiek van de monopolies komen daardoor steeds meer in tegenstelling tot de belangen van alle lagen van de bevolking ook tot delen van de bourgeoisie. De mogelijkheid groeit om hen allen aaneen te sluiten.

De noodzaak van de vereniging tegen de grote monopolies, met als eerste doel het behoud van de vrede, de herovering van de nationale onafhankelijkheid en de verbetering van het levenspeil, is door de CPN reeds vele malen uitgesproken. Deze gedachte ligt ten grondslag aan het ontwerp-beginselprogram van 1952, aan de besluiten van haar congressen, aan de leuze „Eenheid tegen Romme", tegen Romme als vertegenwoordiger van de grote monopolies en haar bondgenoten in Amerika en West-Duitsland.

Met de koers die in de verklaring van de communistische partijen is uiteengezet, kan de CPN zich dan ook geheel eens verklaren. De uiteenzettingen in de verklaring bevestigen en verduidelijken haar reeds lang ingenomen standpunt.

Bij het tot stand brengen van een nationaal-democratisch front is allereerst de strijd voor de eenheid van de arbeidersklasse van belang. Gesplitst als deze is in een sociaal-democratische en communistische vleugel is het overwinnen van deze verdeeldheid nodig.

De rechtse leiders van de sociaal-democratie doen alle moeite om het tot stand brengen van de eenheid van socialisten en communisten te verhinderen. Maar de tijd dwingt tot samenwerking in vele vraagstukken; de noodzaak van eenheid van actie om de belangen van de arbeiders te verdedigen stelt steeds weer opnieuw dit vraagstuk aan de orde.

De eenheid en de samenwerking tussen de socialistische en communistische partijen, tussen alle arbeiders is niet alleen van betekenis voor het volbrengen van directe taken, doch ook voor het tot stand brengen van het socialisme. Op grondslag van de nieuwe krachtsverhoudingen in de wereld neemt de mogelijkheid toe om de macht op vreedzame wijze, met gebruikmaking van het parlement en door een coalitie van meerdere partijen in handen van de arbeidersklasse te brengen en de belangrijkste productiemiddelen tot maatschappelijke eigendom te maken.

Onder deze verhoudingen hebben de pogingen van de CPSU om tot een gesprek met de sociaal-democratische partijen te komen, grote be-

tekenis. Welk een verontwaardiging in socialistische kring verwekte het botte afwijzende antwoord van Vermeer op de brief van Chroestsjow over de toestand in het Midden-Oosten! Reeksen socialisten bestreden dit antwoord en spraken zich uit voor een ernstige meningswisseling. De rechtse leiding van de P.v.d.A. achtte zich genoopt enkele scribenten in het vuur te brengen om te pogen Vermeers optreden te rechtvaardigen.

Sectarisme ten aanzien van de sociaal-democratie en de door haar beheerste vakbeweging, het NVV, kan in deze omstandigheden slechts remmend werken. Het is nodig de sectarische houding, die diepe wortels heeft, te bestrijden en te vervangen door een houding die in overeenstemming is met deze tijd en de door haar aan de orde gestelde vraagstukken.

IV

Zoals altijd op keerpunten in de historische ontwikkeling is ook in de laatste jaren een revisionische stroming aan de dag getreden.

De eerste maal, dat dit in de geschiedenis gebeurde, was aan het begin van deze eeuw. Toen was het nodig de positie van de arbeidersbeweging en haar politiek te bepalen onder de omstandigheden van het imperialisme, dat talrijke nieuwe verschijnselen met zich bracht. Op dit keerpunt in de ontwikkeling verrees er eerst in de Duitse arbeidersbeweging, maar daarna ook in andere landen, een groep die aandrong op herziening, op revisie, van het marxisme. Dit kwam neer op het afstand doen van de revolutionaire inhoud van het marxisme en op een aanpassing bij de verlangens van de bourgeoisie.

Hoewel toendertijd in Duitsland deze opportunistische ideeën van Bernstein c.s. werden afgewezen, drongen zij toch steeds dieper door. Dit kwam, omdat geen juist begrip van de nieuwe toestand en de daaruit voortvloeiende nieuwe taken bestond. Zo'n analyse werd echter in Rusland gegeven door Lenin en onder zijn leiding werd een partij opgebouwd, die aan alle omstandigheden, voortvloeiend uit de nieuwe situatie het hoofd wist te bieden. Lenin deed op geen enkel punt afstand van de revolutionaire geest van het marxisme, integendeel hij handhaafde deze en paste haar toe onder de gewijzigde omstandigheden.

Na het 20ste congres van de CPSU, waar duidelijk tot uitdrukking kwam, dat er diepgaande veranderingen in de wereld plaats hadden, ontwikkelde zich ook ditmaal zo'n revisionistische stroming. Evenals indertijd is het een internationaal verschijnsel, dat tot uiting komt in alle landen en partijen.

Het hedendaagse revisionisme past zich eveneens aan bij de bourgeoisie en haar plannen. Het richt zich tegen de eenheid van de socialistische landen en de communistische partijen en tracht de organisatorische grondslagen van deze partijen te ondergraven. Deze capitulatie wordt dan „gerechtvaardigd" met luid misbaar over de fouten, die door de CPSU op moedige wijze aan het licht werden gebracht, om met het oog op de nieuwe, grootse taken alle belemmeringen voor haar activiteit weg te nemen en herhaling van deze fouten in de toekomst te voorkomen. Voor de grofste verdraaiingen wordt daarbij niet teruggeschrokken.

Zo richten de revisionisten zich tegen het democratisch centralisme, dat de opbouw van de communistische partijen bepaalt, met redeneringen volgens welke dit principe „de discussie beperkt", „de vrije meningsuiting verhindert", „tot bureaucratie leidt", „de leden tot robots maakt" of „een kunstmatige eenheid tot stand brengt." Het redmiddel tegen al deze kwalen zou zijn de organisatorische banden losser te maken.

De kracht van de communistische partij ligt evenwel niet alleen in haar revolutionaire theorie en een op grondslag hiervan uitgewerkte juiste politiek. Om deze uit te voeren, moet de arbeidersklasse gebruik maken van haar voornaamste strijdmiddel tegen de sterke krachten van het kapitaal, haar georganiseerdheid. Vandaar, dat de communisten zo'n grote rol toekennen aan de organisatie. De ontkenning van de betekenis van de organisatie zou de partij verhinderen op een juiste wijze leiding te geven aan de strijd van de arbeidersklasse. Door de organisatie vormen de communisten niet alleen een verbond van gelijkgezinde, maar ook van eensgezind handelende mensen. Door deze eenheid juist zijn ze in staat grote invloed uit te oefenen. Vandaar de verplichting van ieder partijlid om de eenheid van de partij met de grootste zorg te behoeden.

De eenheid berust op een alzijdige en diepgaande bespreking van de vraagstukken en de democratische besluitvorming. Doch democratie betekent niet, dat er vrijheid is om tegen de opvattingen en de lijn van de partij op te treden. Discussie en critiek moeten plaatshebben op grondslag van het marxime-leninisme. Het betekent ook niet, dat men zich aan uitvoering van een besluit kan onttrekken met de motivering, dat men een andere mening heeft. De eenheid berust juist hierin, dat na de bespreking, het uitspreken en beluisteren van verschillende meningen, de opvatting van de meerderheid tot stand komt, deze in een besluit wordt neergelegd en dit besluit door allen wordt uitgevoerd.

Na de gebeurtenissen in Polen aan het einde van 1956 hebben zij die afstand wilden doen van dit principe ter verdediging van hun standpunt wel verwezen naar de discussies tussen de Poolse communisten. Een onjuiste verwijzing! In mei 1957 verklaarde Gomulka in een samenvattende rede over de discussies: „Discussies en uitwisseling van meningen met het doel om betere vormen voor de activiteit van de partij, betere methoden voor de overgang van kapitalisme naar socialisme te vinden, moeten altijd hun weerslag vinden in besluiten van de betreffende partij-organen. Problemen waarover meningsverschil bestond, worden als ze opgelost zijn, of opgenomen in het program van de partijactiviteit, in de politieke lijn van de partij en worden dan bindend voor de gehele partij, of ze worden afgewezen en dan moet de discussie over deze vraagstukken ophouden."

De democratie binnen de partij gaat samen met het centralisme, waarbij het door het congres gekozen partijbestuur centraal leiding geeft aan de gehele partij, de minderheid zich onderwerpt aan de meerderheid, de lagere organen ondergeschikt zijn aan de hogere en fracties en groepjes ontoelaatbaar zijn.

Ook in onze partij hebben er aanvallen op het democratisch centralisme plaats gehad. Na het 20ste congres van de CPSU waren er in het partijbestuur meningsverschillen met C. Geugjes hierover gerezen. Het

18de congres (okt. 1956) wees deze aanvallen op het democratisch centralisme af. Doch ook nadien werden er aanvallen op gedaan. In het partijbestuur uitte zich dit in het optreden van C. Geugjes en B. Brandsen, die tenslotte zelfs zo ver gingen, dat zij uit het partijbestuur traden. In talrijke vergaderingen van besturen en leden is deze houding veroordeeld als strijdig met de leninistische organisatiebeginselen.

Deze gebeurtenissen laten zien, dat het revisionisme zich ook in ons land heeft geuit. Het is een hinderpaal voor het werk die bestreden en overwonnen dient te worden.

**

De grote taken van deze tijd zijn alleen te volbrengen met een krachtige, eensgezinde, als één man optredende partij. De aaneensluiting van de communistische partij is een voorwaarde om de massa's van het volk te kunnen verenigen en met succes de strijd te voeren. De grootse perspectieven, die deze strijdt biedt, zijn uiteengezet in de vredesoproep en de verklaring van de twee Moskouse bijeenkomsten. Zij zijn een bezielende aansporing om actief op te treden, want in welk tempo de maatschappelijke veranderingen die onontkoombaar zijn geworden, zich zullen voltrekken, is afhankelijk van onze inspanningen. Er zijn alle aanwijzingen, dat dit tempo sneller kan en zal worden.

JAAP WOLFF

VERANTWOORDING

Voor het P. en C. Steunfonds ontvingen we van J. te 's Gr. *f* 3.—, v.d. G. te G. *f* 10.—, F. te W. *f* 1. en de H. te B. *f* 10.—.

Hartelijk dank! Uw steun zal worden gebruikt om ons maandblad te verbeteren.

We hopen, dat in 1958 velen iets zullen willen afstaan voor het Steunfonds voor P. en C. Zendt Uw bijdrage per postwissel aan de redactie en administratie van P. en C., Leidsestraat 25, Amsterdam, of stort deze op de postgirorekening van Pegasus, Amsterdam, nr. 173127, onder vermelding: Steunfonds P. en C.

De giften worden verantwoord in ons maandblad.

Nieuw-Guinea en Nederlands belang

De Indonesië-politiek, die door de regering is gevoerd na de soevereiniteitsoverdracht ten aanzien van Nieuw-Guinea, heeft de verhouding tussen beide landen uiterst verscherpt; zodanig zelfs, dat er op dit ogenblik reële gevaren bestaan voor een nieuw gewapend conflict.

De Nederlandse regering weigert Nieuw-Guinea over te dragen aan de Republiek Indonesia, ofschoon er vóór de soevereiniteitsoverdracht in 1949 niemand aan twijfelde, dat Nieuw-Guinea tot het Indonesische grondgebied behoorde.

De regering weigerde stelselmatig zelfs de onderhandelingen over dit geschilpunt te heropenen.

Ook de mening van de UNO, waar op 29 november 1957 de overgrote meerderheid van de wereldbevolking steun gaf aan een door 19 Aziatische en Afrikaanse landen ingediende resolutie om onverwijld de onderhandelingen te openen, legt de regering naast zich neer. Zij gaat er daarbij formeel vanuit, dat de resolutie niet de vereiste twee-derde meerderheid van stemmen behaalde; meer dan de helft van de landen stond evenwel - precies als de vorige keer - achter Indonesië. Een en veertig landen stemden vóór de motie van de A.A.-landen, negen en twintig tegen en elf landen onthielden zich. Nederland vond onder meer steun bij de Westeuropese NAVO-leden, een aantal Latijns-Amerikaanse landen en fascistische staten als Spanje en Portugal. Rekent men ook de bevolking van de Chinese Volksrepubliek, die niet in de UNO is vertegenwoordigd, mede dan stemden vertegenwoordigers van 1,7 miljard mensen, dat is twee-derde van de wereldbevolking voor Indonesië. Toch verklaarde minister Luns „voldaan" te zijn en gaat de Nederlandse regering na deze „overwinning" haar oude gang met de Nieuw-Guinea-politiek.

Er zijn nieuwe feiten, die duidelijk aantonen, dat de regering-Drees-Luns niet van zins is afstand van Nieuw-Guinea te doen.

Door Nieuw-Guinea als een provincie van Nederland in te lijven in de Economische Europese Gemeenschap waarin behalve Nederland, België, Luxemburg, ook Frankrijk, Italië en de Duitse Bondsrepubliek zijn opgenomen, toont de regering, dat zij een koloniale politiek wil bestendigen. Dit verdrag is namelijk ook een gemeenschappelijke afspraak tot exploratie en koloniale expansie onder het masker van „hulp aan onderontwikkelde gebieden".

Door de opname van Nieuw-Guinea in dit verdrag heeft de regering de zes partnerlanden van de Euromarkt gebonden aan haar koloniale politiek ten opzichte van Indonesië en in ruil daarvoor het Franse optreden in Algiers, dat ook bij dit verdrag ingelijfd werd, goedgekeurd.

Tot Sint Juttemis

Een andere stap was het sluiten van een overeenkomst met Australië (lid van het Zuidoost-Azië-pact) en de afspraak, dat beide regeringen inzake Nieuw-Guinea zullen samenwerken, totdat „de inwoners van de betrokken gebieden in staat zullen zijn over hun eigen toekomst te beslissen".

De Nederlandse regeringsbladen hebben dit onmiddellijk uitgelegd als het streven van de Nederlandse (en Australische) regeringen naar „het recht op zelfbeschikking" voor de Papoea.

Het is zelfs de slagzin geworden, waarop het Nederlandse imperialisme zich beroept om zijn „recht" op de soevereiniteit te verdedigen.

Op het jongste KVP-congres beleefden we het verbazingwekkende feit, dat Romme de gemeenschappelijke Nederland-Australische verklaring begroette, „vooral omdat het belang van het eiland voorop wordt gesteld en omdat het beleid gericht zal zijn op de zelfstandigheid van deze gebieden"(!)

En dan te weten, dat zelfs de leden van de parlementaire delegatie, die enkele maanden geleden Nieuw-Guinea bezochten, moeten vaststellen, dat van de een paar jaar geleden met veel tam-tam aangekondigde „plaatselijke" Raden niets is terecht gekomen. Dat Nieuw-Guinea „autocratisch en autoritair wordt geregeerd", en dat in alle stedelijke centra telkenmale de klacht wordt vernomen, dat „men niet hardop durft te spreken uit angst onaangename gevolgen van de zijde der overheid te moeten ondergaan".

Ziehier wat van de „schone taak" tot opvoeding van de Papoea terecht komt. Ook de leiders van de rechtse sociaal-democratie - voor wie recht op zelfbeschikking nooit meer betekenis heeft gehad dan recht op culturele autonomie - huichelen in dit koor mee, al pogen zij zich met gescherm over een „streefdatum" voor onafhankelijkheid van „rechts" te onderscheiden.

De Australische minister voor Overzeese Gebiedsdelen, Paul Hasluck, wint er echter geen doekjes om en noemde tijdens zijn bezoek aan „Nederlands"-Nieuw Guinea, het stellen van een streefdatum „belachelijk". Beter voedsel, hygiëne en opvoeding (waar niets aan gedaan wordt), zijn „alle belangrijker dan zelfregering", eerst sociale vooruitgang en dan pas politieke vooruitgang was zijn bescheid.

Zo zien we, dat evenals Romme ook de Australische reactie de opvoeding tot zelfstandigheid wil uitstellen tot Sint Juttemis.

Dat de Nederlandse regering zelfs niet schroomt voor de verdediging van haar imperialistische belangen in Indonesië en Nieuw-Guinea tot militaire maatregelen over te gaan, blijkt uit het feit, dat zij op het ogenblik de marine op Nieuw-Guinea versterkt. Twee squadrons marine-vliegtuigen en de Firefly-jachtvliegtuigen van de marine voeren dag en nacht „verkenningsvluchten" uit en het fregat Johan Maurits wordt „paraat" gehouden. De onderzeebootjager Drenthe en de torpedobootjager Evertsen zijn op weg naar Nieuw-Guinea. De Evertsen - groter en sterker dan de Maurits - zogenaamd voor aflossing, doch de militaire medewerker van „Trouw" schreef reeds, dat „de aflossing de mogelijkheid biedt om voorhands beide schepen daar te handhaven". Reactionaire Kamerleden hebben er zelfs op aangedrongen de Karel Doorman naar de Indonesische wateren te zenden.

De Nederlandse regering zoekt steun binnen de NAVO voor de militaire maatregelen, die kennelijk tegen Indonesië worden beraamd. Zij liet zelfs een speciale zitting van de NAVO-raad bijeen roepen om de „kwestie-Indonesië" te bespreken. Hoewel deze stap niet in alle NAVO-landen onverdeeld gunstig ontvangen werd, hebben de NAVO-landen natuurlijk wel gemeen, dat zij de Indonesische bevrijdingsbeweging

vrezen. De „bondgenoten" van Nederland liggen echter op de loer om zo mogelijk Nederland een beentje te lichten en zèlf diens plaats in te nemen.

Amerika op het vinketouw

Zo stemden tijdens de UNO-debatten de Ver. Staten blanco. Wie echter zou menen, dat het „neutraal" is, vergist zich deerlijk. Zoals de Indonesische pers opmerkt, heeft de Amerikaanse houding een vreedzame oplossing van het conflict verhinderd, omdat zijn satelliet-landen nu ook niet voor de resolutie durfden te stemmen, waardoor de tweederde meerderheid net niet werd gehaald.

Amerika zit op het vinketouw om een conflict tussen Nederland en Indonesië aan te wakkeren en te trachten er als lachende derde uit te voorschijn te komen. In Nederland is men wat zuur, omdat Amerika zich niet openlijk voor het Nederlandse standpunt verklaarde. „Trouw" sprak er in dit verband over, dat de Amerikanen Nederland de kastanjes uit het vuur laten halen, doch verklaarde zonder meer in een hoofdartikel: „Het moet iedereen, ook Sukarno, volkomen duidelijk zijn, dat het geen Amerikaans belang is, dat westelijk Nieuw-Guinea uit Nederlandse handen in Indonesische overgaat". En toch neemt Amerika een „neutrale" (aanhalingsteken van „Trouw"!) houding in en het kan dit doen, zo schrijft het blad, omdat het zeker weet, „dat de Nederlanders toch niet aan Indonesië zullen toegeven".

Het is al lang geen geheim, dat Amerika zo zijn eigen opvattingen over de bevrijdingsbeweging in de koloniale en vroegere koloniale landen heeft en zich op de grofste wijze in de binnenlandse aangelegenheden van deze landen mengt. Door samenzweringen en te vuur en te zwaard probeert Amerika tegen deze bevrijdingsbewegingen op te treden. Het richt zich daarbij in het bijzonder op de neutrale landen in Azië en Afrika, die niet tot het Zuidoost-Azië pact willen toetreden.

Het Indische weekblad „Blitz" publiceerde in oktober de tekst van enkele geheime telegrammen van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken. [1]) De Amerikaanse ambassadeurs in de Aziatische hoofdsteden ontvingen onder meer de opdracht: „Meer energie moet worden getoond bij het uitvoeren van vroegere instructies over het belang van een versterking van het contact met de leiders van de oppositie-partijen, die begrip tonen voor de taken van de vrije wereld. De pogingen moeten worden voortgezet om hen, die aan de macht zijn ervan te doordringen, dat hun positie direct afhankelijk is van hun loyaliteit tegenover de Verenigde Staten". Tezelfdertijd werd de inhoud van enkele telegrammen van de Amerikaanse ambassadeur in Djakarta Allison bekend, waarin deze verklaart, dat de leiders van de Masjumi op grotere steun (wapenzendingen) voor de opstandelingen hebben aangedrongen en zullen trachten de PNI en Sukarno te liquideren.[2]) Van alle imperialistische kanten wordt Indonesië onder druk gezet, omdat de laatste jaren de eenheid groeiende is en Indonesië in de wereldpolitiek een positieve vredesrol vervult.

Putsch-politiek

De achtergrond van Nederlands gemeenschappelijke verklaring met Australië is - naast de koloniale exploitatie - ongetwijfeld ook een militaire, al wordt daarover juist het stilzwijgen bewaard.

Zo schreef „Het Vrije Volk": „Men gaf ons in Den Haag te verstaan, dat de verklaring geen betrekking heeft op militaire aspecten (daarover wordt ook niet gesproken), *maar toch zal de samenwerking ook hier niet zonder gevolgen zijn.*"

De strategische constellatie in de Pacific en de strategische betekenis van Nieuw-Guinea is in P. en C. reeds eerder behandeld. (oktober 1957) Australisch Nieuw-Guinea - met de grote basis Port Moresby - speelt in de imperialistische oorlogsplannen zeker een rol. Australië is lid van het Zuidoost-Azië pact en in maart 1957 was er in Canberra een bijeenkomst van de leden-landen, die de heer Dulles in hoogst eigen persoon met zijn aanwezigheid vereerde.

Vóór de conferentie werd reeds openlijk uitgesproken, dat de Australische rol in het Zuidoost-Azië pact zou worden herbepaald in het licht van de Amerikaanse verplichtingen in het Midden-Oosten en van mogelijke ontwikkelingen elders.

Dit laatste sloeg op de gebeurtenissen in Indonesië. Dulles stortte zijn toorn over het neutralisme in Azië en sprak banvloeken tegen de regeringen, die niet tot het oorlogspact wilden toetreden.

Indonesië - geen lid van het pact - vormde op die bijeenkomst een punt van bespreking. Hoewel het niet officieel in de verslagen staat vermeld, was in „conferentie-kringen" de mening uitgesproken, dat een Masjumi-regering Indonesië wel tot het pact zou doen toetreden.

Het was ook in die dagen, dat het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken de hierboven vermelde telegrammen aan zijn ambassadeurs in de Aziatische hoofdsteden zond.

En het is ook in het kader van deze imperialistische activiteiten, dat Nieuw-Guinea moet worden gezien als basis van waaruit het Nederlandse imperialisme de Indonesische soevereiniteit bedreigt en dat het gebruikt als een centrum voor zijn separatistische en subversieve acties.

Tot welke extremiteiten deze subversieve acties leiden, bewees de moordaanslag op president Sukarno. Door deze moordaanslag wilde men in Indonesië chaos en verwarring scheppen en zo de weg vrij maken voor een putsch-politiek van reactionaire elementen in het leger en de omgekochte leiders van Masjumi en PSI. Zonder twijfel is de wens de vader van de gedachte, wanneer in de Nederlandse reactionaire pers wordt gezinspeeld op vervanging van Sukarno door mensen als Natsir (Masjumi), Sjahrir (PSI) of een Hatta. De oorzaak van dit soort geschrijf is de angst voor de groeiende eenheid van het Indonesische volk. Nooit in de geschiedenis is de nationale eenheid van het Indonesische volk zo groot geweest en juist aan die eenheid willen de Nederlandse imperialisten knabbelen. De PKI heeft er herhaaldelijk op gewezen, dat een vereniging van alle patriottische krachten noodzakelijk is om het Nederlandse kolonialisme in een positie te brengen, die het zal dwingen de gerechtvaardigde eisen inzake Nieuw-Guinea in te willigen. Deze dwang zal liggen in het nemen van maatregelen tegen de bronnen van rijkdom, die Nederland nog altijd in de vorm van mijnen, cultuurondernemingen, banken, transportondernemingen enz. in Indonesië heeft.

Multatuli's geneesmiddel

Inmiddels zijn reeds maatregelen tegen de KLM en tegen andere

Nederlandse maatschappijen genomen en de kracht van de Indonesische nationale beweging heeft de angst van de koloniale elementen opgewekt.

In 1895 scheef Henri Polak in „Die Neue Zeit", dat als eerst maar het prestige van de Nederlanders zou zijn ondermijnd en als de bewoners van Java en de andere eilanden zouden gaan bemerken, dat de macht van de Nederlanders slechts een ingebeelde macht was, dat het dan spoedig met het kolonialisme gedaan zou zijn. Zulk een ontwikkeling, die door de bourgeoisie slechts bejammerd zal worden, zou de socialistische beweging in Nederland enorm vooruit kunnen helpen. „En zelfs wanneer dit niet het geval zou zijn dan nog zou het alleen maar het gerechte loon voor het onrecht zijn, het enige middel om de inwoners hun rechtmatige eigendom terug te geven", zo vervolgde hij. „Er is slechts één geneesmiddel voor het lijden van „Insulinde" zegt Multatuli, en dat heet: „Eruit met de Nederlanders".

De Nederlandse regering, met dr. Drees aan het hoofd, inspireert nu tot een ach- en weegeklaag over het „lot" van de Nederlanders, die uit Indonesië vertrekken. Deze Nederlanders hebben hun vertrek echter uiteindelijk te danken aan de politiek van Luns en zijn dus slachtoffer van de N e d e r l a n d s e houding (die de meesten van hen ook zeker niet ondersteunen). Bovendien is de Nederlanders geen haar gekrenkt en zijn de dramatische verhalen over afgesneden waterleidingen, uitgeschakelde gastoevoer, „ontsnappingen op het nippertje" enz. opgeschroefde sensatie-journalistiek om haatgevoelens tegen Indonesië te kweken. Op grote schaal mógen de Nederlanders uit Indonesië vertrekken en zij krijgen medewerking van de Indonesische autoriteiten. En eerder moet men vrezen, dat de Nederlandse regering uit strategische overwegingen de Nederlanders maar het liefst massaal ziet gaan, omdat zij dan kan pogen militaire en hongerblokkades tegen de verschillende - door de Nederlanders verlaten - eilanden in te stellen. Het is de huichelachtigheid ten top, dat de Nederlandse regering Indonesië van „onmenselijkheid en schending van mensenrechten" beschuldigt, terwijl in de archieven in Den Haag de documenten over de wrede moordpartijen van Westerling vergelen. En het is evenzeer gehuichelde hysterie, omdat de gehele geschiedenis van het Nederlandse imperialisme een gruwelijke uitbuiting van het Indonesische volk is geweest en een verrijking van de Nederlandse geldpotten, waar geen greintje „menselijkheid" aan te pas kwam.

Jhr. Sandberg schatte in 1914 in zijn brochure „Indië verloren - Rampspoed geboren" de beurswaarde van de Nederlandse beleggingen in Indonesië op twee duizend miljoen gulden. De ondernemersraad stelde de belastbare winst van de buitenlandse bedrijven: suiker, rubber, tabak, thee, koffie, kina, aardolie, mijnbouw, bankinstellingen en nog een aantal kleinere bedrijven in 1924 op 490 miljoen gulden en in 1925 op 540 miljoen. Men nam aan, dat hiervan 70% door Nederlandse beleggers werd ontvangen.

En hoe stond het met de menselijkheid voor de Indonesiërs?

Volgens het statistische jaaroverzicht 1928 bedroeg het loon g e m i d d e l d voor een mannelijke arbeider *f.* 0.45 en voor een vrouwelijke arbeider *f.* 0.35 per dag.

Prof. Gronggrijp schreef in 1936: „Er zijn hele onderdistricten (in In-

donesië) waar bijna driekwart der gezinnen niet meer dan een halve cent per dag beschikbaar heeft om wat knollen als enig voedsel te kopen, zonder dat zij enige reserve bezitten. Dat komt neer op een flinke aardappel per dag per persoon." In 1934 verscheen in het Indonesische blad „Bintang Timoer" deze verschrikkelijke onthulling: „De hoge benzineprijzen (in het land waar de petroleumbronnen vloeien!) noodzaken Bataviase fabrieken en firma's gebruik te maken van vrouwelijke trekkracht. De vrachtauto's gaan uit het verkeer, inplaats daarvan ziet men de onmogelijkste karretjes getrokken door menselijke trekpaarden. Leven wij niet in de eeuw van de Techniek!"

Na de tweede wereldoorlog werden er opnieuw enorme winsten gemaakt en vloeide de winststroom naar Nederland. Niet alleen dit. De exploitatie-winst van de ondernemers werd bovendien gebruikt voor de versterking van de bedrijven in Indonesië. Ook nu trok Nederland zich geen zier van de Indonesiër aan en organiseerde twee koloniale oorlogen, juist om die winsten te kunnen behouden.

Met de Nederlandse houding ten opzichte van Nieuw-Guinea is het niet anders. Ook hier de huichelachtigheid, alsof het voortduren van de Nederlandse soevereiniteit in het belang van de Papoea is en de Nederlanders uit pure filantropie naar Hollandia, Sorong enz. trekken.

„Opvoeding van de Papoea"

Een geliefkoosd thema van de Nederlandse regering is nu namelijk, dat men met Australië wil samenwerken om beide delen van Nieuw-Guinea tot „beschaving" te brengen. In een fraaie volzin staat in de gemeenschappelijke Nederlands-Australische verklaring, dat beide regeringen een beleid voeren, dat „gericht is op de politieke, economische, sociale en opvoedkundige vooruitgang van de bevolking, van hun gebieden op een wijze, die rekening houdt met deze ethnologische en geografische verwantschap."

In Nederlandse kring wordt dit toegejuicht, omdat Australië over meer „ervaring" beschikt. Zou men uitgaan van het feit, dat het Nederlandse imperialisme Nieuw-Guinea tientallen jaren links liet liggen, omdat het de andere delen van Indonesië gemakkelijker kon uitbuiten en dit ook tot op het merk deed, terwijl Australië er - alleen aangewezen op Nieuw-Guinea - reeds in het begin van de 20e eeuw mee begon, dan zou men kunnen zeggen: ja zeker, meer ervaring in het uitbuiten.

Hoe het er met de vooruitgang in het „Nederlandse" deel van Nieuw-Guinea voorstaat, is in P. en C. reeds meermalen belicht.

Dat is een verhaal van kindersterfte, malaria, rassendiscriminatie, bureaucratie, corruptie en terreur gepaard aan de heropening van het concentratiekamp voor politieke gevangenen, het malariaoord Boven Digoel.

Uit de statistieken van 1955 zien we, dat slechts 1½ % der ziekten en sterfgevallen onder de Papoea's door een dokter behandeld zijn. Tevens kan men lezen, dat 40% van deze gevallen veroorzaakt zijn door slechte of onvoldoende voeding. Zelfs in de reisverslagen van de parlementaire missie moet worden gezegd „dat er bij het goevernement geen neiging valt te bespeuren om de achterstand bij de opvoeding der Papoea's in te halen."

„Nederlands"-Nieuw-Guinea is braak blijven liggen en de belangstelling bestaat uit het koortsachtig speuren naar minerale rijkdommen en het concessies geven aan buitenlandse en Nederlandse firma's.

Maar hoe staat het er met de Australische „ervaring" voor?

Het oostelijk deel van Nieuw-Guinea wordt geregeerd door dit land. Daarvan is het Noordoostelijk deel een oude Duitse kolonie, die door de UNO in beheerschap aan Australië is gegeven.

Het zuidoostelijk deel, een vroegere Britse kolonie, werd in 1906 overgenomen door het „Australische gemenebest".

Op Oostelijk Nieuw-Guinea is het plantagewezen ruim verbreid. Het meest vindt men er copra-plantages en verdere koffie, cacao, rijst, bananen en kapokplantages. Evenals elders in de Archipel zaten de imperialisten met het vraagstuk van de werkkrachten en pasten zij de poenale sanctie[3]) toe om deze te verkrijgen.

In 1915 kwamen er dwangarbeidwetten tot stand. Een papoea die weigerde te werken of wegliep, kon gestraft worden met 14 dagen gevangenisstraf of veertien dagen loonverlies en voor vrouwen golden boeten.

Pas in 1946 werd een nieuwe arbeidswet aangenomen, waarin nog vele oude bepalingen werden opgenomen, doch waarin een overgang van de poenale sanctie naar vrije arbeid werd aangekondigd. De bepalingen van de poenale sanctie bleven van kracht tot eind 1950, terwijl nog niet geëindigde overeenkomsten tot een jaar na deze datum ter uitvoering mochten worden gelegd.[4]) Er bestond dus tot 1951 een gesanctioneerde dwangarbeid.

Tot de voornaamste mineralen die Australië ontgint, behoort goud. De voorraden waren zo rijk dat men niet eens de moeite nam wegen aan te leggen naar het binnenland, maar het vervoer door de lucht regelde. De exploitatie bracht van 1926 tot 1955 een waarde op van £ 30.000.000. Men vermoedt er verder bauxiet en zoekt naarstig naar olie en andere delfstoffen.

Ook in Australisch Nieuw-Guinea zien we dat het om puur kolonialisme gaat en dat de belangen van de bevolking niet tellen.

Men haalt er rijkdommen weg, maar tegelijkertijd schrijft Charles Meeking in maart 1957 in het tijdschrift „Eastern World". dat de „Australische regering niet in staat is ten volle te voorzien in de problemen van de opvoeding als gevolg van een tekort aan fondsen en onderwijzers". Daarom wordt de vestiging en uitbreiding van missiescholen aangemoedigd. (Welk een eensgezind ideaal met Romme!)

De „opvoeding" moet de Papoea van zijn taal en cultuur vervreemden, want de Australische regering staat op het standpunt dat de inheemse talen geen hulpmiddel zijn bij de verbinding met de wereld. De Papoea's moeten Engels leren, zoals de Nederlandse regeerders menen dat zij Nederlands moeten kennen, hoewel Indonesisch de gangbare taal is. De Australische minister Hasluck wil de papoea Engels leren spreken „zodat zij gerede toegang hebben tot alles wat betrekking heeft op de Westerse beschaving".

We zien dus, dat de voorstelling van zaken alsof de Nederlands-Australische samenwerking op het belang van de Papoea is gericht niet meer dan een wassen neus blijkt.

Overdracht van Nieuw-Guinea

Gezien de bliksemsnelle ontwikkeling van de gebeurtenissen in Indonesië, rijst voor Nederland de vraag: wat nu?

De reactie van het Indonesische volk op Nederlands halstarrige houding om de kwestie Nieuw-Guinea tot een oplossing te brengen, laat er geen twijfel aan bestaan, dat dit volk vastbesloten is aan het Nederlandse koloniale bestuur over Nieuw-Guinea een eind te maken en een gevaarlijke tegen zijn onafhankelijkheid gerichte basis aan het imperialisme te ontrukken.

De eensgezinde strijd van het Indonesische miljoenen-volk heeft de Nederlandse reactie tot razernij gebracht, hetgeen in dreiging met militair geweld tot uitdrukking komt.

Ter meerdere glorie van de koloniale idee-fixe van de heren Romme, Luns en Bruins-Slot zouden dan straks opnieuw Nederlandse jongens moeten sneuvelen onder de tropenzon? Laat men bedenken, dat de militaire en politieke debacle duizenden keren groter zal zijn dan in de jaren 1947-'48. Het zijn niet meer met bamboe-speren gewapende Indonesiërs, die men tegenover zich zal vinden; het is geen Indonesisch volk meer, dat nog naar zijn eenheid zoekt, maar in de laatste tien jaar politiek gerijpt is. En het is geen Azië en Afrika meer van tien jaar geleden, want een Bandung-conferentie en Egypte en Syrië zijn toch voor de imperialisten niet mis te verstane feiten.

De ontwikkeling van de laatste jaren - en in het bijzonder van de laatste maanden - toont een steeds z w a k k e r wordende positie van het Nederlandse imperialisme. Het is duidelijk gebleken, dat de pogingen van de Nederlandse regering om het vraagstuk Nieuw-Guinea in de ijskast te zetten en de Nederlandse soevereiniteit als de gewoonste zaak van de wereld te beschouwen, zijn mislukt. De stemming in de UNO en de reacties in de Aziatische en Afrikaanse landen en die van de socialistische staten, wijzen duidelijk in de richting van een steeds meer geisoleerd Nederland. Wie niet horen wil, moet voelen.

De politiek van de Nederlandse regering snijdt in eigen vlees en brengt grote schade aan de Nederlandse economie.

Zoals onder meer „Het Vrije Volk" berekende is het indirecte economische belang bij Indonesië bijzonder groot en is het Nederlandse nationale inkomen voor nog een miljard of zeker 4% afhankelijk van handelsbetrekkingen met Indonesië. Een deel van de Nederlandse industrie werkt voor Indonesië. Dit is een economische activiteit, die op basis van gelijkheid en wederzijds voordeel, lange jaren zou kunnen bestaan en bij een vriendschappelijke verhouding vruchtbaarder zou worden.

Nu echter dreigt dit alles verloren te gaan en dreigt Nederland te worden getrokken in een koloniale oorlog. En wel omdat Nieuw-Guinea „Nederlands" bezit moet blijven en als economische en militaire basis voor het imperialisme moet dienen.

De kwestie Nieuw-Guinea heeft de afgelopen jaren reeds meerdere malen groeperingen in ons volk tot uitspraken tegen de door Luns gevoerde politiek gebracht. Er waren verklaringen van de Quakers, van de Generale Synode der Hervormde Kerk, van 116 intellectuelen en van de Bond van Ondernemers in Indonesie, die alle gemeen hadden, dat *Nederland moet onderhandelen met Indonesië.*

Dit is in het aangezicht van een dreigend militair conflict noodzakelijker dan ooit. „Het Vrije Volk" heeft onthuld, dat de rechtse partijen in 1949 doordreven, dat Nieuw-Guinea van soevereiniteitsoverdracht uitgesloten zou worden. Het zijn deze rechtse partijen die nu drijven naar een conflict. De verantwoordelijkheid van de P vd A - ministers wordt er echter niet minder om. Integendeel. Op de P vd A als grootste regeringspartij ligt de grootste verantwoordelijkheid. Wat doet echter de P vd A? Zij heeft een studiecommissie voor het vraagstuk Nieuw-Guinea ingesteld, die een rapport zal uitbrengen over het voor en tegen van de verschillende oplossingen. Nog even wachten - en de oplossing is bepaald met schade en schande voor Nederland.

Het Partijbestuur van de CPN heeft in deze spannende situatie de weg aangegeven en geëist, dat er onmiddellijk met de regering van Indonesië onderhandeld zal worden over de overdracht van Nieuw-Guinea. De Nederlandse regering zal zich dienen te onthouden van iedere vorm van bedreiging van het Indonesische volk en van iedere inmenging in de zaken van de Indonesische Republiek.

„Het is thans", zo zegt de oproep van de CPN," de taak van alle vredelievende en democratische Nederlanders om door krachtige initiatieven aan deze voor het Nederlandse volk funeste (Indonesië)-politiek een eind te maken".

Hier ligt een taak voor communisten en socialisten, voor de ondertekenaren van vroegere Nieuw-Guinea-verklaringen om in een gemeenschappelijke krachtsinspanning aan de rampzalige Luns-politiek een halt toe te roepen.

HENK DE VRIES

december 1957.

---

[1]) Gedurende de anti-Amerikaanse opstand in 1957 op Formosa, waarbij de Amerikaanse ambassade werd bestormd, werden deze telegrammen gevonden. Het telegram was genummerd 1109 en gedateerd 21 maart 1957. Het weekblad „Blitz" plaatst een foto-copy om de authenticiteit te bewijzen.

[2]) De telegrammen van Allison kwamen tijdens dezelfde opstand aan het daglicht. In één ervan wordt gezegd, dat de wapens, die uit Formosa en Malakka naar de Indonesische opstandelingen gezonden moeten worden „niet gemerkt mogen zijn en verpakt moeten worden in kisten, die gewoonlijk plaatselijk gebruikt worden voor landbouwwerktuigen, textiel, blikjes en dergelijke".

[3]) Poenale sanctie. Systeem van contract-arbeid, dat de Nederlandse regering toepaste in Indonesië. Onder valse voorspiegelingen — en vaak met dwang — werden arbeiders van Java geronseld voor tewerkstelling op ondernemingen op Sumatra. Door een geraffineerd en vernederend systeem van strafbepalingen werden de arbeiders blijvend aan zo'n onderneming verbonden.

[4]) In 1934 werkten er niet minder dan 38.000 Papoea's op plantages en mijnen, waarvan 35.000 contractanten waren. „Merkwaardig is, dat zending en missie deze werkwijze steunen, eensdeels omdat ze uit de inkomsten van plantages, die zonder contractarbeiders onbestaanbaar zijn, hun zendingswerk willen bestrijden, anderdeels, omdat ze het voor de zeer primitieve Papoea nuttig achten, dat hij zich aan geregelde arbeid went." (C. W. Klein in een voordracht: „Vergelijkingen tussen Nederlands en Australisch Nieuw-Guinea, vooral in ekonomisch opzicht", 1934).

Beeld en werkelijkheid in de Twentse textielindustrie

Het sociologisch instituut van de rijksuniversiteit te Leiden heeft een wetenschappelijk onderzoek verricht naar „de instelling die er bestaat onder de textielarbeiders-bevolking ten opzichte van het werk in de textielindustrie en door welke factoren deze instelling wordt bepaald".

De opdracht tot dit onderzoek werd in 1952 gegeven door de „Stichting Textielvak", een in 1948 opgericht instituut van samenwerking tussen de Twents-Achterhoekse textiel-fabrikanten en de Uniebondsleiders.

Het sociologisch instituut, dat deze opdracht uitvoerde, staat onder leiding van prof. dr. F. van Heek, een lid van een der grootste textielondernemers-families in Twente, die met dit onderzoek dus wel op een voor hem bekend terrein kon opereren.

In een rapport, dat werd samengesteld door zijn medewerker drs. Th. J. IJzerman en getiteld is „Beeld en werkelijkheid in de Twents-Achterhoekse textielindustrie"*) zijn thans de algemene resultaten van dit sociologisch onderzoek gepubliceerd. Volgens het uitgebrachte rapport is dit nog geen wetenschappelijk gedocumenteerd verslag van alle resultaten van het onderzoek. Dat zal nog volgen in een latere publicatie, waarin uitvoeriger documentatie zal worden gegeven en meer de aandacht zal worden gevestigd op de historische en economische aspecten.

Ongetwijfeld is met dit onderzoek een verdienstelijk werk verricht en het uitgebrachte rapport is een lezenswaardig en ook leerzaam stuk geworden. Dat wil echter niet zeggen, dat ook met de conclusies en aanbevelingen in het rapport kan worden ingestemd.

Zijn betekenis en leerzaamheid ontleent het rapport in het bijzonder aan het feit, dat het grotendeels berust op meningen en ervaringen van de textielarbeiders zelf.

Voor de samenstelling van het rapport zijn honderden textiel-arbeiders en anderen, die direct of indirect bij de textiel-industrie betrokken zijn, geinterviewd of geënquêteerd.

Met grote openhartigheid is in het rapport weergegeven hoe de textielarbeiders zelf denken over hun werk, over de loon- en arbeidsvoorwaarden en over hun verhouding tot de textielondernemers.

In het raam van dit artikel zullen wij ons moeten beperken tot enkele van de belangrijkste problemen, die door de textielarbeiders via dit rapport aan de orde zijn gesteld en de conclusies en aanbevelingen die de onderzoekers daaraan hebben verbonden.

Ploegendienst en werktempo

Rond 60 procent van alle arbeiders en arbeidsters boven de 18 jaar in

*) Het rapport met bijlage is in een boekwerkje van 130 bladzijden uitgegeven bij H. E. Stenfert Kroese N.V. te Leiden, 1957.

de katoen-nijverheid werkt in twee of meer ploegendienst.

Voor de textielfabrikanten zijn aan dit intensieve ploegen-systeem enorme voordelen verbonden — voor de arbeiders en hun gezinnen levert het echter grote moeilijkheden en nadelen op.

In het rapport wordt veel aandacht besteed aan de uiteenlopende klachten, die tegen het ploegenwerk worden geuit. Maar de aanbevelingen om deze klachten zoveel mogelijk te ondervangen, zullen de textielarbeiders zeker niet bevredigen.

Naast medische keuring en voorlichting over een „juiste leefwijze" stelt het rapport als voornaamste: de ploegenwisseling niet elke week, maar over een langere periode te doen plaatsvinden.

Dit is echter een oplossing die bij de textielfabrikanten veel, maar onder de arbeiders zeer weinig aanhangers vindt. Over een verkorting van de werktijd in ploegendienst, de onder de textielarbeiders levende opvatting, wordt echter in het rapport niet gesproken.

In de textielindustrie is het werktempo tot het uiterste opgevoerd en in het bijzonder bij de ploegenwerkers wreekt zich dit dubbel.

Onvoldoende rust, eet- en slaapstoornissen, overspannen zenuwen en maagklachten zijn dan ook de veel voorkomende bezwaren, die zowel door de arbeiders als door de medici tegen het ploegenwerk worden ingebracht.

Daarom kan ook een langduriger werken in dezelfde ploeg op zichzelf hierin zeker geen verbetering brengen. Dat zou wel kunnen door een oplossing zoals die onder de arbeiders het meeste leeft, n.l.: afschaffing van de nachtploeg van zondag op maandagnacht (waarbij de arbeiders nu 's zondagsnachts om 12 uur moeten opkomen) en afschaffing van de zaterdag-arbeid voor de ploegenwerkers, een en ander uiteraard zonder loonkorting.

Zo zou inderdaad bereikt kunnen worden, dat de ploegenarbeiders de zo nodige rust en aanpassingstijd verkrijgen, die zij voor hun wisselende werktijden zo dringend nodig hebben.

Om te beseffen tot welke uiterste hoogten het werktempo in de textielindustrie is opgevoerd, moet men de arbeiders en arbeidsters zelf horen spreken, zoals dat ook in het rapport wordt weergegeven.

Een 32-jarige spoelster zegt daarover:

> „Ik ben al 5 jaar spoelster bij H. Het werk is wel prettig. De tijd gaat er vlug om, omdat ik hard moet werken. Ik heb meer dan 100 procent bezetting. Vroeger had ik 30 spillen, maar sinds een jaar wel 80 à 90.
>
> Het werkt op je zenuwen. Je wilt verdienen, de machine moet lopen, maar het is erg jagen. Als ik er nog een paar jaar moet staan ben ik op. Het werk teert aan de zenuwen.
>
> Ik werk nu aan een automatische machine. Vroeger niet, maar nu moet ik steeds hard werken om die machine bij te houden. Je bent zelf een machine geworden.
>
> Je bent zelf een stuk automaat en als je eens naar de w.c. moet, dan staat je machine stop, maar dan verdien je weer niets.
>
> Je wordt gedwongen hard door te werken, want anders haal je je loon er niet af. Ik ben na mijn werk dood op. Ik ben dan eigenlijk te moe om mijn huishouding te doen".

Dat zulk een werktempo bij vele textielarbeiders gaat ten koste van lichaam en gezondheid bewijzen niet alleen de statistieken van de ziekenfondsen. Daarover spreekt in het rapport ook een 26-jarige kam-inhanger:

> „Ik vind het werk in de textiel niet prettig. Het werk zelf mag ik graag doen, maar het is niks als opvoeren nu; het werkt op je zenuwen.
> In het ziekenhuis (liggen) twee zalen vol mensen met zweren in de maag, allemaal van H. Van de tien collega's van me zijn er minstens twee ziek.
> Wanneer ik van het werk thuis kom heb ik nergens zin meer in en ga dan op de divan liggen. De hele dag krijg ik standjes van de bedrijfsleider, steeds maar vlugger werken, minder wachturen moeten er komen, maar ik heb toch maar twee handen!"

En op diezelfde wijze spreken zich in het rapport nog verscheidene andere arbeiders uit. Zijn er schrillere aanklachten tegen dit „bijna gesocialiseerde kapitalisme" à la Suurhoff mogelijk?

Het is daarom onbegrijpelijk hoe na zulke hartekreten wetenschappelijke onderzoekers toch nog tot de conclusie kunnen komen, dat het tot nu toe niet wetenschappelijk is vastgesteld, in hoeverre de klachten over het werktempo gegrond zijn; of dus het „beeld" dienaangaande van de arbeiders in de textielindustrie juist of onjuist is en dat naar deze klachten nog een nader „medisch en psychologisch" onderzoek moet worden ingesteld. Welke „wetenschappelijke" bewijzen zijn er beter dan de harde dagelijkse ervaring van de arbeiders zelf? Zulk een conclusie in het rapport helpt dan ook niet de arbeiders in hun strijd tegen het moordende werktempo, maar ondersteunt in feite de toepassing van grove uitbuitings-methoden.

Tarieven en lonen

Jaagsysteem en tariefstelsel zijn voor de textielarbeiders één begrip. De klachten richten zich hierbij vooral tegen het z.g. snijden van de tarieven.

Het rapport komt hierbij tot de volgende weergave van de meningen onder de arbeiders:

Een derde deel van de tariefwerkers blijkt niet te weten hoe hun tarief tot stand komt en niet minder dan 26 procent van hen blijken min of meer regelmatig, in meerdere of mindere mate, moeilijkheden met hun loon te hebben doordat zij minder loon ontvangen dan zij menen te moeten krijgen. Voor de arbeiders is de berekening van het loon vaak omringd door een soort magie. Bovendien zoekt de arbeider achter deze doolhof van berekeningen, hoezeer ook gemotiveerd als „rechtvaardige beloning" toch een brok eigenbelang van de ondernemer of een stuk compromis tussen werkgevers en werknemers-vertegenwoordigers. Vele arbeiders vinden het dan ook onrechtvaardig, dat bij invoering van nieuwe machines of bij een betere organisatie (wat meestal méér machines per arbeider betekent — A. v. T.) waarbij zij dan een hogere productie halen en — bij gelijk blijven van de tarieven — dus meer zouden gaan verdienen, de tarieven worden verlaagd. Dit komt alleen ten goede aan de fabrikant en niet aan de ar-

beiders. Telkens weer is tijdens het onderzoek gebleken dat het wantrouwen van de arbeiders diep is geworteld. Op talloze wijze komt dat direct of indirect tot uitdrukking, bijv. in de klachten over lonen en tarieven, aldus het rapport.

Of de Twentse textielarbeiders ook klasse-inzicht hebben! Met de hierboven weergegeven opvattingen en ervaringen van de textielarbeiders is tegelijkertijd aangetoond hoevele mogelijkheden er aanwezig zijn tot gezamenlijke en succesrijke actie.

Maar tot welke conclusies komen nu de onderzoekers zelf?

Volgens hen zou het inderdaad „voor de oorlog" zijn voorgekomen, dat het aantal getouwen per wever werd opgevoerd zonder dat er verder iets veranderde en ze erkennen, dat dit een directe loonsverlaging was per eenheid product en een niet beloonde verhoging van de inspanning. Maar, zeggen zij, bij een goede toepassing van de moderne systemen van tarifiëring is dit echter niet meer mogelijk.

Zulk een conclusie is onjuist en in strijd met de werkelijkheid.

Het is ongetwijfeld waar, dat er na de oorlog heel wat „moderne" tariefsystemen zijn uitgevonden en er zijn er zelfs bij die het predicaat „wetenschappelijk" hebben verworven. De „wetenschappelijkheid" van deze tarieven bestaat echter slechts in de ingewikkeldheid, waarmee aan de hand hiervan de lonen worden berekend en waardoor de arbeiders zelf veelal niet meer in staat zijn zulke loonberekeningen te controleren. Maar iedere tariefwerker ervaart bijna dagelijks, dat al deze, al of niet „wetenschappelijke" systemen, minder te maken hebben met een rechtvaardige beloning voor verhoogde inspanning, dan wel met het in staat stellen van de ondernemers om het arbeidstempo voortdurend op te voeren, de lonen in verhouding tot de geleverde productie te verlagen en aldus een steeds grotere graad van uitbuiting te verkrijgen.

Het rapport zelf is er een bewijs van, dat ook de textielarbeiders hierin een duidelijk inzicht hebben.

Ondanks het voorgaande menen de onderzoekers te kunnen vaststellen, dat de huidige lonen door de textielarbeiders als een van de gunstige aspecten van hun werk worden beoordeeld.

Het rapport stelt echter tegelijk vast, dat deze „tevredenheid" met het loon maar een betrekkelijk begrip is en bij de textielarbeiders feitelijk alleen maar bestaat in vergelijking met het „verleden".

Om de waarde van zulk een „tevredenheid" te kunnen beoordelen, is het nodig iets van dat verleden te weten.

Laten wij hiervoor maar eens luisteren naar een 51-jarige spinner, die daarover volgens het rapport zegt:

> „Van 1930 tot 1940 was het buitengewoon slecht. In 1932 kregen we vier maal 5 procent loonsverlaging. Er brak een wilde staking uit: later kwamen de organisaties erachter staan. Na zes maanden hebben wij de staking verloren.*)
> Er kwam een „short-time"-werkstelsel (verkorte werktijd) en

*) Bedoeld wordt hier de grote Twentse textielstaking van 1931—1932, die weliswaar door het verraad van een aantal vakbondsleiders geen directe financiële resultaten opleverde, maar die zeer veel heeft bijgedragen tot de bewustwording van de textielarbeiders en de grondslag heeft gelegd voor succesrijke strijd in latere jaren.

een economenstelsel. Het werkte deprimerend.
De economen gingen zelfs mee naar de w.c. om de tijd op te nemen.
Er waren ontzaggelijk veel werklozen. Wanneer een econoom in de fabriek kwam, zei men: „er vallen slachtoffers". En als zaterdag om 12 uur over de ontslagen nog niets bekend gemaakt was, zeiden we: „Goddank, dat hebben we weer gered voor een week!"
Dat was een tijd van nameloze ellende. In 1934 heb ik het meegemaakt, dat ik mijn vrouw thuis trof op zaterdag in een wanhopige stemming: er was geen eten meer!".

Dat dit beeld op geen enkele wijze overdreven is wordt met looncijfers bewezen door dezelfde prof. van Heek die thans dit sociologisch onderzoek heeft geleid. In een brochure over de crises-uitwerking van de dertiger jaren voor de Enschedese textielindustrie, schreef hij in 1937:

„Zo is het inkomen van de meeste volwassen, volleerde wevers van pl.m. *f.* 23.—. tot *f.* 25.—. per week in 1928 thans tot *f.* 18.— à *f.* 21.—. gedaald, terwijl op het ogenblik ook vele lonen in deze categorie van *f.* 14.—. tot *f.* 18.—. voorkomen.
Bovendien verrichten (alleen in Enschede) minstens 500 volwassen arbeidskrachten de arbeid van wevershulpen en verdienen hiermede, nauwelijks een loon van *f.* 8.—. tot *f.* 9.—".

Deze laatste arbeiders konden dan met hun loonzakje naar het gemeentelijk armbestuur gaan om een aanvulling te krijgen tot aan de steunnorm.

Is het hierna een wonder, dat het rapport de „tevredenheid" met de huidige lonen in vergelijking met het verleden slechts een „betrekkelijk begrip en een zeer wankele basis" noemt?

Het rapport toont die wankelheid ook aan, wanneer het als vergelijkingsbasis niet het verleden, maar de huidige behoefte neemt.

Een analyse van de interviews met de textielarbeiders over hun lonen levert dan de conclusie op: „Men kan niet rondkomen met zijn loon, ten gevolge van o.a. persoonlijke omstandigheden, door waarde-vermindering van het geld en door stijging van de levensstandaard".

Met andere woorden: ondanks die „tevredenheid" met het loon in vergelijking met het verleden, bestaat ook onder de textielarbeiders een sterke drang naar loonsverhoging.

De strijd van de textielarbeiders

In het rapport vinden wij een typerend voorbeeld hoe in het kapitalisme de wetenschap, tot schade voor zichzelf en ten nadele van het werkende volk en de maatschappelijke ontwikkeling, gebonden blijft aan de klasse-belangen van de bourgeoisie.

Na de vele gesprekken met de arbeiders kunnen de onderzoekers niet anders dan tot de erkenning komen, dat de loon- en arbeidsvoorwaarden in de textielindustrie het resultaat zijn van „langdurige en heftige" strijd tussen de arbeiders en de ondernemers.

Dit zou een wetenschappelijk juiste en waardevolle erkenning zijn, als niet in strijd hiermee de onderzoekers daaraan de conclusie verbinden, dat de verbeteringen van de arbeidsvoorwaarden toch pas tot

stand zijn gekomen in een tijd, waarin ondernemers en arbeiders „nader tot elkaar zijn gekomen".

Met zulk een conclusie wordt door de onderzoekers geweld gedaan aan de feiten en historische ervaringen, ondanks deze ontkennen zij daarmee de waarde en de noodzaak van de klassenstrijd. Dat is in het belang van de ondernemers en hun „theorie" van „gemeenschappelijke belangen".

Deze schadelijke theorie, die ook gepropageerd wordt door reactionaire en reformistische arbeidersleiders, heeft veroorzaakt dat steeds meer de gemeenschappelijke b a t e n van de productie in de zakken van de ondernemers terecht komen, terwijl de werkers de gemeenschappelijke l a s t e n mogen verdelen.

Nu is het op zichzelf wel waar, dat verbeteringen in de arbeidsvoorwaarden van de textielarbeiders in het bijzonder direct na de oorlog zijn verwezelijkt.

Dat was echter niet het resultaat van het nader tot elkaar komen van textielarbeiders en fabrikanten doch van jarenlange strijd van de textielarbeiders, van hun oorlogservaringen en de toestand direct na de oorlog.

Er bestond toen een enorm behoefte aan textiel, zowel in ons eigen land als daarbuiten, maar de fabrikanten slaagden er niet in om voldoende textielarbeiders in hun fabrieken aan het werk te krijgen. De textielfabrikanten waren eenvoudig wel gedwongen om de schadelijke oude arbeidsvoorwaarden te verbeteren, omdat er niet alleen nieuwe toestanden, doch daardoor ook nieuwe krachtsverhoudingen waren ontstaan.

Niet verwonderlijk, maar wel verheugend is het om ook via dit rapport nog eens aangetoond te krijgen dat de onderzoekers deze theorie van „het nader tot elkaar komen" niet van de textielarbeiders hebben meegekregen. Het rapport stelt namelijk vast, dat de verhouding tussen arbeiders en directeuren tweedelig is. Als „meneer Jan" waardeert men hem wel; maar tegen hem als fabrikant en tegen de fabrikanten als groep koestert de textielarbeider een grote mate van wantrouwen. Wij zouden zo zeggen, dat de textielarbeiders daar wel hun reden en ervaringen voor hebben. Niet alleen voor-oorlogse, maar ook na-oorlogse.

Want ondanks dat „nader tot elkaar komen" (dat in feite slechts bestaat tussen ondernemers en erkende vakbondsleiders) zouden ook na de oorlog de tot nu toe bereikte loon- en arbeidsvoorwaarden niet tot stand zijn gekomen zonder de strijd van de textielarbeiders zelf.

Talrijke malen hebben zij in de afgelopen jaren stakingen en andere acties moeten doorvoeren om alle werkers en werksters in de textiel deel te laten hebben aan de diverse loonronden, voor de verovering van een rechtmatige vacantie-toeslag, enz.

Daarom zal die eigen actie van de textielarbeiders ook voor een verdere verbetering van hun sociale en algemene positie beslissend zijn.

Tot het naadje van de kous

Zoals in de aanvang van dit artikel is gezegd, bestaat de positieve betekenis van het rapport van het sociologisch instituut vooral in het feit, dat het grotendeels berust op de meningen en ervaringen van de textielarbeiders zelf. Uit de hierin bijeengebrachte meningen en erva-

ringen zijn ook voor de arbeidersbeweging in de textielindustrie tal van nuttige lessen voor de verdere strijd te trekken.

De negatieve betekenis van het rapport schuilt in zijn conclusies en aanbevelingen. Daarbij komt het rapport niet veel verder dan aanbeveling van „meer en betere voorlichting" en van „vernieuwing van het klimaat" in de textielindustrie.

Waarin moeten wij de oorsprong van deze tegenstrijdige betekenis van het rapport zoeken?

De oorzaak kunnen wij vinden in de maatschappelijke opvattingen van de onderzoekers zelf. Naast de reeds besproken conclusies verschaffen ons ook de volgende opvattingen van de onderzoekers daarin wel enig inzicht.

Zo verklaren zij, dat de tegenstelling tussen „kapitaal" en „arbeid" zich decenniën heeft ontwikkeld en lange tijd de instelling van de arbeider ten opzichte van zijn werk en zijn werkgever heeft beheerst. Zij zijn dus blijkbaar van mening dat dit alles nu tot het verleden behoort. Dit blijkt ook als de onderzoekers zeggen, aanvankelijk de arbeiders slechts hun wil kenbaar konden maken door stakingen, maar dat nu langzamerhand de verhouding tussen ondernemer en arbeider is gegroeid tot die van gelijkwaardige partners aan de conferentietafel, waardoor die verhouding op een rationele en zakelijke grondslag is komen te berusten.

Zo wensen de onderzoekers blijkbaar „Gait-Jan de Wever" en Arnold van Heek-Hermanszoon tot gelijkwaardige bedrijfsgenoten te verklaren, gezamenlijk beslissend over alle problemen van „hun" bedrijf. Maar dat heeft, zoals de lezer zal begrijpen ook zijn grenzen. De vertrouwensbasis zal namelijk zo hecht moeten zijn, zeggen de onderzoekers, dat de werknemers niet de behoefte zullen hebben „om van alles het naadje van de kous te weten".

Zij verklaren de tegenstelling tussen kapitalisten en arbeiders dus wel tot het verleden en willen hen „verheffen" tot gelijkwaardige partners, maar niet verder dan ... tot aan het naadje van de kous.

Want in die kous verdwijnen immers de winsten van de ondernemers en de aantasting daarvan, de enige reële weg naar verbetering van de sociale positie der arbeiders, blijkt kennelijk niet de opvatting van de onderzoekers te zijn. Uit een en ander kan men niet anders begrijpen dan dat zij de bestaande kapitalistische maatschappij niet alleen aanvaarden, maar daarbij ook de bevoorrechte positie van de ondernemers willen verdedigen.

Vanuit bovengenoemde maatschappelijke opvattingen is het duidelijk dat de onderzoekers in hun conclusies en aanbevelingen niet verder kunnen komen dan tot zulke „oplossingen" die voor de ondernemers wel aanvaardbaar zijn, maar aan de feitelijke positie van de textielarbeiders niets veranderen.

„Beeld en werkelijkheid" is het rapport getiteld. Maar het beeld van hoogconjunctuur dat de onderzoekers zich ten tijde van het onderzoek in 1954 hebben verworven, is vandaag al geen werkelijkheid meer.

Door de regeringspolitiek van bestedingsbeperking zijn ook in de textiel reeds enkele honderden ontslagen gevallen en wordt hier en daar een werktijd-verkorting ingevoerd.

Door de koloniale politiek van deze regering t.a.v. Indonesië en Nieuw-Guinea komen belangrijke afzetmarkten voor de textiel-industrie in deze en andere Aziatische-Afrikaanse landen, in ernstig gevaar.

Door de Navo-politiek wordt de weg naar nieuwe en belangrijke afzetmarkten, zoals in China en verschillende Oosteuropese landen practisch geblokkeerd, terwijl door de Euro-markt de Nederlandse textiel-industrie aan nog scherpere concurrentie zal worden blootgesteld.

De textiel-ondernemers zullen pogen, en doen dit vandaag reeds, om de schadelijke gevolgen van dit alles op de schouders van de arbeiders af te wentelen.

Daarom is er inderdaad, zoals het rapport aanbeveelt, een vernieuwing van het klimaat nodig. Niet echter in „menselijke verhoudingen" of in andere abstracte zaken. Maar concreet, in een verbetering van de sociale positie van de textielarbeiders door loonsverhoging, afschaffing van het jakkersysteem en verkorting van de werktijd in ploegendienst. Hiervoor is de eensgezinde actie van de textielarbeiders in de bedrijven nodig en, zoals het rapport nog eens duidelijk aantoont, ook mogelijk.

Daarnaast is het inderdaad ook mogelijk en nodig dat arbeiders en fabrikanten in de textielindustrie nader tot elkaar komen. Niet in de geest van de onderzoekers, maar in gezamenlijke activiteit voor een verandering van de funeste regeringspolitiek. Die verandering is in de eerste plaats nodig voor het behoud van de vrede, maar ook voor het behoud van een duurzame en lonende werkgelegenheid in de werkgelegenheid in de textielindustrie. Hoe sterker de actie van de textielarbeiders in de bedrijven voor verbetering van hun positie, des te groter zullen de mogelijkheden zijn tot bredere actie voor een verandering van de regeringspolitiek.

A. VAN TURNHOUT

BANDEN VOOR JAARGANG 1957

Vele abonnées zullen hun nummers van 1957 graag weer laten inbinden. De grote verscheidenheid van artikelen en het vele documentatiemateriaal, dat ons blad publiceert, maakt deze wens begrijpelijk. Wij zijn bereid ons met het inbinden te belasten, indien de kosten *f* 3.50 (*f* 1.75 band en *f* 1.75 binden), vooruit worden voldaan en de twaalf nummers ons franco voor 1 februari a.s. worden toegezonden onder duidelijke vermelding van naam en adres.

Losse banden voor 1957 zijn verkrijgbaar à *f* 1.75 + 0.35 verzendkosten, dus totaal *f* 2.10. Ook hiervoor moet Uw bestelling en betaling voor 1 februari 1957 bij ons binnen zijn.

Na 1 februari zal het ons niet meer mogelijk zijn, het binden resp. het toezenden van een losse band voor U te verzorgen.

MONOPOLIES en BUITENLANDSE POLITIEK IN DE VER. STATEN

De militaire uitgaven van de Verenigde Staten, — 46 miljard dollar per jaar —, zijn even groot of zelfs groter dan het gehele nationale inkomen van enig ander kapitalistisch land. De Amerikaanse kapitaalbeleggingen in het buitenland worden geschat op 45 miljard dollar. Dergelijke reusachtige militaire uitgaven in vredestijd en een dergelijke grootscheepse expansie in alle delen van de kapitalistische wereld zijn nog nooit voorgekomen. De wapenproductie en de kapitaalbeleggingen in het buitenland leveren elk een kwart deel van de winsten der grote ondernemingen in de Ver. Staten. Tezamen zijn deze winsten de helft van alle winsten; dit toenemende „dynamische" deel van de winsten is nauw verbonden met een militaristische, expansionistische politiek.

Natuurlijk ondersteunen machtige lieden in Amerika deze politiek en bevorderen zij haar verwezenlijking. Zij wedijveren echter om hun deel in de winsten. Dit verwekt conflicten tussen hen over de richting van de buitenlandse politiek van de Ver. Staten. Conflicten die scherper worden als gevolg van de toenemende economische en politieke moeilijkheden, welke Wallstreet ontmoet. De politici trachten het werkelijke wezen van dit vraagstuk te verbergen met behulp van „morele" argumenten.

Enkele politieke meningsverschillen vloeien eerder voort uit verschillende meningen over een gegeven situatie dan uit een botsing tussen de belangen van de monopolies. Aan de hand van enkele hoofdpunten van de Amerikaanse buitenlandse politiek kan echter geprobeerd worden de houding van de groepen van het financierskapitaal, zij het slechts gedeeltelijk, te bepalen.

De belangrijkste financiersgroepen

Meer dan vijftig jaar geleden wees de Amerikaanse onderzoeker van de trusts, John Moody, er op, dat de trusts overheerst worden door een met elkaar verweven groep kapitalisten, waarbij al deze groepen „afhankelijk zijn van twee gigantische groepen, — Rockefeller en Morgan —, en nauw met hen zijn verbonden. Beide reuzengroepen vormen het hart van het zakenleven van het land en alle andere groepen zijn er loten van, die langs duizenden wegen het gehele leven van ons land doordringen en in elk huis, in elk dorp, hun invloed doen gevoelen."

Deze twee reuzen-groepen van het financierskapitaal staan ook nu aan de top van de zich uitbreidende structuur van het Amerikaanse, monopolistische kapitalisme. Zij controleren ondernemingen met activa, die minstens 125 miljard dollar bedragen.

Onder de controle van zes andere groepen bevinden zich ondernemingen met een gemeenschappelijk kapitaal van ongeveer 100 miljard dollar. De groepen Dupont, Mellon en „First National City Bank of New-York" hebben het centrum van hun invloed in de oostelijke gebieden van de Ver. Staten. Het centrum van de invloed van de Cleveland-, Chicago-, en „Bank of Amerika" (San Francisco)-groepen is het gebied in het Midden- en Verre Westen van het land. In de loop van de laatste twintig jaar zijn de groepen „First National City Bank of New-

De schrijver van dit artikel, Victor Perlo, is een bekende Amerikaanse marxistische econoom. Hij wijdt zich vooral aan het onderzoek van de toestanden in de Verenigde Staten. Aan het eind van het vorige jaar is een nieuw boek van zijn hand verschenen, „The Empire of High Finance". Hierin wordt rijk gedocumenteerd een beeld gegeven van de structuur en het optreden van de grootste monopolies van de Ver. Staten. In dit artikel behandelt hij hetzelfde vraagstuk, in het bijzonder toegespitst op de houding van deze verschillende monopolistische groepen tegenover de buitenlandse politiek.

York" en „Bank of America" van groot belang geworden. In diezelfde tijd is de invloed van de Kuhn-Loeb-groep en de Boston-groep verminderd; zij zijn niet meer zo'n aanzienlijke kracht.

De belangrijkste veranderingen hebben betrekking op Morgan en Rockefeller. In velerlei opzicht werken beide groepen als een verenigd monopolie. Doch terzelfdertijd waren zij in de loop van zestig jaar concurrenten in de strijd om de heerschappij, soms openlijk, maar vaker in het geheim. Sinds het begin van deze eeuw en in de loop van de twintiger jaren ging de Morgan-groep aan de kop, als onbetwiste financiële heerser van Wallstreet en als kracht die de grootste invloed uitoefende op de behandeling van vele belangrijke vraagstukken van de buitenlandse politiek. Maar daarna snelde de Rockefeller-groep vooruit. Zij haalde de Morgan-groep in economische macht in en overtrof deze in politieke invloed.

De oorzaak van deze verandering is, dat de productie van olie, en niet de staalproductie zoals voordien, de belangrijkste industrietak was geworden van het Amerikaanse kapitalisme. De superioriteit van Morgan was gegrondvest op de controle over de staaltrusts, de kracht van Rockefeller berust op de controle over de oliewinning. De kapitalen van de reusachtige olie-maatschappijen zijn thans bijna driemaal zo groot, als de kapitalen van de grote staal-ondernemingen.

De gebeurtenissen op internationaal gebied hebben de verandering in de krachtsverhouding tussen de Morgan- en Rockefeller-groepen versneld. De banden met het Engelse en Franse kapitaal speelden een beslissende rol in de aanvankelijke groei van Morgans invloed en in de daarop volgende tijd bleven zij een wezenlijke bron van zijn macht. De verzwakking van het Engelse en Franse imperialisme als gevolg van de tweede wereldoorlog ondermijnde de positie van Morgan. Rockefeller heeft daarentegen zijn activiteit ontplooid in de zwak ontwikkelde landen waar er belangrijke olievindplaatsen zijn. Naarmate het Amerikaans imperialisme, — soms op kosten van zijn Engelse en Franse concurrenten-, een effectieve controle verkreeg over vele van deze landen drongen de olie-maatschappijen van Rockefeller er dieper binnen.

Vijf en twintig jaar geleden was het rijk van Morgan tweemaal zo groot als het Rockefeller-imperium, maar thans zijn ze beide bijna gelijk in omvang. De kapitaalbeleggingen van Rockefeller in het buitenland zijn op bijzonder indrukwekkende wijze vergroot en op het ogenblik zijn ze twee of drie maal zo groot als de kapitaalbeleggingen van Morgan. Sinds 1944 heeft de Rockefeller-groep in hoofdzaak de Republikeinse partij in handen; haar vertegenwoordigers bezetten vele leidende posten in de regering van Eisenhower.

De belangrijkste vraagstukken van de buitenlandse politiek die voor Amerika staan zijn:

1. Ontwapening of verdere militaire voorbereiding.
2. Handel met de socialistische landen of behoud van het „dollargordijn".
3. Aanpassing bij de veranderde omstandigheden in de voormalige koloniale wereld of een politiek „op de grens van oorlog".
4. Een koers op langdurig vreedzaam naast elkaar bestaan met de socialistische wereld of actieve voorbereiding tot een derde wereldoorlog.

De veranderende krachtsverhouding in de wereld, in het bijzonder de vergroting van de kracht van het socialistische kamp, de sterke anti-imperialistische beweging in Azië en Afrika, de overal groeiende vredesbeweging, ook in de Ver. Staten, — dit alles bevorderde de uitbreiding van het aantal geschillen tussen de monopolistische kringen over de buitenlandse politiek. Naarmate de uitgaven voor de „koude oorlog" steeds meer toenemen, komen enkele groepen tot de conclusie, dat zij zich niet zo kunnen verrijken uit de „koude oorlog" als voorheen en zij achten het gewenst het tweede alternatief te kiezen van één of enkele problemen, die hierboven werden opgesomd.

Waaruit bestaan enkele van deze meningsverschillen en welke groepen van het Amerikaanse financierskapitaal betreft het?

De Rockefellers en de buitenlandse politiek

De Rockefeller-groep verdient meer dan enige andere uit de „koude oorlog"; zij leidt de uitvoering van de „koude oorlogs"-politiek.

Sinds 1940 zijn de winsten van de olie-maatschappijen uit de kapitaalbeleggingen twaalf maal zo groot geworden. In 1956 deelden de olie-maatschappijen mee, dat 62 procent van de uitvoer van nieuw kapitaal op hun rekening komt en dat zij 60 procent winst hebben gemaakt uit de voorheen gedane investeringen. Bijna drie kwart van de bruto-winsten der grootste Rockefeller-maatschappij, de „Standard Oil of New-Yersey", wordt verkregen uit de kapitaalbeleggingen in het buitenland. Ongeveer tien procent van de activiteit van de olie-industrie in de Ver. Staten zelf bestaat uit de verkoop van vliegtuigbrandstof en andere olieproducten aan de strijdkrachten.

De belangrijkste bron van de winsten van de „Standard Oil" is het streven van de militaire kringen en diplomaten van de Ver. Staten om aan de buitenlandse staten de heerschappij van de oliemaatschappijen op te leggen. De oliemaatschappijen hebben hun kapitaalbeleggingen in een reeks socialistische en kapitalistische landen verloren als gevolg van nationalisatie. Meer dan wie ook vrezen zij de anti-imperialistische beweging en meer dan wie ook haten zij de initiators van deze beweging in de socialistische wereld.

De agenten van Rockefeller leiden persoonlijk de doorvoering van de „koude oorlog". John Foster Dulles en zijn broer Allan Dulles, — de leider van de centrale spionagedienst van de Ver. Staten, — verschenen in Washington, nadat zij tientallen jaren nauw hadden samengewerkt met Rockefellers „Standard Oil".

Strauss, de voorzitter van de commissie voor atoomenergie, die de productie van de waterstofbom leidt, was voorheen financieel raadgever van de familie Rockefeller.

Brandidge, die Directeur van de Begroting is, stond vroeger aan het hoofd van een firma die accountantsdiensten verrichtte voor de „Standard Oil".

Nelson Rockefeller was adviseur van de President voor de vraagstukken van de „koude oorlog".

De erfgenaam van de „Standard Oil", John Hay Whitney, volgde Rockefellers zwager, Winthrop Aldrich, op als ambassadeur van de Ver. Staten in Engeland.

Naast het State Department*) heeft de „Standard Ail" zijn eigen uitgebreid diplomatencorps, dat een beslissende rol speelt in de buitenlandse politiek. Volgens de vroegere assistent-staatssecretaris A. A. Berle „legt de Amerikaanse staat de hoofdverantwoordelijkheid voor de vraagstukken, zowel van de buitenlandse als de binnenlandse politiek in handen van de leidende ondernemingen".

De president van de „Standard Oil of New-Yersey", Hollman, staat aan het hoofd van de organisatie „Kruistocht voor de vrijheid" die beschikt over de radiozender „Vrij Europa" en andere half-officiële agenturen voor het voeren van de „koude oorlog".

John D. Rockefeller III gaf het ministerie van buitenlandse zaken van de Ver. Staten, zonder overleg met andere grote kapitalisten, in 1949 de raad, een volledig embargo in te stellen op de handel met China. De olie-maatschappijen treden verwoed op tegen handelsbetrekkingen tussen Oost en West. In 1955 drong Nelson Rockefeller tezamen met admiraal Radford de President de formule van de „luchtinspectie" op om serieuze onderhandelingen over de ontwapening te vermijden.

Dulles draagt natuurlijk de persoonlijke verantwoordelijkheid voor de uitwerking van zulke provocatorische formules van de „koude oorlog" als „massale vergelding", het balanceren „op de grens van oorlog", die berucht zijn geworden. Over de „Eisenhower-leer" voor het Midden-Oosten zei de candidaat van de Democratische Partij voor het vice-presidentschap, senator Kefauver: „Ik ben

*) State Department — het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken. De Secretary of State, de Staatssecretaris, is de minister van buitenlandse zaken.

niet van mening, dat het Amerikaanse volk een buitenlandse politiek wenst, waaraan de belangen van de internationale olie-maatschappijen ten grondslag liggen."

De andere verbindingen van Dulles versterken zijn band met de „Standard Oil". Hij is ook nauw verbonden met de groep „First National City Bank of New-York". De macht van deze bank, — volgens traditie de bank van de Amerikaanse imperialisten in het buitenland, — is aanzienlijk toegenomen door haar verandering in een leidende kracht in de gemilitariseerde vliegtuigindustrie, waarin thans het grootste aantal industrie-arbeiders in de Ver. Staten is geconcentreerd.

In het buitenland is Dulles hoofdzakelijk verbonden met de meest reactionaire kringen van het Duitse imperialisme. In 1920 werkte Dulles, toen nog een jonge advocaat, voor de Duitse regering en later vertegenwoordigde zijn advocatenfirma de Duitse regering en Duitse ondernemingen.

Enkele belangrijke meningsverschillen

Zoals hierboven reeds is gezegd, wordt ongeveer de helft van alle winsten van het grootkapitaal verkregen door de „koude oorlog". Anderzijds zijn de monopolies echter niet in staat om de druk van de belastingen, nodig voor het financieren van de „koude oorlog", geheel van zich af te werpen. De belasting op de winsten blijft op 52 procent gehandhaafd; de inkomstenbelasting die geheven wordt van de meest bemiddelden, blijft hoog, hoewel er in beide gevallen in de wet „achterdeurtjes" zijn, met behulp waarvan de belastingen in feite aanzienlijk verminderd kunnen worden in vergelijking met het officiële tarief.

In de belastingtarieven zijn vele verschillen waar te nemen. En ook hier bevinden de oliemonopolies zich in de gunstigste posities. Zij ontvangen het leeuwendeel van de winsten uit de kapitaalsbeleggingen in het buitenland en bovendien militaire opdrachten. Terzelfdertijd genieten zij bijzondere voorrechten, die het mogelijk maken de tarieven van de belastingen te verlagen met 24 procent of zelfs nog meer.

De „General Motors", het belangrijkste monopolie voor de productie van gemotoriseerde machines en uitrustingen, bevindt zich in een heel andere positie. Ongeveer 15 pct. van de winsten van deze onderneming komt voort uit de investeringen in andere landen, gelegen in gebieden waar op het ogenblik nog geen dreiging bestaat van politieke veranderingen. Slechts 5 procent van de activiteit van de „General Motors" bestaat uit het uitvoeren van orders voor de wapenproductie, terwijl dit cijfer tijdens de Koreaanse oorlog 20 procent bedroeg. Anderzijds geniet de „General Motors" geen privileges op het 52-procent-tarief van de winstbelasting. Deze onderneming heeft belang bij de verwezenlijking van een groot program van wegenbouw in de Ver. Staten om de markt voor de autoverkoop uit te breiden: de wegenbouw wordt echter belemmerd door een te hoog peil van de uitgaven voor militaire doeleinden.

„General Motors" richtte zich niet tegen de verkoop van auto's aan de socialistische landen. De verzwakking van de „koude oorlog" zou leiden tot een vergroting van de zuivere winst van de „General Motors" en de Dupont-groep die deze onderneming controleert.

Het is daarom begrijpelijk, waarom de onlangs afgetreden minister van defensie, Charles Wilson, die met „General Motors" is verbonden, trachtte de toeneming van de militaire uitgaven te verminderen en de periodieke uitbarstingen van militaire hysterie in Washington te verzwakken. Wilson is vóór de „koude oorlog" en voor hoge militaire uitgaven, maar binnen een bepaalde grens.

In de loop van de afgelopen ruim twee jaar heeft Harold Stassen vergeefs gepoogd te bereiken, dat in de weinig buigzame buitenlandse politiek van de Ver. Staten enkele concessies zouden worden gedaan op het gebied van de ontwapening. Dulles, Nixon, Nelson Rockefeller en anderen beletten hem dit systematisch en behielden de overhand. Hij kreeg een openbare terechtwijzing van de regering-Eisenhower en hij werd het onderwerp van spot op het congres van de Republi-

keinse partij in 1956, toen hij Nixon critiseerde. Waarom handhaaft Stassen zich zo lang op zijn hoge post? Het antwoord is eenvoudig. In het politieke strijdperk ondersteunt hij hoofdzakelijk de Morgan-groep, die tot op heden in Amerika grote invloed heeft, voldoende om een snelle verwijdering van haar agent uit de hoogste regeringskringen te voorkomen.*)

Tegenstellingen in de Morgan-groep

Het huis-Morgan speelde een aanzienlijke rol in de organisatie van de „koude oorlog" onder president Truman. In die jaren waren Morgans financiële en juridische medewerkers, Byrnes en Acheson, minister van buitenlandse zaken van de Ver. Staten. Morgan was bijzonder geïnteresseerd in het herstel en de stabilisatie van het kapitalisme in West-Europa met behulp van het Marshall-plan en het Noord-Atlantisch Pact.

In de laatste tijd echter oefent de „koude oorlog" een tegenstrijdige invloed uit op de Morgan-groep. Invloedrijke ondernemingen behorend tot het in zijn samenstelling gevariëerde Morgan-imperium, verdienen goed aan de militaire opdrachten. De ondernemingen, die zich bezig houden met het delven van mineralen, hebben grote kapitalen belegd in Afrika, waar de koloniale tyrannie in haar slechtste vormen heerst. De Morgan-groep heeft nauwe betrekkingen met de „Royal Dutch Shell-groep", die in het Midden-Oosten na de „Standard Oil" de tweede plaats inneemt.

Anderzijds is een reeks industriële ondernemingen, die zich in de invloedssfeer van Morgan bevinden, in staat om aanzienlijke winsten te behalen uit de handel met de socialistische landen. Een groot deel van Morgans ondernemingen geniet, in onderscheid van de oliemaatschappijen, geen belastingvoordelen. De Rockefeller-groep, die het grootste voordeel trekt uit de „koude oorlog", gebruikt deze omstandigheid om de Morgan-groep in macht in te halen en een dreiging te scheppen, dat de Morgangroep een ondergeschikte rol zou moeten gaan spelen.

De politiek van Morgan weerspiegelt deze tegenstrijdige invloeden. De president van „J. P. Morgan and Company", Alexander, hield ten tijde van de Suez-crisis een rede, waarin hij allen overtrof in vijandige taal tegen de Sowjet-Unie en de Arabische landen; hij riep op tot hoge uitgaven voor militaire doeleinden. Nadat hij was afgetreden als voorzitter van de verenigde staven van de Ver. Staten ging de agressief gestemde admiraal Radford werken aan de „Bankers Trust", een van de drie grote Morgan-banken.

De leidende functionarissen van „General Electric", „Anderson, Clayton and Company" en andere Morgan-ondernemingen zijn echter bekende voorstanders van de handel tussen Oost en West en enkelen van hen waarschuwen voor de gevaren van een te grote militarisatie van de economie. Het is weinig waarschijnlijk, dat Stassen een eigen lijn in het ontwapeningsvraagstuk zou kunnen hebben, als hij zich niet verzekerd had van de ondersteuning van zijn belangrijkste financiële opdrachtgevers.

Blijkbaar voert Morgan in de huidige ingewikkelde toestand tweeërlei soorten politiek: hij tracht zijn winsten te behouden en niet te breken met de „koude-oorlogs"-politiek en terzelfdertijd bereidt hij zich er op voor winsten te behalen uit de overgang naar een vreedzamer koers, als deze nuttig zou zijn voor zijn belangen in hun geheel en mogelijk zou zijn in een gegeven politieke situatie.

*) In een bespreking van Perlo's „The Empire of High Finance" in Political Affairs van oktober 1957 schrijft Hyman Lumer naar aanleiding van een hoofdstuk in dit boek, waarin hetzelfde probleem wordt aangesneden: „Bij de behandeling van de geschillen op het gebied van de buitenlandse politiek wijst Perlo erop, dat deze voorwaardelijk en beperkt zijn. Maar in sommige opzichten is misschien nog groter voorbehoud vereist . . . Gegeven veranderingen in het economische en politieke klimaat zou het vooruitzicht op winsten uit de bron van de bewapeningsopdrachten nieuwe aantrekkelijkheid kunnen krijgen en de geschillen kunnen verdwijnen of in omgekeerde zin verschijnen. Zulke geschillen zijn daarom nog meer voorbijgaand en aan wijziging onderhevig dan Perlo zegt."

De Californië-groepen

Californië, waar de bevolking en de industrie groeien als kool, verwerft een evenredig groeiende financiële macht en politieke betekenis. De leider van de Republikeinen in de Amerikaanse Senaat, de senator voor de staat Californië, Knowland, heeft extremistische opvattingen over de „koude oorlog" en ondersteunt Tsjiang Kai-sjek zo ijverig, dat hij de bijnaam „senator voor Formosa" heeft gekregen. De vader van Knowland is directeur van een der oudste banken van San Francisco, „American Trust". De bezitters van deze bank spelen een belangrijke rol in de voedsel- en houtverwerkende industrie en beheersen de economie van Hawaii. Zij zijn nauw verbonden met de ondernemingen van Wallstreet en geven er bijgevolg eerder de voorkeur aan met Wallstreet samen te werken, dan hiermee te wedijveren. In Washington wordt deze groep vertegenwoordigd door de juridische adviseur van het ministerie van buitenlandse zaken en persoonlijk vriend van Dulles, Herman Flager.

In de loop van een eeuw zijn de Californische kapitalisten rijk geworden door de ten top gevoerde uitbuiting van de arbeiders, die geïmmigreerd zijn uit de Aziatische landen op het Amerikaanse vasteland en op de Hawaii-eilanden. De staat Californië was het centrum van pogroms en discriminerende wetten tegen de immigranten uit Azië. Blijkbaar zouden de banken van San Francisco hun controle willen uitbreiden tot miljoenen Aziatische arbeiders aan gene zijde van de Oceaan en hopen zij dit te verwezenlijken met behulp van hun uitgebreid net van politieke verbindingen en door middel van de versterking van de heerschappij van de Ver. Staten in het Verre Oosten.

De vice-president van de Ver. Staten, Nixon, werd tot deze hoge post verheven door de kapitalisten in de streek van Los Angeles (Zuid-Californië), die gedijen door de productie van militaire vliegtuigen en de oliewinning. Nixon is eveneens een vastbesloten aanhanger van de „koude oorlog" en persoonlijk is hij een specialist in het organiseren van de anti-communistische „kruistocht" in de geest van McCarthy in de Ver. Staten zelf. Misschien wordt Nixon in 1960 de candidaat van de Republikeinse partij voor de presidentsverkiezingen. Aanvankelijk werd hij ondersteund door de kapitalisten van Los Angeles, maar thans heeft hij zich waarschijnlijk verzekerd van de ondersteuning van Rockefeller en van andere leidende Wallstreet-groepen in de Republikeinse partij..

Aan de Stille Oceaan-kust zijn er evenwel ook krachten, die een actieve oppositie voeren tegen de lijn van Knowland en Nixon. San Francisco was de eerste stad in de Ver. Staten, waar tien duizend handtekeningen werden bijeengebracht onder de petitie van de Quakers, waarin beëindiging van de proeven met waterstofbommen wordt verlangd. Hier zijn ook vele voorstanders van de vriendschap met China en het vestigen van handelsbetrekkingen met dit land. De vakbonden van haven- en veemarbeiders zijn de initiatiefnemers tot deze campagnes.

Aan deze beweging wordt ook deelgenomen door vertegenwoordigers van de scheepsbouw en de houtverwerkende industrie. De Stille Oceaan-kust beschikt over grote mogelijkheden voor de handel met Aziatische landen, die zich op het ogenblik op een tamelijk laag peil beweegt, hoofdzakelijk als gevolg van de boycott van de handel met China.

De belangrijkste financiële groep, die aan de Westkust opereert, is een nieuwe groep, verbonden met de „Bank of America". Deze bank heeft grotere deposito dan enige andere bank ter wereld. Zij en haar bondgenoten overheersen de banken in Californië en het hele westelijke deel van de Ver. Staten. In de invloedssfeer van deze groep bevindt zich het complex van ondernemingen in de zware industrie van Kaiser met een kapitaal van een miljard dollar. Welke houding neemt deze grote groep in met betrekking tot de vraagstukken van de buitenlandse politiek? Mij is dit niet bekend, maar er kan op factoren worden gewezen, die enig licht op deze vraag werpen.

Historisch gezien heeft de „Bank of America" zich ontwikkeld in concurrentie-

strijd met Wallstreet. Zij heeft talrijke aanvallen van de zijde van de federale regering moeten doorstaan, die trachtte dit financiële imperium te scheuren en de groei ervan te beletten. Sinds de tweede wereldoorlog heeft de „Bank of America" haar bankiersactiviteit in het buitenland vele malen vergroot en thans wedijvert ze in dit opzicht met de „First National City Bank of New-York", die volgens traditie de eerste plaats inneemt.

De na-oorlogse groei van de macht van de „Bank of America" is in hoofdzaak het resultaat van haar activiteit in het Verre Oosten. De Wallstreet-banken treden in het buitenland hoofdzakelijk op als aanhangsels van de industriële monopolies: deze en gene behoren tot dezelfde financiële groep. De industrie-ondernemingen, die tot de sfeer van de „Bank of America" behoren, hebben geen belangrijke kapitaalbeleggingen in het buitenland. De „Bank of America" financiert in aanzienlijk grotere mate dan de Wallstreet-banken de buitenlandse handel; investeringen spelen in haar activiteit een mindere rol.

In januari 1949 opende de „Bank of America" een filiaal in Sjanghai. Dit werd in 1951 gesloten na het afbreken van alle Amerikaans-Chinese economische betrekkingen. Het filiaal werd geopend tegen de raad van de Kwomintang-bankiers in op een moment, dat het duidelijk was dat het regiem van Tsjiang Kai-sjek voor zijn ineenstorting stond. Waarschijnlijk rekende de „Bank of America" erop de handel met de Chinese Volksrepubliek te financieren, die naar zij verwachtte spoedig tot stand zou komen.

Ongetwijfeld zou het aanknopen van de handel met China bijzonder voordelig zijn voor de „Bank of America" en de ondernemingen, die zich in haar invloedssfeer bevinden, in het bijzonder voor de Kaiser Company. Dit zou winsten hebben opgeleverd en de mogelijkheid hebben geschapen voor de uitbreiding van de werkzaamheid van de bank, die beperkt wordt als gevolg van de concurrentie met de monopolies in oostelijke gebieden van de Ver. Staten.

De Cleveland-groep

De Cleveland-groep is eveneens, concurrerend met Wallstreet, snel gegroeid. In deze groep zijn er drie wederzijds verbonden ondergroepen — Hanna, Mater en Eaton-Young. De meest sensationele successen zijn behaald door Young, die de controle van het spoorwegnet aan Morgan ontfutselde. Dit proces duuurt nu al vijftien jaar en is voltooid toen Young in 1954 de controle over de spoorwegmaatschappij „New York Central" verkreeg.

De Cleveland-groep is de enige van de acht grootste groepen van het financierskapitaal, die feitelijk geen grote kapitaalbeleggingen in het buitenland heeft, met uitzondering van de onlangs verworven onderneming voor het winnen van ijzererts in Canada; daarbij vloeien uit de controle over deze ondernemingen niet zulke scherpe politieke problemen voort als uit de overzeese kapitaalbeleggingen. De Clevelandse financiers hebben slechts een gering belang bij de verwezenlijking van de kostbare maatregelen op het gebied van de buitenlandse politiek, die de toeneming van de investeringen van hun concurrenten uit Wallstreet moeten bevorderen.

Humphrey, de leidende figuur in de ondergroep Hanna, was tot voort kort minister van financiën. In Washington legde hij in zekere mate terughoudendheid aan de dag in de vraagstukken van de buitenlandse en militaire politiek. In een interview in het begin van dit jaar, verklaarde Humphrey, dat één van iedere acht mensen in Amerika zich bezig houdt met wapenproductie en hij waarschuwde: „Er zal een depressie intreden, als wij jaarlijks bijna vijftig miljard dollar zullen weggooien voor oorlogsvoorbereiding."

Er zijn echter geen tekenen, dat Humphrey een principiële tegenstander is van de „koude oorlog", zoals wijlen Ernest Weir. Tot verleden jaar was Weir president van de „National Steel Company", die onder de controle staat van de ondergroep Hanna. Deze post werd ingenomen door Humphrey, toen hij het ministerie van financiën verliet.

Vele jaren heeft Weir, als eenling in de hoogste Amerikaanse financierskringen, een openlijke campagne gevoerd voor de vermindering van de internationale spanning, voor een politiek van vreedzaam naast elkaar bestaan inplaats van de „koude oorlogs"-politiek. Het is niet bekend, in hoeverre dit een persoonlijke actie was en in welke mate deze houding van Weir in overeenstemming was met de tendenties binnen de Cleveland-groep.

Een andere magnaat uit Cleveland, Cyrus Eaton, voert een overeenkomstige campagne. Op zijn initiatief werd de internationale ontmoeting van geleerden in Puguash (Canada) georganiseerd, die een bijdrage was tot de campagne voor de beëindiging van de proeven met waterstofbommen en voor het verbod van dit wapen.

Handelaren des doods

De kapitalisten, die zich verrijken aan de productie van wapens, vormen een machtige en onheilszwangere factor in de Amerikaanse politiek. In een onlangs gehouden rede voor de leden van de Amerikaanse bankiersvereniging, kenschetste Frank Pace, president van de „General Dynamics Corporation" (die zich bezig houdt met de productie van militaire vliegtuigen, raketten en duikboten), de bewapeningsproductie als een stimulans van de economische groei in onze maatschappij. De bewapeningsproductie leidt er volgens de woorden van Pace toe, „dat economische, wetenschappelijke en culturele voordelen van langdurige en niet-militaire aard voor onze maatschappij bereikbaar worden" en ze levert een bijdrage tot „het behoud van de menselijke hulpbronnen en hun ontwikkeling."

Natuurlijk is er geen twijfel aan, dat de productie van wapens „voordelen van langdurige aard" brengt aan de „General Dynamics Corporation" en ook aan de Wallstreet-firma, de gebroeders Lehman, en de hiermee verbonden grote bank.

Pace zelf is een vroegere onder-minister voor het leger van de Ver. Staten. Minstens veertien leiders van grote ondernemingen zijn voormalige generaals, admiraals of hoge ambtenaren van de militaire departementen.

De „General Dynamics Corporation" heeft, gebruikmakend van de ervaring der militairen, zijn aandeel in de groeiende winsten uit de bewapeningsproductie kunnen vergroten. Sinds 1953 zijn de winsten van deze onderneming twee en een half maal zo groot geworden; in dit jaar heeft de „General Dynamics Corporation" naar haar omzet de „Boeing Airline Company" overtroffen, die voorheen aan de kop stond. De „General Dynamics Corporation" heeft de opdracht gekregen voor het produceren van de intercontinentale raket „Atlas", waarmee de proefnemingen enkele malen mislukt zijn.

De in Canada gelegen fabriek van deze onderneming brengt „culturele waarden voor onze maatschappij" voort in de vorm van „Sabre"-straaljagers, bestemd voor de heropgerichte Westduitse luchtmacht.

De wapenfabrikanten hebben behalve hun betaalde lobbyists*) in het Amerikaanse Congres hun invloedrijke dienaren. De verwoedste agitators voor de verhoging van de oorlogsbegroting zijn de Democratische senatoren Symington en Jackson. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was Symington president van de „Emerson Electric Manufacturing Corporation" (St. Louis), die opbloeide door de militaire opdrachten. Jackson kwam in het Congres via de staat Washington, waar het hoofdkwartier is gevestigd van de „Boeing Airline Corporation", die tot voor kort een leidende rol in de industrie innam en financiële banden heeft met de „First National City Bank of New York".

Het duidelijke streven van de wapenfabrikanten, hun machtige financiële beschermers en van de met hen verbonden militaristen om grote militaire opdrachten te verkrijgen, wordt vaak met succes bekroond. Het verzet van meer gematigde kringen is veel te zwak, het neemt niet het karakter aan van een werkelijke politieke campagne.

*) lobbyists — lieden die er hun werk van maken om de leden van het Congres in het belang van bepaalde belangengroeperingen te bewerken.

Op bepaalde tijden, als de bezorgdheid van de openbare mening over de stijgende regeringsuitgaven en belastingen groeit, wordt de toeneming van de voor militaire doeleinden uitgetrokken bedragen wat ingehouden. In dergelijke gevallen wordt g e s p r o k e n over een langzame vermindering van de militaire uitgaven, er wordt g e s p r o k e n over de wenselijkheid om te komen tot een zekere internationale overeenkomst over de ontwapening.

Iedere keer echter wordt de een of andere internationale gebeurtenis gebruikt om een nieuwe scherpe versterking van de militarisatie van de economie te rechtvaardigen. Na de Suez-crisis van 1956 volgde de proclamatie van de „Eisenhowerleer" en de militaire uitgaven boven het budget werden met 10 procent verhoogd. Tijdelijk stond daarna deze stijging stil. Maar het met succes lanceren van de kunstmaan door de Sowjet-Unie werd begroet met lawaaierige oproepen, niet om het werk voor het tot stand brengen van een Amerikaanse kunstmaan te versterken, maar om de productie van raket-wapens te versnellen, waarvoor de regering der Ver. Staten reeds veertig maal zoveel middelen heeft uitgegeven als voor het werk aan de kunstmaan.

Het uittreden van Wilson en Humphrey uit de regering verzwakt het verzet in Washington tegen de bewapeningswedloop, dat ook zonder dit zwak was. Humphrey is vervangen door Robert B. Anderson, die zich met zaken op het gebied van de olieproductie en andere strategische grondstoffen bezig houdt. De pers heeft al meegedeeld, dat hij welwillender dan Humphrey staat tegenover de eisen om meer middelen uit te trekken voor militaire doeleinden.

Krachten die voor een andere politiek optreden

Gelukkig slagen de vertegenwoordigers van de oliemagnaten, wapenfabrikanten en huns gelijken er niet in alles in Washington door te zetten wat zij willen, hoewel de hoofdrichting van de buitenlandse politiek overeenkomt met hun wensen. De conflicten tussen de machtige zakenkringen zijn opmerkelijk, als beteugelend middel, maar zij spelen geen beslissende rol. De belangrijkste oppositie tegen de „koude oorlog" gaat uit van verschillende kringen van de bevolking der Ver. Staten en niet van het financierskapitaal.

De openbare mening verlangde de beëindiging van het bloedvergieten in Korea en waarschuwde voor andere militaire provocaties in Azië. De eis om vriendschappelijke betrekkingen tot stand te brengen met het Sowjet- en het Chinese volk vindt zijn uitdrukking in vele maatregelen. Duizenden geleerden, grote religieuze organisaties en een aanzienlijk deel van de arbeidersorganisaties ondersteunen de beweging voor het stopzetten van de proefnemingen met de waterstofbom.

Maar een lange strijd staat nog te wachten. De vooraanstaande vakbondsleiders b.v. ondersteunen nog verwoed de „koude oorlog" en eisen uitbreiding van de militaire opdrachten, wat zij motiveren met de noodzaak om werk te waarborgen voor de leden van hun vakbonden.

Het volk heeft niets te winnen en kan alles verliezen als resultaat van de „koude oorlog". Het bewustzijn van deze waarheid wint veld. In het bewustzijn van ieder mens heeft de gedachte van het gevaar van een atoomoorlog en van de atoomwapens wortel gevat. In het volk stijgt de verontwaardiging over de toenemende belastingdruk, die hoofdzakelijk dient om de oorlogsbegroting te financieren; de onrust neemt toe, omdat de grote zakenlieden er in slagen het deel van de belastingen, dat drukt op de meerderheid van de bevolking, te vergroten. Naarmate het duidelijk wordt, dat de wapenproductie geen voortdurende welstand kan verzekeren, groeit de angst voor werkloosheid.

De tendenties, die waar te nemen zijn in de wereld en in de Verenigde Staten, geven grondslag voor de hoop, dat het vredesstreven van het Amerikaanse volk met de tijd sterker zal worden en een beweging zal doen ontstaan, die een eind kan maken aan de „koude oorlog" en in de toekomst de vrede kan verzekeren.

VICTOR PERLO.

Drie boeken over atomen

'Het Atoom', door L. de Vries[1]) is verschenen in de reeks 'Elsevier's educatieve jeugdboeken' en is inderdaad leesbaar voor de jeugd vanaf ongeveer veertien jaar. Het geeft een historische beschrijving van de ontwikkeling van onze kennis over atomen, boeiend en bijzonder aardig geïllustreerd, en doorspekt van aardige anecdotes.

Toch is het boek niet altijd even makkelijk, want al lezende maakt men kennis met allerlei natuurkundige en scheikundige wetten, die doorgaans pas onderwezen worden in de hogere klassen van de middelbare school. Daarom is het boek niet alleen een kinderboek; ook volwassenen zullen het met belangstelling lezen en zullen er heel wat uit kunnen opsteken.

Een kort overzicht van de inhoud: Via de Griekse wijsgeren (Demokritos was de eerste die het woord „atoom" invoerde) gaat men snel, via Galilei en Leeuwenhoek en de schei- en natuurkundigen van het begin der 19e eeuw naar de moderne tijd: Röntgen, Bequerel, Curie, Einstein, grote namen uit het begin dezer eeuw. Dan komt van 1920 tot 1930 de ontdekking van de bouw van de atoomkern en tenslotte in 1939 Hahn, die voor het eerst de splijting van het Uranium waarnam: dit was de grondslag van de atoombom.

Tot dat moment lag het zwaartepunt van het kernfysisch onderzoek in Europa en pas daarna kwam, gealarmeerd door de Deen Niels Bohr en door Europese emigranten zoals Einstein, in Amerika de enorme krachts-inspanning die geleid heeft tot de vervaardiging van de atoombom en in 1945 komt de bom op Hirosjima. Terecht vraagt de schrijver zich op dat moment af of die bom op een niet-militair doel nodig was: hij citeert Churchill die deze daad goedkeurde maar ook 'anderen' die zeiden dat de militaire macht van Japan toch al bezig was ineen te storten. Hij verzwijgt evenwel de werkelijke reden: om te verhinderen dat Japan door de aanstormende Sowjet-troepen bezet zou worden, moest de atoombom een overgave forceren. De meeste Amerikaanse geleerden hadden gehoopt dat de eerste bom niet tegen een burgerbevolking gebruikt zou worden, maar voor een aantal waarnemers, waaronder ook Japanse, in een woestijngebied afgeworpen zou worden, teneinde zo de Japanners duidelijk te maken dat verder strijden nutteloos was.

In het laatste deel wordt een opsomming gegeven van de vreedzame toepassingen van de atoomenergie (atoomcentrales) en van atoomkernen (bijvoorbeeld radioactieve isotopen).

Vrijwel niets wordt verteld over de resultaten die in de Sowjet-Unie op atoomgebied zijn bereikt, hoewel de schrijver gemakkelijk uit de inmiddels gepubliceerde verslagen van de Genève-conferentie van 1955 daarvan kennis had kunnen nemen.

Afgezien van deze tekortkoming kan ik het boek aanbevelen.

'Leven met Atomen', door H. C. M. Edelman[2]) is in zekere zin een samenvatting en uitbreiding van een reeks artikelen die over dit onderwerp in 'De Tijd' zijn verschenen. Het zou beschouwd kunnen worden als een uitgave voor volwassenen van het hiervoor beschreven boek.

De indelingen lopen enigszins parallel; ook hier een historisch overzicht, dat begint omstreeks 1800. Aan de atoombom wordt betrekkelijk weinig aandacht besteed, het zwaartepunt ligt bij de vreedzame toepassing van de atoomenergie; er zijn drie hoofdstukken over kernreactoren en hun werking, een daarvan gaat

1) Het Atoom, door L. de Vries, met illustraties door C. van Straaten; 144 blz.; uitg. Elsevier, Amsterdam. Prijs *f* 7.90.

2) Leven met Atomen, door H. C. M. Edelman; 243 blz. Uitg. Meulenhoff, Amsterdam. Prijs *f* 9.75.

over het interessante probleem van het radioaktieve afval; en er zijn vijf hoofdstukken over de radioaktieve isotopen en hun toepassingen.

Het valt te prijzen, dat het Nederlandse werk op dit gebied breed uitgemeten wordt, maar het getuigt toch wel van een erge kortzichtigheid van de schrijver wanneer hij de wereld bij de Elbe laat ophouden. Als hij een lijstje geeft van de energiebronnen in de „voornaamste" Europese landen zijn daar wel België, Luxemburg, Zwitserland en Zweden bij maar geen enkel Oosteuropees land en zelfs niet de Sowjet-Unie. Tevergeefs heb ik bij een beschrijving van versnellers gezocht naar de versneller van Doebno bij Moskou, nota bene de grootste der wereld.

Ook in zijn politieke opvattingen is hij, zacht gezegd, wel eens wat oppervlakkig. 'De beschaafde mens' zo zegt hij ergens, 'exploiteert geen medemensen meer als slaven'. De schrijver zou eens moeten gaan zien in Zuid-Afrika en in de koloniale landen. En hoe noemt hij de exploitatie van de 'westerse' arbeiders door aandeelhouders en fabrieksdirecteuren? Hitler's antisemietisme was onjuist, zo staat ergens anders, omdat..... het leidde tot een uittocht van kerngeleerden uit Europa.....

Om dit soort kortzichtigheden zou ik het boek niet willen aanbevelen, hoewel het overigens vlot leest en men er ook wel wetenswaardigheden uit kan opsteken.

Het Prisma boekje 'Van Atoom tot heelal'[3]) is goed en goedkoop. In elf hoofdstukken geven de drie schrijvers een gedegen overzicht over atomen en atoomkernen (vijf hoofdstukken), de vaste stof (één hoofdstuk) en vier hoofdstukken over de sterrenkunde.

Het boek is niet eenvoudig en van de lezer wordt wel enige voorkennis verwacht. Zo wordt zonder meer gebruik gemaakt van begrippen zoals Megavolt, logarithmische schaal, eenheid van ruimtehoek, spectrum, calorie. De behandeling van de stof is overigens goed, misschien een beetje droog-Engels, maar zeer interessant.

Het zwakst is het sterrekundige deel (geen van de drie schrijvers is sterrenkundige) waar men bij een bespreking van de ontwikkeling der sterren bijvoorbeeld het hele begrip ster-associatie niet tegenkomt. Bij een bespreking van het ontstaan van de aarde worden de namen van Kuiper (USA) en Schmidt (SU) niet genoemd.

De vertaling is over het algemeen goed; het is jammer dat de vertaler die verschrikkelijke Engelse maten zoals mijlen en voeten niet in kilometers en meters heeft omgezet; nu moet de lezer dat doen. Voor sommige begrippen had hij goede Nederlandse woorden kunnen nemen; nu spreekt hij over accelerator i.p.v. over versneller en over sterpopulatie i.p.v. sterbevolking. (Dit lijstje is gemakkelijk uit te breiden). Merkwaardig doet in deze vertaling opeens het Germanisme 'aanname' aan, waarvoor het goede Nederlandse woord 'onderstelling' bestaat.

Een van de elf hoofdstukken gaat over de filosofie van de natuurkunde. De schrijvers waarschuwen zeer terecht tegen het trekken van onjuiste conclusies uit overigens juiste natuurkundige wetten. De z.g. onzekerheidsrelaties van Heisenberg, bijvoorbeeld, zeggen niet dat de wet van oorzaak en gevolg niet meer zou opgaan, en hebben evenmin iets met indeterminisme te maken; toch worden deze wetten wel eens gebruikt om te „bewijzen" dat „de mens zo onvolmaakt is dat hij nooit in bepaalde wetenschappelijke problemen zal kunnen doordringen", welke konklusie dan op andere gebieden van wetenschap en maatschappij worden toegepast.

Het is in het boek te loven dat het ook tegen dit soort reactionaire conclusies stelling neemt.

K. HENDRIKS.

3) Van atoom tot heelal, door G. O. Jones, J. Rotblat en G. J. Whitrow; uit het Engels vertaald door A. Kolsteren; 235 blz., uitgave Spectrum, Utrecht,: 25 foto's. Prijs *f* 1.50.

Het levende lied

De Wereldbibliotheek heeft op waardige wijze het eerste honderdtal van haar Wereldboog-serie volgemaakt door hiervoor een bloemlezing uit het werk van Mickiewicz te kiezen*). Deze Poolse dichter, wiens dood in 1955 voor de honderdste maal werd herdacht, behoort zonder twijfel tot de wereldliteratuur. En tot de wereldgeschiedenis.

Mickiewicz is Polen's nationale dichter. Hij heeft de bossen, de stromen en de mensen van dit land bezongen en wel zo, dat de klank in een eeuw tijds, onder alle verdrukking en krijgsrumoer, nooit verloren is gegaan. Wat dit betekent in een land, waar onder de tsaristische overheersing zelfs de eigen taal verboden was, kunnen wij ons nauwelijks voorstellen.

Verstrooid door tijd en ruimte treft men de dichters, die tevens profeet en soldaat, leider en bezieler zijn geweest. Hun verzen zijn beurtelings een wekroep of vertolken de oude droom van hun volk, waarmee zij zich vereenzelvigden en dat zich in hen belichaamd voelt. Zulk een dichter was Poesjkin voor Rusland, maar waren in misschien nog sterker mate de dichters van lang verstikte naties, zoals Petöfi voor Hongarije. Zulk een dichter was ook Mickiewicz.

Ook het leven van Mickiewicz, die geboren in 1798, nadat Polen juist geheel was opgedeeld door zijn buren, een dertig jaar lange ballingschap kende om te sneuvelen in een strijd voor de vrijheid, is haast symbolisch voor het lijden en strijden van het Poolse volk.

Uitgewezen naar Rusland leerde hij Poesjkin kennen en bereisde de Krim, waaraan wij een reeks sonnetten danken. Aan de Poolse opstand van 1830, die hij wilde gaan steunen, heeft hij niet kunnen deelnemen. Hij verbleef nadien voornamelijk te Parijs, waar hij de eerste hoogleraar in de Slavische talen aan het Collège de France werd. In het jaar 1848 vinden wij hem te Rome aan het hoofd van een legioen van Poolse revolutionairen, om hulp te brengen aan de Italiaanse eenheidsbeweging. Een jaar later richtte hij, weer te Parijs, een blad op en verkondigde daarin socialistische beginselen. Tijdens de Krim-oorlog vertrok hij naar Turkije om tegen het Rusland van Nicolaas „met de stok" te strijden, maar werd in 1855 door de cholera geveld.

En dit gehele, bewogen leven door blijft de poëzie vloeien. Als jongeman schrijft hij een „Ode aan de jeugd", maar kan die vanwege de censuur nog niet publiceren. Wat later verschijnen een heldendicht, de reeds genoemde sonnetten, en in 1828 een lang verhalend gedicht, Konrad Wallenrod. Daartussendoor de verschillende delen van Dziady (De voorouders). Mickiewicz' hoofdwerk is Pan Tadeusz, een verhalend gedicht in twaalf zangen, dat het gekrakeel van de Litause adel schildert (Mickiewicz' geboortestreek behoorde vroeger tot Litauen) en de gemeenschappelijke strijd tegen de Russen; het culmineert in de — ijdel gebleken — hoop, dat de Franse veldtocht van 1812 Polen de vrijheid zou brengen. De edelman Tadeusz besluit aan het slot zijn lijfeigen boeren te zullen vrijlaten.

Pan Tadeusz is het heldendicht der Polen, hun nationaal heiligdom. Buitenlandse kenners van het Pools verzekeren, dat het werk van een aangrijpende, onvergelijkelijke schoonheid is. Het lijdt echter in nog sterker mate dan Mickiewicz' liefdespoëzie aan het euvel van alle waarlijk grote dichtkunst: onvertaalbaarheid.

Toch is het stellig niet alleen artistieke schroom geweest, die ons totnutoe een Nederlandse uitgave van Mickiewicz' werk heeft onthouden. Men interesseerde zich weinig voor de Poolse letterkunde en liet het bij een vaag saluut aan de 19de eeuwse vaandeldrager.

De bundel „Het eeuwige lied" voorziet dus in een dringende behoefte. Hij

*) Bloemlezing uit het dicht- en prozawerk van Adam Mickiewicz. Wereldbibliotheek, Amsterdam-Antwerpen, 1957. Prijs *f* 2.40.

werd samengesteld onder auspiciën van het werkcomitè Mickiewicz-herdenking 1855—1955 en ingeleid door prof. dr. C. L. Ebeling, die een helder overzicht van leven en werk van de dichter geeft. Merkwaardig is, dat prof. Ebeling, blijkbaar evenals anderen, een tegenstrijdigheid ziet in Mickiewicz nooit aflatende haat en actie tegen de Russische overheersing van zijn land ener- en diens vriendschap met Poesjkin anderzijds. Ook de laatste was noch een liefhebber noch een lieveling van tsarenregiem en de knoet en juist daartegen richtte zich ook de Poolse dichter, die trouwens met tal van vrijheidslievende figuren in geheel Europa verbonden was.

Een twaalftal vertalers heeft de zware taak op zich genomen Mickiewicz voor ons verstaanbaar te maken. Van hen willen wij noemen Theun de Vries, die o.a. een scène uit de Dziady, Hendrik de Vries, die fragmenten van Pan Tadeusz en M. Mok, die gedeelten uit Konrad Wallenrod voor zijn rekening namen. Het fraaiste resultaat bereikte Paul Rodenko in een aantal Krim-sonnetten. die tot prachtige, Nederlandse poëzie zijn geworden.

Men leert zelfs in dit korte bestek Mickiewicz kennen als een groot vertegenwoordiger van de Romantiek. De tijd, waarin hij leefde en zijn eigen gemoedsgesteldheid dreef hem daartoe. De voornaamste elementen van de Romantiek, een innige, vaak dwepende liefde voor en verbondenheid met de natuur, een vaak melancholieke liefdesbeleving vinden wij bij hem terug en ook de neiging om zich te verdiepen in het nationale verleden, om dit met een soort heimwee, maar ook als een wapenkreet voor de toekomst in zijn kunst te doen herleven.

„Het levende lied" is een kostbare aanwinst voor lezend Nederland en verdient een groot succes. Misschien wil men bij een nieuwe druk het juiste geboortejaar van Mickiewicz opgeven en enkele thans weggevallen onderschriften enz. aanbrengen. Moge die volgende druk niet lang op zich laten wachten!

C. KLAPHEK.

Petöfi herdacht en misbruikt

Nu er een boek is uitgekomen, dat heet de levensroman van Petöfi te zijn, de Hongaarse dichter en vrijheidsheld,*) is het de moeite waard na te gaan waarom dit boek juist nu uitkomt.

Geheel ten onrechte en misleidend wordt in de inleidende woorden op de boekomslag beweerd, dat Petöfi's strijd zich vooral richtte tegen de Russen die door Oostenrijk te hulp waren geroepen om de Hongaarse revolutie van 1848 neer te slaan.

De opzet is duidelijk en de z.g. parallel met het heden wordt dan ook prompt getrokken. Hiermee wordt de vrijheidsheld Petöfi een groot onrecht aangedaan, juist door dit soort bewonderaars die zeker tien jaar gewacht hebben met het uitdragen van hun bewondering (het boek werd reeds voor de oorlog geschreven) totdat verwacht kon worden hiermee geld in 't laadje te krijgen.

Wie was Petöfi?

Petöfi, geboren in 1823, was een zoon van de grote Hongaarse laagvlakte die hij zo gloedvol bezong. Hij wordt beschouwd als de grootste Hongaarse dichter van zijn tijd. Vurig vereerd werd hij door het volk als eerste dichter in zijn dagen die in spreektaal schreef. Alleen aan ritme en rijm merkt men dat men gedichten leest. Hij zelf zegt, dat hij „in verzen uitspreekt wat het volk in proza uitdrukt". Een man met een grote intensiteit van gevoel, sterke emoties. Uit hetzelfde hout gesneden als een Byron, die zijn leven gaf voor de zaak der

*) Arnold Krieger, Berg niet in de bruidskist je sluier. Vert. van C. J. Kelk. Uitg. Kosmos (1957). Prijs *f* 8.90.

Griekse vrijheid, met een grote liefde voor de dichter Shelley, die ook opkwam voor der volkeren vrijheid.

Béranger, de Franse strijdbare republikein, heeft Petöfi tot voorbeeld gediend. Hij noemde hem de grootste apostel van de vrijheid en volgde in zijn gedichten zelfs diens voorbeeld in het gebruik van het refrein.

Gedurende zijn kort leven, — hij viel in de bloedige strijd tegen de binnendringende Oostenrijkse en Russische legers —, stond Petöfi van begin af aan in de voorste rijen der strijders.

Zijn dagboek van maart 1848 vermeldt: „De geschiedenis van de Franse revolutie is sedert jaren mijn dagelijks brood, mijn morgen- en avond-gebed, mijn bijna uitsluitende lectuur. De geschiedenis van de revolutie is mijn bijbel."

Veel van Petöfi's gedichten zijn een weerkaatsing van politieke gebeurtenissen en vaak niets anders dan in rijm gebrachte politieke programma's. Als dichter en als strijder ging hij het volk voor bij de strijd tegen de Oostenrijkse overheerser.

In het boek van Arnold Krieger nu wordt de jeugd van Petöfi en de ellendige toestanden die hij meemaakte, toen hij op zestienjarige leeftijd in het leger terecht kwam, maar terloops aangeroerd.

Toch moeten deze bittere ervaringen hun stempel gedrukt hebben op de zo gevoelige jongen. Als het boek begint, is Petöfi al beroemd.

Uitvoerig wordt verhaald over zijn avonturen met verschillende vrouwen met als hoofdschotel Petöfi's grote liefde voor de vrouw, waarmee hij gedurende twee jaar gelukkig is geweest en die hij verliet om zijn leven te geven voor de vrijheid van zijn land.

De politieke achtergrond van de omgeving van Petöfi, die licht zou moeten werpen op zijn gestalte, is nauwelijks behandeld en bij de lezer wordt een nauwkeurige bekendheid met de ingewikkelde geschiedenis van de Balkan in die dagen verondersteld, zonder welke hij tussen de summiere historische en politieke gegevens die het boek hem verstrekt geen verband kan leggen.

De grote invloed van de Franse revolutie op de vrijheidsbewegingen in andere landen en ook Hongarije komt nauwelijks ter sprake.

Een van de belangrijkste gebeurtenissen in de hier beschreven revolutionaire geschiedenis van Hongarije: de proclamatie in de vorm van twaalf eisen, inhoudend o.a. de afschaffing van de lijfeigenschap, de instelling van de persvrijheid, de gelijkberechtiging e.a., aan de Habsburgse landvoogden gesteld, wordt gemakshalve aan het brein van Petöfi en zijn vrouw toegeschreven.

Zou Petöfi als strijder minder recht gedaan worden door de ware toedracht te belichten?

Deze eisen waren reeds besproken in de oppositiekring van jeugdige liberalen en studenten. Het waren eisen die leefden in alle lagen van de bevolking, eisen die tenslotte door deze revolutionaire jeugd werden geformuleerd. Petöfi gaf nog een krachtige stoot tot het in beweging zetten van de volksmassa's door in het openbaar, tegelijk met de afkondiging van de twaalf eisen, een gedicht voor te dragen dat iedere Hongaar uit het hart gegrepen was, „Op! Hongaar". Het refrein van dit strijdlied, een gelofte „Wij zweren dat geen onzer ooit slaaf meer zij," wordt in het boek achterwege gelaten.

Dergelijke onnauwkeurigheden geven niet veel vertrouwen in de overige behandelde geschiedkundige stof.

Dat de kunst van Petöfi geworteld ligt in het volk moet men blijkbaar mede opmaken uit de stijl waarin het boek geschreven is.

Bijgevolg de meest onwaarschijnlijke samenspraken, hoogdravende woorden en platte uitdrukkingen. B.v. vrienden nodigen Petöfi uit naar een bijeenkomst met de volgende woorden: „Kom, want we hebben iets belangrijks te verhapstukken." Een groepje boeren heet „de lui daar".

Bij een tête-à-tête met z'n toekomstige echtgenote wordt deze door de schrijver in verheven woorden geschilderd, Petöfi echter „hoort geen steek van wat ze doceerde". Er wordt niet bij vermeld of hij nog een klap van haar ziet.

Het lijkt of de kenmerkende eigenschap van Petöfi, het dichten in de taal van de dagelijkse omgang, op geen andere manier in dit boek tot uitdrukking gebracht kan worden dan door een dergelijke stijlverwarring die in het hele boek voor komt en ook op rekening van de vertaler moet komen.

Geen twijfel laat de schrijver er evenwel over bestaan, dat Petöfi en het Hongaarse volk met hem tegen de Oostenrijkse overheersing en knechting vocht en dat zij, niet dan nadat het reactionaire Weense hof een beroep had gedaan op de Russische Tzaar onder het motto „Tyrannen, komt elkaar te hulp", onder de voet werden gelopen.

Petöfi's lijk is nooit gevonden. De vrijheidsidealen die hij belichaamde, zijn echter altijd een voorbeeld gebleven voor iedere rechtschapen Hongaar.

A. RAVIEZ

DOEDINTSEW EN DE KUNSTMAAN

In de dagen dat de eerste kunstmaan werd gelanceerd, verbleef ik in Italië. Een Italiaanse schrijver zei in een gesprek met mij, dat de kunstmaan hem er toe had gebracht, zijn houding tegenover de roman van W. Doedintsew „Niet bij brood alleen" te herzien.

„Toen jullie Doedintsew critiseerden voor deze roman," zei deze Italiaan, „leek het mij, dat de onaangename waarheid, die in dit boek werd getoond, jullie niet beviel en dat jullie critiek niet objectief was. Maar nu is in het wereldruim de Sowjet-kunstmaan verschenen. Dit is helemaal niet in overeenstemming met het beeld van de Sowjet-maatschappij en de Sowjet-wetenschap, dat Doedintsew in zijn roman schetste. De kunstmaan heeft me gedwongen te twijfelen aan de juistheid van Doedintsews boek."

Deze dagen deelde een kameraad, die de buitenlandse pers aandachtig volgt, me mede, dat er nu zelfs Amerikanen zijn die Doedintsew verwijten, dat hij hun verkeerd heeft ingelicht over de houding ten aanzien van scheppend werk in de Sowjet-Unie.

A. SOERKOW.

(Prawda, december 1957)

CPN begroet verklaring van twaalf partijen

Het Partijbestuur van de C.P.N. begroet met enthousiasme de Verklaring van de communistische en arbeiderspartijen van de socialistische landen, evenals het Vredesmanifest, dat door de afgevaardigden van de communistische en arbeiderspartijen uit 64 landen in november j.l. te Moskou is aangenomen.

Beide zijn politieke documenten van historische betekenis. Zij getuigen van de onverbreekbare eenheid van het socialistische kamp en van de communisten in de gehele wereld op de vaste wetenschappelijke grondslag van het marxisme-leninisme.

Deze eenheid op zichzelf is een beslissende bijdrage tot het verwezenlijken van de belangrijkste taak, die de vertegenwoordigers van de wereldbeweging van het communisme zich stellen: het verhinderen van een nieuwe wereldoorlog en van alle — ook de kleinste — lokale of koloniale oorlogen.

De overwegingen van de beraadslagingen van Moskou delende, onderstreept het Partijbestuur zijn reeds eerder uitgesproken wens tot het verenigen van alle Nederlandse mannen en vrouwen voor het verbod van kernproeven en kernwapens, voor de opheffing van de Amerikaanse atoombasis te Soesterberg en het afstand doen door Nederland van kernwapens voor zijn krijgsmacht of het opslaan daarvan.

Met het oog op de toestand spreekt het Partijbestuur zich uit voor een nationale actie voor verbod van kernproeven en -wapens.

Het Partijbestuur onderstreept eveneens de politiek van de C.P.N. tot vereniging van alle nationale krachten tot de onverzoenlijke strijd tegen het oorlogszuchtige militarisme in West-Duitsland. Het stemt volledig in met de voorstellen van andere communistische partijen tot het coördineren van de actie van de communistische en arbeiderspartijen van alle aan West-Duitsland grenzende landen tot beteugeling van de Westduitse agressiviteit, die de veiligheid van hun landen bedreigt.

Het Partijbestuur onderschrijft de in de Verklaring der communistische en arbeiderspartijen gegeven beoordeling van de strijd voor nationale en economische zelfstandigheid der voormalige koloniale volkeren als een positieve factor ten gunste van de vrede en de verdere aftakeling van het imperialisme.

Deze beoordeling gaat ervan uit dat — naast de arbeiders en boeren — de nationale bourgeoisie in deze landen een belangrijke rol vervult in de anti-kolonialistische revolutie.

De positieve waardering van deze rol rechtvaardigt de door de C.P.N. gevoerde politiek van solidariteit, niet alleen met de Communistische Partij (P.K.I.), doch ook met alle anti-kolonialistische partijen en organisaties, met het gehele volk van Indonesië.

Het Partijbestuur van de C.P.N. is het geheel eens met de koers op het verenigen van alle werkende mensen en kleine bezitters tegen de grote monopolies als de aanstichters van oorlog en fascisme en de uitbuiters van het gehele volk.

De strijd van de Nederlandse arbeiders moet zich in hoofdzaak tegen de vier grote monopolies, de Shell, Unilever, Philips en AKU, alsmede tegen de grote bankconcerns richten, die hun dictatuur over het gehele economische en politieke leven uitoefenen.

Om hiertegenover een breed nationaal democratisch front van de overgrote meerderheid van de bevolking te vormen, heeft de arbeidersklasse allereerst haar eigen eenheid nodig, waarvan de kern eenheid van communisten en socialisten is.

In dit verband acht het Partijbestuur de pogingen, die de Communistische Partij van de Sowjet-Unie doet om tot een gesprek met de sociaal-democratische partijen te komen, van grote betekenis.

Aangezien de eenheid van de arbeidersklasse en het werkende volk tegen de reactie het centrale vraagstuk voor het heden en de toekomst van Nederland is, hecht het Partijbestuur van de C.P.N. uitzonderlijke waarde aan de beschouwingen, die in de „Verklaring" aan de verhoudingen tussen socialistische en communistische partijen gewijd worden.

Hierin worden de gedachten verdiept en geconcretiseerd over de wenselijkheid en mogelijkheid van de verovering van de arbeidersmacht door een meerderheid in het parlement en een coalitie van meerdere partijen, langs grondwettelijke en vreedzame weg, zonder de mogelijkheid van gewapende weerstand der reactie uit het oog te verliezen, welke gedachten in het Ontwerp-Beginselprogram van 1952 door de C.P.N. eveneens naar voren waren gebracht.

De „Verklaring" gaat hierbij uit van het onderscheid in de objectieve omstandigheden waaronder zich de Oktoberrevolutie in Rusland voltrok en de huidige omstandigheden in de kapitalistische landen.

Toen overheerste het imperialisme nog in de internationale machtsverhoudingen, de revolutie voltrok zich in de loop van de oorlog en de burgeroorlog was onvermijdelijk.

Thans is het socialistische stelsel een beslissende internationale kracht, moreel en materieel.

Het is mogelijk geworden de vrede te handhaven.

Hiermee in overeenstemming zijn de nieuwe mogelijkheden tot overgang van kapitalisme naar socialisme, waarover de „Verklaring" spreekt.

Het Partijbestuur beveelt de in de Verklaring der communistische en arbeiderspartijen der socialistische landen ontwikkelde gedachten hierover ter overdenking en discussie aan, niet alleen bij de communisten, doch ook bij hen, die tot de Partij van de Arbeid en tot de katholieke en christelijke arbeidersbeweging behoren.

Het Partijbestuur van de C.P.N. stelt met grote vreugde de nauwere aaneensluiting vast van de communistische beweging in de gehele wereld op de grondslag van het proletarische internationalisme.

Dit betekent een belangrijke morele versterking voor alle communistische partijen en hun strijd voor die doelstellingen, die zij allen gemeen hebben, allereerst de strijd voor de vrede.

Deze aaneensluiting voltrekt zich in de vormen, die aan het huidige tijdvak beantwoorden. Daarbij wordt de eenheid van ideologie gepaard aan soepelheid in de toepassing ervan; de internationale solidariteit voor gemeenschappelijke doelstellingen gaat gepaard aan de soevereiniteit van elke partij bij de bepaling van haar politiek en taktiek in elk land. Een internationale organisatie met een centrale leiding is hiertoe niet nuttig.

De nauwere aaneensluiting en de in de toekomst te houden regionale en internationale bijeenkomst van de communistische en arbeiderspartijen, naast bijeenkomsten van twee partijen in bijzondere gevallen, zijn bevorderlijk voor de uitwisseling van de rijke ervaringen der communistische partijen in de huidige tijd en de gezamenlijke oplossing van ideologische vraagstukken.

De beraadslagingen te Moskou in november j.l. hebben de balans opgemaakt en de lessen getrokken uit de periode sinds de opheffing van de Communistische Internationale in 1943.

De objectieve omstandigheden in elk land in aanmerking genomen, heeft de communistische wereldbeweging zich gunstig ontwikkeld en uitgebreid tot nieuwe landen.

Doch ook negatieve invloeden hebben zich doen gelden, die de opmars van het communisme — vooral in de kapitalistische landen — hinderen, n.l. revisionistische en opportunistische stromingen, naast dogmatime en sectarisme.

Het Partijbestuur van de C.P.N. onderstreept de vaststelling in de „Verklaring", dat het rechtse opportunisme (revisionisme) de voornaamste hinderpaal is, die met beslistheid bestreden en overwonnen moet worden.

In onze partij is het sectarisme en dogmatisme, vooral ten aanzien van de sociaal-democratie en de vakbeweging (NVV), ook nog steeds een ernstige hinderpaal voor de ontwikkeling van de partij.

De Resolutie over het werk van het Partijbestuur sinds het 18e Congres (okt. 1957) heeft deze vraagstukken in het algemeen reeds aan de orde gesteld.

De hiermee overeenstemmende stellingname van de „Verklaring" is een internationale bevestiging van de door ons Partijbestuur gevolgde gedragslijn en een aansporing voor onze gehele partij om haar met kracht en beslistheid in de praktijk toe te passen.

(De Waarheid, 12 december 1957)

Telegram van PKI

In kader van strijd om bevrijding van West-Irian werd op 2 december in alle bedrijven van de Nederlandse imperialisten een algemene staking gehouden. De acties tegen de Nederlandse imperialisten zullen in de toekomst aanhoudend toenemen. De Nederlanders in West-Irian betekenen een bedreiging tegen de veiligheid en vrede in Azië en de wereld.

Het Indonesische volk verwacht solidariteitsacties buiten Indonesië tegen Nederlandse imperialisten van communisten en arbeiders der gehele wereld.

w.g. D. N. AIDIT
Alg. secr. Comm. Partij van Indonesië.

(De Waarheid, 4 december 1957)

Verklaring over Nieuw-Guinea

Het Partijbestuur van de C.P.N. heeft in zijn zitting van 6 december kennis genomen van het telegram van het Centraal Comité van de P.K.I., waarin de communisten en de arbeiders van de gehele wereld opgeroepen worden hun solidariteit te tonen met de strijd van het Indonesische volk voor de bevrijding van West-Irian (Nieuw Guinea) van het Nederlandse imperialisme.

Naar aanleiding hiervan verklaart het Partijbestuur van de C.P.N. zich nogmaals met grote nadruk voor de onmiddellijke en onvoorwaardelijke overdracht van West-Irian (Nieuw Guinea) aan de Republiek Indonesië.

Het Partijbestuur van de C.P.N. spreekt als zijn mening uit, dat de politiek van de Nederlandse regering inzake West-Irian (Nieuw Guinea) gericht is tegen de souvereiniteit van Indonesië en een groot gevaar oplevert voor de wereldvrede.

De politiek van de Nederlandse regering levert zeer grote schade op voor de belangen van het Nederlandse volk, dat vriendschappelijke betrekkingen met het Indonesische volk nodig heeft op grondslag van een volledige gelijkheid, respect voor wederzijdse onafhankelijkheid en met afwijzing van iedere poging tot koloniale interventie in Indonesië.

Betrekkingen op deze grondslag zijn in het voordeel van beide landen.

De Nederlandse regering is volledig verantwoordelijk voor de ernstige toestand, die thans ontstaan is.

Het Partijbestuur van de C.P.N. begroet de strijd van de Indonesische werkers en van het gehele Indonesische volk voor de bevrijding van West-Irian (Nieuw-Guinea) van het juk van het Nederlandse kolonialisme.

Het Partijbestuur roept alle progressieve en vredelievende Nederlanders op, de strijd van het Indonesische volk te steunen en van de regering te verlangen dat:

onmiddellijk besprekingen worden geopend met de regering van de Republiek Indonesië over de overdracht van West-Irian (Nieuw-Guinea);

de Nederlandse regering zich zal onthouden van iedere vorm van bedreiging van het Indonesische volk, dat strijdt voor de inwilliging van zijn rechtmatige eisen, en van iedere inmenging in de zaken van de Indonesische Republiek.

Het Partijbestuur roept op tot de grootst mogelijke waarzaamheid ten opzichte van een nieuw militair avontuur van de zijde van de Nederlandse reactie en tot een vastbesloten eensgezind optreden om dit te verhinderen.

Het Partijbestuur van de C.P.N. doet in het bijzonder een beroep op de socialistische arbeiders er zich bewust van te zijn, dat zij door eendrachtig optreden kunnen en moeten bewerkstelligen, dat de P.v.d.A. als grootste partij zich losmaakt van het drijven van de koloniale reactie en daarmee de Luns-politiek onmogelijk maakt.

Het is thans de taak van alle vredelievende en democratische Nederlanders om door krachtige initiatieven aan deze voor het Nederlandse volk funeste politiek een eind te maken.

Het Partijbestuur van de C.P.N. zendt zijn broederlijke strijdgroeten aan het Centraal Comité van de P.K.I. en verzekert het van de solidariteit van de Nederlandse communisten in de strijd tegen het Nederlandse imperialisme.

6 december 1957.

Stopt de bestedingsbeperking

De heilloze gevolgen van de bestedingsbeperking doen zich thans allerwege gevoelen.

De koopkracht van het loon is door de prijsstijgingen ernstig verminderd. De uitwijkmogelijkheid om door overwerk de eindjes aan elkaar te knopen, neemt af. Velen zijn hun toch al geringe reserves op de spaarbanken gaan aanspreken.

De middenstand en de kleine zakenlieden geraken in moeilijkheden. Hun omzetten dalen. Zij slaan alarm op hun vergaderingen. De opdrachten voor kunstenaars nemen af. Voor tal van boeren en tuinders wordt de toestand met de dag nijpender.

Tegelijk hiermede doet de werkloosheid, de gevreesde gesel der werkers, opnieuw zijn intrede.

Wegenbouwers, grondwerkers en anderen zijn van hun broodwinning beroofd door de stopzetting van openbare werken.

Het schrappen van de bouw van scholen en andere werken van de begrotingen heeft vele bouwvakarbeiders naar de steun gejaagd. In de woningbouw dreigt ernstige stagnatie. Metaalbedrijven sluiten honderden mannen buiten hun poorten. Er is een inzinking in de textiel- en confectie-industrie.

Ministers, die zich bij de verkiezingen beroemden op hun politiek van volledige werkgelegenheid, achten nu een werklozenleger van 100.000 man normaal en gewenst.

De ondernemers proberen hiervan gebruik te maken om lonen en arbeidsvoorwaarden te verslechteren.

De enigen, die nergens last van hebben, zijn de grote kapitaalmachten. In de tijd, dat de bestedingsbeperking woedt, werden de 1500 miljonairs, die ons land heeft, nóg rijker, maakten b.v. Philips en de Shell grotere winsten dan ooit tevoren!

De Communistische Partij van Nederland wekt alle werkers op om aan deze ontwikkeling een halt toe te roepen.

De rampspoed is door de bestedingsbeperking ontketend. Stopzetting van de bestedingsbeperking kan de rampspoed keren!

Wij wenden ons tot alle werkers, tot alle bedrijfsarbeiders, tot de vakverenigingsleden:

Verenigt U!

Eist, dat de bestedingsbeperking wordt stop gezet!

Bindt tezamen de strijd aan voor een programma, dat armoede en werkloosheid buiten onze huizen kan houden!

Dit urgentie-programma luidt:

1. Geen verdere verlaging, maar verhoging van de koopkracht;
   een nieuwe loonronde ten koste van de hoge winsten;
   ongedaan maken van de prijsverhogingen voor melk, suiker, tabak en de tarieven van openbare bedrijven.
2. Opheffing van de bestedingsbeperking op openbare werken.
3. Ingrijpende verlaging van de rentevoet.
4. Goedkope credieten voor kleine en middelgrote bedrijven.
5. Werk voor de werklozen in de Noordelijke provincies en andere zogenaamde noodgebieden.
6. Onmiddellijke verlaging van de oorlogsuitgaven.

(De Waarheid, 9 december 1957).

Mededeling over royement van A. Verreijt

Na een langdurig en grondig onderzoek heeft het P.B. der C.P.N. vastgesteld dat het voormalig lid van de C.P.N. afdeling Tilburg en instructeur van het P.B. in het zuiden van Nederland, A. Verreijt, zich schuldig heeft gemaakt aan handelingen, die schadelijk zijn voor de eenheid van de partij en in strijd zijn met de grondslagen van de partij.

A. Verreijt heeft van zijn functie misbruik gemaakt om leden van het Districtsbestuur van Limburg tegen de partijleiding op te stoken en persoonlijke laster en leugens over verantwoordelijke leden van het Partijbestuur te verspreiden.

Hij beweerde daarbij over interne inlichtingen uit het Partijbestuur te beschikken, waartoe hij zelf niet behoort.

Nadat door de waakzaamheid van genoemde leden van het Limburgse districtsbestuur deze handelingen bij het Dagelijks Bestuur bekend waren geworden, noemde hij aanvankelijk onder meer enkele partijbestuurders, die zijn zegslieden zouden zijn geweest.

Bij onderzoek bleek dit onwaar te zijn en moest hij dit erkennen, doch hield er aan vast, dat hij interne inlichtingen uit het Partijbestuur ontving.

Hij weigerde echter zijn medewerking aan het Partijbestuur, om hierin helderheid te verschaffen en zette zijn ondermijnende werkzaamheden ook na de publikatie van de Oktober-Resolutie nog voort.

Het Partijbestuur was van mening, dat zijn handelingen neerkomen op beginselloos gewroet en op een poging op leugenachtige wijze de autoriteit van

leden van het Partijbestuur aan te tasten en daarmee de strijdkracht der partij te ondermijnen.

Het Partijbestuur heeft daarom besloten A. Verreijt van zijn functie te ontheffen en uit de partij te sluiten.

(De Waarheid, 9 december 1957)

Resolutie inzake uittreden van C. Geugjes uit het P.B.

Sinds het 20ste Congres van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie waren in het Partijbestuur meningsverschillen gerezen met partijgenoot Cor Geugjes.

Deze meningsverschillen liepen over de beoordeling van de critiek op Stalin, de leidende rol van de Sowjet-Unie in de communistische wereldbeweging en spitste zich toe op de democratisch-centralistische organisatiebeginselen van de partij.

Partijgenoot Geugjes verklaarde hierbij in te stemmen met de beginselen van het democratisch-centralisme, waarbij de meerderheid beslist en de minderheid na discussie, zich aan het besluit van de meerderheid onderwerpt en dit mede helpt uitvoeren.

Doch in de praktijk hield hij zich daar niet aan en heropende zelf herhaaldelijk de discussie in het Partijbestuur over besluiten, die met meerderheid van stemmen waren genomen, doch waarmee hij het niet eens was. Deze besluiten betroffen practische kwesties, doch zijn bezwaren daartegen kwamen in het algemeen voort uit een opportunistische zienswijze.

Partijgenoot C. Ceugjes had reeds voor het 18e Partijcongres zijn candidatuur als lid van het Partijbestuur en als lid van de Eerste Kamer afgewezen. Enkele maanden geleden trachtte hij de benoeming van een secretaris voor de pers te verhinderen door de mededeling, dat hij bij zulk een benoeming zijn functie als directeur van De Waarheid zou neerleggen.

Door overtuiging en overreding heeft het Partijbestuur hem hiervan teruggehouden en in principiële discussie gepoogd, hem van de onjuistheid van zijn inzichten te overtuigen.

Ondanks dat partijgenoot Cor Geugjes zich eens verklaarde met de „Resolutie over het werk van het Partijbestuur sinds het 18e Congres" was hij tegen de toepassing daarvan in het geval A. Verreijt.

Hij besloot in verband hiermede uit het Partijbestuur te treden.

Het Partijbestuur betreurt deze houding van partijgenoot C. Geugjes, die niet anders kan worden opgevat dan als een zich losmaken van de partijpolitiek en die het werk van de partijleiding schade toebrengt.

Dit is bijzonder ernstig, nu onze partij voor zware taken is gesteld en aan de vooravond staat van verkiezingen.

Het Partijbestuur heeft in verband met zijn uittreden als lid van het P.B. partijgenoot Geugjes van zijn functie als directeur van De Waarheid ontheven en is met hem overeengekomen, dat hij op een andere post voor de partij zal blijven werken.

Partijgenoot C. Geugjes zal met het oog op zijn huidige positie in de partij als lid van de Eerste Kamer bedanken.

(De Waarheid, 10 december 1957).

Resolutie inzake uittreden van B. Brandsen uit het P.B.

Ofschoon partijgenoot B. Brandsen al sinds lange tijd niet op principiële wijze stelling heeft genomen bij de vaststelling van de partijpolitiek, heeft hij de uitvoering daarvan de laatste tijd belemmerd door een beginselloze strijd tegen leden van het vorige en tegenwoordige Dagelijks Bestuur.

Hierbij bediende hij zich van zijn functie als secretaris in de E.V.C. om van daaruit pressie op het Partijbestuur uit te oefenen, door enige keren te dreigen dat hij zijn functie daar zou neerleggen.

Hij weigerde herhaaldelijk aan besprekingen met het Dagelijks Bestuur deel te nemen, weigerde op 1 mei 1957 als spreker op een meeting te Amsterdam op te treden, evenals hij later weigerde op herdenkingsvergaderingen van het 40-jarig bestaan van de Oktober-Revolutie te spreken.

In het bijzonder richtte hij zijn beginselloze en persoonlijke aanvallen op partijgenoot P. de Groot, die herhaaldelijk zijn onorganisatorisch optreden critiseerde en tevens zijn pessimistische inzichten in de strijd van de arbeidersklasse bestreed.

Hij maakte misbruik van de zittingen van het Partijbestuur om daar van persoonlijke haat doordrenkte redevoeringen te houden en herhaalde daarbij dezelfde leugenachtige beweringen van A. Verreijt.

Hij verklaarde zich tegen de maatregelen, die door het P.B. in deze werden genomen en vond daarin aanleiding om uit het Partijbestuur te treden.

Het Partijbestuur keurt het optreden van partijgenoot B. Brandsen ten scherpste af en heeft hem verzocht zijn zetel in de Prov. Staten van Noord-Holland ter beschikking te stellen.

Het Partijbestuur is echter door de strijd tegen zijn schadelijk optreden gesterkt en heeft zich hechter aaneengesloten op de grondslag van de besluiten van het 18e Congres en de besluiten van het Partijbestuur en niet het minst op de grondslag van de beginselen en de politiek van het internationale communisme, die in de „Verklaring" en het Vredesmanifest van de communistische partijen in de gehele wereld zijn neergelegd.

Het acht het zijn plicht de partij aan te sporen tot waakzaamheid tegen allen, die haar eenheid willen aantasten en tegen beginselloos gewroet, waarachter zich in feite de capitulatie tegenover de reactie en de breuk met de grondslagen van het communisme pogen te vermommen.

(De Waarheid, 10 december 1957)

DE TWEEDE WERELDOORLOG IN BRIEVEN

Onze import-afdeling ontving zojuist

"Correspondence between the Chairman of the Council of Ministers of the U.S.S.R. and the Presidents of the U.S.A. and the Prime Ministers of Great Britain during the Great Patriotic War of 1941-1945".

Een belangrijke bijdrage om het verleden te leren kennen, zijn de volledige documenten uit die tijd zelf. Daarom is de uitgave van de volledige briefwisseling tussen, Stalin, Churchill (later Attlee) en Roosevelt (later Truman) van grote betekenis.

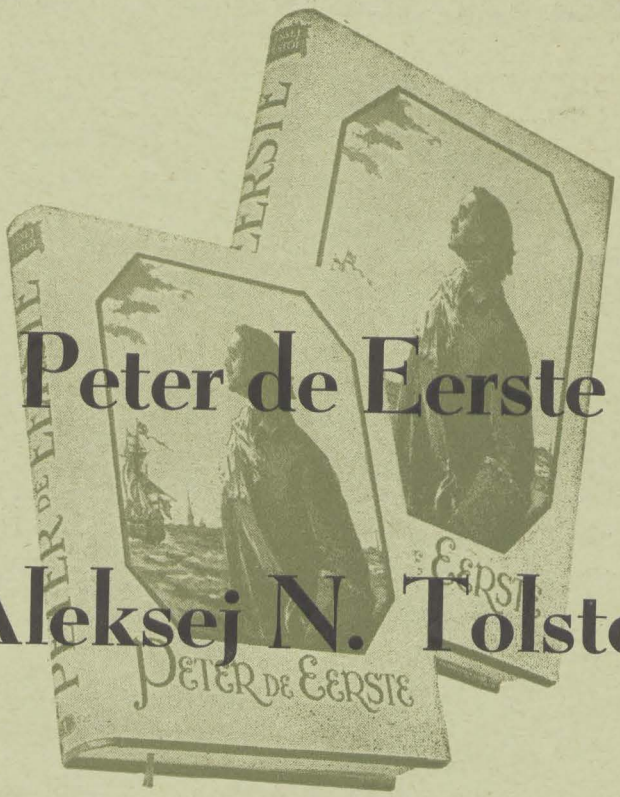
Geb. in 2 dln., 702 blz., f. 7.90

pegasus

Amsterdam-Leidsestraat 25-giro 173127

Rotterdam-Hoogstraat 143

Den Haag-Hobbemastraat 57

Peter de Eerste

Aleksej N. Tolstoi

uit het russisch vertaald door H.I. ter Laan
Moskou 1957. 2 delen geïllustreerd door
D. Sjmarinow

Prijs 2 delen f 15,90

februari 1958

Politiek en Cultuur

uit de inhoud:

Stop de bestedingsbeperking

Verandering in de betrekkingen tussen de volken

Vijf historische februaridagen

Eenheid - bron van kracht

18e jaargang, nr 2

40 cent

FEBRUARI 1958

Stop de bestedingsbeperking	*H. Verhey*	49
Veranderingen in de betrekkingen tussen de volken	*P. de Groot*	57
Vijf historische februaridagen	*Siep Geugjes*	64
Als reformisten werken . . .	*G.V.*	70
Eenheids-bron van kracht van de partij	*L. C. Prestes*	79
Enkele actuele vraagstukken van de communistische beweging		85
BOEKBESPREKING		
Renato Guttuso	*Ber Hulsing*	89
De Bondsrepubliek en Adenauer	*G. Maas*	93
Wegwijs in de wijsbegeerte	*H. Gerards*	94
PARTIJDOCUMENTEN		
Besluit van het Partijbestuur der CPN over de partij - discussie		95
Nieuw verschenen boeken		96

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus
Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar, losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527
Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C. Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

18e jaargang no. 2 februari 1958

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

Stop de bestedingsbeperking

De verkiezingen komen in zicht. Met grotere belangstelling dan voorheen gaat men ze tegemoet. Een grotere belangstelling, die verklaard kan worden uit de sterk gewijzigde omstandigheden waarin de komende verkiezingen plaats vinden, in vergelijking met de situatie bij vorige gelegenheden.

De laatste verkiezingen werden benut om het volk een eeuwigdurende welvaart te suggereren, die dan door de PvdA goed en rechtvaardig zou worden verdeeld. Welvaart werd beloofd, werkloosheid en verlaging van het levenspeil werden gegeven.

In de bestedingsbeperking, met haar werkloosheid, lagere inkomsten en stijgende prijzen wordt de Nederlandse kiezer de kapitalistische rekening van de afgelopen jaren gepresenteerd.

En op die rekening drukt als een loden last een enorm bedrag voor bewapeningsuitgaven als gevolg van de koude oorlogs-politiek, gevoerd door Romme en Luns.

De verkiezingen geven de kans om te laten zien, dat die rekening door het volk, in het bijzonder zijn arbeidersklasse, n i e t wordt geaccepteerd.

Het zal de taak zijn van de CPN om alle krachten in te spannen ten einde de arbeidersklasse te mobiliseren en een uitspraak tot stand te brengen, die de reactie een slag toebrengt.

De omstandigheden voor de strijd worden gunstiger. Dat wordt zowel door de internationale als door de nationale ontwikkeling beinvloed. De strijd in de wereld tussen de vredelievende, democratische krachten en de reactionaire oorlogszuchtige krachten in de wereld verloopt ten gunste van de vredeskrachten.

De conferentie van de twaalf communistische en arbeiderspartijen uit de socialistische landen richtte de schijnwerpers op de enorme kracht van het socialisme en stelde vast dat „het belangrijkste kenmerk van ons tijdperk is de overgang van het kapitalisme naar het socialisme".

Dit voornaamste kenmerk in de hedendaagse ontwikkeling van de volkerengeschiedenis drukt zijn stempel op alle andere internationale problemen.

Juist door het bestaan en de stormachtige ontwikkeling van het so-

cialistische stelsel kan de strijd voor de vrede worden gewonnen. Het was daarom logisch, dat de dragers van het socialisme uit de socialistische landen en de strijders voor het socialisme in de kapitalistische landen zich in een machtige en zelfbewuste vredesoproep tot de volkeren richtten om hen op te roepen de vrede in de wereld duurzaam te vestigen.

Nimmer te voren heeft er zo'n georganiseerde en machtige groepering tot de strijd voor de vrede opgeroepen als de conferentie der 64 communistische en arbeiderspartijen uit de socialistische en kapitalistische landen.

De socialistische krachten oefenen thans een bepalende invloed uit op de ontwikkelingsgang van de wereld.

De Verenigde Staten pogen hun politiek van kracht te redden, omdat deze een kapitalistische politiek van de grote monopolies is, die hun superwinsten moeten waarborgen. De politiek van kracht, gericht tegen het socialistische kamp, heeft de Amerikaanse monopolies in staat gesteld om in de andere kapitalistische landen hun uitbuitingsmogelijkheden te vergroten. Deze politiek is gericht tegen de gehele wereld en moet de Amerikaanse miljardairs de wereldheerschappij brengen. De rest van de kapitalistische wereld is te zwak en te verdeeld om zich op eigen kracht daartegen te verzetten. Wij leven thans in de periode, dat het de toegenomen kracht van de Sowjet-Unie, van het gehele socialistische kamp is, die de wereld ervan kan en zal bevrijden.

Het socialisme is de voorwaarde geworden voor de nationale zelfstandigheid van ieder land. Vriendschappelijke en vredelievende betrekkingen met de socialistische landen zijn de enige mogelijkheid tot zelfstandigheid. Daarom zijn de eisen in het verkiezingsprogram van de CPN in het belang van ons gehele volk en moet de propaganda-campagne tevens een campagne zijn voor de vrede en nationale zelfstandigheid.

De verkiezingsstrijd is een onderdeel van onze algemene strijd, die er op gericht is een massabeweging te scheppen voor vrede en nationale veiligheid, tegen atoom- en raketbases, voor werk, loonsverhoging en woningbouw. Een massabeweging, die de politiek van ons land moet los maken van de agressieve Amerikaanse en Westduitse politiek.

Verontrusting in sociaal-democratische kring

De mogelijkheden nemen toe. De verontrusting over de toestemming van de regering voor de vestiging van Amerikaanse raketbases en over het vliegen boven ons land met A. - en H. - bommen neemt grote vormen aan. Daarvan getuigen de vele acties en oproepen der verschillende comité's en instanties en ook de talrijke ingezonden stukken in de dag- en weekbladen.

Belangrijk is de doorwerking daarvan onder de sociaal-democratische delen van ons volk. Want ook in die kringen beseft men steeds meer het gevaar van een atoomoorlog en van de bewapeningswedloop met atoomwapens. Het Comité stopzetting atoombomproeven, dat onder voorzitterschap staat van dr. Boerwinkel, heeft vanuit die kringen veel sympathie en instemming verworven. Ook komt deze ongerustheid tot uitdrukking in de oprichting van de Pacifistische Socialistische Partij.

Deze partij zal ook aan de Prov. Statenverkiezingen deelnemen en met een lijst uitkomen in Noord-Holland. Het noodzaakt ons onze houding ook in het politieke vlak tegenover deze partij te bepalen. Dit houdt in, dat wij vanuit concrete verhoudingen het werk en de doeleinden van deze partij moeten benaderen. Elke abstracte of algemene benadering brengt geen oplossing.

De P.S.P. staat op het standpunt van het pacifisme. Volgens ons een onjuist standpunt, omdat het pacifisme niet de strijd voor de vrede kan doen zegevieren. Maar wat is nu de practijk? Zij wil uit de NAVO, ze is voor neutraliteit. Dat zijn programpunten, die de belangen van het Nederlandse volk dienen. Daar zijn, en kunnen we niet tegen zijn. Integendeel, dit streven begroeten we, omdat het de vrede dient, het verwezenlijken daarvan zou de ontwikkeling in ons land een stap vooruit brengen.

Ze zegt voor het socialisme te zijn zonder atoombom. Nu, dat is accoord. Dat willen wij ook. De atoombommen, die het socialistische kamp bezit, zijn er om de kapitalisten in toom te houden.

Daarom willen wij een vriendschappelijke en welwillende houding aannemen tegenover deze partij in de vorm van coëxistentie. Tegelijk willen wij door principiële uiteenzettingen en eventuele polemieken ons afgrenzen en aan de hand daarvan vooral de arbeidersklasse duidelijk maken, dat onze beginselen en politiek doeltreffender zijn. Dat wordt dan een houding van coëxistentie plus concurrentie.

In de verkiezingscampagne komt dat er op neer, dat op basis van de wederzijdse beginselen en opvattingen op redelijke wijze zonder vijandigheid naar de gunst van de kiezers wordt gedongen. Daarbij zal de politiek van onze Communistische Partij aantrekkelijker kunnen zijn voor de arbeidersklasse. omdat wij haar dagelijkse economische belangen als uitgangspunt voor ons optreden maken, terwijl de P.S.P. haar basis vindt in de vraagstukken der buitenlandse politiek. Zij brengt daarmee de ontevredenheid en het onbehagen over en de veroordeling van de PvdA-politiek op het terrein van de vrede en nationale zelfstandigheid tot uitdrukking.

Eveneens komt deze ontevredenheid in de PvdA tot uitdrukking ten aanzien van het Indonesië-vraagstuk. Steeds luider en krachtiger klinken de stemmen in en rond de PvdA, die een andere politiek tegenover Indonesië bepleiten. Steeds meer blijkt de doorwerking van onze consequente politiek van vrede en vriendschap met het Indonesische volk. Versterking van de CPN bij de verkiezingen betekent grotere druk op de PvdA om tot een andere politiek in dit vraagstuk te komen, in het belang van het Nederlandse en het Indonesische volk.

Deze hierboven geschetste ontwikkeling in de sociaal-democratie ten aanzien van het vraagstuk van de vrede wordt nog belangwekkender, omdat ze gekoppeld is aan een grote en sterke sociale onrust in de arbeidersklasse, in het bijzonder onder de sociaal-democratisch georiënteerden. De teleurstelling onder hen is bijzonder sterk, omdat de PvdA voortdurend suggereerde, dat haar politiek ten voordele was van de werkende bevolking. Zij pronkte met de gevolgen van de bewapeningsconjunctuur als volledige werkgelegenheid, enz. De aantrekkelijkheid

van de PvdA voor de kiezers in de afgelopen jaren vond zijn grond in de economische situatie.

Ten onrechte werd een aantal gunstige aspecten daarvan voor de werkende bevolking aan de PvdA toegeschreven, terwijl het integendeel zo was, dat zij een groter aandeel van de werkers in de welvaart in de weg stond. Het levenspeil ging niet omhoog, duurzame verbeteringen kwamen niet tot stand. Alleen het aantal miljonairs nam toe. Nu zien we, dat de eerste uitwerking van de bestedingsbeperking in de PvdA en onder haar aanhang direct spanningen oproept. Zelfs reeds met gevolgen als het bedanken voor PvdA en NVV.

Vraagstuk van lonen en werkloosheid op de voorgrond

Het loon- en werkloosheidsvraagstuk staat op het ogenblik op de voorgrond. Het houdt de massa's bezig en grote groepen werkers beginnen actief op te treden.

Wij, communisten, moeten ons naar de practijk van het leven richten en niet een pasklare tactiek achter het bureau uitdokteren. Dat betekent, dat wij als partij van de arbeidersklasse het loonvraagstuk in de verkiezingsactie ook als nummer één stellen, juist vanuit de belangen der arbeidersklasse. Aan het vraagstuk van loonsverhoging moeten wij de andere vraagstukken, zoals het belangrijke vraagstuk van de vrede, het Duitse vraagstuk en dergelijke, verbinden.

Het zou echter volkomen in strijd zijn met het karakter van onze partij, als wij ons optreden voor werk en loonsverhoging zouden beperken tot een propaganda-eis in de verkiezingen. De situatie van het moment en de omstandigheden van de arbeidersklasse eisen van ons direct en daadwerkelijk optreden. Wij moeten leiding geven aan de acties. Wie zou het anders doen?

Wij moeten helpen, waar we kunnen en met al de kracht die we bezitten, om verbeteringen voor de werkers tot stand te brengen. Geen lid van de partij, waar hij ook actief is, in de gemeenteraad, in het bedrijf of in de EVC of een andere vakbondsorganisatie, mag zich aan deze plicht onttrekken.

Juist door nu consequent op te treden en nu verbeteringen tot stand te helpen brengen, wordt de betekenis van de sociale eisen in ons verkiezingsprogram in het juiste daglicht gesteld.

Omgekeerd wordt onze verkiezingsactie een direct bestanddeel en een versterking van de actuele, directe, dagelijkse belangenstrijd. Deze strijd zal hardnekkig en fel moeten zijn, want de arbeidersklasse heeft daarbij de onwil van de leidingen van de Uniebonden te overwinnen. De Uniebonden ondersteunden en aanvaardden de bestedingsbeperking op voorwaarde, dat het indexcijfer in 1957 niet hoger zou stijgen dan tot 114,5. Een verdere stijging zou door de, in hun termen uitgedrukt, bonafide vakbeweging beantwoord worden met het stellen van looneisen. Thans zijn de kosten voor het levensonderhoud al ver daar boven gestegen, maar de looneisen blijven achterwege.

Er is wel het gegoochel met woorden over prijsstabilisatie en smoesjes, dat prijsverlagingen beter zijn dan loonsverhogingen. Als geruststelling en zoethouderij om stemmen te kopen komt daarbij het bericht

dat er een verhoging van de kinderbijslag met een dubbeltje per dag per kind te verwachten is. Maar dit kan de loonsverhoging niet vervangen. Ten eerste is het te weinig en ten tweede is het ondeugdelijk. Want de duurte treft iedere loontrekkende, met of zonder kinderen, al of niet gehuwd. Het is opnieuw een poging om er met een koopje van af te komen en daarbij nog verdeeldheid te brengen onder de arbeiders, waarvan het ene deel dan wat krijgt en het andere niet.

De bestedingsbeperking moet worden gestopt, zodat er weer werkgelegenheid komt. Er moet een nieuwe loonronde komen om de gestegen kosten te compenseren. Dat heeft de arbeidersklasse nodig. De verhoging van de kinderbijslag is dan een welkome aanvulling voor de gezinnen met kinderen.

De noodzakelijkheid van het actieve optreden voor hun loon wordt voortdurend duidelijker begrepen door de arbeiders. Wij zagen en zien een grote beweging onder de mijnwerkers, het spoorwegpersoneel, de ambtenaren, in de bouwvak en in tal van andere bedrijfstakken op grotere en kleinere schaal.

Het nieuwe daarbij is, dat gehele bonden met leiding en al optreden in de actie. Deze leidingen weliswaar niet bepaald enthousiast, maar gedwongen door de kracht van de actie der leden en lagere kaders. Zo was het bij de R.K. Mijnwerkersbond, bij het spoorwegpersoneel en ook bij de ambtenaren.

Dit is echter nog slechts een begin, ofschoon al de conclusie getrokken kan worden, dat het klassebewustzijn snel rijpt en dat daardoor nieuwe ontwikkelingen en actievormen worden geschapen, waarbij de arbeiders er in slagen hun organisaties tot werktuigen van hun klassebelangen te maken. Het stijgen van het klassebewustzijn en de toenemende activiteit van de arbeiders voor hun belangen scheppen nieuwe kansen voor het tot stand brengen van de eenheid.

De eenheid, dat is de eenheid van actie. Zij wordt in de strijd geboren. Maar niet spontaan. Er moet bewust aan gewerkt worden. Dat is de taak van de communisten. Daarvoor is nodig, dat zij zich in de strijd onderscheiden door toegewijdheid en inzicht, maar vooral door een nauwe verbinding met de arbeidersklasse.

De regels voor succesrijke strijd

Daarom is het goed, nu we in een periode van toenemende acties leven, nog eens te herinneren aan de drie regels voor succesrijke strijd die door kameraad De Groot werden genoemd in zijn Congresrede in Rotterdam in 1950.

Deze regels luiden:

1. De actie moet in de ogen van de meerderheid der werkers gerechtvaardigd zijn;
2. De eisen moeten voor de meerderheid der werkers aanvaardbaar zijn;
3. Er moeten goede kansen voor succes aanwezig zijn.

Deze regels kunnen ons ook nu helpen bij het organiseren van de strijd en de eenheid van onderop.

Deze regels helpen ons om de politieke lijn uit te voeren van de resolutie van december 1956, die handelde over de strijd voor loonsver-

hoging en die als organisatorische vorm van actie het vormen van actiecomité's aan de orde stelde.

Ze helpen ons de tendens te overwinnen om de werkers, die voor hun belangen opkomen, per se een actiecomité op te dringen, dat de leiding van de vakorganisaties dan zal overnemen. Dat is een schadelijke opvatting, die ons de sympathie en het vertrouwen zouden doen verliezen bij de werkers. Actiecomité's moeten in de strijd worden geboren uit de schoot van de arbeidersklasse, natuurlijk op initiatief van de communisten, maar altijd op basis van overtuiging. Zij kunnen en mogen daarbij nooit de rol van de betreffende vakbond overnemen. Integendeel. Hun activiteit moet er juist op gericht zijn de vakbonden te winnen voor de actie en ze in beweging te brengen.

Dat zijn de lessen uit de ervaring van de strijd uit de laatste tijd.

Een andere tendens, die wij op grond van de drie voorwaarden voor succesvolle actie kunnen en moeten overwinnen in onze rijen, is de opvatting, dat het zonder actiecomité's kan, dat ze niet nodig zijn.

Enige kameraden stellen het zo: Als wij actiecomité's zouden hebben, wat moet de EVC dan nog doen? Deze vraag is onjuist en toont aan, dat deze kameraden de functie van de actiecomité's niet begrijpen. De actiecomité's moeten de organisatorische vorm zijn van de eenheid tussen socialisten en communisten, tussen NVVers en EVCers, op basis van gelijke rechten. Zo'n vorm van eenheid betekent, dat de NVVers niet gedwongen zijn de EVC te volgen, waarvoor ze vaak bang zijn of wantrouwend tegenover staan, door de enorme hetzcampagnes in de vijandelijke pers en radio.

De EVC kan heel haar organisatorische kracht, haar ervaring en bekwaamheid in dienst stellen van de actiecomité's. Daarmee zal ze de strijd versterken, successen mogelijk maken en vertrouwen en aanzien winnen onder de arbeiders. Vertrouwen en aanzien ook onder leden van andere bonden. Vooral in het NVV betekent dat een krachtige ondersteuning voor het streven naar de eenheid van de vakbeweging. Actiecomité's mits verstandig tot stand gekomen, zijn niet schadelijk, maar nuttig voor de strijd van de arbeidersklasse en ook voor de EVC, omdat er geen onderscheid bestaat tussen de belangen van de EVC en de arbeidersklasse.

Het is de taak van de partij en van alle communisten, om het bewustzijn van de arbeiders te verheffen tot het peil van de actieve strijd en alles te doen om de arbeiders te overtuigen van de meest geschikte strijdvormen, waarbij de bewuste eenheid ons boven alles lief is.

Maar daarvoor is ook nodig, dat de partij zich als partij, als aanvoerder van het werkende volk, actief inzet in de strijd voor loonsverhoging en andere sociale verbeteringen. Doet ze dit niet, dan zakt ze af tot een politieke propagandaclub.

Terecht stelt ons program dan ook een reeks sociale en culturele vraagstukken aan de orde, die van wezenlijke betekenis zijn voor arbeiders, boeren, middenstanders en intellectuelen. Ze vergeet daarbij de vergeten groepen niet door haar eis van verhoging van de uitkering aan bejaarden en voor alle andere trekkers van sociale verzekeringen.

De PvdA pronkt met alle soorten verzekeringen, die er tegenwoordig bestaan, en stelt dat voor als een brok sociale gerechtigheid. Ja, soms

al als een soort verwezenlijking van het socialisme. Zij tracht daarmee de arbeiders te misleiden, zoals nu ook weer met het plan van de regering voor een nieuwe regeling van de kinderbijslag.

Bij de Kamer is een wetsontwerp ingediend voor een algemene kinderbijslagverzekering vanaf het derde kind, waarvoor dan premie betaald zou moeten worden. Thans worden de kosten van de kinderbijslag opgebracht door de ondernemers. Het onderhavige wetsontwerp stuit op grote weerstand bij de arbeiders. De arbeiders vragen zich af: Als de kinderbijslag voor het eerste en tweede kind wordt afgeschaft, worden dan de lonen dienovereenkomstig verhoogd? Wordt de premie voor de nieuwe kinderbijslagverzekering volledig gecompenseerd door een dienovereenkomstige loonsverhoging?

„De Volkskrant" van 31 oktober schreef in een beschouwing over het nieuwe wetsontwerp ten aanzien van de premie van de arbeiders: „Het is de vraag of hij er door een loonsverhoging geheel voor wordt gecompenseerd."

We hebben ook de ervaring van de afgelopen jaren. Want het is goed er aan te herinneren, dat de vroegere noodwet-Drees premievrij was en de nieuwe AOW niet. Bij de invoering van de AOW werd de premie niet volledig gecompenseerd. Op stapel staat ook nog een nieuwe weduwen- en wezenverzekering - met premiebetaling - en een nieuwe invaliditeitswet - met hogere premie dan thans. Het is alles premie wat de klok slaat. Reeds nu moeten vele arbeiders in overheidsdiensten, spoorwegen en mijnen iedere week 12 uur werken voor de premies en de belasting... (25 procent van het loon.)

Er blijken dus veel voetangels en klemmen te zitten in datgene wat als sociale rechtvaardigheid wordt voorgesteld. Zonder in een abstract negativisme te vervallen, moeten wij toch hardnekkig de demagogie die met al deze verzekeringswetten bedreven wordt, ontmaskeren. De PvdA zal beslist proberen uit deze zaken politieke munt te slaan voor de verkiezingen.

De tactiek in de verkiezingen

Dit brengt ons op het punt van de verkiezingstactiek. De vorige verkiezingsactie voerden wij onder de leuze „Eenheid tegen Romme". Het waren toen parlementsverkiezingen en het ging er om of Romme al of niet minister-president werd. De algemene toestand ging ons boven alles en wij alarmeerden de arbeidersklasse voor het gevaar van de Romme-reactie.

Dit was niet altijd in het directe voordeel van onze partij, want vele kiezers die Romme een halt wilden toeroepen verkozen de PvdA als grootste partij en vereenvoudigden de keuze tot Romme of Drees.

Het is een grote verdienste geweest van onze partij, dat ze de massa's gemobiliseerd heeft tegen Romme en het terugdringen van Romme heeft groot nut gehad voor de arbeidersklasse.

Vorige keer was de landspolitiek inzet van de verkiezingen, ging het om de samenstelling van de regering. Bij de komende verkiezingen zal het echter om andere zaken gaan, nl. om de directe belangen van de ar-

beidersklasse. Het is een ander soort verkiezingen en wel voor Provinciale Staten en gemeenteraden.

Daarom geen herhaling van de leuze „Eenheid tegen Romme", die de speling openlaat dat het er niet zo erg op aankomt, PvdA of CPN, als het maar tegen Romme is. Maar nu een actie rechtstreeks voor de partij, met een verkiezingscampagne die een propaganda-actie is voor onze dagelijkse politiek.

Wij moeten tegen de kiezers in onze campagne zeggen: De CPN versterken, betekent de posities van de arbeidersklasse versterken. Het is de enige manier om voor je dagelijkse belangen op te komen. De CPN kiezen, betekent voor iedere arbeider zich zelf kiezen. Versterking van de CPN betekent de mogelijkheid scheppen om de PvdA te dwingen haar parlementaire en regeringsposities te gebruiken tegen de politiek van de Romme-reactie. Dat betekent doorgaan op het bereikte van de vorige verkiezingen.

De lijn dient te zijn: het richten van de hoofdslag tegen de Rommereactie en de politiek van de grote ondernemers, en de KVP ontmaskeren als de drijvende kracht van die politiek, als de partij van de reactie.

In dat teken moet onze actie staan, maar daarnaast dienen wij een critische campagne te voeren ten aanzien van de PvdA. De conelusie is dan: de beste en meest consequente kracht in de strijd is de CPN.

De ontwikkeling van de strijd tegen Romme en de groei van de eenheid tegen Romme zullen toenemen door versterking van de CPN.

Het tekortschieten van de PvdA, het bukken voor Romme, valt heden ten dage aan de hand van vele actuele vraagstukken aan te tonen. Vraagstukken als: lonen en prijzen, woningbouw, de tunnel onder 't IJ tonen dit duidelijk aan. Het zal echter nodig zijn om onze critiek niet te beperken tot zaken van practische politiek, maar ook moeten wij principiële critiek brengen op de theorieën, zoals de PvdA die verkondigt.

Ziehier enkele vraagstukken rondom de verkiezingen. Onze conclusie kan alleen zijn: met man en macht aan het werk voor onze partij, voor een goed resultaat bij de verkiezingen, met het doel de bestedingsbeperking te stoppen, de bewapeningslasten te verlagen en werk en woningen aan ons volk te verschaffen.

H. VERHEIJ

Veranderingen in de betrekkingen tussen de volken

In de loop van de achter ons liggende veertig jaren hebben tweemaal historische gebeurtenissen plaatsgevonden die op ingrijpende wijze de betrekkingen tussen de volkeren hebben veranderd.

De eerste was de omverwerping van het Russische imperialisme, van het tsarisme en de bourgeois-regering die dit regime in feite voortzette.

De tweede was de vernietiging van het Derde Rijk van Hitler.

Het Russische despotisme heeft gedurende lange jaren de rol van „gendarme van Europa" gespeeld. Het trad op als gehuurde beul van het Westerse koloniale kapitaal tegen de Aziatische volkeren.

Het half-feodale tsarisme, op de been gehouden door buitenlandse kapitaal-investeringen en staatsleningen, was niet alleen de uitbuiter en tiran der Russische arbeiders en boeren. Het was ook het werktuig tot nationale onderdrukking van een reeks kleine volkeren en volksstammen, die 57 procent van de bevolking van het tsarenrijk vormden. Het was het toneel van bloedige pogroms tegen joden en andere minderheden. Men noemde het terecht een „volkeren-gevangenis". Het Russische tsarisme trad in Europa met geweld op tegen de democratische nationale beweging van de Hongaren en de Polen; in Azië tegen de Perzen en Chinezen. Het drukte als een loden pantser op de opkomende socialistische arbeidersbeweging in geheel Europa. Door de overwinning van de oktober-revolutie in 1917 werd deze barrière opgeruimd.

De Oktober-revolutie, geinspireerd door de ideeën van het marxisme-leninisme, proclameerde nieuwe beginselen van de internationale politiek, nieuwe grondslagen voor de onderlinge betrekkingen der naties.

De Oktober-revolutie bracht de Sowjets aan de macht, de eerste staatsmacht in de geschiedenis die optrad als kampioen voor de vrede en als bondgenoot van alles wat progressief is in de wereld.

Het nieuwe in de internationale politiek van de Sowjet-Unie is de erkenning van de gelijkwaardigheid van de naties, onverschillig of zij groot of klein, zwak of machtig zijn. Het bestaat in de erkenning van hun recht om over hun eigen lot te beschikken zonder dwang van buiten af of overheersing door andere naties. Het bestaat in het grote beginsel van de vreedzame coëxistentie, ongeacht de verschillende politieke of sociale regimes.

Met deze beginselen gewapend trad de Oktober-revolutie in het internationale strijdperk tegenover de politiek van het imperialisme.

Dit artikel van P. de Groot werd gepubliceerd in het te Moscou in negen talen verschijnende weekblad „Nieuwe Tijden"
(1957, nr. 46, november 1957)

De internationale politiek van het imperialisme heeft in de jongste geschiedenis verscheidene vormen en methoden gebruikt en heeft verscheidene centra gekend. Maar in wezen komt zij altijd op hetzelfde neer, op „koloniale uitbuiting en financiële wurging van de reusachtige meerderheid der wereldbevolking door een handvol „vooraanstaande" landen"; op „verdeling van de buit tussen twee of drie van top tot teen bewapende wereldrovers..." zoals Lenin haar heeft ontleed. (Het Imperialisme. - Voorwoord voor de Franse en de Duitse uitgave.)

In wezen zijn deze methoden steeds dezelfde: agressie en geweldpleging, onderwerping van zwakke naties en ontrechting van nationale minderheden, gewelddadige annexaties en oorlogsschatting, koloniale uitbuiting en onderdrukking van de Aziatische en Afrikaanse volkeren.

In de periode voorafgaande aan de Oktober-revolutie waren Engeland en Frankrijk aan de ene kant, en Duitsland en Oostenrijk aan de andere kant, de voornaamste centra van het imperialisme. Zij hadden een gehele reeks andere staten op een of andere wijze aan zich onderworpen, waarvan zij zich in hun oorlog om de wereldheerschappij bedienden. Het recht van kleine staten op zelfstandigheid en neutraliteit in de conflicten tussen de grote machtsgroeperingen, werd niet erkend of slechts geëerbiedigd in zoverre het de belangen van de grote machten diende.

Kleine neutrale staten, zoals Nederland en België, waren in feite niets anders dan buffer-staten tussen Engeland, Frankrijk en Duitsland.

In 1914 schond Duitsland de Belgische neutraliteit op brutale wijze, toen dat in zijn strategische plannen te pas kwam. De Nederlandse neutraliteit had slechts een fictief karakter, want Nederland verleende, ofschoon non-combattant, hulp aan beide oorlogvoerende partijen en diende als marktplaats voor de internationale monopolies, waar zij met elkaar handel in strategische goederen (zoals petroleum e.a.) dreven, terwijl de soldaten elkander aan de fronten vermoordden.

Het Hitlerisme had, in zijn tijd, de naties in „Herren"-volkeren en slaven-volkeren ingedeeld. Het voerde de imperialistische politiek in zijn meest extreme vorm door onder dekking van een pseudo-romantische maskerade. Het schakelde de door hem veroverde landen gelijk in een reusachtig concentratiekamp waarin „slaven-volkeren" als de Russen, Polen en Tsjechen gemarteld werden en het anti-semitisme zijn sinistere orgieën vierde.

Het Hitlerisme spuwde op de neutraliteit van kleine volkeren. Het overviel Denemarken en Noorwegen, Nederland en België zonder oorlogsverklaring, annexeerde Luxemburg, dwong Zweden tot het doorlaten van zijn troepen en oefende zelfs op Zwitserland een politieke druk uit.

Na de Tweede Wereldoorlog werd de rol van Hitler-Duitsland door de Verenigde Staten overgenomen. De N.A.T.O. werd het instrument tot het onderwerpen van bijna alle kapitalistische staten aan het Amerikaanse imperialisme. Zij werden door de Amerikaanse regering en de monopolies door kapitaal-infiltratie economisch onderhorig gemaakt. Hun strijdkrachten werden door middel van Amerikaanse militaire bases en militaire verdragen onder controle gesteld. Hun regeringen werden onderschikt gemaakt aan de Amerikaanse hegemonie.

Het Amerikaanse imperialisme steunde op en verbond zich met de oorlogszuchtige monopolies en militaire klieken in West-Duitsland met het doel van de Bondsrepubliek een nieuwe „gendarme van Europa" te maken.

De „Eisenhower-doctrine" werd gelanceerd als het instrument om de economische onder-ontwikkelde volkeren van Azië en Afrika, die hun nationale souvereiniteit op hun koloniale heersers, (Engeland, Frankrijk, Nederland e.a.) hadden veroverd, onder Amerikaans koloniaal juk te brengen.

Tegenover de wetten van de jungle van het imperialisme, stelde de Oktober-revolutie haar nieuwe beginselen van de internationale betrekkingen tussen de volkeren. Zij werden van begin af aan neergelegd in het door Lenin ontworpen en door het Al-Russische Sowjet-Congres op 8 november 1917 aangenomen „Decreet over de vrede".

Daarin stelde de Sowjet-regering aan „alle oorlogvoerende volkeren en aan hun regeringen" voor om onmiddellijk onderhandelingen over een „rechtvaardige, democratische vrede" te beginnen.

Als zulk een vrede beschouwde de Sowjet-regering „een onmiddellijke vrede zonder annexaties van vreemde gebieden, zonder gewelddadige inlijving van vreemde volkeren en zonder oorlogsschattingen".

Zij omschreef in dit decreet ook nauwkeurig wat zij onder annexatie of „in bezit neming" verstond en onderstreepte dat zij deze verwierp „ongeacht de trap van ontwikkeling waarop de gewelddadig ingelijfde of op gewelddadige wijze binnen de grenzen van een bepaalde staat vastgehouden natie staat; ongeacht ook of het een natie in Europa of in verre overzeese landen betreft".

Het „Decreet" richtte zich tot de volkeren, en in het bijzonder tot de arbeidersklasse van Engeland, Frankrijk en Duitsland. Maar het richtte zich ook tot de regeringen, *zoals zij toen waren.*

Hierin lag reeds het uitgangspunt van de vreedzame coëxistentie met staten wier regeringen en politieke regimes anders waren. En in 1917 was het verschil tussen de Sowjet-regering en de imperialistische oorlogvoerende regeringen wel het grootste dat men zich indenken kan.

Het „Decreet" ging uit van de gelijkwaardigheid van alle naties, van de grootste tot de kleinste, en verwierp elke overheersing van de ene natie over de andere.

De toepassing van deze beginselen op de koloniale volkeren betekende de proclamatie van het recht op nationale zelfstandigheid voor alle geknechte volkeren van Azië en Afrika.

Deze beginselen van de Oktober-revolutie openen een nieuw tijdvak in de menselijke beschaving.

De Sowjet-Unie heeft deze beginselen steeds trouw gediend. Zij heeft onvermoeid aan hun verwezenlijking in de practijk gewerkt. Een lange reeks van daden in de loop van veertig jaren getuigt hiervan.

De Sowjet-Unie knoopte betrekkingen aan met alle staten zonder onderscheid, die dit wensten. Er is geen enkel geval aan te wijzen waarin zij daarbij van de beginselen van haar eerste „Decreet over de vrede" is afgeweken. Er is geen enkel geval aan te wijzen waarbij de Sowjet-Unie verdragen met andere staten heeft geschonden of andere staten

alen van de Oktober-revolutie worden verwezelijkt.
heeft beoorloogd, tenzij als verdediging tegen onuitgelokte agressie tegen haar zelf.

Na de nederlaag van het Hitler-fascisme in de Tweede Wereldoorlog voltrok de arbeidersklasse in de door de Sowjet-legers bevrijde landen en gebieden de socialistische revolutie en werden in Oost-Europa nieuwe socialistische staten geboren.

In China overwon in 1949 de revolutie en kwam de Chinese Volks-Republiek tot stand.

De beginselen van de Oktober-revolutie over de betrekkingen tussen de volkeren vonden hier een nieuwe toepassing.

De leninistische stelling over de coëxistentie heeft betrekking op de verhouding tussen staten met *verschillende,* zelfs tegenovergestelde, sociale en politieke regimes. Maar hier ontstonden staten met een, in hoofdzaak *gelijk* sociaal en politiek regime, socialistische staten, bestuurd door de arbeidersklasse en haar marxistisch-leninistische partijen. Hier werden de grondslagen gelegd voor *broederlijke* betrekkingen tussen de volkeren, zoals de mensheid die nodig heeft en waarbij de idealen van de Oktober-revolutie worden verwezenlijkt.

Het contrast met de internationale politiek van het imperialisme komt hierbij wel het scherpst tot uiting.

Een kenmerk van het imperialisme is immers onder andere, het overheersen van agrarische, industrieel-zwakke landen door de hoogst-ontwikkelde industriële landen. Een ander kenmerk is het uitbuiten van agrarische landen als leveranciers van grondstoffen en voedsel en als afzet-gebied van industrie-producten door de sterkst-ontwikkelde industriële landen.

Het omgekeerde vond en vindt plaats in de verhouding tussen de Sowjet-Unie en de jongste socialistische landen.

De Sowjet-Unie hielp hen, met raad en daad, met industriële uitrusting en „know how", om hun eigen industrie op te bouwen en te ontwikkelen en daardoor steeds sterkere en steeds zelfstandigere landen te worden.

Het is waar dat dit proces niet zonder fouten en afwijkingen is verlopen. De Sowjet-regering en de Communistische Partij van de Sowjet-Unie hebben deze erkend, in het bijzonder de onjuiste behandeling van Joegoslavië.

Doch deze fouten zijn hersteld door de correctie en de verbetering van de betrekkingen met Joegoslavië en in de verklaring van de Sowjet-regering van 30 october 1956 worden de souvereiniteit en gelijkwaardigheid van alle landen van het socialistische kamp opnieuw bevestigd.

De beginselen van de Oktober-revolutie over de betrekkingen tussen de naties vonden ook een nieuwe toepassing in de verhouding van de socialistische staten tot de nieuwe nationaal-zelfstandige staten in Azië en Afrika die men de pre-industriële staten zou kunnen noemen.

Deze verhouding is op twee der voornaamste punten in tegenstelling met de imperialistische politiek.

Deze voormalige koloniën, zoals Indonesië, werden sinds eeuwen als grondstoffengebied en voedsel-leverancier door de imperialisten uitgeplunderd. Hun industriële ontwikkeling werd opzettelijk tegengewerkt om hen van het „moederland" afhankelijk te houden.

De socialistische staten echter helpen hen om hun eigen nationale industrie te ontwikkelen en zich daardoor tot volledige zelfstandige en sterke staten te ontwikkelen.

De socialistische staten doen dit zonder enige ongelijkwaardige voorwaarde te stellen, zonder militaire, politieke of financiële onderpanden te verlangen, of zich op enigerlei wijze in de vrije ontwikkeling van deze landen te mengen.

Integendeel.

Trouw aan de beginselen van de Oktober-revolutie erkennen de socialistische landen het recht van deze staten op neutraliteit. Zij erkennen het recht van een staat om, uitgaande van zijn nationale belangen, zijn bijzondere geografische positie of uit andere overwegingen, buiten de grote machtsgroeperingen te staan.

Staten als India, Indonesië, Egypte en anderen gingen een politiek van neutraliteit van een nieuw type voeren, een positieve neutraliteit waarin vredelievendheid en vriendschap met de socialistische landen een belangrijke factor is. In Europa beweegt ook Finland zich in deze richting.

Het is interessant er aan te herinneren dat in het „Decreet over de Vrede" van 8 november 1917 besloten werd een speciale vertegenwoordiger van de Sowjet-Unie voor de neutrale landen te benoemen „ter vergemakkelijking van onderhandelingen" over een democratische vrede.

In de leninistische politiek inzake de betrekkingen tussen de volkeren is reeds van begin af aan grote waarde gehecht aan de rol van de neutrale staten als bemiddelaars en plaats van ontmoeting tussen de grote machten.

De verhouding van de socialistische landen tot de hedendaagse neutrale staten is dus geen kwestie van opportuniteit. Zij berust op vaste en duurzame, principiële gronden.

Het was daarom geen toevalligheid dat de bondgenoten in de Tweede Wereldoorlog, de Sowjet-Unie, Groot-Brittanië en de Verenigde Staten, elkaar in T e h e r a n ontmoetten: dat de belangrijke conferentie der „Grote Vier" in 1955 te G e n è v e plaats vond en dat in B a n d u n g de Chinese Volksrepubliek beraadslaagde met een reeks staten uit Azië en Afrika waarvan enkele tot een door Amerika of Engeland geleid militair blok behoorden.

De grootste betekenis van de internationale politiek van de Oktoberrevolutie bestaat hierin, dat zij de rol van de v o l k s m a s s a ' s in de wereldpolitiek versterkt heeft. Zij riep de miljoenen gewone mensen op om de zaak van de vrede in eigen handen te nemen.

De imperialisten vrezen de invloed van die volksmassa's boven alles. Zij pogen zoveel mogelijk buiten die volksmassa's om te handelen en hen onwetend te houden van wat hun regeringen doen.

Dat gebeurde niet alleen vroeger door de Russische tsaar of de Oos-

tenrijkse vorst Metternich, dat gebeurt ook thans nog in de N.A.T.O.-landen.

Welke invloed hebben de volksmassa's kunnen uitoefenen op de afsluiting van het Noord-Atlantische Pact, van de Europese Defensie-Unie, van de verdragen over de „Eurotoom" en de „Euromarkt" die de Westduitse nazi's herbewapenen en hen de overmacht in het Westeuropese gebied verschaffen?

In Nederland en andere N.A.T.O.-landen is de grondwet zodanig gewijzigd dat militaire en andere verdragen van levensbelang zelfs zonder een behandeling in het parlement worden afgesloten.

Een der eerste daden van de Oktober-revolutie was het publiceren van de geheime oorlogsverdragen van de tsaar en het verwerpen van alle geheime verdragen.

In zijn toelichting op het „Decreet over de Vrede" verklaarde Lenin in 1917 dat de Sowjet-regering alle onderhandelingen volkomen openlijk voor het volk wilde voeren en het over alle vragen van de internationale politiek wilde inlichten.

Lenin zei:

> „De bourgeoisie beschouwt slechts die staat als sterk die met de gehele macht van het regeringsapparaat de massa's daarheen kan werpen waar de bourgeois-regering willen. Onze opvatting van kracht is een andere. Volgens ons is een staat sterk door het bewustzijn van de massa. Hij is sterk als de massa alles weet, over alles kan oordelen en alles met bewustzijn kan doen" - (Lenin - Verzamelde Werken, Band 26, blz.224)

Het bewustzijn en de activiteit van de volksmassa's, dat is de enige „politiek van kracht" die de Oktober-revolutie erkende.

In de tegenwoordige situatie hangt van de invloed van de volksmassa's op de internationale betrekkingen de beslissing over oorlog of vrede af.

Het verschijnen van de „Spoetnik" aan het firmament levert voor alle volkeren van de aarde het zichtbare bewijs van de grote vlucht die de wetenschap onder het socialistische stelsel neemt. Het maakt ook de N.A.T.O.-generaals duidelijk dat alle pogingen om het socialisme met geweld te vernietigen illusies zijn.

Het maakt ook voor de eenvoudigste inwoner van de N.A.T.O.-landen duidelijk dat er geen „overwicht" van de Verenigde Staten bestaat, noch op wetenschappelijk, noch op militair gebied. Voor de naar vrede en rust snakkende volkeren openen zich enorme mogelijkheden tot het vervangen van de „politiek van verschrikking" en atoomchantage, die eens met zoveel rhetoriek door Churchill in Fulton werd bezongen, door de politiek van vreedzame coëxistentie van Lenin en de Oktober-revolutie.

De mogelijkheid tot ontwapening ligt voor het grijpen, en de betekenis daarvan, zelfs alleen al voor het dagelijkse brood van de werkende mensen, behoeft niet te worden onderstreept.

Er is geen twijfel aan dat de agressieve kringen die van roof en oorlog leven en rijk worden, niet veranderen en zich met gesloten ogen en wilde hysterie verder in de bewapeningswedloop willen storten.

Maar onder de door hen opgezweepte, vergiftigde en onwetend ge-

houden volksmassa's zal de ontnuchtering ongetwijfeld baan breken en die zal ook de regeringen onder druk zetten.

In de huidige situatie speelt het vertrouwen tussen de volksmassa's van de kapitalistische en de socialistische landen een grote rol. De heersende kringen van de landen van „het Westen" kweken stelselmatig wantrouwen en argwaan tegenover de bedoelingen van de Sowjet-Unie en de andere socialistische landen om zodoende de „koude oorlog" te kunnen voortzetten.

Zij bedenken de ingewikkeldste „controle-systemen" die zij als voorwaarde voor ontwapening stellen. Maar geen enkel controle-systeem is in staat het vertrouwen te vervangen.

Het vertrouwen moet door de volksmassa's zelf tot stand worden gebracht door elkander beter te leren kennen en vooral door het beter leren kennen van de Sowjet-Unie en het Sowjet-volk door de bevolking van de „Westerse" landen.

Talrijke bezoeken van delegaties uit alle maatschappelijke kringen, van arbeidersorganisaties en geleerden, kunstenaars en politici, industriëlen en parlementsleden en ook regeringen, zijn daartoe het beste middel.

Niet de internationale politiek van de Oktober-revolutie, maar het imperialisme heeft het IJzeren Gordijn tussen Oost en West neergelaten.

De Oktober-revolutie richtte zich „tot allen", tot de regeringen en de volksmassa's, voor alles tot de arbeidersklasse, van alle landen om de democratische, rechtvaardige vrede tot stand te brengen.

Zo was het in 1917, zo is het ook nu.

Na veertig jaren is de invloed van de grote, socialistische Oktober-revolutie op de internationale betrekkingen tussen de landen reusachtig toegenomen en er kan geen twijfel over bestaan dat zij onophoudelijk verder zal toenemen. Want de Oktober-revolutie wijst de enige weg naar een duurzame vrede en vriendschap in de gehele wereld.

P. DE GROOT

VIJF HISTORISCHE FEBRUARIDAGEN

Tien jaar geleden - op de 20e februari 1948 - dienden twaalf ministers van de Tsjechoslowaakse regering hun ontslag in bij President Benesj.

Zij eisten, dat tegelijk met hun aftreden de regering, waarvan zij deel uitmaakten, naar huis zou worden gestuurd.

Vijf dagen later bekrachtigde Benesj de met nieuwe ministers versterkte regering van de communist Klement Gottwald.

De communistische ministers - aan het bewind gekomen omdat zij de volksbeweging tegen fascisme en voor nationale onafhankelijkheid hadden geleid - bleven in de regering tezamen met linkse sociaal-democraten en andere patriotten.

De afgetreden ministers - leden van de Nationale Socialistische Partij, van de (katholieke) Volkspartij en de Slowaakse Democratische Partij - keerden niet meer terug.

Vijf dagen heeft de regeringscrisis in Praag geduurd.

De woede over het mislukken ervan is vandaag de dag nog te bespeuren. Begrijpelijk! Want die vijf dagen van tien jaar geleden leidden een nieuwe episode in de opbouw van het socialisme in Tsjechoslowakije in. Tezelfdertijd kwam er een eind aan de hoop van de imperialisten op een ommekeer in de socialistische opmars, die met de vernietiging van het fascisme gepaard was gegaan.

In 1918 toen machtige volksbewegingen in navolging van de Russische arbeidersklasse de opbouw van het socialisme eisten, lukte het de Tsjechoslowaakse bourgeoisie om met behulp van de rechtse sociaal-democratie de oude macht te herstellen.

De hoop op herhaling van dit spel werd in 1948, toen communisten de regering leidden, definitief de bodem ingeslagen.

Voor de omvang van de nederlaag, die bij een of ander imperialistisch avontuur waar ook ter wereld geleden wordt, is het kabaal van de anti-communisten in ó n s land een goede graadmeter.

Er i s kabaal gemaakt in 1948.

De hele anti-communistische pers stond op z'n kop. Het anti-communistische kabaal had niet alleen tot doel een overvol gemoed te luchten.

Ook al was de rebellie van de twaalf in Praag mislukt, de regeringscrisis was toch nog bruikbaar. Hij kon voortreffelijk dienen om de, al tijdens de tweede wereldoorlog voorbereide, politiek van kracht tegen het socialistische kamp 't aanschijn van een kruistocht voor vrijheid en menselijkheid te geven.

Het Praagse avontuur werd ook gebruikt om het anti-communisme van de scheurmakers in de arbeidersbeweging schijn van recht te geven. Als zodanig doet het nu nog dienst.

Bij het tienjarig bestaan van de PvdA schreef Scheps in „Socialisme en Democratie" (febr. '56):

„Het kruisen van de armen van Paul de Groot bij de ondergang van de Tsjechoslowaakse Republiek werd Nederland tot een duidelijk teken. De Partij van de Arbeid heeft dit teken verstaan. Van dat ogenblik af heeft zij zeer concreet duidelijk gemaakt, dat de houding van de socialisten tegenover de communisten van Paul de Groot geen andere kon zijn dan de volstrekte scheiding".

Terwijl de rechtse leiding van de PvdA, bij monde van Scheps, Praag liet dienen om haar weigering tot samengaan met communisten te motiveren, verhief Koos Vorrink al in 1951 de gebeurtenissen van tien jaar geleden tot de aanleiding voor de vorming van de NATO. Hij zei:

„Daarop hebben na de gebeurtenissen van Praag in 1948 de democratische staten van het westen geantwoord met een vrijwillige aaneensluiting, eerst van Engeland, Frankrijk en de Benelux-landen in de zogenaamde West-Europese Unie en later, samen met Amerika, Canada en nog een aantal Europese landen in het zogenaamde Noord-Atlantische Pact".

Het is niet zo moeilijk uit dit herhaald hanteren van de gebeurtenissen in Praag door de anti-communisten de omvang van hun nederlaag af te leiden.

Tegelijkertijd blijkt hieruit van welk gewicht het is om de waarheid over de februari-gebeurtenissen in het Tsechoslowakije van 1948 te kennen.

De gezochte gelegenheid

Zelfs door de burgerpers werd niet getracht om de redenen die de twaalf excellenties voor hun aftreden gaven, als een serieuze verklaring voor de regeringscrisis uit te geven. De twaalf dienden hun ontslag in nadat zij eerst in een kabinetszitting de overplaatsing van acht politieofficieren door de communistische minister van binnenlandse zaken hadden willen verhinderen en toen niet verder aan de regering wilden deelnemen, alvorens men hun zin zou doen.

Verschil van mening over een overplaatsing was de aanleiding voor de regeringscrisis. Het is duidelijk, dat de wérkelijke reden voor het conflict dieper zat. Er was een gelegenheid gezocht om de regering-Gottwald ten val te brengen en door een ander kabinet te laten vervangen.

De achtergronden van de regeringscrisis worden opgehelderd als men antwoord zoekt op de vraag wie er belang had bij het uitlokken ervan.

Zou zo'n vraag betrekking hebben op één van de vele regeringscrises in een of ander kapitalistisch land, dan blijkt al gauw dat het conflict de wijze betreft waarop men de staatszweep boven de hoofden van het volk moet laten knallen tot meerdere glorie van het kapitalisme. Bij de regeringscrises in een kapitalistisch land veranderen wel de namen van de ministers, maar niet het systeem dat zij al regerende dienen.

Zo'n verklaring vindt men niet bij het onderzoek van de regeringscrisis in Tjsechoslowakije.

De Tsjechoslowaakse regering stond onder leiding van minister-president Klement Gottwald. Zij was samengesteld uit meerdere politieke

partijen, die al tijdens de oorlog samenwerkten in het Nationale Front, dat zich de opbouw van een vrij en democratisch Tsjechoslowakije tot doel had gesteld.

Onder die partijen was de Communistische Partij de sterkste.

Bij de verkiezingen van 1946 kreeg de Communistische Partij van Tsechoslowakije 40% van de stemmen.

Tezamen met de Sociaal-Democratische Partij beschikte zij over de steun van de meerderheid van het parlement.

Het conflict binnen zúlk een regering betrof niet de vraag welke ondernemersgroep nu weer zijn mannen op de ministersstoel zou brengen, maar wel welke klasse het land zou leiden.

De regering-Gottwald, die geleid werd door de Communistische Partij, was immers een regering van het werkende volk, van de arbeiders en de boeren.

Het program van deze volksdemocratische regering ontstond in de laatste jaren van de illegaliteit. Onmiddellijk nadat het Sowjet-leger een deel van Tsjechoslowakije had bevrijd, begon men met de uitvoering van dit program, dat het program van Kosice werd genoemd naar de stad waar de eerste regeringszetel was gevestigd.

Dit program, dat door het Nationale Front werd goedgekeurd, omvatte een reeks van verstrekkende punten. De staatsmacht werd aan de door het volk gekozen organen overgedragen. De regering van het Nationale Front nationaliseerde de banken en de sleutelindustrieën, confisceerde het reusachtige vijandelijke vermogen aan grond en stelde deze de arme en middelboeren ter hand, nationaliseerde de industrieën van hen die met de vijand hadden gecollaboreerd en democratiseerde het leger en de politie. Dit program, dat met energie ten uitvoer werd gelegd, legde een stevige fundering voor de nieuwe volksdemocratische republiek.

Contra-revolutie

De nieuwe republiek had nog niet alle economische en politieke posities van de grote ondernemers vernietigd. In enkele partijen van het Nationale Front bereidden zij zich voor op het herwinnen van vroegere macht en invloed. Tot in de regering drongen de lieden door, die het oude Tsjechoslowakije van voor München terug wensten. De meest gecompromitteerden bleven in het duister. De minder bekenden kwamen naar voren. Zij begonnen een aanval op de volksdemocratische staat en zijn regering.

Hun hoofdvuur richtten zij op dat apparaat van de staatsmacht - de politie en de veiligheidsorganen - dat de volksdemocratie tegen zijn belagers moest beschermen.

Tegelijkertijd verhinderden zij de uitvoering van een aantal belangrijke regeringsbesluiten, vertraagden zoveel mogelijk het twee-jarenplan van 1946-1947 voor de heropbouw van het land en zagen hun kans schoon bij de ontzaggelijke droogte in 1945 die de voedselvoorziening op spel zette. Duistere machten verergerden de nood door hun handlangers op het platteland het voedsel voor mens en dier achter te doen houden. De distributie werd ontwricht en de zwarte handel bloeide. Dit uitgebreide program van ondermijning van de opbouw van de volksde-

mocratische staat werd gesteund door buitenlandse kapitaalgroepen die, met de vernietiging van het fascisme, hun invloed in Tsjechoslowakije hadden verloren.

Elke stap, die de regering-Gottwald ter uitvoering van haar program deed, verminderde de kans van de reactie op herstel van de oude macht. Er moest gehandeld worden. Al te veel invloed was verloren gegaan. De arbeiders en boeren gedroegen zich reeds als onbetwiste heersers van heel Tsjechoslowakije.

De regering-Gottwald bereidde nieuwe initiatieven voor. Er stonden verkiezingen voor de deur die - zo vreesde de reactie - de linkse vleugel in het Nationale Front met nog meer gezag zou bekleden. Een nieuwe grondwet was in voorbereiding om de in de nieuwe volksdemocratische staat gegroeide verhoudingen vast te leggen.

In het internationale strijdperk, waarin het Marshall-plan het gezag van de Amerikanen moest helpen versterken, was het opmarcherende socialisme de monopolisten een doorn in het vlees, die zo snel mogelijk moest worden uitgerukt.

De politiek van kracht en koude oorlog werd gelanceerd met de gebeurtenissen in Praag als rookgordijn. Op de vraag, wie belang had bij de verdwijning van de regering-Gottwald, is het antwoord dus niet zo moeilijk. Dat waren de monopolisten van het westen en de met hen verbonden ondernemerskringen en rijke boeren in Tsjechoslowakije zelf. Hun doel was het herstellen van het kapitalisme in Tsjechoslowakije en verder het omzetten van het verzet in de kapitalistische landen tegen de politiek van oorlogsvoorbereiding in volgzaamheid.

De door de reactie uitgelokte regeringscrisis was een zorgvuldig voorbereide contra-revolutionaire daad, die moest leiden tot de gewelddadige vernietiging van de macht van het Tsjechoslowaakse werkende volk.

Het werkende volk antwoordt

De Tsjechoslowaakse arbeiders en boeren geleid door de Communistische Partij, namen direct actief deel aan de oplossing van de regeringscrisis. In de vijf februari-dagen demonstreerde het Tsjechoslowaakse werkende volk zijn verbondenheid met de Communistische Partij en de regering, bond het de strijd aan met de reactie en legde het grote revolutionaire waakzaamheid aan de dag.

Op 21 februari ging het volk de straat op. Gottwald sprak voor honderdduizenden arbeiders en andere werkers, die op het oude stadsplein verzameld waren. De betoging eiste de vervanging van de afgetreden ministers. Op de 22e februari congresseerde de revolutionaire vakbeweging. De achtduizend gedelegeerden eisten nationalisatie van alle ondernemingen en van de gehele handel. Zij proclameerden een algemene staking van een uur op 24 februari in het hele land. Dit parool werd overal opgevolgd. Ontelbare duizenden boeren en boerinnen kwamen naar Praag om voor het behoud van de regering-Gottwald, die hun land had gegeven, te demonstreren. De arbeidersmilitie werd bewapend met het oog op reactionaire provocaties.

Zo antwoordde het werkende volk op de contra-revolutionaire aanval. Benesj kon niet anders doen dan de wil van het volk uitvoeren. De re-

reging-Gottwald bleef en zette koers naar verdere snelle opbouw van het socialisme.

In een paar dagen - nu tien jaar geleden - mislukte een zorgvuldig voorbereide contra-revolutie. Het werkende volk bleek sterk genoeg om de door de reactie verlangde burgeroorlog te voorkomen.

Zonder dat er een schot gelost behoefde te worden, veegde de jonge Tsjechoslowaakse republiek de reactie aan de kant.

De overal gevormde comité's van het Nationale Front zuiverden de partijen van contra-revolutionaire krachten die in de leiding waren doorgedrongen. De vakbeweging en andere maatschappelijke organisaties traden toe tot het Nationale Front. Zo vernieuwde en versterkte zich het in de strijd gegroeide eenheidsfront van de Tsjechoslowaakse werkers.

Zo werd ook de voornaamste hindernis voor een snelle socialistische opbouw in Tsjechoslowakije aan de kant gezet. Wat vóór de 20e februari niet, of slechts moeizaam lukte, bleek na de 25e februari zonder moeite te kunnen slagen.

Vóór februari was de in 1944 begonnen nationale en democratische revolutie nog niet bij machte geweest de grote ondernemers alle posities te ontnemen. Na februari werd binnen korte tijd de nieuwe grondwet van kracht waarbij alle industriële bedrijven, waarin meer dan vijftig arbeiders werkten, werden genationaliseerd en geen boer meer dan 50 ha. land kon bezitten.

De kapitalisten, die hun hoop hadden gezet op de februari-putsch van 1948, werden door het ontbranden van de strijd ertegen van hun laatste posities beroofd.

Zo verging het de contra-revolutionairen van 1948 en zo zal het ieder vergaan die probeert het rad der geschiedenis terug te draaien.

De Tsjechoslowaakse weg naar het socialisme

Hoe kwam het dat de putsch van de in provocaties ervaren en voor niets terugdeinzende reactie mislukte? Wat was de reden, dat de werkers zich zo vastbesloten in de strijd wierpen, hun eenheid versterkten en uit hun midden de gewapende eenheden vormden om de provocatie te kunnen afslaan zo ze op een gewapende strijd zou uitlopen?

Hoe is het te verklaren, dat het kleine Tsjechoslowakije de stormloop van de in het Westen bivakkerende reactie het hoofd kon bieden?

Dat alles komt, omdat er een vastberaden leninistische partij bestond, de Communistische Partij van Tsjechoslowakije.

Deze partij, die het land - tezamen met de Sowjet-Unie - van het fascisme had bevrijd en daartoe de Slowaakse opstand van 1944 en de Praagse opstand van 1945 had voorbereid en geleid - genoot groot vertrouwen onder het volk. De partij had al van vóór München koers gezet op de vestiging van de nationale eenheid voor onafhankelijkheid en tegen fascisme. Vóór München lukte het de rechtse sociaal-democraten nog het tot stand komen van zulk een eenheid te verhinderen. De arbeidersbeweging bleef verdeeld. Direct na München kwam de vakverenigingseenheid tot stand. De politieke eenheid van communisten en socialisten zou eerst in 1948 tot stand komen, nadat al lang - in de oorlog - het eenheidsfront een feit was geworden.

Het Nationale Front maakte, op initiatief en onder leiding van de Communistische Partij, van het oude apparaat van de vooroorlogse burgerlijke democratie een instrument van de volkswil waarin voor de monopolisten en collaborateurs geen plaats meer was. De door de Münchenpolitici ettelijke malen verkrachte en van zijn inhoud ontdane grondwet werd van een dode letter, een wapen in handen van het volk. Het parlement, voor de oorlog op alle gewichtige ogenblikken in het leven van het volk misbruikt of domweg gepasseerd, werd een macht in handen van het volk voor uitvoering van zijn vastbesloten wil om de positie van de ondernemers te vernietigen en langs de weg van de democratische volksstaat het socialisme op te bouwen.

Deze weg is de Communistische Partij van Tsjechoslowakije consequent en met succes gegaan. Toegepast op de bijzondere omstandigheden van de strijd in Tsjechoslowakije volgde de Communistische Partij vastberaden de weg die door Lenin was aangegeven: de consequente strijd tegen het kapitalisme tot en met de vernietiging van de kapitalistische staat en zijn vervanging door de dictatuur van het proletariaat.

Door middel van de organen van het Nationale Front - de door het volk gekozen Narodni Vybors, de nationale raden - oefende het werkende volk zijn staatsmacht uit.

Deze weg is uiterst leerzaam. Dat geldt in het bijzonder voor onze partij die in zijn beginselprogram zegt:

> „Wanneer het nationale eenheidsfront de ondersteuning en sympathie van de grote meerderheid van de bevolking gewonnen zal hebben, zal het in staat zijn een meerderheid in de Tweede Kamer te veroveren, waarop een coalitieregering kan steunen, die bereid is ons land uit de greep van Amerika te bevrijden en een vredelievende politiek te voeren",

en even verder:

> „Door middel van de democratische staatsmacht zal het werkende volk, onder aanvoering van de arbeidersklasse de reactionaire groot-kapitalisten de ene machtpositie na de andere ontnemen, aan de heerschappij van buitenlandse en binnenlandse trusts en financierskringen radicaal een einde maken en met de opbouw van het socialisme beginnen".

In Tsjechoslowakije is de juistheid van een dergelijke koers gebleken.

De februari-gebeurtenissen van 1948 onthullen de onbeschaamde, niets ontziende methoden van de reactie, die tot het uiterste gaat om zijn oude posities te heroveren.

Tegelijkertijd demonstreren zij de triomf van het leninisme, de triomf van de Communistische Partij die van geen capituatie voor de vijand weet.

Zo werd Praag 1948 het bankroet van die krachten, die hadden gehoopt dat de toestand van vóór 1940 weer zou kunnen worden hersteld.

Het pakte anders uit. De Tsjechoslowaakse werkers hebben, onder leiding van hun partij het socialisme in hun vaderland voor vernietiging behoed en de gehele wereld gespaard voor een herhaling van 1938 toen de Nazi's Tsjechoslowakije toegeworpen kregen.

SIEP GEUGJES

Als reformisten wenken...

Het tijdperk waarin wij leven kenmerkt zich door verval van het kapitalische stelsel en de overgang naar een hoger, menswaardig maatschappelijk bestel, het socialisme. De strijd van de volksmassa's voor een betere maatschappij neemt in omvang en kracht toe. De succesvolle opbouw van het socialisme en de onverwoestbare ijver en standvastigheid, waarmee de communistische partijen in de kapitalistische landen weten stand te houden en hun principes ongeschonden te bewaren, tonen de grote kracht, die uitgaat van de ideeën, waardoor de communisten zich laten leiden, het wetenschappelijk socialisme van Marx en Lenin, waarvan de juistheid proefondervindelijk wordt bewezen - steeds duidelijker en meeromvattend.

Onder deze omstandigheden hecht de imperialistische bourgeoisie, die haar heerschappij in blinde eigenwaan en zelfoverschatting probeert te redden, er de grootste betekenis aan de massa's ideologisch in verwarring te brengen, de grote socialistisch ideeën te besmeuren en de verbreiding ervan tegen te gaan. Zij versterkt haar offensief tegen de leer van de overwinning op het kapitalisme, het marxisme-leninisme, ontziet niets en niemand, schuwt geen leugen en verdachtmaking, en tracht de voor de imperialisten betrouwbare delen van de sociaaldemocratie in hun posities te handhaven, hen te helpen om verwarring en verdeeldheid, ontmoediging en onverschilligheid, in de arbeidersmassa's te zaaien.

De burgerlijke propaganda rukt en trekt aan alle hoekstenen van het marxisme-leninisme en bestrijdt iedere fundamentele stelling over de overgang van kapitalisme naar socialisme.

Het wetenschappelijk socialisme heeft de stelling uitgewerkt, dat de onteigening van de kapitalisten en het in maatschappelijke eigendom nemen van de voornaamste productiemiddelen een onvermijdelijke, noodzakelijke stap is naar een maatschappij zonder uitbuiting, een maatschappij waar de productie planmatig wordt bestuurd ten bâte van de werkende mens. Veertig jaar Sowjet-Unie bevestigt dat de opheffing van de kapitalistische eigendom een van de fundamentele karaktertrekken van de socialistische revolutie is.

Het beginselprogram van de CPN laat er geen twijfel over bestaan, dat de Nederlandse communisten ook deze marxistisch-leninistische grondstelling onverkort als juist erkennen: „Door middel van de democratische staatsmacht zal het werkende volk, onder aanvoering van de arbeidersklasse, de reactionaire grootkapitalisten de ene machtspositie na de andere ontnemen, aan de heerschappij van buitenlandse en binnenlandse trusts en financierskringen radicaal een eind maken en met de opbouw van het socialisme beginnen ... De grondslag voor de socialistische opbouw zal worden gelegd door de nationalisatie van de grote kapitaaltrusts, banken en handelsmaatschappijen."[1])

Er wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen de grote kapitalistische poliepen enerzijds, die sleutelposities innemen en het gehele eco-

[1]) De Weg naar Socialistisch Nederland — blz. 26 en 29.

nomische leven aan zich onderwerpen, en de kleinere ondernemingen anderzijds; de socialistische omvorming zal niet mechanisch en formalistisch worden doorgevoerd, maar zorgvuldig rekening houdend met bijzondere verhoudingen en omstandigheden, in overeenstemming met de eis dat de opbouw van het socialisme zo harmonisch mogelijk dient te worden voltrokken.

Het is nuttig om deze marxistische waarheden nogmaals in de aandacht te plaatsten, omdat de burgerlijke propaganda er verwoede aanvallen op onderneemt en ook op dit punt revisionistische opvattingen in de landen van het socialistische kamp en in de communistische partijen in de kapitalistische landen zoveel mogelijk bevordert[1]) De theorieën, die rechtse leiders van de P.v.d.A. en het N.V.V. met grote ijver ingang trachten te doen vinden bij hun kaders en zodoende onder de massa's van socialistische arbeiders laten verbreiden, zijn ook op dit punt in lijnrechte tegenspraak met het wetenschappelijk socialisme, met de ervaring van veertig jaar socialistische opbouw en veertig jaar kapitalistisch verval en ellende.

De ervaringen die de werkers onvermijdelijk opdoen bij het voortbestaan van kapitalistische verhoudingen, zullen, mét de onstuitbare groei van het socialisme, dit soort theorieën ontkrachten en de belangrijkste impulsen geven voor de revolutionaire strijd tegen het kapitalistische stelsel. Ideologische opheldering blijft echter nodig om het vertrouwen in het socialisme te vestigen, te behouden en te versterken, en om de arbeidersklasse te kunnen leiden bij beslissende wendingen in de strijd voor de socialistische maatschappij. Daarom is het een plicht voor iedere communistische partij het marxisme-leninisme en de ervaringen bij de toepassing ervan te bestuderen en alle hiermee in tegenspraak zijnde opvattingen te bestrijden.

De opvattingen inzake de overgang naar een socialistische maatschappij, die de rechtse leiders van de P.v.d.A. in de arbeidersklasse spuien, kenmerken zich door aanvaarding van het kapitalisme, door het afzien van wezenlijke, revolutionaire veranderingen in de structuur van deze maatschappijvorm. De sociale verschijnselen worden onvolledig en oppervlakkig onderzocht, de ervaringen van de socialistische opbouw op een derde deel van de wereld worden eenvoudigheidshalve buiten beschouwing gelaten en doodgezwegen, - het marxisme-leninisme wordt met een aan het stompzinnige grenzende hooghartigheid verworpen.

De hoofdtrekken van de reformistische ideologie zoals die in Nederland wordt gepropageerd, zijn weergegeven in „De weg naar vrijheid - een socialistisch perspectief", geschreven door een Plancommissie van de P.v.d.A., in „Wenkend Perspectief", een studie door een commissie van leidende figuren uit het N.V.V. en enkele andere werken. De belangrijkste deskundigen in beide genoemde commissies zijn dezelfde

[1]) De Amerikaan C. Sulzberger, eigenaar van de invloedrijkste burgerlijke krant in de Verenigde Staten, de „New York Times", erkent deze imperialistische strategie openlijk in zijn studie van de communistische wereld „De grote dooi" en schrijft o.m., dat „wij ons moeten haasten om zo handig mogelijk afwijkingen te bevorderen"; hij bepleit in het bijzonder een „nationaal-communisme".

personen - drs. van Ameringen, drs. Nederhorst, drs. Roemers, drs. den Uijl, e.a.

In deze officiële geschriften wordt zorgvuldig getracht aan de democratische en socialistische gevoelens tegemoet te komen, in minder officiële, maar des te openhartiger geschriften, blijven de reformistische theoretici vaak minder in de socialistische plooi. Zo acht drs. van Ameringen het „gelukkig, dat het socialisme in de negentiende eeuw althans in West-Europa geen onverwachte doormars heeft gekregen."[1]) Stel je voor dat we de laatste zestig jaren het heerlijke kapitalisme hadden moeten missen ...

Maar ook in de genoemde hoofdwerken verloochent het reformistische beestje zijn ware aard niet, ook daar treft men onder de rose opsmuk de gedachte, dat het kapitalisme beter is dan algemeen wordt aangenomen en dat het socialisme de moeite van een revolutionaire strijd beslist niet waard is.

Persoonlijke vrijheid, dat is de grote waarde die het kapitalisme de mens biedt! „Wetenschappelijker" geformuleerd: „Uitgaande van de bedrijfseconomische rendabiliteit als de weerschijn van de individuele beroeps- en konsumptievoorkeur kan de partikuliere onderneming in vele gevallen vanuit maatschappelijk oogpunt als een doelmatig instituur worden beschouwd."[2]) Vaak worden als voordelen van het kapitalistische stelsel (dat weliswaar zelden met zoveel woorden wordt genoemd maar altijd in duistere kwasi-wetenschappelijke termen wordt omschreven) vrijheid van beroep en vrijheid van consumptie genoemd.

Alsof vrije beroepskeuze onder kapitalistische verhoudingen mogelijk is, waar de kapitalistische klasse bepaalt dat arbeiders bijv. door werkloosheid helemaal geen beroep kunnen uitoefenen en honderden beroepen voor de werkende klasse door het onderwijsmonopolie van de heersende klasse worden gesloten. Alsof het niet juist het socialisme is, dat ruimte schept voor de ontplooiing van alle talenten en de mogelijkheden voor arbeid in overeenstemming met aanleg en belangstelling vergroot ...

Alsof vrijheid van consumptie niet in de eerste plaats afhankelijk is van de hoogte van het loon. Alsof het een onmisbare zegen van het kapitalistische Nederland is, dat de huisvrouwen kunnen kiezen tussen een pakje margarine merk Blue Band (Unilever), merk Rama (Unilever), Planta (Unilever), of een pak waspoeder merk Radion (Unilever), Persil (Unilever), Omo (Unilever), Sunil (Unilever), Lux (Unilever), - de keuze tussen „stralend wit", „persil-wit", „witter dan wit", e.d.

Alsof we haar niet zouden kunnen missen, die goddelijke vrijheid om de sentimentele verhalen en plaatjes over de Habsburgse monarchie nu eens te consumeren uit „Libelle" (Spaarnestad), dan weer uit „Goed Nieuws" (Spaarnestad), dan weer in „Panorama" (Spaarnestad).

Maar buiten de vrijheid van beroep en consumptie biedt het kapitalisme, pardon, het maatschappelijk bestel van vrij ruilverkeer en prijsmechanisme, nog meer verrukkelijkheden! „... De waardevolle vrij-

[1]) Drs van Ameringen: „Liberalisme en socialisme als economische stelsels" — blz. 31, uitgave Dr. W. Beckmannstichting 1956.
[2]) „Wenkend Perspectief" — blz. 13.

heid van sparen of vermogensvorming ... De mogelijkheid tot zelfstandige economische activiteit ... een stuk persoonlijke vrijheid, die voor de ontplooiing van de persoonlijkheid waardevol is."[1]) Wie in dit verband de persoonlijkheden van de bezitters van de Unilever en de arbeiders, die de Unileverproducten vervaardigen en moeten kopen, niet over een kam scheert, is blijkbaar personalistisch-socialistisch nog onvoldoende ontwikkeld.

De reformisten aanvaarden het kapitalisme. Het moet hier en daar wat worden bijgewerkt, vooral ten aanzien van de verdeling van de maatschappelijke rijkdom, maar „de correctie van de bestaande verdeling dient in het algemeen niet in strijd te komen met de eisen, die de produktie aan het verdelingsproces stelt".[2]) De hier bedoelde eisen worden bepaald door de burgerlijke economische wetenschap, die een „economisch noodzakelijk" deel opeist voor de kapitaalverschaffers en beheerders en een „economisch noodzakelijk" offer vraagt van de werkers.

De reformisten baseren zich volledig op de burgerlijke economische wetenschap en erkennen dit meermalen zonder blikken of blozen. Zo schrijft drs. van Ameringen, dat de leer van de Engelse econoom Keynes „een bruikbare synthese blijkt te leveren tussen de belangensferen van individu en gemeenschap"[3]) Keynes, een zeer belangrijk en invloedrijk econoom, is echter allerminst een socialist en heeft nooit gepretendeerd het te zijn; - „de klasse-oorlog zal mij vinden aan de zijde van de beschaafde bourgeoisie", schreef hij in zijn beroemde „Essays in Persuasion". Ook in de klasse-oorlog op het terrein van de wetenschap en de socialistische theorie vindt men Keynes en zijn discipel Van Ameringen aan de zijde van de bourgeoisie.

In 1921 schreef een door de arbeiders veel meer dan Van Ameringen, Roemers, e.a. vertrouwde leider van de Nederlandse sociaal-democratie, F. M. Wibaut, dat „de eis: opheffing der particuliere eigendom der productiemiddelen en hun overgang in maatschappelijke eigendom, ten spijt van alle doodsteken aan het socialisme en aan zijn woordvoerders toegebracht, toch nog altijd door sociaaldemocraten de enige grondslag wordt geacht, waarop werkelijke socialistische voorbrenging kan zijn gevestigd ..."[4]) Dertig jaar later beijveren de democratisch-socialistische deskundigen zich om deze opvatting tegen te spreken of op zijn minst te ontkrachten en halen daarbij de verbluffendste goocheltoeren uit.

In „Wenkend Perspectief" komt men op een gegeven moment, waarschijnlijk duizelig geworden van de halsbrekende toeren die men met begrippen als bezitter heeft uitgehaald, tot de uitspraak, dat er „ten aanzien van het ondernemingsvermogen een zeker feitelijk bezitsvakuum is geschapen"[5]) Men ziet hoe spookachtig het toe kan gaan onder het kapitalisme - daar staan reusachtige ondernemingen, waarin honderdduizenden arbeiders en hogere technici hun kennis en vaardig-

[1]) Wenkend Perspectief — blz. 17 en 34.
[2]) Wenkend Perspectief — blz. 30.
[3]) Liberalisme en socialisme als economische stelsels — blz. 34.
[4]) Over de kritiek op het socialisatierapport — blz. 45.
[5]) Wenkend Perspectief — blz. 14.

heid in dienst stellen van de productie van de meest uiteenlopende goederen, deze ondernemingen breiden zich uit, krimpen in en ontslaan duizenden werkers, maken enorme winsten, verdelen deze onder een groep aandeelhouders en hoge functionarissen, maar alles gebeurt vanzelf, door „de onderneming zelf", zonder dat er sprake is van door mensen genomen beslissingen... De onderneming bezit zichzelf, zogezegd... het toppunt van automatisering!

Tot zulke dwaasheden komen diegenen, die trachten de aandacht van de arbeiders af te leiden van het feit, dat de sleutelposities in de kapitalistische economie worden ingenomen door een kliek grote bankiers en ondernemers, die de volkeren uitbuiten en de verantwoordelijken zijn voor de kapitalistische chaos en de oorlogsdreiging.

Deze gedachte wordt uiteraard netjes opgepoetst: „De toenemende betekenis van ondernemingsvormen als de naamloze vennootschap, de koöperatie en het overheidsbedrijf hebben er toe geleid, dat de individuele eigendom als voorwaarde voor een stijgende productie aan belang heeft ingeboet. De genoemde ondernemingsvormen brengen de mogelijkheid van vermogensvorming binnen de onderneming als gemeenschappelijk bezit van meer dan één individu (zgn. orgaan-eigendom) mee."[1])

Vooral orgaan-eigendom in de vorm van de naamloze vennootschap is het ideaal waarnaar deze democratische socialisten streven. De naamloze vennootschap! Het symbool van de veranderende maatschappij, van een nieuwe wereld in wording! Het heerlijk voorbeeld van vermaatschappelijking van de productie! Ja, in bepaalde gevallen zelfs „een doelmatig alternatief voor socialisatie"[2]) Het schitterende, onweerlegbare bewijs van socialistische vooruitgang zonder socialistische strijd en revolutie! Het zalige, geruststellende bewijs van de veroudering van het marxisme!

Het is een feit, dat de ondernemingsv o r m naamloze vennootschap in de loop van de ontwikkeling van het kapitalisme meer en meer ingang vond en thans de verreweg meest gebruikte juridische vorm van de kapitalistische onderneming is. Men behoeft geen marxist te zijn om te weten waarom dit zo is. De bekende Nederlandse econoom, prof. Limperg, karakteriseerde de naamloze vennootschap „als bijzondere vorm van financiering van de voortbrenging", die haar diensten aanbiedt „om de besparing van andere klassen der bevolking, buiten de kring der persoonlijke ondernemers, in dienst te stellen van de productie"[3]) Voor de uitbreiding van de kapitalistische productie in het algemeen, was het noodzakelijk dat de ondernemers de beschikking kregen over meer kapitaal dan zijzelf, hun families en een kleine kring van vennoten konden opbrengen. Aandelen, obligaties, nieuwe vennootschapsbepalingen en tenslotte het instituut van de naamloze vennootschap, de „aandelenmaatschappij", waren hiervoor nodig en werden dus in het leven geroepen.

Formeel gesproken zijn de aandeelhouders de eigenaars van de on-

[1]) Wenkend Perspectief — b'z. 229.
[2]) Wenkend Perspectief — blz. 229.
[3]) Prof. Th. Limperg Jr. De economische betekenis der naamloze vennootschap — blz. 7 en 13.

dernemingen, zijn de aandeelhoudersvergaderingen de hoogste instanties, worden commissarissen en directies langs democratische weg verkozen door de aandeelhouders. In feite hebben de aandeelhouders geen enkele zeggingsmacht; in feite wordt de onderneming beheerd door een klein groepje, dat over de beslissende aandelenpaketten beschikt, en worden commissarissen en directies door hen benoemd en ontslagen. Deze bezitters hebben ontelbare mogelijkheden om hun macht, hun feitelijke eigendomsrechten, te beschermen: bepaalde bepalingen in de statuten, verenigingen van gemeenschappelijk bezit, administratiekantoren, e.d. - 72% van de Nederlandse naamloze vennootschappen, waarvan aandelen op de beurs worden genoteerd (vertegenwoordigend 91% van het kapitaal), kennen bepalingen in de statuten voor de bescherming van de rechten van de groep werkelijke bezitters.[1])

Het is een zoete droom in de ontwikkeling van de naamloze vennootschappen een democratisering van het kapitalisme te zien. De naamloze vennootschap diende de ontwikkeling van het kapitalisme naar het stadium, waarin de grote banken en monopolies het gehele economische leven aan zich onderwerpen, het imperialistische stadium.

Ondanks het feit, dat deze ondernemingsvorm in de tijd dat Marx de wetten van het kapitalisme bestudeerde nauwelijks tot ontwikkeling was gekomen, doorzag dit genie de betekenis ervan en voorspelde hij uit zijn studie van de kiemvormen de hoofdtrekken van de zich later duidelijk openbarende ontwikkeling. Een eeuw geleden schreef hij over deze ondernemingsvorm o.m:

„Hij reproduceert een nieuwe geldaristocratie, een nieuw soort parasieten in de vorm van plannenmakers, stichters en directeuren die dat slechts in naam zijn; een heel systeem van zwendel en bedrog met betrekking tot stichtingen, emissies en effectenhandel. Het is privaatproductie zonder de controle van de private eigendom."[2])

Aan de hand van nieuw feitenmateriaal concludeerde Lenin: „De 'democratisering' van het aandelenbezit... is slechts een van de middelen tot versterking van de macht der financiersoligarchie... het zgn. participatiestelsel dient niet alleen voor de reusachtige vergroting van de macht van de monopolisten, het geeft bovendien de gelegenheid om straffeloos allerlei duistere en vuile zaakjes te bedrijven en het publiek te villen..."[3])

Dat de grondleggers van het marxisme-leninisme zeker op dit punt niet zo verouderd zijn als de theoretici van het democratisch socialisme vaak willen doen geloven, wordt onder meer aangetoond, wanneer deze zelfde theoretici uit de ijle sferen van de abstracte theorie neerdalen op terreinen waar men zich tegen de werkelijkheid kan stoten. Bij het uitstippelen van maatregelen tegen kartels, bij vraagstukken van de doorvoering van prijs- en belasting-politiek, en op andere plaatsen, erkennen zij dat de macht bij een kleine groep financiers en monopolisten is geconcentreerd, moeten zij steels toegeven, dat die democratisering door naamloze vennootschappen tot nu toe nog niet veel heeft opgeleverd

[1]) Dr. G. v. d. Wal: De differentiatie van leiding en financiering in de naamloze vennootschap — 1947.
[2]) Karl Marx: Das Kapital III — blz. 479—480, Dietz Verlag Berlin 1956.
[3]) Lenin: Het imperialisme — blz. 57 en 58 van „Keuze uit zijn werken" deel II.

en zien zij, dat „het gevaar dreigt, dat zich geleidelijk een afgesloten toplaag van regenten met hoge organisatie-inkomens vormt; een toplaag waarvan de invloed op het wel en wee van de gehele volkshuishouding groter is dan verantwoord geacht kan worden . . .[1]) Hoe onbevredigend deze formulering ook moge zijn, samen met een aantal andere passages toont zij in ieder geval aan, dat het fundamentele feit in de huidige kapitalistische maatschappij gezien wordt: het feit, dat een kleine groep bezitters en beheerders van de grote monopolies de heerschappij uitoefenen over het economische en sociale leven en zichzelf verrijken ten koste van het werkende volk. Dit feit is ook niet te ontkennen - iedere dag wordt de werkende mens ermee geconfronteerd.

Alle filosofietjes over verminderde betekenis van de particuliere eigendom spatten uiteen zodra zij in aanraking komen met dit allesoverheersende, onontkoombare feit.

De vraag is echter niet zozeer of men ziet, dat het financierskapitaal de macht uitoefent, „de verdeling van vermogen en inkomen" grotendeels in de hand heeft en de vooruitgang over de gehele linie remt. De vraag is wat men van plan is te doen om aan deze toestand een eind te maken, om de macht van het monopoliekapitaal te breken. Op dit punt hebben de democratisch-socialistische theoretici bitter weinig perspectief te bieden.

De voor de hand liggende eis: onteigening van de monopolisten, vermaatschappelijking van hun bezit en daarmee de opbouw van een socialistische economie beginnen schemert in rose gloed nu en dan wel eens door hun betogen heen, maar tot duidelijke, ondubbelzinnige uitspraken komt het niet. Des te meer aandacht wordt er besteed aan duistere kronkelige weggetjes.

De liefde voor de naamloze vennootschap verloochent zich ook hier niet.

„Nagegaan zal moeten worden, in hoeverre door dwingende voorschriften betreffende de publikatie van ondernemingsresultaten en betreffende de winstverdeling een bevredigende situatie kan worden bereikt . . . Te overwegen ware voorts in hoeverre de n.v.-vorm verplicht kan worden gesteld, resp. de omvorming van naamloze vennootschappen tot openbare lichamen met openbare verantwoordingsplicht eveneens een oplossing kan bieden. Deze verzelfstandiging zou wellicht gepaard kunnen gaan met de wettelijke verplichting tot uitkoop van aandeelhouders . . .[2])

Er wordt dus nagegaan, misschien wordt er zelfs overwogen en wellicht zou er iets gepaard kunnen gaan, ja, een „wetenschappelijk krachtcentrum" zou zelfs nuttig kunnen zijn . . . Zou het misschien niet nuttig zijn na te gaan of er niet wellicht iemand bezwaar zou kunnen maken?

Natuurlijk heeft geen socialistisch denkend mens er bezwaar tegen de kapitalisten te dwingen volledig opening van zaken te geven van hun handel en wandel. Natuurlijk hebben ook de communisten er geen be-

[1]) Wenkend Perspectief — blz. 223.
[2]) Wenkend Perspectief — blz. 356.

zwaar tegen om de kapitalisten uit te kopen. Marx zei reeds, dat we het vraagstuk van de onteigening „met de minste offers zouden kunnen oplossen als we die hele bende zouden kunnen uitkopen", maar stelde daarbij voorop, dat „dit in wezen niet van ons afhangt, maar van de voorwaarden waaronder we aan de macht komen, en vooral ook van de houding die de heren grote eigenaren zelf zullen innemen."[1]) Lenin liet zich meermalen in gelijke zin uit. Ook het beginselprogram van de C.P.N. spreekt hierover.[2]) In China, de D.D.R. en andere landen van het socialistische kamp koopt men thans kapitalisten uit en gebruikt men bepaalde vormen van naamloze en commanditaire vennootschappen in dienst van de socialistische opbouw.

Wij juichen het toe als de Nederlandse socialisten grondig zouden onderzoeken in hoeverre er mogelijkheden liggen om langs dergelijke wegen het socialisme te vestigen in ons land. Dit onderzoek zou zich dan natuurlijk ook moeten uitstrekken tot de ervaringen in de Sowjet-Unie en de volksdemocratische landen. Het onderzoek zou al gauw uitwijzen, dat er een niet onbelangrijk verschil bestaat: in de landen van het socialistische kamp is de macht in handen van het werkende volk, is de door de kapitalisten beheerste staat vervangen door een socialistische staatsmacht... Dat is de kern van de zaak! Zonder de dwingende arm van de volksmacht geven de kapitalisten geen duimbreed toe aan hen, die in hun potten willen kijken, willen controleren en zelfs voorschriften willen geven.

Wanneer de leiders van de P.v.d.A. en het N.V.V. over het ingrijpen van de staat in het economische leven schrijven, over de wenselijkheid van planmatig door de staat geleide economie, wordt het klassekarakter van de staat buiten beschouwing gelaten. In feite komt dat neer op een aanvaarden van de huidige staat, waarin de sleutelposities door de monopolisten en hun handlangers zijn bezet, en waardoor het economisch leven geleid wordt ten bate van het heersende financierskapitaal.

Vele soms verdienstelijke suggesties omtrent de belasting-, de rente-, de huur-, de kartel- en de prijs-politiek, e.a., blijven krachteloos gestamel zolang aan de monopolisten niet hun invloed op het staatsapparaat wordt ontnomen en de democratische rechten van het werkende volk op dit terrein worden versterkt en uitgebreid tot wat in het wetenschappelijk socialisme de dictatuur van het proletariaat wordt genoemd.

Er wordt ook vaak geschermd met „economische medezeggenschap van de bedrijfsgenoten op voor hun sociaal-economische positie kardinale punten van bedrijfsbeleid".[3]) Er zijn ons echter geen gevallen bekend, waarin ondernemers eerst toestemming vroegen om het bedrijf in te krimpen aan de arbeiders, die er werkloos door werden. Weinigen zullen het trouwens aannemelijk achten dat de kapitalisten een dergelijke kardinale medezeggenschap tot ontwikkeling zouden laten komen. Wat moet men trouwens van die verheerlijking van de medezeggenschap der bedrijfsgenoten denken, als Van Ameringen mededeelt, dat „het (democratisch) socialisme deze gedachte krachtige steun verleent,

---

[1]) F. Engels in Het boerenvraagstuk in Frankrijk en Duitsland.
[2]) De Weg naar Socialistisch Nederland — blz. 30.
[3]) Wenkend Perspectief — blz. 14.

niet zozeer ten behoeve van een spoedige structurele hervorming van de machtsverhoudingen als wel vanwege de sociaal-paedagogische werking...[1])".

Vele andere ogenschijnlijk nuttige wenken om het socialisme naderbij te brengen in ons land zouden nog kunnen worden aangeroerd. Onder bepaalde omstandigheden zouden het waardevolle voorstellen kunnen zijn.

Onder de huidige omstandigheden zijn ze het niet.

De rechtse leiders van de sociaal-democratie, die geen ander antwoord wensen te geven op de vraag hoe naar het socialisme te komen dan het schilderen van grote en kleine luchtkastelen en zwijgen over de noodzaak van strijd, over het vraagstuk van de macht en over de aanval op de posities van het monopoliekapitaal, geven de werkers niet meer dan dromen.

En dromen zijn bedrog.

Kenmerkend voor de betekenis van het theoretische werk van de reformisten is het applaus, dat van de zijde van de reactie opklonk bij het verschijnen van de N.V.V.-studie „Wenkend Perspectief".

De politieke vertegenwoordiger van de heersende klasse in ons land, prof. Romme, eindigde zijn voldane beschouwing over dit werk met de wens: „Bij het verder wenken moge het perspectief gestaag-aan verder zwenken".[2])

Deze rijmelende verrukking kan misschien het beste beantwoord worden met de woorden van een erkend dichter - „want tussen droom en daad, staan wetten in de weg en practische bezwaren"...

De onweerstaanbare wetten van de maatschappelijke ontwikkeling en de practische bezwaren, die zullen rijzen wanneer de communisten bereiken, dat de Nederlandse arbeidersklasse het w e r k e l ij k perspectief ontdekt.

G.V.

[1]) Liberalisme en socialisme als economische stelsels — blz. 36.
[2]) Volkskrant, 9 nov. 1957.

Eenheid - bron van kracht van de partij

DE volledige bevrijding en de onafhankelijkheid van Brazilië kunnen slechts verkregen worden door de vereniging van alle anti-feodale en anti-imperialistische krachten: het proletariaat, de boeren, de kleine bourgeoisie en de nationale bourgeoisie, onder de leiding van de arbeidersklasse en haar communistische partij. Iedere stap die gedaan wordt om de patriottische krachten op te voeden en nauwer aaneen te sluiten, iedere nieuwe schakel in het bondgenootschap van arbeiders en boeren, ieder nieuw gevecht tegen de Noordamerikaanse imperialisten en tegen de binnenlandse reactie, brengen ons volk nader tot de verwezenlijking van zijn wens tot vrede, vrijheid, onafhankelijkheid, vooruitgang en welvaart.

Wij staan aan het begin van een massa-beweging, die een grote omvang kan aannemen. De kracht van de massa's en de eenheid van actie van de breedste lagen der bevolking zullen de bedreigingen van de buitenlandse agressie en de haar ondersteunende reactionaire minderheid in het binnenland, kunnen bestrijden en weerstaan.

De verantwoordelijkheid van onze partij is des te groter, omdat bij haar de taak berust leiding te geven aan het in beweging brengen van het volk, aan de opvoeding, de organisatie en de systematische aaneensluiting van de massa. Zonder het overtuigingswerk van de partij en haar voortdurende activiteit onder de werkende massa en de andere lagen van de bevolking, zouden grote herhaaldelijke acties van de massa's die in staat zijn om de bevrijding van het volk naderbij te brengen, niet mogelijk zijn.

Ofschoon wij zekere belangrijke successen op dit gebied hebben behaald, kunnen we tezelfdertijd ernstige gebreken en fouten in onze politieke activiteit en in het massa-werk van de partij waarnemen. Hoewel wij stevig zijn blijven staan op ons standpunt van internationalisme en van strijd voor de vrede en de nationale souvereiniteit hebben wij het volk onvoldoende opgewekt tot waakzaamheid, als wij denken aan de recente aanslagen van de internationale imperialistische kringen op de vrede, het socialisme, de democratie en de onafhankelijkheid van de volken; wij hebben het volk niet op zijn hoede doen zijn tegen de pogingen van de regering der Ver. Staten om Brazilië in het kielzog van haar oorlogspolitiek te brengen. Wij hebben ons vastbesloten geschaard aan de zijde van de arbeiders en boeren van Hongarije, die hun socialistische verworvenheden verdedigden met de kameraadschappelijke hulp van de gewapende strijdkrachten van de Sowjet-Unie; wij hebben de agressie tegen het Egyptische volk veroordeeld en ons verzet tegen het zenden van Braziliaanse troepen naar het gebied van het Suez-kanaal, maar de partij heeft met vertraging haar officiële standpunt bepaald en wij zijn er niet in geslaagd om veel te doen om

Dit artikel is een deel van een redevoering, die door de algemeen secretaris van de Braziliaanse Communistische Partij, Luis Carlos Prestes, is uitgesproken op een zitting van het centraal comité, gehouden in april 1957. Dez rede is gepubliceerd in het centraal orgaan van de Braziliaanse Comm. Partij, Voz Operaria, en overgenomen in Cahiers du Communisme, december 1957.

aan het volk de werkelijke zin van zo belangrijke gebeurtenissen uiteen te zetten.

Rekening houdend met de uiteenlopende samenstelling van de regering-Kubiczek*), waarin reactionairen en patriotten naast elkaar zitting hebben, hebben wij van de aanvang af een onafhankelijke positie tegenover haar ingenomen. Erkend moet echter worden, dat wij niet consequent genoeg geweest zijn in de strijd tegen het reactionaire optreden van deze regering en dat wij niet met voldoende energie de oriëntatie van Kubiczek ten aanzien van de nieuwe concessies aan de Noordamerikaanse imperialisten en hun agenten aan de kaak hebben gesteld.

Onze partij is de belangrijkste kracht in de strijd voor de democratische vrijheden; in antwoord op de willekeur van de regering, die patriottische en volksorganiaties verbiedt, hebben wij echter onvoldoende bijgedragen tot het in beweging brengen van de grote massa tegen deze antidemocratische maatregelen en tegen het reactionaire optreden van de politie.

De volksmassa's eisen, dat hun op duidelijke en overtuigende wijze de loop der gebeurtenissen wordt verklaard en dat hun de beste weg wordt aangewezen voor de strijd om hun economische en politieke eisen te verwezenlijken. Wij moeten nog veel doen om op elk ogenblik en overal te kunnen beantwoorden aan de verlangens van het volk. Het sectarisme, de spontaniteit, administratieve methodes, het ontbreken van precies werk, het isolement en de onverschilligheid ten opzichte van hen die niet denken zoals wij maar in staat zijn om deel te nemen aan de strijd voor de nationale onafhankelijkheid, de democratische vrijheden en de verbetering van de levensomstandigheden van het volk: dit zijn alle grote gebreken, die wij nog niet hebben weten te corrigeren. De voogdij over de massa of de onderschatting van haar mogelijkheden, de onmacht om geduldig te werken aan de verhoging van haar politieke bewustheid, het ontbreken van de wens om aandachtig het oor te lenen aan wat de massa zegt en van haar te leren, betekenen dat we onze eerste plicht, onze plicht als communist, niet vervullen.

In de fabrieken en werkplaatsen, in de buurten en dorpen, overal moeten wij de arbeiders en de gehele werkende bevolking op de hoogte houden van de politieke gebeurtenissen van het ogenblik, van de politieke activiteit van onze partij, van onze eisen en de houding van de

*) De verkiezingen, die in oktober 1955 in Brazilië werden gehouden, brachten een nederlaag aan de uiterst rechtse, dictatoriale krachten in dit land. De overwinning werd behaald door Kubiczek, die optrad met een anti-dictatoriaal program. Een maand later, in november 1955, werd een putch tegen zijn regering met succes afgeweerd.

Hoewel ook het bewind van Kubiczek de belangen van de grootgrondbezitters en grote kapitalisten vertegenwoordigt, onderscheidde het zich van vroegere regeringen. Juist door de strijd tegen de dictatoriale elementen vertegenwoordigde het ook die lagen van de heersende klasse, die de grondwettelijke rechten wilden behouden, en de nationale bourgeoisie. Binnen de regering bestaan als gevolg hiervan tegenstellingen. De reactionaire elementen, nauw verbonden met de Amerikaanse monopolies, hebben in de regering-Kubiczek langzamerhand hun invloed vergroot en aanvallen op de democratische rechten van het volk ingezet. Op het gebied van de buitenlandse politiek uitte zich dit reactionaire offensief in het ter beschikking stellen van de Fernando de Noronaeilanden aan de Ver. Staten om er een militaire basis aan te leggen.

andere politieke krachten uiteenzetten. Leven met de massa, met haar alle tegenslagen ondergaan, haar vreugde delen, haar wensen kennen en met haar de weg vinden die gevolgd moet worden om deze wensen te verwezenlijken, haar uitleggen dat de verwezenlijking van haar eisen en haar bevrijding niet het resultaat kan zijn van de goede wil van wie dan ook, maar dat dit alleen tot stand kan komen door de strijd, de organisatie en de eenheid, de massa vertrouwen geven in haar eigen kracht: daarvoor bestaat de partij; juist in deze richting moeten wij ons werk, alle organisaties en leden van de partij oriënteren.

De interne partijdemocratie moet worden uitgebreid, opdat de partij meer initiatief en grotere strijdbaarheid aan de dag zal leggen. De leden van de partij beginnen aan de basis hun opvattingen stoutmoediger te uiten en critiek te oefenen zonder aanzien des persoons. De controle op het werk van de leidende organen wordt in onze rijen sterker en dat is zeer belangrijk om de activiteit van de partij op een hoger plan te brengen, om de fouten en gebreken in ons werk op de snelst mogelijke wijze te herstellen.

Wij willen, dat alle partijleden overtuigd zijn van de noodzaak om actief deel te nemen aan de strijd voor de uitbreiding en de versterking van de interne partijdemocratie. Iedere communist moet volhardend en vastbesloten strijden voor het in acht nemen van de statuten, waken voor de verdediging van zijn rechten en daden van willekeur of administratieve methodes die al zo veel kwaad berokkend hebben aan onze partij niet onopgemerkt laten voorbijgaan. Zonder te treden buiten de regels die het partijleven beheersen, moeten wij altijd alle vraagstukken van onze strijd bespreken en volledige vrijheid geven om de meningen en de verschillende standpunten te uiten en critiek of zelfcritiek te oefenen.

Iedere communist heeft het recht om zijn mening naar voren te brengen en te verdedigen, om het ergens niet mee eens te zijn en binnen de organisatie critiek uit te oefenen; eveneens heeft hij het recht om zijn opvattingen of klachten ter kennis te brengen van welk hoger orgaan van de partij dan ook, daarbij inbegrepen het centraal comité of het partij-congres. Maar tezelfdertijd moet hij zich onderwerpen aan het besluit van de meerderheid en dit zonder aarzeling ten uitvoer brengen. De interne partijdemocratie zal verzekerd worden naar mate het politieke en ideologische peil van elk lid hoger zal worden en zijn belangstelling voor de partijzaken zal toenemen.

Op vastbesloten wijze moet de oude gewoonte van de organisatie en de leden van de partij om slechts op te treden op het initiatief en de aanwijzingen die van boven komen, worden weggenomen. Het initiatief van iedere partij-organisatie en elk partijlid moet worden aangemoedigd. Dat wil niet zeggen, dat de hogere organen ophouden een leidende rol te vervullen, dat zij ophouden hun besluiten kenbaar te maken om deze te doen uitvoeren door de lagere organen of dat zij het algemene werkplan niet meer moeten vaststellen en aangeven of dat zij de uitvoering van deze plannen niet meer moeten controleren. De besluiten, die bovenaan genomen worden, zijn voor de basis verplichtend, maar zij moeten berusten op overtuigende argumenten, op onbetwistbare

politieke redenen en de critiek en de tegenwerpingen van de basis moeten niet worden verwaarloosd.

Om de activiteit van de partij onder de massa te versterken, is het echter niet voldoende om min of meer initiatief aan de basisorganisaties over te laten. Eveneens moet gewaakt worden voor de eenheid van de partij. De monolithische eenheid van onze rijen is de bron van de kracht van de partij en de belangrijkste voorwaarde voor het succes van onze strijd en voor onze overwinning. De monolithische eenheid is de voornaamste voorwaarde, die waarborgt dat alle communisten in dezelfde zin handelen, als één man, om de arbeidersklasse en de andere vooruitstrevende lagen van de bevolking aaneen te sluiten in de strijd voor de nationale onafhankelijkheid, de democratie en de welvaart van het volk.

De strijd voor de eenheid van de partij bestaat niet alleen uit belijdenissen over de eenheid en plechtige verklaringen te harer gunste. Het principe van de eenheid van onze partij, van de marxistisch-leninistische partij van de arbeidersklasse, is een concreet principe. Het berust op de verdediging van de organische eenheid van de partij, van de politieke en ideologische eenheid zowel als van de eenheid in de practische uitvoering van onze taken. De eenheid van de partij behouden en versterken, betekent waken voor het bestaan zelf van de partij en dat is de heilige plicht van iedere communist. In de rijen van onze partij kan er geen plaats zijn voor verklaringen en daden, die schade berokkenen aan haar eenheid.

Het optreden van zekere kameraden, die onder voorwendsel voor de democratisering te strijden, de partijdiscipline schenden en haar eenheid aldus in gevaar brengen, is in de hoogste mate schadelijk. Iedereen weet, dat de leiders van de belangrijkste persorganen van onze partij, in strijd met de partijdiscipline, een discussie hebben geopend over het 20ste congres van de CPSU, voordat het centraal comité zijn mening had gegeven en dat zij openlijke aanvallen op de Sowjet-Unie en de CPSU, op het proletarisch internationalisme, op de partij en haar leiding, hebben getolereerd. Het centraal comité heeft hierover een besluit genomen, maar de hoofdredacteur en de redactie van het centrale orgaan, evenals zekere leden van de redactie van het blad Imprensa Popular hebben alles gedaan om dit besluit te ontduiken, ze zijn voortgegaan de kolommen van onze kranten te gebruiken voor het uiteenzetten van hun persoonlijke standpunt en zijn vervolgens tot een openlijke schending van de discipline overgegaan. Zekere leden van de partij, die werken in het verbond van de communistische jeugd, hebben hunnerzijds, onder het voorwendsel fouten te herstellen die de ontwikkeling van het verbond belemmerden, een openlijke propaganda gevoerd voor de opheffing van het verbond en aldus de besluiten van het centraal comité geschonden.

Wij zijn voor de grootste vrijheid van mening en van critiek, maar de discussie, de critiek en de meningenstrijd binnen de partij moeten altijd gericht zijn op haar versterking, op de verhoging van haar autoriteit en die van het centraal comité onder de massa en moeten ondergeschikt zijn aan de belangen van de partij en de arbeidersklasse. Als gevolg van wanbegrip van de bepalingen in de statuten en ook als gevolg van de onstabiliteit bij zekere partijleden die onderworpen zijn

aan de ideologische invloed van de vijand, heeft de eis tot vrijheid van critiek inbreuk gemaakt op de discipline en de eenheid van de partij, haar prestige onder de massa schade berokkend en extra moeilijkheden geschapen voor de gehele partij-activiteit.

Onze partij is de enige democratische en gecentraliseerde organisatie van de meest vooraanstaande en meest bewuste elementen van de arbeidersklasse. In haar leven en haar werk wordt zij geïnspireerd door de marxistisch-leninistische principes die in haar statuten zijn uiteengezet, principes volgens welke het centraal comité het enige centrum is, dat de gehele partij rond zich verzamelt en haar activiteit leidt. Geen communist heeft dus het recht om zich buiten de partij-organisatie te plaatsen en daar op te treden om zijn opvattingen en persoonlijke bezwaren tot uitdrukking te brengen, als dit schade berokkent aan de eenheid van de partij en bijdraagt tot de ontwikkeling van een fractionistische activiteit.

In dit verband moeten wij de aandacht van de partij vestigen op strijdmethoden die een duidelijk tegen de partij gericht karakter hebben en die door zekere kameraden worden toegepast, die onder de invloed staan van de vijandelijke ideologie en zich op de weg hebben begeven van de laster, van de intrigue, van de verspreiding van valse geruchten, van het opwekken tot onenigheid, van principeloze tweedracht, van het teniet doen van de betekenis van de solidariteit en het vertrouwen tussen partijleden, van het houden van vergaderingen buiten de partij-organisatie, van het drukken van tendentieuze verslagen over de zittingen van het centraal comité en zelfs van het verbreiden van partij-geheimen. Het is tijd om hieraan een eind te maken en de communisten die zich op een zo gevaarlijke weg hebben begeven er kameraadschappelijk op te wijzen hoe schadelijk hun optreden is en hun uit te leggen, dat dit kan degenereren tot een duidelijk fractionistische activiteit.

Wij moeten waakzaam zijn om de eenheid van de partij te verdedigen, vastbesloten elk tegen de partij gericht optreden bestrijden en eisen, dat de statuten van de partij volledig in acht worden genomen. Het is nodig in de gehele partij de waakzaamheid te verhogen ten opzichte van de intrigues van de vijand, die gebruik maakt van de ideologisch onstandvastige elementen in de partij om hun ondermijningswerk in onze rijen te verrichten. De vijand deinst voor geen enkel middel terug in zijn strijd tegen de partij. Wij moeten de eenheid van de partij tegen elke prijs behouden, dat is de heilige plicht van een communist.

Om de eenheid van de partij te versterken zijn de partij-organisaties verplicht met al hun energie het principe van de collectieve leiding toe te passen, de interne partijdemocratie te ontwikkelen en de critiek en zelfcritiek in hun rijen aan te moedigen. Dit betekent, dat zij de strijd moeten voortzetten tegen iedere beperking van de interne partij-democratie en de critiek, tegen verwaandheid en zelfgenoegzaamheid.

Een systematische controle in de partij, van omhoog naar omlaag en van omlaag naar omhoog, moet worden gestimuleerd en ontwikkeld. Zonder controle kan zelfs het beste partijlid komen tot het begaan van ernstige fouten en degenereren. Het is eveneens nodig het ideologische

en politieke werk in de partij te versterken. Bijzonder van belang is het in onze rijen de strijd te versterken tegen het individualisme en de kleinburgerlijke ideologie, tegen de politieke methoden van de klassevijand die de eenheid van onze rijen tracht te verbreken. Evenzeer is het nodig het opvoedingswerk onder de partijleden te verbeteren om bij hen het proletarisch internationalisme te versterken en hun de historische betekenis van het socialistische kamp en van de Sowjet-Unie te doen beseffen. Tezelfder tijd is het nodig het burgerlijk nationalisme en het chauvinisme te bestrijden.

In steeds groter getal komen de patriotten tot de partij, omdat zij door hun eigen ervaring zien dat alleen de communistische partij een consequente strijd voert voor de nationale onafhankelijkheid en dat alleen zij in staat is om de grote strijd tegen het imperialistische juk en voor de democratische maatregelen zonder welke de vooruitgang in Brazilië onmogelijk is, tot aan het einde toe te voeren. Onze partij is de partij van de arbeidersklasse, zij is de waakzame verdedigster van de levensbelangen van alle werkers, zij is de strijdster voor vrede en nationale onafhankelijkheid. Daarom juist heeft de reactie altijd haar vuur geconcentreerd op onze partij, dat verklaart de onophoudelijke vervolging waaraan de communisten zijn blootgesteld.

In de 35 jaar dat onze partij bestaat, heeft zij vele malen hachelijke momenten doorstaan, slagen van de vijand moeten opvangen, maar nooit heeft zij de revolutionaire vlag van de arbeidersklasse, de vlag van de strijd voor de nationale onafhankelijkheid, de democratie, het socialisme, voor een maatschappij zonder uitbuiting van de mens door de mens, aan haar handen laten ontglippen. De geschiedenis van onze partij is rijk aan kostbare ervaringen, die alle partijleden moeten kennen. Door ons te baseren op deze ervaring, op de collectieve wijsheid van de partij en op de activiteit van alle communisten zullen wij onze fouten herstellen en de partij verheffen tot het peil van ons tijdperk, het tijdperk van de grote vrijheidsbeweging van de volkeren. Wat de vijanden van het volk betreft, die ons de eer aandoen ons te haten, hun zullen wij eens te meer bewijzen, dat de communistische partij onwankelbaar en onoverwinnelijk is.

LUIS CARLOS PRESTES

Enkele actuele vraagstukken van de communistische beweging

Op de bijeenkomst van communistische en arbeiderspartijen, die in november 1957 te Moskou werd gehouden, werd bijzondere aandacht besteed aan de toestand van de arbeidersklasse en de brede volksmassa onder het kapitalisme en aan de taken van de aaneensluiting van de gehele arbeidersklasse, de versterking van het bondgenootschap van de arbeidersklasse en de boeren, de aaneensluiting van alle werkers van de gehele mensheid, van de vrijheids- en vredelievende krachten in de gehele wereld.

De economische toestand van de arbeidersklasse en de brede lagen der werkers in de kapitalistische landen is altijd een vraagstuk van actueel belang geweest. Ook thans beweegt het de werkers in de kapitalistische landen diep.

De burgerlijke economen trachten in alle toonaarden te bewijzen, dat de werkers in hun landen thans beter zouden leven dan voorheen, dat het arbeidsloon er is verhoogd, de arbeidsvoorwaarden en de sociale regelingen zijn verbeterd en het aantal werklozen is verminderd.

Het bestaan van de socialistische landen en hun successen bij de verhoging van het levenspeil der werkers versterken bij de arbeidersklasse in de kapitalistische landen het geloof in hun krachten en bevorderen het behalen van successen in de strijd met het kapitaal. Ongetwijfeld dwingt de vrees voor de sociale revolutie de bourgeoisie tot het doen van zekere concessies aan de arbeiders, in het bijzonder in de rijkere, hoogontwikkelde kapitalistische landen. In de na-oorlogse jaren zijn enkele lagen van de arbeidersklasse in de hoogontwikkelde kapitalistische landen er in de loop van de strijd tegen de versterkte uitbuiting en voor de verbetering van hun levensvoorwaarden in geslaagd een zekere verhoging van het arbeidsloon te behalen, hoewel ook in een reeks van deze landen het reële arbeidsloon lager is dan het vooroorlogse peil. Ook kan niet ontkend worden, dat in verband met de betrekkelijk hoge conjunctuur in de laatste jaren in een aantal kapitalistische landen zich een zekere inkrimping van het werklozenleger heeft voorgedaan. Maar, in weerwil van dit alles, is over het geheel de toestand van de arbeidersklasse in de kapitalistische wereld slechter geworden. In een groot deel van de kapitalistische wereld, en in het bijzonder in de koloniale en afhankelijke landen, leven miljoenen werkers in armoede.

Zo is, in weerwil van de reformistische fabeltjes, het proces van de verarming van de arbeidersklasse in de kapitalistische landen, om nog niet te spreken over de miljoenen en miljoenen werkers in de afhankelijke en koloniale landen, niet geëindigd.

Het duidelijkst komt de verarming van de arbeidersklasse tot uitdrukking in de kloof tussen de waarde van de arbeidskracht en het peil van het reële arbeidsloon, die met de historische ontwikkeling van het kapitalisme groter wordt. De gegevens over de kapitalistische landen wijzen uit, dat terwijl de hoeveelheid levensmiddelen, die nodig is voor de productie en reproductie van de arbeidskracht van normale kwaliteit, in de laatste tien jaar aanzienlijk is toegenomen, het arbeidsloon, hoewel ook dit niet hetzelfde bleef, toch als regel scherp achterbleef bij de waarde van de arbeidskracht onder de huidige omstandigheden. Het bestaande arbeidsloon geeft de arbeider steeds minder de gelegenheid om zich bestaansmiddelen en sociaal-culturele goederen te verwerven, in de mate die nodig is om te voorzien in de groeiende behoeften van hem en zijn gezin.

De absolute verarming van de arbeidersklasse in de kapitalistische wereld is een veelzijdig proces. Zij komt ook tot uitdrukking in de proletarisering van verschil-

lende bevolkingslagen in de kapitalistische maatschappij, in de groei van het werklozenleger, in de agrarische overbevolking, de snelle verhoging van de arbeidsintensiteit, enz.

Alle factoren, waarmee het kapitalisme na de oorlog zijn productie opvoerde, komen uiteindelijk neer op één ding, de aanzienlijke versterking van de uitbuiting van de arbeidersklasse. De na-oorlogse periode wordt gekenmerkt door een ongebruikelijke groei van de arbeidsintensiteit. Tezelfdertijd is de feitelijke duur van de arbeidsdag in de kapitalistische landen niet gedaald in vergelijking met het vooroorlogse peil. In wezen wordt er roofbouw gepleegd op de huidige generatie van de arbeidersklasse. Het is niet toevallig, dat het aantal lijders aan zenuwen beroepsziekten zo is toegenomen. Tot een werkelijke ramp werden na de oorlog de onophoudelijke prijsstijgingen en in het bijzonder de enorme verhoging der belastingen, die in de Ver. Staten, Engeland, Frankrijk en enkele andere landen een derde en meer van het inkomen der werkers opslokken.

Om tegen het toenemen van de ontevredenheid der arbeiders in te gaan, hebben de monopolies vroeger al allerlei maatregelen tegen de arbeidersbeweging genomen. Het is niet toevallig, dat juist in de na-oorlogse periode zulke maatregelen tegen de stakingsbeweging zijn opgedoken als de regeringsregeling van stakingen, de beperking van de vakbondsrechten, de opvoering van het aantal opzichters en van de fabrieks„politie", een arbeidswetgeving van het tijpe van de Taft-Hartley-wet die voor vele kapitalistische staten een voorbeeld is van de politiek in arbeidsvraagstukken. Er werden nieuwe, bijzonder geraffineerde loonstelsels toegepast, die na de oorlog grote verbreiding vonden en erop berekend zijn de arbeiders zo veel mogelijk uit elkaar te halen en het loon afhankelijk te maken van de politieke betrouwbaarheid van de werkers. Alles wordt gedaan om de vakbeweging nationaal en internationaal te scheuren, waarbij het nieuwe op dit gebied is dat thans het werk voor de verdeling van de arbeidersbeweging wordt bezield, gefinancierd en geleid uit één centrum, de Ver. Staten, waar de reactionaire vakbondsleiders gehoorzame uitvoerders zijn van de plannen van het Statedepartment.

De nieuwe strijdmethoden van de monopolies en de kapitalistische regeringen zijn niet aan de aandacht van de arbeidersklasse ontsnapt. Er werd op geantwoord met een verdere stijging van de georganiseerdheid van de arbeidersklasse, een toeneming van het ledental der vakbonden en een groei van hun activiteit, een grotere omvang van de stakingsstrijd in de na-oorlogse periode.

Voor de oorlog omvatten over de gehele wereld de vakbonden van verschillende richtingen 40 miljoen werkers, thans meer dan 160 miljoen. Het aantal stakingen is meer dan drie maal zo groot als voor de oorlog en het aantal deelnemers en verloren arbeidsdagen is enkele malen zo groot. In het bijzonder moet gewezen worden op de groei van de georganiseerdheid van de arbeidersbeweging in de landen van het Oosten, die onlangs hun nationale zelfstandigheid verwierven.

De communistische en arbeiderspartijen, die consequent en volhardend de belangen van de werkers tot uitdrukking brengen, achten het hun taak om aan het hoofd te gaan van de strijd voor de directe belangen van de werkers en nemen steeds doeltreffender maatregelen voor de versterking van hun verbindingen met de arbeiders, boeren en werkende intellectuelen, voor de versterking van het bondgenootschap van de arbeidersklasse en de boeren en de aaneensluiting van de andere bevolkingslagen.

Voor de versterking van het bondgenootschap van de arbeidersklasse en de boeren zijn er op het ogenblik meer mogelijkheden dan ooit tevoren. De toestand van de werkende boeren is in de meeste kapitalistische landen moeilijk en het proces van ruïnering van de kleine en middelgrote boeren voltrekt zich in een versneld tempo. Miljoenen boeren kunnen, al hebben ze ook eigen grond, niet bestaan van de inkomsten ervan, omdat ze zijn onderworpen aan de uitbuiting van de zijde der monopolies.

De banken ontnemen vele boeren hun grond en bezittingen. Honderdduizenden kleine boerenbedrijven verdwijnen zonder een spoor na te laten. In de Ver. Staten bv. is het aantal boerenbedrijven van 1940 tot 1950, d.w.z. in tien jaar, verminderd met 715.000 en van 1950 tot 1955 met nog eens 600.000. In Frankrijk zijn in de laatste tien jaar 300.000 kleine boerenbedrijven verdwenen. De geruïneerde boeren verlaten bij tienduizenden het platteland.

Daarom heeft onder de huidige omstandigheden 't boerenvraagstuk in de kapitalistische landen niet zo zeer een anti-feodale, dan wel een anti-monopolistische inhoud. In de koloniale en afhankelijke landen blijft de voornaamste taak, zoals voorheen, het teniet doen van de overblijfselen van het feodalisme.

De door de communisten aangeheven leuze: „De grond aan hen, die haar bewerken", heeft grote populariteit verkregen onder de boeren. In het bewustzijn van de boeren rijpt met grote snelheid het zaad van het protest en dit schept reële voorwaarden voor het betrekken van de grote boerenmassa in de strijd voor de vrede, tegen de bewapeningswedloop en de bovenmatige belastingen, tegen het juk van de kapitalistische monopolies.

Het is bekend, dat de klasse der bourgeoisie niet één geheel vormt. De nieuwe graad van concentratie van het kapitaal en de ontwikkeling van het staats-monopolistische kapitalisme leiden ertoe, dat de economische en politieke macht steeds meer wordt geconcentreerd in de handen van een beperkt groepje financiële magnaten, die thans tegenover de gehele maatschappij staan. De economische positie van de niet-monopolistische bourgeoisie wordt ondergraven. Het monopoliekapitaal dringt steeds dieper door in de landbouwproductie en versterkt de ruïnering van de boeren. Het levenspeil van de intellectuelen en de middenlagen daalt.

Als gevolg van deze verandering voltrekt zich in alle belangrijke kapitalistische landen een hergroepering van klassekrachten en versterkt zich de tegenstelling tussen een klein, machtig groepje monopolisten en de andere klassen en lagen der bevolking, waaronder ook brede lagen van de bourgeoisie zelf.

Vanuit het oogpunt van de tactiek is deze tegenstelling binnen de verschillende groepen van de bourgeoisie zeer belangrijk. Ze betekent, dat er objectieve voorwaarden ontstaan voor het isoleren van de uiterst imperialistische kringen van de bourgeoisie en voor de vorming van een tegen hen gericht front van alle nationale, democratische en vredelievende krachten. Door te onderstrepen, dat de inspanningen zich thans richten op de strijd tegen de meest reactionaire, agressieve kringen van de imperialistische bourgeoisie, als voornaamste vijanden van de vrede en de nationale onafhankelijkheid der volken, openen de communisten de weg voor de samenwerking in de strijd voor vrede en democratie niet alleen met de kleine, maar ook met de middelgrote bourgeoisie.

In dit opzicht heeft het vraagstuk van de stedelijke middenlagen bijzondere betekenis. Deze lagen komen thans in een moeilijke positie. Het alternatief is voor hen: of zich overgeven aan de genade van de monopolies en in korte tijd ten onder gaan, of tezamen met de arbeidersklasse tegen de almacht van het monopolistische kapitaal strijden. De communistische beweging heeft echter, met geringe uitzonderingen, de middenlagen nog niet aan haar zijde gebracht. Deze lopen nog achter de reactionaire partijen aan of worden het slachtoffer van fascistische demagogie. Maar alleen de arbeidersklasse en niet de een of andere Poujade kan de belangen van de handwerkers, de winkeliers enz. op een juiste wijze verdedigen en bevredigen.

Van bepaald belang zijn ook talrijke kringen van de middelgrote bourgeoisie In West-Europa zijn deze kringen vaak de dragers van neutrale en pacifistische stemmingen. Op hen steunen als regel, de liberale, radicale, republikeinse en andere partijen, die nog vertrouwen bij het volk genieten.

De reactie maakt de kleine en middelgrote bourgeoisie meestal bang door te zeggen, dat de communisten tegenstanders zijn van het privé-bezit. De communistische partijen beschikken thans echter over de overtuigende ervaringen van de

Chinese Volksrepubliek en alle volksdemocratische landen, waar, zoals bekend in onderscheid met Rusland waar deze maatregelen werden veroorzaakt door de genadeloze sabotage en de door de burgerlijke en internationale reactie ontketende burgeroorlog, niet overgegaan is tot de nationalisatie van de kleine en middelgrote eigendom in industrie en handel en ook niet tot de nationalisatie van de grond. Verder kan in onderscheid met de eerste jaren van de revolutie in de USSR thans in een reeks landen de overgang naar het socialisme tot stand worden gebracht met behoud van het algemeen kiesrecht, bij het bestaan van niet-proletarische democratische partijen, met het betrekken van burgerlijke lagen van de bevolking, onder controle van de arbeidersklasse, in het politieke leven.

In de koloniale en afhankelijke landen is het vraagstuk van de houding tegenover de nationale beweging actueel. Een tijd lang heeft er niet weinig verwarring in dit vraagstuk bestaan. Ieder burgerlijk nationalisme werd zonder meer als reactionair uitgekreten. Hieruit werd de conclusie getrokken, dat wij in de koloniale landen met de bourgoisie niet één weg kunnen gaan en dat ze haar anti-imperialistische mogelijkheden reeds heeft uitgeput.

Lenin echter maakte onderscheid tussen het nationalisme van de onderdrukkende natie en 't nationalisme van de onderdrukte natie „I e d e r burgerlijk nationalisme van de onderdrukte natie", - zei Lenin - „heeft 'n algemeen-democratische inhoud gericht t e g e n de onderdrukking, en die inhoud ondersteunen wij o n v o o r w a a r d e l ij k. . ." (Verz. Werken, Russ. uitgave, Deel 20, blz. 384), De vertolkster van dit nationalisme is op bepaalde etappen de nationale bourgeoisie, die in het huidige tijdperk, hoewel ook inconsequent, met wankelingen, met geneigdheid tot compromissen met het imperialisme, toch bekwaamheid aan de dag legt om in enkele landen aan het hoofd te staan van de nationale bevrijdingsbeweging. Daarom treden de Indische, Indonesische en Syrische kameraden juist op door steun te verlenen aan de burgerlijk-nationale regeringen van hun landen in hun strijd voor de vrede en in hun optreden voor de versterking van de nationale onafhankelijkheid, terwijl ze tezelfdertijd een zelfstandige lijn volgen in de strijd voor de sociale belangen van de arbeidersklasse, voor de volledige economische bevrijding van hun landen en voor het socialisme.

(Uit een hoofdartikel in de Kommunist, het theoretische tijdschrift van de CPSU, 1957, nr. 17).

VERANTWOORDING

Wij ontvingen voor het P. en C. Steunfonds van K. te D. *f* 10.—, van J. te R. *f* 3.— en van mevr. C. B. te O. *f* 2,50.

Wie volgt dit goede voorbeeld?

Zendt Uw bijdrage per postwissel aan de redactie en administratie van P. en C., Leidsestraat 25, Amsterdam, of stort deze op de postgirorekening van Pegasus, Amsterdam, nr. 173127, onder vermelding: Steunfonds P. en C.

Renato Guttuso

„Ik houd Renato Guttuso voor de belangrijkste schilder, die heden in westelijk Europa werkt."

Met deze uitspraak begint de Engelse kunstcriticus John Berger de inleiding van het Duitse boek (Verlag der Kunst)*) over de Italiaanse schilder Guttuso.

Het is een nadrukkelijke uitspraak, die eerst twijfel kan wekken, zeker hier, want wat kennen wij van Guttuso?

En als hij de belangrijkste schilder van het hedendaagse westen is, waarom kennen wij hem dan niet beter?

Laat ons beginnen met voorzichtig te zijn.

Er werden, en worden, meer schilders belangrijk of belangrijkst genoemd, en niet altijd houdt zo'n oordeel stand. Maar zij, die de belangrijkste schilders van hun tijd waren, werden vaak niet, of laat, erkend, omdat zij voor, en verder dan de gevestigde opvattingen waren en een nieuwe weg gingen, die de meeste kunstenaars, kunstkenners, -liefhebbers, -critici, nog niet konden, of wilden gaan.

Is Guttuso zo een?

Wie in dit boek de bijna honderd mooie reproducties van zijn schilderijen en tekeningen ziet, weet meteen dat hij kennis maakt met een, op zijn minst, bijzondere, krachtige kunstenaar van deze tijd.

Zijn Gott-mit-uns-oorlogverschrikkingen doen denken aan Goya. Zijn vlot en gespannen geschreven tekenlijnen doen niet onder voor die van Picasso. Hij zoekt voor de samengebalde kracht van De Stier, de grote, vereenvoudigde, vorm in zwart en wit. Hij tekent ook speelse vervormingen wanneer zij de uitdrukking kunnen versterken. Hij zoekt in zijn studies naar de directe samenvatting van massa en beweging. In zijn tekeningen wil hij het leven betrappen op een beslissend moment, en hij doet dat vrij, onakademisch, 'modern', naar de stemming van het ogenblik en het karakter van het onderwerp.

In zijn schilderijen doet hij hetzelfde, maar dan meer bezonnen en constructiever, op vele manieren en nooit op een bepaald maniertje.

Er zijn portretten en figuren in krachtige vegen en grote vormen, met schildersdrift en toch beheerst gemaakt, in de stijl van de expressionisten.

Er zijn naakten, puur en eenvoudig als bij Cézanne, of zwaar van volume als bij Marquet en Valloton; vrouwen in opstand, zoals Käthe Kollwitz ze ook zag; werkende vrouwen, groot en intiem tegelijk gezien, zoals Daumier dat deed; rustende figuren, tastbaar in de ruimte en klassiek als bij de grote Italianen van vroeger.

Er zijn invloeden van het kubisme en Picasso's Guernica; en neigingen naar de vereenvoudiging tot vlakken, kleuren en ritme, die zouden kunnen verlopen naar het abstracte, als Guttuso Guttuso niet was.

Want alle invloeden, en alle mogelijkheden van vormgeving, en alle verworvenheden van de moderne kunst, zijn voor hem alleen middelen om de mensen, hun leven, hun landschappen, en de stillevens van hun leven, weer te geven.

Zijn vormgevingen, hoe vereenvoudigd en vervormd ook, werden geen doel op zich zelf; zij geven altijd, met zijn persoonlijke nadruk, de werkelijkheid weer, die hij ervaart.

Zijn werkelijkheid is die van Italië.

*) John Berger. Renato Guttuso (Verlag der Kunst).

Het Italië van het felle licht waarin alles duidelijk, eerlijk en tastbaar, in helle kleuren, in de ruimte staat, zonder geheimzinnige vaagheden.

Het Italië van een eeuwenoude, monumentale en bewogen schildercultuur, die nog leeft onder het volk, en voortgezet moet worden.

Het Italië van een hevig volksleven, van vissers, boeren, handwerkers, arbeiders, mijnwerkers, wasvrouwen, ateliermeisjes; van mensen die lijden en zwoegen, maar ook trots zijn op hun arbeid, en waardig in hun krachten, waarop zij vertrouwen.

Guttuso leeft met ze mee. Hij is kunstenaar, maar voor hen, en voor zichzelf, ook werker onder de werkers.

Hij werd geboren op Sicilië, dat hij op zijn 19e jaar verliet, om rechten te studeren, maar hij ging al gauw over tot de beeldende kunst.

Toen hij in 1938 zijn eerste grote indrukwekkende maar nog onrustige schilderij 'De vlucht voor de Etna' maakte, was hij 26 jaar.

Drie jaar later kreeg zijn 'Kruisiging' een prijs, maar ook felle veroordelingen van kerk en fascisme.

Dat was begrijpelijk. Guttuso was niet alleen in zijn kunst, maar ook metterdaad anti-fascistisch.

Hij had zich aangesloten bij anti-fascistische kunstenaars, als Mafai, Melli, Birolli, Cagli, Manzu.

Hij werkte mee aan het anti-fascistische blad 'Corrente' en aan het (verboden) blad 'Documento'.

In 1943 werd hij verbindingsofficier tussen de partisanen van Midden-Italië en die van de Abruzzen.

Na een moord op vele partisanen op de Via Ardeatine (24 maart 1944) gaf hij zijn 'Gott mit uns' uit.

Na de bevrijding stichtte hij, met Birolli, Santamaso, Pizzinato, Treccani en Zigaina het 'Fronte Nuove delle Arti'. Na de oorlog werkte hij in Parijs, in Terni, een industrieplaats ten noorden van Rome, en in Scilla, een arm vissersplaatsje aan de Straat van Messina.

Hij begreep dat een kunstenaar, wil hij werkelijk verbonden zijn met de cultuur, de strijd en de opgang van zijn volk, ook buiten zijn kunst een man van de daad moet zijn.

Daarom was hij een actieve anti-fascist en een illegale strijder; daarom werd hij communist.

Renato Guttuso is lid van het uitvoerend comité van de Italiaanse Communistische Partij; hij spreekt op vergaderingen, werkt in de vredesbeweging, houdt lezingen, schrijft polemieken; hij is sociaal even werkzaam als artistiek en persoonlijk; hij heeft de communist en de schilder verenigd.

En hiermee komen wij aan de redenen waarom John Berger Guttuso niet alleen een belangrijk, of een der belangrijkste, maar de belangrijkste schilder van West-Europa noemt.

Want de belangrijkste schilder is al verder dan de gevestigde meningen, hij is de anderen voor op een nieuwe weg.

Daarvoor moet hij zich vrij gemaakt hebben van elk akademisme, dus van bepaalde, schools geworden, regelen, waaraan de kunst zou moeten voldoen.

Het voldoen aan die regelen, het streven naar vooraf bepaalde effecten, het zoeken naar de 'ideale vorm', het werken naar vooroordelen dus, komt bij het akademisme in de plaats van de echtheid van eigen reactie, met de nadruk op hoe het is gedaan en niet op wat het voorstelt (formalisme).

Het kunstmatige, nabootsende, weergeven van een uiterlijke werkelijkheid (naturalisme), geworden tot een burgerlijk behagen scheppen in 'eeuwige' zekerheden, is akademisme. Maar het, zich daartegen verzettende, weergeven

van een besloten, eigen wereldje van privé-emoties in gespecialiseerde vormgevingen, is eveneens akademisch geworden.

Tegenover deze beide akademische stromingen van onze tijd, stelt John Berger het realisme.

En wat hij daarover schrijft, al is het maar beknopt, kan de ondoordachte aanhangers van het realisme evenzeer te denken geven, als de ondoordachte tegenstanders ervan.

De tegenstellingen in de kunst van heden zijn dialektisch verklaarbaar en moeten dialektisch naar een nieuwe synthese worden gevoerd.

De Italiaanse anti-fascistische schilders waren niet tegen de moderne kunstexperimenten; de fascisten waren er tegen, en zo wisten die schilders, uit ervaring, dat het botte afwijzen van de eigentijdse kunst een uiting is van de allerreaktionairste politiek. De moderne kunstrichtingen geborneerd afdoen met het woord 'formalisme' is bovendien een gebrek aan dialektisch denken.

Guttuso stond open voor alle invloeden van de Europese schilderkunst, voor die van de oude meesters, de romantici en naturalisten, de impressionisten, expressionisten, kubisten, tot aan de abstracten toe.

Niet om ze na te volgen en van hun vormgeving een vormendienst te maken, maar om hun werk voort te zetten; om dat wat zij vonden, en als nieuwe uitdrukkingsmiddelen aan de beeldende kunst toevoegden, te gebruiken voor de weergave, én verklaring, van de hedendaagse werkelijkheid. Die is niet weer te geven in een vorm van het (19e-eeuwse) naturalisme, ook al worden de brave burgers van die soort schilderijen vervangen door stoere arbeiders, en maakt de krijgsromantiek plaats voor die van een politieke demonstratie. Want onze tijd heeft zijn eigen, onmiddellijke, gedurfde, sterke uitdrukkingsmogelijkheden gevonden, en al worden die door de epigonen formalistisch tot doel op zichzelf verarmd, kunnen zij daarom toch niet bot worden afgewezen, genegeerd of vergeten.

In ieder geval niet door een kunstenaar die, bewust revolutionair, het verleden en heden duidelijker ziet en beter begrijpt, dan zijn meeste tijdgenoten, en die weet dat de vooruitgang het revolutionaire voortzetten is van hetgeen al werd verworven.

Guttuso is een revolutionair die de werkelijkheid, en dus ook de werking, van zijn tijd, objektief en verstandelijk, kan waarnemen, maar ook subjektief, met zijn gevoel en fantasie, kan weergeven.

Fantasie, schrijft Berger, is niet de bekwaamheid om uit het niets iets te scheppen, maar de bekwaamheid om het zijnde te onthullen.

De realistische kunstenaar ontdekt en verklaart de *wisselende werkelijkheid* van de wereld, en het *waarschijnlijke* daarvan wordt in zijn kunstwerk *feitelijk*.

De akademische kunstenaar probeert een *afzonderlijke* waarneming van de werkelijkheid (van buitenwereld of innerlijk) *statisch* te maken; hij maakt het *toevallige*, en niet het waarschijnlijke tot kunst, omdat hij de waarschijnlijke wereld vreest.

Guttuso vreest de waarschijnlijke wereld niet en hij hoeft haar niet te ontvluchten. Hij vertrouwt op het volk, op het communisme, op de toekomst.

Hij is een realistisch kunstenaar omdat hij communist is. Het kan ook anders om zijn, de communist en de kunstenaar zijn bij hem niet te scheiden.

Hij is schilder, een modern en groot schilder, die maakt wat hem goeddunkt, op de wijze die hij verkiest.

Maar welk uitdrukkingsmiddel hij ook toepast, het zal altijd dienen om dat, wat hij te zeggen heeft zo duidelijk mogelijk uit te drukken, want hij weet dat de kunst in allereerste plaats een middel is om gedachten en gevoelens aan de anderen over te dragen.

Wat hij zegt, en hoe hij het zegt, inhoud en vorm dus, worden bij hem één

geheel, en zijn kunst wordt daardoor evenzeer gewaardeerd door de kunstkenners, die meer kijken naar het hoe, als door het volk, dat eerder kijkt naar het wat.

Hij weet ook dat de werkelijkheid die hem én zijn medemensen beweegt, meer betekent, en groter is, dan een bezeten wroeten in louter eigen probleempjes.

Hij behoeft trouwens, doordat hij een sociaal voelend en denkend mens is, niet te kiezen: wat hem treft, treft ook de anderen, er is geen scheiding tussen de werkelijkheid van de wereld, en die van Guttuso.

En daar hij een socialistisch realist van nature is, zal de inhoud van elk onderwerp, dat hij kiest, in wezen socialistisch realistisch zijn: een landschap evenzeer als een fabriek, een naakt niet minder dan arbeiders in een zwavelmijn.

Hij behoeft geen puritein, geen moralist te zijn. Als hij in zinnelijke vreugde het volle strand schildert (in een van zijn grootste, laatste schilderijen) is dat de zuivere, zinnelijke vreugde van ateliersmeisjes en jonge arbeiders op hun zonnige vrije dag.

Hij behoeft geen propagandist te zijn. Wanneer hij werkers verbeeldt in de schoonheid van hun beweging en in de trots van hun kracht, zoals ze zijn, is het niet nodig dat hij ze idealiseert, abstraheert en bewierrookt als helden. Hij heeft ze gezien in hun eigen, volle waarde; als symbool van de arbeid en van de arbeidersstrijd; én als mensen in de dramatiek van hun zwoegen, lijden, verzetten en triomferen.

Voor Guttuso is de ontwikkeling naar de nieuwe, ondogmatische, niet akademische of formalistische, waarden van het realisme, een natuurlijke, want hoewel hij — volgens de reproducties, waarin wij de kleuren sterk missen — nog niet altijd vrij is van invloeden én zijn eigen lust tot betogen, breekt toch steeds de pure schilder door, vooral in de kleinere, en direkte werken.

„De communistische kunstenaar", schreef Berger, „moet zo door en door communist zijn, dat hij zijn Marxisme in zijn algemene, dagelijkse werk voor bewezen kan achten. Hij moet als kunstenaar een niveau bereiken, waarop hij intuïtief door zijn wereldbeschouwing wordt geleid .. Als de kunstenaar dit niveau niet bereikt, dan zal zijn wereldbeschouwing precies daar proberen in te schakelen, waar altijd het gevaar bestaat, dat de persoonlijkheid van de kunstenaar in een tweespalt tussen zijn beginselen en zijn vrije gevoelens geraakt. Dat is in Guttuso's werk nooit gebeurd, en daardoor heeft hij de maatstaven van de burgerlijke kunst veel grondiger bestreden, dan hij anders had kunnen doen, en heeft hij de andere communistische kunstenaars vele waardevolle voorbeelden voor ogen gesteld."

En de inleiding eindigt met deze woorden:

„Velen zullen na hem komen — velen schrijden feitelijk al aan zijn zijde of volgen hem alreeds, — en dan zal zeker een overlevering ontstaan, en het voetpad van de schilder zal niet meer te onderscheiden zijn van de grote weg, waarop alle mensen zullen gaan. Wat deze navolgers dan van Guttuso zullen denken, weet ik niet precies. Maar daar het vaststaat, dat zij dezelfde weg zullen gaan, zei ik aan het begin van dit boek, dat Guttuso de belangrijkste schilder is, die heden in westelijk Europa werkt. Voor ons ligt zijn persoonlijk genie — en in dit opzicht lijkt hij op Léger — in alles wat hij als collectieve kunstenaar belooft."

BER HULSING

De Bondsrepubliek en Adenauer

Het is een uitgemaakte zaak, dat wat het vraagstuk van oorlog en vrede betreft het lot van in het bijzonder Europa en ook van de wereld voor een groot deel afhangt van de ontwikkeling in Duitsland.

Of Duitsland wordt opnieuw de brandhaard voor een wereldoorlog, of er ontwikkelt zich uit het huidige gesplitste Duitsland een democratisch en vredelievend Europees centrum, dat oorlogen in dit werelddeel voor goed uitsluit. Zoals de toestand er in deze tijd voor staat, dreigen er vanuit het westelijk deel van Duitsland opnieuw agressieve oorlogsavonturen te worden ontwikkeld. De imperialisten, met Amerika aan het hoofd, hebben zich tot nu toe ten doel gesteld dit deel van Duitsland tot de tanden te herbewapenen en als eerste taak te stellen de hereniging van Duitsland „in vrijheid" zoals zij dit noemen, hetgeen wil zeggen door de politiek van kracht, nog duidelijker door oorlogsavonturen.

Het middel van de Amerikaanse imperialisten om deze politiek werkelijkheid te doen worden is de regering-Adenauer. De Duitse journalist W.K. Gerst heeft in zijn boek „Bundesrepublik Deutschland unter Adenauer"*) deze Amerikaanse oorlogspolitiek ten voeten uit getekend. Met een overstelpende hoeveelheid feitenmateriaal gaat Gerst in op de buitenlandse politiek van de regering-Adenauer, waarbij hij wat de onderworpenheid van deze regering aan de Amerikaanse belangen in Europa betreft geen steen op de ander laat. Wat Syngman Rhee voor de Amerikanen is in Korea, Tsiang Kai-sjek op Formosa, koning Hoessein in Jordanië, de diverse Zuidamerikaanse potentaatjes voor de belangen van de Verenigde Staten in het zuiden van het Amerikaanse continent, is Adenauer voor Duitsland, zeg Europa.

Alhoewel aanvankelijk wantrouwend, schenken de Amerikaanse imperialisten Adenauer groot vertrouwen om West-Europa blijvend in hun imperialistische greep te houden en om, evenals dat met Hitler-Duitsland gebeurd is, Duitse machtshonger naar het oosten te dirigeren.

Nauwgezet volgt de Duitse journalist W. K. Gerst de capriolen van Adenauer om deze Amerikaanse politiek in Europa mogelijk te maken.

Deze capriolen beginnen met de aanvaarding van het bezettings-statuut, verdediging van de overeenkomst van Petersberg, waarna de regering-Adenauer zich opwerpt als de regering voor geheel Duitsland en sinsdien over het andere deel van Duitsland, de Duitse Democratische Republiek, slechts zal spreken als over een door Sowjet-troepen bezet deel van Duitsland. Ja, waarbij het in de Bondsdag verboden zal zijn over de Oder-Neisse grens te spreken als een vredesgrens, omdat de regering-Adenauer deze realiteiten niet wil erkennen.

In de nieuwe geschiedenisboekjes op de middelbare scholen in West-Duitsland wordt de scholieren uiteengezet, dat niet Duitsland, maar de Sowjet-Unie agressieve doeleinden heeft.

Tredend in de voetstappen van Hitler-Duitsland kent de regering-Adenauer geen grenzen bij het misleiden van het Duitse volk om haar doeleinden door te voeren. Terwijl aanvankelijk Adenauer de ene verklaring na de andere aflegde over de vredelievende doeleinden van de Bondsregering en zelfs nog in 1950 verklaarde onder geen beding het Duitse militarisme opnieuw te laten ontwikkelen, werd onderhands het volk geloodst in een Europese integratiepolitiek, die leidde tot zulke scheppingen als de Europa-raad, KSG, EDG, de z.g. Parijse Verdragen en die tenslotte uitgelopen zijn op de koortsachtige herbewapening van West-Duitsland.

W. K. Gerst volgt deze gang van zaken op de voet, waarbij hij niet verzuimt grote aandacht te besteden aan de buitenlandse politiek van de regering van de

*) W. K. Gerst, Bundesrepublik Deutschland unter Adenauer. Uitgeverij „Die Wirtschaft" Berlijn. Verkrijgbaar bij Pegasus. Prijs *f* 6,50.

D.D.R. die erop gericht is de fatale oorlogskoers van de regering-Adenauer te doorbreken. Ook worden interessante gegevens vermeld over de aard van de SPD-oppositie en andere groeperingen in West-Duitsland, die de noodlottige Adenauer-politiek doorzien en zich daartegen op verschillende manieren verzetten.

Zoals gezegd, levert Gerst overstelpend materiaal over doen en laten van de regering-Adenauer. Dat neemt niet weg, dat wij in zijn boek toch graag wat meer hadden willen weten over de achtergronden van zulke gebeurtenissen als de contra-revolutie in 1953 te Berlijn en het proces tegen de K.P.D., terwijl niet minder interessante gegevens verstrekt hadden kunnen worden over de groep Duitse imperialisten, die de basis hebben gelegd voor de Adenauer-politiek.

Waar Gerst zijn feiten-materiaal voornamelijk put uit de handelingen van de Bondsdag, had hij o.i. daarvan wel wat kariger gebruik kunnen maken om meer aandacht aan bovengenoemde vraagstukken te schenken.

Dit neemt niet weg, dat wij dit boek van Gerst met grote aandacht hebben gelezen en het anderen - juist door zijn ruim feiten-materiaal - warm kunnen aanbevelen.

G. MAAS

Wegwijs in de wijsbegeerte

Populaire geschriften over wijsgerige problemen vinden gerede aftrek. En de oorzaak hiervan hoeft niet ver gezocht te worden. Het geestelijk houvast, dat het chistendom scheen te bieden wordt door steeds meer mensen losgelaten. Echter vragen als de zin van de wereld en het menselijk bestaan, de eenheid van leven en dood, het wezen der dingen en vele andere blijven zich opdringen en vragen om antwoord. Deze steeds toenemende schaar van zoekenden verwacht van de wijsbegeerte hulp en steun, verheldering van inzicht en zo nodig troost.

Het werk van Dr. C. A. van Peursen, „Wegwijs in de wijsbegeerte, een aansporing tot het zelf filosoferen"*) is de stof in aanmerking genomen een vlot en onderhoudend boek. De auteur geeft blijk van een grote belezenheid en wel op een wijze die niet stoort. Ofschoon zijn voorkeur voor het existentialisme de lezer niet kan ontgaan, is zijn blik onbevangen genoeg ook de andere wegen, die het wijsgerig denken kan gaan en in het verleden ook reeds gegaan is, met een zekere objectiviteit te schetsen.

Zo viel het ons op, dat het dialectisch materialisme, waarover doorgaans of gezwegen wordt of een door onwetendheid en haat verminkt beeld wordt gegeven, door de schijver kort maar zakelijk en minder onjuist dan we gewend zijn, wordt omschreven.

Dit boek wil niet meer zijn dan een eerste „aansporing tot het zelf filosoferen". Het gezellig keuvelend langs vele dingen heenwandelen en het hier en daar alleen maar even aan ruiken, in één woord de oppervlakkigheid en onvolledigheid van dit geschrift, zijn wanneer we deze opzet in aanmerking nemen eerder deugden dan ondeugden.

Er is bijna geen regel, die ons niet tot tegenspraak prikkelt, maar het kader van deze boekbespreking laat dit niet toe. De levens- en wereldbeschouwing van het communisme, ontstaan in de 19e eeuw en in de 20e eeuw actueler dan ooit, al bedoelt Van Peursen wanneer hij over DE moderne filosofie spreekt hiermee de met het existentialisme verwante stromingen, verdient echter meer aandacht en meer kennis van zaken dan we bij Van Peursen aantreffen.

H. GERARDS

*) C. A. van Peursen, Wegwijs in de wijsbegeerte. Uitg. H. J. Paris, Amsterdam. (1956). Prijs *f* 6.90.

Besluit van het Partijbestuur der CPN over de partij-discussie

Het Partijbestuur der CPN heeft kennisgenomen van het verslag van pgt. H. Verheij over de ledenvergaderingen, waar het uittreden van de partijgenoten B. Brandsen en C. Geugjes uit het Partijbestuur werd behandeld.

In enkele afdelingen moeten deze vergaderingen nog worden gehouden, doch in praktisch alle grote afdelingen en bedrijfsgroepen hebben zij reeds plaats gevonden.

Het resultaat van de op deze vergaderingen gehouden discussies was, dat de leden van de partij in hun uitspraken vrijwel unaniem het uittreden van de partijgenoten B. Brandsen en C. Geugjes uit het Partijbestuur veroordeelden.

Slechts enkele tientallen leden stemden tégen en een nog kleiner aantal onthield zich van stemming.

Hieruit blijkt, dat zo goed als algemeen de leden van de partij zich achter het Partijbestuur plaatsten, dat het uittreden van B. Brandsen en C. Geugjes scherp veroordeelde.

Hierdoor is de hoop van de reactie en de rechtse leiders van de PvdA en de speculaties in hun pers op een „crisis" in onze partij de bodem ingeslagen. De partij maakt aaneengesloten en vastberaden front tegen elke poging verdeeldheid in haar rijen te zaaien en blijft waakzaam tegenover elke poging tot fractievorming in de partij.

Het Partijbestuur doet een beroep op de partijgenoten B. Bransen en C. Geugjes om de duidelijke veroordeling door de partijleden van hun foutief optreden te aanvaarden, en dit te herstellen door op gedisciplineerde wijze, onder leiding van het Partijbestuur, deel te nemen aan de uitvoering van de partijpolitiek. De partijleiding meent dit beroep te kunnen doen, omdat het gaat om kameraden met een belangrijke staat van dienst in de partij en de arbeidersbeweging.

Het Partijbestuur wijst daarbij ook de sectarische opvatting af, waarbij uit de Resoluties van 10 december j.l. de conclusie getrokken wordt, dat B. Brandsen en C. Geugjes niet meer in staat zouden zijn een functie in de arbeidersbeweging te vervullen, óf dat zij als vijanden van de partij en arbeidersklasse tegemoet getreden worden.

Gezien de duidelijke en langs democratische weg tot stand gekomen uitspraak van de leden, besluit het Partijbestuur de discussie over dit onderwerp af te sluiten, nadat de nog resterende afdelingen zullen hebben vergaderd.

Het Partijbestuur wekt de districts- en afdelingsbesturen op om dié partijgenoten, welke tégen hebben gestemd of zich hebben onthouden, alsnog te overtuigen van hun onjuiste opvatting.

Reeds hebben verscheidenen van deze kameraden, die te goeder trouw zijn, doch tijdelijk in verwarring waren geraakt, hun vergissing ingezien en hun houding hersteld.

Het Partijbestuur doet daarbij een beroep om zulke partijgenoten als kameraden tegemoet te treden, die met alle andere partijgenoten samen in de gelegenheid moeten worden gesteld, in de strijd tegen de klassevijand, hun trouw aan de zaak van de partij en de arbeidersklasse te bewijzen.

Het gaat erom, de gehele partij — tot de laatste man en vrouw — nog hechter aaneen te sluiten rondom het Partijbestuur en in de srijd aan te voeren tegen de reactie en tegen het revisionisme en sectarisme.

De afgelopen discussie heeft aangetoond, dat onze partij ideologisch één is. Deze eenheid moet verder worden versterkt en verdiept door zich nóg grondiger de Resolutie van het Partijbestuur van oktober jl. en de „Verklaring van Moskou van de communistische en arbeiderspartijen" eigen te maken en in de praktijk toe te passen.

Op deze wijze zal onze partij doeltreffend elke nieuwe aanslag op haar verdere ontwikkeling kunnen afslaan, onverschillig of deze van buiten of van binnen uit ondernomen zou worden, en zal zij in staat zijn beter leiding te geven aan de actie van de Nederlandse werkers voor de verdediging van hun levenspeil en de vrede.

(Dit besluit werd met algemene stemmen aangenomen in de zitting van het P.B. op 7 januari 1958).

Nieuw verschenen boeken

Correspondence between the Chairman of the Council of Ministers of the U.S.S.R. and the Presidents of the U.S.A. and the Prime Ministers of Great Britain during the Great Patriotic War of 1941—1945.
Moskou, Uitgeverij voor Vreemde Talen, 1957.
2 delen. Ca. 700 blz. Tez. *f* 7.90.

M. Deineko, L'Instruction publique en U.S.S.R. (1917—1957). Faits et Chiffres.
Moskou, Uitgeverij voor Vreemde Talen, 1957.
127 blz. *f* 0.75.

Henri Denis, Valeur et Capitalisme. (Serie „La Culture et les Hommes").
Paris, Editions Sociales, 1957.
128 blz. *f* 3.40.

Friedrich Engels' philosophische Leistung und ihre Bedeutung für die Auseinandersetzung mit der bürgerlichen Naturphilosophie.
Eng ls Konderenz Leipzig 1955.
Berlin, Dietz Verlag 1957.
140 blz. *f* 2.20.

The Land of Soviets. The country and the people.
Een handig boek vol g gevens over de geografie, industrie, landbouw, staatsinrichting etc. van de Sowjet-Unie. Met kaart.
Moskou, Uitgeverij voor Vreemde Talen, 1957.
254 blz. Geb. *f* 2.50.

W. I. Lenin, Hefte zum Imperialismus. Uitgave van Lenin's zeer uitvoerige voorstudies tot zijn werk „Het imperialisme als hoogste stadium van het kapitalisme".
Berlin, Dietz Verlag, 1957.
815 blz. Geb. *f* 15.—.

Mao Tse-Tung, Uber die richtige Lösung von Widersprüchen im Volke — Tschou En-lai, Entscheidende Siege des Sozialismus in China.
Berlin, Dietz Verlag, 1957.
93 blz. *f* 0.80.

K. Marx, Fr. Engels, On Religion.
Een bundel geschriften waarin Marx en Engels hun inzichten geven over betekenis en oorsprong der religie en haar rol in de klassenmaatschappij.
Moskou, Uitgeverij voor Vreemde Talen, 1957.
379 blz. Geb. *f* 3.50.

K. Marx, Fr. Engels, Werke. Band II.
Dit tweede deel van de 35-delige uitgave bevat de werken van Marx en Engels uit de periode september 1844 tot februari 1846.
Berlin, Dietz Verlag 1957.
730 blz. Geb. *f* 10.—.

Een belangrijk document
van de vooruitstrevende
arbeidersbeweging.

voor
vrede
en
socialisme

verklaring van de bijeenkomst van vertegenwoordigers van de Communistische en Arbeiderspartijen der socialistische landen

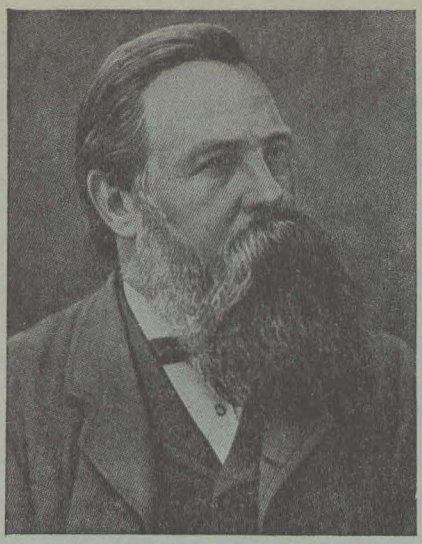
oproep van de Communistische en Arbeiderspartijen uit 64 landen.

40 blz., brochure f 0.25

Boekhandel **pegasus**

Amsterdam - Leidsestraat 25
Den Haag - Hobbemastraat 57
Rotterdam - Hoogstraat 143

vijf klassieke uitgaven

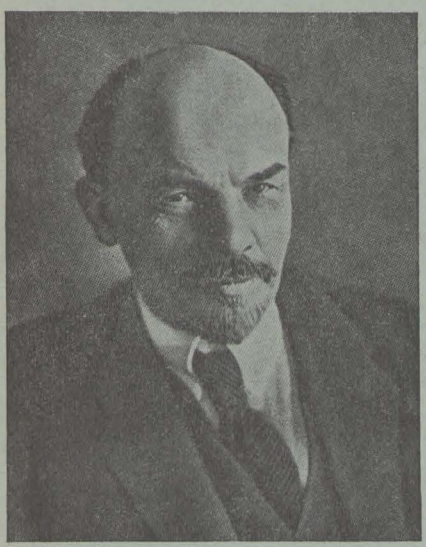

Anti Dühring - *Friedrich Engels*

Helder en eenvoudig geeft dit boek de meest volledige en bevattelijke uiteenzetting van de Marxistische opvattingen op het gebied van de filosofie, de economie en het socialisme.

494 blz., prijs geb. f 2.90

Friedrich Engels 1820-1895

Staat en Revolutie - *W. I. Lenin*

In dit belangrijke werk geeft Lenin een definitie van de staat als instrument van de klasseheerschappij. Hij bespreekt het verschil tussen burgerlijke en proletarische democratie, de overgang van het socialisme naar het communisme, het vervlakken van het Marxisme door de opportunisten, enz.

187 blz., prijs geb. f 1.25

W. I. Lenin 1870-1924

De oorsprong van het gezin, van de particuliere eigendom en van de staat - *Friedrich Engels*

231 blz., prijs geb. f 1.25

De toestand van de arbeidersklasse in Engeland - *Friedrich Engels*

439 blz., prijs geb. f 1.75

De achttiende Brumaire van Louis Bonaparte - *Karl Marx*

144 blz., prijs geb. f 5.00

maart 1958

Politiek en Cultuur

uit de inhoud:

Bij de verklaring van de C.P.N.

Het Indonesische conflict

Na Bandung.....Cairo

Communisten regeren Kerala

18e jaargang, nr 3

40 cent

MAART 1958

Bij de verklaring van de CPN over de fractie Reuter-Brandsen	*Jaap Wolff*	97
Het Indonesische conflict en de Nederlandse regering	*P. de Groot*	105
Na Bandung.... Cairo	*H. de Vries*	113
Over de vrijheid van de kunstenaar	*George van Acker*	121
Communisten regeren Kerala	*G. Liebscher*	124
Onderwijs en inkomen in kapitalisme en socialisme		132
BOEKBESPREKING		
Overtuigend betoog voor pijnloze baring	*O. B. Streticus*	134
De vrouw in de moderne maatschappij	*E. Verrips—de Jong*	137
PARTIJDOCUMENTEN		
Verklaring over het optreden van een rechtse fractie		138
Versterking van het Partijbestuur		140
Oproep inzake strijd Haagse bouwvakarbeiders		140
Communiqué inzake „tegenregering" op Sumatra		141
Communiqué over Amerikaanse raketbases in Nederland		142
Program voor de Prov. Staten verkiezingen		143

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar, losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C. Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

18e jaargang no. 3 maart 1958

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

BIJ DE VERKLARING VAN DE CPN OVER DE FRACTIE REUTER-BRANDSEN

FRACTIEVORMING is onverenigbaar met de grondslagen van de communistische partij. Zij is ontoelaatbaar en moet in het belang van de strijd van de arbeidersklasse onverzoenlijk worden bestreden. Dit is nogmaals duidelijk geworden uit de verklaring van het Partijbestuur der CPN van 8 februari j.l., waarin werd medegedeeld, dat er binnen de partij een rechtse fractie is opgetreden, geleid door F. Reuter en B. Brandsen. Deze groep voerde een actie tegen de partijleiding en de partijpolitiek om deze te veranderen en een rechtse koers te doen zegevieren.

De verklaring over de fractie Reuter-Brandsen geeft aanleiding om op de organisatiebeginselen van de communisten nader in te gaan. Dit is op zich zelf al van belang, nu de politiek van de PvdA rondom Indonesië en de bestedingsbeperking opnieuw laat zien, hoe een partij die steunt op sociaal-democratische organisatie-opvattingen, zich losmaakt van de belangen der arbeidersklasse en zich laat gebruiken in het belang der monopolies. Maar ook is het nodig, omdat de belagers van de arbeidersbelangen dit fractionele gedoe hebben aangegrepen om hun gebruikelijke hetz-campagne tegen de communistische partij te versterken en pogen haar principes te verdraaien en verdacht te maken.

Met tranen van deernis over de maatregelen, tegen de fractie genomen, jammeren zij over het gebrek aan democratie binnen de communistische partij en over het geweld, dat daar de individuele persoonlijkheid wordt aangedaan. Het is alleen jammer voor hen, dat hun reactie op het barbaarse bombardement van Saliet Sidi Joessef, waarbij geen woord van deernis werd geuit voor de vermoorde schoolkinderen die hun persoonlijkheid nooit meer zullen ontwikkelen en waarbij geen woord van critiek klonk op het optreden van de Franse regeerders, de huichelachtigheid van hun woorden over democratie en persoonlijkheid zo overduidelijk laat zien.

De arbeidersklasse heeft dit geweeklaag van de reactie al vaker gehoord. Zij kan vaststellen, dat dit alleen opstijgt, als het gaat om een vrijheid en een democratie, die haar belangen verdedigen en haar brandkast beschermen.

Het belangrijkste wapen waarover het proletariaat in zijn strijd be-

schikt, is zijn georganiseerdheid. En een organisatie, die in het belang van de arbeidersklasse moet optreden en de strijd tegen de monopolies moet aanbinden en leiden, heeft eenheid nodig, in principes, in politiek, in handelen.

De keuze is daarbij duidelijk. Zij gaat tussen burgerlijke en proletarische principes, politiek en organisatie-opvattingen.

De proletarische organisatie-principes zijn niet uit de hemel komen vallen. Zij zijn ontwikkeld in een moeilijk proces van groei en bewustwording, in een practijk vol tegenslagen en teleurstellingen, door het theoretische denken van de beste leiders der arbeidersklasse.

Voordat er partijen werden gevormd, ontwikkelde de nog zwakke revolutionaire, op omvorming van de maatschappij gerichte arbeidersbeweging zich in kringen, waar men tezamen de juiste weg trachtte te vinden. Deze kringen en het contact tussen hen, berustten op persoonlijke vriendschap en vertrouwen. Dit besliste over alles. Als een lid van zo'n kring het met een ander niet kon vinden, of geen vertrouwen had in iemand ging hij weg. Deze kringen leidden tot een zekere verheldering van een reeks principiële punten, maar op organisatorisch gebied kon er niet veel mee bereikt worden. Daarvoor geschiedde alles te verbrokkeld; alles was afhankelijk van de „goede wil" van afzonderlijke personen; een wil van het geheel kon moeilijk worden gevormd. Lenin, die zelf veel ervaring had in het werk in deze kringen, wees er op, dat omstreden kwesties niet volgens statuten werden beslist, „maar door de strijd en de bedreiging met uittreden." Alleen door de vorming van een partij, met statuten, „welker strenge inachtneming ons alleen een waarborg geeft tegen de laatdunkendheid, tegen de luimen, tegen het getwist, dat men het 'vrije proces van de ideologische strijd' noemt, die aan het kringwezen eigen zijn", kon hieraan een eind komen.[1])

Dit kringwezen en de hiermee verbonden methoden waren dus onvoldoende om de arbeidersklasse naar de overwinning te brengen. De rechtse groep Reuter-Brandsen ging echter in haar houding binnen de partij-organisatie terug tot het kringengedoe. Dit is herhaaldelijk gebleken in de strijd, die in het partijbestuur tegen de rechtse opvattingen is gevoerd. Dreigingen, ultimatums en ook het uittreden, — alles wat Lenin al in de kringen signaleerde, — gebruikten zij in hun optreden tegen de partijleiding. De leden van deze fractie dreigden herhaaldelijk met uittreden uit het Partijbestuur en B. Bransen en C. Geugjes volbrachten deze daad; anderen gingen nog verder en traden buiten de partij. De statuten, waarin de leninistische opvattingen over de organisatie, het principe van het democratisch-centralisme, hun kristallisering hebben gevonden, werden door deze groep met voeten getreden.

Zo bevestigde het optreden van de rechtse fractie eens te meer Lenins woorden, dat „de opportunistische vleugel van iedere partij steeds iedere achterlijkheid èn op het gebied van het program èn op dat van de tactiek èn op dat van de organisatie verdedigt en rechtvaardigt."[2])

Doch niet alleen de ervaring met de kringen dwong tot het inslaan van andere wegen. Ook de ervaringen met de sociaal-democratische partijen noopten daartoe. Deze partijen waren ontstaan en hadden zich

[1]) Lenin, Keuze uit zijn werken, Deel I, blz. 274—275.
[2]) Idem, blz. 277.

ontwikkeld in de periode, waarin de socialistische ideeën snel veld wonnen onder brede lagen van de arbeiders. In deze periode van betrekkelijk vreedzame ontwikkeling van het kapitalisme concentreerden zij zich op het voeren van verkiezingscampagnes en de leiding kwam te berusten bij de fracties in de parlementen en de gebureaucratiseerde vakbondsfunctionarissen. Het waren apparaten, die zich beperkten tot het verkrijgen van kleine hervormingen, hoofdzakelijk langs de weg van het compromis met de bourgeoisie. Revolutionaire taken werden er niet gesteld, het reformisme overwon. Dit leidde er op organisatorisch gebied toe, dat de partij een aanhangsel werd van de parlementsfracties; een voor allen geldige discipline bestond niet. Groepen met verschillende meningen en zelfs eigen instanties konden rustig gevormd worden. Wat was het gevolg?

Toen de realiteit de noodzaak van revolutionair handelen aan de orde stelde, waren deze partijen onmachtig om op te treden. Aan de bourgeoisie onderhorige elementen hadden door deze groepsvorming de gelegenheid gehad om de leiding in handen te nemen en de sociaal-democratische partijen te maken tot steunpilaren van de macht der bourgeoisie.

Het eerst uitte zich dit bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog, toen alle sociaal-democratische partijen zich achter hùn bourgeoisie plaatsten en de belangen van het proletariaat verrieden.

Sindsdien is de gehele geschiedenis van de sociaal-democratie een verder bewijs daarvan. De houding van de PvdA in alle belangrijke vraagstukken toont het overduidelijk. Binnen de PvdA hebben de verschillende monopolistische groepen hun vertegenwoordigers die de vrijheid hebben op te komen voor hun belangen. Als er iemand verlangens uit, die in de richting gaan van het volks- en arbeidersbelang wordt hij overstemd door deze klieken die steeds het welzijn van de ondernemers voor ogen hebben. Dit alles is mogelijk door het ontbreken van een eenheid van principes, van politieke standpunten en van organisatie. Dan krijgen de vertegenwoordigers van de burgerlijke invloed de leiding in het beginselloze geheel in handen en dienen de mooie woorden nog slechts om slechte daden te camoufleren en goed te praten.

*

UIT deze ervaringen met het kringenwezen en de sociaal-democratische partijen moest de arbeidersbeweging haar conclusie trekken. Deze was, dat, om te overwinnen, de arbeidersklasse geleid diende te worden door een partij uit één stuk, een partij die de eenheid van wil combineert met de eenheid van handelen. Het vraagstuk van de organisatie-principes was daarbij van grote betekenis.

„Eenheid in kwesties van program en in kwesties van taktiek is een noodzakelijke, maar nog niet een toereikende voorwaarde voor de partijvereniging, voor de centralisatie van het partijwerk. Voor dit laatste is nog nodig de eenheid van organisatie, die in een ook maar enigszins buiten het raam van een familiekring gegroeide partij niet denkbaar is zonder omlijnde statuten, zonder het zich onderwerpen van de minderheid aan de meerderheid, zonder het ondergeschikt zijn van de delen aan het geheel."[3])

[3]) Idem, blz. 268.

Om dit te verduidelijken citeren we nog een uitspraak van Lenin, die al deze vraagstukken diepgaand heeft bestudeerd en bij wie een ieder die de communistische organisatiebeginselen goed wil kennen en toepassen, te raad moet gaan. „Een vraagstuk bespreken, verschillende meningen uitspreken en beluisteren, de opvatting van de meerderheid van de georganiseerde marxisten leren kennen, deze opvatting in een besluit tot uitdrukking brengen, dit besluit gewetensvol uitvoeren — dat wordt overal in de wereld, onder alle verstandige mensen eenheid genoemd."[4])

Sinds opportunisten tegen de communistische organisatiebeginselen streden, is deze eenheid hun een doorn in het oog geweest. De noodzaak van eenheid in de strijd en de wegen die werden aangegeven om deze te bereiken, werden steeds weer opnieuw door hen aangeduid als onderdrukking, als dictatuur, als een bureaucratisch bewind, e.d. Een argument, dat eveneens veelvuldige aanwending vond, is dat deze organisatiebeginselen alleen voor het voor-revolutionaire Rusland of voor illegale partijen van kracht zouden zijn.

Een dergelijke opvatting is in het Partijbestuur naar voren gebracht door C. Geugjes. Hij verdedigde de mening, dat Lenins uiteenzettingen alleen betrekking hadden op de periode, dat de Russische arbeidersbeweging, daartoe door het Tsarisme gedwongen, illegaal moest strijden. De door Lenin gevormde communistische partij had haar organisatiebeginselen uitgewerkt en toegepast in een periode, dat zij ondergronds streefde naar de omverwerping van het reactionaire regiem. Daarna moest zij zich instellen op het voeren van een burgeroorlog, op de geforceerde opbouw van het socialisme in een achtergebleven land en later op de oorlog tegen het fascisme en het zich weerbaar maken tegen een atoomaanval. De door Lenin uitgewerkte en door de practijk beproefde principes zouden daarom niet van toepassing kunnen worden geacht op partijen, die onder geheel andere verhoudingen werken en wel in een periode van „schokloze" ontwikkeling die aangebroken zou zijn.

C. Geugjes verbond daaraan een theorie, volgens welke democratie en centralisme in de communistische partij een tegenstelling zouden vormen. In werkelijkheid vormen zij een onverbrekelijke eenheid. Het centralisme van de leiding is in de communistische partij verbonden met de breedste democratie, de discipline met het zelfstandig optreden, het recht om de vraagstukken vrijelijk te bespreken met de verplichting om de genomen besluiten uit te voeren. Volgens C. Geugjes echter wordt het centralisme overschat en de democratie onderschat, wordt de discipline mechanisch en is er te weinig ruimte voor compromissen binnen de partij. Hij eiste daarom, dat de partijgenoten, wier mening van de algemene mening afwijkt, het recht hebben aan hun mening te blijven vasthouden en op vergaderingen hun afwijkende stem uit te brengen. De partij zou in haar werk gedachten en meningen in één stroom van practisch handelen allen moeten vereningen.

Maar gedachten en meningen zijn nu eenmaal niet alleen het product van meer of minder intelligente mensen. Gedachten en meningen zijn de weerspiegeling van klassebelangen. En binnen de communistische

[4]) Verz. Werken, Russ. Uitg. Dl. 19, blz. 470.

partij kan er alleen plaats zijn voor gedachten en meningen, die de proletarische belangen welke samenvloeien met de belangen van de vooruitgang der maatschappij, tot uitdrukking brengen. Opvattingen, die in wezen de burgerlijke invloed op de arbeidersklasse weergeven, moeten niet worden geduld, maar bestreden.

Ook is het niet zo, dat een eindeloze discussie over politieke standpunten van de partij mogelijk is. Er bestaat nu eenmaal geen tweeërlei arbeiderspolitiek. In de op democratische wijze, op grondslag van het marxisme-leninisme gevoerde discussie wordt gezocht naar de juiste politiek. Wordt een standpunt bepaald, met algemene stemmen of met een meerderheidsbesluit, dan is dat voor allen geldig. Mocht toch een fout zijn gemaakt, dan zal dit bij het uitvoeren snel gemerkt worden; de practijk is toch de toetssteen van de waarheid. De discussie kan dan worden heropend om een nieuw standpunt uit te werken.

Als echter de discussie, ofschoon een besluit is genomen, steeds doorgaat, wordt de partij het eensgezinde handelen, — en zij is toch opgericht als partij van de actie, — onmogelijk gemaakt en verandert zij in een discussieclub.

De eis dat de discussie moet blijven doorgaan na een besluit en dat a l l e gedachten en meningen erkend moeten worden, is in wezen een erkenning en rechtvaardiging van het bestaan van fracties. Het is een terugval tot de sociaal-democratische organisatieopvattingen. Een communistische partij kan niet werken zonder eenheid in de belangrijkste vraagstukken.

*

WAT zo theoretisch werd uiteengezet, is onder leiding van F. Reuter en B. Brandsen in de practijk toegepast. Zij vormden een fractie die een eeuwige discussie trachtte uit te lokken en een verandering van de partijpolitiek en de partijleiding tot stand wilde brengen.

De partijstrijd heeft zijn eigen logica. Het optreden tegen de partij leidt onvermijdelijk tot principeloosheid, tot gebruik van laster en grove demagogie, tot de laagste en gemeenste methodes, tot het in de kaart spelen van de vijand.

Het optreden van de rechtse fractie van Reuter, Brandsen, c.s. maakt hierop geen uitzondering.

Zo ligt het in het wezen van de fractiestrijd, dat ze wordt gevoerd met middelen van het laagste allooi. Het rondstrooien van laster en het beginselloze stoken tegen de leidende partij-organen heeft steeds een belangrijke plaats in het program van fracties, in welke communistische partij ze zich ook hebben voorgedaan.

Wat gelaster en gestook betreft is de fractie van Reuter en Brandsen dan ook beslist niet achter gebleven...

Verder is het kenmerkend voor het optreden van een fractie, dat ze langs geheime wegen, zonder openlijk voor de dag te komen haar doel tracht te bereiken. De deelnemers er aan pogen hun ware gezicht verborgen te houden, zij stellen het voor alsof hun opvattingen, in wezen gericht op de verandering van de partijpolitiek, in volledige overeenstemming zijn hiermee en protesteren verontwaardigd, als wordt gezegd, dat ze er mee in strijd zijn. De rechtse opportunisten, die in de CPN zijn opgetreden, deden zich voor als de ware uitvoerders van haar

politieke lijn, als grote strijders tegen dogmatisme en sectarisme, waarbij ze het grootste gevaar in dit tijdsgewricht, het revisionisme, zorgvuldig toedekken met de mantel der liefde. Hun aanvallen werden voorgesteld als critiek op „beleidsfouten", die geen betrekking zou hebben op de gevoerde politiek en in overeenstemming zou zijn met de organisatie-principes van de communistische partij. Terwijl de rechtsen echter deze verklaringen plechtig aflegden, gingen ze voort met hun samenzwering en brachten zij de leden van hun groep in het gevecht en wel op steeds openlijker wijze, tegen de partijpolitiek en de partijleiding.

Dat leidde er toe, dat ondanks alle pogingen om beschermd door het duister op te treden, hun rechts-opportunistische afwijkingen steeds duidelijker in het licht kwamen.

Het eerst geschiedde dit met de opvattingen van de fractie op het gebied van de organisatie. Toen het partijbestuur maatregelen nam tegen het ondermijnende optreden van A. Verreijt, die zoals later is komen vast te staan in nauw overleg met B. Brandsen handelde, traden B. Brandsen en C. Geugjes uit het partijbestuur. Zij braken daarmee nu openlijk met het democratisch centralisme en lieten hun opportunisme op het gebied van de organisatie duidelijk zien.

In de partijdiscussie die zich ontplooide na de verklaringen over het uittreden van B. Brandsen en C. Geugjes uit het partijbestuur, veroordeelden de partijleden dit gedrag en spraken zij zich uit voor het onverkort handhaven van de leninistische organisatiebeginselen.

De nederlaag van de rechtsen in de partijdiscussie deed hen echter niet terugkeren op hun weg. Integendeel, zij begonnen een nog verbitterder aanval op de partijpolitiek. Een aantal hunner trad uit de partij om van buiten af te kunnen optreden, terwijl anderen in de partij, en in de gedaante van F. Reuter ook in het partijbestuur, wilden blijven om van binnen uit de partij te bestoken. Tezamen handelen ze als een gesloten blok. Daarbij werd ook gepoogd zich te beroepen op de autoriteit van het Wereldvakverbond, dat Reuter c.s. zou steunen. Maar het is duidelijk, dat het WVV zich niet kan en zal mengen in partijzaken. Het onderhoudt natuurlijk betrekkingen met de EVC, die bij het verbond aangesloten is, maar treedt uiteraard niet op als geluidsversterker voor een opportunistisch kabaal tegen de communistische partij.

De opportunistische politieke opvattingen van deze groep, met name over vraagstukken van de vakbeweging en de strijd voor de eenheid, werden nu openlijk gepropageerd in artikelen in bladen van enkele EVC-bonden; ze komen neer op liquidatie van de EVC als klasse-organisatie en haar verandering in een soort OVB. Concessies aan het anticommunisme, zelfs in de vorm van pressie tegen communistische functionarissen, moeten dit doel bevorderen. De grond van deze opvattingen en handelingen is het terugwijken voor de reactie, die na het 20-ste congres van de CPSU en de gebeurtenissen in Hongarije een fel offensief tegen de communistische partijen en de klassebewuste arbeiders inzette. In plaats van met de grootste vastbeslotenheid stand te houden, ging deze rechtse groep er toe over zich van de CPN te distanciëren en een neutrale houding te propageren, los zelfs van de politiek in het algemeen. Onder de indruk van dit reactionaire offensief zag de rechtse groep de mogelijkheid tot eenheid wegsmelten; zij zag

niet, dat de arbeiders steeds weer voor de noodzaak van de eenheid geplaatst worden door de ontwikkeling van de klassenstrijd, door de aanval op hun levenspeil, nu in de vorm van de bestedingsbeperking. Vandaar ook, dat zij het door de communistische partij aangeheven parool tot vorming van comité's van actie, die de eenheid van onderop konden belichamen, naast zich neerlegden, scepticisme verspreiden en geen stappen deden tot practische verwezenlijking er van. De rechtsen staan vol pessimisme tegenover het eenheidsstreven en tegenover de strijd van de arbeiders.

Iedere critiek op deze houding werd door F. Reuter en B. Brandsen steeds terug gewezen. Zij beschouwden zich zelf als onschendbaar en toonden een grenzenloze minachting voor de opvattingen van het partijbestuur en van de leden van de partij. Zij stelden zich boven de partijdiscipline en beschouwden de leninistische organisatiemethoden als een onverdraaglijke aantasting van hun "autoriteit". De binnen de partij bestaande vrijheid beschouwden zij als een vrijheid om op te treden tegen de partij en haar opvattingen, als een vrijheid om geen rekening te houden met de besluiten. De vrijheid binnen de partij zagen zij als een vrijheid om de laster der reactie in onze rijen te herhalen. Zij toonden in één woord alle kleinburgerlijke eigenschappen van wat Lenin al in het begin van deze eeuw het „heren-anarchisme" noemde. „De partijorganisatie schijnt hem een monsterachtige „fabriek" te zijn, het zich schikken van een deel naar het geheel en van de minderheid naar de meerderheid noemt hij „knechtschap" de arbeidsverdeling onder leiding van het centrum verwekt van zijn kant een tragi-komisch geschreeuw over het veranderen van mensen in „raadjes en schroefjes", het in herinnering brengen van de organisatorische statuten van de partij verwekt een verachtelijke grimas", zo kenmerkte Lenin de opvattingen van dit „herenanarchisme".[5])

Het loslaten van de leninistische organisatiebeginselen, het vormen van een fractie, gaat aldus samen met het herleven van allerlei in het verleden met veel moeite overwonnen fouten. Het gaat samen met een zeldzame zelfoverschatting van enkele figuren „met autoriteit" en een evengrote minachting voor de opvattingen van het gewone lid van de partij. Alleen zo is het toch te verklaren, dat deze rechtse opportunisten de conclusies van de partij-discussies, die de vrucht was van het denken van de leden der partij, naast zich neerlegden. Dit gaat samen met een geringschattende houding tegenover de initiatieven van de massa en een hooghartige onderschatting van haar strijdvaardigheid.

*

DE communistische partij behandelt een dergelijk optreden niet in het verborgene. Ze brengt het openlijk in het daglicht, in het volste vertrouwen dat de leden der partij en de arbeidersklasse in het algemeen dit gevaarlijke, voor de strijd nadelige optreden zullen onderkennen en er de conclusies uit zullen trekken.

Dit is een moeilijk en soms hard proces, maar de communistische partij is de partij van de arbeidersklasse en deze heeft het recht om haar te beoordelen en de houding van haar leiders te beoordelen. Ook daarbij gaan de communisten uit van Lenins aanwijzingen, dat de verkeerde

[5]) Lenin, Keuze uit zijn werken, Deel I, blz. 273.

handelingen van een of andere leider ter beoordeling van allen moeten worden gesteld. „Dit lijkt op het eerste gezicht hard, het moet soms „beledigend" schijnen voor de een of andere leidende figuur, maar dit verkeerde gevoel moeten we overwinnen, dat is onze plicht tegenover de partij en de arbeidersklasse. Daardoor, en alleen daardoor, geven wij aan de gehele massa (en niet aan een toevallig uitgekozen kring) van invloedrijke partijwerkers de mogelijkheid om hun leiding te kennen en een ieder van hen op de hem toekomende plaats te zetten."[6])

Zo is ook het optreden van de rechtse fractie Reuter-Brandsen openlijk aan de kaak gesteld. Het overwinnen van deze rechtse groep en de door haar gepropageerde opportunistische opvattingen door de partij en de arbeidersklasse is de weg om de strijd voor de belangen van de arbeidersklasse te versterken. Zij moeten buiten staat worden gesteld om nog meer schade aan te richten; haar belemmerende houding ten aanzien van het verwezenlijken van de eenheid van actie moet worden weggenomen. Het is daartoe nodig om met kracht en onverzoenlijkheid tegen het rechtse gevaar op te treden.

In de Moskouse verklaring van de communistische en arbeiderspartijen is op grondslag van de analyse van de activiteit van de communistische wereldbeweging de noodzaak daarvan nogmaals duidelijk onderstreept. In deze verklaring wordt gezegd: „De gehele ervaring van de internationale communistische beweging leert, dat de vastbesloten verdediging van de marxistisch-leninistische eenheid in de rijen van de communistische en arbeiderspartijen en het niet toelaten van fracties en groepjes, die deze eenheid ondermijnen, de noodzakelijke voorwaarden zijn om de taken van de socialistische revolutie en de opbouw van het socialisme en communisme, met succes op te lossen."[7])

JAAP WOLFF

[6]) Lenin, Verz. Werken, Russ. uitg. Dl. 7, blz. 101.
[7]) Voor vrede en socialisme, blz. 20.

Het Indonesische conflict en de Nederlandse regering

Uit de rede van *Paul de Groot* bij de behandeling van de begroting van Buitenlandse Zaken in de Tweede Kamer op 4 februari 1958.

DR. Drees heeft bij de Algemene Beschouwingen in de Eerste Kamer een schets van de geschiedenis van het Indonesische conflict gegeven. Dr. Drees heeft gezegd: De Nederlandse regering kwam op de Ronde Tafel Conferentie (RTC) dit en dat met de Indonesische regering overeen, o.a. dat wij één jaar na de ondertekening van de RTC-overeenkomst over de status van Nieuw-Guinea zouden onderhandelen. Helaas hebben wij daarbij een kleine fout gemaakt; wij vergaten te bepalen wat er zou gebeuren, wanneer wij het er niet over eens zouden worden. Wij werden het er niet over eens, want Indonesië wilde niet wat wij wilden. Daarna hebben wij enige jaren gewacht, zo zeide dr. Drees ongeveer, en nu weten wij niet meer, waarover wij eigenlijk nog zouden moeten onderhandelen. Want plotseling gebeurde er iets. Onze landgenoten in Indonesië werd onrecht gedaan, hun auto's werden besmeurd, hun bedrijven onder beheer gesteld, er kwam — ik citeer de Handelingen van de Eerste Kamer —: „een groot systeem van beroving, ten dele toegelaten door de regering, ten dele door de Indonesische regering zelf geregeld."

Nogal vriendelijk van de ene regering tegenover de andere om een woord als „beroving" te gebruiken! Heeft onze regering echter het recht om zich als de beledigde onschuld voor te stellen? Ik geloof het niet. De feiten tonen aan, dat dit juist is. De voornaamste oorzaak, waarom de regering zich als de beledigde onschuld poogt aan te stellen, is, dat zij nog steeds niet ziet, evenmin als haar voorgangsters, dat er in Indonesië een nationale revolutie aan de gang is, die zich onweerstaanbaar en onophoudelijk verder ontwikkelt. Die revolutie zal eerst voleindigd zijn na volledige nationale zelfstandigheid en na het vertrek van de Nederlandse koloniale macht uit het gehele grondgebied van de voormalige kolonie Nederlandsch-Indië. Dat duurt tot aan de volledige economische soevereiniteit van Indonesië en de liquidatie van de monopoliepositie, die het Nederlandse kapitaal daar inneemt.

Het conflict tussen Nederland en Indonesië is niet een donderslag bij onbewolkte hemel, maar was reeds lang aan de gang. Dit conflict kan men eerst bespreken, wanneer men zich realiseert, dat het een conflict is tussen een overheerst land en een overheersend land. Het wezen van dit conflict is, dat het Indonesische volk zich verdedigt tegen Nederlandse economische en financiële agressie en tegen een hoe langer hoe duidelijker wordende voorbereiding van militaire agressie.

Dr. Drees zei in de Eerste Kamer verwonderd, dat hij de Indonesiërs niet meer kon begrijpen. Hoe is het toch mogelijk? In 1949 was het nog mogelijk de regering-Hatta de RTC-overeenkomst op te leggen. In 1949 waren ze nog zo braaf en nu zijn ze zo rebels geworden! Sindsdien ech-

ter is er heel wat gebeurd in de wereld. Sindsdien is er de nederlaag geweest van Tsjiang Kai-sjek tegen de Chinese Volksrepubliek, van Syngman Rhee tegen de Noord-Koreanen, van Frankrijk tegen Viet-Nam, van Engeland, Frankrijk en Israël tegen Egypte. Sindsdien is de Eisenhower-leer voor het Midden-Oosten bankroet gegaan. Wanneer de regering voor deze ontwikkeling de ogen sluit, is het niet te verwonderen, dat er niets meer is te bespreken. Wanneer de regering voor deze ontwikkeling de ogen sluit en vast wil houden aan haar RTC-dictaat, dan is het duidelijk, dat een oplossing van het conflict door deze regering niet is te verwachten. Wanneer de regering een houding blijft aannemen, die ik populair zou willen kenschetsen als: „wat ook val, Luns staat pal", dan is er voor ons land een zeer duistere toekomst in het Indonesische conflict weggelegd. Maar er is meer.

IJskast of stookoven.

Wat heeft de Nederlandse regering gedaan sedert in 1950 geen overeenstemming over Nieuw-Guinea werd bereikt? Zoals bekend is, werd in 1951 op voorstel van de heer Romme het Nieuw-Guinea-vraagstuk in de ijskast gestopt. Later werd Nieuw-Guinea als Nederlands grondgebied in de Grondwet vastgelegd. Wat betekende dat? Dat betekende, dat Nederland eenzijdig en eigenmachtig beschikte over de status van Nieuw-Guinea, waaromtrent het zich verplicht had te zullen onderhandelen. Was dat nu wel een ijskast? Wij stellen die vraag, omdat we met de heer Romme zekere ondervindingen hebben opgedaan; hij zegt nl. nooit wat hij meent. Wanneer hij het woord ijskast gebruikt, moet men geen kou verwachten, maar juist warmte. Het is dus zeer wel mogelijk, dat de heer Romme indertijd geen ijskast, maar een stookoven bedoelde. Inderdaad, wij hebben gezien hoe Nieuw-Guinea nadien een militaire basis werd. Wij hebben gezien wat er in Indonesië vanuit die militaire basis en vanuit de monopolistische positie van het Nederlandse kapitaal is gebeurd. Er is toen een stelselmatige beroving begonnen, niet een beroving van de Nederlandse kapitalisten, maar een beroving door de Nederlandse kapitalisten van de Indonesische bevolking.

Misschien mag ik één voorbeeld aanvoeren, nl. het voorbeeld van een handelmaatschappij in suiker. Multatuli had het over de makelaars in koffie, maar hier gaat het over een handelmaatschappij in suiker, ook een zeer belangrijk artikel. Ik las bv. in „Indonesian Review" van november 1956 een artikel van de secretaris van de bond van arbeiders in de suikerindustrie, de heer Kusunardi. Die vertelt daarin het een en ander over deze handelmaatschappij in suiker, de NIVAS. Deze maatschappij maakte in de groothandel 30 pct winst. Daardoor bedroeg de winst van de NIVAS in de binnenlandse afzet 374 miljoen rupiah per jaar. De winst op de export van suiker bedroeg 23 miljoen dollar per jaar. Deze winsten gaan naar het buitenland en ze gaan dus aan de neus van Indonesië voorbij. Voorts zijn er vele berichten geweest, die duiden op een aanzienlijke stijging van de textielprijzen in Indonesië gedurende de afgelopen jaren. Men spreekt zelfs van een kunstmatige schaarste aan textiel in Indonesië; terwijl de Twentse textielindustrie toch werkelijk niet te veel orders had. Voorts was er de positie van de

KPM, die een veel hogere vrachtprijs eiste dan de normale vrachtprijzen, die in de wereld golden, en die in Indonesië een bevoorrechte positie had op grond van een soort contract, een accoord dat in 1930 is gesloten, het z.g. Grote-Archipelaccoord, en dat tot nu toe geheim is gebleven. Er is daarna in de Indonesische pers melding gemaakt van een hele reeks van subversieve acties en aanmoedigingen tot separatisme. Voorts is er sabotage gepleegd, zoals het in brand steken van een olietanker op Noord-Sumatra in 1956, waardoor de Indonesische Republiek 21 miljoen rupiah schade heeft geleden. Er is in de pers sprake van hulp, door de KPM verleend aan staatsvijanden van de Indonesische Republiek, o.a. aan een genoemde Klaassen, die wegens het onwettige bezit van wapens en munitie tot drie jaar gevangenisstraf was veroordeeld. Deze man wist met behulp van de KPM te ontvluchten.

Misschien zegt men nu, dat hier communistische bronnen of Indonesische-nationalistische bronnen, die aan de linkerkant staan, worden geciteerd. Om dan het evenwicht te herstellen, wilde ik de Kamer opmerkzaam maken op een verklaring van iemand, die in het geheel niet links is georiënteerd, nl. de Indonesische minister van financiën, Yussuf Wibisono, die lid is van de Masjumi. Deze verklaarde op 3 oktober j.l. aan het persbureau Antara met betrekking tot het protest van de Nederlandse regering bij de UNO tegen het niet erkennen van de schulden van het Nederlandsch-Indische Gouvernement door de Republiek: „Nederland moest zich realiseren, dat de eenzijdige verbreking van de RTC-overeenkomst en de afwijzing van alle schulden slechts het gevolg is van de Nederlandse schending van de RTC, toen het weigerde West-Irian in de Indonesische Republiek in te voegen binnen een jaar na de ondertekening van de RTC in december 1949." Hij voegde eraan toe, dat de wederopbouw van Indonesië veel moeilijkheden had ondervonden als gevolg van de Nederlandse subversieve activiteit op financieel en economisch gebied, gericht tegen de Indonesische belangen. „De schulden waren op de RTC in 1949", zo zei hij, „aan Indonesië opgedrongen en het was toen genoodzaakt de Nederlandse eisen te aanvaarden onder protest en met veel voorbehoud."

U ziet, dat over dit vraagstuk in Indonesië onder het Indonesische volk van uiterst links tot uiterst rechts maar één mening is. Wat deed nu de Indonesische regering? Zij heeft gewacht. Eerst zeven jaar na de ondertekening van de RTC-overeenkomst, dus in 1956, heeft zij deze overeenkomst opgezegd. Dit is gebeurd door het Indonesische Parlement. De RTC-overeenkomst is getekend door een voorlopige Indonesische regering. De opzegging van de overeenkomst heeft plaatsgevonden door een officieel ingestelde, wettige regering; deze opzegging is goedgekeurd, geratificeerd door het Indonesische Parlement, dat is gevormd na algemene verkiezingen, die geheim waren en waarbij de candidaatstelling voor alle partijen vrij was. Eind 1957, een jaar later, is de Indonesische regering ertoe overgegaan na lang dralen en na veel aarzelen de monopolies onder beheer te stellen. Zij heeft deze monopolies — daarop vestig ik de aandacht speciaal van de leden van de fractie van de PvdA — niet genationaliseerd of gesocialiseerd, een punt, dat in het programma van de PvdA staat. Zij heeft deze monopolies alleen onder controle gesteld, met het doel de bevolking tegen prijsopdrijving

te beschermen en de Indonesische staat te beschermen tegen saboteurs en complotteurs. Dit is mijns inziens de geschiedenis van het conflict, zoals dit zich in de wereld afspeelt.

Als de heer Drees dan zegt, dat hij min of meer, om zo te zeggen, ontstemd is over het catastrofale en crisiskarakter van dit conflict, moet ik vaststellen, dat dit catastrofale en crisiskarakter door het koloniale kapitaal en de Nederlandse regering zelf is teweeggebracht, dat zij dit karakter eraan hebben gegeven en dat zij aansturen op een catastrofe in de Indonesische economie om langs deze weg in de binnenlandse verhoudingen van Indonesië verandering te brengen en een nieuwe regering af te dwingen, die uit de Nederlandse hand zou eten.

Daarom is het belachelijk, wanneer de regering zich als de beledigde onschuld wil voordoen. Zij is de schuldige aan het conflict. Hier wordt koloniale agressie bedreven tegen het Indonesische volk.

Keuze tussen twee wegen

Nu is er voor de naaste toekomst de keuze tussen twee wegen.

De eerste is doorgaan met deze agressie. Dat betekent de evacuatie van de Nederlanders uit de bedrijven in Indonesië om te voorkomen, dat dezen als gijzelaars zouden worden beschouwd bij een eventuele militaire Nederlandse aanval. Dat betekent in de tweede plaats het bedrijfsleven ontwrichten voordat Indonesië in staat is het Nederlandse personeel te vervangen. Een soort variant op het bekende terugtrekken van de westerse loodsen uit het Suezkanaal aan de vooravond van de Engelse landing in Port-Saïd.

Verdere stappen zijn de vorming van een tegenregering op Sumatra,[1]) die op het ogenblik door sommige bladen openlijk wordt gepropageerd. Is er een basis voor een tegenregering in Sumatra? Het is bekend, dat er in midden-Sumatra en andere gebieden een fascistisch regime heerst en dat daar concentratiekampen zijn ingericht, waarin nationalisten worden opgesloten. Het is dus niet onmogelijk een tegenregering op Sumatra op te richten, maar deze draagt dan nu reeds het stempel van fascisme. Wat zou deze moeten doen? Java blokkeren, Java uithongeren tot het zich overgeeft? Maar een ieder weet van de schoolbanken af, dat Sumatra tien miljoen inwoners heeft. En er staan weinigen achter dit fascisme.

Rebellie op Sumatra, de vorming van een nieuwe regering aldaar? Dat zou een grote storm van verontwaardiging in geheel Indonesië met zich brengen, maar dat zal evenmin aan de Indonesische revolutie afbreuk kunnen doen als de opstand van een groep fascisten in Hongarije aan de revolutie afbreuk heeft kunnen doen.

Een dergelijke tegenregering zal alleen iets te betekenen hebben bij de landing van Nederlandse troepen op Sumatra. Wat zou hiervan het gevolg zijn? Een langdurige oorlog. Voor wat de resultaten daarvan betreft, zou ik de regering willen vragen te zien naar de resultaten van de politiek van Guy Mollet tegen Algerije en naar de resultaten van de politiek van Anthony Eden tegen Malakka.

Wie zal hiervan voordeel kunnen hebben? De Engelse kolonialisten

[1]) Intussen is een zgn „tegenregering" gevormd. De CPN heeft haar standpunt hierover uiteengezet in de verklaring die elders in dit nummer is afgedrukt.

in de eerste plaats, die Sumatra gaarne als barrière willen hebben tegen de nationale vrijheidsstrijd van de bevolking van Malakka en die daarin een bescherming zouden zien voor de belangen van de olie- en rubbermaatschappijen, zowel op Sumatra als Malakka.

Wie zouden er nog meer voordeel van hebben? Amerikaanse kringen, die beide partijen ondersteunen, om dan als lachende derde het vetste deel van de buit te bemachtigen.

Voor Nederland zou een oorlog, die onvermijdelijk de consequentie moet zijn van de huidige lijn, die bij de politiek in Indonesië wordt gevolgd, alleen een ramp tot gevolg hebben, een hernieuwde uitzending van soldaten, massagraven, stijging van de militaire lasten.

Het Nederlandse volk moet waakzaam zijn. Het Nederlandse volk moet waken voor zijn zonen en zich niet laten overrompelen door schijnbare zwijgzaamheid of het rond de pot draaien op diplomatieke wijze, maar zorgen, dat deze regering ten val wordt gebracht voordat dergelijke plannen tot werkelijkheid kunnen komen en dat dergelijke plannen in de kiem worden gesmoord.

Welke is de andere weg?

Hoe anders zou de verhouding tussen Nederland en Indonesië zijn geweest, wanneer de Nederlandse regering de wensen van onze communistische fractie in 1946 ter harte had genomen! Hoe anders zou de verhouding zijn geweest, wanneer zij toen reeds niet alleen de politieke soevereiniteit over Indonesië had gegeven, maar terzelfder tijd vrijwillig afstand had gedaan van de monopolistische overheersing van de economie van Indonesië, wanneer zij vrijwillig afstand had gedaan van elke acte de présence, zoals het bezit van Nieuw-Guinea betekent. Wanneer zij onze politiek van vriendschap en vrede met het Indonesische volk had gevolgd, zouden wij op het ogenblik niet alleen geen conflict hebben, wij zouden geen donderwolken in het verschiet hebben, maar wij zouden een ongelooflijk morele versterking van onze positie in de wereld hebben gezien. Daarom geloof ik, dat er op dit moment maar één weg kan worden gegaan. Van Nederlandse zijde moet onmiddellijk het initiatief worden genomen om te komen tot onderhandelingen over deze brandende kwestie: de overdracht van Nieuw-Guinea aan de Republiek, het afstand doen van de monopolistische positie van het Nederlandse kapitaal in Indonesië en het afstand doen van alle andere bepalingen van de RTC.

Zes bezwaren

Hierover is in Nederland een grote discussie gaande. Van officiële en niet-officiële zijde worden daartegen grote bezwaren aangevoerd. Ik zou er een paar willen bekijken. Het e e r s t e bezwaar is het Nederlands prestige. Ons prestige laat het niet toe, zo wordt gezegd, thans met Indonesië opnieuw aan de tafel te gaan zitten en nog minder uit eigen beweging een conferentie te organiseren. Om wiens prestige gaat het hier? De koloniale reactie heeft dit conflict uitgelokt en dreigt van kwaad tot erger te gaan. Als progressief Nederland hieraan een einde maakt, betekent het dan verlies van prestige? Misschien voor de reactie, maar het betekent een prestigewinst voor Nederland, niet alleen in Indonesië, maar in de gehele wereld. Door wat er nu gebeurt en ge-

beurd is, overlaadt Nederland zich met schande en schaadt zijn eigen belangen. Het is er de oorzaak van, dat het woord Nederland en de woorden koloniale uitbuiter in de gehele wereld synoniemen zijn gebleven.

Wie beweert tot onderhandelen bereid te zijn, doch geen initiatief van Nederlandse zijde wenst te nemen uit prestige-overwegingen, verlangt dus van de Indonesische regering, dat zij het initiatief neemt, want één van beide moet toch het eerst beginnen. Het prestige van de Indonesische regering schijnt niet te wegen. Waarschijnlijk meent de regering, dat prestige iets is voor blanken en niet voor bruinen, zo iets als de mentaliteit van Little Rock. Dat schuilt achter het argument, dat Nederland uit prestige-overwegingen geen initiatief kan nemen.

Het t w e e d e bezwaar kan men weergeven met de woorden: Right or wrong, my country. Wij zijn in een conflict met het buitenland en dan behoort iedere Nederlander, om het in het Duits te zeggen, das Maul zu halten en achter zijn regering te gaan staan. In die geest ongeveer heeft men in de Eerste Kamer de PvdA-fractie gepoogd de mond te stoppen. Welk een valse redenering! Als een regering een koloniale politiek voert, die een ramp dreigt te ontketenen, is het de plicht van iedere vaderlander, die bezorgd is voor zijn „country", zijn regering een halt toe te roepen. Wie zwijgt, stemt toe en maakt zich medeplichtig.

Er is nog een d e r d e argument voor het behoud van Nieuw-Guinea Het zou in het belang van de Papoea's zijn.

Er wordt gezegd: Het is de roeping van Nederland om na drie eeuwen verwaarlozing de Papoea's uit het stenen tijdperk naar de beschaving te voeren. Het is nauwelijks de moeite waard, dit argument te ontzenuwen. Tal van Nederlanders, die op dit punt bekwamer zijn dan ik, hebben het onzinnige van deze redenering aangetoond en hebben ook aangetoond, dat het geen redenering, maar een uitvlucht is om de overdracht van Nieuw-Guinea tot sint-juttemis uit te stellen. Hoe is het in hemelsnaam mogelijk, dat men op het idee komt de Papoea's de cultuur deelachtig te doen worden via de Nederlandse taal? Voor mij zijn de Papoea's allerminst minderwaardig. Integendeel. In de jongste geschiedenis is herhaaldelijk gebleken, dat ethnografische eenheden, die eeuwen in ontwikkeling achter zijn geweest, diezelfde beschaving en soms een grotere kunnen tonen, dan de z.g. oude cultuurvolkeren. Maar om die Papoea's, ook al zouden zij zeer begaafd zijn, via de Nederlandse taal tot de cultuur te leiden, is erg moeilijk en is alleen nuttig voor degenen, die gedurende een onbeperkte tijd Nieuw-Guinea bezet willen houden. Wie enige ondervinding heeft met vreemdelingen, die de Nederlandse taal willen leren, weet, dat het vaak vele jaren duurt voordat men het onderscheid leert kennen tussen ei en ij en voordat men „sch" leert uitspreken.

Moeten de Papoea's van Nederland de democratie leren? Och, zij hebben het op het ogenblik beter dan wij wat de democratie betreft. Zij hebben nog een vrije tam-tam. Wij kunnen in Nederland niet eens door de radio tot elkaar spreken zonder Radioraad. Dat instituut kent men in Nieuw-Guinea niet. Moeten zij van Nederland leren hoe vredelievende mensen van de radio weg te drijven? Op democratisch gebied

kunnen zij niet zoveel goeds van Nederland leren. Zij kunnen in dezen meer van Indonesië leren. Daar worden de burgemeesters door de gemeenteraden gekozen; dat recht heeft geen enkele gemeente in Nederland.

Een v i e r d e bezwaar betreft het materiële belang. Dr. Drees heeft in de Eerste Kamer onomwonden gezegd: Wij hebben geen materieel belang bij Nieuw-Guinea. Dat is zo, want alleen al bij overdracht zal op de begroting voor Nieuw-Guinea 80 miljoen van de rijksuitgaven wegvallen. Bovendien zouden belangrijke bezuinigingen op militair gebied kunnen worden bereikt. Het grootste materiële voordeel, dat aan een overdracht van Nieuw-Guinea zou zijn verbonden, is in deze situatie de mogelijkheid om de Nederlandse handelsbelangen te redden en om de Nederlandse bedrijven in Indonesië het voortbestaan mogelijk te maken, wanneer dit gebeurt op voet van gelijkheid met andere ondernemers.

Er is nog een v ij f d e bezwaar. Men zegt: Als wij toegeven aan Indonesië, komt het communisme aan de macht. Hierop wil ik in het bijzonder ingaan, want de politiek van de communistische partij in Indonesië is niet de politiek van de machtsgreep en is niet de politiek van een burgeroorlog of gewelddadige omverwerping van het thans bestaande regime.

Het doel van de Indonesische revolutie, dat ook de communisten in Indonesië onderschrijven, is de opheffing van de imperialistische overheersing, in de eerste plaats door de Nederlanders. Het gaat om het opheffen van de feodale verhoudingen in het binnenland, om de ontwikkeling en de industrialisatie en om het voeren van een neutrale buitenlandse politiek ten gunste van de wereldvrede. Als er sprake is van macht, dan is dat geen macht, die eventueel door het communisme zal worden veroverd, maar dan is er alleen sprake van een macht, berustend op het nationale front, waarvan de kern gevormd wordt door de samenwerking tussen de PNI en de PKI. Beide partijen vullen elkaar aan en naar onze mening is het ondenkbaar, dat er tussen die partijen, zo er al meningsverschillen zijn of misschien nog kunnen ontstaan, een zodanige verwijdering zal ontstaan, dat zij elkaar niet langer zullen aanvullen. Het lot van Indonesië en van de Indonesische revolutie is in handen van deze twee partijen.

Nu zwaaien de kolonialisten met het rode spook in Indonesië. Ach, dat is toch heus niet erg origineel. Het zwaaien met het rode spook is al een heel oud kunstje. Dat deed Hitler, toen hij de Juden und die Kommunisten van alles de schuld gaf. Dat doen ook degenen, die nu zeggen, dat de communisten in Indonesië hun slag willen slaan. De Indonesische vlag is niet enkel rood, maar rood en wit. Het is de nationale vlag. Maar wat schuilt er achter dit zwaaien met het rode spook? Daarachter schuilt de begeerte naar een machtsgreep van het fascisme in Indonesië, zoals op Sumatra al is gebeurd. Dat wil men op heel Indonesië overplanten.

Een z e s d e bezwaar is, dat wij wel zouden willen onderhandelen, maar niet met degenen, die nu aan het bewind zijn. Ik zou willen vragen: wanneer heb ik dat liedje al eens eerder gehoord? Heeft indertijd ook niet reeds de heer Van der Plas, de man van de secret service en

de eerste pretendent naar de regering in Indonesië, vlak na de bevrijding van Indonesië van de Japanse bezetting datzelfde gezegd? Hebben ook niet de heer Van Mook en de ministers Logeman en Jonkman gezegd: wij willen wel onderhandelen, maar niet met Sukarno, niet met degenen, die op het ogenblik aan de macht zijn? Dat was een manoeuvre om de voorbereiding van de koloniale oorlogen te dekken. Nu is het weer een manoeuvre, die moet dienen om de in stilte voorbereide plannen voor verdere agressie te dekken.

Een nieuw kabinet noodzakelijk

Daarom is de conclusie van onze fractie, dat er vóór alles een nieuw kabinet nodig is.

Hoe komen wij aan een nieuw kabinet? Enige tijd geleden is in „Het Vrije Volk" geschreven, dat Nieuw-Guinea indertijd van de RTC-overeenkomsten uitgezonderd werd onder druk van de rechtse partijen en in het bijzonder onder druk van de heer Romme. Wat wilden die rechtse partijen hiermee en wat willen zij nu? Is het misschien in het belang van de missie en de zending, dat zij zo fanatiek vasthouden aan het behoud van Nieuw-Guinea? Maar het is toch bekend, dat missie en zending op Java juist grote moeilijkheden ondervinden door het feit, dat Nederland onwrikbaar wil vasthouden aan Nieuw-Guinea. Dat is ook begrijpelijk. Het is moeilijk om de Bergrede te verkondigen, als men optreedt als het Sanhedrin of zelfs als Pontius Pilatus. Wat kan er nog anders achter zitten? Er wordt van zekere zijde, die min of meer ingewijd is, de hypothese geopperd, dat er bepaalde fanatieke kringen zijn in de r.-k.-missie in Europa en niet in Indonesië, die van Nieuw-Guinea als ideaal werkterrein geen afstand willen doen, die alle redelijkheid, alle argumentatie, alle argumenten, die het tegendeel aantonen, op zij zetten uit een soort verblind fanatisme. Inderdaad de argumenten, die voor het behoud van Nieuw-Guinea naar voren worden gebracht, zijn zó onhoudbaar, dat men ten slotte geneigd zou zijn, aan deze lezing gehoor te schenken.

Maar wanneer de rechtse partijen of de leidende kringen uit de rechtse partijen verantwoordelijk zijn voor het huidige conflict, is er een reden te meer een nieuwe regering te vormen, die met deze schuld niet langer is belast. Dit heeft de PvdA in de hand. Als zij geen nieuwe regering vormt, is het niet meer te aanvaarden, dat zij de schuld voor eventuele gevolgen van het conflict inzake Nieuw-Guinea en andere vraagstukken afschuift op de rechtse partijen. Doet zij dat niet, dan heeft deze zogenaamde linkse partij mede de volle schuld en verantwoordelijkheid te dragen.

Na Bandung... Cairo

DE Aziatisch-Afrikaanse solidariteitsconferentie, die omstreeks de jaarwisseling in de hoofdstad van de Egyptische Republiek Cairo werd gehouden, heeft opnieuw getoond tot welk een enorme omvang de strijd en de solidariteit van de volkeren in de Aziatische en Afrikaanse landen is gerezen. Vliegtuig na vliegtuig bracht in die december-dagen van het vorig jaar delegaties van de jonge en tegelijk zo oude naties uit alle delen van deze twee gigantische continenten en in de aula van de Cairose Universiteit legden zij getuigenis af van hun onwrikbare wil aan het kolonialisme een eind te maken en de vrede te verdedigen.

Er waren velen, die elkaar enkele jaren geleden ook reeds hadden ontmoet op de conferentie van Bandung; Cairo vormde dan ook een voortzetting van de Bandung-conferentie, al was het karakter enigszins anders. Het waren nu geen regeringshoofden, die bijeen kwamen, doch afgevaardigden van de solidariteitscomité's, die in alle landen waren gevormd. Zoals echter zelfs de „Nieuwe Rotterdamse Courant" moest toegeven, is dat geen reden om de betekenis van deze conferentie te onderschatten, omdat de vertegenwoordigers van vele dezer landen de taal van hun regering spraken. En waar dat niet het geval mocht zijn — zoals met Irak en Jordanië — spraken deze vertegenwoordigers de taal, die „zeker weerklank vindt bij brede lagen van de bevolking van die landen", aldus dit blad.

Nog nooit in de geschiedenis van de Aziatische en Afrikaanse landen is er zulk een grote en omvangrijke conferentie gehouden; zij toont, dat de strijd tegen het kolonialisme tot nieuwe hoogten is gekomen en steeds meer landen omvat. Waren in Bandung 29 landen vertegenwoordigd, in Cairo waren dat bijna 50 landen, omdat nu ook afgevaardigden van de 200 miljoen zielen die nog in openlijke koloniale slavernij leven en internationaal nog niet vertegenwoordigd zijn, aan de conferentie konden deelnemen en meespreken. Er waren afgevaardigden van volkeren in Afrika, die voor het eerst op een internationale conferentie vertegenwoordigd waren. Representatief was de conferentie dus in alle opzichten.

Groeiend zelfbewustzijn

Zoals bekend, had de conferentie van Bandung in 1955 geleid tot overeenstemming op basis van de vijf principes van vreedzame co-existentie. Zij had de „geest van Bandung" geboren doen worden. De solidariteitsconferentie in Cairo was een resultaat van de groei van de geest van Bandung.

In de ruim twee jaar die achter ons liggen, heeft de geest van Bandung grote en diepgaande gevolgen voor geheel Azië en Afrika gehad. De volkeren van Azië en Afrika hebben nieuwe overwinningen geboekt in hun anti-koloniale strijd. Soedan, Marokko, Tunis, Ghana en Malakka hebben hun onafhankelijkheid geproclameerd. De vlammen van de anti-koloniale strijd zijn, ondanks onderdrukking door de im-

perialisten, opgelaaid in Algiers, Oman, Jemen, Cyprus, Kenya, Kameroen, Ifni en andere streken. Bovenal echter heeft de solidariteit van Bandung, met steun van de Sowjet-Unie en de andere socialistische landen, een eind gemaakt aan de koloniale agressies tegen Egypte en Syrië. De afgevaardigden kwamen nu bijeen in het besef van een groeiende kracht en een gestegen zelfbewustzijn.

Er zijn in Azië en Afrika nog vele brandende problemen op te lossen en daarover is van gedachten gewisseld. Maar voor alles heeft deze conferentie in Cairo nog weer eens duidelijk gemaakt, dat de tijd waarin het lot van oorlog en vrede in enkele Westelijke hoofdsteden werd beslist, definitief voorbij is. De Cairo-conferentie, die werd gehouden kort nadat de NAVO in Parijs bijeen was geweest, waar de Amerikaanse imperialisten hun plannen voor raketbases in de gehele wereld ontvouwden en vlak voor de conferentie van het Bagdad-pact begon, sprak zich uit tégen de aanleg van die bases. Op de conferentie werd krachtig stelling genomen tegen de Eisenhower-leer en de besluiten van de Parijse NAVO-conferentie werden veroordeeld. De gedelegeerden spraken zich uit voor het verbod van proefnemingen met kernwapens en tegen de productie en het gebruik van deze wapens.

Het succes van de conferentie was enorm. Want al hadden venijnzuigertjes alweer tegenstellingen ontdekt en de mislukking voorspelt (de wens is de vader van de gedachte ...) de resoluties van de conferentie werden door de vertegenwoordigers met verschillende politieke opvattingen, godsdienstige overtuigingen en standpunten met a l g e m e n e stemmen genomen. Deze resoluties vormen een werkbasis voor de toekomst op maatschappelijk, economisch, politiek en sociaal terrein. Er is een permanente commissie van de A.A.-landen ingesteld, die op de uitvoering van de besluiten moet toezien. Een Egyptenaar is voorzitter van deze commissie en een Sowjet-gedelegeerde is één van de vier vice-voorzitters.

De Sowjet-Unie was voor het eerst op een conferentie van de A.A.-landen aanwezig en haar gedelegeerden hebben een belangrijke rol gespeeld. Duidelijk kwam op deze Cairo-conferentie tot uitdrukking op welke positieve en vriendschappelijke wijze de Sowjet-Unie de problemen en de moeilijkheden van de A.A.-landen benadert. Zij staat in schrille tegenstelling tot de bejegening, die deze landen van de zijde der imperialisten ondergaan. De Sowjet-plannen werden met instemming en enthousiasme ontvangen. En Amerika? Om het met de woorden van „De Volkskrant" te zeggen: „Amerika is alleen maar vertegenwoordigd in de vorm van spandoeken, waarop staat: „Weg met de leer van Eisenhower".

Sowjet-Unie betrouwbare en sterke vriend

Ja, de Sowjet-Unie heeft een belangrijke rol gespeeld. De reizen van president Worosjilow naar Indonesië, het optreden van de Sowjet-Unie in de internationale organen tegen het kolonialisme, hebben bij de volkeren en vele regeringen in Azië en Afrika het vertrouwen en de vriendschap voor de Sowjet-Unie reeds doen groeien. En de vriendschap en het vertrouwen werden in Cairo nog eens bevestigd. De volkeren van Azië en Afrika zien, wat de Sowjet-Unie wil en d o e t en

plaatsen dit tegenover de daden van de Amerikaanse, Nederlandse en andere imperialisten.

Zij veroordelen de Eisenhower-leer als een instrument tot knechting van de volkeren in het Midden-Oosten. Zij ondervinden de imperialistische wreedheid in bombardementen als van het Tunesische plaatsje Sakiet Sidi Joessef. Zij zien de pogingen van de Amerikaanse imperialisten om de NAVO-, SEATO- en Bagdad-pacten onder één noemer te brengen en zo de oorlogsvoorbereiding verder op te voeren. De aanwezigheid van Dulles in Ankara bij de bijeenkomst van de Bagdadpact-landen, waar Amerika officieel niet bij aangesloten is, laat een streven zien dit door Engeland opgezette oorlogsverdrag onder verdere Amerikaanse controle te brengen en het Midden-Oosten met raketbases te overdekken. Daartegenover staat het voorstel van de Sowjet-Unie tot een vredeszone zonder raketbases in het Nabije- en Midden-Oosten dat diepe indruk heeft gemaakt. Zo zelfs, dat het Amerikaanse streven bij enkele bij het Bagdad-pact aangesloten landen op weerstand stuit en zich binnen dat pact tegenstellingen openbaren. Dit alles geschiedt onder invloed van de Sowjet-politiek.

De Sowjet-Unie is een betrouwbare en sterke vriend in de strijd tegen het imperialisme en voor de economische opbouw van de jonge naties. De woorden van de leider van de Sowjet-delegatie, Rasjidow: „De Sowjet-Unie is altijd bereid het volk van elk land in zijn strijd voor vrijheid en daarmede verbonden voor de versterking van zijn politieke en economische onafhankelijkheid te helpen", waren deze volkeren uit het hart gegrepen. De Westelijke pers constateert het vertrouwen voor de Sowjet-Unie of met woede of met vreze. „Het Parool" probeert in een dol stuk aan te tonen, dat de Sowjet-hulp „eigenlijk" niet zo veel te betekenen heeft en „toch" niet onvoorwaardelijk zou zijn. De „Nieuwe Rotterdamse Courant" doet bezadigder, doch commentarieert met pijn, dat „het Russische... aanbod voor de Afrikaans-Aziatische wereld een bewijs is, dat Rusland achter hen staat (en niet eens zoals de Amerikanen, zijn hulp met politieke voorwaarden belast)".

De gevoelens van de A.A.-landen over de rol van de Sowjet-Unie zijn wellicht het best vertolkt door het Egyptische blad „Al Shaab", wanneer dat in een commentaar zegt: „De verklaringen van de Sowjetdelegatie zullen zonder twijfel verreikende invloed hebben en weerklank vinden in alle Aziatische en Afrikaanse landen, omdat zij worden gestaafd met daden. De Sowjet-Unie stond aan de zijde van Egypte tegen de gewapende agressie en aan de zijde van Syrië tegen de gewapende dreiging; en het heeft nu onvoorwaardelijke economische hulp geboden aan een groot aantal landen met verschillende politieke en economische systemen". Het economisch rapport van de Sowjet-Unie toonde een waarlijk begrip en realistische analyse van de problemen, waarmede de volkeren van Azië en Afrika te maken hebben, aldus dit blad.

Nog steeds grondstoffenleverancier

De resolutie over de technische en economische samenwerking van de conferentie behoort tot de gewichtigste documenten en de econo-

mische problemen hebben tot de belangrijkste onderwerpen van de gedachtenwisseling behoord. Dat is begrijpelijk, omdat de landen van Azië en Afrika, die hun staatkundige vrijheid hebben bevochten, economisch nog in vele opzichten worden onderdrukt en afhankelijk zijn van het imperialisme, terwijl de bevolking in afgrijselijke armoede leeft. De koloniale landen hebben immers voor het imperialisme altijd de rol van afzetmarkt en grondstoffenleverancier vervuld. De kapitaalsuitvoer in de periode van het opkomende imperialisme was er alleen op gericht de grondstoffenbronnen te exploiteren, waardoor de industriële ontwikkeling van de koloniale landen ten achter is gebleven; industrialisatie in de koloniale landen was de nachtmerrie voor het imperialisme en het heeft deze dan ook tégengegaan.

Na de staatkundige onafhankelijkheid voor een aantal landen bleef de economische overheersing bestaan. Zo behielden bijvoorbeeld na de soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië in 1949 de Nederlandse imperialisten hun economische macht; zij bleven de in- en uitvoer, het bankwezen, de mijnbouw, het plantagewezen enz. beheersen. Zij bleven zo ook heersen over de uitvoerproducten, die de voornaamste deviezenbron voor de jonge staten vormen. De jonge staten zijn daarbij veelal afhankelijk van de uitvoer van b e p a a l d e producten, die aan de fluctuaties van de wereldmarktprijzen onderhevig zijn. Bovendien kunnen de imperialisten de productie voor de export saboteren in de poging economische chaos te scheppen en maken zij w è l de deviezen — in de vorm van hun winsten, die zij in de koloniën behalen, over.

Zo zijn deze jonge staten nog steeds gedwongen de rol te spelen van agrarisch en grondstoffenaanhangsel van de imperialistische landen. In de inleiding tot de resolutie over de economische en technische samenwerking wordt dan ook gezegd, dat „ofschoon enige van hen (A.A.-landen) onafhankelijkheid verkregen hebben, hun economie nog altijd aan de tyrannie van het imperialisme onderworpen is". Men was het er verder over eens, dat in vele landen in Azië en Afrika de economie labiel en de werkloosheid groot is, dat de prijzen stijgen en de arbeidersmassa's geen vakbondsrechten genieten, dat de bevolking in grote armoede en onwetendheid leeft.

Ahmed Rashad Ali, leider van de delegatie van Zanzibar, vertelde hoe de Britten proberen de bevolking onderontwikkeld te houden en van opvoeding en politiek leven verstoken laten. In totaal gaan in Zanzibar 10.000 jongens en 5000 meisjes naar de lagere school en slechts 450 jongens en 200 meisjes krijgen voortgezet onderwijs. Dr. Felix Roland Moumie, gedelegeerde van Kameroen, schetste hoe in Algiers 6000 Franse landheren meer dan twee miljoen ha. grond bezitten en elk van hen gemiddeld vaak meer dan 500 ha. De overgrote meerderheid van de bevolking heeft helemaal geen grond. In Kameroen is de electriciteit, die door een Franse maatschappij geleverd wordt, 21 keer zo duur als in Frankrijk. Al de sprekers lieten horen, hoe in hun land de imperialistische overheersing tot een vertrapping van de mensenrechten, koloniale wreedheden, grote armoede, onwetendheid en een laag productiepeil leidt.

Ontwikkel de industrie

Bij deze stand van zaken kwam de Sowjet-delegatie met de mededeling, dat de Sowjet-Unie bereid is om onvoorwaardelijk economische, financiële en technische steun aan de onderontwikkelde gebieden te geven. De leider van de Sowjet-delegatie, Rasjidow, wees op de economische en culturele ontwikkeling van de vroeger onderdrukte en nu vrije republieken van Sowjet-Midden-Azië. Deze ontwikkeling heeft volledig de lasterlijke aantijgingen van de koloniale ideologen weerlegd over de zogenaamde onbekwaamheid van de volkeren van het Oosten om zich onafhankelijk te ontwikkelen en in voorspoed te leven.

Groot enthousiasme en donderend applaus verwierf de bekende econoom, de Azjerbeidzaan A. A. Arzoemanian, die namens de Sowjet-delegatie een economisch rapport bracht en de bereidheid tot steun nader toelichtte. De Sowjet-Unie is bereid industrie-complexen aan te leggen of transportmogelijkheden te verbeteren. Binnen haar economische mogelijkheden wil zij technici uitzenden of zonodig studenten opleiden of steun verschaffen in de vorm van credieten of technische hulp. De handelspolitiek van de Sowjet-Unie is gebaseerd op gelijkheid en wederzijds voordeel. „De Sowjet-Unie", zo zei Arzoemanian, „dringt zijn partners nooit goederen op, die zij niet nodig hebben en tracht nooit hun productie te vernietigen of met hen op dit gebied te concurreren".

De Sowjet-Unie verleent in de practijk reeds hulp aan India, Birma, Afghanistan, Indonesië en Egypte. Begin januari werd bekend, dat 16 Sowjet-experts op Ceylon zijn aangekomen om een studie te maken van de benodigdheden op het gebied van irrigatie, damconstructies, krachtcentrales, mijnbouw enz. en om op basis van dit onderzoek verdere samenwerking tot stand te brengen. Deze Sowjet-hulp stelt het Westen, dat de mond steeds vol heeft over „hulp aan onderontwikkelde gebieden" voor een dilemma. Alleen al het bestaan van de Sowjet-Unie en de socialistische landen, die bereid zijn de zwak-ontwikkelde landen te steunen, is een ernstige hinderpaal voor hun koloniale politiek. Zij zijn gedwongen toezeggingen te doen, doch willen via hun „hulpverlening" een nieuw kolonialisme tot uitdrukking brengen en overheersing onder nieuwe vormen laten voortbestaan. Bovendien wensen zij de A.A.-landen tot militaire pacten te brengen, hetgeen het „Algemeen Handelsblad" de verzuchting deed slaken, dat het Westen zich reeds jarenlang op het verkeerde front concentreert. „De pactomanie van Dulles", zo merkt het blad op, „verhindert hem te zien, welke winsten de Sowjet-Unie maakt op economisch, sociaal en ideologisch terrein en niet in het minst in Azië".

Tegenover de Amerikaanse politiek van vernedering en economische afbraak staat het perspectief, dat de Sowjet-Unie de afhankelijke en koloniale landen biedt. A. A. Arzoemanian wees er in zijn economisch rapport op, dat industrialisatie een beslissende rol speelt bij de ontwikkeling van de nationale economie van de onderontwikkelde landen, als zij zich politiek van het imperialisme hebben bevrijd. Industrialisatie zal gebaseerd moeten worden op een hoog ontwikkelde industrie van

productiemiddelen, de fabricage van de meest uiteenlopende productie-instrumenten, met inbegrip van machinerieën en verscheidene soorten van energie-bronnen. Het probleem van de markten en kapitaalsinvesteringen is voor de Aziatische en Afrikaanse landen niet onoplosbaar, indien zij eenmaal met de uitbreiding van hun eigen productiemiddelenindustrie beginnen. Deze landen zullen hun eigen rijke bronnen kunnen exploiteren en tot nauwe onderlinge samenwerking komen. Het gebruik van plaatselijke middelen en grondstoffenbronnen is de beslissende voorwaarde voor een economische herleving van de onderontwikkelde gebieden, maar dat sluit geen hulp van anderen uit.

Aziatisch-Afrikaanse planning

De opbouw van de Aziatische en Afrikaanse landen is een enorme taak met vele problemen. De economische resolutie bevat zeer vele aanbevelingen, waarin ook nadrukkelijk wordt gewezen op de noodzaak van samenwerking tussen de verschillende Aziatische en Afrikaanse landen. In de inleiding wordt gezegd: „In de huidige fase, waar de imperialistische machten hun krachten verenigen, achten de volkeren van Azië en Afrika het nodig hun solidariteit te versterken. Zij zijn van mening, dat zij samen moeten werken om de economische ontwikkeling te verzekeren en hun plannen op basis van wederzijds belang te coördineren". Tijdens de conferentie werd erop aangedrongen, dat de Aziatische en Afrikaanse landen gezamenlijke ontwikkelingsprogramma's zullen opstellen. Speciale schema's, die rekening houden met de bijzonderheden van elk gebied en die gebaseerd dienen te zijn op de mobilisatie van alle materiële en technische bronnen, zouden uitgewerkt dienen te worden.

Zo een „allesomvattende planning" kan voor Azië en Afrika van bijzondere betekenis zijn, omdat de moderne techniek de mogelijkheden biedt bedrijven met een grote capaciteit te bouwen. De beperktheid van de binnenlandse markt, (armoede en de nog niet gegroeide behoefte) stelt echter aan zulke bedrijven nog zekere grenzen. De bouw van moderne bedrijven zal de productie van bepaalde goederen meer kunnen doen stijgen, dan de afname-mogelijkheid op de binnenlandse markt toeneemt. Door coördinatie van de plannen en de ontwikkeling van de handelsbetrekkingen kunnen de verschillende landen dan echter afzetmarkten voor hun waren vinden. India voert b.v. reeds naaimachines, fietsen en textielgoederen uit, hoewel men geenszins kan zeggen, dat haar eigen bevolking geen behoeften meer aan zulke goederen heeft. De afzetmogelijkheden op de binnenlandse markt hangen natuurlijk nauw samen met de koopkracht van de bevolking.

De resolutie roept op tot samenwerking bij de „alzijdige ontwikkeling van de economie door industrialisatie om het levenspeil van de volkeren te verhogen". Men wil daarbij tot doorvoering van de volgende maatregelen komen: a) afschaffing van de benadeling van de onderontwikkelde landen in hun handel met het Westen; b) het vaststellen van gunstige wereldmarktprijzen voor de grondstoffen; c) het vaststellen van deviezenkoersen, die de ontwikkeling van de economie van de zwak-ontwikkelde landen bevorderen; d) uitbreiding van de

handel tussen landen ongeacht hun economische en sociale systeem; e) aanwending van de natuurschatten van ieder land ten bate van zijn volk; f) ontwikkeling van de economische betrekkingen tussen de landen zonder afbreuk te doen aan hun nationale onafhankelijkheid en soevereiniteit.

Sinds de conferentie van Bandung zijn er talrijke handels- en ondersteuningsovereenkomsten tussen de Aziatische en Afrikaanse landen gesloten en de conferentie stelde met voldoening vast, dat de handel tussen de A.A.-landen een belangrijke uitbreiding ondergaan heeft. (In 1957 kwamen b.v. handelsovereenkomsten tot stand tussen Syrië en Pakistan, Soedan en Saoedie-Arabië, China en Marokko, Egypte en de Koreaanse Volksrepubliek. China heeft handelsovereenkomsten met Indonesië, India, Birma, Egypte en vele andere landen. De Cairo-conferentie heeft de Kamers van Koophandel der A.A.-landen aanbevolen eind 1958 een bijeenkomst te houden om middelen te bespreken de economische samenwerking verder te bevorderen).

Tot één van de belangrijkste verklaringen in de economische resolutie behoort verder, dat „nationalisatie een wettelijke maatregel en het recht van iedere staat is in overeenstemming met de principes van de nationale soevereiniteit".

De Syrische delegatie noemde in haar rapport nationalisatie een wettig middel en erkend recht om de nationale economie te ondersteunen. Nationalisatie is een levensvoorwaarde voor de uitvoering van ontwikkelingsobjecten en in dit verband wees Syrië op de voordelen, welke Egypte uit de nationalisatie van het Suez-kanaal getrokken heeft.

Op de conferentie van Cairo zijn vele interessante denkbeelden gelanceerd en ook vele plannen geopperd. Er zal in de komende jaren zeker nog veel over geschreven worden en de reeds begonnen economische samenwerking tussen de Aziatische en Afrikaanse landen zal steeds weer nieuwe ervaringen opleveren. Vast staat, dat de periode van de industriële ontwikkeling van Azië en Afrika is ingezet.

Betekenis voor Nederland

Voor Nederland heeft deze solidariteitsconferentie nog een bijzondere betekenis gehad. Onomstotelijk trad nogmaals aan de dag, dat de volkeren van Azië en Afrika Indonesië steunen in zijn strijd om Nieuw-Guinea.

Nieuw-Guinea is een apart punt van bespreking geweest en de conferentie sprak unaniem als haar mening uit, dat „Nieuw-Guinea een onafscheidelijk deel van de Republiek Indonesië is". Achttien honderd miljoen mensen uit koloniale en afhankelijke landen ondersteunen de eis tot teruggave van West-Irian. Maar dat niet alleen, ook de door Indonesië getroffen maatregelen om haar eisen kracht bij te zetten, werden volkomen onderschreven. Zo zegt de resolutie: „De conferentie erkent, dat alle territoriale wateren, die de Indonesische Archipel omspoelen en tussen deze eilanden liggen, uitsluitend onder de nationale soevereiniteit van Indonesië vallen. De conferentie keurt de stappen goed, die de Indonesische regering genomen heeft om de rechtmatige terugkeer van West-Irian te bereiken". De conferentie beveelt de na-

buurlanden van Indonesië aan niet aan Nederland toe te staan, dat het hun havens en vliegvelden voor wapen- en troepentransporten of voor welke aan Indonesië vijandige daden dan ook gebruikt.

Het toont nogmaals hoe z w a k het Nederlandse imperialisme in zijn strijd om Nieuw-Guinea staat. En hoe z w a k het ook staat bij het organiseren van contra-revoluties tegen de wettige Indonesische regering.

De Nederlandse koloniale „super-democraten", verdedigers van „recht" en „democratie", stellen hun hoop op een kleine groep door het Indonesische volk uitgestoten avonturiers. Deze avonturiers hebben geen aanhang onder het volk, doch via een marionetten-tegenregering willen de imperialisten zich een aanleiding verschaffen tot interventie tegen de Indonesische Republiek. Laten zij zich echter niet vergissen, want het zijn juist ook déze praktijken, die op de solidariteitsconferentie van Cairo werden doorzien.

In haar resolutie veroordeelde de conferentie „samenzweringen tot het omverwerpen van de nationale regeringen in het belang van de imperialisten"; „de inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van andere landen", alsmede „het aanleggen van buitenlandse militaire steunpunten en het stationeren van strijdkrachten in vreemde landen".

Het is precies deze stellingname, die de positie van het Indonesische volk in het aangezicht van een dreigende interventie zo enorm versterkt. Cairo veroordeelde „het imperialisme in al zijn vormen en verschijningen" en het Indonesische volk is vastbesloten zijn eenmaal veroverde onafhankelijkheid niet meer af te staan. Het vindt daarbij steun in de socialistische landen, in de A.A.-landen en bij de democraten in Nederland.

De uitslag van de strijd is niet twijfelachtig. De onafhankelijkheidsbeweging van de volkeren in Azië en Afrika heeft de grondslagen van het imperialisme al doen schudden en de krachten van het imperialisme belangrijk verzwakt. De wederzijdse hulp tussen de krachten van het socialisme en de nationale onafhankelijkheidsbeweging, die zich aan het ontwikkelen is, vormt in onze dagen een machtige kracht voor het behoud van de vrede.

In 1957 zijn er drie grote internationale bijeenkomsten geweest, die duidelijk het nieuwe keerpunt in onze geschiedenis hebben aangetoond: de Moskou-ontmoeting van de communistische en arbeiderspartijen, waar de hechte eenheid van de communistische wereldbeweging bleek; de Parijse NAVO-conferentie, die de innerlijke tegenstellingen in het imperialistische kamp niet langer kon verdoezelen en de Aziatisch-Afrikaanse solidariteitsconferentie, die de groeiende solidariteit van de afhankelijk en koloniale gebieden toonde. De krachten van het socialisme en van de onafhankelijkheidsbeweging zijn in opmars en beslissend sterker, terwijl het imperialisme steeds verder in verval raakt. En geen imperialist die deze ontwikkeling kan tegenhouden.

HENK DE VRIES

OVER DE VRIJHEID VAN DE KUNSTENAAR

Enkele opmerkingen bij twee Roemeense gedichten

Het valt niet te ontkennen dat de drang naar „vrijheid", bij oneindig veel mensen, zeer groot is. Het is niet zeldzaam dat een arbeider bevestigt, dat hij liever een boterham minder zou eten, als hij maar vrij is. En onder die vrijheid verstaat de arbeider voornamelijk: niet leven onder een dictatuur zoals deze van Hitler, Mussolini of Franco.

De bourgeoisie die de vrijheidszin der arbeidende klasse heel goed kent, — dat heeft zij trouwens tot haar eigen nadeel ondervonden, — tracht van die zin voor vrijheid misbruik te maken, om h a a r vrijheid te bestendigen.

Door middel van radio, televisie en literatuur, stelt zij de werkelijke democratische krachten, en de communisten in het bijzonder, voor, als degenen die de „vrijheid" willen beknotten en een dictatuur willen instellen welke nog slechter is dan die van het fascisme.

Het is een feit dat vele mensen, overrompeld door de dagelijkse stroom van een zeer handige campagne, deze voorstelling van zaken soms geloven en aanvaarden.

Terwijl de arbeiders echter minder vatbaar zijn voor valse bespiegelingen over de vrijheid, omdat zij in het productieproces aan den lijve ondervinden wat de draagwijdte er van is, komen de intellectuelen en kunstenaars daarentegen, door de aard van hun opvoeding, door de aard van hun levenswijze, dieper onder de indruk van een zodanige propaganda.

Na het 20ste Congres der Communistische Partij van de Sowjet-Unie, heeft de reactie nog harder geschreeuwd. Zij maakte zich meester van de openlijk toegegeven fouten, om alles in een negatief licht te stellen, en zei geen woord over de vaste wil van het 20ste Congres, dergelijke fouten n o o i t meer toe te laten. Maar ja, misschien is de reactie z o n d e r fouten en beschouwt zij twee wereldoorlogen in het tijdsverloop van amper 25 jaar, als zeer noodzakelijk voor het welzijn van de mensen....

Wat er ook gebeure, zo lang de bourgeoisie adem zal kunnen halen, zo lang zal zij pogen verwarring te zaaien in de rijen van degenen die opwaarts willen.

„In de wereld van vandaag," zei kameraad Chroesjtjow, „is er een heftige strijd gaande tussen twee ideologieën: de socialistische en de burgerlijke...."

Wij zouden geen marxisten-leninisten zijn, indien wij onverschillig en passief bleven tegenover de pogingen van de bourgeoisie, die om het ideologisch front heen, de krachten van het socialisme wil verzwakken. Tegen de kunstenaars, die juist op het ideologisch front staan, huilt de bourgeoisie: „De vrijheid van schepping voor de kunstenaar,

op een eigen, persoonlijke wijze, bestaat niet in de landen van het communisme!"

Door een beroep te doen op het individualisme van de kunstenaar, wil de reactie het egoïsme in de persoonlijkheid van de kunstenaar aanwakkeren en zijn verantwoordelijkheid tegenover de wereld waarin hij leeft, naar de achtergrond verschuiven. Verantwoordelijkheid! De betekenis van dit woord is niet te scheiden: van de „vrijheid". En tegenover de wilde leuze van de bourgeoisie: Bij ons mag een kunstenaar schrijven wat hij wil!— stellen wij de kalme en diepgaande vragen van Maxim Gorki: Welke zin heeft het wat u doet? Welke zin heeft het voor u en voor de anderen samen?

Schrijven wat men wil, raaskalt de bourgeoisie, maar het mag bijvoorbeeld over Algerië niet zijn of men verbiedt de bladen, en niet alleen de communistische bladen! Schrijven wat men wil, maar de Kongolezen weten beter. Schrijven wat men wil, maar vraag het eens aan André Stil, Nazim Hikmet, Jorge Armado, Anna Seghers, Stefan Heym, Charlie Chaplin en honderden anderen. Doch misschien hebben wij geen benul van de vrijheid, en zijn de hysterische uitlatingen van een Henry Miller in zijn „Tropic of Capricorn" de toppunten van vrijheid: — „Ik wil de aarde vernietigen," schreeuwt Miller. En verder: „Dood, dood, dood. Dood iedereen ... de jongen en de ouden, de goeden en de slechten."

De vrijheid om te doden, de vrijheid om aan te sturen op moord, hebben wij niet nodig. Voor zulke vrijheid, bedanken wij.

Geef ons dan maar liever de boeken van Gorki, met zijn zin voor verantwoordelijkheid tegenover mens en maatschappij, geef ons dan maar liever Aragon en zijn gedicht „Liberté", geef ons maar Theun de Vries, geef ons nog veel kunstenaars die steunen op „het socialistische realisme."

Zeker, het socialistisch realisme, dat alleen een methode is om de inhoud van een kunstwerk op een hoger peil te brengen, kan men niet opdringen aan de kunstenaars. Men kan er slechts naar streven de niet-communistische kunstenaars te overtuigen, dat hun werk iets heel anders kan zijn dan zij er nu van maken, en dat hun kunstschepping kan bijdragen tot de vrede en een leven dat waard is geleefd te worden.

Doch andere kunstenaars in de progressieve stroming brengen, betekent niet dat wij afstand moeten doen van onze historische, dialectische kijk op de ontwikkeling der kunst en de toepassing er van in de kunst.

Onze opvattingen doen geenszins afbreuk aan de vrijheid van schepping, integendeel! Het dialectisch materialisme laat ons toe beter de polsslag van het werkelijke leven te voelen en uit te beelden. En het werkelijke leven bestaat niet zonder sentiment, zonder hart, zonder sexe en zonder liefde!

De burgerlijke critiek verwijt ons regelmatig dat de communistische schrijvers geen oog en gevoel hebben voor deze facetten van het leven. Niets is minder waar!

Zie bijvoorbeeld het gedicht „De Schone"*) van de Roemeense schrijver Victor Tulbure.

DE SCHONE.

Zo jong gelijk de eerste bloei is zij,
Een druppel dauw die glinstert op de vrucht.
Haar gang is als het water der vallei,
Haar borsten: witte duifjes in hun vlucht.

Papavers vlammen op wanneer zij huppelt licht en los.
De zware takken buigen zich en fluist'ren met elkaar.
De wind die blaast niet meer, hij liet zijn adem in het bos.
Als zij voorbijgaat, keren alle bloemen zich naar haar.

Maar niet blind zijn voor de schoonheid van een vrouw, of voor de sexuele gedragingen der mensen, wil niet beduiden dat men deze dingen tot het summum der kunst moet verheffen, zoals het grootste deel der burgerlijke schrijvers doet. Want het is de gewoonte van zeer vele burgerlijke kunstenaars, zich speciaal te buigen over de sexualiteit, over pathologische gevallen en dergelijke meer, welke over 't algemeen zeer weinig bijbrengen aan de mensen. Het leven van de mensen tot deze zaken alleen herleiden en ze ontdoen van hun economisch, politiek en sociaal verband, is wetens en willens de vrijheid van de mensen en de vrijheid van de kunstenaar inkrimpen.

Aan de verdediging van zulke kleine, in zich zelf gekeerde individualistische vrijheid, welke zich opsluit in een kooi, doen wij niet mede.

Wij zijn voor de vrijheid zonder traliën, voor een machtige vrijheid, een vrijheid welke hoog stijgt zoals de adelaar, en de toppen der bergen raakt. Wij zijn voor een vrijheid die de werkelijkheid ziet in haar geheel en in haar ontwikkeling. Wij zijn voor de vrijheid van het hart, dat niet alleen slaat voor onszelf, maar ook voor anderen, zoals zo mooi verwoord werd door de Roemeense dichter Demostene Botez.

AAN MIJN HART.

Gij schijnt vermoeid, o arme hart van mij.
Uw slagen kloppen zwakker dan voorheen,
Als pijnlijk, hinkend stappen aan mijn zij,
En zeggend: uw kracht blijft niet van steen.

Gij tikt al sedert zestig jaren lang,
En op uw maat dans ik de wals van 't leven.
Al ben ik sterk, al ben ik zwak of bang,
Ons lot is eeuwig aan elkaar geweven.
Ik weet dat gij de volle rust betracht,
En dat gij 't diepe leed niet kon ontgaan
Der liefde voor de mensen en de dingen.

Gij moet vergeten al wat lijden bracht,
Mijn hart, en nog een weinig verder slaan,
Opdat ik nog wil spreken en wil zingen!

GEORGE VAN ACKER
(Eeklo, België).

*) De vertaling van dit gedicht en van het volgende is van de hand van de schrijver van dit artikel. Deze vertaling is min of meer vrij, maar niets van het essentieële ging verloren.

Communisten regeren Kerala

BIJ de verkiezingen voor het centrale parlement en voor de wetgevende vergaderingen van veertien staten van de Indische Unie in de lente van 1957 behaalde de Communistische Partij van India de overwinning in de staat Kerala. In deze staat, die in 1956 was gevormd, verkreeg de communistische partij ongeveer 36 pct. van de stemmen en 60 van de 126 zetels. De communisten vormen daarmee de grootste fractie in het nieuw gekozen parlement. Tezamen met de zes onafhankelijken, die door de communistische partij in de verkiezingscampagne werden ondersteund, hebben zij de absolute meerderheid en de gouverneur van de staat gaf hun de opdracht de regering te vormen.

Zo ontstond voor de eerste maal in de geschiedenis van de volken van India een communistische regering in een van de staten der Indische Unie. Een groot deel van de bevolking van de staat Kerala had zich uitgesproken voor het programma van de communistische partij en bracht daarmee tot uitdrukking, dat zij in deze partij volledig vertrouwen heeft en haar ziet als de leidster van de massa's.

Het ontstaan van een communistische regering binnen de Indische Unie is van historische betekenis. Zowel voor de staat Kerala als voor de gehele democratische beweging in India vormt de verkiezingsoverwinning van de communisten in Kerala een keerpunt. De strijd, die de Communistische Partij van India al meer dan twintig jaar voert, is in een nieuwe etappe getreden.

Deze verkiezingsoverwinning is de communisten niet in de schoot gevallen. De jarenlange opofferende strijd van de thans in Kerala regerende communistische staatslieden is daarvan een duidelijk bewijs. De huidige leiders van de communistische partij in Kerala waren steeds al de actiefste leiders van de nationale en sociale bevrijdingsbeweging. Het grootste deel van de leidende communisten in Kerala begon zijn politieke optreden in de rijen van de Congrespartij aan het eind van de twintiger en het begin van de dertiger jaren, zoals E. M. S. Namboodiripad, C. A. Menon, K. G George, T. S. Thomas, e.a. Later gingen zij over naar de communistische partij of stichtten zoals K. G. Gopalan en E. M. S. Namboodiripad een organisatie van de communistische partij in het zuiden van het land.[1])

In de grote massastrijd van 1938 en van 1946 (een massale beweging in Travancore, een hongermars van de boeren naar Madras, enz.) streden de tegenwoordige leiders van de communistische partij en de leiders van de communistische regering van Kerela in de voorste rijen.

Zij hebben aan bijna alle grote gebeurtenissen van de nationale en sociale bevrijdingsbeweging deelgenomen; midden onder het volk geleefd en het geleid in de strijd tegen de onderdrukkers. Hun namen zijn nauw verbonden met de revolutionaire strijdtradities van de Malayalam-sprekende bevolking in het zuiden van India.

De communisten in Kerala is het gelukt sterke partij-organisaties te vormen onder de arbeiders in de industrieën, die kostbare houtsoorten en de vezels van de cocosnoot verwerken. Het grootste deel van de arbeiders op de plantages heeft zich georganiseerd onder de rode vlag. De Communistische Partij in India

[1]) E. M. S. Namboodiripad, de huidige minister-president van Kerala, kwam voor het eerst in contact met de politieke beweging toen hij student was. In 1932 trad hij toe tot de Congrespartij. Na vijf jaar ervaring in de politieke beweging was hij tot het inzich gekomen, dat hij alleen in de rijen van de communistische partij de belangen van het volk zonder enige beperking zou kunnen dienen. Hij werd één der oprichters van de organisatie van communistische partij in Kerala. Sinds 1943 is hij lid van het centrale comité van de communistische partij van India en sinds 1950 van het politiek bureau.

heeft in Kerala 25.000 leden,[2]) waarvan in vergelijking met haar organisaties in de andere Indische staten het hoogste percentage aan arbeiders. Onder de boeren heeft de communistische partij eveneens grote invloed. Door het werk van de communisten kreeg de boerenbeweging in Malabar[3]) een georganiseerd en doelbewust karakter. Ook onder de intellectuelen winnen de communisten aan invloed. Zij hebben hun aandacht gericht op de vraagstukken van het leven in India en er op aangestuurd, dat ze zelf actief deelnemen aan de strijd van de bevolking in Kerala. Intellectuelen hebben de rijke schat aan volksliederen weer toegankelijk gemaakt voor de werkende mensen. Deze liederen hebben een rol gespeeld bij de vorming van een strijdvaardig bewustzijn en meegeholpen om het door het reactionaire kaste-wezen en religieuze verschillen gespleten volk tot een verenigde strijd aaneen te sluiten. „De grote dichtersvereniging Vallathol .... is een teken van de grote invloed, die de massabeweging onder de rode vlag op het culturele leven in Kerala heeft." („New Age"weekly, 7 april 1957).

Onder de invloed van de communistische partij hebben de Mohammedaanse vrouwen haar pandha (sluier) weggeworpen en zij nemen actief deel aan de politieke strijd. De eerste Mohammedaanse afgevaardigde in Kerala is een vrouw, die lid is van de communistische partij. De invloed van de communistische partij in katholieke kringen neemt toe. De communistische partij in Kerala heeft, steunend op de arbeidersklasse en in bondgenootschap met de werkende boeren, nauwe contacten gelegd met de verschillende lagen van de bevolking. Dat is een van de belangrijkste oorzaken van de overwinning van de communisten bij de verkiezingen van 1957 in Kerala.

De staat Kerala is pas kort geleden ontstaan, bij de reorganisatie van de Indische staten op grondslag van de talen die er worden gesproken. Deze staat verenigt thans twee, resp. drie vroegere bestuurseenheden (Travancore - Cochin, Malabar; Travancore en Cochin waren vorstendommen die in 1949 werden samengevoegd) en heeft de Malayalam-sprekende bevolking in het zuiden van India samengebracht. Deze vereniging was in overeenstemming met de verlangens van de mensen die deze taal spreken. Bij het tot stand brengen er van hebben alle politieke partijen met uitzondering van de communisten gefaald. Alleen de communisten hebben er consekwent voor gestreden. Dit is een verdere oorzaak van hun verkiezingsoverwinning.

*

Kerala telt 13,6 miljoen inwoners, die voor het grootste deel werkzaam zijn in de landbouw. Slechts 13 pct. van de bevolking woont in de steden. Het percentage van het plattelandsproletariaat, van de plantage-arbeiders, is 34 pct., hoger dan in de andere Indische staten. Het plantage-bezit, bijna uitsluitend in handen van buitenlandse kapitalisten, is kenmerkend voor de economie van Kerala. De belangrijkste landbouwproducten zijn: thee, cacaobonen, cocosnoten, rubber, peper en andere specerijen. Het deel van Kerala in de totale rubber- en peperproductie van India is resp. 97 en 92 pct. De export van de belangrijkste landbouwgewassen van Kerala levert 25 pct. op van de dollarinkomsten van India. Dit laat enerzijds zien, welke rol Kerala speelt in het economische leven van India en toont anderzijds in welke mate de economische ontwikkeling in Kerala afhankelijk is van de buitenlandse markt. Omdat de buitenlandse kapitalisten de winsten uit hun plantages bij voorkeur buiten India realiseren, wordt de economie van Kerala beroofd van zeer belangrijke bronnen.

Door de eenzijdige specialisering op cultuurgewassen is Kerala voor de verzorging van de bevolking met levensmiddelen in de loop der tijd afhankelijk geworden van andere staten. Vijftig procent van de benodigde rijst moet worden

[2]) Volgens de laatste gegevens heeft de communistische partij in Kerala thans 56,000 leden.

[3]) Malabar ligt in het zuidwestelijke deel van India.

ingevoerd. In Kerala heerst grote landhonger. De catastrofale toestand van de pachters en de onuitsprekelijke ellende van de plantage-arbeiders voltooien het beeld van de landbouw. Onder het bewind van de Congrespartij werden in de eerste plaats de belangen van de grondbezitters gediend. Alle lasten werden afgewenteld op de boeren, die weinig of geen grond hebben.

De toestand in de industrie is dienovereenkomstig. Kerala is rijk aan uiteenlopende mineralen. De vindplaatsen van monaziet, titaanijzer, rutiel, silimaniet, enz. zijn van grote betekenis voor het opwekken van atoomenergie. Bij de winning van titaanijzer staat Travancore-Cochin (dus een deel van Kerala) op de eerste plaats in India en op de tweede in de wereld. Bovendien bezit Kerala rijke vindplaatsen van potaarde, leem, porceleinaarde, e.a. die eveneens tot nu toe onvoldoende werden benut. Ook de fijne houtsoorten, de rijke visvangst en het onvoldoende gebruik van de waterkracht, tonen over welke grote economische mogelijkheden Kerala beschikt en laten zien, dat de economie van Kerala door een planmatige en op de ontwikkeling van een nationale industrie gerichte economische politiek geleidelijk gezond kan worden en een verhoging van het levenspeil van de werkende bevolking kan worden bereikt.

De buitengewoon moeilijke toestand in de economie van Kerala is veroorzaakt door de eeuwenlange koloniale overheersing. Toen in 1947 de Indische bourgeoisie ook in dit gebied de macht overnam, verwachtte de bevolking, dat nu zou worden begonnen met het opruimen van de ergste economische gevolgen van het kolonialisme.

In de jaren voordien had de Congrespartij verschillende voorstellen aan het volk voorgelegd en beloften gedaan, hoe het economische leven zou worden verbeterd. Maar toen ze aan de macht kwam, scheen ze alles te hebben vergeten, zodat er gedurende de laatste jaren in landbouw en industrie weinig, bijna niets veranderde en er geen wezenlijke keer ten goede intrad. De leiders van de Congrespartij in Kerala gaven er de voorkeur aan op kosten van de bevolking een aangenaam leven in rijkdom en luxe te leiden. Dit is ook een van de oorzaken waarom de Communistische Partij van India zegevierend uit de verkiezingsstrijd te voorschijn trad. Nu de Congrespartij gefaald heeft en de Praja-socialisten en de Revolutionaire Socialisten afgewezen hebben met de communisten samen te werken (alle drie partijen hebben na de overwinning van de communisten besloten „in het belang van dé handhaving van de democratie" als oppositie op te treden), staat de communistische regering alleen tegenover de economische moeilijkheden.

*

In dit verband is het noodzakelijk in te gaan op de houding van de communistische regering tegenover de centrale regering. Het optreden van de communistische regering wordt geregeld door de bepalingen van de Indische Grondwet. Daarin zijn de rechten en plichten van de centrale regering en van de veertien staten van India verankerd. [4])

De Indische grondwet is van burgerlijk-democratische aard. In de preambule van de Grondwet wordt verklaard: „Wij, het volk van India, hebben plechtig besloten India te constitueren als een soevereine, democratische republiek en al zijn burgers sociale, economische en politieke rechtvaardigheid te waarborgen . ."

[4]) De centrale regering beschikt in de vraagstukken van verdediging, financiën, buitenlandse politiek, atoomenergie, buitenlandse handel, transportwezen, banken, verzekeringen, inkomstenbelastingen (met uitzondering van de landbouw), enz. De functies van de staatsregeringen strekken zich uit over de volgende gebieden: openbare veiligheid, politie, rechtspraak, plaatselijk bestuur, gezondheidswezen, onderwijs, grondkwesties, enz. Daarbij komen nog zulke gebieden als vakbondsvraagstukken, sociale veiligheid, economische planning, waar de staatsregering voorstellen kan doen, die zich moeten bewegen binnen het raam van de wetten van de centrale regering.

De communistische regering streeft er naar deze eis van de Indische grondwet te verwezenlijken.

De overwinning van de communisten in Kerala heeft naast vreugde bij alle vooruitstrevende krachten van India en de gehele wereld tandenknarsende haat bij de vijanden van het volk verwekt. Slechts ongaarne hebben enige leiders van de Congrespartij en ook van de Praja-socialisten de ministerszetels verlaten. Maar de grootkapitalistische krachten in binnen- en buitenland bezien de ontwikkeling in Kerala met nog groter bezorgdheid. De communisten waren zich er van het begin af aan van bewust, dat een tamelijk sterke oppositie tegenover hen zou staan.

Tot de eerste maatregelen van de communistische regering in Kerala (op 15 april 1957 werd ze beëdigd en sindsdien leidt ze de regeringszaken) behoren de bevrijding van politieke gevangenen, die actief hebben deelgenomen aan de strijd van het werkende volk voor de verbetering van zijn toestand, de tijdelijke opheffing van de doodstraf (uitgesproken doodvonnissen moeten nogmaals worden bezien), een voorlopige verordening, dat de pachters niet van de grond verdreven kunnen worden, e.a. Nauwelijks waren deze stappen van de communistische regering bekend geworden, of de reactionaire kringen begonnen al een veldtocht tegen haar, ze werd belasterd en er van beschuldigd, door deze maatregelen onrust en chaos te weeg te willen brengen.

Over de verdere taken van de regering werd beraadslaagd op de eerste bijeenkomst van het nieuw gekozen parlement op 27 april 1957. De vraagstukken van de agrarische hervorming, van de bestuurshervorming, de nationalisatie van het transport- en verkeerswezen en financiële problemen stonden in het middelpunt van de beraadslagingen. Enkele vertegenwoordigers van de oppositie spraken hun misnoegdheid uit over de ter behandeling staande vraagstukken en beschuldigden de communisten, dat dezen zich niet zouden inspannen voor de verbetering van de toestand van de bevolking. Maar deze lasteraars kregen een afdoend antwoord. De meerderheid in het parlement sloot zich volledig aan bij de voorstellen van de communistische fractie. Op deze zitting werden enkele wetten aangenomen. Het verbod om de pachters van hun grond te verdrijven, werd vastgelegd in een wet. Een andere wet bepaalde, dat de salarissen van de ministers werden verlaagd.

Enkele maanden later vaardigde de regering nieuwe instructies uit voor de politie (in volledige overeenstemming met de wetten van het land). Direct na de vorming van de regering was al bepaald, dat het dragen van schietwapens door de politie verboden was. De nieuwe instructies hadden ten doel een eind te maken aan de tot dan toe gebruikelijke practijken, waarbij de politie hoofdzakelijk werd aangewend ter onderdrukking van de volksbeweging. Het optreden van de politie beperkt zich van nu af aan tot de bescherming van de maatschappij, van het openbare en privé-bezit, tegen anti-sociale en misdadige elementen. In een verklaring van de minister-president over deze maatregel werd onderstreept, dat het volk het recht heeft in vreedzame demonstraties van zijn verlangens te getuigen en dat deze niet meer door de politie uit elkaar geslagen mogen worden. De politie zal alleen gebruikt worden als er sabotagedaden in vitale bedrijven of elders plaats hebben, waardoor de gehele maatschappij schade wordt toegebracht. Deze instructies van de regering werden door de werkende massa's in Kerala volledig ondersteund; zij hadden tot dien het meest te lijden gehad onder de willekeur van de politie, die uitgeoefend was in de tijd dat de Britse imperialisten heersten en ook later, toen de Congrespartij de regering vormde. Daarmee werd aan de krachten die vijandig tegenover het volk stonden een ernstige slag toegebracht.

De politie, die in de handen van de grootgrondbezitters en fabrikanten een middel was tot intimidatie en terrorisering van de massa, ontwikkelde zich tot een dienaar van het volk en van zijn belangen. Opnieuw werden golven van laster uitgegoten over de communistische partij en de regering. Dank zij de ondersteuning door de

werkers van Kerala kon ook dit offensief van de vijand echter met succes worden afgeslagen.

*

Een andere belangrijke stap van de communistische regering was de nieuwe schoolwet. In de privé-scholen, in het bijzonder die welke door de katholieke kerk[5]) werden gecontroleerd, was in het verleden tegen de onderwijzers met grove willekeur opgetreden. De rechten van de onderwijzers moesten nu eindelijk worden gewaarborgd. Vaak gebeurde het, dat de onderwijzers niet hun volle salaris uitbetaald kregen, of dat ze gedwongen werden steekpenningen te geven aan de verantwoordelijke ambtenaren om hun positie te behouden; niet zelden ook werden ze zonder enige reden op straat gegooid als een nieuwe gunsteling van de katholieke autoriteiten een baantje moest hebben. Grote bedragen van de gelden die voor opvoedingsdoeleinden door de staat ter beschikking werden gesteld, verdwenen in de zakken van de katholieke hiërarchie. Daarom stelde de nieuwe schoolwet de scholen, die door de staat worden gefinancierd, onder het toezicht en de controle van de staat. Ongerechtvaardigde ontslagen van onderwijzers werden ingetrokken. Een commissie werkt aan het opstellen van een lijst van personen, die als onderwijzer werkzaam zijn, met als doel elementen die aan het onderwijs vreemd zijn de toegang tot de scholen te versperren. Daarmee werden de vakbelangen van de onderwijzers gewaarborgd en alle andere zaken, zoals het godsdienstonderwijs, de leerplannen en het onderwijssysteem op de privè-scholen niet aangetast. Het ging dus bij deze schoolwet om de verwezenlijking van enkele elementaire democratische regels voor een geordend onderwijssysteem. Alleen al het ontwerp van de schoolwet was voor de reactionaire kringen in Kerala een aanleiding om een grootscheepse provocatie tegen de communistische regering op te zetten. Deze campagne van de clericale kringen, waaraan in het geheim ook enkele plaatselijke vertegenwoordigers van de Congrespartij en de Praja-socialisten deelnamen, was de sterkste aanval van de tegenstanders die de communistische partij sinds haar bestaan moest afslaan. Deze reactionaire veldtocht richtte zich op het ten val brengen van de communistische regering in Kerala. Het hoogtepunt zou zijn een „mars naar Trivandrum". De reactionaire kringen hadden een tegen de regering gerichte demonstratie naar Trivandrum, de hoofdstad van het land, voorbereid, die gehouden zou worden op 26 augustus 1957 en waaraan twee honderd duizend mensen zouden deelnemen. Deze mars werd openlijk aangekondigd. De communistische regering reageerde onmiddellijk op deze zet van haar tegenstanders. Ze verbood de mars niet, zoals de reactionairen hadden gehoopt, maar stelde zelfs extra treinen voor de deelnemers aan de demonstratie beschikbaar. Van de aangekondigde twee honderd duizend deelnemers kwamen er ongeveer tien duizend, die gewapend met knuppels en onder het uitroepen van leuzen tegen de regering de hoofdstad binnen trokken. Daar de bevolking van Trivandrum en de regering zich daardoor niet lieten provoceren, moesten de „betogers" onverrichterzake de stad verlaten. De houding van de communistische regering ten opzichte van de gebeurtenissen van 26 aug. 1957 werd door de gehele openbare mening van India goedgekeurd. De communisten doorstonden deze krachtproef met succes. Hun tegenstanders in Kerala deinsden ook niet terug voor moordaanslagen op de minister van onderwijs en een communistisch parlementslid. Twee communistische arbeiders werden op de terugweg van een politieke demonstratie vermoord. Alle aanvallen van de reactie konden worden afgeslagen. De overgrote meerderheid van de onderwijzers in Kerala en ook in geheel India plaatsten zich aan de zijde van de regering en toonde twee dagen later, op 28 augustus, toen het politiek bureau van de communistische partij in India opriep tot demonstraties in geheel India voor de ondersteuning van de schoolwet van

[5]) Delen van Zuid-India waren en zijn nu nog katholiek missiegebied.

Kerala, dat zij tezamen met grote delen van de bevolking de maatregelen van de communistische regering in Kerala ondersteunt.

*

De communisten in Kerala streven onvermoeid naar verbetering van de toestand der bevolking. De reeds genomen maatregelen tot verandering van de bezitsverhoudingen in de landbouw zullen verder worden doorgezet. De communistische regering in Kerala heeft onlangs een wetsontwerp uitgewerkt voor een agrarische hervorming dat nog behandeld moet worden in de wetgevende vergadering. Deze wet zal een omwenteling teweeg brengen in de bestaande agrarische verhoudingen in Kerala. Het wijd verbreide pachtstelsel[6]) zal daardoor worden teniet gedaan. De grond zal worden onteigend en worden overgedragen aan de bewerkers, de pachters. De pachters kunnen tegen een bepaald bedrag de grond kopen. De schadeloosstelling van de eigenaars zal zo geschieden, dat in de eerste plaats de belangen van de kleine bezitters worden beschermd. Ongeveer 5500 grondbezitters zullen worden getroffen door de voorbereide landhervorming. Bovendien zullen landarme boeren grond krijgen uit het staatsbodemfonds. (Tot nu toe werd uit dit bodemfonds 300.000 h.a. verdeeld onder landarbeiders en landarme boeren).

In de reeks maatregelen van de regering neemt de landhervorming de belangrijkste plaats in. De gerechtvaardigde eis van de boeren voor land zal eindelijk werkelijkheid worden.

*

De communistische partij in Kerala houdt zich naast de oplossing van het agrarisch vraagstuk ook bezig met de ontwikkeling van de nationale industrie. De regering is zich er van bewust, dat het overwinnen van de industriële achterlijkheid en van de aanzienlijke disproporties in de gehele economie van Kerala één van de belangrijkste taken is. Daarom zal de regering van Kerala zo snel mogelijk overgaan tot de industrialisatie. Kerala heeft in verhouding tot het bevolkingsaantal de grootste werkloosheid van de staten der Indische Unie. De communistische partij tracht deze toestand zo snel mogelijk te overwinnen. Dit kan alleen worden bereikt, als aan deze mensen met behulp van de industrialisering van het land — de bouw van nieuwe bedrijven en de uitbreiding van de reeds bestaande —, mogelijkheden tot werk worden gegeven. De landbouw biedt niet voldoende mogelijkheden om de werkloosheid ernstig te bestrijden, zelfs al zou de gehele bodem van Kerala worden gecultiveerd en gelijkelijk onder de bevolking verdeeld worden. Alleen de versnelde industrialisatie kan een uitweg bieden.

De industrialisatie van het land vereist grote bedragen voor investeringen. Ofschoon Kerala een aanzienlijk deel van de totale uitvoer van India verzorgd, staan het land bijna geen investeringsmiddelen ter beschikking. Kerala is in financieel opzicht van de centrale regering afhankelijk. De communistische regering streeft er naar grotere financiële middelen te verkrijgen van de centrale regering en het aandeel van Kerala bij de verwezenlijking van de taken van het Tweede Vijfjarenplan te vergroten. Een van de scheepswerven, die volgens het Tweede Vijfjarenplan gebouwd zullen worden, zal in Kerala worden gevestigd. De regering van Kerala richt haar aandacht vooral op de verdere ontwikkeling en versterking van de reeds bestaande staatssector in de industrie. Deze omvat tien bedrijven. Tijdens de heerschappij van de Congrespartij werden deze bedrijven ernstig verwaarloosd. Thans werken slechts vier van de staatsbedrijven rendabel; twee moesten al geruime tijd geleden hun productie stop zetten. Vier be-

[6]) De door de pachters bewerkte grond behoort aan een kleine groep grondbezitters. Dezen hebben geen directe betrekking tot hun landerijen. Zij treden alleen op als geldinners, die pachters op een onmenselijke manier aan zich geketend hebben, zodat dezen soms voor generaties door schulden aan hen zijn gebonden.

drijven werken met verlies. De staatsbedrijven omvatten de volgende industrietakken: papierfabricage, zeep-, gummi- en olie-industrie, ceramische en chemische industrie. De economische leiding van de staatsbedrijven moet onvoorwaardelijk verbeterd worden. Het ligt in het voornemen om de arbeiders aan de leiding van deze bedrijven te laten deelnemen. Met dit doel zullen bestuursraden en bedrijfskernen worden gevormd, waarin de vakbonden arbeidersgedelegeerden zullen aanwijzen. Het zal de taak zijn van de bestuursraad om alle vraagstukken te behandelen, die betrekking hebben op de leiding en de productie van het bedrijf, en voorstellen tot verbetering van het werk te doen aan de bedrijfsleiding. Daardoor zullen de arbeiders worden betrokken bij de ontwikkeling van de staatsindustrie.

Om de staatssector van de industrie verder te ontwikkelen, worden nieuwe bedrijven opgericht, zoals b.v. spinnerijen, een bandenfabriek, enz. De privé-ondernemers worden opgeroepen deel te nemen aan de ontwikkeling van de nationale industrie.

In dit verband heeft de verbetering van de toestand van de arbeidersklasse grote betekenis. In de laatste weken en maanden heeft de regering zich herhaaldelijk ingespannen om de rechtvaardige eisen van de arbeiders tot verhoging van de lonen in de fabrieken en op de plantages in te willigen. Zelf gaf ze het goede voorbeeld, ze verhoogde de lonen van de arbeiders in de staatsbedrijven. Ook in de privé-sector konden de looneisen van de arbeiders voor het grootste deel worden ingewilligd. Volgens de beschikbare gegevens werden tot oktober 1957 meer dan drieduizend loonconflicten zonder ingrijpen van de zijde der politie ten voordele van de arbeiders geregeld door vreedzame onderhandelingen tussen arbeiders en ondernemers. In de strijd tegen speculatie met voedingsmiddelen[7]) heeft de communistische regering bijzondere maatregelen genomen. Er werden 600 speciale winkels geopend, die graan verkopen tegen lage prijzen. Zo kon een dreigende hongersnood worden voorkomen en brood ter beschikking van de werkers worden gesteld. Toen de communisten de regering in handen kregen, was er op de begroting van Kerala een tekort van 36 miljoen rupiah. Het gelukte de regering dit tekort door middel van belastingverhogingen van de grondbezitters en de ondernemers met hoge inkomens te veranderen in een overschot, dat gebruikt zal worden voor de ontwikkeling van de economie van Kerala.

*

Dat zijn de eerste maatregelen van de communistische regering in Kerala, die de grootste belemmeringen moeten wegnemen van de weg tot het gezondmaken van het economische en politieke leven. De communistische regering is een volksregering en vertegenwoordigt consekwent de belangen van het volk, d.w.z. vooral van de arbeidersklasse en de boeren. De regering staat loyaal tegenover de bezittende lagen, in zoverre ze niet door gekuip gedwongen wordt om energiek tegen hen op te treden. Ze heeft er belang bij vriendschappelijke betrekkingen met deze lagen tot stand te brengen en ze te winnen voor de nationale opbouw.

De politiek van de communistische partij van Kerala heeft binnen en buiten het land grote weerklank gevonden. Er moet gewezen worden op de houding van minister-president Nehroe en president Prasad ten aanzien van de eerste maatregelen van de communistische regering in Kerala. De tegenstanders lieten niets achterwege om de verhouding tot de centrale regering te verstoren, maar konden geen resultaat bereiken. De voorstellen en plannen van de communistische regering van Kerala worden in de hoofdstad van de Indische Unie aandachtig bestudeerd.

Er zijn reeds enkele voorbeelden van vruchtbare samenwerking tussen de centrale regering en de communistische regering in Kerala. Deze ontwikkeling toont, dat de betrekkingen tussen de beide regeringen in de toekomst in het belang van

[7]) De prijzen voor de belangrijkste voedingsmiddelen worden kunstmatig hoog gehouden, een verschijnsel dat vorig jaar in vele staten van India was waar te nemen.

de gehele bevolking van India nog uitgebreid zullen kunnen worden.

De taken, waarvoor de communistische regering in Kerala is geplaatst, zijn gecompliceerd en moeilijk. Ze kunnen alleen worden opgelost, als de communistische partij in staat is een brede door haar geleide volksfrontbeweging tot stand te brengen. Reeds nu heeft de communistische partij de ondersteuning van de meerderheid van de arbeiders, de boeren en andere werkende lagen. Al deze krachten moeten nog nauwer als tot nu toe om de partij worden geschaard. De balans van de regeringsactiviteit van de communistische partij in Kerala is, ofschoon deze nog geen jaar oud is, al een duidelijk bewijs van de ernst, waarmee zij deze taak tracht te volbrengen. Een brede, door de communisten geleide volksfrontbeweging is tezelfdertijd de beste waarborg tegen alle reactionaire aanvallen, die gericht zijn op het ten val brengen van de communistische regering in Kerala. De vijand slaapt niet en zoekt nieuwe mogelijkheden om de ontwikkeling in Kerala tegen te houden.

De communisten in Kerala staan niet alleen. De organisaties van de partij in alle andere staten van de Indische Unie strijden met hen. Er zijn zowel in het centrale parlement als in alle wetgevende vergaderingen van de afzonderlijke Indische staten communistische afgevaardigden. Ze verspreiden de boodschap van Kerala door geheel India en helpen mee om de intrigues van de reactionaire kringen tegen Kerala te ontmaskeren en te bestrijden.

De communistische partij van India tracht de uiterst belangrijke ervaringen van haar organisaties in Kerala tot gemeengoed te maken van al haar organisaties in de andere Indische staten. Daarbij schenkt zij bijzonder aandacht aan de eenheid in haar rijen, aan de discipline en de zuiverheid van de partij om, steunend op de principes van het marxisme-leninisme, consekwent een politiek te voeren, die de nationale en internationale ontwikkeling dient.

G. LIEBSCHER.

(Einheit, 1958 nr. 1.)

Onderwijs en inkomen in kapitalisme en socialisme

Van 6 tot 11 januari 1958 werd er te Moskou een conferentie, gehouden die bijeen geroepen was door de Unesco en de Internationale Sociologenvereniging. Deze ronde-tafelconferentie handelde over de sociologische vraagstukken van de vreedzame samenwerking. Aan deze conferentie werd o.a. deelgenomen door prof. T. Marshall (Engeland), prof. J.Friedmann (Frankrijk), prof. T. Bottomore (Engeland), prof. R. Saksena (India), prof. E. Hughes (Ver. Staten), prof. V. Malinski (Roemenië), prof. R. Aron (Frankrijk), prof. L. Svoboda (Tsjechoslowakije), prof. R. Lukic (Joegoslavië), prof. A. den Hollander (Nederland), prof. H. Schelsky (West-Duitsland), prof. K. W. Ostrowitjanow, prof. P. N. Fedossejew en prof. W. F. Berestnew (Sowjet-Unie). Op deze conferentie werd o.a. gesproken over de vraagstukken van het onderwijs en de inkomensverdeling. In „Nieuwe Tijd" gaven prof. Ostrowitjanow en prof. Fedossejew een overzicht van het besprokene.

In de discussie over de vraagstukken van het onderwijs wees ik, zo zegt prof. P. N. Fedossejew, op de grote ongelijkmatigheid in de stand van het onderwijs in de verschillende landen. Terwijl er in Europa 5—10 pct. en in Noord-Amerika 10—15 pct. analfabeten zijn, stijgt dit cijfer in Latijns-Amerika tot 40—50, in Azië tot 65—70, en in Afrika tot 70—85 pct.

Deze feiten moeten natuurlijk diepgaand worden onderzocht en theoretisch worden uitgewerkt, in het bijzonder omdat ze in verband staan met het kolonialisme, de nationale onderdrukking, de economische achterlijkheid en dergelijke verschijnselen.

Ook enkele gedelegeerden uit westelijke landen hebben er toe bijgedragen het verband tussen de fundamentele sociale vraagstukken en de problemen van het onderwijs te verhelderen. Zij brachten feiten op tafel, die onwillekeurig hierop wijzen. Een voorbeeld: de sociale samenstelling van de studenten. Prof. Dr. Glass (Engeland) wees er in een referaat op, dat de Engelse universiteiten in hoofdzaak worden bezocht door hen, die een privè-school hebben afgelopen, waar per scholier ongeveer 300 pond (meer dan *f* 3000.—) per jaar moet worden betaald. Prof. Hughes (Ver. Staten) wees in zijn inleiding op een ander belangwekkend feit: 70 pct. van de studenten op de colleges en universiteiten in de Ver. Staten zijn zonen en dochters van zakenlieden en vertegenwoordigers van de bovenlaag der intellectuelen, hoewel deze beide categorieën een uiterst klein deel vormen van de totale bevolking der Ver. Staten.

Ongeveer hetzelfde geldt ook voor een reeks andere kapitalistische landen. In Frankrijk zijn b.v. slechts 2 tot 3 pct. van de studenten kinderen van arbeiders.

Iedere objectieve onderzoeker zal uit zulke feiten de conclusie moeten trekken, dat het universitaire onderwijs in de landen van de kapitalistische wereld een klasse-privilege is, dat er toe dient de privileges van de hoogste lagen der maatschappij in het algemeen te versterken.

Hughes en Glass wezen in hun uiteenzettingen op de moeilijkheden, waarop de neger-bevolking in het zuiden van de Ver. Staten stoot, als het gaat om het verkrijgen van onderwijs. Ook wezen zij op de juridische achterstelling van de vrouwen in het Britse onderwijssysteem.

Men trachtte te bewijzen, dat het in de socialistische landen en met name in de Sowjet-Unie niet anders zou zijn. Ook hier, zeiden onze opponenten, zouden zonen en dochters uit beter gesitueerde en cultureel hooger staande gezinnen meer studiemogelijkheden hebben, en dus zou het hoger onderwijs ook in de USSR een voorrecht zijn van de „geprivilegeerde" lagen, in het bijzonder van de intellectuelen.

Nu is het ongetwijfeld juist, dat de welstand en het culturele peil van een gezin het gemakkelijker maakt hoger onderwijs te verkrijgen. In de Sowjet-Unie zijn

echter verhoudingen geschapen, die de universiteiten toegankelijk maken voor de grote massa. In de eerste plaats krijgen alle studenten, waarvan de ouders niet behoren tot de hoogst betaalde krachten, stipendia (studiebeurzen). In de tweede plaats wordt bij het toelaten tot de universiteiten de voorkeur gegeven aan jonge mensen die uit de bedrijven komen. In de derde plaats heeft de Sowjet-macht een omvangrijk net van avondscholen en correspondentie-cursussen gevormd, waar zij, die de gewone scholen hebben afgelopen en nu in de bedrijven werken, verder kunnen studeren. Om deze studie te vergemakkelijken hebben deze onderwijsinstellingen in de grote bedrijven filialen gevormd. Vele jonge arbeiders van de Lichatsjow-autofabrieken in Moscou zijn b.v. tezelfdertijd studenten van technische scholen of van het bedrijfsfiliaal van de hogeschool voor autobouw.

Deze maatregelen hebben hun doel niet gemist. Voor de revolutie waren er in de Sowjet-Unie slechts 190.000 mensen, die opgeleid waren aan universiteiten en technische scholen. Thans zijn het er meer dan 6 miljoen. Alleen dit toont al, dat er van „geërfde privileges" in de Sowjet-Unie geen sprake kan zijn. De tegenwoordige Sowjet-intelligentia bestaat in haar overgrote meerderheid uit kinderen van arbeiders en boeren.

Prof. K. W. Ostrowitjanow verklaarde, dat de discussie over de sociale achtergronden van de ongelijkheid in de inkomensverdeling zeer levendig was. De Franse afgevaardigde R. Aron noemde de atmosfeer van de besprekingen „tropisch". Onze westelijke collega's trachten te bewijzen, dat er in de kapitalistische landen veranderingen tot stand zijn gekomen, waardoor alle vroegere opvattingen over het kapitalisme verouderd zouden zijn geworden.

Zo beweerden ze, dat de inkomens van de verschillende klassen genivelleerd werden en de kapitalisten, de bankiers en ondernemers, steeds minder rijkdommen en macht bezaten. Ook waren ze van mening, dat de arbeiders door het verkrijgen van aandelen in de bedrijven gelijk zouden worden aan de kapitalisten.

Mijn referaat, zo zei prof. Ostrowitjanow, was gewijd aan een zorgvuldige analyse van deze beweringen. De officiële statistieken geven niet de geringste aanleiding te concluderen tot een „nivellering" van de inkomens in de kapitalistische landen of tot een begin van een gelijkmatige inkomensverdeling onder de verschillende klassen. Volgens de mededelingen van het Brookings-instituut bezitten ongeveer 6,5 miljoen Amerikanen gemiddeld ieder vier aandelen, terwijl 2,3 pct. van de bezitters van industrie-aandelen 50 pct. van het totale aantal aandelen in handen hebben. En nu de „nivellering" van de inkomens. Volgens officiële Amerikaanse gegevens, die gepubliceerd werden door het tijdschrift „Life" van 9 december 1957, hadden 201 personen in 1954 inkomens van 1 miljoen dollar en meer; het getal dezer mensen was daarmee 39 pct. hoger dan in 1953. Er zijn echter in de Ver. Staten kapitalisten, die een jaarlijks inkomen hebben van 10 en meer miljoen dollar, dus het tienduizendvoudige van wat een arbeider verdient.

In deze discussie verklaarden onze westelijke opponenten, dat er toch ook in de Sowjet-Unie ongelijkheid bestaat. Wat zou dan het verschil zijn tussen kapitalisme en socialisme?

Wij antwoorden hun: In de kapitalistische landen zijn de inkomensverschillen tussen ondernemers en arbeiders sociaal bepaald. Zij berusten op klasse-verschillen: de ondernemers zijn de eigenaars van grote bedrijven, zij buiten de arbeiders uit, hun inkomen staat in een bepaalde verhouding tot het geïnvesteerde kapitaal. In het socialisme is de grote ongelijkheid in de inkomens, ontstaan door deze verhoudingen evenzeer opgeheven als ongelijkheid die voortvloeit uit geslacht of ras. De inkomensverschillen in het socialisme ontstaan alleen uit de hoeveelheid en de hoedanigheid van de arbeid van de afzonderlijke persoon.

(Uit „Nieuwe Tijd", 1958 nr. 5)

Overtuigend betoog voor pijnloze baring

Op het Xe congres voor Verloskunde en Gynaecologie, dat in dec. 1957 in Moskou werd gehouden, was het tweede van de zes actuele vraagstukken, welke besproken werden door een groep prominente verloskundigen „Wat is de fysiologische basis van de psychoprofylactische methode en welke zijn de practische resultaten, die daarmede kunnen worden verkregen?"

Prof. A. P. Nikolajew uit Leningrad, lid van de Academie van Medische Wetenschappen één der eersten, die de psychoprofylactische methode ter voorkoming van pijn bij de bevalling op grote schaal toepaste in zijn kliniek, memoreerde dat in de literatuur thans, na zeven jaar, 17.000 gevallen statistisch zijn verwerkt en dat deze methode in 75% der gevallen een geheel of ook, in voldoende graad, bijna volledige pijnvrijheid waarborgt.

Ook in Nederland is de methode bekend geworden en thans is het tweede boek verschenen, dat in ons land aan dit onderwerp is gewijd[1]). Het is van de hand van Dr. J. de Leeuwe en Mevrouw J. Touw-Zondervan en is getiteld „De psychoprofylaktische metode tot pijnloze baring", teorie en toepassing voor verloskundigen"[2]). Het is een lijvig boekdeel geworden van 225 bladzijden en telt 19 hoofdstukken, waarvan de eerste 8 zijn gewijd aan de analyse en de theorie van het verschijnsel pijn in het algemeen en pijn bij de baring in het bijzonder. (92 blz.).

De hoofdstukken IX-XI (30 blz.) behandelen de methoden tot bestrijding en met name ter voorkoming van pijn bij de baring, terwijl in de hoofdstukkenXII en XIII (13 blz.) Mevrouw Touw-Zondervan de practische details van de psychoprofylactische methode beschrijft.

De volgende twee hoofdstukken (20 blz.) behandelen andere, verwante doch minder doeltreffende werkwijzen, als die van Read.

In hoofdstuk XVI (13 blz.) worden de objectieve methoden besproken, die ons ten dienste staan om te onderzoeken of er al dan niet pijnloosheid bestaat en in de 3 laatste (46 blz.) vinden wij een bespreking van de in andere landen, voornamelijk de USSR en Frankrijk behaalde resultaten, alsmede enkele statistiekjes, die uit ons eigen land stammen.

Het boek is bedoeld voor verloskundigen, artsen en vroedvrouwen, maar is in zo goed leesbare stijl beschreven, dat vele ontwikkelde niet-medici, vooral psychologen, heilgymnasten en kraamverpleegsters het betoog ongetwijfeld kunnen volgen. Ik schrijf hier „betoog", omdat dit boek niet slechts een zakelijk wetenschappelijke uiteenzetting is, doch tevens een „Auseinandersetzung", een schermutseling met tegenstanders en sceptici. Vooral met die enkele Nederlanders, die bij ontstentenis van een gedegen kennis van de hersenfysiologie, in deze materie in het duister bleven tasten en tot dusverre niet voldoende profiteerden van de grote ervaring die men vooral in de USSR en Frankrijk ten deze heeft opgedaan, op zuiver fysiologische grondslag arbeidend.

In de huidige omstandigheden is deze min of meer polemische behandeling onvermijdelijk, en zij draagt ongetwijfeld bij tot de leesbaarheid. Een punt waarmede in vele puur wetenschappelijke beschouwingen ten onzent zo bitter weinig rekening wordt gehouden.

Een andere vraag is, of men in „lessen voor verloskundigen" in beginsel er niet beter aan doet floret en degen te laten voor wat zij zijn, en zich te bepalen tot een

[1]) Het eerste was „Kinderen krijgen zonder pijn" van O. B. Streticus, uitgegeven bij Pegasus, zijn al drie drukken verschenen (Red.).

[2]) Dr. J. de Leeuwe en J. Touw-Zondervan. De psycho-profylaktische metode tot pijnloze baring — Teorie en toepassing voor verloskundigen. Uitg. L. Stafleu, Leiden. Prijs *f* 9,50.

zo diep mogelijk gaande wetenschappelijke beschouwing van het vraagstuk en zijn practische consequenties.

Hoe dan ook, het boek zoals het daar ligt is een opmerkelijke „mise au point", die dubbel en dwars waard is dat de practische verloskundigen er kennis van nemen. In het huidige stadium is er behoefte aan, dat duidelijk wordt gemaakt op welke feitelijke gronden de psychoprofylactische methode rust, en in hoeverre zij verschilt van vroeger gevolgde, zoals de waaksuggestie en de methode van Read, die in ons land al eerder bekend werden. Ook wij beschouwen Read als een wegbereider met grote verdiensten en ook wij menen, dat de door de Russen Welwowski, Platonow, Psjonik, Nikolajew en anderen ontwikkelde, in West-Europa vooral door de Fransman Lamaze toegepaste en verbreide werkwijze volledíger en wetenschappelijk beter gefundeerd en in haar practische resultaten derhalve bevredigender is, dan de louter empirische en fragmentaire methode van de Engelse verloskundige.

De Nederlandse (Amsterdamse en Haagse) statistieken zijn nog te klein en staan in geen verhouding tot de schaal, waarop de psychoprofylactische voorbereiding in Nederland de laatste jaren reeds wordt beoefend. Gezien de zeer snelle verspreiding sinds 1955 van het voor aanstaande moeders bedoelde werkje, moeten reeds vele duizenden vrouwen in Nederland de psychoprofylactische werkwijze hebben toegepast.

Dit bewijst wel, dat de belangstelling voor het vraagstuk ook in ons land groot is en dat ook hier weldra de tijd zal aanbreken, dat men zich zal moeten bezinnen op de beste wijze om de aanstaande moeders en vooral degenen die een moedercursus geven en het personeel van verloskundige inrichtingen ter dege op de hoogte te brengen van de stand der verloskundige wetenschap, waar het betreft de bevalling zoveel mogelijk pijnvrij en daarmee zo veilig mogelijk te laten verlopen. Deze mogelijkheid bestaat thans. Het is belangwekkend te vernemen, dat prof. Nikolajew op het in de aanhef genoemde congres te Moskou verklaarde, dat „de grote doeltreffendheid van de (psychoprofylactische) methode in de zeven jaar dat zij gebruikt werd, volledig bevestigd is". En dat het „van essentieel belang is", dat de betekenis van de psychoprofylaxe niet beperkt is tot het voorkomen van pijn of het wegnemen daarvan. Daar zij de zwangere tot discipline brengt, haar gewent aan een sterk bewuste instelling ten opzichte van zwangerschap en baring en het culturele peil van de verloskundige inrichting verhoogt, heeft deze methode een gunstige invloed op het verloop van zwangerschap en baring, waarbij deze uitwerking niet beperkt is tot normale bevallingen, doch ook gevoeld wordt bij verschillende verwikkelingen.

De late toxicosen[3]) zijn bij zwangeren en kraamvrouwen, die psychoprofylactisch voorbereid zijn, minder frequent dan bij degenen die niet aldus zijn voorbereid. (Gemiddeld 3,6% in plaats van 6,8%). Ook de gevallen van baarmoederzwakte (4,6 tegen 6,2%), dood van het kind vóór of bij de geboorte (0,7% tegen 1,7%) zijn duidelijk minder frequent. Driemaal minder vaak ziet men bij voorbereide vrouwen bloedingen in het nageboorte-tijdperk en dreigende asfyxie[4]) van het kind. Tot 2 à 2½ keer minder vaak is het gebruik van de tang noodzakelijk, enz. Ook vond prof. Nikolajew, dat de duur van de baring met 2-4 uur werd bekort.

Wat nu de organisatorische zijde van het vraagstuk betreft, stelt hij voor aan de verloskundige instituten een speciale afdeling voor verloskundige anesthesiologie[5]) te verbinden. Wat betreft het scheppen van dergelijke speciale afdelingen is men in de Oekraïne, waar de psychoprofylactische behandeling ontstaan is (Platonow en Welwowski), vergevorderd. Men heeft bereikt, dat op massale schaal

[3]) Zwangerschapsziekten, welke gepaard gaan met toevallen, verhoogde bloeddruk, nierstoornissen enz.
[4]) Ademhalingsstoornissen.
[5]) Leer van de gevoelloosmaking.

de psychoprofylactische voorbereiding wordt beoefend, in de verloskundige poliklinieken en kraaminrichtingen en dat niet slechts in de steden, maar ook op het platteland.

Dit werk staat onder leiding van de ambtenaar van het Oekraïnse ministerie voor volksgezondheid A.I. Sjtsjoekin, die hierover ook op het congres sprak, met name over de organisatievorm, die voor de stad Kiew was gekozen.

Daarbij was gebleken, dat het beste resultaat werd bereikt, wanneer men speciale vroedvrouwen, die voor dit werk van nature geschikt waren en een speciale opleiding hadden genoten, hiermede belastte. Deze vroedvrouwen-instructrices moeten minstens een 4-jarige middelbare schoolopleiding achter de rug hebben en wijden zich geheel aan deze verantwoordelijke taak.

Zij besteden 2/3 van hun tijd aan het geven van de psychoprofylactische cursussen aan de zwangeren en 1/3 aan het bijwonen van de verlossingen van door hun aldus voorbereide vrouwen.

In de kraaminrichtingen herhalen de verloskundigen de essentiële oefeningen met de kraamvrouwen, welke zij in de poliklinieken hebben geleerd en in de gevallen waarin de voorbereiding onvoldoende was geweest, geven zij zo nodig ter aanvulling pijnstillende middelen. Aldus wordt een goed sluitend systeem verkregen, waarbij de hoofden van de verloskundige poliklinieken en kraaminrichtingen regelmatig controle oefenen op de gang van zaken.

Een speciale commissie is voorts ingesteld om op een en ander toezicht uit te oefenen en te zorgen, dat ook de betrokken artsen-verloskundigen de nodige opleiding in de psychoprofylaxe ontvangen, eventueel in de vorm van bijscholingscursussen.

In de grote verloskundige instituten is een speciale arts-instructeur belast met de leiding van de psychoprofylaxe. In één van deze inrichtingen te Leningrad had men in 1955 en 1956 12000 vrouwen psychoprofylactisch voorbereid!

Onder deze omstandigheden is een cursus van vier lessen voldoende (volgens prof. Petrow-Maslakow) doch anderen, zoals ook Nikolajew achtten zes lessen een minimum. In ieder geval is de hulp van een heilgymnast nuttig en nodig na de theoretische lessen en ook zal het aantal benodigde lessen individueel verschillen.

Prof. Arist kreeg in een grote kliniek in Tsjeljabinsk 80% goede resultaten met de boven beschreven, in de Oekraïne algemeen gebruikelijke organisatie. In deze verloskundige kliniek van ruim 1000 bedden werken 36 artsen. Eén van hen heeft de leiding van de psychoprofylaxe en de cursussen worden door hem gegeven aan groepen van 20-30 vrouwen, tevens leidt hij de vroedvrouwen op, die cursussen geven in de stadspoliklinieken.

Op deze vergadering was ook aanwezig Prof. de Watteville uit Genève, president van de Internationale Vereniging van Verloskundigen en Gynaecologen, die mededeelde dat in Genève thans overeenkomstige resultaten worden verkregen met de psychoprofylactische methode volgens Nikolajew-Lamaze, evenals trouwens in geheel Zwitserland. Ook in Italië is de psychoprofylactische methode sterk verbreid. Op het aanstaande gynaecologencongres in juni 1958 in Canada zullen afgevaardigden uit 50 landen het woord voeren over de psychoprofylaxe, hetgeen wel duidelijk bewijst hoe in de hele wereld de methode bezig is veld te winnen.

Het boek van Dr. de Leeuwe zal er ongetwijfeld toe bijdragen, dat ook in Nederland de zo noodzakelijke aandacht voor dit onderwerp zal toenemen bij degenen die ten deze leiding moeten geven.

Een bijzonder belangwekkend hoofdstuk is gewijd aan de verschillende typen van zenuwstelsels, die Pawlow onderscheidde en die overeenkomen met de Hippocratische indeling in enerzijds sanguinische, flegmatische (beide evenwichtige), anderzijds cholerische en melancholische (beide onevenwichtige), typen.

Deze typen waren bij de proefdieren van Pawlow goed te onderscheiden en

het aanleren van de voorwaardelijke reflexen verliep bij hen op duidelijk verschillende wijzen. Bij de mensen bestaan deze typen ook en bij hen valt nog een verdere onderverdeling te maken tussen degenen die het meest zijn ingesteld op het „eerste signaalsysteem", d.i. op de directe prikkels uit de buitenwereld, vooral de visuele en muzikale (dit is het „kunstzinnige type") en degenen die het meest reageren op indirecte prikkels via de taal (het tweede signaalsysteem volgens Pawlow), d.i. het „denktype".

Het is zelfs bij de toediening van geneesmiddelen gewenst met deze indeling rekening te houden en nog veel meer bij de psychische voorbereiding tot pijnvoorkoming bij de baring, zoals Dr. de Leeuwe zeer terecht zegt.

Samenvattende kunnen wij concluderen, dat het boek van Dr. de Leeuwe een met zeer veel zorg bewerkt overzicht is over een uiterst belangrijk onderwerp, waarvan de practische consequenties zich te zijner tijd zeker zullen doen gelden.

O. B. STRETICUS

De vrouw in de moderne maatschappij

Hoewel de verschillende vrouwenorganisaties in ons land een belangrijke rol hebben gespeeld bij het veroveren van een menswaardiger positie van de vrouw, voor het verkrijgen van het vrouwenkiesrecht en bij het tot stand komen van verschillende sociale wetten, is er maar weinig geschreven over de geschiedenis van de vrouwenbeweging in ons land.

Het enige boek, dat een uitgebreid overzicht geeft van deze geschiedenis is „Van moeder op dochter", geschreven door mevr. Posthumus—van der Goot.

Er is nu een nieuw werkje verschenen over dit onderwerp in de Wereldboogserie, uitgegeven door de Wereldbibliotheek. Het boekje is getiteld „De vrouw in de moderne maatschappij" en is van de hand van mevr. P. M. Franken—van Driel.*)

De schrijfster geeft een zeer beknopt overzicht van de geschiedenis van de vrouwenbeweging in ons land en somt daarna de thans bestaande vrouwenorganisaties op. Hierin ontbreekt echter de Nederlandse Vrouwen Beweging, terwijl ook het Anti-fascistische Vrouwencomité niet wordt vermeld, dat voor de oorlog werd opgericht door een aantal vrouwen van verschillende politieke richtingen in de strijd tegen het fascisme.

Verder schetst de schrijfster de positie van de vrouw in de huidige maatschappij. Hierbij blijkt duidelijk haar burgerlijke instelling ten aanzien van dit belangrijke vraagstuk. Er wordt vanuit gegaan, dat de vrouw nu volkomen gelijkberechtigd is en dat het tijdperk van de strijd voor de vrouwenrechten thans voorbij is. Voor de verschillende vrouwenorganisaties blijft volgens haar nog slechts een opvoedende taak over.

De schrijfster geeft een psychologische verhandeling over het probleem van het vrouw-zijn en het tegelijkertijd studeren, waar we maar niet verder op in zullen gaan, doch zegt practisch niets over de voor meisjes uit arbeidersgezinnen zeer beperkte beroepskeuze en wekt de indruk, dat hier eigenlijk geen moeilijkheden meer zijn.

Hoewel zij zich niet keert tegen het verrichten van beroepsarbeid door de

*) Mevr. P. M. Franken—van Driel, De vrouw in de moderne maatschappij. Uitg. Wereldbibliotheek. Prijs *f* 2,40.

gehuwde vrouw, — zij spreekt zich dan ook uit tegen het indertijd door Romme ingediende wetsontwerp voor verbod van alle beroepsarbeid voor getrouwde vrouwen —, vindt zij het wel vanzelfsprekend, dat de vrouw voor gelijkwaardige arbeid minder verdient dan haar mannelijke collega. Gemiddeld liggen de vrouwenlonen in Nederland 45% lager dan de mannenlonen, een zoet winstje dus voor de ondernemers, die er steeds meer toe overgaan om vrouwen in dienst te nemen en haar dan als loondrukster trachten te gebruiken tegenover de mannen.

Wij kunnen dan ook alleen het eerste deel van het bovengenoemde boekje aanbevelen, als bijdrage tot de literatuur over de geschiedenis van de vrouwenbeweging in ons land. Voor belangstellenden is nu voor lage prijs enige lezenswaardige lectuur over dit zo belangrijke onderwerp te verkrijgen.

E. VERRIPS-DE JONG

PARTIJDOCUMENTEN

Verklaring over het optreden van een rechtse fractie

REEDS een jaar lang is in het Partijbestuur strijd gevoerd tegen rechtse opvattingen en desorganiserende handelingen van enkele leden van het Partijbestuur, onder wie F. Reuter en B. Brandsen. Het Partijbestuur sprak zich over de geschilpunten uit in de „Resolutie over het werk van het Partijbestuur", die in oktober 1957 werd gepubliceerd en waarin de vorming van groepen en fracties absoluut onduldbaar werd verklaard.

De partij keurde enthousiast de partijpolitiek goed en ondersteunde het Partijbestuur ten volle.

Ziende dat zij in de partij de nederlaag geleden hadden, vervielen genoemde partijgenoten van kwaad tot erger.

Aan de hand van talrijke feiten heeft het Partijbestuur thans het bestaan vastgesteld van een rechtse groep, welke door F. Reuter en B. Brandsen geleid wordt.

Zij misbruiken daarbij het apparaat van de EVC voor hun groep en zijn actie tegen de partijpolitiek en de partijleiding.

IN de loop van de laatste weken zijn een twaalftal vrijgestelde EVC-functionarissen, onder wie de Amsterdamse gemeenteraadsleden Groot Roessink en Bussink, op georganiseerde en demonstratieve wijze uit de partij getreden, nadat zij tevoren reeds in de ledenvergaderingen als aaneengesloten groep tegen het Partijbestuur hadden geageerd. Er is gebleken, dat Reuter en Brandsen niets hebben gedaan om deze ex-partijgenoten van hun schadelijke handelwijze af te houden, maar dat zij deze metterdaad bevorderd hebben.

Een EVC-bestuurder, lid van het partijbestuur der CPN, werd zelfs met afzetting uit zijn functie bedreigd, omdat hij weigerde zich tegen de partij te keren.

Leden van het personeel van het Verbondsbestuur van de EVC, die lid zijn van de CPN, worden eveneens met ontslag bedreigd, wegens hun trouw aan de partij en hun ondersteuning van de partijpolitiek.

Tegelijkertijd voeren enkele van de uit de partij getreden EVC-functionarissen onder de vlag van het streven naar erkenning een openlijke campagne voor het ontnemen van het klassekarakter aan de EVC en het omvormen van de EVC tot een reformistische vakcentrale. Zij pogen de bodem hiervoor rijp te maken door o.a. in het blad De Werker van de Metaal-EVC en in Grafisch Nederland aanvallen te richten op de politiek van de Communistische Partij.

Een dergelijke koers komt neer op het verwijderen van communisten die niet bereid zijn met het partijbestuur te breken, uit de leidende functies in de EVC en leidt tot likwidatie van de EVC in een tijd, dat deze juist een belangrijke taak te vervullen heeft.

De groep Reuter-Brandsen en hun al of niet uit de partij getreden aanhangers neemt een negatieve houding aan tegenover het Haagse bouwconflict en tegen de activiteit van de EVC-bond van bouwvakarbeiders, die er op gericht is de tegen zware loonsverlaging strijdende bouwvakarbeiders te ondersteunen.

Het Partijbestuur heeft verder vastgesteld, dat door F. Reuter en B. Brandsen gepoogd is een bestuurder van een der Amsterdamse partij-afdelingen voor hun doeleinden te winnen. Pgt F. Reuter verklaarde tegenover hem, dat hij een „openlijke oorlog" aan het Partijbestuur zou verklaren, indien het P.B. tegen hem en zijn aanhangers maatregelen zou nemen en zei een moment af te wachten, waarop de partij eventueel in moeilijkheden zou geraken om de huidige partijpolitiek te wijzigen en de Partijleiding te verwijderen.

In de resolutie van het Partijbestuur, die op 7 januari j.l. met algemene stemmen werd aangenomen, werd op B. Brandsen een beroep gedaan om zijn houding te herzien en gedisciplineerd onder leiding van het P.B. de partijpolitiek te helpen uitvoeren.

Brandsen heeft echter deze resolutie verworpen en er in zijn partij-afdeling tegen gestemd. Daarna heeft hij tot tweemaal toe geweigerd deel te nemen aan een bespreking met leden van het partijsecretariaat over maatregelen ter versterking van de steuncampagne voor de strijdende Haagse bouwvakarbeiders.

Gezien dit alles en de daardoor ontstane grote belemmeringen voor het ontplooien van de eenheid van actie van de arbeidersklasse tegen de bestedingsbeperking en de daaruit ontstane massa-werkloosheid en loonsverlaging, heeft het Partijbestuur zich genoodzaakt gezien krachtige maatregelen te nemen om de partij tegen de groep Reuter-Brandsen te beschermen en de uitvoering van de partijpolitiek te verzekeren. Daarom werd besloten pgt F. Reuter uit het Partijbestuur te sluiten en hem te verzoeken zijn zetel in de Tweede Kamer ter beschikking te stellen.

Verder besloot het Partijbestuur om B. Brandsen ter verantwoording te roepen en hem in afwachting daarvan als lid van de partij te schorsen.

Het P.B. oefende kritiek op de houding van de partijgenoten Henk Gortzak en Rie Lips—Odinot, die gedurende het gehele afgelopen jaar voortdurend de rechtse praktijken en het desorganiserende optreden van Reuter, Brandsen c.s. in bescherming hebben genomen.

Ook thans nog hebben Henk Gortzak en Rie Lips zich gekeerd tegen het besluit tot uitsluiting van F. Reuter uit het Partijbestuur en tot schorsing van B. Brandsen.

Het Partijbestuur roept de gehele partij op om vastbesloten en onverzoenlijk tegen de groep Reuter-Brandsen stelling te nemen en elke poging om openlijk of in het geheim de partij afbreuk te doen, te verhinderen.

Het Dagelijks Bestuur van de Partij zal in De Waarheid en in Politiek en Cultuur nadere voorlichting geven over de in deze verklaring genoemde feiten.

Versterking van het Partijbestuur

In verband met het overlijden van de kameraden Jaap Brandenburg, Jan Haken en Ger Kuijper sedert het laatste partijcongres, alsmede met het uittreden van B. Brandsen en C. Geugjes, heeft het Partijbestuur besloten een aantal vooraanstaande partijgenoten uit het kader te verzoeken, regelmatig aan de PB-zittingen deel te nemen met adviserende stem, tot aan het eerstkomende congres.

Het zijn de partijgenoten:

Wessel Hartog, lid van de gemeenteraad van Koog aan de Zaan en landelijk voorzitter van de Bouwarbeidersbond (ABWB), aangesloten bij de EVC;

Jan de Boer, bestuurder van het district Friesland van de CPN;

Hendrik Schuur, landelijk secretaris-penningmeester van de Landarbeidersbond (BLZ), aangesloten bij de EVC;

Ger Verrips, lid van het districtsbestuur van Amsterdam der CPN;

Nelis Helmers, landelijk voorzitter van de Bond van werkers in de hout- en meubileringsindustrie (BWHM), aangesloten bij de EVC en secretaris van de plaatselijke centrale der EVC-Amsterdam;

Alie van Dijk, lid van het hoofdbestuur van de Bond van Overheidspersoneel (BNOP), aangesloten bij de EVC.

Deze partijgenoten hebben reeds aan de zitting van 6 en 7 februari deelgenomen.

Ter vervanging van kameraad Ger Kuijper is door het Partijbestuur als lid van het Dagelijks Bestuur benoemd *Joop Hesselman,* secretaris van het district Zaanstreek der CPN en gemeenteraadslid van Zaandam.

(Waarheid, 8 februari '58)

Oproep inzake strijd Haagse bouwvakarbeiders

Met taaie volharding strijden de Haagse bouwvakarbeiders tegen een loonsverlaging van tien tot dertig gulden per week, die hun door de Rijksbemiddelaars werd opgelegd.

Ook in Amsterdam stellen de bouwvakarbeiders in grote eenheid hun eisen en ageren zij ervoor.

Hun strijd is in het belang van alle werkende mensen in Nederland.

Ten eerste, omdat zij het zijn die de woningen moeten bouwen waar zo dringend behoefte aan is, en dit alleen kunnen doen, als hun levenspeil niet wordt verlaagd.

Ten tweede, omdat loonsverlaging niet alleen bouwvakkers, maar alle werkers bedreigt, wanneer de Rijksbemiddelaars in Den Haag hun zin zouden krijgen.

Want het gaat de ondernemers en de regering er om, de massawerkloosheid te misbruiken tot het verlagen van de lonen en het opdrijven van de arbeidsprestatie.

Terwijl de winsten der grote ondernemingen blijven stijgen en de militaire uitgaven verder opgeschroefd worden.

Indien hiertegen van begin af aan geen verzet tot het uiterste zou worden geboden, is het hek spoedig van de dam.

Want wat staat ons te wachten? De regering poogt de werkers te sussen met de verklaring dat de werkloosheid slechts van voorbijgaande aard zou zijn.

Wij willen het hopen en eisen zelfs, dat met alle middelen een eind aan deze ramp wordt gemaakt; in de eerste plaats door het opheffen van de bestedingsbeperking op het verbruik en de openbare werken.

Maar weet de regering waar wij heen drijven? Haar Centraal Plan-Bureau had de snelle stijging en de massale omvang van de huidige werkloosheid niet voorzien!

De SER schatte de door de bestedingsbeperking te veroorzaken stijging van de werkloosheid op 12.000 in één jaar, maar de werkelijk stijging bedroeg 58.000!

Intussen vreet de crisis in de Verenigde Staten door en ook in Engeland en West-Duitsland, waar ons land zeer afhankelijk van is.

De agressie van Drees en Luns tegen Indonesië brengt elke dag nieuwe ontslagen. Inplaats van de honger op Java, die zij beoogt, brengt zij de honger in de Nederlandse arbeidersgezinnen. En de boer en middenstander krijgt er de gevolgen van te voelen!

De huidige regering tast als een blindeman in het rond en weet intussen maar één ding: de arbeider moet het gelag betalen!

Daarom moeten de Haagse en andere bouwvakkers, die voor ons allen het spit afbijten, de morele en financiële steun van alle werkers in Nederland genieten.

Dit had de taak van de vakcentrales moeten zijn! Maar alleen de EVC staat op dit standpunt. De leidingen van het NVV en de confessionele vakcentrales hebben opnieuw het Unie-verbond gesloten op de grondslag van trouw aan de regering en het kapitaal.

Daarom moeten de arbeiders doen wat de Unie-besturen nalaten. Sluit U aaneen in de bedrijven en buurten!

Vormt in de bedrijven en buurten solidariteits-commissies uit socialisten en communisten, EVC-ers en NVV-ers, en arbeiders uit confessionele kringen, zonder onderscheid van politieke of geloofsovertuiging.

Gaat aan het werk om geld voor de strijders in Den Haag in te zamelen. Het Haagse bouwvak-comité brengt zijn lijsten in omloop en wacht op uw medewerking!

Denkt erom: vandaag zijn zij het die uw steun nodig hebben, morgen kunt gij zelve aan de beurt zijn.

Allen voor één, één voor allen!

HET DAGELIJKS BESTUUR VAN DE C.P.N.

(Waarheid, 12 februari '58)

Communiqué inzake „tegenregering" op Sumatra

Het Dagelijks Bestuur van de CPN vestigt de aandacht van het Nederlandse volk op de zeer gevaarlijke gevolgen die het optreden van de „tegen-regering" op Sumatra kan hebben.

Deze „tegen-regering" is een maaksel van de Westerse imperialisten; zij staat in dienst van de Amerikaanse en Nederlandse kolonialisten.

In tegenstelling tot de regering van de Indonesische Republiek, die door middel van algemeen en geheim kiesrecht langs parlementaire weg is gevormd, is deze „tegen-regering" fascistisch, contra-revolutionair en landsverraderlijk. Want haar bedoeling is om door Amerika, Australië en Nederland „erkend" te worden en de imperialistische troepen, Nederlandse en misschien ook andere, op Indonesisch grondgebied te doen landen.

De brutale en nauwelijks verhulde inmenging van imperialisten bedreigt Indonesië in de eerste plaats met contra-revolutie.

Doch hierbij blijft het niet, indien de rebellen verdergaande buitenlandse hulp krijgen.

Dan staat Nederland aan de vooravond van een nieuwe koloniale oorlog tegen Indonesië. En deze draagt het onmiddellijke gevaar van een internationaal conflict

in zich en kan aanleiding worden tot een wereldoorlog!
De grootste activiteit van alle Nederlanders, die de vrede wensen, is thans geboden!

De meerderheid van het Nederlandse volk wenst dit alles niet. Zij wenst onderhandelingen met Indonesië en overdracht van Nieuw-Guinea aan de Indonesische Republiek.
De Eerste Kamer-fractie van de PvdA heeft de werkelijke mening van haar partij tot uiting gebracht, terwijl vele leden van de PvdA ongetwijfeld een nog resoluter optreden wensen tegen nieuwe koloniale avonturen, zoals door de CPN wordt gedaan.
Prof. B. V. A. Röhling, lid van de PvdA en oud-afgevaardigde van Nederland in de UNO, heeft in een brochure de twee koloniale oorlogen van 1946—1947 „blunders" genoemd. Deze blunders hebben ons vijfduizend doden gekost.
Het komt er thans op aan, dat socialisten en communisten in besliste strijd een nieuwe blunder, nieuw bloedvergieten en schade voor Nederland en Indonesië voorkomen.
Het Dagelijks Bestuur roept alle Nederlanders op om van de regering te eisen:
1. Onmiddellijke onderhandelingen met de wettige, democratische regering van de Indonesische Republiek over de overdracht van Nieuw-Guinea.
2. Onmiddellijke terugtrekking van de Nederlandse Marine uit Singapore en de gehele buurt van Indonesië.
3. Geen erkenning van, samenwerking met of steun aan de fascistische rebellen op Sumatra, noch openlijk, noch in het geheim.

17 februari 1958

Communiqué over Amerikaanse raketbases in Nederland

In een zitting op 17 februari jl. heeft het Dagelijks Bestuur van de C.P.N. de toestand onderzocht die door de plannen van de regering tot het aanleggen van raketstartbanen voor Amerika geschapen is.
Uit persberichten, die op informaties steunen welke over de zitting van de NAVO te Parijs zijn uitgelekt, is bekend geworden dat daar het besluit is genomen zulke raketstartbanen binnenkort aan te leggen in Engeland, Frankrijk, N e d e r l a n d en Turkije.
De Nederlandse regering heeft het voorgesteld alsof zij niets anders zou gedaan hebben dan andere NAVO-regeringen en het hier slechts een bereidverklaring-in-principe zou betreffen. Dit moet ten sterkste in twijfel worden getrokken. Het is eerder aan te nemen dat de regering het plan van de NAVO, dat buiten het parlement en buiten het Nederlandse volk om is vastgesteld, niet bekend wenst te maken. Tevens zou hierdoor de openbare mening worden gesust.
Intussen stelde het Dagelijks Bestuur vast dat de verontrusting in alle kringen en klassen van onze bevolking toeneemt.

In dit opzicht valt ook het optreden van het Tweede Kamerlid Fedde Schurer, mede namens zijn medelid Franssen, te waarderen.

Zoals bekend, zeide de heer Schurer op 11 februari in de Tweede Kamer:
„Er is, naar mijn overtuiging, geen alternatief dan de weg terug. Dat betekent in dit geval . . . het afzien van raketbases, alsmede het afwijzen van en in NATO-verband getuigen tegen nucleaire (atoom) bewapening. Pogingen om deze bewapening wederzijds en gelijktijdig af te schaffen, hebben tot dusver gefaald. Het zal

èrgens moeten beginnen. Nederland kan hierbij een historisch voorbeeld geven door in het dilemma tussen het demonisch en het menselijk avontuur het laatste te kiezen." (Handelingen van de Tweede Kamer)

Dit optreden staat niet op zichzelf. Het is een uiting van wat in zeer grote kringen in de PvdA en door de kiezers van de PvdA gedacht wordt. En dit niet alleen in Friesland en Drente, waar beide Kamerleden gekozen zijn, doch ook in Amsterdam, Rotterdam en andere gewesten.

Naar de stellige overtuiging van het Dagelijks Bestuur zou een peiling van de opinie van de PvdA-leden en -kiezers over dit onderwerp een meerderheid te zien geven voor het standpunt van de heren Schurer en Franssen.

Hierbij zou zonder twijfel komen vast te staan dat de ministers van de PvdA en haar buitenlandse „specialisten" De Kadt, Goedhart e.a. slechts de woordvoerders van de Amerikaanse atoom-maniakken zijn en hun houding inzake de raketbases door een toenemend aantal socialisten wordt afgekeurd.

Het Dagelijks Bestuur wekt alle communisten op, zich nog meer in te spannen om alle arbeiders, alle intellectuelen, alles wat gezond en rechtschapen is in het Nederlandse volk, te overtuigen van de noodzakelijkheid zich met kracht tegen de voorgenomen oprichting van startbanen voor Amerikaanse atoom-raketten te keren. En de regering te dwingen van dit noodlottige plan af te zien, dat op totale verwoesting van ons land zou neerkomen in geval van een door Amerika ontketende oorlog.

Vooral worden onze partijgenoten opgewekt om de vredelievende socialisten van de PvdA, of anderen, vriendschappelijk tegemoet te treden en te winnen voor gemeenschappelijke strijd tegen de raketbases en voor ontspanning tussen Oost en West.

De verkiezingsactie voor de Provinciale Staten moet ook in dit teken staan. Hoe meer kiezers hun stem aan de KVP en andere reactionairen of aan de oorlogszuchtige candidaten van de PvdA onthouden en op de CPN stemmen, des te doeltreffender zal de actie tegen de raketbases en de atoomoorlog zijn, waarin de CPN sinds jaren vooraan gaat.
(Waarheid, 20 februari '58)

Program voor de Prov. Staten verkiezingen

In verband met de verkiezingen van de Provinciale Staten, die aan het eind van deze maand worden gehouden, volgt hieronder het verkiezingsprogram van de CPN. De candidaten van de CPN, die in de Provinciale Staten de levensbelangen van de arbeiders, de werkers in de landbouw, de middenstand, het onderwijzend en overheidspersoneel en alle andere werkende mensen zullen behartigen, worden daarbij geleid door de politiek van de CPN op binnenlands en buitenlands gebied, zoals deze ook tot uitdrukking komt in dit program. In de verschillende provinciën zijn op grondslag van dit program provinciale eisenprogramma's uitgewerkt, waarin rekening wordt gehouden met de speciale belangen van de bevolking der betreffende provincie. Het program werd op 18 november 1957 in De Waarheid gepubliceerd en daarna besproken op de Landelijke Verkiezingsconferentie van de CPN, die gehouden werd op 22 en 23 november. Talrijke in de bespreking gedane voorstellen werden opgenomen in de provinciale programma's.

Het program luidt:

1. *Weg met de bestedingsbeperking voor werkende mensen!*

— Onmiddellijke verhoging van lonen en salarissen voor arbeiders, ambtenaren en andere loontrekkenden.

— Prijzenstop aan de bron, bij de grote industrie en handel.
— Hogere toewijzing van de gelden door het Rijk, welke nodig zijn voor een goede werking van de Provinciale diensten, vooral waterwerken, wegenbouw en gezondheidszorg.
— Verzekering van volledige werkgelegenheid.
— Verhoging van de uitkering voor bejaarden en voor alle andere trekkers van sociale verzekeringen.

2. *Een hogere beloning voor boer en tuinder!*
— Een agrarisch beleid, waarbij een groter deel van de winsten van de grote industrie, handel en bankwezen wordt afgeroomd ten voordele van de landbouw.
— Tegen de sanering ten koste van de kleine bedrijven.
— Verstrekking van gronden aan hen, die hun bedrijf door stadsuitbreiding en industrialisatie verliezen.
— Investeringsaftrek tot 3.000 gulden en strenge maatregelen tegen pachtopdrijving.
— Hogere garantieprijzen, te financieren uit het Landbouw Egalisatie Fonds.
— Voor een wettelijke premievrije kinderbijslagregeling vanaf het eerste kind.
— Verlaging van de premie voor de AOW.

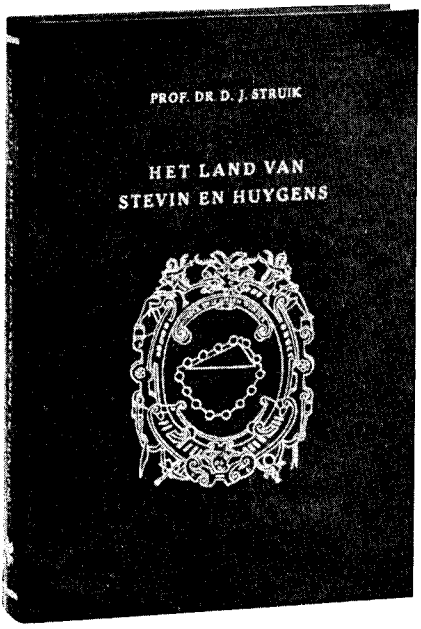
3. *Bescherming van de middenstand!*
— Ruimer en goedkoper crediet.
— Investeringsaftrek tot 3.000 gulden.
— Voor een wettelijke premievrije kinderbijslagregeling vanaf het eerste kind.
— Verlaging van de premie voor de A.O.W.

4. *Meer woningen voor arbeiders en middenstanders!*
— Hogere Rijksbijdragen voor de bouw van woningwetwoningen.
— Weg met de woekerrente voor de woningbouw.
— Tegen elke nieuwe huurverhoging!

5. *Beter onderwijs en jeugdzorg!*
— Ingrijpende verbetering van de salariëring van het onderwijzend personeel.
— Versnelde scholenbouw, met gymnastiek-lokalen.
— Geen achterstelling van de openbare school.
— Meer en hogere studiebeurzen.
— Ruimere overheidssteun ter bevordering van wetenschap en cultuur.
— Ruime overheidssteun aan de sport.
— Meer steun aan organisaties van de werkende jeugd, zonder politieke voorwaarden.

6. *Een zelfstandige Nederlandse vredespolitiek!*
— Nederland los van de Amerikaanse en Westduitse oorlogsvoorbereiding.
— Voor een Europees veiligheidssysteem.
— Vrij op 5 mei.
— Geen Nederlandse militaire verplichtingen in het Midden-Oosten of in Duitsland.
— Verlaging van de militaire uitgaven tot de helft en besteding van de vrijkomende gelden van de vrijkomende gelden voor lotsverbetering en belastingverlaging voor de werkers.
— Vermindering van de diensttijd tot 15 maanden, als overgang naar de 12 maanden.
— Onvoorwaardelijk verbod van proefnemingen met kernwapens en verbod van alle wapens tot massa-vernietiging. Internationale ontwapening door internationaal overleg.
— Hulp aan industrieel achtergebleven landen op voet van gelijkberechtiging.
— Overdracht van Nieuw-Guinea aan Indonesië.
— Onbelemmerde handels- en culturele betrekkingen met het Oosten.
— Vriendschap en samenwerking met de Sowjet-Unie, China en de Volksdemocratieën.

binnenkort verschijnt:

Prof. Dr. D. J. STRUIK

Het land van Stevin en Huygens

147 blz. geïll. geb. f 4.90

Prof. Struik's boek "Het land van Stevin en Huygens" behandelt op een geheel nieuwe wijze een der belangwekkendste perioden van onze vaderlandse historie: de "Gouden Eeuw", en levert daarbij het overtuigend bewijs dat geschiedschrijving geen dorre, droge zaak behoeft te zijn.

Als een bont schilderij, rijk aan kleuren en schakeringen, tovert Prof. Struik ons het land, niet alleen van Stevin en Huygens, maar van talloze andere belangwekkende tijdgenoten, voor ogen. Hij doet dit op een zo boeiende, onderhoudende manier, dat mensen en tijdperk voor ons gaan leven en we onszelf erin verplaatst wanen. Een boek dat stellig Uw kennis en inzichten omtrent die tijd zal verrijken.

een **pegasus** - *uitgave, verkrijgbaar bij de erkende boekhandel*

zojuist verschenen:

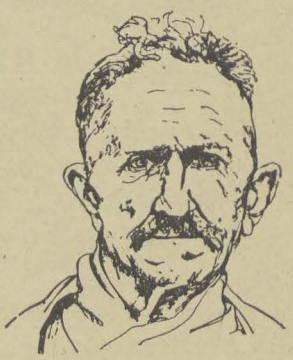

Alcide Cervi

mijn zeven zonen

164 blz., geïll., geb. f 3,90:

Uit de mond van vader Cervi, de nu meer dan 80-jarige boer uit Emilia, horen wij het levensverhaal van zijn zeven zoons, van hun harde, arbeidzame leven op het land, van hun zwoegen om de grond te verbeteren, en ook van hun verzet tegen het fascisme.
Het boek, dat nu voor ons ligt, is een eenvoudig verhaal geworden, over eenvoudige mensen van onze tijd, die niets ongewoons hebben, maar juist daarin ligt hun grootheid.

een **Pegasus** - *uitgave verkrijgbaar bij de erkende boekhandel*

april 1958

Politiek en Cultuur

uit de inhoud:

Communisten en vrijheid

Ruilverkaveling noodzaak voor de landbouw

De nieuwe kinderbijslagverzekering

Wetmatigheden en bijzonderheden bij de socialistische opbouw

4

40 cent

APRIL 1958

Communisme en vrijheid	*Jaap Wolf*	145
Ruilverkaveling noodzaak voor Nederlandse landbouw	*C. Borst*	153
De nieuwe kinderbijslagverzekering	*C. de Rover*	158
Algemene wetmatigheden en bijzonderheden bij de socialistische opbouw	*Dr. L. Gatowski*	164
BOEKBESPREKINGEN:		
Onderwereld N.V.	*Mr. Clara Enthoven*	771
Reed's 10 dagen... épos van de mens op zijn best	*J. Snellen*	182
Liefde, seksualiteit en huwelijk	*Th. E. v. Reemst*	183
Slechts twee klassen		185
PARTIJDOCUMENTEN:		
Communistische partijen van Frankrijk en Nederland solidair		186
Strijdt tegen raketbases en Wehrmacht		189
Oproep Dag. Bestuur der CPN tot de vrouwen van Nederland		190
Mededeling Dag. Bestuur der CPN		190
Westelijke inmenging in Indonesië — aanslag op de wereldvrede		191
Verklaring Dag. Bestuur over bijeenkomst BNOP-leden		192

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar, losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C. Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

18e jaargang no. 4 april 1958

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het
marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

Communisme en vrijheid

Twee keer gaan we in dit jaar naar de stembus. Tweemaal dus ook een verkiezingscampagne, waarin met verdubbelde krachten de communisten worden bestreden met de beschuldiging dat zij belagers zijn van de vrijheid en alle andere partijen zichzelf ophemelen en elkaar trachten te overtroeven als verdedigers van de vrijheid, van de „waarden der vrije wereld." Zozeer zelfs, dat de godin der vrijheid in eigen persoon van haar hoge standplaats in de haven van New York is afgedaald om op de propaganda-biljetten van de V.V.D. aan de verkiezingscampagne deel te nemen.

De beschuldigingen tegen de communisten, dat zij de vrijheid bedreigen en een dictatuur voorstaan, zijn nu niet bepaald origineel. Al in de dagen van Marx en Engels werden zulke verwijten rondgeslingerd. Sindsdien zijn ze steeds veelvuldiger naar voren gebracht; na de overwinning van het socialisme in de Sowjet-Unie zwol de stroom aan en na de tweede wereldoorlog, waarin bleek hoe grote offers de volken willen brengen voor de vrijheid, is de valse munterij met het begrip vrijheid alle perken te buiten gegaan. Heden ten dage is er blijkbaar geen redevoering, geen artikel, geen radio-commentaar meer mogelijk zonder dat in verheven bewoordingen en galmende toon over de vrijheid wordt gedeclameerd.

Veel afwisseling is er echter niet in al dit bombastische gepraat. Het is steeds een variatie op een bekend thema, met dit enkele verschil dat er grove en verfijnde vormen zijn. De grofste vorm vinden we bij Goebbels, die in 1936 in Neurenberg de communisten ervan beschuldigde de vrijheid te niet te doen en verklaarde, dat in de Sowjet-Unie 10 tot 20 miljoen mensen in concentratiekampen waren opgesloten. Dit verwijt van Goebbels, dienend om de fascistische misdaden achter een rookgordijn van laster over het communisme te verbergen, wordt nog steeds gehoord. Zich niet bekommerend om de stinkende bron, waaruit het is geput, wordt nog steeds getracht de mensen vol te gieten met laster van deze aard. De groep De Kadt c.s. in de PvdA gebruikt het op grootscheepse wijze om er een Amerikaansgeoriënteerde oorlogspolitiek mee goed te praten.

Minder grof gezegd, maar even venijnig is de beschuldiging, dat het communisme de mens de vrijheden ontneemt, waaraan hij gewend is en hem perst in een dwangsysteem waarin hij zijn persoonlijkheid niet kan

ontwikkelen. Daarbij is de toon indertijd aangegeven door de Paus, die in zijn encycliek „Over het goddeloze communisme" verklaarde, dat „het communisme de mens zijn vrijheid ontneemt."

Hoewel alle tegenstanders van het communisme veel over vrijheid spreken, hoeden zij zich er voor om duidelijk te zeggen wat zij eigenlijk hieronder verstaan. Zij beperken zich tot de vaagste en meest abstracte uiteenzettingen. Eén voorbeeld slechts: Albert Camus, de winnaar van de Nobelprijs voor literatuur, eiste na zijn bekroning aan het eind van het vorige jaar het begrip vrijheid voor het Westen op. De vrijheid is de waarheid van het Westen, zo is zijn mening. De vrijheid is „de weg de enige weg naar volmaaktheid", „de vrijheid van maatschappijen zowel als van personen, is uiteindelijk het grootste goed dat alle andere bepaalt." Fraai uitgedrukt, ongetwijfeld. Doch vooral uitblinkend door het gebrek aan preciesheid, door het rondzweven boven de aarde, los van alle werkelijkheid.

Er komt pas wat licht, als het begrip vrijheid uit deze nevelige hoogten wordt gehaald en niet abtract maar concreet wordt bezien.

Het eenvoudigste antwoord op de vraag wat vrijheid is, zou kunnen luiden: het betekent dat je kunt doen wat je wilt. Een simpel antwoord, te simpel zoals reeds dadelijk blijkt.

Hij die de vrijheid neemt steeds naar sterke drank te grijpen, zal spoedig de slaaf van de alcohol worden. Iemand die de vrijheid neemt om gehoor te geven aan de slechtste instincten zal spoedig in een gekkenhuis of een gevangenis terecht komen. En hij, die staande op een hoge toren, de vrijheid denkt te kunnen nemen om te gaan vliegen, zal spoedig op de grond tot de harde ontdekking komen, dat de vrijheid van de mens nooit absoluut kan zijn.

Maar toch vliegt de mens nu. Hij leerde de natuurwetten kennen, hield hiermee rekening en onderwierp ze zo aan zijn wil. Pas toen veroverde de mens zich de vrijheid om te vliegen.

Alleen door uitbreiding van kennis wordt de vrijheid verkregen. Alleen als je de motor van een auto kent, kun je hem repareren. Indien dit niet het geval is, zit je bij panne met de handen in het haar en er zit niets anders op dan te duwen. Je bent de slaaf van de motor geworden.

De conclusie uit deze eenvoudige voorbeelden dringt zich op.

De vrijheid van de mens wordt gemeten naar de kennis van de wetten die natuur en maatschappij beheersen en naar zijn bekwaamheid om daarvan gebruik te maken.

Vrijheid is daarom niet iets, dat eeuwig en altijd hetzelfde blijft, de vrijheid is voortdurend in ontwikkeling in overeenstemming met de verandering in de menselijke practijk en de menselijke kennis. De vrijheid breidt zich uit naarmate de mens de natuur en de maatschappij beter leert beheersen. Dit is een historisch proces van lange duur .

*

Aanvankelijk was de mens een onmachtig, aan de natuur onderworpen wezen. Slechts langzaam leerde hij enkele gereedschappen en werktuigen vervaardigen, waarmee hij zich iets onafhankelijker kon maken. De mens veroverde een heel klein beetje vrijheid. Maar zelfs dit beetje werd onmiddellijk door enkelen in beslag genomen. Er vormden zich verschillende klassen.

Dit verband tussen vrijheid, het peil van de productiekrachten en de vorming van klassen werd door Marx en Engels al in hun eerste werken duidelijk omschreven. „In de werkelijkheid voltrok zich de zaak natuurlijk zo, dat de mensen zich iedere keer in zoverre bevrijdden .... als de bestaande productiekrachten hun voorschreven en toestonden. De grondslag van alle bevrijding tot nu toe bestond uit beperkte productiekrachten. Ontwikkeling is bij een productie die voor de gehele maatschappij ontoereikend is, alleen mogelijk als de een zijn behoeften bevredigt op kosten van de anderen en daardoor de een — de minderheid — het monopolie van de ontwikkeling verkreeg, terwijl de anderen — de meerderheid — door de voortdurende strijd om de bevrediging van de dringendste behoeften voorlopig (d.w.z. tot het tot stand komen van nieuwe revolutionerende productiekrachten) van alle ontwikkeling werden uitgesloten. Zo heeft de maatschappij zich tot nu toe steeds binnen een tegenstelling ontwikkeld; in de antieke wereld de tegenstelling van vrijen en slaven, in de middeleeuwen van adel en lijfeigenen en in de nieuwere tijd van bourgeoisie en proletariaat." (Die Deutsche Ideologie, uitg. 1932, blz. 409 - 410).

De vrijheid voor enkelen betekende dus tegelijkertijd slavernij voor de grote meerderheid. De vrijheid was een klassevoorrecht. In het oude Athene waren b.v. 6000 burgers vrij, maar zij onderdrukten 400.000 slaven. De vrijheid was gebaseerd op onvrijheid, op onderdrukking.

Vrijheid en dictatuur blijken dus niet zulke tegenstellingen te zijn als het schijnt en als de burgerlijke pers en radio voortdurend zeggen. Zij blijken met elkaar samen te gaan en wel in die vorm, om een plastische uitspraak van Abr. Lincoln aan te halen, dat „de vrijheid van de wolf de dood van de schapen is."

Duidelijk is dit ten aanzien van slavenbezitter en slaaf, van adellijke heer en horige boer, maar later werd het ingewikkelder. Toen de jonge bourgeoisie opstond tegen de adellijke heren om het kapitalisme, in die dagen een progressief stelsel, te doen overwinnen, deed ze dit onder de leuze vrijheid voor allen te willen. Zij kondigde de vrijheid voor allen af. Sindsdien heet de vrijheid voor allen te bestaan, de wetten zijn voor allen gelijk, er is geen onderdrukking meer, al het handelen berust op vrijelijk tot stand gekomen overeenkomsten tussen de mensen. Sindsdien leven we in de „vrije wereld".

Iedere staatsburger is nu vrij. Hij mag wonen in een paleis, maar ook in een krot. Hij mag rijkdommen vergaren, maar ook van armoede doodgaan. Hij mag een miljonair zijn, maar ook een werkloze. Hij mag werken, maar ook leven van het werk van anderen.

Hoezeer deze vrijheid een vooruitgang is ten opzichte van voorafgaande tijdperken, het blijft een halfslachtige en formele vrijheid. De vrijheid om je geld te besteden, zoals je wilt, betekent niet zoveel als je geen geld hebt of alleen voor het hoogst noodzakelijke. En de vrijheid om zelf te bepalen waar je wilt werken, is ook niet van zo'n grote betekenis in een land waar de werkloosheid met sprongen stijgt.

Zo staat het eveneens met de politieke vrijheden in de kapitalistische landen.

Er is persvrijheid. Volgens de wet heeft een ieder het recht een krant uit te geven. Maar in werkelijkheid is vrijwel de gehele pers in

handen van de grote monopolies en hun aanhangers. De mening van de arbeiders komt daarin niet tot uitdrukking. En als de arbeiders zelf een krant willen uitgeven, ontmoeten zij grote moeilijkheden. Voor het kopen van de persen, gebouwen, papier e.d. moeten zij grote bedragen bijeenbrengen; hun krant wordt bedreigd door een boycott van de trusts, door terreur onder politie-toezicht, door vervolging. De geschiedenis van de communistische pers in ons land alleen al is daarvan een voldoende illustratie.

Er is vrijheid van vergadering. Maar de zalen behoren aan de ondernemers. De arbeiders hebben vaak geen middelen om ze te huren en al hebben ze deze bijeengebracht, vaak wordt hun de mogelijkheid ontzegd om ze te gebruiken, omdat in hun vergaderingen de klassebelangen van de arbeiders worden verdedigd. Zo gaat het ook met de vrijheid om te demonstreren en met de andere vrijheden en democratische rechten in de kapitalistische maatschappij.

Deze vrijheden gelden in hun volle omvang alleen voor de bourgeoisie en haar dienaren. Voor de arbeidersklasse gelden ze alleen in zoverre deze door haar strijd de verwezenlijking ervan kan afdwingen, tegen alle organen in waarover de bourgeoisie beschikt.

De wet is gelijk voor ieder. Maar wiens vrijheid wordt beschermd door deze wetten? De Franse schrijver Anatole France zei het vlijmscherp: De wet verbiedt zowel aan rijken als aan armen om te bedelen en onder bruggen te schrijven. Inderdaad, als het gaat tussen de sterke en de zwakke, tussen de rijke en de arme, dan onderdrukt de vrijheid en bevrijdt de onderdrukking.

De wetten van de burgerlijke maatschappij, ook de wetten van de burgerlijke democratie in ons land, dienen de vrijheid van de bezitter en dienen ter onderdrukking van de niet-bezitter, tot het handhaven van de uitbuiting. Daartoe dienen niet alleen de wetten, maar ook de politie, de rechtbanken, de gevangenissen en het leger. In wezen is daarom elke burgerlijke staat, hoe democratisch haar vormen ook mogen zijn, een dictatuur van de bourgeoisie.

*

Het bestaan van het kiesrecht verandert hieraan in principe niets. In de kapitalistische maatschappij toch hebben de bezitters, die een kleine minderheid van de bevolking vormen, de beschikking over vrijwel alle voorlichtingsmiddelen, zoals pers en radio. De principiële critiek op dit selsel wordt geweerd; men tracht de oren van de mensen te sluiten, o.a. door een ongebreidelde laster tegen de communisten. Hiertoe worden reusachtige geldbedragen uitgegeven. Corruptie, ondermijningswerk, bedrog en laster zijn een onscheidbaar metgezel van de verkiezingen in de kapitalistische landen. Alles dient ertoe om te maken, dat de kiezers niet op de communisten stemmen; men laat hun slechts de keuze tussen verschillende soorten verdedigers van het kapitalisme.

In de Verenigde Staten, het toonaangevende land van de „vrije" wereld, heeft dit een hoogtepunt gevonden. Daar nemen twee partijen aan de verkiezingen deel, de Democratische Partij en de Republikeinse Partij. Wie echter in het parlement gekozen wordt, een vertegenwoordiger van de ene of de andere partij, maakt niet zoveel verschil. Beiden

verdedigen de belangen van de heersende klasse, van de kapitalisten. Een Amerikaanse onderzoeker, Goodman, die een boek heeft geschreven over „Het Tweepartijen-stelsel in de Ver. Staten", verbindt dit stelsel direct met de geringe deelneming aan de verkiezingen in Amerika. Van 1920 af namen slechts 48 tot 64 procent van de kiezers deel aan de presidentsverkiezingen. Goodman wijst erop, dat de kiezers niet veel verschil zien tussen deze twee partijen en daarom „geen verband zien tussen hun belangen en de uitslag van de verkiezingen". Hoe je ook kiest, je kiest altijd je eigen uitbuiter . . . ! In de samenstelling van het Amerikaanse parlement, het Congres, is dat ook duidelijk te zien. Meer dan de helft van het aantal leden van het Congres bestaat uit juristen, de geleerde zaakwaarnemers van de kapitalisten; een kwart deel bestaat uit industriëlen en bankiers. Het andere kwart staat in een of andere vorm in dienst van de monopolies. Arbeiders of boeren zijn er in het Congres niet te vinden. Er zitten in het Congres drie negers, ofwel 0,56 procent, hoewel de negers 10,4 procent van de bevolking uitmaken. In het hele Congres zijn slechts 17 vrouwen, of te wel drie procent. Het Amerikaanse Congres is practisch ontoegankelijk voor arbeiders, voor boeren, voor vrouwen en voor negers. Alleen de rijken en hun dienaren hebben er toegang. Niet voor niets luidt een Amerikaanse zegswijze: „De een is senator, omdat hij rijk is, de ander is rijk, omdat hij senator is."

In wezen is hetzelfde het geval in de andere kapitalistische landen, hoewel de concrete situatie vaak anders is, vooral daar waar communistische partijen vertegenwoordigers in het parlement hebben, die optreden voor de belangen van de werkers en door hun activiteit de speelruimte voor de afgevaardigden van het groot-kapitaal beperken.

Samenvattend kunnen we zeggen: De economische grondslag van de vrijheid in de burgerlijke maatschappij is het privaat-bezit van de productiemiddelen. Daardoor wordt de maatschappij verdeeld in bezitters en niet-bezitters, in uitbuiters en uitgebuiten. De vrijheid van de burgerlijke maatschappij geldt voor de bezitters, voor de niet-bezitters is deze op zijn hoogst formeel aanwezig. De vrijheid van de bezitter is gegrondvest op hun onderdrukking.

In de ontwikkelde kapitalistische landen wordt dit zoveel mogelijk bedekt. In de koloniale gebieden treedt het echter met schrijnende openlijkheid aan de dag. In Malakka b.v. wordt nu al zeven jaar lang een onderdrukkingscampagne tegen de communisten gevoerd. Dit is zover gegaan, dat nu ongeveer de halve bevolking, ongeveer drie miljoen mensen, in interneringskampen is opgesloten, om ze van de communisten te isoleren, zoals het heet. Een Amerikaanse verslaggever deelt mede, dat deze kampen „omringd zijn door prikkeldraad en zoeklicht en dat er 's nachts gepatrouilleerd wordt door veiligheidsstrijdkrachten". In hetzelfde bericht deelt de correspondent mee, dat „Malakka met een tin- en rubberexport, die meer dan 500 miljoen dollar per jaar opbrengt, de toekomst met een redelijk gezonde economie tegemoet kan zien. Het bestuur staat op goede voet met buitenlandse beleggers, planters en mijnbezitters." (Denis Warner is The Reporter, november 1957. Geciteerd in Political Affairs, januari 1958). Het is duidelijk, voor de buitenlandse beleggers, voor de planters en mijnbezitters is er vrijheid in Malakka, voor de bewoners prikkeldraad en anti-communistische strafexpedities, om de vrijheid te verdedigen.

In Indonesië verdedigen de Nederlandse en Amerikaanse imperialisten de vrijheid, d.w.z. hun vrijheid om te verdienen op olie, tin en rubber, door ondermijnend optreden tegen de democratisch gekozen regering, door staatsgrepen en het oprichten van rebellenregeringen. In naam van de vrijheid wordt elke poging om de bevrijdingsbeweging van de koloniale volken te smoren, begroet en gezegend. In naam van de vrijheid worden beruchte onderdrukkers en beulen der volken omhelsd, van Franco tot Tsjiang Kai-sjek. Alle camouflage, die moet verbergen dat de burgerlijke vrijheid gebaseerd is op onderdrukking en uitbuiting, verdwijnt als het gaat om de koloniale superwinsten.

*

Het socialisme wijst een dergelijke formele vrijheid van de hand, het verbindt voor de eerste maal in de geschiedenis de vrijheid aan de bevrijding van de onderdrukten. Deze bevrijding heeft tot economische grondslag de maatschappelijke eigendom van de productiemiddelen, die onttrokken worden aan het privé-bezit. Om dit te verwezenlijken moeten de vroegere onderdrukkers onder de duim gebracht worden. Vandaar, dat elke socialistische staat, hoe ook haar vorm, in wezen een dictatuur van het proletariaat is.

De economische vrijheid, die aldus geschapen wordt, — geen uitbuiting, recht op arbeid, afschaffing van de werkloosheid, geen angst voor de dag van morgen, — is de grondslag van alle andere vrijheden. Wat onder de heerschappij van de geldmachten alleen formeel was, wordt nu tot werkelijke vrijheid.

De persvrijheid wordt werkelijkheid, want de drukkerijen, de persen, het papier e.d. komen ter beschikking van de werkers. De pers krijgt de gelegenheid de mening van de werkers weer te geven, die openlijk en zonder vervolging en onderdrukking te vrezen, hun opvattingen naar voren brengen en critiek brengen ter verbetering van het socialistische stelsel. Onderdrukking van deze vrije meningsuiting, — in het kapitalisme een gewoon, dagelijks weerkerend verschijnsel, verwerkelijkt met behulp van het dreigende ontslagbriefje, — wordt bij de wet bestraft. Ook de vrijheid van vergadering wordt gewaarborgd, want de gebouwen zijn nu het eigendom van de werkers geworden; zaalafdrijving is niet meer mogelijk. Bovendien wordt nu het recht op onderwijs, op werk, op vacantie e.d. verwezenlijkt. Eindelijk is de weg geopend voor de vrije ontplooiing van de persoonlijkheid, voor de ontwikkeling van alle talenten en capaciteiten, los van het inkomen van de ouders zoals in het kapitalisme het geval is. De wetten van het socialisme en zijn staatsapparaat dienen om deze vrijheid te beschermen.

Zoals de Franse bourgeoisie streed tegen de terugkeer van de feodale adel en de kapitalisten uit de 19e eeuw een eind maakten aan de slavenhandel, verhinderen de socialisten, dat het kapitalisme in de bevrijde landen zal terugkeren.

De kapitalisten kunnen dit natuurlijk een aantasting van de vrijheid noemen. Hun protesten herinneren aan de anecdote van de Amerikaanse slavenhouder, die met zijn slaaf in het Engeland van zo ongeveer 1860 kwam, zijn slaaf met een zweep sloeg en toen door de politie werd opgepakt. Is dat vrijheid, zo riep hij uit, als je niet eens je eigen slaaf kunt afranselen!

Natuurlijk klagen de bezitters erover dat hùn vrijheid geweld wordt aangedaan, als anderen vrijheid wordt gegeven.

Een andere vergelijking. In vroegere eeuwen werd de bloedwraak als een der vrijheidsrechten beschouwd. Een moord uit bloedwraak was toegestaan. Later werd dit verboden, de vrijheid werd aldus beperkt. Maar zij die op de lijst stonden om vermoord te worden, vonden het een bescherming voor hun vrijheid.

Zo is het ook met het kapitalisme. De bescherming tegen de terugkeer van het kapitalisme, met alle machtsmiddelen waarover de socialistische staat beschikt, dient de vrijheid.

Als geklaagd wordt door de bourgeoisie, dat in de socialistische landen niet de vrijheid bestaat om van stelsel te veranderen, doet men er goed aan te denken aan het bekende woord van Marx: „Mijn heren, laat U niet beïnvloeden door het abstracte woord vrijheid. Vrijheid van wie? Het gaat hun niet om de eenvoudige vrijheid van de ene mens ten opzichte van de ander. Het gaat hun om de vrijheid die het kapitaal heeft om de arbeid uit te buiten."

De bewoners van de socialistische landen wensen zulk een vrijheid niet terug. Alleen de socialistische democratie, de dictatuur van het proletariaàt bracht hun werkelijke vrijheid.

N. S. Chroesjtsjow zei in een rede tot zijn kiezers op 14 maart 1958: „Juist de socialistische democratie bevrijdde het Sowjet-volk van zulke „vrijheden" als de vrijheid om te stemmen op zijn uitbuiter en om werkloos te zijn, van het recht om van de honger te sterven of de loonslaaf te worden van het kapitaal. Nee, zo ziet ons volk de vrijheid niet. Als vrijheid zien wij het recht van de mensen op een menswaardig leven, zonder uitbuiting, het recht op werkelijk politieke gelijkheid, het recht om gebruik te maken van alle verworvenheden van wetenschap en cultuur. De vrijheid zien wij als de bevrijding van het volk van de gesel van werkloosheid en armoede, van sociale, nationale en rassen-onderdrukking."

De bourgeoisie en haar woordvoerders spannen zich in om de vrijheid voor te stellen als iets dat boven de tijd staat, als een absolute waarde, die in het geheel niet met de ontwikkeling van de geschiedenis en met de strijd der klassen verbonden zou zijn. Maar zo'n vrijheid is er niet. Dit is slechts een frase om de klasseheerschappij van het monopolistische kapitaal met zijn onderdrukking en uitbuiting te versterken.

In werkelijkheid blijkt steeds weer, dat de vrijheid met alle andere aspecten van de werkelijkheid verbonden is. Zelfs met dat wat op de eerste oogopslag er rechtstreeks in tegenstelling mee schijnt te staan, nl. de dictatuur.

Steeds denken verschillende klassen anders over het begrip vrijheid. Ook nu komt dit bij alle grote vraagstukken, die er in de wereld zijn. tot uitdrukking.

Nemen we b.v. de kwestie van de oorlogspropaganda en oorlogsophitsing in pers en radio. Indertijd heeft de communistische Tweede Kamer-fractie een voorstel ingediend om oorlogspropaganda bij de wet te verbieden. (O, ironie van de geschiedenis, de eerste ondertekenaar was toen mr. Stokvis, die nu optreedt als een der felste oorlogspropagandisten en banbliksems slingert naar hen, die opkomen voor stopzetting der atoombomproeven.) Internationaal werd een zelfde voorstel

in de UNO aanhangig gemaakt. De kapitalistische landen weigeren zo'n voorstel te aanvaarden. Met vroom ten hemel geslagen blik prevelen zij, dat de communisten de vrijheid van de pers, van het woord, willen beperken. Zo ziet men hoe het begrip vrijheid kan worden misbruikt. Het is hetzelfde argument, als van een man, die in een overvolle bioscoop een paniek veroorzaakt door plotseling „brand" te gaan schreeuwen en zich nadien voor de rechter beroept op de vrijheid van het woord. Met de verdediging van oorlogspropaganda onder het mom van persvrijheid staat het niet anders. Het doel van de oorlogspropaganda is uiteindelijk het verwekken van een oorlog, en dit betekent onder de huidige omstandigheden een vernietigende atoomoorlog, waarbij honderden miljoenen slachtoffers zouden vallen. Zoiets kan evenmin geduld worden, als de „brand"-schreeuwer in de bioscoop. Dat is een bescherming van de vrijheid, nl. van de vrijheid om voort te leven.

De kapitalisten komen op voor de persvrijheid voor deze doeleinden, omdat zij hopen door de oorlogshysterie de winsten van de bewapeningsindustrie hoog te kunnen houden. Het is in het belang van hun brandkast. Dat is het laatste en hoogste doel van hùn vrijheid.

Het zelfde is het geval met alle andere vraagstukken waarbij ter verdediging van een reactionaire, tegen het volk gerichte politiek het begrip vrijheid in het veld wordt gevoerd.

*

De vrijheid is iets dynamisch. Zij is onverenigbaar met de slome opvatting van de mensen die het als vrijheid beschouwen, als zij met rust gelaten worden, als zij zich nergens mee behoeven te bemoeien. Vrijheid is voortdurende beweging en ontwikkeling. Een ontwikkeling, die zich voltrekt door de natuur beter te beheersen en door de strijd van de klassen te voeren tot aan haar voltooiing door de opheffing der klassen. Dan zal de vrijheid voor allen gelden. Het nieuwe maatschappelijke stelsel, —het socialisme en het communisme, — zal het mogelijk maken alle verworvenheden der wetenschap toe te passen. In steeds sneller tempo zal de mens zich van de onderworpenheid aan de natuur gaan bevrijden door haar wetten te kennen en te gebruiken. De wonderen van de atoomenergie en de ruimtevaart gaan voor hem open.

In snel tempo gaan we voorwaarts naar deze ware vrijheid. Haar motor is de beweging van het communisme, de grootste voorvechter voor de menselijke vrijheid uit de geschiedenis. Deze heeft reeds vele successen bereikt en tot stand gebracht, dat bijna een miljard mensen uit het rijk van de blinde noodzakelijkheid is getreden in het rijk van de bewuste leiding van het maatschappelijke leven, waarin de mensen zelf hun toekomst bepalen, in het rijk van de vrijheid. Deze ontwikkeling gaat ontstuitbaar voort, zij is het belangrijkste kenmerk van het tijdperk, waarin wij het geluk hebben te leven.

JAAP WOLFF

Ruilverkaveling noodzaak voor Nederlandse landbouw

WANNEER regeren betekent vooruitzien en zo behoort het te zijn, dan is de Nederlandse regering in de na-oorlogse jaren op het gebied van de ruilverkaveling en wel speciaal het uitvoeren van de daarvoor in aanmerking komende objecten, daarin in grote mate te kort geschoten.

Wanneer de regering in de achter ons liggende jaren op dit gebied haar taak had volbracht en de gedane beloften was nagekomen, die in de Ruilverkavelingswet 1954 zijn gesteld, dan had een deel van de moeilijkheden waarvoor de Nederlandse landbouw nu staat, achterwege kunnen blijven.

Wanneer de honderden miljoenen die in de naoorlogse jaren door exportheffingen op de landbouwproducten in het Landbouwegalisatiefonds zijn gestort (en dit was geld van de boeren) niet voor defensie of andere doeleinden waren gebruikt, maar door subsidie op de ruilverkavelingsobjecten was verstrekt, dan zou daarmee aan de landbouw een dienst zijn bewezen, die haar rechtens toekwam. Er is in die tijd geen verschil van mening geweest over de vraag of ruilverkaveling gewenst was, ja dan neen. Bij de behandeling van de Ruilverkavelingswet in de Tweede Kamer in juni 1954 bleek zowel uit de schriftelijke stukken als uit de mondelinge discussies, dat er 1,5 miljoen h.a. van de Nederlandse cultuurgrond (dat is meer dan de helft) voor ruilverkaveling in aanmerking kwam. Grond die niet in groter of kleiner kavels aaneengesloten bij de bedrijven ligt, maar versnipperd over een vaak uitgebreid werkterrein is verspreid.

Over de oorzaak van deze versnippering een enkele opmerking voor dieper op het vraagstuk van de ruilverkaveling wordt ingegaan.

Van reactionaire zijde wordt deze versnippering *niet* gezien als een gevolg van het kapitalistische stelsel, waarin de grond niet uitsluitend gebruikt wordt als middel om het volk van de zo noodzakelijke voeding te voorzien, maar ook als geldbelegging, als winst- en speculatie-object. Ook wordt van die zijde de versnippering van de grond verweten aan de vererving, n.l. het overgaan van de eigendom van de grond van vader op meer dan één zoon.

Op het agrarisch congres van de PvdA, dat onlangs is gehouden sprak Prof. Schermerhorn, in verband met de kleine en de te kleine bedrijfjes, zelfs over de „eigen geërfde boer", d.w.z. dat bij het overlijden van de vader (grondeigenaar) de oudste zoon in het bezit van de nagelaten grond zou komen, waarbij de anderen, zo er meerdere zoons waren, een geldelijke vergoeding zouden ontvangen. Deze methode doet ons herinneren aan de tijd, toen Hitler de Duitse boeren zijn theorie oplegde.

Deze versnipperde eigendom van de grond, van hier een stukje en daar een stukje en enige kilometers verder nog een stukje, heeft nadelige gevolgen voor de pachters van deze grond. Veel tijd en geld wordt er door verknoeid en het is in strijd met iedere poging om goed-

koper te produceren. Wil de regering de rationalisatie in de landbouw toepassen, dan zal de consekwentie hiervan moeten zijn, dat de versnipperde grond wordt verkaveld tot aaneengesloten bedrijven. De vraag of dit juist grote bedrijven moeten worden, kan ontkennend beantwoord worden. Het jaarverslag 1956 van de Cultuur-technische Dienst schrijft hierover o.m. het volgende:

„Dat de sterk geïntensiveerde vorm van ruilverkaveling welke relatief veel investeringen vergt, niettemin het doel niet voorbij schiet, hebben inmiddels de practische resultaten van b.v. Schouwen-Duiveland en het tuinbouwgebied Waarlands- en Slootgaardpolder (N.H.) aangetoond." Kleine bedrijven kunnen in zulk een geval gezamenlijk, dus op coöperatieve grondslag mechaniseren zover dit voor de goede gang van zaken nodig is. Wel zal men in deze kleine bedrijven zoveel mogelijk arbeidsintensieve produkten moeten gaan verbouwen. Hiervoor zal het nodig zijn, het handelsgebied zoveel mogelijk uit te breiden en daar in het bijzonder de Oosteuropese landen, de Sowjet-Unie en China bij te betrekken. Daar ligt een vruchtbaar terrein voor het exporteren van zaaizaad, pootgoed en meerdere agrarische produkten.

Het is misschien interessant nog even terug te komen op de oorzaak van de versnipperde grond. Daarvoor is nodig een terugblik in de geschiedenis.

Tijdens en na de landbouwcrisis in de tachtiger jaren van de vorige eeuw, kwam er veel grond (in eigendom van kleine grondgebruikers) in het bezit van hypotheekbanken en zgn. grondspeculanten. Deze laatsten kochten de grond voor „een appel en een ei" op van de in financiële moeilijkheden verkerende land- en tuinbouwers. De grond was in die jaren zo goed als waardeloos en werd in sommige gevallen zelfs geruild voor levensmiddelen of gebruiksartikelen. Zo is b.v. in het tuinbouwgebied van Noord-Holland een stuk tuingrond van 2 h.a. in die jaren geruild voor een zijde spek en heeft het daardoor nadien de naam behouden van „spekgroet". Dit voorbeeld zou met vele andere zijn aan te vullen. Een bewijs hoe in die crisisjaren misbruik werd gemaakt van de in nood verkerende kleine bezitters.

Na een crisistijd kwam er onder kapitalistische verhoudingen meestal weer een „betere tijd". De waarde van de grond steeg naar verhouding van de opbrengst van de producten. In zulke tijden gingen de grondspeculanten over tot openbare verkoop van de grond. Om de grond aantrekkelijk en bereikbaar voor de kleine kapitaalbezitters te maken, werd de te verkopen grond in kleine percelen aangeboden. Daarbij werd voor de hoogste bieder een zekere som gelds uitgeloofd, zgn. strijkgeld, wat de prijzen van de grond vaak boven de normale waarde opdreef.

Door dit kapitalistisch wanbeleid is het grondgebruik zo versnipperd.

*

HET gevolg hiervan is geweest dat nu duizenden grondgebruikers in ons land hun bestaan moeten zoeken op een bedrijf, dat niet alleen verdeeld is in kleine stukjes, maar vaak ver van elkaar is gelegen. Hierbij ontbreken vaak goede wegen, terwijl het vervoer van producten langs het water veel tijd en kosten vergt. Veelal ontbreekt in zulke gebieden een voldoende afvoer van het overtollige water, wat de landbouwers vaak in natte zomers onberekenbare schade berokkent.

Terwijl in het huidige tijdsbestek de boeren gedwongen worden, in verband met de concurrentie van andere agrarische landen goedkoper en rationeler te produceren, hebben dezelfde boeren nog te doen met middeleeuwse toestanden.

Ruil- en herverkaveling is dus voor het lonend blijven functioneren van de Nederlandse landbouw een bittere noodzaak, waarbij de Nederlandse regering op een ruime schaal subsidie aan de betrokkenen zal moeten verstrekken.

In 1954 is er een nieuwe ruilverkavelingswet gekomen. Nu is in een kapitalistische maatschappij het maken van wetten, al gaan er bij sommige hiervan jaren van voorbereiding overheen, nog niet het moeilijkste. Bij de goede uitvoering er van. (behalve bij die wetten, waar de bezittende klasse belang bij heeft) blijft er meestal veel te wensen over. Zo is het ook met de ruilverkavelingswet.

In de Memorie van Antwoord op het voorlopig verslag van eerdergenoemde wet zegt de eerste ondertekenaar van de M. v. A., oud-minister Mansholt o.a. het volgende: „Inderdaad is de behoefte aan ruilverkaveling in ons land nog zeer groot, terwijl ook de animo onder de boeren om tot ruilverkaveling te geraken allerwege aanwezig is. Verwezen moge worden naar de daarvoor opgenomen cijfers."

Hier volgt de stand van werkzaamheden op 31 dec. 1953, waarbij verder in dit artikel de stand op 31 dec. 1956 zal worden gegeven.

		In voorbereiding		
per 31 December	1945	1950	1952	1953
Aantal blokken	146	248	284	312
Totale oppervlakte in h.a.	209022	268983	368749	421928
		In uitvoering		
per 31 December	1945	1950	1952	1953
Aantal blokken	32	62	55	62
Totale oppervlakte in h.a.	35874	68379	71817	105918
		Tot stand gekomen		
per 31 December	1945	1950	1952	1953
Aantal blokken	50	67	97	106
Totale oppervlakte in h.a.	23776	42850	72142	75944

Ter voorkoming van misverstand wordt bij deze cijfers opgemerkt, dat de indeling in drie rubrieken het volgende inhoudt:

1) een ruilverkaveling wordt geacht in voorbereiding te zijn gedurende de periode, die ligt tussen het binnenkomen van de aanvrage bij de Centrale Cultuurtechnische Commissie en de stemmingsvergadering;

2) een ruilverkaveling wordt geacht in uitvoering te zijn gedurende de periode, die ligt tussen de stemmingsvergadering en de datum van het tot stand komen van het plan van ruilverkaveling;

3) een ruilverkaveling wordt geacht te zijn tot stand gekomen, zodra het plan van ruilverkaveling is vastgesteld; dit behoeft niet in te houden, dat op dat moment alle ruilverkavelingswerken reeds zijn uitgevoerd of dat de akte van toedeling reeds is verleden.

De aandachtige lezer van deze rubrieken zal hierbij tot de conclusie zijn gekomen, dat hierin alle mogelijkheden liggen om een ruilverkavelingsobject op de lange baan te schuiven.

De M. v. A. zegt hierover, dat voordat een ruilverkaveling van het eerste in het derde stadium is gekomen, een periode verstrijkt, die kan variëren van 4 tot 7 jaar. Het is dus zo, dat na 7 jaar het plan op papier voor een ruilverkaveling wel tot stand kan zijn gekomen, maar dat het uit te voeren plan nog enkele jaren arbeid vereist voordat de betrokken landgebruikers weten welke grond hun is toebedeeld. Eerst dan kan aan een bouwplan begonnen worden.

Onder de rook van Amsterdam ligt, om een enkel voorbeeld te noemen, de „Twiskerpolder" tussen Landsmeer en Oostzaan. In de oorlogsjaren is men begonnen dit gebied te verkavelen en nu 14 jaar later is nog lang niet alle grond in cultuur gebracht, terwijl honderden tuinders rond Amsterdam en het IJmondgebied van hun bedrijf worden verdreven, zonder andere grond in gebruik te kunnen nemen.

Dit soort verkavelingen worden uitsluitend gebruikt voor werkverschaffing naar gelang het aantal werklozen in zulk een omgeving. Als openbaar werk uitgevoerd, zou men èn de arbeiders èn de tuinders of boeren die of op normale arbeid of op cultuurgrond zitten te wachten een goede dienst bewijzen.

Maar hoe is de gang van zaken bij een regering als de onze, die meer de belangen dient van een, ons door Amerika opgedrongen, krankzinnig oorlogsbeleid dan de belangen van de ruilverkavelingswerken die de algemene welvaart dienen.

Beroept de regering zich hierbij niet op het gebrek aan materialen, dan is het wel op een tekort aan arbeiders, terwijl door de Overheid alle moeite gedaan wordt voor emigratie van agrariërs en de minister van Sociale Zaken als handelsreiziger wereldreizen maakt om te trachten er nog weer wat te kunnen lozen. Gelukt dat niet in voldoende mate en het aantal werklozen neemt onrustbarend toe, dan ontbreken weer de centen en verschuilt de regering zich achter de bestedingsbeperking als het gaat om toch zo noodzakelijke en belangrijke werkobjecten.

*

HET is te begrijpen, dat van de kant van de communistische Kamerfractie bij de behandeling van de Ruilverkavelingswet en ook daarna steeds weer bij de Minister is aangedrongen op een versneld tempo. Eén van onze afgevaardigden in de Tweede Kamer rekende de minister voor, dat bij het in die jaren verkavelde aantal h.a. van pl.m. 20.000 h.a. per jaar, het een halve eeuw zou duren voor deze ruilverkaveling van de grond haar beslag zou hebben gekregen. Hij drong er daarom bij de regering op aan, in verband met de nuttigheid en de noodzakelijkheid van de ruilverkaveling, het tempo van de uitvoering aanzienlijk te versnellen. Van meerdere zijden uit de Kamer werd hierop ook gewezen.

Minister Mansholt kon er bij eerder genoemde behandeling van het wetsontwerp niet onder uit komen om aan de hand van de cijfers (eerder in dit artikel genoemd) te bekennen, dat het tempo te laag was en dat hij en zijn mede-ondertekenaars van het wetsontwerp doordrongen waren van de noodzaak het tempo op te voeren.

Als een van de oorzaken, welke volgens de ministers een aanzienlijke verhoging van het tempo in de weg stond, was in 1954 de onvoldoende personeelsbezetting van de met de uitvoering van ruilverkaveling be-

laste diensten. De toezeggig werd dan ook gedaan, in de komende jaren meer personeel aan te trekken. Of de regering zich aan deze belofte gehouden heeft valt aan de hand van de gepubliceerde cijfers over de stand van zaken einde 1956 sterk te betwijfelen.

Volgens het Jaarverslag 1956 van de Cultuurtechnische Dienst van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening was de stand van zaken van de ruilverkaveling dat op 31 dec. 1956 vanaf 1924 totaal 92.490 h.a. gereed gekomen zijn. Trekken wij hieraf de 75.944 h.a. die einde 1953 reeds waren gereed gekomen, dan blijft er over om precies te zijn 16.546 h.a. of pl.m. 5500 h.a. gemiddeld per jaar. Dat is dus niet eens 20.000 h.a. in drie jaar, terwijl in 1954 hetzelfde aantal h.a. per jaar door de Tweede Kamer veel te laag werd geacht. Voegen we hier nog aan toe dat de totale aangevraagde oppervlakte, die voor ruilverkaveling in aanmerking wenst te komen, einde 1956 1.023.000 h.a. bedroeg tegenover 421.938 h.a. einde 1953, dan wil dit zeggen dat het tempo van uitvoering in deze drie jaar in evenredigheid met de aangifte toch zeker wel een schriel beeld te zien geeft.

Ik zou dit artikel willen besluiten met de woorden die onze onvergetelijke, te vroeg gestorven kameraad Jan Haken heeft gesproken aan het slot van zijn betoog bij de behandeling van de Ruilverkavelingswet op 15 juni 1954. Jan Haken pleitte voor de ruilverkaveling in de Kamer met deze woorden:

„Het geheel overziende, zou ik willen zeggen: ruilverkaveling is een zeer belangrijke zaak, die voor de boeren van zeer grote betekenis is. In het kader van de werkgelegenheid, in het bijzonder voor de zgn. probleemgebieden, is zij eveneens van zeer grote betekenis, hoewel de ruilverkaveling daaraan niet ondergeschikt zal mogen worden gemaakt.

De voorstellen, die in het wetsontwerp zijn neergelegd, helpen het vraagstuk waarom het draait: belangrijke verhoging van het tempo van de uitvoering niet oplossen. Er moet voorts een weg gevonden worden om de lasten voor de minder draagkrachtigen te verlagen. Daartoe is in de eerste plaats nodig het ter beschikking stellen van veel grotere financiële middelen en in de tweede plaats een subsidieregeling die meer is afgestemd op de niet kapitaalkrachtigen, ten einde hun financiële lasten van de ruilverkaveling te verlichten."

Dit geldt ook voor 1958 en de volgende jaren.

C.BORST.

DE NIEUWE KINDERBIJSLAG-VERZEKERING

HET wetsontwerp Algemene Kinderbijslagverzekering, dat minister Suurhoff bij de Tweede Kamer aan de orde heeft gesteld, heeft in verschillende kringen van de bevolking tegenkanting opgeroepen. Dit valt gemakkelijk te verklaren. Noch de arbeiders, noch de kleine zelfstandigen voor wier belangen de in het ontwerp vervatte volksverzekering bedoeld heet te zijn, hebben veel goeds te verwachten van Suurhoff's denkbeeld, dat in werkelijkheid aan het brein van Romme is ontsproten. Ook in PvdA-kringen heeft men, gezien de soms ongezouten ontboezemingen in „Het Vrije Volk", duidelijk blijk gegeven van afkeer van Romme's doeleinden.

De algemene kinderbijslagwet beoogt volgens het ontwerp de huidige kinderbijslagwet voor loontrekkenden en de Noodwet kinderbijslag kleine zelfstandigen te doen vervallen en daarvoor naar het model van de Algemene Ouderdomswet een z.g. volksverzekering in de plaats te stellen met recht op kinderbijslag van het derde kind af.

De verzekerden zullen, evenals voor de AOW, premieplichtig zijn van hun 15e tot hun 65ste jaar. Karakteristiek voor de aard van deze volksverzekering is, dat de premieplicht vervalt zodra het inkomen boven de 6900 gulden per jaar uitgaat. Ook iemand die een veelvoud daarvan aan inkomen heeft, betaalt slechts van 6900 gulden.

De uitkeringen zijn volgens het ontwerp gelijk aan die van de thans geldende kinderbijslagwet, maar dan van het derde kind af. Zij bedragen voor dit kind *f* 50.70, voor het vierde kind *f* 70.98, en voor de volgende kinderen *f* 75.50 per kwartaal van 78 dagen.

De kinderbijslag zal worden uitgekeerd ongeacht het inkomen van de verzekerde, dus ook aan ondernemers en andere kapitaalkrachtigen. Op dit punt gaat de wet van een gelijke maatstaf uit, niet echter voor wat de premieplicht betreft, die begrensd wordt door een inkomen tot 6900 gulden.

Hier is duidelijk sprake van een ongelijke maatstaf, die in het voordeel van de beter gesitueerden werkt. Door het gekozen systeem van premieheffing wordt het arbeidersinkomen namelijk procentueel zwaarder belast dan de hogere inkomens.

Nochtans zegt Suurhoff in de toelichting op het wetsontwerp, dat de algemene kinderbijslagverzekering gebaseerd is op de solidariteitsgedachte, die inhoudt dat de economisch sterken bijdragen voor de economisch zwakken.

De premie, die geraamd wordt op 2.2 procent, zal op dezelfde wijze en gelijk met die van de AOW worden geheven. Voor de loontrekkenden betekent dit, dat de vele premies voor de sociale verzekeringen, die reeds van hun loon worden afgehouden, vermeerderd worden met een premie voor de kinderbijslag.

De niet-loontrekkenden moeten de kinderbijslagpremie tegelijk met die voor de AOW via een belastingaanslag voldoen.

In de opzet van het wetsontwerp ligt besloten, dat de huidige kinder-

bijslagregeling, waarvoor de arbeiders geen premie betalen, zal verdwijnen. Zij zal bij wijze van overgang tijdelijk in stand worden gehouden, teneinde te voorzien in de uitkering voor het eerste en tweede kind van de loontrekkenden. Te eniger tijd kan deze maatregel ongedaan worden gemaakt, aldus de toelichting op het wetsontwerp, dat overigens nergens positief aangeeft in hoeverre looncompensatie zal worden verleend voor de belangrijke inkomstenvermindering, die uit de nieuwe kinderbijslagregeling voortvloeit.

Romme's opvattingen

De motivering van het wetsontwerp in de memorie van toelichting gaat gepaard met een reeks van kronkelredeneringen. Zij zijn het gevolg van een compromis, dat de PvdA zich door Romme heeft laten opdringen.

Toen Romme in 1937 de eerste kinderbijslagwet indiende, kwam hij met de stelling, dat bij de verdeling van het totale loonbedrag rekening diende te worden gehouden met gezinnen, die de feitelijke gemiddelde omvang overtreffen. Doorvoering van dit beginsel werd volgens Romme door het algemene welzijn gevorderd. Dit welzijn bracht mede, dat de redelijk- en zedelijk-handelende mens, die voor het levensonderhoud voor zich en de zijnen is aangewezen op zijn arbeidskracht geen belemmering mag ontmoeten bij het voldoen aan zijn recht op vorming van het gezin naar de wetten der natuur.... De gemeenschap is voor haar voortbestaan in het algemeen afhankelijk van de natuurlijke ontplooiing van het gezinsleven, terwijl in het bijzonder de kinderrijke gezinnen voor de vooruitgang van de gemeenschap van de grootste waarde zijn, aldus Romme's fundamentele gedachtengang, op grond waarvan een solidaire maatschappelijke samenwerking werd bepleit door middel van het kinderbijslagstelsel.

Deze leerstellingen hebben destijds onder de klassebewuste arbeiders, die voor hun gezinnen de nodige loonsverhoging eisten, veel stof doen opwaaien. Aan de doeleinden, die Romme nastreefde, gaven de arbeiders een kernachtige benaming.

Echter, de toenmalige kamerfractie van de SDAP slikte het wetsontwerp van Romme, zoals ook werd toegegeven aan zijn principiële opvatting, dat een bijslag voor kinderen in geen geval uit de algemene staatsmiddelen mocht worden geput, maar door een verzekering moest worden gedekt. Het verzet hiertegen heeft de PvdA in haar verkiezingsprogram van 1956 geheel prijsgegeven.

Datgene wat Romme en de zijnen wensten te betitelen als verfoeilijk staatssocialisme, dat in geen geval werkelijkheid mocht worden, heeft nu ook de PvdA bij monde van Suurhoff en zijn partijgenoot staatssecretaris Van Rhijn in alle duidelijkheid afgewezen.

Zo schreven deze bewindslieden in de memorie van toelichting op het wetsontwerp:

> „Er zijn goede redenen om de kinderbijslagregeling in de vorm van een verzekering te verwezenlijken. Het duidelijke verband tussen lusten en lasten, het besef van verantwoordelijkheid, dat daardoor bij de betrokkenen wordt aangekweekt, *het vermijden van een verzwaring van de staatstaak en de staatsuitgaven, het zijn de voordelen van de verzekering boven een voorziening uit rijksmiddelen.*" (Cursivering P. en C.)

Romme kan met deze belijdenis uitermate tevreden zijn.

En eveneens met de verklaring in de toelichting, dat de kinderbijslagregeling een herverdeling van het maatschappelijk inkomen wil bewerkstelligen, ongeacht uit welke bronnen de individuele staatsburgers dit inkomen verkrijgen.

Met deze frase tracht men te verbloemen, dat slechts een deel van het maatschappelijk inkomen bij de z.g. op solidariteitsoverwegingen gegronde volksverzekering betrokken is en wel het deel, dat niet boven een inkomen van 6900 gulden per jaar uitgaat.

Het overige kapitale bedrag, dat daarboven aan inkomen wordt genoten door hen die in het algemeen de kring van bezitters vormen, laat het wetsontwerp kennelijk uit een oogpunt van solidariteit met deze bezitters buiten schot.

Ondermijning van het arbeidersinkomen

De arbeiders hebben bij deze nieuwe vorm van kinderbijslagregeling niets te winnen. Integendeel, deze maatregel is er op gericht het inkomen van de arbeiders te ondermijnen. Behalve dat de verzekerden vijftig jaar lang premie voor de kinderbijslag moeten gaan betalen, derven zij volgens de opzet op den duur deze bijslag voor het eerste en tweede kind.

Van het totaal aantal kinderen van loontrekkenden, dat circa 2.200.000 bedraagt, zullen er door de algemene kinderbijslagverzekering 917.000 eerste en 603.000 tweede kinderen of 2/3 deel van het totaal aantal van de bijslag worden uitgeschakeld. Een bedrag van ongeveer 297 miljoen gulden per jaar zou hierdoor aan de gezinnen van loontrekkenden worden ontnomen.

Voor een groot aantal arbeidersgezinnen komt dit neer op een loonsverlaging van *f* 7.38 per week, plus een aftrek van 2.2 procent van het loon voor de kinderbijslagverzekering.

Dit is positief in het wetsontwerp vastgelegd, terwijl er geen enkele waarborg wordt gesteld ten aanzien van looncompensatie en de hoogte daarvan. Wat dit betreft houdt de regering vele slagen om de arm en kan zij alle kanten uit bij de definitieve totstandkoming van de wet. Wanneer daarbij in aanmerking wordt genomen, dat de koers van deze regering in de richting van loondruk gaat en dat de bestedingsbeperking naar een uitlating van minister Suurhoff voor de duur van tien jaar nodig is, dan valt er weinig vertrouwen in te stellen, dat deze regering de loonsverlaging, die uit de voorgestelde kinderbijslagregeling voortvloeit, volledig zal compenseren.

In dit verband is het nuttig er aan te herinneren, dat minister Suurhoff er reeds het vorige jaar tijdens de debatten in de Eerste Kamer over de huurverhoging op heeft gezinspeeld, dat de regering er niet mee kan blijven voortgaan looncompensatie te waarborgen als de wetgeving tot vermindering van het inkomen der arbeiders leidt.

Hij verklaarde toen ten opzichte van de huurcompensatie:

> *„Onder deze (de huidige) omstandigheden heeft de regering ook ditmaal zich aangesloten bij het advies van de S.E.R. en een compensatie voor de optredende huurstijging noodzakelijk geacht. Hiermede is niet uitgemaakt, dat elke huurstijging in de toekomst altijd tot een evenredige looncompensatie moet leiden."*

Het zal, zo zei hij verder, geheel van de heersende omstandigheden afhangen.

Het is dan ook niet toevallig, dat in de uitvoerige toelichting op het wetsontwerp algemene kinderbijslagverzekering het woord „evenredige looncompensatie" nergens voorkomt.

In de toelichting wordt op dit punt vermeld:

> *„Een looncompensatie om het de werknemers mogelijk te maken de premie van de algemene kinderbijslagverzekering te voldoen, zal voor het grootste deel gevonden kunnen worden in de vermindering welke de huidige kinderbijslagpremie (voor de werkgevers) zal ondergaan."*

Een ingewijde in regeringskringen, mr. J. Berger, die een topfunctie vervult op het gebied van de uitvoering der sociale verzekeringswetten, lid is van het bestuur der PvdA en voorzitter van de sociale commissie van die partij, schreef in „Het Vrije Volk" bij het sussen van de scherpe critiek, welke in PvdA-kringen op het betreffende wetsontwerp is uitgebracht, dat de premie, die de loontrekkenden voor de kinderbijslag van het derde kind af moeten betalen, „wel geheel of *gedeeltelijk* (zal) worden gecompenseerd in het loon."

Bovenstaande uitlatingen wettigen o.i. de conclusie, dat de regering in geen geval van plan is een maatregel uit te vaardigen, die neerkomt op een evenredige looncompensatie.

Dit geeft wel een vreemd luchtje aan het gepraat over de herverdeling van het maatschappelijk inkomen, waar minister Suurhoff en zijn staatssecretaris Van Rhijn zich zo voor inspannen.

Het is wel pure verlakkerij van het Tweede Kamerlid van de PvdA, mr. Van Lier, wanneer hij in „Paraat" schrijft, dat het ingediende wetsontwerp „voor de loontrekkende maar heel weinig verandering in de bestaande toestand brengt."

Wie betaalt?

Mr. van Lier betoogt ook, dat de socialisten in ons land van het begin af principiële voorstanders waren van de financiering der kinderbijslag uit de algemene middelen. Ja, dat heetten zij ook te zijn ten aanzien van het premievrij staatspensioen, waarvoor de arbeidersbeweging tientallen jaren strijd heeft gevoerd. Echter ook dit principe werd om hals gebracht, omdat de KVP het wenste en de leiding van de PvdA zich daarbij neerlegde en zich tevreden stelde met schijn-hervormingen.

In plaats van een premievrij pensioen van staatswege, „waarvan de fondsen noch direct, noch indirect door de arbeiders worden opgebracht", zoals Troelstra indertijd in de Tweede Kamer verlangde, kwam de AOW. De principiële eis „premievrij", die de Bond van Staatspensionering circa een halve eeuw lang heeft verdedigd, werd daarbij in haar tegendeel omgezet. Immers de fondsen voor de AOW moeten wel degelijk direct zowel als indirect door de arbeiders worden opgebracht. Direct door een loonsverlaging van 1.3 procent en indirect door de premie, die de ondernemers in de vorm van compensatie op het loon betalen.

Beide premiebestanddelen vormen een deel van het loon, dat de arbeider niet in handen krijgt, maar later aanspraak geeft op ouderdomsuitkering. Deze aanspraken worden door hem geheel bekostigd en laten de winsten der ondernemers onaangetast. Zij zijn uiteraard niet

tegen uitbreiding of verbetering van de sociale wetten, maar de kosten hiervan dienen te worden gedekt door een deel van de winsten der grote ondernemingen. Financiering van deze kosten uit de algemene staatsmiddelen is hiervoor de aangewezen weg. Eerst dan zal enigermate recht worden gedaan aan het beginsel van herverdeling van het maatschappelijke inkomen, dat de indieners van het wetsontwerp thans arglistig hanteren om in wezen een verslechtering voor de arbeiders aanvaardbaar te maken.

Deze stelling wordt overigens geheel bevestigd door de indieners van het wetsontwerp algemene kinderbijslagverzekering, alle drogredenen ten spijt, die de PvdA bij herhaling lanceert om de arbeiders te doen geloven, dat er met het tot standkomen van een sociale wet wederom een schrede verder op de weg naar het socialisme zou zijn gezet. De sociale wetgeving, zoals deze tot nu toe in ons land is opgebouwd, doet geen afbreuk aan de winsten der ondernemers en tast het kapitalisme als zodanig niet aan. „De sociale premie is in wezen loon dat weldra in de lonen of prijzen verdisconteerd wordt," zo luidde een verklaring van Kamerleden toen Romme zijn kinderbijslagwet in 1939 in het parlement bracht. Romme beaamde dit met de opmerking, dat bij de loonbepaling met de premielasten terdege rekening wordt gehouden en later zei hij, dat „van een nieuwe last op het bedrijf niet kan worden gesproken".... Hieruit volgt, dat de last in feite op de verbruikers, d.w.z. in hoofdzaak op de arbeiders en kleine zelfstandigen, wordt afgewenteld.

Met de thans aan de orde zijnde kinderbijslag in de vorm van volksverzekering, waaromtrent Suurhoff beweert, dat zij de lasten op de economisch sterken legt, is het niet anders. De ondertekenaars van het wetsontwerp zeggen het, gewild of ongewild, zeer duidelijk in hun toelichting wanneer zij spreken over de huidige kinderbijslagpremie, die volgens de wet door de ondernemers moet worden betaald en niet op het loon verhaald mag worden. In dit verband staat in de toelichting te lezen:

> *„Formeel betaalt de werkgever weliswaar de premie, doch maatschappelijk gezien is het zo, dat de premie welke de werkgever betaalt, een deel vormt van het loon van de werknemer."*

Deze redenering, die onmiskenbaar het bewijs levert, dat de arbeiders uiteindelijk zelf voor de kosten van de sociale verzekeringen moeten opdraaien, wordt in dit document aangevoerd om aannemelijk te maken, dat er eigenlijk niets verandert als de arbeiders krachtens de algemene kinderbijslagverzekering zelf de premie moeten gaan betalen, inplaats, zoals tot nu toe door de ondernemers.

Er verandert voor de ondernemers inderdaad niets, zelfs niet als zij de 2.2 procent kinderbijslagpremie geheel moeten compenseren, want zo zegt de toelichting ten overvloede: „In wezen betaalt de werknemer zelf de premie."

In de discussie over de kinderbijslag is het zaak, dat de arbeiders hiervan acte nemen.

Er is in de afgelopen jaren nogal geredetwist over de vraag of de kinderbijslag wel of niet als loon moet worden beschouwd. Niet de kinderrijkdom, maar de bijdrage in het arbeidsproces wordt beloond, aldus opponeerde „Het Vrije Volk" indertijd tegen de opvatting van Romme, dat kinderbijslag als een deel van het loon aan te merken is.

Deze z.g. principiële bedenking is inmiddels voor de PvdA en het NVV in de practijk geen beletsel geweest de kinderbijslag te hanteren als middel om een algemene loonsverhoging tegen te gaan. Het jongste voorbeeld hiervan is het voorstel de kinderbijslag met tien cent per dag te verhogen. De stijging van het levensonderhoud met tien procent over de periode van één jaar rechtvaardigt alleszins een loonsverhoging voor alle werkers. Evenwel de principieel omstreden kinderbijslag wordt nu door „Het Vrije Volk" en de leidingen van het NVV en de PvdA niettemin aangegrepen als instrument om een algemene loonsverhoging af te remmen. Met principes is men in deze kringen bereid te marchanderen. Prompt schreef „Het Vrije Volk" dan ook naar aanleiding van de kinderbijslagverhoging, dat men bereid moet zijn over principiële en practische bezwaren heen te stappen....

De kleine zelfstandigen

Niet alleen de loontrekkenden, doch ook de kleine zelfstandigen hebben weinig heil te verwachten, van de algemene kinderbijslagverzekering. Zij worden er eerder door gedupeerd dan bevoordeeld. De politiek van de regering heeft reeds een loden last op deze bevolkingsgroep gelegd door de huurverhoging van bedrijfspanden, de verhoging van gas-, water- en elektriciteitstarieven en niet in het minst ook door de AOW-premie van 6.75 procent, waartegenover geen enkele compensatie staat. Als de voorgestelde kinderbijslagregeling werkelijkheid wordt, komt daar nog 2.2 procent premieheffing bij.

Volgens een recent rapport vallen twee derden van de circa 280.000 ondernemers in het midden- en kleinbedrijf beneden de welstandsgrens van 6900 gulden per jaar. Een extra belasting van 2.2 procent kan voor deze bedrijfjes de doodsteek betekenen. Vele eigenaars van deze bedrijfjes zullen geen cent van de door hen gestorte premies terugzien, hetzij door de omstandigheid, dat er minder dan drie kinderen onder de 16 jaar in hun gezin zijn, hetzij wegens hun ongehuwde staat.

Als zij in het gunstigste geval wel voor kinderbijslag in aanmerking komen, liggen deze voordelen vaak beneden de nadelen. De uitvoerige berekeningen in de toelichting op het wetsontwerp, waarmede Suurhoff het tegendeel tracht te bewijzen, is rekenkundige misleiding, daar buiten beschouwing wordt gelaten, dat de premieplicht tot de 65-jarige leeftijd van de verzekerde duurt.

Bij de thans geldende Noodwet kinderbijslag kleine zelfstandigen, met overigens zeer lage uitkeringen, wordt geen premie van de belanghebbenden geheven. Deze regeling wordt uit de staatskas gefinancierd. Als het ontwerp van Suurhoff wet wordt, zal de noodwet voor de kleine zelfstandigen teniet worden gedaan. De regering zal dan haar uitgaven na aftrek van circa tien miljoen voor zelfstandigen, die in het geheel en ten dele niet in staat geacht worden de premie te betalen, met 6,4 miljoen gulden verminderd zien....

Het behoeft geen verder betoog, dat de arbeiders, noch de kleine zelfstandigen behoefte hebben aan deze volksverzekering voor kinderbijslag.

C. DE ROVER.

Algemene wetmatigheden en bijzonderheden bij de socialistische opbouw

Eind november 1957 is in Moskou een wetenschappelijke zitting gehouden van economen uit socialistische landen. Het doel van de bijeenkomst was de actuele economische problemen te bespreken die voortvloeien uit de ontwikkeling van het socialistische wereldstelsel en de practijk van de socialistische opbouw in de volksdemocratische landen.

Op de conferentie werden twee inleidingen gehouden, resp. door prof. K. W. Ostrowitjanow en door dr. L. M. Gatowski. Deze laatste handelde over de algemene wetmatigheden en de bijzonderheden bij de opbouw van het socialisme in verschillende landen. Als artikel bewerkt is deze rede verschenen in het tijdschrift „Woprosi Ekonomiki" (Economische vraagstukken) van december 1957.

In dit nummer van P. en C. verschijnt het eerste deel van dit artikel.

HET vraagstuk van de algemene wetmatigheden en de bijzonderheden bij de opbouw van het socialisme in verschillende landen is van grote wetenschappelijke en politieke betekenis. In de Verklaring van de communistische en arbeiderspartijen van de socialistische landen, die op de bijeenkomst van november 1957 werd aangenomen, wordt hieraan veel aandacht besteed.

De ervaring van de Sowjet-Unie en alle andere socialistische landen heeft volledig de juistheid onderstreept van de marxistisch-leninistische stelling, dat de opbouw van het socialisme berust op een reeks algemene wetmatigheden, die op verplichtende wijze eigen zijn aan elk land dat de socialistische maatschappij opbouwt. Deze wetmatigheden zijn objectief noodzakelijk, omdat ze bepaald worden door het gehele proces van de historische ontwikkeling. Welke de bijzonderheden ook zijn van het ene of andere land, bij de opbouw van het socialisme moet rekening gehouden worden zowel met de aard van de kapitalistische productiewijze, als met de aard van de daaraan tegengestelde socialistische productiewijze. En het wezen van beide productiewijzen is niet afhankelijk van de bijzonderheden in de afzonderlijke landen.

De algemene en belangrijkste wetmatigheden van de socialistische opbouw worden bepaald door het bestaan van dezelfde economische lagen en klassen bij de overgang naar het socialisme in elk land. De marxistisch-leninistische analyse van de groeiende tegenstellingen in het kapitalisme en van de aard van de lagen en klassen die in de overgangsperiode[1]) bestaan, maakt het mogelijk om de wetmatigheden van de socialistische opbouw te ontdekken en juist toe te passen.

W. I. Lenin wees er op, dat er in ieder land dat zich in de overgangs-

[1]) Onder overgangsperiode wordt verstaan de periode, die verloopt tussen het aan de macht komen van de arbeidersklasse en de verwezenlijking van een socialistische samenleving. Daar de economie op het moment, dat de arbeidersklasse de maatschappij gaat leiden, nog kapitalistisch is, duurt dit een bepaalde periode. In de Sowjet-Unie bv. werd de socialistische revolutie verwezenlijkt in november 1917, maar het duurde tot ongeveer 1936 voor de socialistische omvorming van de maatschappij was voltooid.

periode van kapitalisme naar socialisme bevindt, ongeacht zijn bijzonderheden drie hoofdvormen van de maatschappelijke economie bestaan: de socialistische productie, de kleine waren productie en de kapitalistische productie. Deze zijn in overeenstemming met drie hoofdkrachten, met drie maatschappelijke klassen: de arbeidersklasse, de boeren en de bourgeoisie. Daarbij is de aard van iedere gegeven economische laag, van iedere gegeven klasse voor alle landen, die het socialisme opbouwen, dezelfde. Dit zijn de belangrijkste internationale kenmerken die eigen zijn aan iedere klasse, welk soortelijk gewicht ze ook heeft in het gegeven land dat de weg van de socialistische opbouw betreedt, welk economisch en cultureel ontwikkelingspeil het ook heeft en welke politieke omstandigheden er ook zijn. De economische bestaansvoorwaarden van een gegeven klasse, die fundamenteel dezelfde zijn voor alle landen, bepalen de aard van haar klassebelangen en van haar politiek. Bijgevolg is ook de politiek van de arbeidersklasse, haar verhouding tot andere klassen, — enerzijds tot de boeren, tot alle werkers en anderzijds tot de bourgeoisie —, in hoofdzaak en in wezen dezelfde in alle landen die naar het socialisme gaan.

In de Verklaring van de communistische en arbeiderspartijen der socialistische landen wordt er op gewezen, dat de belangrijkste wetmatigheden van de socialistische omvorming van de maatschappij de volgende zijn: de leiding van de werkende massa's door de arbeidersklasse wier kern gevormd wordt door de marxistisch-leninistische partij; het voltrekken in deze of gene vorm van de proletarische revolutie en het instellen in deze of gene vorm van de dictatuur van het proletariaat; het bondgenootschap van de arbeidersklasse met de grote massa van de boeren en andere lagen van de werkers; het opheffen van de kapitalistische eigendom en het tot stand brengen van de maatschappelijke eigendom van de belangrijkste productiemiddelen; de geleidelijke socialistische omvorming van de landbouw; de planmatige ontwikkeling van de economie, gericht op de opbouw van het socialisme en het communisme en het verhogen van het levenspeil van de werkers; de verwezenlijking van de socialistische revolutie op het gebied van de ideologie en de cultuur en het vormen van een talrijke intelligentsia die toegewijd is aan de arbeidersklasse, het werkende volk en het socialisme; de opheffing van de nationale onderdrukking en het tot stand brengen van de gelijkgerechtigdheid en broederlijke vriendschap tussen de volken; de verdediging van de verworvenheden van het socialisme tegen de aanvallen van buitenlandse en binnenlandse vijanden; de solidariteit van de arbeidersklasse van het gegeven land met de arbeidersklasse van andere landen, d.w.z. het proletarisch internationalisme.[2])

De marxistisch-leninistische stellingen over de algemene wetmatigheden bij de opbouw van het socialisme vormen de ideologische grondslag voor de politiek van de communistische en arbeiderspartijen in de landen van het socialistische kamp en zijn een element van vitaal belang voor de eenheid van dit kamp. Het is niet toevallig, dat juist deze wetmatigheden het voorwerp zijn van verbitterde aanvallen van de zijde van de politici en ideologen van het imperialisme en van de zijde van verschillende vertegenwoordigers van het reformisme. Het ont-

[2]) Voor vrede en socialisme. (Uitg. Pegasus), blz. 17.

kennen of het verzwijgen van de rol der algemene wetmatigheden bij de opbouw van het socialisme is een verschijningsvorm van het revisionisme, dat in de huidige etappe het grootste gevaar vormt voor de communistische en arbeiderspartijen. Dit leidt tot het afglijden naar de posities van het „nationaal-communisme" en het „liberale communisme", naar de ondermijning van de eenheid van het socialistische kamp en de versplintering van de socialistische landen.

Het marxisme-leninisme gaat er tezelfdertijd van uit, dat deze algemene wetmatigheden overal tot uiting komen bij een grote verscheidenheid van historisch gegroeide nationale bijzonderheden en tradities, bij specifieke economische, politieke en culturele omstandigheden; het gaat uit van de binnenlandse en internationale toestand van elk land. Het 20ste congres van de CPSU wees er op, dat verschillende concrete vormen van de overgang naar het socialisme in verschillende landen onvermijdelijk zijn, terwijl zij de belangrijke principes van de socialistische opbouw gemeen hebben. Het succes bij het verwerkelijken van de wetmatigheden hangt af van de bekwaamheid om ze met kennis van zaken, d.w.z. rekening houdend met de concrete voorwaarden, toe te passen. Daarom eisen de belangen van de socialistische opbouw geen dogmatische herhaling van algemene formules en principes over de overgang naar het socialisme, maar het ernstig rekening houden met de economische en politieke toestand, die in een gegeven land op een gegeven ontwikkelingsetappe reëel bestaat. Dit laat de grote betekenis zien van de strijd tegen het dogmatisme, voor de scheppende toepassing van de algemene principes van de socialistische opbouw in overeenstemming met de bijzonderheden van elk land en dit sluit het mechanisch overnemen van de concrete vormen der economische politiek, die in andere landen wordt verwezenlijkt, uit.

Het negeren van de nationale bijzonderheden leidt onvermijdelijk tot een scheiding met het leven en de massa's en dit berokkent schade aan de socialistische opbouw. Tezelfdertijd is het overschatten van de rol der nationale bijzonderheden en het afwijken van de belangrijkste principes van de socialistische opbouw, onder het voorwendsel met deze bijzonderheden rekening te willen houden, eveneens een groot gevaar. In zijn rede op de jubileum-zitting van de Opperste Sowjet van de U.S.S.R. op 6 november 1957 zei N. S. Chroestsjow: „De tegenstanders van het socialisme dromen ervan, dat de communisten zich zouden gaan bezig houden met het zoeken naar een volkomen „nieuwe" kunstmatige weg naar het socialisme voor ieder land afzonderlijk en dat de grote ervaringen van de socialistische opbouw, die in de Sowjet-Unie, China en andere landen zijn verkregen, aan de vergetelheid zouden worden prijsgegeven.... Maar deze berekeningen zijn tot mislukking gedoemd."

De Grote Socialistische Oktober-revolutie heeft voor de eerste maal in de geschiedenis aan de marxistisch-leninistische principes van de socialistische opbouw gestalte gegeven. Zoals in het blad „Zjenminzjibao" in het artikel „Nogmaals over de historische ervaring van de dictatuur van het proletariaat" werd gezegd, „weerspiegelt de weg van de Oktoberrevolutie de algemeen geldende wet van de revolutie en de opbouw in een bepaald stadium van de ontwikkelingsgang der menselijke samenleving. Het betreft hier niet alleen de hoofdlijn voor het proletariaat van de Sowjet-Unie, maar ook de algemeen geldende

hoofdlijn, die het proletariaat van alle landen dient te volgen om de overwinning te behalen."[3])

Dit wordt bevestigd door de ervaring van alle landen van het socialistische kamp, zowel door de in technisch en economisch opzicht meer vooraanstaande landen (bv. Tsjechoslowakije), als door de in het verleden meer achtergebleven landen.

Tezelfdertijd weerspiegelt de concrete weg van de socialistische opbouw en de klassenstrijd in de U.S.S.R. de bijzonderheden, die veroorzaakt werden door de specifieke economische en politieke omstandigheden, waarin de Sowjet-Unie zich in de overgangsperiode van kapitalisme naar socialisme bevond.

Enkele van deze bijzonderheden zijn, dat het voor-revolutionaire Rusland geen hoog peil van kapitalistische ontwikkeling had bereikt, dat er aanzienlijke overblijfselen van de lijfeigenschap behouden waren gebleven, dat het in technisch en economisch opzicht achter was gebleven bij de vooraanstaande kapitalistische staten en dat het een agrarisch land was. Dit moest uiteraard een reeks specifieke bijzonderheden van de socialistische opbouw in de U.S.S.R. met zich brengen. Lenin zei: „Des te achterlijker het land is, dat als gevolg van de zigzags van de geschiedenis de socialistische revolutie moest beginnen, des te moeilijker de overgang van de oude kapitalistische naar de socialistische verhoudingen voor haar zal zijn."[4])

De Sowjet-Unie moest de moeilijke weg van het opbouwen van een moderne industrie in de kortst mogelijke historische termijn doorlopen en dit was onvermijdelijk verbonden met grote moeilijkheden, waarbij de werkers zich offers getroostten en zich zelf beperkingen oplegden. Dergelijke moeilijkheden en offers zouden natuurlijk niet nodig zijn geweest, indien Rusland als een reeds hoog ontwikkeld industrieel land de weg van de revolutie zou hebben betreden.

Een zeer belangrijke bijzonderheid van de overgangsperiode van kapitalisme naar socialisme in de U.S.S.R. was ook, dat de socialistische opbouw en het teniet doen van de technische en economische achterlijkheid van het land zich voltrokken, toen de Sowjet-Unie het enige land was dat het socialisme opbouwde. De U.S.S.R. kreeg niet alleen van geen enkele staat hulp, maar was bovendien gedwongen de aanvallen af te slaan van talrijke imperialistische staten; zij moest een buitengewoon sterke buitenlandse interventie en een bloedige burgeroorlog doorstaan, alle krachten inspannen en voortdurend gereed staan in verband met de voortdurende dreiging van een hernieuwde interventie. Zo hing ten tijde van de collectivisatie van het platteland, van 1929—1930, en ook in andere perioden het gevaar van een interventie in letterlijke zin boven het land. Dit alles verscherpte het verzet van de uitbuitersklassen tegen de socialistische opbouw en leidde tot de uiterste verscherping van de klassenstrijd binnen het land en dit moest wel invloed hebben op de vormen, de methoden en het tempo van de economische opbouw.

De Sowjet-Unie was het eerste land ter wereld, dat de opbouw van een socialistische maatschappij verwezenlijkte. Daarom kon zij ook niet steunen op welke historische ervaringen bij de socialistische opbouw dan ook, als men de kortstondige ervaring van de vestiging van

[3]) Uitgave Pegasus, blz. 19.
[4]) W. I. Lenin. Verz. Werken. Russ. Uitgave dl 27, blz. 67.

de dictatuur van het proletariaat in de Parijse Commune buiten beschouwing laat.

Na de overwinning van het socialisme in de U.S.S.R., de nederlaag van het fascisme als gevolg van de tweede wereldoorlog en de vorming van een socialistisch wereldstelsel zijn er nieuwe, gunstiger voorwaarden ontstaan voor de opbouw van het socialisme in de landen der volksdemocratie. Zij kregen de mogelijkheid het socialisme op te bouwen zonder interventie en burgeroorlog, zij hadden noch de politiek van het „oorlogscommunisme"[5]) nodig, noch de daarmee verbonden terugtocht (zoals die in de U.S.S.R. in het begin van de N.E.P.-periode [5]) plaats had), noch een zo langdurige periode voor het economisch herstel. In een vroeger stadium van de socialistische ontwikkeling, dan indertijd in de Sowjet-Unie, konden de volksdemocratische landen tot de industrialisatie overgaan. Elk der volksdemocratische landen steunt op de hulp en de ervaring van de Sowjet-Unie en het gehele socialistische kamp, op de alzijdige broederlijke politieke, economische en wetenschappelijk-technische samenwerking tussen de socialistische landen.

Omdat Rusland het enige land was, waar de proletarische dictatuur werd gevestigd, was er voor de overwinning van de socialistische revolutie een tenminste gemiddeld peil van kapitalistische ontwikkeling noodzakelijk. In de huidige omstandigheden, nu in de U.S.S.R. het socialisme heeft overwonnen en een socialistisch wereldstelsel is gevormd, kunnen de taken van de socialistische revolutie ook het succes in landen met een zwak ontwikkeld kapitalisme worden opgelost met de hulp van de vooraanstaande socialistische landen. Thans zijn de mogelijkheden voor de opbouw van het socialisme aanzienlijk vergroot, zij zijn nu uitgebreid tot zeer achtergebleven en ook tot kleine landen. W. I. Lenin bewees op wetenschappelijke wijze de mogelijkheid, dat onder bepaalde historische voorwaarden in maatschappelijk en economisch opzicht achtergebleven landen, die het stadium van het kapitalisme niet hebben gekend, een niet-kapitalistische ontwikkelingsweg kunnen begaan. Dit is thans bevestigd door de historische ervaring. Een reeks van dergelijke landen, die zich bevrijd hebben van het imperialistische juk, komt naar mate van het volbrengen van de anti-imperialistische en anti-feodale taken op de weg van de socialistische opbouw, waarbij zij het kapitalistische stadium overslaan.

*

DE tegenstanders van het marxisme-leninisme, de verschillende vertegenwoordigers van het revisionisme streven ernaar de bijzonderheden van de overgangsperiode in het ene of andere volksdemocra-

[5]) Het oorlogscommunisme in de Sowjet-Unie bestond in de periode van de burgeroorlog en de interventie. Het gehele achterland werd in dienst gesteld van de strijd aan de fronten. Behalve de grote industrie, werd ook de middel- en kleine industrie onder controle van het Sowjet-bewind gebracht. Het monopolie van de graanhandel werd ingesteld en particuliere graanhandel werd verboden. De levensmiddelen die de boeren boven de voor het eigen gebruik vastgestelde norm produceerden, werden tegen vaste prijzen gerequireerd. Bovendien werd de algemene arbeidsplicht ingevoerd. Deze maatregelen droegen een tijdelijk karakter. In 1921 werden ze vervangen door de Nieuwe Economische Politiek (NEP). Door de NEP werd de levensmiddelenopvordering vervangen door de belasting in natura. Er werd een zekere handelsvrijheid ingevoerd en particuliere ondernemers kregen de mogelijkheid kleine bedrijfjes te openen. Door deze politiek kon de economie zich sneller herstellen van de vernietiging en werd de grondslag geschapen voor een krachtig offensief tegen de overblijfselen van het kapitalisme.

tische land op kunstmatige wijze op te blazen. Zij trachten deze nationale bijzonderheden uit te beelden als onverenigbaar met de algemene marxistisch-leninistische principes van de socialistische opbouw en als fundamenteel verschillend van de hoofdtrekken van de socialistische opbouw in de U.S.S.R.

De tegenstanders van het marxisme-leninisme pogen in het bijzonder de eigenaardige concrete vormen van de socialistische opbouw in China, waar een vreedzame overgang naar het socialisme wordt verwezenlijkt, in deze geest voor te stellen. Soms worden ook pogingen gedaan om de marxistisch-leninistische stellingen van de vreedzame, parlementaire weg van de arbeidersklasse naar de macht en van de vreedzame verwezenlijking van de socialistische opbouw voor te stellen als een overgang naar reformistische opvattingen.

Al deze pogingen om de werkelijkheid te verdraaien, bieden echter geen kans op succes. Welke vormen der socialistische opbouw ook worden toegepast door de marxistisch-leninistische partijen, — o.a. of ze nu vreedzaam of niet-vreedzaam zijn, — zij vormen alle een principiële eenheid — de socialistische revolutie, de verwezenlijking van de dictatuur van het proletariaat. Deze principiële eenheid in de verschillende landen, die het socialisme opbouwen, — of het nu de U.S.S.R. in de jaren van de overgangsperiode is of het huidige China, Tsjechoslowakije, Polen enz., — komt hierin tot uitdrukking, dat de dictatuur van het proletariaat overal gericht is op de vervanging van het privé-eigendom van de productiemiddelen door de maatschappelijke socialistische eigendom, op de afschaffing van de kapitalistische economische vormen en het opheffen van de uitbuitersklassen. Het opheffen van de uitbuitersklassen, een van de noodzakelijke taken van de overgang naar het socialisme, is naar zijn wezen algemeen en hetzelfde voor alle landen bij alle verschillen en eigenaardigheden in de vormen, waarin het verwezenlijkt wordt. Zij vloeien alle voort uit de aard van de socialistische economie, die niet ontstaan kan binnen de kapitalistische economie en niet spontaan kan groeien uit de op privé-eigendom berustende economie, uit het klein waren-producerende bedrijf noch uit het kapitalistische bedrijf. Vandaar de noodzaak van een bijzondere overgangsperiode van het kapitalisme naar het socialisme, een periode van socialistische revolutie en dictatuur van het proletariaat.

Het ontstaan van de socialistische productiewijze is onvermijdelijk een revolutionair en planmatig proces, dat ondenkbaar is zonder de vernietiging van de heerschappij van het kapitaal en het vestigen van de macht der werkers met aan het hoofd de arbeidersklasse. Dit is wetmatig voor ieder land, dat de weg naar het socialisme gaat.

Omdat de socialistische sector in de economie niet kan ontstaan binnen het kapitalistische stelsel moet haar tot stand komen worden voorafgegaan door een revolutionaire verandering van de politieke bovenbouw. Dit kenmerkt de verhouding tussen basis en bovenbouw in de socialistische revolutie. De proletarische staat, die ontstaat krachtens de objectieve economische noodzakelijkheid, dient zelf als wapen voor de planmatige opbouw van een nieuwe basis op grondslag van de socialistische maatschappelijke productie. Deze in de geschiedenis nog niet voorgekomen taak van de politieke bovenbouw wordt bepaald door de aard van de socialistische economie. De versterking van de economi-

sche rol van de dictatuur van het proletariaat op grondslag van een steeds grotere ontwikkeling van de socialistische vermaatschappelijkte productie, het fundamentele economische proces is in de overgangsperiode van het kapitalisme naar het socialisme, een wetmatigheid van de overgangsperiode naar het socialisme.

Wat is er gemeen tussen dit alles en de opvattingen van de reformisten, die het tegenwoordige burgerlijke stelsel beschouwen als „bijna het socialisme", of op zijn slechtst als een soort „gemengde economie", waarin de socialistische elementen langzamerhand overheersend worden en het alleen nodig is om stap voor stap de economie en de staatsmacht te vervolmaken door van jaar tot jaar daartoe dienende correcties aan te brengen en de „fouten van het mechanisme" weg te nemen. De hedendaagse burgerlijke staat wordt voorgesteld als boven de klassen staande, als een „volksstaat", als een „staat van de algemene welstand" (volgens de uitdrukking van de Labourman Cole), als een „staat van sociale welvaart" (volgens de terminologie van de Oostenrijkse rechtse socialisten) enz. Daarbij vervangt deze stelling over het „vreedzame overgroeien van het kapitalisme in het socialisme" volledig de marxistische fundamentele stellingen over de socialistische revolutie en de dictatuur van het proletariaat en in het bijzonder over de revolutionaire overgangsperiode van het kapitalisme naar het socialisme. Verklaringen van de reformistische leiders, dat het marxisme een reeds overleefde étappe is, zijn tot een gewoon verschijnsel geworden....

Opgemerkt moet worden, dat de ontkenning van de noodzaak van een dergelijke overgangsperiode ook tot uiting is gekomen in het Poolse weekblad „Zjice gospodarce". Zo beweert E. Kleer in zijn artikel „Discussie over een juist begrip van het socialisme":[6])

> „In het huidige kapitalisme neemt de vermaatschappelijking van de productiemiddelen in de vorm van de staatssector toe. Inderdaad, deze vermaatschappelijking beschikt niet over alle elementen van de socialistische vermaatschappelijking, maar niettemin zijn er genoeg om te onderstrepen, dat zich in de boezem van het kapitalisme een socialistische sector vormt — de grondslag voor de toekomstige vreedzame overgang van kapitalisme naar socialisme. Deze opmerkingen dienen als fundament voor de bewering, dat een overgangsperiode, als historische fase die ligt tussen kapitalisme en socialisme, voor economisch ontwikkelde landen niet verplicht is."

Zoals de lezer ziet, geen nieuw standpunt. Een standpunt trouwens, dat veel gemeen heeft met de opvattingen van de reformisten, waarover hierboven werd gesproken. In zijn artikel treedt E. Kleer op tegen de stelling, dat het ontstaan van een socialistische sector onder het kapitalisme onmogelijk is. Hij is van mening, dat het staatsmonopolistische kapitalisme het ontstaan van een staatssector betekent, die „wel en niet kapitalistisch is", waarbij de staat „gedeeltelijk verandert uit een vertegenwoordiger van de kapitalistenklasse in een vertegenwoordiger van de gehele maatschappij". Dit leidt, volgens hem, „zonder twijfel tot een verzwakking van de klassentegenstellingen", „in die mate komt in de kapitalistische economie planmatigheid tot stand", enz. De schrijver tracht zijn opvatting te rechtvaardigen met verwijzingen naar de stel-

[6]) „Zjice gospodarce" 1957, nr. 33.

lingen van het 20ste congres van de CPSU over de mogelijkheid van een vreedzame overgang naar het socialisme. Maar, zoals we zien, bevindt E. Kleer zich in feite op de weg, die leidt naar de vervanging van de marxistisch-leninistische stelling over de vreedzame vormen van de socialistische revolutie door de reformistische these van het „vreedzame overgroeien van het kapitalisme in het socialisme".

E. Kleer herhaalt in zijn artikel in alle toonaarden, dat „alleen ten aanzien van achtergebleven landen over een overgangsperiode kan worden gesproken". Volgens zijn mening is het de taak in de overgangsperiode van kapitalisme naar socialisme „de economische structuur van een land, waar de landbouw en het handwerk overheersen, te veranderen in een structuur, waar de industrie en de machinale productie overheersen."

Maar een dergelijke verandering van de productie-basis kan, zo zegt de schrijver, het kapitalisme in hoofdzaak zelf verwezenlijken en in vele landen heeft het dit reeds gedaan. Volgens E. Kleer zijn de taken van de overgangsperiode, die in achtergebleven landen moeten worden volbracht, reeds verwezenlijkt in de ontwikkelde kapitalistische landen en daarom is daar geen overgangsperiode nodig. Zoals we zien volgt uit het artikel van E. Kleer, dat het proces van de socialistische omvorming zich reeds zou voordoen in de ontwikkelde kapitalistische landen, zowel ten aanzien van de economische basis (door het tot stand brengen van een staatssector, die elementen van het socialisme zou bevatten) als ten aanzien van de politieke bovenbouw (de staat zou ten dele veranderd zijn in „een vertegenwoordiger van de gehele maatschappij", de klassentegenstellingen zouden verzachten, enz.).

Het fundamentele verschil tussen de opvattingen van E. Kleer en de marxistisch-leninistische stelling van de onvermijdelijkheid van een bijzondere overgangsperiode tussen kapitalisme en socialisme, de periode van de socialistische revolutie en de dictatuur van het proletariaat, is duidelijk. Deze stelling heeft betrekking op ieder land, zowel op de meer ontwikkelde als op de in technisch en economisch opzicht achtergebleven landen, en op iedere overgangsvorm naar het socialisme. Zowel de vreedzame als de niet-vreedzame overgang naar het socialisme is een diepgaande revolutionaire verandering van basis en bovenbouw. Deze verandering kan niet onder het kapitalisme worden verwezenlijkt, noch in de achtergebleven, agrarische landen, noch in de ontwikkelde industrie-landen. Natuurlijk vergemakkelijkt het hoge peil van de productiekrachten in de ontwikkelde kapitalistische landen na de revolutie de socialistische opbouw, het volbrengen van de taken op het gebied van het scheppen van de materieel-technische basis van het socialisme, op het gebied van de behoeftenbevrediging van het volk, van de cultuur, enz. Maar in dit geval gaat het om iets heel anders — over de revolutie op het gebied van de eigendom, de productieverhoudingen en de staat, die niet vervangen kan worden door het proces van de ontwikkeling der productiekrachten op zichzelf en evenmin door een of andere correctie op het kapitalistische economische en politieke stelsel.

Daarom is de vreedzame, parlementaire weg van de arbeidersklasse naar de macht geen verwisseling van het uithangbord, zoals enkelen dit in het wezen van de zaak uitbeelden, maar het op revolutionaire wijze scheppen van een staat van een nieuw type. Het volbrengen van de

taken van de grootste revolutionaire maatschappij-verandering in de geschiedenis van de mensheid kan zonder dit niet geschieden. Deze omvorming is niet te scheiden van de felle klassenstrijd tussen kapitalisme en socialisme volgens de leninistische formule „Wie houdt wie eronder". Bijgevolg sluit de vreedzame, parlementaire weg van de arbeidersklasse naar de macht, de vreedzame overgang naar het socialisme, de verwezenlijking van de marxistische stellingen, die door Lenin in „Staat en revolutie" en andere werken werden ontwikkeld, niet uit. Integendeel het veronderstelt juist de verwezenlijking daarvan; de arbeidersklasse kan de oude staatsmachine niet eenvoudigweg in beweging stellen, maar moet deze stukslaan en door een nieuwe vervangen. Dit betekent natuurlijk in het geheel niet, dat de oude staatsorganen, het apparaat, niet kan en moet worden gebruikt. Maar hierbij worden op ingrijpende wijze de klasse-inhoud, het sociale wezen van de staat en zijn functies veranderd. Juist in die zin wordt ook gesproken over het stukslaan van de oude staatsmachine. De verovering van een vaste meerderheid in het parlement door de arbeidersklasse moet verbonden worden met dit hele revolutionaire proces van de verandering van het staatstype. De verandering van het parlement uit een orgaan van de burgerlijke democratie in een instrument van de werkelijke volkswil veronderstelt de vereniging van de werkende massa's, van de patriottische krachten, rondom de arbeidersklasse, het vastbesloten terugwijzen van de opportunistische elementen, die niet in staat zijn af te zien van hun politiek van pacteren met de kapitalisten en grootgrondbezitters en het verslaan van de reactionaire krachten, omdat de heersende klasse nooit vrijwillig afstand doet van de macht.

Welke bijzonderheden er ook zijn in de vorm van de politieke bovenbouw in de verschillende landen die het socialisme opbouwen, toch hebben deze vormen eenzelfde wezen. Dat is de dictatuur van het proletariaat bij het bondgenootschap van de arbeidersklasse met de boeren en de andere lagen van de werkers. Daarbij behoort de leidende rol in het politieke leven van elk dezer landen toe aan de marxistisch-leninistische partij.

Dat is de grondslag van de socialistische revolutie op het gebied van de politieke bovenbouw. De door W. I. Lenin ontdekte Sowjetvorm van de dictatuur van het proletariaat is het resultaat van de concrete omstandigheden van de klassenstrijd en het revolutionaire scheppende werk van de arbeidersmassa in Rusland. Andere omstandigheden, die bestonden in de Europese en Aziatische landen die de weg van de socialistische opbouw hebben betreden, hebben de volksdemocratische vorm van de dictatuur van het proletariaat tot stand gebracht. Daarbij werd een belangrijke rol gespeeld door de bijzondere klassenverhoudingen, die tot uiting kwamen in de ontplooiing van het nationale front van de strijd tegen het fascisme, in de veranderingen in de internationale toestand, verbonden met de overwinning van het socialisme in de U.S.S.R. en de vernietiging van het fascisme als resultaat van de tweede wereldoorlog.

De volksdemocratische macht toont zelf weer in de verschillende landen enkele bijzonderheden. Zo weerspiegelt de vorm van de dictatuur van het proletariaat in China de specifieke kenmerken van de historische ontwikkeling van dit land en de bijzonderheden van het

in het proces van de anti-imperialistische en anti-feodale strijd tot stand gekomen bondgenootschap van de arbeidersklasse met de nationale bourgeoisie enz. In een aantal volksdemocratische landen bleek het mogelijk te zijn om andere politieke partijen te betrekken bij het leiden van de staat op grondslag van de politiek van socialistische opbouw onder leiding van de communistische en arbeiderspartijen. Een dergelijke mogelijkheid bestond er niet in de concrete omstandigheden voor de klassenstrijd in de U.S.S.R. (met uitzondering van de eerste maanden van de Sowjet-macht, toen de linkse sociaal-revolutionairen deelnamen aan de regering). Dit alles verandert echter in het geheel niet het wezen van de proletarische staat en van zijn economische politiek die gericht is op de socialistische vermaatschappelijking van de productie.

*

DE socialistische vermaatschappelijking is onverbrekelijk verbonden met de afschaffing van de kapitalistische eigendom der productiemiddelen. Zij houdt in het tot stand brengen van de maatschappelijke eigendom van de belangrijkste productiemiddelen en de geleidelijke socialistische omvorming van de landbouw. Dit betekent de vorming van twee vormen socialistische eigendom: de staats- of algemene volkseigendom als leidende en overheersende eigendomsvorm en de coöperatieve eigendom, die tot stand is gebracht op grondslag van de socialistische omvorming van het kleine waren-producerende bedrijf, d.w.z. het boerenbedrijf en het handwerkersbedrijf. Deze ingrijpende veranderingen op het gebied van de eigendom van de productiemiddelen, die alle landen die het socialisme opbouwen gemeen hebben, zijn het belangrijkste kenmerk van de socialistische revolutie in de economische basis.

De reformisten treden niet alleen op tegen de socialistische revolutie in de eigendomsverhoudingen, maar doen in de laatste tijd zelfs afstand van hun vroegere houding in het vraagstuk van de nationalisatie van de productiemiddelen binnen het raam van het kapitalistische stelsel. Hiervan getuigen bijvoorbeeld de program-documenten van de Labourpartij en de uitingen van de leider van deze partij Gaitskell, in het bijzonder in zijn brochure „Socialisme en nationalisatie". Karakteristiek is de houding van de Labour-politicus Crossland, die het in zijn boek „Het komende socialisme" zelfs onmogelijk acht om „het kapitalisme te omschrijven naar de eigendomsvorm"(!). Hiervan uitgaand, beweert hij, dat het huidige Engeland reeds geen kapitalistisch land meer is. Zo wordt het probleem van de socialistische vermaatschappelijking van de kapitalistische eigendom snel „opgelost".

De revolutionaire socialistische vermaatschappelijking van productie en circulatie is een gemeenschappelijk kenmerk van de economische ontwikkeling van alle landen van het socialistische wereldstelsel, wat ook de bijzonderheden zijn van dit wetmatige proces. De bijzonderheden betreffen slechts de vorm, de methoden en de tempi van de vermaatschappelijking en zijn afhankelijk van de concrete omstandigheden in het gegeven land. In het ene geval, b.v. in de Sowjet-Unie, verloopt de nationalisatie van de industrie sneller en in andere socialistische landen geleidelijker, in enkele etappes. In het ene geval geschiedt de nationalisatie zonder betaling voor de onderneming (in de U.S.S.R.),

in het andere met betaling (in een reeks gevallen in de volksdemocratische landen kregen de kapitalisten een schadeloosstelling), terwijl in China het overnemen tegen betaling verbonden werd met een vreedzame verandering van de kapitalistische industrie in een socialistische, waarbij enkele opeenvolgende etappes werden doorlopen, met gebruikmaking van gemengde bedrijven enz.

In de huidige omstandigheden, nu er een machtig socialistisch kamp bestaat, zijn de concrete vormen van de socialistische revolutie veelsoortiger geworden. Daarbij zijn de mogelijkheden voor het vreedzaam vestigen van de macht van de arbeidersklasse en de vreedzame socialistische omvorming aanzienlijk toegenomen. Het op alzijdige wijze gebruik maken van deze mogelijkheden voor de vreedzame overgang naar het socialisme is volledig in overeenstemming met de marxistisch-leninistische leer over de socialistische opbouw, over de klassentegenstellingen en de klassenstrijd in de overgangsperiode. De klassenstrijd is ook in de overgangsperiode naar het socialisme de bewegingskracht voor de maatschappelijke ontwikkeling. De vreedzame overgang naar het socialisme sluit de consekwente strijd met de uitbuitersklassen niet uit, maar veronderstelt deze. Maar tezelfdertijd betekent het, dat de klassenstrijd niet de vorm aanneemt van een gewapende opstand, burgeroorlog enz. Het marxisme-leninisme geeft de voorkeur aan de vreedzame weg naar het socialisme, maar dit hangt vooral af van de houding en het optreden van de uitbuitersklassen zelf. Daarom is de vreedzame weg in het geheel niet de enige, universele en verplichte weg naar het socialisme, zoals dit soms wordt voorgesteld. Het vreedzame verloop van de socialistische revolutie betekent dat de arbeidersklasse een zodanig krachtsoverwicht heeft verworven, dat de bourgeoisie gedwongen is af te zien van het gewapende verzet en tot een overeenkomst met het proletariaat moet komen om scherpere vormen van de afschaffing van de kapitalistische eigendom en de kapitalistische klasse te vermijden en een zekere betaling voor haar fabrieken, het recht om deel te nemen aan de economische opbouw en aan het politieke leven enz. te verkrijgen. W. I. Lenin wees er op, dat de voor het proletariaat gunstige situatie kan ontstaan, dat „de kapitalisten gedwongen zijn zich op vreedzame wijze te onderwerpen en op een beschaafde, georganiseerde wijze over te gaan naar het socialisme met ontvangst van een zekere betaling."

Na de overwinning van de Februari-revolutie in 1917 spraken Lenin en de bolsjewistische partij zich uit voor de vreedzame weg naar de vestiging der Sowjet-macht, maar de contra-revolutionaire krachten deden deze mogelijkheid teniet. Na de Oktober-revolutie stelde Lenin herhaaldelijk vreedzamer overgangsvormen naar het socialisme voor, maar de uitbuitersklassen wezen dit af en ontketenden in hun streven naar de vernietiging van de Sowjet-macht de burgeroorlog. Lenin wees er op, dat het als gevolg hiervan noodzakelijk was de dictatuur van het proletariaat in zijn scherpste vorm te verwerkelijken. De bijzondere scherpte en de specifieke strijdvormen van het proletariaat tegen de uitbuitersklassen in de U.S.S.R. werden teweeg gebracht door de omstandigheid, waarover Lenin reeds in 1919 sprak: „Heren kapitalisten, gij zijt hieraan schuldig. Als gij niet zo'n verwoed, zinneloos, onbeschaamd en wanhopig verzet had geboden, als gij niet een bondgenoot-

schap had aangegaan met de bourgeoisie van de gehele wereld, dan zou de omwenteling een veel vreedzamer vorm hebben gekregen."[7])

De bourgeoisie weigerde in de U.S.S.R. om in te gaan op een overeenkomst op grondslag van het aan de dictatuur van het proletariaat onderworpen staatskapitalisme, maar in China bijvoorbeeld ontstond een geheel andere situatie. De overwinning van het socialisme in de U.S.S.R. en de vorming en versterking van het socialistische kamp oefende grote invloed uit op de tactiek van de internationale bourgeoisie. In de kapitalistische landen was de bourgeoisie in een reeks gevallen gedwongen te manoeuvreren en tegemoet te komen aan de economische eisen van het proletariaat.

In de volksdemocratische landen (bijzonder duidelijk kwam dit in China tot uiting) hield zij in vele opzichten rekening met de „ervaring" van de bourgeoisie in de U.S.S.R. en met de reële verhouding van de klassenkrachten. Toen de Sowjet-Unie in buitengewoon moeilijke omstandigheden alleen stond tegenover het front van het wereldimperialisme bouwde de Russische bourgeoisie van jaar tot jaar en van maand tot maand haar politiek op de verwachting van de „nabije" ineenstorting van de Sowjet-macht. De Chinese nationale bourgeoisie ging in een geheel andere internationale en binnenlandse toestand in op een overeenkomst met de arbeidersklasse en stelde zich in dienst van de volksmacht.

De vreedzame socialistische omvorming van de economie in de Chinese Volksrepubliek is een scheppende en consekwente toepassing van de marxistisch-leninistische leer over de overgang naar het socialisme en voor de marxistisch-leninistische principes van de klassenstrijd in de concrete Chinese verhoudingen. Dit zijn bijzondere vormen van de geleidelijke overgang naar de nationalisatie van de industrie, de socialistische vermaatschappelijking van de gehele economie en naar de opheffing van de uitbuitersklassen. Deze vormen waren noodzakelijk en mogelijk, omdat ze verwezenlijkt werden door de dictatuur van het proletariaat met als leidende kracht de marxistisch-leninistische partij, terwijl de socialistische staatssector de overheersende rol speelt. De vreedzame verandering van de economie in China is een eigenaardig proces van klassenstrijd met de bourgeoisie. Het bondgenootschap met de nationale bourgeoisie sluit deze strijd niet uit, maar veronderstelt deze. Hiervan getuigt de zgn. „Strijd tegen de vijf kwaden", tegen de verschillende verschijnselen van verzet tegen de socialistische opbouw van de zijde van deze of gene vertegenwoordigers van de bourgeoisie, die zich in China heeft voorgedaan. De opbouw van het socialisme is natuurlijk in tegenstelling met het klasse-karakter van de kapitalisten. Juist omdat de bourgeoisie gedwongen werd haar posities op te geven en moest instemmen met de verkoop van haar ondernemingen werd onder de concrete verhoudingen in China de vreedzame socialistische omvorming van de kapitalistische ondernemingen en de heropvoeding van de kapitalisten mogelijk.

Hoe staat het nu met de tegenstelling tussen de arbeidersklasse en de bourgeoisie? In ieder land is in de overgangsperiode naar het socialisme de naar haar wezen antagonistische[8]) tegenstelling tussen de arbeidersklasse en de werkende massa's aan de ene zijde en de kapita-

[7]) W. I. Lenin, Verz. Werken, (Russ. uitgave) Dl. 29, blz. 188.

listenklasse anderzijds de belangrijkste tegenstelling. In China heeft de nationale bourgeoisie deelgenomen aan de nationale bevrijdingsstrijd, aan de anti-imperialistische en anti-feodale strijd en zij is thans in dienst getreden van de volksmacht die het socialisme opbouwt. Onder deze specifieke omstandigheden ontstond de mogelijkheid om de tegenstelling tussen de arbeidersklasse en de nationale bourgeoisie in zekere mate te veranderen van een antagonistische tot een niet-antagonistische tegenstelling. „De nationale bourgeoisie", zei Mao Tse-toeng in februari 1957, „onderscheidt zich van de imperialisten, de grootgrondbezitters en de bureaucratische bourgeoisie. De tegenstelling tussen de arbeidersklasse en de nationale bourgeoisie is een tegenstelling tussen uitgebuitenen en uitbuiters, die op zichzelf antagonistisch is. Maar in de concrete omstandigheden van ons land kan zij, als de antagonistische tegenstelling tussen deze twee klassen op een juiste wijze worden geregeld, in een niet-antagonistische tegenstelling worden omgezet en op vreedzame wijze worden opgelost. Als wij deze tegenstelling op een onjuiste wijze regelen, als wij ten opzichte van de nationale bourgeoisie de politiek van aaneensluiting, critiek en opvoeding niet zouden toepassen, of als de nationale bourgeoisie deze politiek niet wil aanvaarden, kan de tegenstelling tussen de arbeidersklasse en de nationale bourgeoisie veranderd worden in een tegenstelling tussen ons en onze vijanden."

In de huidige etappe, waarin de socialistische revolutie op het gebied van de eigendom van de productiemiddelen in China in hoofdzaak is voltooid, overwegen de niet-antagonistische tegenstellingen tussen de arbeidersklasse en de bourgeoisie. De Communistische Partij van China onderstreept echter, dat ook thans op een of ander punt deze tegenstelling een antagonistisch karakter kan aannemen. Het is voldoende daarbij te herinneren aan de verbitterde aanvallen van de rechtse burgerlijke elementen in China op de socialistische ontwikkelingsweg van het land.

De vormen van de klassenverhoudingen met de kapitalisten, die thans in China en ook in andere volksdemocratische landen worden aangewend, zijn juist met het oog op de bijzondere omstandigheden in deze landen. Maar dergelijke vormen konden niet worden toegepast bij de socialistische opbouw en de klassenstrijd in de U.S.S.R. De scherpte van de klassenstrijd is afhankelijk van de concrete situatie, die in het een of andere land in deze of gene etappe bestaat. Het marxisme-leninisme verwerpt de opportunistische opvattingen over een „wegflauwen van de klassenstrijd" in de overgangsperiode. Zoals bekend hebben de rechtse opportunisten zo'n stelling naar voren gebracht tijdens de verbitterde strijd van de koelakken tegen de collectivisatie. De historische ervaring laat zien, dat een uiterste verscherping van de klassenstrijd in iedere etappe van de overgangsperiode mogelijk is. Dit wordt in het bijzonder duidelijk aangetoond door de gebeurtenissen in Hongarije in de herfst van 1956. Verkeerd en schadelijk zijn echter ook de beweringen, dat een onophoudelijke verscherping van de klassenstrijd in de overgangsperiode verplichtend zou zijn en dat zelfs na de overwinning van het socialisme de klassenstrijd in scherpte moet toenemen.

(Woprosi Ekonomiki, 1957. nr. 12) DR. L. GATOWSKI.

[3]) Antagonistische tegenstellingen zijn tegenstellingen van onverzoenlijke aard, die alleen door een scherpe strijd kunnen worden opgeheven.

BOEKBESPREKING

Onderwereld N.V.

Voor hen, voor wie de Verenigde Staten van Noord-Amerika gelden als het navolgenswaardige land, dat ons allen ten voorbeeld moet strekken, speciaal wat de morele hoogheid van zijn democratische instellingen en de zuiverheid van zijn onafhankelijke rechtspraak betreft, moet het nuttig zijn het boek, dat boek, dat onlangs door de Wereld-Bibliotheek onder de titel „Onderwereld N.V.", („Underworld Story") is uitgegeven, te lezen. *)

Hendrik de Leeuw beschrijft hierin situaties en feiten, die wij niet voor mogelijk hadden gehouden! Echter, zowel de omstandigheid, dat de auteur over een veelheid en verscheidenheid van nauwkeurig-omschreven materiaal beschikt, kennelijk afkomstig uit officiële bronnen, alsook dat de hier gesignaleerde feiten en omstandigheden overeenstemmen met gegevens eveneens door andere terzakekundigen medegedeeld, dwingt ons ze als juist te aanvaarden. Bovendien blijkt de schrijver een grote bewondering te hebben voor de onderzoekingen en het optreden der F.B.I. onder Hoover en voor de Onderzoek-Commissie van Kevaufer (Kevaufer-Crime-Committee), zodat we veilig kunnen aannemen, dat de situatie zeker niet te ongunstig is voorgesteld. Juist dit echter maakt deze feiten des te schokkender!

Er blijkt, dat de misdadigheid in de V.S. niet uit los-van-elkaar-staande, incidentele gevallen bestaat, doch dat de criminaliteit opgebouwd en georganiseerd is in een zéér hecht verband, zoals in een reusachtige handels- of industriële onderneming noodzakelijk is, met zijn raad van beheer, zijn commissarissen, enz. Er blijkt, dat deze gigantische onderneming over reusachtige bronnen van inkomsten beschikt en dat zijn leiders dan ook ongelooflijk hoge „salarissen" genieten. Er blijkt, dat ongewenste concurrenten in de meest-letterlijke zin worden doodgedrukt. Er blijkt, dat de macht van deze Onderwereld N.V. in heel de V.S. vrijwel onbegrensd en alom gevreesd is!

Chicago, New York, Philadelphia, Miami, heel Californië, ja vrijwel alle grote en kleine steden der V.S. vormen de plaatsen van vestiging van dit misdadigers-syndicaat, genaamd „Syndicate of Murder, Inc." (N.V. Georganiseerde Misdadigheid), welker datum van oprichting reeds vér voor 1929 ligt.

Dit Misdadigers-syndicaat is wat zijn werkzaamheden betreft onderverdeeld in verschillende afdelingen, o.a.: voor de handel in verdovende middelen; voor de handel in blanke (en gekleurde) slavinnen; voor de dranksmokkelarij en geheime distilleerderij; voor hazardspel en, gok-automaten en speelholen; voor het binnendringen in de vakbonden om op verzoek van de werkgevers stakingen neer te slaan, ontijdig stakingen uit te lokken, posters te molesteren, enz.; en last but not least de afdeling voor het „stoppen" van politie- en justitie-autoriteiten, belasting- en douane-ambtenaren en regerings-functionarissen!

Deze N.V. Georganiseerde Misdadigheid staat weer onder de supervisie van het almachtige, maar geheime Mafia-genootschap, hetwelk een eigen opperste gerechtshof (het z.g. Kangaroo-Court) bezit, dat op eigen houtje recht spreekt en ieder ter dood veroordeelt en aan ieder de doodstraf voltrekt, die uit de school heeft geklapt of anderzins in ongenade is gevallen.

Het doel van deze Georganiseerde Misdadigheid N.V. is om voor haar directeuren, commissarissen en verdere leiders fantastische winsten te behalen en om dit doel te bereiken schrikt men voor geen moord, geen bedreiging, intimidatie of afpersing terug.

*) Hendrik de Leeuw, Onderwereld N.V., Wereld-Bibliotheek, Amterdam - Antwerpen 1956. Prijs *f* 8.90.

Maar erger dan dit alles is nog m.i. zoals duidelijk uit de verschillende onderzoekingen is gebleken, dat de regering en vele regerings-ambtenaren niet vies ervan zijn steekpenningen aan te nemen om juist zó te handelen, als deze onderwereld wenst, zodat, zoals op blz. 8 b.v. staat: *„er geen twijfel bestaat, dat er in vele gemeenten geen sprake meer is van het toepassen van de wet"*. Men begrijpt, dat wanneer iemand, die een openbaar ambt bekleedt, èèn keer heeft meegewerkt om een zaak in de doofpot te stoppen, of zich anderzins te laten omkopen, daarna met handen en voeten aan de georganiseerde onderwereld vast zit. Erger nog, vele officiële personen zijn huisvrienden van de ergste misdadigers, van notoire zware jongens en laten zich in alle openlijkheid door hen de wet voorschrijven.

Politie, justitie en verdere hoge regerings-ambtenaren rekenen op hun vaste „fix", waarvoor zij tevens ongewenste concurrenten in de misdadigerswereld inrekenen, om aan hun vaste cliéntèle in de boeven-wereld destemeer armslag te laten!

De praktijk in de V.S. toont aan, dat de criminele machten bijna identiek zijn aan hen, die met de uitvoering der wet en met het handhaven der openbare orde zijn belast. Tot aan hoofdcommissarissen van politie, burgemeesters, opperste rechters en ministers zijn aldus verbonden met dit misdadigers-syndicaat!

Terwijl enerzijds vingerafdrukken en foto's vele malen op mysterieuse wijze uit de politie-archieven verdwijnen, worden anderzijds deze misdadigers herhaaldelijk niet alleen uit de voorlopige hechtenis ontslagen, en van duidelijk-aantoonbare misdrijven vrijgesproken, zij worden zelfs vaak door de Crime Commission vrijgesteld van alle verhoor, zelfs voor in de toekomst en zij krijgen daarbij tevens een officieel bewijs van goed gedrag!

Door deze misdadigerswereld wordt regelmatig een lief sommetje gestort in het verkiezingsfonds bij een goeverneursverkiezing, opdat deze, eenmaal gekozen, de georganiseerde onderwereld de vrije hand laat bij de benoeming van een vrindje als hoofd-commissaris van politie, zoals b.v. nog kortgeleden in St. Louis!

Ook door de Kevaufer-Commissie is aan deze ongelooflijke toestanden niets veranderd, het Congres steekt geen vinger uit om hierin verbetering te brengen.

Op ander terrein, zoals bij de verschaffing van werk delen deze misdadigers eveneens de lakens uit en vooral in de havens en de dokken zijn de vakverenigingen via hun leiders geheel aan de georganiseerde onderwereld onderworpen door corruptie, vreesaanjaging, het verstrekken van gelden tegen woekerrente, afpersingen enz. en dit alles soms onder het aanroepen van de Heilige Moederkerk. Zo hebben zij ook de middenstand in hun greep en drijven zij willekeurig de prijzen van diverse levensmiddelen en andere noodzakelijke dagelijkse gebruiksartikelen op.

De auteur beschrijft dan met de nauwgezetheid als van een politie-rapport het optreden van zeer velen van deze opperboeven en gangsters. Het blijkt uit zijn boek, dat gedurende een periode van tien jaar meer dan duizend georganiseerde moorden door dit misdadigers-syndicaat zijn gepleegd, vaak op de meest-barbaarse wijze, zoals het gooien van een slachtoffer in een put ongebluste kalk, het levend verbranden of begraven of ook iemand als een bal binden en knevelen zodanig, dat men zichzelf moet worgen, e.d.

B.v. iemand als Harry Strauss, afkomstig uit een fatsoenlijk Amerikaans middenstandsgezin, is aantoonbaar direct-verantwoordelijk voor de georganiseerde moord op mèèr dan 72 mensen!

Vele van deze misdadigers hebben de hoogste politieke en maatschappelijke regionen in de Amerikaanse samenleving bereikt en zijn algemeen-geziene en geachte business-magnaten geworden en dit, ongeacht hun alom bekende wapenfeiten in de wereld der georganiseerde misdadigheid. Zij dragen pakken van *f* 800.— en dassen van *f* 100.— per stuk, hebben diverse pompeuse woningen in èèn of meer grote steden van Amerika (hun operatie-terrein) en tevens nog fantastische villa's in Florida of Californië of zelfs aan de Franse Riviéra of elders in Europa.

Een der topfiguren van deze opper-gangsters, Tommy Lucchese, ging b.v. zeer amicaal om met federale rechters, met de hoofdcommissaris van politie Thomas F. Murphy, met de burgemeester van New York Impelletrini, die door zijn toedoen tot burgemeester was benoemd en met de federale procureur-generaal (!) Myles J. Lane, die o.a. tijdens een officieel diner in 1946 zijn tafelbuur was, terwijl hij in 1950 kon bewerkstelligen, dat een ambtenaar van de procureur-generaal der V.S. een streep door zijn strafregister haalde en hem een bewijs van goed gedrag bezorgde, waarbij de Crime-Commission plechtig verzekerde hem nimmer meer te zullen oproepen om hem aan een verhoor te onderwerpen!

Daarom ook vraagt de New York Post in een hoofdartikel zich af: „Waarom had men deze man in deze geheimzinnige strafzaak met zoveel vernietigend bewijsmateriaal, welke bijna op één lijn te stellen was met de geheimzinnige pardonering van Luciano door Dewey, laten glippen? Zou het hebben kunnen zijn dat zoveel hooggeplaatste dignitarissen genoemd werden als vrindjes van dat individu, of was het misschien omdat Lucchese beschikte over zoveel inside-informatie over de georganiseerde misdadigheid en de betrekkingen die bestonden tussen dezelve en regeringseenheden in de Staat New York, en plaatselijke onderdelen van de rechterlijke en politionele macht, en dat daarom zoveel invloedrijke steunpilaren der maatschappij in New York en de Staat onaangenaamheden en implicaties bespaard moesten worden?"

En wanneer dan een der leiders dezer Onderwereld N.V. is gearresteerd en dreigt uit de school te klappen en men vreest, dat de naam van hun beschermer, de ex-burgemeester O'Dwyer, genoemd zal worden, wordt hij in de gevangenis te Coney Island uit een raam van de zesde verdieping geworpen, onder de ogen van een bataljon rechercheurs en de élite van de politiemacht te New York en Brooklyn!

In 1939 is Peter Panto, een dokwerker, die een kruistocht ondernam tegen de terreur van deze Onderwereld N.V. in de havens ten tijde van het procureurschap in Brooklyn van deze O'Dwyer, op weg naar een vergadering gewoon „verdwenen" en niemand heeft hem ooit weer teruggezien, tot een der misdadigers onthulde, dat hij was ontvoerd en ergens in een put met ongebluste kalk was gegooid in New Jersey. Hoewel de moordenaars bekend waren aan de procureur O'Dwyer heeft deze niets tegen hen ondernomen en het bleek toen, dat de officiële processtukken in deze zaak spoorloos waren verdwenen uit de dossiers van het departement van politie!

Het fonds van ettelijke tientallen millioenen guldens, door de Onderwereld N.V. gesticht voor het omkopen van politie- en regeringspersonen en voor de verkiezing van federale, staats- en stedelijke ambtenaren, die deze misdadigers vriendschappelijk gezind zijn, levert wel rendement op!

Het stichten van zo'n fonds was een peuleschilletje voor de zich fantastisch-verrijkende boeven.

Zo is van Frank Costello bekend, dat hij op zijn minst ƒ 20.000.— per week verdiende en een vermogen bezat van méér dan ƒ 100.000.000.— (honderd miljoen gulden)!

Eveneens werd vastgesteld, dat onder het beheer van Frank Costello in 1950 alleen al de 5000 gokautomaten in New Orleans een winst van meer dan 8 miljard gulden opleverden, terwijl ruim 1½ miljard gulden daarvan aan het omkopen van politie en justitie en belastingambtenaren werd besteed!

Ook is sinds 1914 geen verkiezingscampagne gevoerd zonder dat Costello ingreep, o.a. heeft hij op een enkel cocktailpartijtje bij zich aan huis ƒ 100.000.— gegeven voor zijn candidaat, terwijl hij algemeen bekendheid genoot als „de man, die rechters maakt" en de man, met wien je onderhandelen moet voor een politieke functie.

Een ander, Lucky Luciano, geldt als de Koning der handelaars in verdovende middelen en in blanke slavinnen, wat hem een netto-inkomen van ƒ 40.000.000.— per jaar opleverde, of alleen al van zijn duizend prostituëes in Miami ƒ 120.000.— per nacht van plezier!

Ook deze rioolrat werd niet ernstig gestraft, o.a. omdat zijn vriend, de Schout-bij-Nacht Haffenden, voor hem in het krijt trad.

Een ander heeft in 12 jaar met weddenschappen meer dan ƒ 120.000.000.— verdient, welke gelden dan in uiterlijk zeer fatsoenlijke ondernemingen werden belegd.

Omstreeks 1949-50 is in Kansas-City een fonds bijeengebracht door dit Misdadigers-Syndicaat om Forrest Smith als goeverneur van Missouri te steunen, wetende, dat ze dat geld met interest terug zouden krijgen in de vorm van gokconcessies in de staat Missouri.

Geld speelt bij deze heren geen rol. Zo heeft hun beruchte vriendinnetje Virginia Hill b.v. honderden paren schoenen, circa 300 van de allerduurste japonnen benevens enige wel zéér luxueuse villa's in Amerika en Zuid-Frankrijk.

Heel vele met name genoemde hoofdcommissarissen en inspecteurs van politie en rechters worden naar voren gebracht, die in een gesloten front met deze rioolratten op ongelooflijke wijze méé-profiteren van de enorme winsten, door de Onderwereld N.V. verkregen uit de opbrengsten van bordelen, gokautomaten, geheime distilleerderijen, enz.

Een apart onderwerp vormt nog de verslaafdheid van ouderen, maar wat vooral fataal is, die van de jeugd onder de 18 jaar aan verdovende middelen (marihuana-cigaretten, herioïne, cocaïne), hetwelk onherroepelijk tot misdadigheid en prostitutie leidt. Zo is 70 % van de bovenste lagen der samenleving in Miami, New York, Californië hieraan verslaafd; de jeugd-misdadigheid omvat 2% der totale bevolking der V.S.; sinds 1950 is de criminaliteit in de V.S. met 20% gestegen; in 1953 is geconstateerd, dat de misdaden in de steden 39 % waren omhooggegaan boven het gemiddelde van vóór 1940!

Aldus zouden wij kunnen dóórgaan, en wanneer lagere beambten tegen dit geboefte tracht op te treden, worden kroongetuigen vermoord, kaarten verdwijnen uit het kaartsysteem van de politie, zelfs hele strafdossiers bij de procureurs-generaal, dolzinnige verklaringen van kennelijk omgekochte hoogwaardigheids-bekleders worden afgelegd en geloofd, enz. enz.

Een stroom van namen met vele foto's, een zee van feiten worden ons in de 260 pagina's van dit boek voorgelegd en van het „Super-democratische Amerika" met zijn „Onafhankelijke rechtspraak, welke oordeelt zonder aanzien des persoons" blijft bitter weinig over!

Integendeel, de V.S. blijken uit deze beschrijvingen het land van corruptie, partijbelangen, machtwellust, geldzucht, sexuele uitspattingen; of zoals de schrijver het noemt: *„het land van moord, zinnelijkheid en hebzucht!"*

Waarom beschrijft de auteur echter niet de georganiseerde misdadigheid in het optreden van de Ku Klux Klan met zijn anti-semitisme en rassen-discriminatie? Waarom zegt hij überhaupt niets over de uitspattingen in verband met dit rassen-vooroordeel?

Ook de zeer vele misdaden van deze zijde bedreven zouden wij gaarne van zo deskundige zijde onthuld zien.

Een bezwaar onzerzijds tegen dit boek is echter, dat het wel zeer gedokumenteerd en nauwkeurig ons deze feiten ontmaskert, maar niet de oorzaken van deze verwording der Amerikaanse samenleving bloot legt.

Wel wijst de schrijver erop, dat velen van deze beestmensen hun jeugd hebben moeten slijten in de sloppen en achterbuurten van Chicago, New York, Brooklyn, enz., hetwelk hij omschrijft als „de afschuwelijkste kazernewoningen en sloppen in New-York's East-Side", „de smerige straten met hopen vuil van Chicago", „de smeerboel van Brooklyn's huurkazernes en vreugdeloze sloppen", enz., die broedplaatsen vormen voor de criminaliteit; maar wat de reden is, dat de Verenigde Staten van Noord-Amerika, die steeds zozeer prat gaan op hun enorme rijkdommen en hun buitengewoon-hoge levensstandaard, dan geen maatregelen nemen om verandering in deze troosteloze achterbuurten en vunzige huurkazernes aan te brengen, verklaart de schrijver ons niet.

Hij kan dit van zijn standpunt uit ook niet, want dat de V.S. het kapitalistische

maatschappij-stelsel in zijn uiterste verschijningsvorm en derhalve in zijn verwording belichamen, alwaar de jacht op goud al het andere overheerst en aldus tot deze corruptie en verrotting moet leiden, ziet hij niet in.

Hendrik de Leeuw geeft herhaaldelijk blijk van zijn vóóringenomenheid tegen het communisme, b.v. schrijft hij op één en dezelfde pagina (21): „gangsters en communisten slapen onder één deken" en „met het instorten van de moraal kunnen corruptie en gangsterdom het pad zowel hier als aan de overkant effenen voor het communisme", „het communisme gaat hand in hand werken met hen". Ook op diverse andere plaatsen in dit boek toont hij — en nu volkomen zonder bewijs materiaal — zijn haat tegen alles wat met het communisme of met de socialistische landen te maken heeft zonder tegen de communistische maatschappijleer als zodanig iets aan te voeren.

Dat integendeel het kapitalistische stelsel en dan vooral in zijn uiterste verschijningsvorm debet is aan deze werkelijk ongelooflijke corruptie en misdadigheid, voelt de auteur wel innerlijk even aan, wanneer hij op de ellendige woontoestanden wijst enerzijds, en hij anderzijds heftig fulmineert tegen de jacht op goud, die alles overheerst, zodat liefde en verantwoordelijkheidsbesef noch van ouders tegenover hun kinderen, noch van de man tegenover zijn vrouw of van de ene mens tegenover zijn naaste bestaan, maar hieruit de noodzakelijke consequentie te trekken of hieraan enige conclusie te verbinden, durft of kan hij nog niet.

Dat een staat, waarin het stelsel heerst, welke zonder voldoende bewijsmateriaal mensen, omdat zij progressief denken, tot de electrische stoel veroordeelt, zoals o.a. in de twintiger jaren Sacco en Vanzetti, in 1953 Ethel en Julius Rosenberg, maar anderzijds dergelijke notoire rioolratten en bloedzuigers in het groot het land laat beheersen, tot zijn ondergang gedoemd is, durft Hendrik de Leeuw niet te aanvaarden, niet in te zien.

Zijn boek — hoe waardevol overigens — geeft geen enkele oplossing aan voor dit kankergezwel in de Amerikaanse, dus in de groot-kapitalistische samenleving.

Er wordt geen analyse gegeven, waarom juist in de V.S., overvloeiende en uitpuilende van rijkdom, dat de beide wereldoorlogen slechts vanuit de verte heeft meegemaakt en daaraan rijkelijk als een O.W.'er verdiend heeft, de corruptie tot in de bovenste lagen zozeer is doorgevreten en de criminaliteit zò welig kan tieren; er worden geen middelen aangegeven om de gesignaleerde krotten en vunzige sloppen te doen verdwijnen, om de jacht op het goud, die alom overheerst, te doen omzetten in gevoel van verantwoordelijkheid tegenover zijn medemens, tegenover de samenleving in zijn geheel.

De diagnose van de dodelijke ziekte wordt slechts gesteld.

Maar wanneer men deze heeft gesteld inzake de kwaadaardigheid van het gezwel, echter niet grondig durft uit te snijden, is men mede-verantwoordelijk voor de ondergang van de patiënt, hoe goed men het ook bedoelt en hoe waardevol inderdaad de nauwkeurigheid en de juistheid van het onderzoek ook was.

Moge — mede door de onthullingen van dit boek — ook Hendrik de Leeuw en zij, die als hij denken, de ogen opengaan.

Mr. CLARA ENTHOVEN.

Reed's 10 dagen... epos van de mens op z'n best

Er zijn in de afgelopen 40 jaren twee generaties jongeren opgegroeid, die geen eigen herinneringen hebben aan de Russische Oktoberrevolutie. Zij kennen haar uit polemieken en studies of, slechts heel vaag, van horen zeggen. Ze hebben er vaak een abstracte of geromantiseerde voorstelling van, die — hoe juist en boeiend ze mag zijn — toch slechts magere schaduw is van het beeld van deze revolutie, zoals het voor ons oprijst uit John Reeds ooggetuigeverslag-heet-van-de-naald: „Tien dagen, die de wereld deden wankelen". *)

Dit is een boek, waarvan men zonder overdrijving kan zeggen dat het zijn weerga niet vindt en onvervangbaar is!

Als we dan een poging tot definieren mogen doen: Het is het epos van de mens op z'n best, op z'n echtst; de mens in de mensenmassa, die in beweging is en bezig geschiedenis te maken.

John Reed was een Amerikaanse journalist; doch niet alleen een meester met de pen, maar ook een vurig revolutionair met een helder inzicht in het verborgen wezen van de ogenschijnlijk chaotische gebeurtenissen in deze novemberdagen, en in hun historische betekenis.

Hij volgt het bewegen van het volk als het ware van uur tot uur. Het ene moment is hij bij de massa's op straat en bij de communisten, die hun revolutionaire, dadendrang in één stroming leiden. Het volgende moment is hij in de stadsdoema van Petrograd en in de Sowjet, waar de vertegenwoordigers van de bezittende klassen en hun aanhang hysterisch pogen de alles meeslepende stroom een halt toe te schreeuwen.

Uit de zakelijke notities van al deze momenten — vergaderingen, straatdiscussies, incidenten, gevechten, krantenartikelen en pamfletten — bouwt hij zijn boeiende panorama op.

Nee, het waren geen „halfgoden", deze Russische arbeiders en boeren, en zij kwamen niet uit ivoren torens afdalen om de aesthetici en ethici te behagen.

„Als," zei Lenin, „de verwezenlijking van het socialisme eerst mogelijk zou zijn, wanneer de intellectuele ontwikkeling van het gehele volk het veroorlooft, dan zullen we het ook over 500 jaar nog niet beleven". Het waren arbeiders, die niet meer voor een hongerloon voor de kapitalisten wilden werken; boeren, die grond wilden hebben om te bebouwen; een volk, dat niet langer in de loopgraven van de imperialistische oorlog wilde creperen.

Reed vertelt hoe deze mishandelde, grimmige massa van werkers gestaald werd en veredelde in de revolutionaire strijd. Hongerig, barrevoets en verkleumd, kwamen de in lompen geklede soldaten naar Petrograd. En het eerste wat ze vroegen was; „Hebben jullie niets te lezen?" Uit het Smolny, het hoofdkwartier van de revolutie, gingen dagelijks tonnen lectuur het land in. „Rusland zoog de leesstof op, onverzadigbaar, zoals het warme zand het water."

Aan de verlangens van dit revolutionaire volk gaven de communisten richting en gestalte. Prachtige staaltjes van levende agitatie heeft Reed in het heetst van de strijd opgetekend. De communisten hadden vertrouwen in het volk, wiens graad van strijdbaarheid ze als het ware wetenschappelijk hadden berekend. Agiterend en vechtend aan het hoofd ervan, leerden ze tegelijkertijd de staat besturen, daarbij de sabotage van de voormalige heersende klasse snel overwinnend. Alle bedienaren van het oude staatsapparaat waren tegen hen. Maar ze hadden het volk achter zich, de arbeiders en de boeren; en ze wonnen!

De scènes, die Reed schildert, zijn stuk voor stuk interessant en vaak ontroerend. Daar is de opmars van het proletariaat van Petrograd, dat met geweren, pieken, schoppen, rollen draad en patronengordels over de grauwe kleding uit de armoebuurten naar de stadsgrenzen trekt om de revolutie tegen de krachten verzamelende vijand te verdedigen. Daar is de begrafenis van de doden van de revolutie aan de voet van de Kremlinmuur: (waar Reed zelf 3 jaar later zijn laatste rustplaats vond) „Plotseling werd het mij duidelijk, dat het vrome

Russische volk geen priesters meer nodig had om de hemel te bereiken. Op aarde bouwde het een rijk, mooier dan ooit een hemel zou kunnen zijn. En voor zulk een rijk was het de moeite waard om te sterven".

Maar Kerenski, de „sociaal-democraat", plotseling een leider zonder aanhang geworden, schreef: „Wij hebben hier niet met de actie van een politieke partij te doen maar met de uitbuiting van de politieke onwetendheid en de misdadige instincten van een deel van het volk . . ."

Reed geeft uitvoerig weer wat ze allemaal te vertellen hadden deze leiders zonder aanhang, in hun kranten en vergaderingen. Nog op 9 november verkondigden de „sociaal-revolutoinairen" in hun blad: „De waanzinnige poging van de bolsjewiki staat op instorten". Maar het volk, dat vocht, hoorde hun hysterische kreten niet eens. Toen het gewonnen had, stuurde het hen met zachte, humane drang naar huis.

Het is verleidelijk uit dit boek te blijven citeren; de prachtige taal van het volk, de koene oproepen van de bolsjewiki met Lenin aan het hoofd, het wanhopige geklets van de spitsburgers. Maar geen enkele recensie doet recht wedervaren aan dit boek. Men moet het zelf lezen. „Dit is," zei Lenin in 1920, „een boek dat ik in miljoenen exemplaren verspreid en in alle talen vertaald zou willen zien."

Voor wie nog meer aanbevelingen wil: het manuscript werd bij terugkeer van John Reed naar Amerika in 1918 door het Amerikaanse ministerie van justitie in beslag genomen. Daarna werd zes maal bij Reeds uitgever ingebroken om het te verduisteren.

Na zijn eerste zegetoch over de wereld in de twintiger en dertiger jaren is het vorig jaar door de staatsuitgeverij voor politieke literatuur in Moskou opnieuw uitgegeven en korte tijd later in de Duitse taal, door de uitgeverij Dietz in Berlijn. De Moskouse staatsuitgeverij heeft het van een reeks voetnoten voorzien, die nodig waren, omdat Reed onder de omstandigheden waaronder hij zijn materiaal moest verzamelen, noodgedwongen onvolledig moest zijn en de woorden van Trotski niet kon zien tegen de achtergrond van hun soms verborgen handelen, vóór, tijdens en na de revolutie.

Deze onvolkomenheden doen echter niets af aan de betekenis van dit boek als eerste werk van de wereldliteratuur, dat de gehele mensheid de waarheid vertelde over de socialistische revolutie in Rusland.

J. SNELLEN

Liefde, seksualiteit en huwelijk

„Liefde, seksualiteit en huwelijk" door Dr. Erich Schindel en Dr. Anton Rot, *) door Dr. J. de Leeuwe vertaald en bij Pegasus verschenen, voorziet in de behoefte van een populair boek over dit onderwerp, gezien vanuit progressief wetenschappelijke richting.

In het eerste deel wordt de groei van het geslachtsleven beschreven, hoe dit in phases geschiedt via kinderlijke seksualiteit naar puberteit tot volwassen zijn. Hierbij worden de problemen en de normale verhoudingen geschetst. Hoofdstukken over zwangerschap en zwangerschapsverhoeding en over geslachtsziekten maken een groot gedeelte uit van dit deel, tevens worden er enige bladzijden gewijd aan afwijkingen. Hierover wordt op een prettige, rustige wijze verteld. Dit is mede een verdienste van dit boek.

Het tweede deel behandelt voornamelijk het biologisch gebeuren bij de voort-

*) John Reed, Zehn Tage die die Welt erschütterten. (Vert. uit het Engels). Uitg. Dietz-Verlag, Berlijn. Prijs *f* 7.50.

planting. Er wordt veel aandacht besteed aan allerlei moderne onderzoekingen hierover en gaat positief uit van het dialectischmaterialisme, dat het alleen mogelijk maakt de mensheid in zijn ontwikkeling te kunnen volgen.

In het derde deel wordt deze ontwikkeling historisch beschouwd en ook terecht het seksuele gedrag van de mensheid afgeleid van de economische ontwikkelingsgang.

Ook de laatste hoofdstukken zijn zeer het lezen waard; moeilijkheden van vele huwelijken worden verklaard door veelal diep ingewortelde vooroordelen uit de burgerlijke voorstellingswereld met al zijn innerlijke tegenstrijdigheden Aan het slot breken de schrijvers een lans voor de goede invloed van de maatschappelijke strijd voor een beter bestaan van de werkende mens op de verhouding van man, vrouw en kinderen, die met elkaar in de sfeer van gelijkheid en saamhorigheid hun familieleven leven.

Veel aanhalingen over moderne erfelijkheidstheorieën en moderne onderzoekers, w.o. Pawlow, vullen het werk aan. Bij het gedeelte over overbevolking is een kritisch hoofdstuk speciaal over Nederlandse verhoudingen ingevoegd.

Aan het zeer persoonlijk en intiem beleven door man en vrouw van het wonder der liefde gaat het boek echter voorbij.

Th. E. VAN REEMST.
(arts)

*) Dr. Erich Schindel en Dr. Anton Rot, „Liefde, Seksualiteit en Huwelijk." Uit het Duits vertaald en bewerkt door dr. J. de Leeuwe. Uitg. Pegasus. Prijs *f* 7.90.

Slechts twee klassen

Fragment uit „Tien dagen, die de wereld deden wankelen" Bezoek van Johan Reed aan Zarskojo Selo, bij Petrograd, op 10 november 1917:

„Bij de ingang van het station stonden twee soldaten met geweren, de bajonetten er op, omringd door ongeveer honderd zakenlieden, regerings-ambtenaren en studenten, die hitsig op hen inpraatten. De soldaten waren onwillig en in hun gevoelens gekwetst, als kinderen die ten onrechte worden berispt. Een grote jonge man met aanmatigende manieren, in de uniform van een student, voerde het woord.

„Jullie begrijpt toch wel, dat je werktuigen van moordenaars en verraders wordt, als je de wapens tegen je broeders opneemt," zei hij op onbeschaamde toon.

„Ach, broeder," antwoordde de soldaat ernstig. „je begrijpt het niet. Er zijn twee klassen. Zie je dat dan niet. Het proletariaat en de bourgeoisie. Wij . . .

„Oh, ik ken dit domme geklets," onderbrak hem grof de student. „Jullie domme boeren hoort een paar slagzinnen brullen. Wat ze betekenen weet je niet eens. Je praat ze maar na, alsof je papegaaien bent." De menigte lachte. „Ik ben zelf Marxist! En ik zeg jullie, waarvoor jullie vecht, dat is helemaal geen socialisme! Dat is doodgewoon anarchie, waarvan alleen de Duitsers voordeel hebben."

„O ja, ik begrijp het," antwoordde de soldaat, die van verlegenheid zweette. „Jij bent een ontwikkeld man. Dat kun je zo zien, en ik ben maar een eenvoudig mens; maar toch lijkt het me . . . "

„Jij schijnt te geloven, dat Lenin een oprechte vriend van het proletariaat is," onderbrak hem de ander verachtelijk.

„Jawel, dat geloof ik," antwoordde de soldaat geduldig.

„Nou, goed dan vriend; weet je dan ook, dat Lenin in een gesloten trein door Duitsland gereisd is en dat hij geld van de Duitsers heeft aangenomen?"

„Daar weet ik niks van," zei de soldaat. „Maar ik denk zo: hij zegt precies wat ik en de andere gewone mensen horen willen. Er zijn twee klassen, de bourgeoisie en het proletariaat . . . "

„Je bent een dwaas, mijn vriend! Ik heb twee jaar in de Schlüsselburcht gezeten, toen jij nog revolutionairen neerschoot en „God behoede de Tsaar" zong. Mijn naam is Wassili Georgywewitch Panin. Heb je nooit van mij gehoord?"

„Nee, dat spijt me," antwoordde de soldaat bescheiden. „Maar ik ben dan ook geen ontwikkeld man en jij misschien wel een grote held."

„Dat ben ik," zei de student met overtuiging. „En ik ben een tegenstander van de bolsjewiki, die ons Rusland en de revolutie ten gronde richten. Hoe verklaar jij dat dan?"

De soldaat krabde zich op het hoofd. „Daar heb ik geen verklaring voor. Ik vind 't allemaal heel eenvoudig; maar ja, ik ben geen ontwikkeld man. Er zijn maar twee klassen, de bourgeoisie en het proletariaat . . . "

„Daar begint-ie weer met z'n domme frasen," schreeuwde de student.

„Slechts twee klassen," hield de soldaat hardnekkig vol; „en wie niet voor de ene is, is voor de andere!"

Communistische partijen van Frankrijk en Nederland solidair

Op 27 en 28 februari hebben in Parijs besprekingen plaats gevonden tussen een delegatie van de Communistische Partij van Nederland, bestaande uit de kameraden Marcus Bakker, lid van het Dagelijks Bestuur, Annie Averink, lid van het Partijbestuur en Jaap Wolff, redacteur van het theoretische tijdschrift „Politiek en Cultuur", en een delegatie van de Communistische Partij van Frankrijk, bestaande uit de kameraden Léon Feix, lid van het Politiek Bureau, Yvonne Dumont en Paul Courtieu, leden van het Centraal Comité.

De beide delegaties hebben de vraagstukken van gezamenlijk belang besproken, waarvoor de volkeren van Nederland en Frankrijk zich geplaatst zien.

De delegaties stellen vast dat op dit ogenblik twee gevaren de veiligheid van beide landen, tegelijk met die van alle Europese volken, alsook de wereldvrede bedreigen: de in ernstige mate toenemende dreiging van het Duitse militarisme, en de inrichting in West-Europa van bases voor het lanceren van Amerikaanse raketten.

Nog slechts korte tijd geleden hebben de volkeren van Nederland en Frankrijk zwaar geleden onder de agressieve politiek van het Duitse militarisme, dat gesteund werd door de internationale reactie.

Het Duitsland van Adenauer is versterkt door zijn deelneming aan het Atlantisch Pact, en onlangs nog door de Euromarkt en de Euratom, die het een economisch en militair overheersende positie verschaffen in het „Europa" van de zes. De laatste zitting van de NAVO heeft bovendien besloten tot de uitrusting van West-Duitsland met atoomwapens, hetgeen het gevaar in hoge mate vergroot.

De volkeren van Frankrijk en Nederland hebben er het grootste belang bij, hun inspanningen te verenigen om de imperialistische plannen met betrekking tot Duitsland te doen mislukken.

De vestiging van goede betrekkingen met Duitsland kan niet geschieden langs de weg van de Westduitse herbewapening en van concessies aan de wraakzuchtige krachten in Duitsland, maar alleen door de vreedzame en democratische oplossing van het Duitse probleem.

De beide delegaties ondersteunen het plan-Rapacki om het centrum van Europa vrij te maken van atoomwapens; zij zijn van mening, dat de aanvaarding en het in praktijk brengen van dit plan zou bijdragen tot het uitdoven van de gevaarlijkste oorlogshaard in Europa.

De twee delegaties spreken hun solidariteit uit met de Socialistische Eenheidspartij van Duitsland, de leidende kracht van de Duitse Democratische Republiek, die strijd voert voor een verenigd, vredelievend Duitsland, en met de moedige strijd van de Communistische Partij van Duitsland.

Zij begroeten alle vredelievende krachten in West-Duitsland, waaronder in de eerste plaats de Sociaal-Democratische Partij, die actie voeren tegen de dodelijke atoomwapens.

Bij het toegenomen gevaar van het Duitse militarisme komt thans de dodelijke en directe dreiging, opgeroepen door de NAVO-beslissing om raketbases aan te leggen in West-Europa. De verwezenlijking van dit van Amerika afkomstige plan zou Nederland, Frankrijk en andere landen maken tot de open doelwitten voor de vergeldingskrachten der landen, die gedwongen zouden worden zich te verdedigen.

De twee delegaties zijn van mening dat de regeringen van Nederland en Frankrijk, door deze maatregelen te aanvaarden — terwijl landen als Noorwegen en Denemarken ze weigeren — de nationale belangen van beide landen opofferen

en deze landen steeds meer afhankelijk maken van het Amerikaanse imperialisme.

Als ondertekenaars van de Vredesoproep, die in november 1957 door 64 communistische en arbeiderspartijen in Moskou is gericht aan alle volkeren der wereld, zullen de Franse en Nederlandse Communistische Partijen hun inspanningen vergroten en samenvoegen om de strijd van de volkeren tegen de aanleg van raketbases en atoomvoorraden op hun grondgebied aan te wakkeren; zij zullen nog grotere kracht bijzetten aan hun strijd om de nazi-generaal Speidel te dwingen, de post die hij bezet aan het hoofd van de Atlantische landstrijdkrachten te verlaten.

De twee partijen ondersteunen de initiatieven van de Sowjet-Unie voor ontwapening, beëindiging van atoom- en waterstofproeven, het verbod van de vervaardiging en het gebruik van massa-vernietigingswapens, het beëindigen van de politiek van blokken en van militaire bases op vreemd grondgebied. Zij menen, dat een bijeenkomst van regeringsleiders, zoals voorgesteld door de Sowjet-Unie, een dringende noodzaak is.

De beide partijen zijn zich bewust van de verantwoordelijkheid die zij dragen op grond van het feit, dat Frankrijk en Nederland koloniale mogendheden zijn.

Het Franse en Nederlandse volk ondervinden beide de gevolgen van de koloniale politiek van onderdrukking en geweld tot aan oorlog toe, die de leidende kringen van de beide landen voeren, in het bijzonder ten aanzien van de volkeren van Algerije en Indonesië.

Trouw aan het proletarisch internationalisme bevestigen de twee partijen hun ondersteuning van de rechtmatige strijd van deze volkeren voor hun onafhankelijkheid en hun nationale soevereiniteit.

Het is in niemands macht, de bevrijdingsbeweging der koloniale volkeren tegen te houden. Deze ontwikkeling valt niet te keren. De erkenning van en de eerbied voor het recht op onafhankelijkheid van de lang onderdrukte volkeren is de enige houding, die in overeenstemming is met het nationale belang van Frankrijk en Nederland, doordat ze de vestiging van nieuwe betrekkingen mogelijk maakt, die gegrondvest zijn op gelijke rechten en op vrije wil en die de economische en culturele uitwisseling zouden bevorderen in wederzijds belang.

Zij is ook de enige oplossing, die in overeenstemming is met het handhaven en versterken van de vrede in de wereld.

De twee partijen onderstrepen hun solidariteit met de strijd die de jonge republiek Indonesië voert voor de onafhankelijkheid en de volledige soevereiniteit van zijn land, daarbij inbegrepen West-Iran (Nieuw-Guinea).

Zij brengen hun actieve solidariteit tot uitdrukking met het Algerijnse volk en spreken zich uit voor een vreedzame oplossing van het Algerijnse probleem, gebaseerd op de erkenning van het recht op onafhankelijkheid.

De beide partijen zenden hun warme groeten aan hun dappere zusterpartijen in Indonesië en Algerije.

In Nederland zowel als in Frankrijk heeft de politiek van oorlog en oorlogsvoorbereiding ernstige gevolgen voor het levenspeil der werkers. De armoede neemt toe. De democratische vrijheden worden geschonden, de nationale onafhankelijkheid wordt opgeofferd.

Steeds bredere lagen der bevolking keren zich tegen deze politiek.

Die weerstand uit zich in de politieke partijen door diepgaande bewegingen. De voorwaarden voor een politiek van vrede, van verdediging der vrijheden, van onafhankelijkheid en maatschappelijke vooruitgang groeien.

Onder deze omstandigheden zijn de beide delegaties van oordeel, dat de verwerkelijking van de eenheid van de arbeidersklasse van beslissende betekenis is.

De beide partijen zullen hun inspanningen voor de ontplooiïng van de eenheid van actie van communisten en socialisten met toenemende kracht voortzetten.

Zij zullen onverpoosd verder arbeiden aan de eenheid op vakverenigingsgebied.

De twee delegaties verheugen zich over de zegevierende wijze waarop in november 1956, tijdens de gebeurtenissen in Hongarije, door de Nederlandse en Franse werkers de aanvallen der reactie zijn teruggeslagen.

De vertegenwoordigers der beide partijen stellen met voldoening vast, dat de pogingen der imperialisten om de eenheid der internationale communistische en arbeidersbeweging aan te tasten, met name onder het voorwendsel van de Hongaarse gebeurtenissen, een volledige mislukking zijn geworden, dank zij het gezamenlijke optreden van de arbeidersklasse der verschillende landen en in de eerste plaats door de vastberaden houding van de Sowjet-Unie.

Zij spreken hun vreugde uit over de krachtige saamhorigheid en de onverbrekelijke eenheid van de communistische wereldbeweging, zoals die op schitterende wijze tot uitdrukking zijn gekomen in de gemeenschappelijke Verklaring der 12 partijen van de socialistische landen en in de Vredesoproep. De beide partijen onderstrepen hun volledige eensgezindheid met deze beide documenten.

De twee delegaties zijn zich bewust van de beslissende betekenis van de communistische en arbeiderspartijen in de strijd voor vrede en socialisme.

Terwijl zij het dogmatisme afwijzen, veroordelen zij met grote kracht het revisionisme.

Dit revisionisme verloochent vooral de leninistische organisatie-principes van de partij, die gebaseerd zijn op het democratisch-centralisme.

Het wil van de partij een soort discussieclub maken; het leidt tot ondermijning van de discipline en de eenheid der partij, onmisbare eigenschappen van een revolutionaire strijdorganisatie.

Door de strijd voor de toepassing der leninistische beginselen, gevoerd onder leiding van hun Partijbesturen worden de Communistische Partijen gestaald en versterkt. De beginselen van het marxisme-leninisme hebben een algemene waarde.

De twee partijen zijn van mening, dat de roemrijke Communistische Partij van de Sowjet-Unie, die voor de wereld de weg naar het socialisme heeft geopend en wier geschiedenis en werkzaamheden de rijkste ervaringen bieden, het centrum is van de internationale arbeidersbeweging. Geleid door haar voorbeeld en van haar lerende, voeren de Communistische Partijen de volkeren naar de overwinning in de strijd voor vrede en socialisme.

De beide delegaties spreken hun vreugde uit over de vriendschap die er bestaat tussen de volkeren van Frankrijk en Nederland, vriendschap die op alle gebieden versterkt moet worden.

Met dat doel voor ogen zullen de twee partijen hun kameraadschappelijke betrekkingen verstevigen, hun samenwerking op verschillende manieren versterken met name door hun contacten te vermenigvuldigen, ervaringen uit te wisselen en elkaar regelmatig hun documenten en publicaties te doen toekomen.

De beide partijen zullen alles in het werk stellen om de eenheid en verbondenheid van de internationale communistische en arbeidersbeweging steeds meer te versterken, voor de overwinning van vrede en socialisme.

(De Waarheid en l' Humanité van 4 maart 1958).

Strijdt tegen raketbases en Wehrmacht

Op 4 en 5 maart kwamen te Luxemburg vertegenwoordigers bijeen van de Communistische Partijen van België, Frankrijk, Nederland en Luxemburg. De Belgische delegatie bestond uit Jean Blume, Bob Wolstyn en Raymond Desmet. De Franse delegatie werd gevormd door Arthur Ramette, Pierre Muller, Louis Dupont, Roger Villemaux en Jacques Denis. De Communistische Partij van Luxemburg werd vertegenwoordigd door Dominique Urbany, Arthur Useldinger, Jos Grandgenet en Michel Dieschboury. Nico Luirink vertegenwoordigde de CNP.

Op de bijeenkomst werd de volgende verklaring aangenomen:

Op 4 en 5 maart 1958 zijn delegaties van de Communistische Partijen van België, Frankrijk, Nederland en Luxemburg bijeengeweest in Luxemburg voor een uitwisseling van meningen over de ernstige besluiten van de NAVO-conferentie en voor de versterking van de gemeenschappelijke strijd tegen de vestiging van bases voor atoomraketten.

De delegaties zijn ten zeerste verontrust over de plannen om dergelijke bases op korte termijn, met name in de Ardennen en in Nederland, aan te leggen. Deze plannen betekenen een dodelijk gevaar voor deze gebieden met een uiterst dichte bevolking en een hoge graad van industriële en stedelijke concentratie.

De volkeren van de landen, die op wrede wijze geleden hebben van de oorlog en de bezetting, zijn bovendien terecht verontrust over de aanwezigheid van West-Duitsland in de NAVO en over de openlijk door de Amerikaanse imperialisten aangekondigde plannen om het als speerpunt van dit agressieve pact te doen optreden, o.m. door aan degenen, die dorsten naar wraak, wapenen voor massale vernietiging ter beschikking te stellen.

In dit verband getuigen de delegaties van hun gemeenschappelijke solidariteit met de moedige Communistische Partij van Duitsland en met alle vredeskrachten in Duitsland.

De uiterste waakzaamheid ten aanzien van de gevaren en de verenigde en onmiddellijke actie van de bedreigde volken zijn een kwestie van leven of dood.

De vertegenwoordigers van de Communistische Partijen van België, Frankrijk, Nederland en Luxemburg, zich bewust van het gevaar dat hun respectieve landen bedreigt en vastbesloten om de zaak van de vrede en de veiligheid der volkeren nog beter te dienen, roepen de arbeidersklasse en alle vredeskrachten op om de gemeenschappelijke strijd die in de meest uiteenlopende vormen al begonnen is, te versterken.

De delegaties hebben met grote voldoening kennis genomen van de ervaringen, verkregen in de acties, die in elk land in de afgelopen tijd zijn gevoerd.

Zij zijn overeengekomen om tegenover het gemeenschappelijke gevaar hun inspanningen te vergroten en de geëigende initiatieven te verveelvuldigen, om de strijdbare solidariteit van hun volkeren tot uitdrukking te brengen met als doel op beslissende wijze de plannen die het leven van miljoenen mensen en de kostbaarste waarden van de mensheid dreigen te verwoesten, tot mislukking te brengen.

(Waarheid, 7 maart '58)

Oproep van het Dagelijks Bestuur der CPN tot de vrouwen van Nederland

De jaarlijkse viering van de 8ste maart, de Internationale Vrouwendag, staat meer dan ooit in het teken van de verdediging van de rechten van de vrouw en de bescherming van het gezin.

De gevolgen van de bestedingsbeperking, opgelegd door de regering Drees-Luns, grijpen om zich heen. Groeiende werkloosheid, loonsverlagingen en prijsstijgingen maken het leven der vrouwen vol zorgen. Terzelfdertijd gaat het grootkapitaal voort met steeds hogere winsten te maken. De aandeelhouders en directeuren kennen geen bestedingsbeperking.

Het zijn de vrouwen der arbeiders, die maar moeten zien hoe zij de eindjes aan elkaar knopen. Het grootkapitaal treedt de menselijke waardigheid van de werkende vrouw met de voeten. Nog steeds verdient de werkende vrouw niet hetzelfde loon, wanneer zij dezelfde arbeid verricht als de man. Bij de belasting-, de soeiale- en de huwelijkswetgeving wordt de gehuwde vrouw nog steeds ten achter gesteld.

Demonstreert daarom op de Internationale Vrouwendag: voor de gelijkberechtiging van de vrouw! Voor stopzetting van de bestedingsbeperking!

Grote gevaren bedreigen u en uw gezin. De regering is bereid in ons land raketbases aan te leggen op bevel van de NAVO. Deze bases moeten dienen om raketten met atoomladingen te kunnen afschieten. De miljoenen guldens voor de aanleg daarvan moet mede door u opgebracht worden, terwijl het Amerikaanse opperbevel van de NAVO bepaalt wanneer er geschoten zal worden. Het verzet tegen deze plannen groeit echter in brede kring. Geen enkele vrouw in Nederland mag hierbij afzijdig blijven.

Het Dagelijkse Bestuur van de CPN roept daarom alle leden en aanhangers op, zowel vrouwen als mannen, deel te nemen aan de bijeenkomsten en demonstraties ter gelegenheid van de Internationale Vrouwendag!

Versterkt de strijd voor stopzetting der bestedingsbeperking.

Verhindert de aanleg van raketbases.

Leve de Internationale Vrouwendag!

Het Dagelijks Bestuur der CPN.

(Waarheid, 8 maart 1958.)

Mededeling Dagelijks Bestuur der CPN

In de zitting van het Dagelijks Bestuur der CPN op maandag 17 maart 1958 werd besloten om op de eerstvolgende zitting van het Partijbestuur de houding van Fr. Reuter en B. Brandsen te bespreken.

In het bijzonder zal besproken worden hun optreden met behulp van politie en klassejustitie in inwendige organisatorische zaken van de Eenheids Vakcentrale. (Waarheid, 18 maart 1958.)

Westelijke inmenging in Indonesië — aanslag op de wereldvrede

In zijn jongste zitting heeft het Dagelijks Bestuur van de CPN de agitatie besproken, die van reactionaire zijde in ons land voor een Westelijke militaire inmenging in Indonesië gevoerd wordt.

Deze inmenging is volkomen duidelijk geworden door de instelling van de z.g. tegen-regering op Sumatra, die een werktuig is van Amerikaans—Nederlandse en andere imperialisten.

In de laatste dagen treden echter vooral „Het Parool" en „De Volkskrant" op voor het omzetten van de geheime steun in een openlijke interventie-oorlog. In „Het Parool" werd deze terecht omschreven als „een nieuw Korea".

Het optreden hiervoor door deze, als directe spreekbuizen van de Amerikaanse staatssecretaris Foster Dulles bekend staande kringen, wordt nog onderstreept door de berichten over de bemoeienis van de SEATO met de Indonesische kwestie en in het bijzonder van het SEATO-lid Australië.

De betekenis van dergelijke plannen gaat ver uit boven de strijd in Indonesië zelve.

Zij zijn een kwaadaardige poging om hindernissen op te werpen op de weg naar internationale ontspanning en naar het bijeenkomen van een topconferentie der grote mogendheden over ontwapening.

Het Dagelijks Bestuur van de CPN is van oordeel dat een dergelijke topconferentie niet alleen dringend gewenst, doch ook onvermijdelijk is.

De huidige bewapeningswedloop nadert een climax. De steeds uitgebreider atoombewapening, naast de z.g. conventionele bewapening en de bezetting van grote gebieden door vreemde legers, heeft in de Verenigde Staten tot de ernstigste economische crisis sinds het einde van de Wereldoorlog geleid.

Aan de ene zijde doet de Sowjet-Unie de uiterste concessies om tot een bestand te komen op grondslag van de status-quo, waardoor de bewapeningswedloop wordt gestopt.

Polen heeft het plan-Rapacki naar voren gebracht dat — door het instellen van een zone in midden-Europa, vrij van atoomwapens — belangrijke ontspanning kan brengen. Het opnemen van Nederland in een dergelijke zone zou een belangrijke verbetering van de nationale economie en de veiligheid meebrengen.

Aan de andere kant vertonen ook invloedrijke kringen in de Verenigde Staten en andere NAVO-landen neiging om naar een bestand te zoeken. Hoewel deze kringen geen afstand willen doen van de agressieve NAVO-politiek, geven zij er zich toch rekenschap van dat Amerika en zijn bondgenoten verre ten achter zijn gebleven op het gebied van de modernste wapens, de ballistische raketten.

In verband hiermee achten zij het in stand houden van uitgebreide staande legers met verouderde bewapening niet langer mogelijk, evenmin als het in de huidige omvang volhouden van de bezetting van West-Duitsland, Korea, Zuid-Vietnam en andere gebieden.

Met het oog op de ingetreden economische crisis in Amerika wensen deze kringen door belastingverlaging de bedrijvigheid gaande te houden en een verdere instorting te voorkomen.

Tegenover deze stroming zijn nu de grote monopolies en wapenfabrikanten rondom Foster Dulles op alle middelen bedacht om de topconferentie tegen te houden en een nieuwe spanning te verwekken, die de internationale atmosfeer, nodig voor een topconferentie, zou bederven.

Een van deze middelen is het opnieuw naar voren schuiven van de Duitse kwestie door de Dulles-satellieten in West-Duitsland, in het bewustzijn, dat hierover met de socialistische staten geen discussie mogelijk is, omdat deze

de hereniging van Duitsland als een inwendige zaak van het Duitse volk en van beide Duitse staten beschouwen.

Terzelfdertijd zijn de Dulles-trawanten bezig in Indonesië het vuur te stoken, niet alleen van een fascistische contra-revolutie, doch van haar uitbreiding tot een grote oorlog, gevoerd door de NAVO tegen het Indonesische volk.

Zulk een oorlog zou echter onvermijdelijk tot een wereldconflict uitgroeien.

Onder deze omstandigheden vallen de moedige strijd van het Indonesische volk voor de verdediging van zijn land en de actie van de CPN en andere progressieve krachten in Nederland tegen de imperialistische inmenging, samen met het bevorderen van de topconferentie tussen Oost en West.

De niet te overschatten betekenis van zulk een topconferentie voor ontwapening moet een aansporing zijn voor alle Nederlanders, die in vrede willen leven, om hun inspanningen voor onmiddellijke onderhandelingen met Indonesië en onverwijlde overdracht van Nieuw-Guinea aan de Indonesische Republiek, te verdubbelen.

(Waarheid, 21 maart 1958).

Verklaring Dagelijks Bestuur over bijeenkomst BNOP-leden

Het Dagelijks Bestuur der CPN heeft kennisgenomen van een persbericht over een bijeenkomst, georganiseerd door het secretariaat van de BNOP (Bond van Overheidspersoneel, aangesloten bij de EVC) op 20 maart j.l., hetwelk ondertekend was door G. Groot Roessink.

Volgens dit bericht heeft op deze bijeenkomst pgt. Gerben Wagenaar het woord gevoerd.

Hetgeen hij daar volgens dit persbericht gezegd heeft, moet als zijn persoonlijke mening worden beschouwd.

Een dergelijke mening is door hem nooit in het Dagelijks Bestuur uitgesproken, waar de ontwikkeling in de EVC nog op maandag 17 maart j.l. informatief besproken werd.

Het Dagelijks Bestuur betreurt het, dat hij dit gedaan heeft zonder overleg met het Dagelijks Bestuur en niet heeft gewacht tot het Partijbestuur bijeen zal komen om over de door hem aangesneden vraagstukken op ordelijke wijze te beraadslagen.

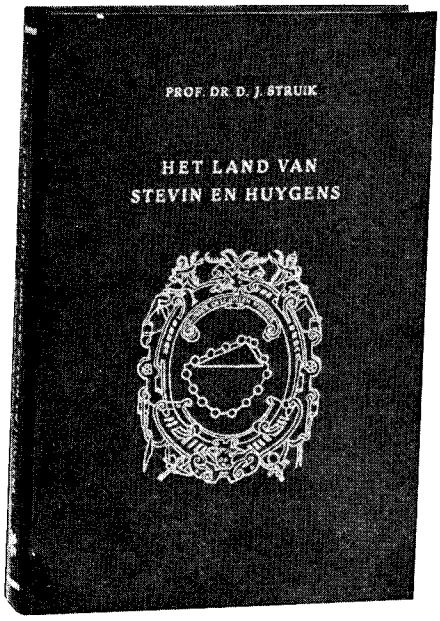
Door een individueel optreden als bovenomschreven — en wel enkele dagen voor de verkiezingen — wordt de reactie de gelegenheid gegeven hiervan profijt te trekken voor haar anti-communistische ophitsing.

Het Dagelijks Bestuur vertrouwt er echter op, dat de communistische kiezers zich hierdoor niet in verwarring zullen laten brengen.

Hun stem brengen zij uit op de Communistische Partij, die getoond heeft haar politiek en principiële grondslagen tegen elke aanslag doeltreffend te kunnen verdedigen.

(Waarheid, 21 maart 1958).

onlangs verschenen:

Prof. Dr. D. J. STRUIK

Het land van Stevin en Huygens

147 blz. geïll. geb. f 4.90

Prof. Struik's boek „Het land van Stevin en Huygens" behandelt op een geheel nieuwe wijze een der belangwekkendste perioden van onze vaderlandse historie: de „Gouden Eeuw", en levert daarbij het overtuigend bewijs dat geschiedschrijving geen dorre, droge zaak behoeft te zijn.

Als een bont schilderij, rijk aan kleuren en schakeringen, tovert Prof. Struik ons het land, niet alleen van Stevin en Huygens, maar van talloze andere belangwekkende tijdgenoten, voor ogen. Hij doet dit op een zo boeiende, onderhoudende manier, dat mensen en tijdperk voor ons gaan leven en we onszelf erin verplaatst wanen. Een boek dat stellig Uw kennis en inzichten omtrent die tijd zal verrijken.

een **pegasus** - *uitgave verkrijgbaar bij de erkende boekhandel*

Het leven van een soldaat van de Chinese Revolutie, Tsjoe Teh

Gij symboliseert de grote strijd van het Chinese volk voor de vrijheid

(Centraal Comité van de Chinese Communistische Partij op Tsjoe Teh's 60ste verjaardag)

Een boek, dat U niet mag missen

Een pegasus uitgave:

goed verzorgde uitvoering, 480 bladzijden met een kaart van China, vertaling: I. Prins Willekes-Macdonald, band en stofomslag: Rob Metz

prijs gebonden f 9.50

vraagt het prospectus

verkrijgbaar in de erkende boekhandel

mei 1958

Politiek en Cultuur

uit de inhoud:

Stuwkracht in de strijd

Nieuwe étappe in de Sowjet-landbouw

Hoe leeft de Nederlandse jeugd?

Robespierre, pionier der democratie

18e jaargang, nr 5

40 cent

MEI 1958

De stuwkracht in de strijd	*H. Hoekstra*	193
Een nieuwe etappe in de Sowjet-landbouw	*G. Bultje*	199
Uit de documenten van het 7-de ANJV congres		
Hoe leeft de Nederlandse jeugd?		208
Robespierre, pionier der democratie		
6 mei 1758 — 28 juli 1794	*C. Klaphek*	217
Algemene wetmatigheden en bijzonderheden		
bij de socialistische opbouw II	*Dr. L. Gatowski*	224

BOEKBESPREKINGEN:

Onrust onder de Australische kolonisten	*I. Lebedew*	232
Mijn zeven zonen	*G. Maas*	234
Rede van Prof. Dr. G. J. Kloosterman	*L. de Leeuwe*	235

PARTIJDOCUMENTEN:

Verklaring van het Partijbestuur der CPN	237
Congres in najaar 1958	238
Met alle mensen van goeden wille tegen raketbases	238
Mededeling van het Dagelijks Bestuur der CPN	239
De Sowjet-Unie en de ontwapening	240

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus
Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.
De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar, losse nummers 40 cent.
Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527
Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.
Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C. Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

18e jaargang no. 5 mei 1958

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

De stuwkracht in de strijd

De verkiezingen voor de Provinciale Staten hebben getoond, dat de reactionaire krachten in ons land in staat zijn geweest terrein te veroveren.

Dit roept voor de arbeidersklasse nieuwe gevaren op.

Deze, zij het kleine overwinning, zal door de ondernemers aangegrepen worden om de aanvallen op het levenspeil met een nog grotere kracht dan voor de verkiezingen voort te zetten, terwijl zij zich gesterkt voelen in hun ondersteuning van de Amerikaanse-Westduitse oorlogspolitiek.

Toch mogen we het beeld van deze Provinciale Staten-verkiezingen niet accepteren als de op volkomen democratische grondslag tot stand gekomen volksuiting.

De burgerlijke partijen trachten het altijd zo voor te stellen. Zij zeggen dat de stemming geheim is en dat een ieder de kans heeft gehad om in „vrijheid" een keuze te doen.

Als dus de rechtse partijen winnen met de verkiezingen, dan wil dat volgens hen zeggen, dat de bevolking instemt met hun politiek.

Dit is de huichelachtigheid van de westerse democratie.

Hoe is echter de werkelijkheid?

Het zijn de rechtse partijen geweest, die als de meest verwoede voorstanders daarvan de bestedingsbeperking hebben doorgevoerd. Tot grote schade van het Nederlandse volk hebben zij zich daarbij kunnen verzekeren van de steun van de rechtse leiders van de PvdA, die zij overigens in deze verkiezingen als de hoofdschuldige voor de bestedingsbeperking hebben laten opdraaien. (Van je vrienden moet je het maar hebben!).

Maar is het Nederlandse volk opgetogen over de bestedingsbeperking? Het is toch te belachelijk om aan te nemen, dat uit deze verkiezingsuitslag van de Provinciale Staten-verkiezingen kan worden geconcludeerd, dat de mensen voor de bestedingsbeperking zijn en deze dus in sterkere mate moet worden doorgezet. Toch zullen de burgerlijke partijen en de ondernemers deze redenering ophangen, waarbij ze gebruik zullen maken van al hun propaganda-middelen.

Daarom zal waakzaamheid nodig zijn en vooral zal daarom de actie tegen de bestedingsbeperking en haar gevolgen georganiseerd dienen te worden.

De feiten wijzen uit, dat de bevolking juist massaal in verzet komt tegen de bestedingsbeperking-politiek en de daardoor ontstane werkloosheid en loondruk. De mijnwerkers, ambtenaren, spoormannen, K.L.M.-personeel en bouwvakarbeiders zijn reeds actief opgetreden. De werklozen, vooral in het noorden van het land, verenigen zich in comité's onder wier leiding de strijd tegen de door de reactie opgeroepen gesel wordt gevoerd.

Dus geen ondersteuning van de politiek van de rechtse partijen en de rechtse leiders van de PvdA, maar massaal verzet.

Ondervindt dan de buitenlandse politiek van de rechtse partijen in ons land de ondersteuning van het volk? Is het mogelijk de verkiezingsuitslag zo uit te leggen?

Ook hier spreken de feiten voor zichzelf.

Nog nooit is het verzet tegen de oorlogspolitiek zo diep doorgedrongen als juist nu. Hoewel de P.S.P. geen grote partij is, bewijst het aantal stemmen, dat zij in de verschillende gemeenten in Noord-Holland verzameld heeft, dat zeer velen, in het bijzonder socialisten, zich nadrukkelijk van de op interventie gerichte Indonesië-politiek en de aanleg van de raketbases als voorbereiding van een oorlog tegen de socialistische landen wensen te verwijderen. Tegelijkertijd ontwikkelt zich een machtige stroming onder de kiezers en leden van de PvdA, die haar critiek niet meer onder stoelen of banken steekt.

Daarnaast zijn er zulke initiatieven als van het A.A.A.-comité en van de Nederlandse Vredesraad, die de onmiddellijke ondersteuning ondervinden van zeer velen uit ons volk.

De onloochenbare feiten tonen, dat in de practijk de massa niet te winnen is voor de ondersteuning van de tot nu toe gevoerde rechtse politiek in ons land.

Het tegendeel is het geval.

Juist de politiek van de Communistische Partij inspireert de massa steeds meer en doet haar in actie komen.

De Communistische Partij is de enige partij geweest, die dadelijk voor de gevolgen van de bestedingsbeperking heeft gewaarschuwd en tot eenheid van actie heeft opgeroepen. Zij is ook als de enige partij opgetreden tegen de politiek van de koloniale oorlog, terwijl zij gewezen heeft op de gevaren die ons bedreigen, als we mee afglijden in de Westduitse-Amerikaanse oorlogspolitiek.

Het optreden van de communisten in ons land voor de vrede en tegen een atoomoorlog is mede daarom zo invloedrijk, omdat de Sowjet-Unie als sterkste socialistisch land ter wereld met haar practische strijd voor de vrede de wereld in de afgelopen jaren verschillende malen voor oorlogen heeft behoed.

Opnieuw zien we, dat onder kapitalistische verhoudingen verkiezingsuitslagen slechts een zeer beperkt inzicht geven in de werkelijke verlangens van de mensen in het bijzonder van de arbeidersklasse.

Leugen en bedrog voeren in de verkiezingscampagne de boventoon. Ook het feit, dat de communisten in vele plaatsen geen zalen kunnen krijgen, geen radio-zendtijd hebben, terwijl de andere partijen over een monsterlijk groot apparaat beschikken van film, televisie en radio,

broodroof en hetze tegen de communisten toepassen, speelt een te grote rol om de verkiezingsuitslagen als een betrouwbare weerspiegeling van de volksmening te zien.

Wat is het hoofdkenmerk van de verkiezingscampagne voor de Provinciale Staten geweest?

Velen zeggen de lauwheid, waarmee ze is gevoerd.

Maar wanneer we nog eens deze verkiezingen onder de loupe nemen, dan kunnen we alleen maar zeggen, dat die lauwheid schijn is geweest.

Zeker is, dat de andere partijen onderling elkaar gespaard hebben. In de verkiezingscampagne is b.v. geen onvertogen woord gevallen van de zijde van de PvdA-leiding ten aanzien van de politiek van de KVP.

Ongetwijfeld heeft juist dit grote ontstemming gewekt onder de socialisten, die dan ook hebben kunnen waarnemen, dat de demagogie van de KVP en de VVD zonder noemenswaardige critiek van de zijde van de PvdA kon plaatsvinden.

Dit getuigt inderdaad van een zekere lauwheid. Maar die lauwheid hield op zodra het de communisten betrof.

Voortbordurend op de fascistische furie van november 1956 (Hongarije-gebeurtenissen) is tijdens deze verkiezingen een ongelooflijk felle en intens gemene campagne tegen onze partij gevoerd.

Wat is het resultaat van deze campagne geweest?

1. Versterking van de rechtse krachten in ons land, in het bijzonder van de KVP en de VVD. Dit is juist mogelijk geworden, doordat ook de leiding van de Partij van de Arbeid zich overdadig tegoed heeft gedaan aan anti-communisme en nagelaten heeft alle krachten te verenigen tegen de uiterst reactionaire KVP-politiek in ons land.

2. Dit gedrag van de PvdA-leiding heeft in de eerste plaats geleid tot een aanzienlijk verlies van de PvdA zelf. Hieruit blijkt opnieuw, dat anti-communisme leidt tot versterking van de rechtse krachten en a l l e linkse krachten in ons land benadeelt.

3. De Communistische Partij heeft onder de zware aanvallen op een dusdanige wijze standgehouden, dat onze tegenstanders verbijsterd zijn en spreken van een granieten Communistische Partij. Dit is verheugend. Toch mogen wij communisten niet ontkennen, dat we verliezen hebben geleden, in het bijzonder in het westen van ons land en dat we nog heel hard zullen moeten werken om deze verliezen ongedaan te maken en om vooruit te gaan.

Inmiddels vinden overal in de partij besprekingen plaats met de leden om ons werk onder de massa te versterken.

We staan nu nog slechts enkele weken voor de verkiezingen van de gemeenteraden.

Het moet, juist in deze periode, met zijn opkomende massa-beweging, mogelijk worden geacht dat de linkse krachten en in het bijzonder onze partij zich snel zullen herstellen van haar verliezen en zich zelfs zullen versterken.

Van grote waarde is de les die de Engelse arbeidersbeweging ons deze dagen geeft. Daar is nogmaals het bewijs geleverd dat door de gemeenschappelijke actie van socialisten en communisten tegen de politiek van verarming en atoomoorlogsvoorbereiding een enorme massa-actie tot stand gebracht kan worden, die in staat is de reactionairen terug te dringen.

De stuwkracht voor het ontwikkelen van zulk een massa-beweging in ons land is de Communistische partij, die daarbij kan rekenen op de actieve ondersteuning van zeer velen uit ons volk. Daarom zal de campagne van de communisten in ons land voor de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen in het teken staan van de actie voor vrede, tegen de aanleg van raketbases in ons land, voor werk en loonsverhoging, tegen de werkloosheid en bestedingsbeperking.

De anti-communistische campagne van de reactie heeft de steun gehad van een aan de partij vijandige groep binnen de partij, bekend als de rechtse groep onder leiding van Reuter en Brandsen.

De rechtse groep trad op met dezelfde doelstellingen als de kapitalisten. De Communistische Partij moest een zware verkiezingsnederlaag worden toegebracht.

De rechtse groep mag het tot haar arbeidersvijandige verdiensten rekenen, dat ze vrijwel niets nagelaten heeft om de klassevijand te dienen.

Haar doelstellingen zijn echter mislukt. Voor grote delen van de massa hebben de rechtsen zich reeds door hun daden voor de massa ontmaskerd.

Wij zullen echter niet de illusie mogen koesteren, dat hiermee de zaak is afgedaan.

De partij en de arbeidersklasse dienen zich voor te bereiden op een langdurige strijd tegen deze rechtse groep. Niet omdat zij zo belangrijk is vanwege haar invloed onder de massa; zij heeft in de partij, maar ook in de EVC reeds definitief de nederlaag geleden. De strijd tegen de rechtse groep is nog niet geëindigd, omdat ze de actieve ondersteuning ondervindt van de klasse-tegenstanders en zoals reeds gezegd, hebben onze klasse-vijanden een geweldig apparaat in hun bezit, dat ze reeds met gulle hand aan de rechtsen ter beschikking hebben gesteld.

De frontpagina's van de Volkskrant, Het Vrije Volk en Het Parool, en niet te vergeten De Telegraaf stonden voor hen open om hun partij-vijandige stellingen te poneren. De radio is daarbij niet achtergebleven.

De anti-communistische campagne van de groep van Brandsen c.s. is er op gericht door leugen en laster verwarring te zaaien en de activiteit van de partij in de strijd tegen de bestedingsbeperking en voor de vrede te verlammen.

Tegenover het laaghartige en platvloerse anti-communisme zullen de communisten hun principiële stellingname plaatsen.

Juist daardoor hebben de rechtsen zich ondanks het gordijn van aanstellerij en gescheld ontmaskerd als reformisten. Voortdurend, heeft de groep Brandsen c.s. in het afgelopen jaar geprobeerd haar ware gezicht te verbergen. Zij is de discussie over de principes van de partij en de politieke vraagstukken uit de weg gegaan. Zij probeerde de men-

sen een rad voor de ogen te draaien en het voor te stellen alsof de meningsverschillen geen principiële kwesties betrof, maar kwesties betreffende personen.

De overgrote meerderheid van het partijbestuur en de ledenvergaderingen van de partij daarna, hebben onmiddellijk doorzien dat achter deze voorstelling van zaken aanvallen op de partijpolitiek en de Leninistische organisatie-beginselen schuil gingen.

Dit werd geheel duidelijk, toen de rechtse groep geplaatst werd voor de consequente uitvoering van de partijbesluiten. Toen kwam de aap uit de mouw. De meningsverschillen bleken niet te gaan over personen, maar ze betroffen o.a. het vraagstuk van de leidende rol van de partij onder de massa en bij het tot stand komen van de eenheid van actie, de eenheid van de arbeidersklasse en het democratisch centralisme.

Dank zij de door de partijleiding gevolgde weg van afwijzing van beginselloos geklets en gewroet en de organisatie van een op hoog peil staande principiële discussie, waaraan de gehele partij heeft deelgenomen, is de eenheid in de partij bewaard gebleven en is met deze diepgaande gedachtenwisseling in de partij nog meer het inzicht versterkt dat gehandeld moet worden in de geest van de verklaring van de Communistische en Arbeiders-partijen uitgegeven te Moskou in november 1957, waarin wordt gezegd:

> „De gehele ervaring van de internationale communistische beweging leert, dat de vastbesloten verdediging van de Marxistisch-Leninistische eenheid in de communistische en arbeiderspartijen en het niet toelaten van fracties en groepjes, die de eenheid ondermijnen, de noodzakelijke voorwaarden zijn om de taken van de socialistische revolutie en de opbouw van het socialisme en het communisme met succes op te lossen."

Inmiddels gaat de rechtse fractie voort, zij tracht haar politieke nederlaag te camoufleren achter de laagste en lasterlijkste aanvallen.

Zij speculeert daarbij op de kracht van het vijandelijke propagandaapparaat in de hoop de minder met de partij verbonden mensen te kunnen beïnvloeden.

Daarom zal de door het Partijbestuur aangegeven lijn van geduldige en stelselmatige discussie met hen, die wellicht onder invloed van de reactionaire furie komen, consequent gevolgd dienen te worden. Gebleken is, dat de grote eenheid van de partij ons in staat stelt om diegenen in de massa die tijdelijk in verwarring zijn, spoedig te overtuigen.

Vooral ook de practijk van de strijd zal het ongelijk tonen van de groep Reuter-Brandsen c.s.

Nu reeds zijn er vele voorbeelden die bewijzen, hoe de arbeiders zich van hen afwenden.

In de ledenvergaderingen van de EVC, waaraan door zeer vele leden werd deelgenomen, zijn ze vernietigend verslagen.

De arbeiders van de ADM hebben zich niet door het anti-Communisme van Reuter c.s. laten imponeren. Het samenspel van de rechtse leiding van het NVV en Reuter en Brandsen tegen de meest strijdbaren,

heeft niet kunnen verhinderen dat de arbeiders bij de laatste Ondernemingsraad-verkiezingen in dit grote Amsterdamse bedrijf de EVC-lijst een klinkende overwinning hebben bezorgd.

De succesvolle actie van bouwvakarbeiders in Den Haag heeft het door de rechtse fractie gezaaide wantrouwen tegen de actie en de actie-comité's teniet gedaan.

Zelfs de verkiezingsuitslag laat zien dat de vernietiging van de rechtse fractie in de partij leidt tot versterking van de daadkracht van de partij.

Slechts één voorbeeld om dit te illustreren nl. de goede resultaten die de communisten in Brabant hebben behaald bij de Provinciale Statenverkiezingen.

Vrijwel in alle gemeenten, waar de communistische lijst aan de kiezers is gepresenteerd, werd vooruitgang geboekt.

Uit de opmerkingen van de leden van de partij in Brabant blijkt nu eerst hoe Verreijt, deelgenoot van de rechtse groep en enige maanden geleden uit de partij gestoten, vooral het laatste jaar onophoudelijk pessimistische opvattingen heeft gecolporteerd, betreffende de mogelijkheid om in Brabant als communistische partij successen te boeken.

De leden van de CPN in Brabant hebben echter definitief en volledig met Verreijt en zijn opvattingen gebroken en zijn fris van de lever aan de slag gegaan. Het succes is niet uitgebleven.

Deze voorbeelden geven tevens aan welke weg onze partij heeft te gaan. De reactie wil onze partij verstikken en ook de rechtse fractie heeft als voornaamste doel ons van het organiseren van de actie af te houden en de Communisten van de arbeidersklasse te isoleren.

Daartegenover moet staan een zelfbewust optreden van de partij en een allesbezielende wil om zich door niets en niemand af te laten houden van de plicht, die ze jegens het Nederlandse volk heeft te verrichten in de strijd voor vrede en welvaart.

HENK HOEKSTRA

EEN NIEUWE ETAPPE IN DE SOWJET-LANDBOUW

Lenin's grote plan voor de collectivisatie veranderde het aangezicht van het Russische platteland. Het verenigde de boeren in kolchozen en verankerde het socialisme in het dorp. De collectivisatie vormde een historische episode in de geschiedenis van de socialistische opbouw. Deze periode, waarover Sjolochow in zijn „Nieuw land onder de ploeg" een aangrijpend relaas gaf, schijnt ver achter ons te liggen.

Toch is het slechts een dertig jaar geleden, dat met de collectivisatie een begin werd gemaakt. Het nieuwe, socialistische land kwam onder de ploeg van de kolchos. Maar de ploeg was niet voldoende... Het land had tractoren nodig, veel tractoren. Vanuit de Machine- en Tractoren-Stations rolden zij de akkers op. Met de tractoren kwamen de arbeiders uit de steden. Tezamen met de technische specialisten overtuigden zij de boeren van het nut van collectivisatie, van de voordelen die het grote, gemachaniseerde bedrijf boven het kleine en verdeelde bedrijf gaf. Zij organiseerden de socialistische productie, namen initiatieven om de kolchos steeds verder de weg op te brengen van de technische vooruitgang en bedienden de machines, die de „eeuw van de gouden ploeg" ten einde brachten.

De MTS-en waren in handen van de staat en vormden een band tussen het staatseigendom van de industrie en het collectieve eigendom op het land, tussen de centrale economische leiding en de kolchozen.

De MTS is niet weg te denken uit de geschiedenis van het Sowjetplatteland. Zij heeft grote, onvergankelijke diensten bewezen. Haar naam is een vertrouwde klank voor de boeren, maar ook voor de arbeiders uit de stad. Het is een naam, die spreekt van de grote toekomst, die voor het platteland onder het socialisme openligt.

Sinds enige weken is het een begrip uit de historie. De MTS heeft haar taak volbracht. Zij is in de oude vorm opgeheven en haar machines worden thans overgedragen aan de kolchozen van het jaar 1958, die hemelsbreed verschillen met die van 1928. Na een massale discussie in de gehele Sowjet-Unie, zonder demonstratief vertoon, maar werkelijk diepgaand en ernstig — we hebben ons daarvan zelf kunnen overtuigen — heeft de Opperste Sowjet hiertoe besloten. Dit besluit is geen organisatorische maatregel zonder meer, maar een nieuwe, grote stap op de door niemand tevoren betreden weg naar het communisme. Het weerspiegelt en kristalliseert een reeks ervaringen, die bij het begaan van deze weg zijn opgedaan en die daarom van grote betekenis zijn voor de gehele internationale arbeidersbeweging. Het stelt een aantal theoretische vraagstukken in een nieuwe vorm aan de orde.

I

De ontwikkeling op het platteland is niet zonder schokken verlopen. De ontreddering, die veroorzaakt werd door het verzet en de sabotage van de klassevijanden der arme en landloze boeren en door de

verwoestende interventie-oorlog, maakte de ontwikkeling van de landbouwproductie tot een moeilijk en pijnlijk proces. De tweede wereldoorlog onderbrak het ingetreden stadium van opgang en bracht nieuwe, zware slagen toe aan de productie. Zoals altijd, legde de oorlog zware beproevingen op aan de bevolking van het platteland. Iedere keer opnieuw werden de boerenmassa's voor de noodzaak gesteld de productie te herstellen om daarna verdere vooruitgang mogelijk te maken. Ondanks de zeer moeilijke omstandigheden slaagden de communisten en werkers van stad en land er in het grote plan van collectivisatie door te voeren en het kolchossysteem te stabiliseren. Dat is een grote historische verovering.

Om de diep ingrijpende betekenis van het besluit tot opheffing van de MTS-en te begrijpen, is het nodig de gehele ontwikkeling op het gebied van landbouw en veeteelt in de laatste jaren te volgen. De periode na 1953 en in versterkte mate nog na het 20ste congres van de CPSU heeft zich namelijk gekenmerkt door een aaneenschakeling van maatregelen op dit gebied.

Hoe was de toestand in 1953? De landbouw verkeerde in ernstige moeilijkheden, de veestapel was een stuk kleiner, 809 miljoen stuks vee minder dan in 1928, toen met de collectivisatie en begin werd gemaakt. Het graanareaal was even groot als in 1913 en vooral de aardappel- en groentenopbrengst bleef ver achter bij de stijgende behoefte. Terwijl de koopkracht der werkers in de Sowjet-Unie tezelfdertijd gestegen was, werd een verhoging van het levenspeil door deze moeilijkheden afgeremd. Zij vormden een barrière op de weg van het gehele Sowjetvolk.

De oorzaak van deze moeilijkheden lag voor een deel in de ontreddering, die de Duitse fascisten te weeg hadden gebracht. Deze hadden meer dan 70.000 dorpen verwoest, 98.000 kolchozen, 1876 sowchozen en 2890 MTS-en met de grond gelijk gemaakt. 71.000.000 paarden, koeien, varkens en schapen werden door de Duitsers geslacht of weggevoerd. Aangezien de opbouw van de industrie de eerste taak was, waarvoor het volk stond, was het niet mogelijk zeer veel materiële steun aan het herstel van de landbouw te geven. In de na-oorlogse periode werden ten koste van grote inspanningen en offers de verwoestingen op het platteland hersteld. Maar de vereiste vooruitgang, die volgen moest, bleef uit.

Dit was voor een groot deel het gevolg van ernstige fouten bij het leidinggeven aan de landbouw. Deze fouten waren te herleiden uit een afwijking van het principe van beloning naar prestatie. Het socialistische uitgangspunt „Wie niet werkt zal niet eten" en daarmede op logische wijze verbonden: „Wie meer werkt zal meer eten" werd ten aanzien van de bevolking van het platteland losgelaten. Dit was in strijd met het socialistische principe — in feite stelde het de kolchosboeren in een uitzonderingspositie en kon het in geen enkel opzicht bijdragen tot versteviging van het bondgenootschap tussen de arbeidersklasse en de boeren. De kolchozen, die hun productie vergrootten, moesten een regelmatig grotere verplichte levering aan de staat doen. Doch voor de verplichte leveringen wordt aanzienlijk minder betaald dan voor de z.g. vrije leveranties. De kolchosboeren hadden dus geen enkel direct belang bij het opvoeren van de productie. De gestelde

normen voor de verplichte leveringen en de prijzen, die voor de producten werden betaald, waren van zodanige aard dat de boeren onvoldoende materieel belang hadden bij het zich getroosten van grotere inspanningen. Dit kon niet anders dan een funeste uitwerking hebben.

Dat gold voor de kolchozen, en dat gold ook voor de particuliere productie van de kolchosboeren. Zoals bekend hebben de kolchosboeren het recht een eigen stuk grond te bewerken en een beperkte hoeveelheid eigen vee te houden. De producten van dit „veebedrijf" worden gebruikt voor eigen onderhoud en worden voor een groot deel tegen door de boeren zelf vastgestelde prijs op de markt in de steden verkocht. De boeren hebben deze vorm van extra-inkomsten nodig, omdat vele kolchozen nog niet in staat zijn om volledig aan de behoefte van de kolchosboeren te voldoen. Deze eigen bedrijfjes waren echter snel achteruit gegaan, omdat ze de lasten van de toen geldende belasting en de grote verplichte leveringen niet konden dragen. Zo verkochten — gedwongen — vele kolchosboeren hun eigen vee aan de kolchos. Daardoor steeg het veegewicht in de kolchozen. Maar wat niet steeg, was het totale veegewicht. Dit kon de zaak dus weinig vooruit helpen.

Er waren in 1953 dan ook doortastende maatregelen nodig om het beeld in de landbouw te veranderen. Doch eerst ging het er om het toepassen van het principe „loon naar prestatie" te herstellen. De staat verlaagde de normen voor de verplichte leveranties van landbouw- en veeteeltproducten, stelde in dit opzicht aan alle kolchozen dezelfde eisen en verhoogde de prijzen die voor de producten betaald werden. Dit was zeker de belangrijkste en ook de meest principiële maatregel, die in 1953 werd voorgesteld. Maar er was meer nodig. De erkenning, dat de ontwikkeling van landbouw en veeteelt de beslissende voorwaarde was voor de verhoging van de levensstandaard en daardoor duidelijker dan ooit tevoren een zaak van het gehele volk, kwam tot uitdrukking in het feit, dat honderdduizenden communisten, landbouwspecialisten, ingenieurs en geschoolde arbeiders naar het platteland trokken om de landbouw-productie vooruit te helpen.

Een van de opgaven was de weg vrij te maken voor de volledige ontplooiing van de gemechaniseerde landbouw. Om een zo efficient mogelijk gebruik van de machines te bevorderen, sloten vele kleinere kolchozen zich aaneen. Als gevolg daarvan zijn er nu 3-maal minder kolchozen. De staat vergrootte ook de materiële ondersteuning. Een grote, nieuwe stroom machines werd door de industrie afgeleverd. Er werd sinds 1953 10 miljard roebel meer voor de ontwikkeling van de landbouw uitgegeven dan in het 2e, 3e, en 4e Vijfjarenplan en de eerste drie jaren van het 5e Vijfjarenplan totaal. Een deel van de materialen die ter beschikking werden gesteld, kwam terecht in Kazachstan en Siberië om daar uitvoering te kunnen geven aan het besluit om enorme, woeste gebieden te ontginnen en de totale bebouwde oppervlakte in de Sowjet-Unie uit te breiden.

Naast deze geweldige nationale krachtsinspanning werd ook meer aandacht gegeven aan de particuliere sector, aan de eigen productie van de kolchosboer. De beperkende maatregelen werden met één klap afgeschaft en de schulden, die de boeren tengevolge van onvoldoende belastingbetaling en het achterblijven bij de verplichte leveranties ten

opzichte van de staat hadden, werden kwijtgescholden. Daarbij werd er vanuit gegaan, dat het ontwikkelen van de productie in de „particuliere sector" een belangrijke voorwaarde was voor een snelle verhoging van het levenspeil van de boeren en voor de stijging van de totale productie, vooral ten aanzien van vlees, melk, aardappelen en groenten.

De resultaten van deze hele serie van maatregelen bleven niet uit. De cijfers, maar ook de huisvrouwen in de stad en de boeren in de kolchozen kunnen dat bevestigen. Het afgelopen jaar kwam er 27% meer graan, 38 % meer vlees, 50% meer melk, boter en eieren dan in 1953. Stonden de huisvrouwen enkele jaren geleden nog in grote rijen voor de melkwinkels, nu wordt er in vele buurten van Moskou de melk al thuisbezorgd. Daarmee zijn echter nog niet alle problemen van de levensmiddelenvoorziening in de stad opgelost. Gedurende de wintermaanden die wij in Moskou verbleven, was er nog een schaarste van bepaalde vleessoorten en eieren in de winkels.

II

De ontwikkeling stond daarmee echter niet stil. Integendeel. Het besluit tot opheffing van de MTS-en en de verkoop van landbouwmachines aan de kolchozen opent de weg naar een verdere, stormachtige ontwikkeling van de landbouw. Bij dit besluit wordt uitgegaan van het feit, dat het kolchossysteem zich zodanig ontwikkeld en versterkt heeft, in het bijzonder in de laatste vijf jaar, dat thans een nieuwe etappe in de agrarische productie is begonnen.

De kolchozen zijn nu grote, economisch sterke ondernemingen geworden. Zij omvatten duizenden hectaren land, hebben grote opbrengsten en hoge inkomsten. De kolchosboeren behoeven niet meer overtuigd te worden van het nut van grote, gemechaniseerde bedrijven. Zij zijn evenals het gehele volk direct geïnteresseerd in verdere mechanisatie van de landbouw en de toepassing van nieuwe vindingen. En wat van uitzonderlijk belang is: zij beschikken over een groot aantal kaders; mensen met politieke ervaring en de bekwaamheid om bedrijven te leiden, landbouw- en veeteeltspecialisten, tractorbestuurders en andere geschoolde werkers. 35 % van alle kolchosvoorzitters heeft een middelbare of hogere landbouwtechnische opleiding achter de rug. De partijorganisaties op het platteland en in de kolchozen zijn aanzienlijk versterkt. Het politieke peil is verhoogd en de communisten zijn vertrouwd geworden met de vraagstukken van de landbouw.

De toestand is zo gegroeid, dat de kolchozen zelf in staat zijn technisch, politiek, zowel als organisatorisch, hun werkzaamheden te verrichten en ook te leiden. Het voortbestaan van de MTS zou dit echter onmogelijk maken. Zij droeg immers een belangrijk stuk van de verantwoordelijkheid en beschikte over de voornaamste productiemiddelen, de machines. De arbeiders van de MTS deden hoofdzakelijk het werk met de machines.

Zo was de situatie ontstaan, dat er twee capabele leidingen en twee groepen werkers op één stuk land werkten. Dit leidde tot het onvoldoende benutten van de aanwezige arbeidskracht en machines, tot hoge productiekosten en vaak tot het ontbreken van directe, duidelijke

verantwoordelijkheid ten aanzien van de productie. Deze tegenstelling is natuurlijk niet van vandaag op morgen ontstaan. Zij is langzamerhand gegroeid en in de practijk voelbaar geworden.

Dat blijkt uit de initiatieven, die voorheen al in verschillende gebieden genomen werden om de nadelige gevolgen van deze toestand zoveel mogelijk op te vangen. In een aantal gevallen probeerde men de werkzaamheden van de MTS en de kolchos zo goed mogelijk te combineren en grensincidenten te vermijden door ze onder een administratieve leiding te brengen, door gecombineerde veldwerk- en tractorbrigades te vormen, door het verplaatsen der machines van de MTS naar de kolchos tijdens de drukste perioden.

De practijk ontwikkelde zich dus al in de richting van het thans genomen besluit, dat de tegenstelling volledig opheft. De overgang van de machines naar de kolchozen, vergezeld van een groot deel der arbeiders en specialisten van de MTS, zal de kolchozen enorme ontplooiingsmogelijkheden geven. De rem wordt overboord gegooid en de weg is vrij. Het zal mogelijk worden een rationeler gebruik te maken van de voorhanden zijnde machines en arbeidskrachten en de arbeidsproductiviteit aanmerkelijk te vergroten. En daar komt het thans op aan. Na de vele maatregelen, die genomen zijn, kan de landbouwproductie nu hoofdzakelijk nog maar vergroot worden door de opvoering der productiviteit.

Het besluit zal echter ook direct uitwerking hebben op de industrie. Er wordt een direct contact gelegd tussen de machine-industrie en de kolchozen. De boeren zullen alleen die machines willen kopen, die de beste productieresultaten opleveren. De industrie zal door de practijk gedwongen worden meer aandacht te besteden aan de kwaliteit van de productie. Ze zal betere en goedkopere machines moeten leveren.

Het besluit van de Opperste Sowjet zal geleidelijk en met in acht neming van de toestand van de verschillende kolchozen afzonderlijk, worden uitgevoerd. Uit de discussie rondom dit vraagstuk is al gebleken, dat vele kolchozen in staat zijn direct of anders binnen één of twee jaar de machines van de MTS-en te kopen. Na de overdracht van de machines zullen de MTS-en omgevormd worden tot RTS-en (Reparatiewerkplaatsen, die ook nog enkele andere technische functies op het platteland blijven vervullen)

III

De weg die nu ingeslagen wordt, is een nieuwe. Zij stelt een aantal theoretische vraagstukken op een totaal andere manier aan de orde.

In het bijzonder wordt meer licht geworpen op de ontwikkeling van de bezitsverhoudingen en de overgang naar het cummunisme. Daarover is in de discussies veel gesproken.

Zoals bekend bestaan er twee soorten van eigendom in de Sowjet-Unie. Aan de ene kant het staatsbezit, dat bezit is van het gehele volk, en tot nu toe alle productiemiddelen omvatte: fabrieken, machines, transportmiddelen, de grond, etc. Aan de andere kant het collectieve eigendom, groepsbezit in de vorm van kolchozen.

Enkele economen in de Sowjet-Unie stelden de vraag nu zo: Goed,

de landbouwmachines gaan nu over van staatsbezit in collectief bezit. Is dat geen verzwakking van het staatsbezit? Moeten deze productiemiddelen niet in handen blijven van de staat, teneinde de garantie te hebben, dat de groepsbelangen van de kolchosboeren niet gaan overheersen en in botsing komen met de belangen van het gehele volk?

Deze opvatting is inderdaad altijd gehuldigd in de Sowjet-Unie en de practische maatregelen waren daarmee dan ook correct in overeenstemming. Maar men kan dit niet als een eeuwig dogma handhaven.

De omstandigheden zijn veranderd. Het staatsbezit is enorm uitgebreid en de landbouwmachines maken daar slechts een zeer klein gedeelte van uit. De kolchozen zijn helemaal vervlochten en opgenomen in de door de staat geleide economie. Ze zijn niet meer los te denken van het geheel der socialistische economie, een geïsoleerd bestaan binnen het raam daarvan is onmogelijk. Overigens is het zo, dat en de grond, en de productie en reparatie van de landbouwmachines in handen van de staat blijven.

Waar men aan de ene kant de beslissende rol van het socialistische staatsbezit wil zien, mag men echter ook niet de ogen sluiten voor het feit, dat het kolchossysteem thans volledig geconsolideerd is. De boeren kunnen zich practisch geen andere en ook geen betere vorm van de productie voorstellen, dan dit systeem. Er is een nieuwe generatie in de kolchozen opgegroeid, die het privaatbezit niet gekend heeft en er onmogelijk naar terug zal kunnen verlangen en men kan bij het nemen van practische maatregelen niet uitgaan van het verleden, men moet uitgaan van het heden en van de eisen, die de toekomst zal stellen.

In de theoretische discussie komt ook iedere keer de vraag naar voren: Wat is een hogere vorm van bezit, het staatseigendom of het collectieve eigendom.

Er zijn mensen, die menen dat de uitbreiding van het collectieve bezit door de overdracht van de landbouwmachines een stap achteruit is in de bezitsverhoudingen en een rem in de overgang naar het communisme, waar een algemeen volksbezit zal zijn.

Het is natuurlijk volkomen juist, dat het staatseigendom een algemene en daardoor hogere vorm van eigendom is.

Doch dat rechtvaardigt niet, dat men de beide soorten eigendom tegenover elkaar stelt, als twee ongelijksoortige zaken, zelfs als elkaar vreemde en min of meer vijandige zaken. Dit is onmarxistisch. Beide zijn vormen van socialistische eigendom. Dat is het belangrijkste. Het gaat er niet om in de allereerste plaats de nadruk te leggen op de verschillen tussen deze beide soorten van bezit. Het is nodig om de overeenkomst te zien, die van kwalitatieve aard is.

Als men dit niet doet, komt men op het verkeerde spoor. Genoemde mensen stellen dan vast, dat het noodzakelijk is de kolchozen om te vormen tot sowchozen. Sowchozen, dat zijn landbouwbedrijven die evenals de industrie, volledig staatsbezit zijn. Wanneer de zaak echter zo gesteld wordt, rijst de vraag of dit geen gedachte is, die de ervaringen opgedaan in het proces der ontwikkeling der kolchozen negeert. Of men dan niet in het abstracte begint te knutselen met vormen, en een minachting vertoont voor de werkelijkheid.

De brede massa van boeren heeft de collectieve vorm van bezit gekozen, omdat deze voor hen de aantrekkelijkste en meest aanvaardbare vorm is voor de ontwikkeling der socialistische landbouw. Het marxisme-leninisme leert, dat geen vorm van de economie zich wijzigt voor alle mogelijkheden van ontwikkeling binnen deze vorm volledig zijn benut. Uit de resultaten van de laatste jaren blijkt, dat de kolchozen nog enorme ontwikkelingsmogelijkheden hebben. De boeren zijn thans met succes bezig aan de grote taak om Amerika voorbij te streven in de productie per hoofd der bevolking van melk, boter en vlees. De ontwikkelingsmogelijkheden worden nu nog enorm vergroot door de overdracht van de landbouwmachines.

De overgang van de kolchozen naar sowchozen is niet aan de orde. Dit zou een volledig kunstmatig stellen zijn van een kwestie en zou grote schade doen aan de ontwikkeling op het platteland.

Het zou ook betekenen, dat men de ogen sluit voor de wijzigingen die zich in het collectief bezit voltrekken.

IV

Het is een starre en dogmatische opvatting en ook onwetenschappelijk om het collectieve bezit te zien als een vaststaand, onveranderlijk iets, als een vorm die niet beïnvloed wordt door de algemene ontwikkeling die zich op het gebied der socialistische economie voltrekt en die in de loop van haar eigen ontwikkelng niet aan verandering onderhevig zou zijn. Als men zo te werk gaat, kan men er niet aan ontkomen met dode begrippen te gaan werken, vervalt men in uiterst formalistische opvattingen, in plaats van op een scheppende wijze het proces te leiden.

Het blijkt, dat zich binnen het collectieve bezit zowel kwantitatieve als kwalitatieve wijzigingen voltrekken, die ook een verandering in de bezitsgedachte van de kolchosboeren tot gevolg hebben.

Het kolchosbezit is niet meer wat het 25 of 30 jaar geleden was. Toen was de kolchos een samenvoeging van eenvoudig boerenbezit: enkele koeien, paarden, stallen, houten ploegen, enz. Nu wordt het grootste gedeelte van het collectieve bezit uitgemaakt door de z.g. ondeelbare fondsen, die honderden stuks vee, gebouwen, stallen, scholen, ziekenhuizen, culturele en sociale instellingen en straks dus ook de landbouwmachines omvatten. Deze ondeelbare fondsen der kolchozen worden gevormd door er elk jaar 12 tot 20 % der inkomsten, verkregen door de verkoop van landbouw- en veeteeltproducten, in te storten (de rest van de inkomsten wordt gebruikt voor uitkeringen aan de kolchosboeren).

In de loop der jaren is echter niet alleen de omvang van het collectieve bezit gegroeid, maar heeft ook het karakter en de functie zich gewijzigd. De arbeiders en het gehele volk hebben een grote rol gespeeld in het tot stand komen van de ondeelbare fondsen. De Sowjetstaat heeft enorme sommen geld — honderden miljoenen roebels — gespendeerd voor het in stand houden van de MTS-en, voor de verbetering en de technische vooruitgang van de kolchozen, bij het opvoeden van de kaders onder de kolchosboeren en bij het verlenen van credieten. Het is bekend, dat de MTS-en vaak meer werk deden voor

de kolchozen dan waarvoor ze in producten betaald werden. Zwakke kolchozen werden niet weggedrukt, maar geholpen. Het werk van de kolchosboeren, de industrie-arbeiders en de intellectuelen — van het gehele volk — zit in het bezit van de kolchozen. Bovendien wordt een groot deel van de ondeelbare fondsen aan andere dingen besteed dan vroeger. De kolchozen bouwen scholen, ziekenhuizen enz. Instellingen die een algemeen dienende functie hebben en uitgaan boven het karakter van het beperkte collectieve bezit.

Deze verandering in karakter en functie wordt nog versterkt door gezamenlijke activiteiten der kolchozen bij het besteden der fondsen. Er zijn reeds voorbeelden, dat zij gezamenlijk wegen en kanalen aanlegden, waterkrachtcentrales bouwen en andere initiatieven nemen, die buiten het directe belang van de kolchosboeren gaan, maar het algemene belang dienen. Bij het uitvoeren van deze projecten, die algemene betekenis hebben, versterkt de samenwerking tussen de kolchozen onderling, veralgemeent zich de collectieve samenwerking en verheft deze zich tot een hoger niveau.

Alhoewel deze ondeelbare fondsen collectief bezit zijn, benaderen zij steeds meer het karakter van algemeen volksbezit en dit wordt door vele kolchosboeren ook als zodanig beschouwd.

Men kan dus niet zeggen, dat de uitbreiding van het collectieve bezit tot de landbouwmachines een stap achteruit is in de bezitsverhoudingen en een rem is voor de overgang naar het communisme, omdat het collectieve eigendom in haar eigen ontwikkeling naar algemeen volkseigendom moet worden gezien. De uitbreiding van het collectieve bezit zal de kolchosproductie en daardoor de ondeelbare fondsen doen stijgen. Een steeds groter gedeelte zal worden gebruikt om de materiële en culturele behoeften van de kolchosboeren te bevredigen: meer crèches, scholen, eethuizen, ziekenhuizen, clubs, bioscopen en rusthuizen kunnen worden gebouwd. Gezamenlijke initiatieven voor wegen, kanalen, electrische centrales, enz. zullen verder worden ontwikkeld.

Met de grote technische vooruitgang zal het „boerenwerk" langzamerhand veranderen in „arbeiderswerk" en het culturele peil van de boeren zal dat van de arbeiders en de bevolking in de steden benaderen.

De laatste besluiten, die een opleving van de landbouw- en veeteeltproductie tot gevolg hebben, zullen ook hun invloed doen gelden op een ander aspect van de bezitsverhoudingen.

Met de ontwikkeling van de productie zal ook de „particuliere sector", zullen de eigen bedrijfjes van de kolchosboeren, minder efficiënt en nodig zijn. De boeren zullen er vrijwillig afstand van doen, en nu niet noodgedwongen, maar omdat het geen speciaal voordeel meer oplevert.

De totale opbrengst van deze eigen bedrijfjes is nog erg groot. We werden daarop attent gemaakt door de cijfers en eigen ervaringen. In de afgelopen vier jaar steeg de totale vleesproductie in de Sowjet-Unie met 38 %, maar die van de kolchozen en sowchozen met 80 %. Bij de melkproductie idem. De totale stijging was 50 %, maar de kolchozen en sowchozen verdubbelden hun productie. De eigen bedrijfjes hebben dus nog een behoorlijk aandeel in het totaal. Op de markten in de steden, waar de kolchosboeren deze producten uit eigen bedrijfjes verkopen, is deze situatie goed merkbaar. Daar kun je altijd vlees, eieren, groenten en goede aardappelen tegen door de boeren zelf vast-

gestelde prijzen kopen, ook wanneer er in de winkels schaarste aan deze artikelen is.

De boeren trekken nu nog naar de markt, omdat ze deze bijverdienste nodig hebben. De kolchosproductie is nog niet groot genoeg om alle kolchosfamilies van voldoende geld en waren te voorzien. Wanneer dat wel het geval is — en daar gaat het door de laatste maatregelen snel naar toe — zullen de boeren minder geneigd zijn om hele einden met hun producten naar de stad te trekken en soms in de bitterste kou hun waren aan te prijzen. Bovendien zullen ze hun eigendommen aan de kolchos overdragen, omdat het werken in hun eigen bedrijfjes na de normale werktijd in de kolchos nu ook niet bepaald prettig is. De eerste voorbeelden hiervan werden al door Chroestsjow in een rede te Minsk genoemd.

Verhoging van de productie betekent tegelijkertijd, dat er voldoende van alles in de winkels komt en dat weinig mensen nog op de markt zullen kopen en zeker geen hogere prijzen zullen betalen. Dat is dus al een groot deel van het jaar het geval met b.v. eieren en melk.

De voorspelling van enige burgerlijke kranten, dat men in de Sowjet-Unie op agrarisch gebied teruggaat naar privébezit, wordt dus in alle opzichten door de werkelijke gang van zaken weerlegd. De laatste maatregelen zullen integendeel de laatste resten van privébezit doen verdwijnen.

Zowel in economisch als theoretisch opzicht getuigen de besluiten van partij en regering in de Sowjet-Unie van een scheppende toepassing van het marxisme-leninisme. De marxistische-leninistische theorie leert, dat het noodzakelijk is de vormen van organisatie en leidinggeving in de economie overeenkomstig de veranderde omstandigheden te wijzigen. Conservatisme en sleur in dit opzicht kunnen grote schade veroorzaken.

De reorganisatie van de MTS-en en de verkoop van machines aan de kolchozen, wordt in de Sowjet-Unie gekenschetst als de grootste gebeurtenis op agrarisch gebied na de collectivisatiepolitiek van Lenin. Ze luidt een nieuwe etappe in de ontwikkeling van de kolchosproductie in. De besluiten zullen tot gevolg hebben een nieuwe snelle ontwikkeling van de socialistische landbouw, een verhoging van het levenspeil van stads- en landbevolking en dit zijn belangrijke voorwaarden voor de overgang naar het communisme.

CATRIEN BULTJE.

Uit de documenten van het

7de ANJV-congres:

Hoe leeft de Nederlandse jeugd?

Op het 7e ANJV-congres, dat op 5, 6 en 7 april te Amsterdam werd gehouden, zijn de levensomstandigheden van de Nederlandse jeugd diepgaand besproken. Dit geschiedde o.a. aan de hand van een drietal goed voorbereide rapporten, die op het congres in commissies en in de voltallige zittingen werden behandeld. Van deze drie rapporten, die het leven van de plattelandsjeugd, van de jongeren in de militaire dienst en de vakopleiding voor jongeren betreffen, geven wij met het oog op het belang van deze vraagstukken hieronder een samenvatting.

Het leven van de plattelandsjeugd

In het ANJV-rapport over het leven van de plattelandsjeugd wordt vastgesteld, dat dit in nadelige zin verschilt van het leven van de jeugd in de industriële centra, hoewel ook dit niet rooskleurig kan worden genoemd.

Deze achterstelling komt in de eerste plaats tot uitdrukking in de lonen. De lonen van de landarbeiders zijn 14 pct lager dan die van de industrie-arbeiders. Het loon van een ongeschoolde volwassen landarbeider (23 jaar en ouder) is *f* 1,25 per uur. Een ongeschoolde arbeider is hij die minder dan twee jaar in de landbouw werkt. Dit betekent *f* 60.— per week bruto; alle lasten, belasting en premies, moeten daarvan nog worden afgetrokken. Een landarbeider van 22 jaar krijgt 95 pct van dit loon, van 21 jaar 90 pct, van 20 jaar 83 pct, van 19 jaar 75 pct, van 18 jaar 65 pct, van 17 jaar 57 pct en dit percentage daalt steeds verder met de leeftijd. In feite is het loon nog lager, als rekening wordt gehouden met de soms maandenlange werkloosheid in de wintermaanden.

De lonen van de industrie-arbeiders in het noorden liggen ook lager dan die van de arbeiders in het westen van het land, als gevolg van de gemeenteclassificatie.

Op het platteland van de drie noordelijke provincies is er de laatste jaren een constante werkloosheid, die vooral in de winter zijn hoogtepunt vond. Door de mechanisatie van de landbouw konden steeds minder landarbeiders werk vinden. De industrialisatie op het platteland werd geremd door de politiek van de regering. Wel werd er ontzaglijk veel geld uitgegeven voor de bewapening, maar niet voor de verbetering van de communicatiemiddelen (wegen, kanalen e.d.) in het noorden. Wel probeerden de fabrieken uit het westen arbeiders van het platteland te ronselen. Dit gebeurde in 1955 zelfs gedwongen met directe bedreiging van het intrekken van de WW-uitkering. Door de strijd, die mede door het ANJV werd gevoerd, kon aan deze vorm van gedwongen migratie een halt worden toegeroepen.

De toestand op het platteland is verslechterd door de bestedingsbeperking. Er zijn nu niet alleen veel landarbeiders werkloos, maar ook bouwvakarbeiders, metaal- en fabrieksarbeiders.

In de gemeente Heerenveen zijn er 800 werklozen, in de gemeente Smallingerland en Opsterland 1100, in het dorp Emmercompascuum, midden in de veenstreek van Drente, met een inwonerstal van ong. 9000 mensen, zijn er 900 werklozen.

Volgens de cijfers van januari 1958 was de werkloosheid in de drie noordelijke provincies als volgt:

Groningen 11.455 werklozen, dat zijn 83 per 1000 manlijke beroepsbeoefenaren.

Friesland 11.360 werklozen, dat zijn 86 per 1000 manlijke beroepsbeoefenaren.

Drente 11.638 werklozen, dat zijn 130 per 1000 manlijke beroepsbeoefenaren.

Het is niet bekend gemaakt, hoe hoog het percentage jongeren is van het totaal aantal werklozen. Aangenomen kan worden, dat dit zeer hoog ligt, vooral als we bedenken dat in vele gevallen jongeren niet op de CTW-objecten te werk worden gesteld.

Op het in december 1957 gehouden Jeugdappèl van het Noorden stelde het ANJV een enquête in onder de deelnemers. Onder de gevraagden bevond zich er een aantal, dat al meer dan 21 weken werkloos was. Dit betekent, dat zij al uit de WW uitgetrokken waren en nog maar een kleine ondersteuning kregen van de diensten voor sociale zaken. Tevens liet dit zien, dat deze jonge arbeiders niet meer alleen in de wintermaanden werkloos waren, maar ook al in de zomer.

Een van de ergste gesels van het kapitalisme, de werkloosheid, is in volle omvang op de jonge plattelanders neergekomen en verduistert hun leven, ontneemt hun de toekomstplannen.

In het rapport wordt gewezen op de noodzaak om tegen deze werkloosheid te strijden. Er zijn reeds acties gevoerd en actiecomité's tot stand gekomen. Er dient voor gestreden te worden, dat de vele plannen van gemeente en provincie voor de ontwikkeling van het platteland worden uitgevoerd.

Op de CTW-werken (vroeger de DUW), waarheen werklozen worden gezonden om te werken aan herontginning, landaanwinning, e.d., worden tal van discriminerende maatregelen tegen de jongeren getroffen. In vele gevallen zijn er gemeentelijke bepalingen, volgens welke jongeren niet mogen werken op deze objecten, soms zelfs niet onder de leeftijd van 35 of 40 jaar. Op sommige objecten, waar wel jongeren werken, rijden bussen naar de dorpen waar de arbeiders wonen, maar vaak mogen de jongeren niet vervoerd worden en moeten zij in barakken in de kampen blijven.

Hoewel er vele bouwvakarbeiders op het platteland werkloos zijn, is de woningnood zeer groot. Bovendien is het aantal krotwoningen op het platteland hoog. Vaak is er nog geen electriciteit en geen riolering. Zelfs in vele nieuwe huizen ontbreekt de riolering, b.v. in het gehele dorp Houtigehage. Woningbouw en krotopruiming zouden de werkloosheid al een heel eind kunnen bestrijden.

Sport en ontspanning

De achterstand van het platteland komt duidelijk tot uitdrukking in de toestand op het gebied van sport en ontspanning. Door gebrek aan zalen, sportvelden, subsidies e.d. verkeren tal van sportclubs, toneel- en muziekverenigingen, jeugdorganisaties en andere verenigingen in

grote moeilijkheden. Zij kunnen niet trainen en repeteren, niet bij elkaar komen en soms zijn ze ten ondergang gedoemd.

In het rapport worden talrijke voorbeelden genoemd. In Woltersum (Groningen) is een grote sportvereniging, maar deze heeft geen eigenlijk sportlokaal. De voetbalvereniging in hetzelfde plaatsje, die in de 3e klas van de KNVB speelt, bestaat reeds dertig jaar, maar heeft geen behoorlijk sportterrein. In de gemeente Ten Boer, bestaande uit vier dorpen, is er geen enkel zwembad en ook geen bioscoop. De gemeente Scheemda heeft vier voetbalverenigingen, een zwemclub, een dansclub, een tafeltennisclub, twee visclubs en twee postduivenverenigingen; deze moeten alle in café's bijeenkomen. Drie voetbalclubs moeten zich omkleden in café's bij gebrek aan kleedhokjes. Er zijn geen avondtrainingsmogelijkheden, want er is geen enkele lichtmast. In Emmen moeten drie voetbalclubs, die tezamen met 20 elftallen aan de competitie deelnemen, spelen op drie terreinen en één oefenterrein.

Voor de meisjes in de dorpen zijn de ontspanningsmogelijkheden nog beperkter. Soms is er in een of ander dorp wel eens dansen in een café; dat is meestal alle ontspanning die de meisjes hebben.

Finsterwolde is een gunstige uitzondering. De linkse meerderheid heeft hier prachtig werk gedaan. Er is een voetbalveld met zes lichtmasten, waar 's avonds getraind kan worden. In dit dorp is een moderne toneelzaal met filmcabine.

Er moet strijd voor worden gevoerd, dat in de dorpen de mogelijkheden worden geschapen om de jeugd de ontspanning te bieden, waar zij recht op heeft.

Samenvattend wordt in het rapport vastgesteld, dat voor het platteland de volgende eisen dienen te worden gesteld: Hoger loon, geen gemeenteclassificatie; recht op werk, ook in de winter; meer zwembaden, sportterreinen en clublokalen; verbetering van kanalen en wegen; meer woningen.

De jongeren in militaire dienst

Onder vrijwel alle soldaten blijkt volgens het door het ANJV ingestelde onderzoek de mening te leven, dat de diensttijd kan worden verkort. Deze mening wordt gegrond op de practische ervaring, die in de militaire dienst is opgedaan. Over het algemeen is men na een jaar volleerd soldaat en dan wordt er ook niets nieuws meer bij geleerd. De laatste maanden worden doorgebracht met allerlei onderhoudskarweitjes aan kazerne, wapens, uitrustingsstukken enz.

Andere NATO-landen zoals België, Denemarken en West-Duitsland, hebben een kortere diensttijd, nl. respectievelijk 15, 16 en 12 maanden. Er is dus geen enkele reden de onzinnig lange diensttijd van 18 maanden te handhaven. Twaalf maanden is genoeg.

Een aantal democratische rechten, die het Nederlandse volk volgens de Grondwet bezit, geldt niet voor de soldaten.

De vrijheid van organisatie en vergadering wordt aangetast door de uitleg, die wordt gegeven aan artikel 17 van het reglement betreffende de krijgstucht. Dit artikel wordt gebruikt om deelneming van militairen aan bijeenkomsten van progressieve organisaties te verhinderen.

De persvrijheid wordt aangetast door het verbod aan de militairen om bepaalde kranten en tijdschriften te lezen. Dit verbod geldt voor vrijwel alle publicaties van pacifistische, anti-militaristische, humanis-

tische of communistische aard, totaal 52 in getal.

De vrije meningsuiting geldt niet voor soldaten. Volgens artikel 8, lid 3, van het reglement betreffende de krijgstucht moet de militair „zich onthouden van gesprekken, die strekking hebben of ertoe kunnen bijdragen om de eerbied voor de meerdere of de overheid afbreuk te doen." Een soldaat-zou dus niet, zoals reeds vele Nederlanders dit deden, mogen zeggen: „Staf, zwaai af". Een soldaat kan dit gezien de ervaringen in de militaire dienst echter juist van mening zijn. In het Nederlandse leger is het echter, zoals de na-oorlogse ervaring duidelijk heeft geleerd, absoluut onmogelijk vrij zijn mening te uiten. Het is vaak voorgekomen, dat dit voor de betrokkenen straf met zich bracht.

Deelneming aan vergaderingen en betogingen, die door de burgerlijke overheid niet zijn verboden, dient vrij te zijn. De militair moet het recht hebben om iedere door de burgerlijke overheid niet verboden krant of andere publicatie te lezen en in de kazerne te ontvangen. Hij moet het recht hebben op vrije meningsuiting.

Ook op andere gebieden wordt de spot gedreven met de democratische normen, die traditioneel zijn voor het Nederlandse volk. De opleidingsmethoden schijnen erop berekend te zijn de soldaten iedere persoonlijkheid en vaak ook hun menselijke waardigheid te ontnemen en hen geestelijk „klein" te krijgen.

Daartoe is een vorm van discipline ingevoerd die bedenkelijk veel lijkt op een aantal facetten van de discipline in het Pruisische leger. Zo worden steeds meer z.g.n. opvoedende maatregelen toegepast. Onder de militairen zijn deze het gesprek van de dag.

Een aantal voorbeelden van dergelijke „opvoedende maatregelen":

Een soldaat heeft zijn uniform niet geheel gesloten. De opvoedende maatregel is dan: Alle knopen van het uniform afsnijden en weer aanzetten.

Een soldaat laat bij de exercitie zijn geweer vallen; dan klinkt het bevel: „Ga er maar naast liggen", of: „Geweer in de grond graven en twee uur lang op wacht staan, daarna uitgraven en schoon maken."

Een soldaat die zijn geweer in het rek heeft laten staan in plaats van het in de kast te zetten, moet een week lang ieder uur, dag en nacht zijn geweer bij zich houden. Dus meenemen naar de waszaal, naar de eetzaal, naar de WC, naar de lessen en ook meenemen naar bed.

Een soldaat, die achteloos een lucifer weggooit, waarmee hij zijn cigaret aanstak, wordt daarop „betrapt" en hij moet een kuil graven van 1 kubieke meter en daarin de lucifer met behulp van een kruiwagen begraven.

Handen in je zak, dan broekzakken dichtnaaien.

Jongeren kleineren, hen aantasten in hun persoonlijkheid, dat schijnt het summum van de opvoeding in het Nederlandse leger te zijn. Daartoe moeten ook recruten, — soldaten die pas in dienst zijn, — wekenlang op hoge schoenen zonder stropdas en al is het hartje zomer, met de kraag van het uniform gesloten over straat lopen, ook als ze met verlof zijn, waardoor het uiterlijk van de soldaat veel weg heeft van een gevangene met verlof. Ook dit past in het systeem van vernedering en afstomping.

In het merendeel der kazernes worden de soldaten verplicht de bijeenkomsten „Geestelijke verzorging" van de aalmoezenier of veldprediker bij te wonen. Daarbij geldt het principe: Alles wat katholiek is

gedoopt, gaat naar de aalmoezenier en de rest naar de veldprediker.

Het is onaanvaardbaar, dat niet-gelovige jongeren worden gedwongen aan dergelijke bijeenkomsten deel te nemen. Deze verplichting dient te worden opgeheven. Verder dienen veldpredikers en aalmoezeniers zich te beperken tot de preek.

Er zijn nl. officieren, die geestelijke verzorging willen verlenen in een vorm die denigrerend en vijandig is tegenover bevriende naties, zoals de Sowjet-Unie, en legale Nederlandse organisaties, zoals de Communistische Partij en het ANJV. Anti-communisme, oorlogspropaganda en het kweken van haat tegen andere rassen en volken dienen verboden te zijn.

De Nederlandse jongeren zijn in geen enkel opzicht gebaat bij een oorlogspropaganda, ontsproten aan het brein van enkele fanatici, die het Nederlandse leger „heldendaden" in de Russische steppen willen laten verrichten.

Als voorbeelden geeft het rapport: Bij oefeningen zijn de aanvallers altijd „Roden", die het „oosten" aanvallen. Vijandelijke vliegtuigen naderen altijd uit „oostelijke" richting en zijn dan van het type Yak, Mig of Toepolew. Ondermijnende en sabotage-activiteiten worden altijd door communisten uitgevoerd. Het beestachtige optreden van de Amerikaanse troepen in Korea en de Fransen in Viet-Nam wordt tot heldhaftig gedrag van dappere soldaten.

Zo wordt gepoogd de geesten van de Nederlandse militairen te beïnvloeden en ze rijp te maken voor een oorlogvoering tegen de Sowjet-Unie.

De materiële belangen van de militair

Terwille van een regelmatiger contact met het ouderlijke huis, met families en vrienden is het noodzakelijk het verlof uit te breiden. Dit zou het ook voor de jonge sporters mogelijk maken hun sport te beoefenen en deel te nemen aan de competities. Met een wekelijks verlof voor alle militairen zal de geestelijke en lichamelijke ontwikkeling van de soldaten ten zeerste zijn gediend. In dit verband is plaatsing van de militair in de buurt van de woonplaats en uitbreiding van de reisgeldvergoeding van groot belang. Terugkeer naar het wekelijkse verlof zou ook een bijdrage zijn tot de vermindering van de oorlogspsychose, die door de beperking van het verlof (groter paraatheid) is aangekweekt.

De soldij is per 1 januari 1956 van 1 gulden tot 1,25 per dag verhoogd. Zij is echter onvoldoende. De verhoging kwam namelijk pas, nadat reeds jarenlang op de noodzaak hiervan was gewezen. Inmiddels hebben zich allerlei prijsverhogingen voorgedaan, die ongetwijfeld ook doorwerken in het bescheiden budget van de militairen.

Uit het onderzoek van het ANJV is gebleken, dat vele jongeren in militaire dienst aanvullend zakgeld op de soldij nodig hebben. Het wekelijks bedrag, dat van huis wordt meegekregen, varieert tussen de ƒ 3,50 en ƒ 7.50. Slechts een kleine groep krijgt door moeilijke omstandigheden thuis minder of geen aanvulling van de soldij. Vooral de recruten, die tweemaal per maand hun reisgeld moeten opbrengen, zijn in een financiële positie, die hen noodzaakt er maar eens een weekend vanaf te zien om naar huis te gaan. De prijsverhogingen van

1957, die volgens het CBS 10 pct bedraagt, maken alleen al een verhoging van de soldij noodzakelijk.

Evenals in de burgermaatschappij moet er in militaire dienst de mogelijkheid zijn om te studeren. De Dienst Welzijnszorg stimuleert de studie door 30 pct korting op de studiekosten voor een aantal vakken te geven. Dit is een goed initiatief. Maar het moet ook mogelijk zijn aandacht en tijd aan de studie te besteden. Daartoe is het nodig te zorgen voor rustige en aangename studievertrekken voor niet al te grote groepen. Bovendien moeten de avonden vrij zijn, d.w.z. dat de militair deze avonden voor zich zelf heeft en niet wordt lastig gevallen met onderhoudskarweitjes, corvé of oefeningen.

Met het vaststellen van de krijgstuchtelijke straffen wordt vaak naar willekeur omgesprongen. Op zichzelf is het al in tegenstelling met een werkelijke rechtspraak, dat b.v. 14 dagen celstraf kan worden opgelegd door een enkele officier. In de burgermaatschappij gaat daaraan een rechtszitting vooraf, waarbij een aanklager, een verdediger en een rechter te pas komen.

Nu is als de straf onrechtvaardig wordt geacht, beklag mogelijk. Maar artikel 30 lid 3 van het krijgstuchtreglement zegt: „De militair bedenke, dat het indienen van een onredelijk beklag, alsmede het zich schuldig maken aan oneerbiedigheid door de inhoud van de klacht of bij het onderzoek daarvan, in strijd met een goede krijgstucht en derhalve strafbaar is". Met andere woorden: bedenk je goed alvorens je je beklag indient. Bovendien moet het beklag het eerst worden ingediend bij degene, die de straf heeft opgelegd. Het laat zich gemakkelijk indenken, wat hiervan het gevolg kan zijn. De resterende dienststijd zal in ieder geval voortdurend zeer voorzichtig moeten worden doorgebracht om niet het vrije weekend te verspelen.

Vooral de manier waarop gestraft wordt, wekt verontwaardiging. Als een soldaat 's maandags een overtreding begaat, wordt hij in de regel pas donderdag of vrijdag op het rapport geroepen, zoals dat heet, en daar kan hij dan 3 of 4 dagen licht of zwaar arrest voor krijgen. Komt hij toch maandag al op rapport, dan kun je ervan verzekerd zijn dat de straf 6 of 7 dagen arrest bedraagt. Het belangrijkste van de strafbepaling is, dat het vrije weekend er aangaat. Tegen deze vorm van straf, die vooral in de recrutentijd aan de orde van de dag is, dient geprotesteerd te worden.

Vooral de laatste jaren valt het op, dat minder zorgvuldig wordt omgesprongen met het leven en de gezondheid van de militairen. De behandeling van de zieke Nederlandse soldaten op oefening in West-Duitsland in het kamp Sennelager is daarvan een schrijnend voorbeeld. Uit de publicaties in de pers blijkt ook, dat veelvuldig ongevallen voorkomen, waarbij militairen gewond raken of het leven verliezen.

Betere veiligheidsvoorschriften, strengere controle hierop en een grotere voorzichtigheid zijn de enige weg naar verbetering. De z.g.n. realistische oefeningen dienen te worden afgeschaft of op z'n minst van ieder gevaar van verwonding te worden gevrijwaard. Verder dient er in het leger niet van uitgegaan te worden, dat soldaten met bepaalde klachten altijd simulanten zijn. De ervaring heeft geleerd, dat dit tot zeer ongewenste complicaties aanleiding kan geven. Het is immers niet van gevaar ontbloot om jongeren, die klachten over hun gezondheid hebben lichamelijke inspanning te doen verduren.

In een aantal kazernes wordt onvoldoende poetswatten, zeep, tandpasta, schoensmeer enz. verstrekt. Hierdoor worden de soldaten gedwongen van hun toch al bescheiden soldij nog geld voor zulke dingen uit te geven. De legerleiding dient dit te voorkomen. Daarnaast is het nodig, dat het betalingssysteem voor zoekgeraakte uitrustingsstukken wordt gewijzigd en de kazerne-degradatie wordt afgeschaft.

Ook ten aanzien van ontspanning, sport en recreatie dienen er in een aantal kampen verbeteringen te komen, o.a. door films te vertonen tegen een lagere entree-prijs dan thans het geval is.

Redelijk is verder het verlangen bij de soldaten in kampen, die te ver van de stad liggen om te lopen, om militair vervoer in te lassen op avonden met avondpermissie, als ook het verlangen naar verruiming van de avondpermissie. In dit verband dient nog gewezen te worden op de noodzaak om de garnizoensgrens uit te breiden tot de dichtstbijzijnde plaats, waar gelegenheid is tot ontspanning.

In de discussies op het ANJV-congres werd gewezen op de belangrijkheid van het plaatsen van de militairen in hun beroepssfeer, zodat hun vakbekwaamheid niet vermindert, maar groter kan worden.

Voor de afzwaaiende militair is een kledinggeld van *f* 200 vereist.

In verband met de verzekering van een eventuele WW-uitkering is het nodig, dat aan de bepaling dat een militair na zijn diensttijd weer tewerk gesteld moet worden bij zijn vroegere baas, wordt toegevoegd dat hij in ieder geval niet eerder dan na 78 dagen ontslagen kan worden.

De vakopleiding van de jeugd

Het onderwijs, dat altijd al de sluitpost op de begroting is geweest, dreigt door de bestedingsbeperking nog verder achterop te komen. Hierdoor wordt de bouw van een aantal technische scholen niet uitgevoerd of uitgesteld. In een reeks bedrijven zijn de eisen, die aan de leerlingen worden gesteld, hoger gemaakt, waardoor in een aantal gevallen leerlingen van de bedrijfsscholen zijn ontslagen. Het is nodig om het doorwerken van de bestedingsbeperking op het gebied van het onderwijs met kracht terug te wijzen. Dat brengt de jongeren schade toe voor hun verdere leven, terwijl een vermindering van de vakbekwaamheid van de arbeiders ernstige gevolgen voor ons land zal hebben.

Het lager technisch onderwijs (LTS) is de vooroorlogse bezuinigingen nog niet te boven gekomen. Voor 1935 bestond er in ons land de 3-jarige ambachtsschool; in dat jaar werd zij gemaakt tot 2-jarige school, hetgeen nu nog niet is veranderd. De 2-jarige cursus levert een aantal grote nadelen op. Het is nu noodzakelijk, dat een leerling twaalf jaar en acht maanden is voor hij tot een LTS wordt toegelaten. Heeft hij die leeftijd niet bereikt, dan moet hij een jaar verloren laten gaan. Bovendien is de opleidingsduur van twee jaar tekort om de noodzakelijke stof te leren beheersen, terwijl er onvoldoende tijd overblijft om de leerlingen naast de noodzakelijke vaklessen ook een zekere algemene vorming en voldoende sport te kunnen geven. Het is daarom nodig de cursussen op de LTS met een jaar te verlengen en er voor meer gespecialiseerde beroepen nog een vierde z.g.n. topjaar aan toe te voegen. Het algemene onderwijs in het eerste jaar zal de vakkeuze vergemakkelijken.

Een snelle bouw van scholen voor de LTS is noodzakelijk met het

oog op het hoge geboorte-cijfer van vlak na de oorlog, maar ook met het oog op het doorvoeren van een langere leertijd. Ook bij de huidige leertijd is het aantal scholen te gering, zodat de klassen vaak 27 tot 32 leerlingen omvatten, terwijl dit aantal tot 20 zou moeten worden teruggebracht.

Het lager technisch onderwijs zal ook aantrekkelijker gemaakt dienen te worden voor de leerkrachten, vooral door verbetering van de salariëring. Ook de opleidingsmogelijkheden dienen te worden uitgebreid; er bestaat nu slechts één dagschool met een jaarcapaciteit van 60 aankomende leraren.

Op de LTS moet de leerling zelf voor een aantal leermiddelen zorgen. Zo heeft de scholier minstens twee overalls nodig, per jaar is hij ongeveer 15 gulden kwijt aan boeken, terwijl er ook onkosten gemaakt moeten worden voor passers, duimstok enz. Het idee om bij een eventuele instelling van het derde leerjaar voor dit leerjaar een maximumschoolgeld van 200 gulden te vragen, moet worden afgewezen. Het is nodig om dit derde leerjaar open te stellen voor iedereen die daarvoor de capaciteiten heeft; de opleiding dient kosteloos te zijn en de leermiddelen moeten gratis aan de leerlingen worden verstrekt.

Om de opleiding van de LTS steeds bij de stand van de techniek aan te passen zal het nodig zijn, dat de gereedschappen, instrumenten, machines en materialen regelmatig worden vernieuwd. Met het oog op de lichamelijke ontwikkeling van de jonge leerlingen is verbetering van het sportonderwijs vereist.

Terwijl op de LTS 70 pct van de leerlingen afkomstig is uit arbeidersgezinnen, is dit percentage op de hogere technische school (HTS) slechts 11,1 pct. De inkomsten van de arbeidersgezinnen spelen hierbij een grote rol. Weliswaar worden de schoolgelden afgemeten aan de inkomsten van het gezin, maar dit moet het geld dat de leerling zou kunnen inbrengen vier jaar langer missen, terwijl daarbij de onkosten komen van boeken, passerdozen, werkkleding enz., die ruw geschat 750 gulden bedragen. Ook reis- of kostgeld voor forensen maken de toegang tot deze scholen duur.

Bovendien komt daar nog bij, dat de leerlingen van de LTS voor zij naar de HTS kunnen twee jaar avondschool moeten doorlopen en daarna in een schakelklas komen. Beter zou het zijn om een z.g.n. kopklas te maken overdag, waar de schakelklas op aansluit.

Voor het hoger onderwijs op technisch gebied is een snelle uitbreiding van de universiteiten nodig. Het aantal technische studenten steeg van 1938 tot 1955 met 165 pct, of wel van 1911 op 5062 studenten. Voor 1970 wordt dit aantal op 10.600 geraamd. Een snelle aanpassing aan deze ontwikkeling is voor ons land noodzakelijk.

Op de technische hogeschool is het aantal jongeren uit arbeidersgezinnen nog geringer. Het aantal studenten uit de z.g.n. lagere milieus, zoals de statistiek dit noemt en waartoe meer groepen worden gerekend dan alleen industrie- en landarbeiders, bedraagt 7 pct van het totaal.

Van het grootste belang zijn uitbreiding van het aantal studiebeurzen, waardoor jongeren die de capaciteiten en de wil tot studie hebben aan alle vormen van onderwijs kunnen deelnemen en aanpassing van het Technische Hoger Onderwijs en van de HTS aan de stijgende behoefte.

Opleiding in de bedrijven

In een aantal bedrijven vindt een opleiding plaats in het kader van het in ons land bestaande leerlingenstelsel. In andere bedrijven bestaan bedrijfsscholen, die echter ook onder toezicht van dit leerlingenstelsel werken. Toch komt het nog te vaak voor, dat de opleiding wordt opgeofferd aan de belangen van het bedrijf, waardoor de leerling ernstige schade ondervindt. De bedrijven behoren de leerlingen in staat te stellen het Bemetel-diploma te behalen; de productie dient ondergeschikt te zijn aan de opleiding. Hieraan wordt nog wel eens getornd.

Voor de in opleiding zijnde jongeren is ook het loonvraagstuk urgent. Vaak verdienen zij belangrijk minder dan de jongens in de ongeschoolde beroepen. Ook zijn de jeugdlonen een fractie van de lonen der ouderen. Gelijk loon voor gelijke arbeid, is hier de eis. Een belangrijke verhoging van de lonen na het behalen van het diploma zou een aanmerkelijke verbetering zijn op de huidige situatie.

Om de opleiding te verbeteren, zal het nodig zijn het part-time-onderwijs uit te breiden. Allerwege zijn er bezwaren tegen de avondscholen, waar de leerlingen vaak te vermoeid zijn om de te leren stof nog volledig te bevatten. Een wettelijke regeling van het vakonderricht in werktijd, gedurende een dag of een halve dag in de week voor de jonge arbeiders beneden de 18 jaar, zoals de commissie-Banning heeft voorgesteld, is gewenst. Ook zullen de in opleiding zijnde jongeren aanspraak moeten kunnen maken op een kortere arbeidsdag, hetgeen de studie ten goede zal komen.

In de technische opleiding worden er grote verschillen gemaakt tussen jongens en meisjes en tussen de jeugd van de steden en de jonge plattelanders.

De achterstelling van meisjes komt duidelijk tot uitdrukking in alle onderwijsinstellingen. Er worden in ons land practisch geen meisjes aangetroffen bij het Lager Technisch Onderwijs. In Amsterdam is er ongeveer 40 jaar geleden een geval geweest van een meisje, dat de ambachtsschool bezocht, sindsdien geen enkele meer. Voor zover bekend, zijn er in Hoorn een aantal meisjes op de Horlogemakersschool en in Apeldoorn op de Auto-technische school. Het blijven echter uitzonderingen.

De jonge plattelander komt er niet beter af. Het landelijke gemiddelde van jongens, die na het verlaten van het lager onderwijs de LTS bezoeken, is 16,3 pct. Op het platteland ligt dit cijfer echter vele malen lager. In Pekela, Veendam en Wildervank komt het zelfs niet uit boven de 5 pct, terwijl het in Zuidoostelijk Drente gemiddeld 7,7 pct is. De verafgelegen studie-gelegenheid en de vooropleiding zijn er mede oorzaak van, dat uit de grote stad vier maal zoveel jongeren gaan studeren als van het platteland. Er zijn jongens, die beschikken over een vakdiploma en niet in hun vak aan de slag kunnen door de geringe industrialisatie van deze gebieden. Daardoor lopen zij vaak werkloos rond of zijn ze gedwongen in de landbouw te gaan werken.

Industrialisatie van het platteland is dringend noodzakelijk, tegelijkertijd moet dan voorzien worden in de behoefte aan een snelle uitbreiding van de technische studiemogelijkheden op het platteland.

Robespierre,

pionier der democratie

6 mei 1758 - 28 juli 1794

De bijl viel, de revolutie was voorbij." Zo eindigt de Amerikaanse schrijver Ralph Korngold zijn boek over Maximiliaan Robespierre en hoe overdreven zijn woorden misschien mogen klinken, men moet hem gelijk geven.

Wie was deze Robespierre, wiens dood de grote Franse revolutie als het ware afgrendelde? Hij, die in de 19e eeuw en vaak nu nog als een huichelachtige bloedhond werd afgetekend. maar nu door een deel van de historici hoog wordt aangeslagen en bij zijn leven (zeer tegen zijn zin) was bijgenaamd „de Onomkoopbare"?

Als onze beginregel juist is, dan was Robespierre niet alleen een groot revolutionair leider en een nog groter regeerder (hij bestuurde Frankrijk in het meest kritieke jaar van de gehele Franse geschiedenis tot 1940), maar dan moet hij ook een politiek, dus een klasse of een deel daarvan belichaamd hebben.

En dat heeft hij gedaan. Robespierre is zijn gehele politieke loopbaan door de vertegenwoordiger bij uitstek geweest van de werkende burgerij, van dat deel der bevoking, dat later zou uitgroeien tot het proletariaat. Maar het bestond nog niet in de moderne zin tijdens de Franse Revolutie, omdat de grote industrie met zijn concentratie van de productie nog ontbrak. De industriële omwenteling, in Engeland begonnen, was bij het uitbreken van de grote omwenteling in Frankrijk daar nog niet doorgedrongen. Robespierre echter heeft de werkende mensen van zijn tijd en zijn land een stem en een vaste hand geschonken.

Op 6 mei 1758, juist tweehonderd jaar geleden, werd Maximilien Marie Isidore de Robespierre te Arras (Atrecht) in Noord-Frankrijk geboren. Zoon en kleinzoon van advocaten, zou hij ook zelf dit beroep kiezen, na een opleiding o.m. aan het collège Louis-le Grand te Parijs. Hij werd al jong een volgeling van Rousseau en is dat altijd gebleven. De grote baanbreker uit Genève werd voor de jonge Fransman wat Marx is geweest voor Lenin.

Als advocaat te Arras werd hij bekend door de verdediging van een man, die op zijn huis een bliksemafleider had (toen het laatste snufje en daarom gevaarlijk geacht), waarbij hij in het krijt trad voor de wetenschap. Hij gold verder als de advocaat van armen en verdrukten.

Intussen is het oude Frankrijk van de Lodewijks, het Ancien Régime, gaan wankelen: de steeds leeggeplunderde schatkist is niet meer te vullen. De Staten-Generaal, de vergadering van de drie oeroude standen, zullen als laatste redmiddel bijeenkomen. In Arras kiezen burgers tot één der vertegenwoordigers van de derde stand, d.w.z. van de niet-bevoorrechten, Maximiliaan Robespierre.

De Jacobijnen-club

Zo betreedt de 31-jarige advocaat het terrein van politiek en parlement voor niet langer dan de vijf jaar, die hij nog te leven had, maar wat voor jaren! Twee maanden na de opening te Versailles is er al geen sprake meer van een standenvergadering: de derde stand heeft zich uitgeroepen tot Nationale Vergadering, de Constituante, en maakt als parlement een grondwet, de eerste, voor het gehele Franse volk. Terwijl de afgevaardigden te Versailles beraadslagen, valt te Parijs op 14 juli 1789 de Bastille, het symbool van de koninklijke willekeur.

Al dadelijk, wanneer het Parijse volk te Versailles verschijnt, noemt Robespierre dit „de rebellen, die ons redden". Hij treedt op voor algemeen kiesrecht, tegen de doodstraf, hij wil alle particulier eigendom terugbrengen tot het peil van de „gemiddelde burger". Een kleinburgerlijk ideaal dus. Als koning, regering en Constituante op initiatief van de marktvrouwen naar Parijs zijn verhuisd, (oktober 1789) is hij al leider van een „club" van afgevaardigden van de derde stand. Dit wordt de Jacobijnen-club (naar het klooster van de Jacobijnen of Dominicanen, waar zij vergaderden), het eerste voorbeeld, de grondvorm van een politieke partij, waarvan eerst alleen parlementsleden, later alle geïnteresseerden lid konden zijn en die in de jaren van grote spanning vaak de rol van stoottroep heeft gespeeld.

Beziet men de voorstellen, die Robespierre in 1790/'91 gedaan heeft, dan blijken die nu nog steeds vooruitstrevend te zijn: algemeen kiesrecht (voor mannen), vrijheid van drukpers, gratis, verplicht onderwijs, afschaffing van de doodstraf. Het merkwaardigst is nog zijn sociaal program: progressieve inkomstenbelasting, successierechten, ouderdomsuitkering en zelfs het recht op arbeid met als aanvulling steun in geval van werkloosheid. Zelfs het betrekkelijke van de leuzen der burgerlijke revolutie: vrijheid en gelijkheid, schijnt hij te hebben ingezien. Zo schreef hij: „De onrechtvaardige verdeling van de rijkdom vormt de grondslag voor de politieke ongelijkheid en de vernietiging van de vrijheid".

Van Robespierre's onkreukbaarheid, zij het niet van praktische zin, getuigde het door hem geïnspireerde besluit, dat leden van de Constituante in de nieuw te kiezen vergadering geen zitting mochten nemen. Het is een van de weinige malen, dat hij zich gedroeg als de doctrinair, waarvoor hij zo vaak is uitgekreten, terwijl hij in feite steeds handelde naar zijn scherp en fijn uitgebalanceerd politiek inzicht.

Van herfst 1791 tot herfst 1792 heeft Robespierre zich, wij zouden zeggen met interne politieke activiteit bezig gehouden, d.w.z. binnen de Jacobijnenclub, die enorm was gegroeid, vooral door de toevloed van hen, die als gevolg van de nieuwe grondwet wat te verliezen hadden.

Oorlog en vrijheid

Bijzonder belangrijk was Robespierre's standpunt ten aanzien van een oorlog. Een deel van de toen politiek georganiseerden, de Girondijnen, meenden, dat de nieuwe parlementaire instellingen, de burger-

rechten en overige verworvenheden van de revolutie door een oorlog in andere landen moesten worden verbreid. Onvermoeid heeft Robespierre deze opvatting bestreden. „Zou het niet verstandiger zijn de binnenlandse vijand te verslaan, voordat men ging denken over een oorlog tegen de buitenlandse?" vroeg hij. En hij waarschuwde, dat oorlog slechts despotisme voortbracht, wijzend op voorbeelden als Caesar en Cromwell, beiden langs militaire weg tot alleenheerschappij gekomen.

„Niemand is gesteld op gewapende zendelingen", zegt hij in een rede tegen de Girondijnen en „vrijheid te willen brengen aan anderen voordat men die zelf geheel veroverd heeft, betekent de slavernij te bestendigen, zowel voor zichzelf als voor de rest van de mensheid". Maar deze wijze woorden hebben niet mogen baten: de Girondijnen (zo geheten naar de Gironde, de riviermond bij Bordeaux, waar enkele leiders vandaan kwamen) kregen hun zin. Hun ministers verklaarden de oorlog aan de overigens al dreigende coalitie der mogendheden en dit droeg bij tot hun ondergang.

Jaurès, de grote socialistische leider, die een uitvoerige geschiedenis van de Franse revolutie heeft geschreven, karakteriseert de Girondijnen als voorstanders van onbeperkte vrijheid van handel en bedrijf, als voorlopers van de 19e eeuwse liberalen dus.

Robespierre en de zijnen wilden in het belang van de arbeidenden vrijheid van bedrijf en eigendom beperken. „Uw program," zo richtte hij zich tot de Girondijnen, „bestaat uit volkomen vrijheid van handel en uit bajonetten om aan de verlangens van het volk te voldoen en om zijn honger te stillen." Hij bedoelde met dat laatste denkelijk zowel gewapend optreden naar buiten, dus oorlog, als naar binnen: inderdaad hebben de gezeten burgers een groot deel van Frankrijk tegen de revolutionaire regering op de been gebracht.

Robespierre stelde zich als doel de democratische republiek onder leiding van het volk, de handwerkers, en met steun van de boeren die door de revolutie land hadden kunnen verwerven en van de herendiensten waren bevrijd. Hij moet dit doel steeds voor ogen hebben gehad en ernaar hebben vastgehouden, ook toen het land invallen te verduren kreeg en van binnenuit werd ondermijnd.

Men dient dit voorop te stellen om te begrijpen, hoe de man, die een werkzaam aandeel had bij het opstellen van Frankrijks eerste grondwet, die tegen het gebruik van geweld en een vurig aanhanger van Rousseau was, een reeks noodmaatregelen en een schrikbewind heeft kunnen aanvaarden. Robespierre was niet alleen een pleitbezorger voor democratie en sociale voorzieningen, hij was een revolutionair staatsman. Hij ontplooide zich als zodanig na de val van de koning, toen hij hij in de met algemeen kiesrecht tot stand gekomen nieuwe nationale vergadering de Conventie, werd gekozen. Aan de opstand van 10 augustus 1792, waardoor de koning van het toneel verdween, heeft Robespierre niet actief deelgenomen, maar weldra werd hij een invloedrijk lid van de revolutionaire gemeenteraad, die nog zoveel van zich zou doen spreken.

Dan begint de grote politieke strijd, die de Revolutie tot zulk een boeiend en waarschuwend voorbeeld heeft gemaakt. De eerste taak van de Franse republiek (op 22 september 1792 uitgeroepen) was te beslissen over het lot van Lodewijk XVI. Dit was een zeer gevoelig punt: in

duizend jaar koningschap was de persoon van de vorst met een soort waas van heilige onaantastbaarheid omhuld. Robespierre stelde Lodewijks zaak als een politieke kwestie: volgens de grondwet was er immers geen proces tegen de koning mogelijk. De Conventie besloot echter hem te berechten. Toen sprak Robespierre:

„Ik ben onverbiddelijk tegenover onderdrukkers, omdat ik medelijden heb met de onderdrukten. Hetzelfde gevoel, dat mij gedwongen heeft om in de Constituante voor de afschaffing van de doodstraf te pleiten, dwingt mij vandaag om te eisen, dat deze nu op de onderdrukker van mijn vaderland wordt toegepast en in zijn persoon op het koningschap zelf. Ik stem voor de dood."

Zoals bekend, werd Lodewijk in januari 1793 onthoofd, later in dat jaar gevolgd door zijn vrouw, de Oostenrijkse prinses Marie-Antoinette.

De strijd met de Girondijnen

In het najaar van 1792 ontbrandt de strijd tussen Jacobijnen en Girondijnen, die in de zomer van 1793 zijn hoogtepunt bereikt.

Moderne onderzoekers leggen er de nadruk op, hoezeer die worsteling een klassenstrijd geweest is. De heftige geschillen kwamen voort uit de hardnekkige verdediging van de belangen der bourgeoisie door de Girondijnen, d.w.z. van het privaatbezit in de ruimste zin. De Girondijnen verzetten zich b.v. tegen de verkoop van de goederen der uitgeweken (en vaak tegen Frankrijk vechtende) royalistische, adellijken, al had de staat toen nauwelijks andere inkomsten. Zij trachtten de invloed van de kleine burgerij te weren. Zij verzetten zich tegen een (door Robespierre verdedigde) vergoeding voor de Nationale Garde, waardoor arme burgerwachters voor loonderving werden schadeloos gesteld.

Het conflict liep uit op de arrestatie van 29 Girondijnen-leiders, allen leden der Conventie, door een groep onder leiding van Robespierre en met steun van het Parijse volk en de Nationale Garde (juni 1793).

In oktober stierven deze merendeels zeer begaafde, jonge mensen na een kort proces onder de guillotine. „De revolutionairen sloegen toe om niet geslagen te worden," merkt een der beste kenners van het tijdvak op.

Van begin juni 1793 tot zijn dood (28 juli '94) was Robespierre de machtige man, die feitelijk, zonder enige officiële functie of titel Frankrijk regeerde en redde. In zijn bewaard gebleven aantekenboekje uit die tijd lezen wij:

„... er zijn republikeinse ministers, republikeinse kranten, republikeinse afgevaardigden en een republikeinse regering nodig. De binnenlandse gevaren komen van de bourgeois, om de bourgeois te overwinnen moeten wij het volk aaneenscharen... De huidige opstand moet voortduren tot de maatregelen, nodig om de republiek te redden, genomen zijn."

De uitvoerende macht berustte bij het Comité de Salut Public, het Comité van Openbaar Welzijn, waarvan Robespierre een jaar lang de ziel is geweest. Men kan zeggen, dat het een „nood-dictatuur" heeft uitgeoefend. Oorlog (de republiek bezat echter niet eens een leger!), contra-revolutionaire opstanden, dreigende hongersnood, intriges over en weer vroegen wel bijzondere maatregelen. En zij kwamen, de levée

en masse, het eerste volksleger sinds de Oudheid en staats-voedselvoorraden. Men kan het alweer in Robespierre's zakboekje lezen: „levensmiddelen en volkswetten."

De laatste werden neergelegd in de nieuwe, nu republikeinse grondwet „van het jaar II" (1793). Deze legt voor het eerst in de geschiedenis, de staat als „heilige plicht" op loonarbeiders zonder werk een uitkering te verstrekken. Toegepast is dit niet: de grondwet zou tegelijk met de vrede ingaan — maar de vrede kwam pas na jaren toen de machtige revolutionaire stroom allang was afgedamd. Het leert ons echter, dat Robespierre, in tegenstelling tot andere voormannen uit die tijd, nooit van zijn doel heeft afgezien.

De terreur

Wat wel in praktijk werd gebracht is de wet op de verdachten. Eind '93 stond de Terreur op de dagorde.

De linkervleugel, gedwongen tot „oorlog tot het uiterste", werd vanzelf tot deze maatregel geleid. Eveneens bleek een wet op het maximum nodig: voor prijzen zowel als lonen werd een plafond vastgesteld.

Wel was er voor de lonen iets meer speelruimte, maar wat te voorzien was gebeurde: de wet op de prijzen werd ontdoken, die op de lonen niet.

„Men moet de tirannen onderdrukken," verklaarde St.-Just, een van Robespierre's medestanders. De tirannen van hun kant waren overigens dezelfde mening toegedaan — andersom dan en zij hebben dit ook wel bewezen. Een aantal afgezanten van de Conventie naar de weerspannige steden heeft weliswaar door sadistisch optreden de eer van de Revolutie bevlekt, maar het totaal van hun slachtoffers en van de Parijse rechtbank kan in de verte niet wedijveren met die van de z.g. „witte Terreur", die zich wat later tegen de Jacobijnen richtte.

Om maar niet te spreken van de slachtingen door Napoleon onder zijn „geliefde Fransen" aangericht. Robespierre heeft de ergste koppensnellers (die tevens onbetrouwbaar bleken) trachten te remmen, of te ontslaan, maar zonder succes.

Dit leidde tot botsingen met de linkervleugel van de Jacobijnen, de „dollemannen", die steeds meer koppen eisten. Daarna tot het conflict met de „verzoenlijken" aan wier hoofd Danton stond, de grote volksleider, de held van een reeks opstanden — maar een erkend corrupte figuur. Anders dan zijn rivaal hield hij zich bij de welgestelde burgerij, waar inderdaad wat te halen was. Dollen en verzoenlijken verloren hun leiders onder de guillotine.

Twee zaken verduidelijken voor ons de reële betekenis van deze fracties. De eerste is de strijd om de godsdienst. De Katholieke kerk was van haar rijke inkomsten en grote macht beroofd; onder een deel der Jacobijnen bestond een atheïstische stroming, die merkwaardig genoeg een „dienst der Rede" instelde. Robespierre echter vond godloosheid iets voor de rijken. Het volk, meende hij, had geloof nodig. Zijn opvatting, dat men door anti-godsdienstige actie de vele gelovigen, vooral op het platteland, in het harnas zou jagen, was ongetwijfeld gezond. Men stond immers toch al op gespannen voet met de officiële kerk. Zelf huldigde Robespierre, in navolging van Roussau, een niet-

dogmatisch geloof in een „Opperwezen". Zijn behandeling van de godsdienstzaken toont de Jacobijnleider veel meer als een beleidvol politicus dan als de fanatieke dweper, die zijn vijanden van hem gemaakt hebben.

Het andere punt is de verzachting van de Terreur, waar de Toegeeflijken op aandrongen, niet in de laatste plaats, zoals later bekend werd, omdat velen van hen zelf niet brandschoon waren. Voor Robespierre en zijn vrienden was het schrikbewind niet slechts nodig om de oorlog tegen de verbonden legers tot een goed einde te brengen — zonder verovering — maar ook als steun voor de „geleide economie" en zolang de republiek niet stevig was gegrondvest.

Die republiek wilden de consequente Jacobijnen schragen door een betere verdeling, (niet afschaffing) van de eigendom. Zij wilden de goederen van de ± 300.000 royalistische verdachten, die toen gevangen zaten, in beslag nemen en verdelen onder arme republikeinen. De uitgestrekte bezittingen van de kerk en de geëmigreerde adel, die al eerder waren verkocht, waren uiteraard aan de kapitaalkrachtigen, dus de rijke burgers, ten goede gekomen. Om het land enz. van de verdachten te kunnen konfiskeren moest er veel en snel berecht worden: zo kwam het tot de beruchte wet van Prairial, waarbij de procedure sterk werd verkort en de verdediging wegviel. Hiertegen keerden zich tal van revolutionairen. De werkende bevolking steunde Robespierre wel, maar was niet te spreken over het maximumloon — dat men naderhand tevergeefs terugwenste!

De Jacobijnse vonk gloeit door

In elk geval hebben de mannen, die het complot tegen de Onomkoopbare smeedden zich al gauw ontpopt als weinig aanbevelenswaardig en voor elk goed bod te koop, terwijl een kleine groep van de nobelste figuren uit die dagen hun leidsman trouw bleef. Toen de oorlog, dank zij diens bezieling en het energieke ingrijpen van St.-Just en Carnot, voor de Fransen succesvol verliep, had het schrikbewind zichzelf overbodig gemaakt. De beschuldigingen richtten zich nu tegen Robespierre, maar deze vond, dat hij er was „om de misdaad te bestrijden en niet om die te regeren" en ging onbuigzaam voort.

Democraat naar opvatting was Ropespierre naar zijn karakter en optreden vaak autoritair. Als politicus heeft hij grote soepelheid betoond, maar zijn collega's in het Comité de Salut Public bejegende hij juist in zijn laatste dagen met een starheid, die hem noodlottig werd.

Hem werd verweten, dat hij naar een persoonlijke dictatuur streefde en ook zijn bewonderaars hebben dit wel aangenomen. Maar zijn aarzeling om op het eind de Nationale Garde, dus de gewapende macht van het Parijse volk, dat aan zijn zijde stond, te hulp te roepen tegen de Conventie spreekt daartegen. Waarschijnlijk wilde hij toen hijzelf en zijn ideaal — bedreigd werd niet doen, wat hij gedaan had toen zijn land in gevaar verkeerde.

De ratten der revolutie, zoals Fouché, beten toe. De valbijl, waarmee Robespierre, Couthon en St.-Just de weg naar een rechtvaardiger samenleving wilden banen, sloeg op hen neer en versperde die weg voor lange tijd. Dat was de 9de Thermidor (27 juli 1794). De dijk tegen

de revolutionaire branding was gesloten, het getij daalde. Weldra kwam de tegenstroom opzetten.

Bij de „vierde stand" bleef de Jacobijnse vonk nagloeien. De Parijse werkers bleven om de grondwet van 1793 roepen, in '95 zetten aanhangers van Robespierre de samenzwering der „Gelijken", radicaler soms dan hijzelf, op touw. Dan komt er een periode van zwijgen en verguizing. Maar in 1848 drijven zijn beginselen weer boven, in de Commune van 1871 zitten weer zijn aanhangers, die ze trachten te verwezenlijken.

In het voetspoor van de revolutionaire arbeidersbeweging hebben meer en meer geschiedschrijvers zijn verdiensten en betekenis erkend.

Men onderzocht de beperkingen en belemmeringen, die hij ondervond en wat hij desondanks heeft gepresteerd. Latere revoluties ontmoetten veelal soortgelijke moeilijkheden, als waaraan hij bezweek, tot pas de Russische van oktober 1917 deze wist te overwinnen.

Weinig staatslieden uit het verleden verdienen zozeer te worden herdacht door de communisten, de voorhoede in onze tijd, zoals Robespierre en de Jacobijnen in de hunne.

C. KLAPHEK

Algemene wetmatigheden en bijzonderheden bij de socialistische opbouw (II)

Het socialisme is, zoals het marxisme-leninisme leert, een economisch stelsel, dat zowel de stad als het platteland omvat. Een onscheidbaar element van de socialistische opbouw is het tot stand brengen van productie-coöperaties van boerenbedrijven. Een tegengesteld standpunt wordt ingenomen door T. Kovalik in het artikel „Over socialisme zonder mystiek" [1]) Hij construeert „nieuwe" formules voor het socialisme in de overgangsperiode. Uit welke „bron" put deze auteur voor zijn kenschetsing van het socialisme?. De schrijver zegt zich te laten leiden door de definitie van het socialisme, gegeven door .... de verwoede verdediger van het kapitalistische stelsel Schumpeter . Wat zijn de conclusies van Kovalik? Er kunnen en zullen, volgens hem, „verschillende soorten socialisme" bestaan, „armoedig en rijk", „rechtvaardig en minder rechtvaardig", „democratisch en minder democratisch", enz., enz. Geheel volgens Schumpeter .... Maar zien we verder. De schrijver beeldt het socialisme uit als een stelsel, waarin „naast de socialistische sector een sector van het kleine warenproducerende bedrijf en nog overblijfselen van het kapitalisme bestaan." Het is, zo beweert hij, in het geheel niet de taak van de overgangsperiode om zowel in de stad als op het platteland het privé-bezit van de productiemiddelen te vervangen door de maatschappelijke socialistische eigendom. T. Kovalik is van mening, dat deze taak bestaat uit het waarborgen van de overheersende betekenis van de socialistische sector in het land en het wegnemen van de economische en politieke grondslagen van de heerschappij der bourgeoisie. Hij schildert het socialisme als een veelsoortige, in het wezen der zaak, „gemengde" economie met overblijfselen van het kapitalisme, met een privé-sector op het platteland en tracht zo het onverenigbare te verenigen; hij ontkent daardoor het tegengestelde karakter van het socialistische en het privé-bezit. Zijn „socialisme" is niet reëel, omdat het gebaseerd is op twee tegenstrijdige grondslagen: enerzijds de socialistische industrie en de planmatigheid in de stad en anderzijds de in privé-bezit zijnde landbouw de spontaniteit van de markt, het voortdurende spontane ontstaan van het kapitalisme op het platteland.

Geleid door dit nieuw gevonden „criterium" van het socialisme doet T. Kovalik een nieuwe ontdekking. Het blijkt, dat in Polen het socialisme reeds lang is opgebouwd. Hij schrijft: „Op de vraag over ons land: is „dit" al socialisme, — antwoord ik: ja, het is er reeds enkele jaren". Als men geleid wordt door het „criterium" van de schrijver, dan komt men tot de conclusie, dat reeds een tiental jaren geleden, toen de belangrijkste productiemiddelen overgingen in de handen van de volksdemocratische staat, in Polen het socialisme werd gevestigd. De productie-coöperaties zijn op het Poolse platteland slechts een klein eilandje temidden van het overheersende privè-bedrijf. Maar welke betekenis heeft dit, als uitgegaan wordt van de definitie van het socialisme, zoals de auteur deze geeft! T. Kovalik schrijft: „Wie weet

[1]) „Zjice Gospodarce", nr. 31, 1957.

hoe groot de stabiliteit is van het kleine boerenbedrijf. Misschien zullen enkele delen ervan eeuwig willen blijven bestaan." En hij trekt de conclusie, dat, omdat in Polen het socialisme is bereikt, „het goed zal zijn een eind te maken aan de voortdurende mobilisatie van de massa's voor de verwezenlijking van de overgang naar het socialisme, enz."

Dat is de opvatting van T. Kovalik. Geleid door het leninistische coöperatieplan dat gegrondvest is op het bondgenootschap van de arbeiderklasse en de werkende boeren, met de arbeidersklasse in de leidende rol, gaan de socialistische landen echter voort op de weg van de geleidelijke socialistische vermaatschappelijking van de landbouw.

Een redenering, als gegeven in het artikel van T. Kovalik, laat echter de noodzaak zien om systematisch critiek te leveren op nog in omloop zijnde „theorieën", volgens welke het socialisme alleen in de stad moet worden opgebouwd, op de theorie van de „stabiliteit van het kleine boerenbedrijf", op de opvatting die de differentiatie van de boerenbedrijven ontkent en in wezen wedt op de kapitalistische ontwikkeling van het platteland enz. De vrijwilligheid van het intreden in de coöperaties, zowel als het geleidelijke karakter met overgang van lagere vormen naar hogere, zijn gevestigde leninistische principes. Het kunstmatig forceren van het coöperatie-proces veroorzaakt schade. Maar volledig verkeerd is tezelfdertijd de stelling, die het vrijwillige karakter van het deelnemen aan de coöperatie gelijk stelt aan spontaniteit, volgens het principe: er bestaan privé-bedrijven en coöperatieve bedrijven, laat ze concurreren, laat de markt beslissen wie de ander zal verdringen. Succes is voor de in coöperaties aaneengesloten boeren onmogelijk zonder leiding en hulp, — van economische, politieke, culturele en organisatorische aard —, van de zijde der socialistische staat, zonder consequente verwerkelijking van de leninistische stelling dat ieder maatschappelijk stelsel slechts ontstaat bij financiële ondersteuning door een bepaalde klasse.

Ofschoon de belangrijkste principes van de coöperatieve aaneensluiting van de boerenbedrijven hetzelfde zijn, hebben de bijzondere economische en politieke omstandigheden in de volksdemocratische landen andere concrete vormen van de socialistische vermaatschappelijking van de landbouw teweeg gebracht als in de USSR. Dit is o.a. verbonden met het vraagstuk van de nationalisatie van de grond. In de Sowjet-Unie werd de nationalisatie van alle grond bepaald door de bijzonderheden van de klassenverhoudingen in Rusland, waar het privé-bezit van de grond van de zijde der boeren een geringe omvang had. In de volksdemocratische landen was het handhaven van het privé-bezit van de grond van de boeren ten volle gewettigd. Dit moest van invloed zijn op het proces van de coöperatieve aaneensluiting van de boerenbedrijven; in het bijzonder uitte zich dit in de grote verbreiding van overgangsvormen. Vele factoren bepalen het verschil in de vormen van de productiecoöperaties in de volksdemocratische landen (verschillen in het peil van de vermaatschappelijking van de productiemiddelen, van het grondgebruik, van het gezamenlijk werken, in de vormen van de verdeling van de inkomsten, enz.). Deze factoren zijn o.a. de vormen van het bezit en het gebruik van de grond voor de revolutie en na het doorvoeren van agrarische hervormingen, de sociale structuur van de bedrijven en de graad van differentiatie van de boerenstand, de structuur en het ontwikkelingspeil van de landbouw-

productie enz. Met al deze bijzonderheden dient bij de aaneensluiting in productie-coöperaties ernstig rekening gehouden te worden. De coöperatieve aaneensluiting van de boerenbedrijven in China en in andere volksdemocratische landen is als gevolg van andere omstandigheden van de klassenstrijd niet gepaard met een dergelijke onteigening van de koelakken, als in de Sowjet-Unie heeft plaats gehad. Ten aanzien van hun opname in de productie-coöperaties wordt een gedifferentieerde benadering toegepast.

Er zijn aanzienlijke verschillen in het tempo en het peil van de coöperatieve aaneensluiting van de landbouw in de verschillende socialistische landen. De grootste omvang heeft de coöperatieve aaneensluiting van de boeren in de Chinese Volksrepubliek, waar dit proces in hoofdzaak is voltooid (97 % van de boerenbedrijven is in coöperaties verenigd), daarna komen de Koreaanse Volksdemocratische Republiek (95 % van de bedrijven), Bulgarije (de socialistische sector omvat 90 % van het bebouwde landbouw-areaal) en Tsjechoslowakije (64 % van de landbouwgrond behoort tot de socialistische sector). Anderzijds zijn er landen, waar het soortelijk gewicht van de socialistische sector (waaronder de productie-coöperaties) in de landbouw veel geringer is. Dit wordt bepaald door de bijzonderheden in de economische en politieke voorwaarden in elk land.

In welk verband staat de graad van de coöperatieve aaneensluiting van de boerenbedrijven tot het peil van de industriële ontwikkeling en de mechanisatie in de landbouw in een gegeven land? De feiten wijzen uit, dat er geen evenredig of omgekeerd evenredig verband is. Het is niet juist, dat naarmate een land in industrieel opzicht relatief minder ontwikkeld is, het peil van de socialistische vermaatschappelijking van de landbouw hoger, of omgekeerd, lager zou zijn. Natuurlijk, de socialistische industrialisatie en de technische heruitrusting van de landbouw zijn van grote betekenis voor de ontwikkeling en de versterking van de productie-coöperaties op het platteland. Alleen op grondslag van een hoge techniek kan het voordeel van het coöperatieve stelsel in het dorp volledig worden gerealiseerd. Maar het zou verkeerd zijn te denken, dat zonder voorafgaande verwezenlijking van de technische reconstructie in de landbouw de vereniging van de boeren in productie-coöperaties onmogelijk zou zijn. Een dergelijke schematische voorstelling van de verhoudingen tussen productie-krachten en productie-verhoudingen, die nogal verbreid is, is een door het leven weerlegd dogma.

De ervaring van de Chinese Volksrepubliek bewijst, dat onder bepaalde omstandigheden het tot stand brengen van productie-coöperaties van de boeren ook verwezenlijkt kan worden bij een betrekkelijk laag peil van mechanisatie in de landbouw. De aaneensluiting van de boeren in productie-coöperaties kan niet kunstmatig worden tegengehouden tot de industrialisatie is voltooid. China is bij de aaneensluiting van de boeren in productie-coöperaties verder dan een reeks Europese volksdemocratische landen, hoewel in de landbouw van deze landen naar verhouding meer machines worden gebruikt. Dank zij het bestaan van een hoog-geïndustrialiseerde mogendheid als de USSR en van een machtig socialistisch werelddeel is onder de bijzondere verhoudingen van China de overwinning van de socialistische eigendom in de gehele economie (daarbij inbegrepen het platteland) mogelijk ge-

worden nog voor de verwezenlijking van de industrialisatie van het land. De verandering van China in een industrieel land, die van reusachtige betekenis is voor de socialistische opbouw, zal ook voortgaan na de overwinning van de socialistische productieverhoudingen. Zoals het blad „Zjenminzjibao" (1 jan. '58) opmerkte, zal nadat de socialistische productie-verhoudingen een dienovereenkomstige materieeltechnische basis hebben gekregen, de socialistische maatschappij in hoofdzaak zijn opgebouwd. Dan is het bestaan van de socialistische produktiewijze als eenheid van productie-verhoudingen en productiekrachten gewaarborgd. Een noodzakelijke voorwaarde hiertoe is de industrialisatie van het land, die in de komende 10—15 jaar de grondslag voor een moderne industrie en een moderne landbouw in China zal scheppen.

Natuurlijk kon er onder de verhoudingen in de USSR geen sprake zijn van een volgorde als nu in China wordt toegepast bij de verwezenlijking van collectivisatie en industrialisatie. Op grondslag van de industrialisatie werd de socialistische omvorming van de productieverhoudingen verwezenlijkt. Maar opgemerkt dient te worden, dat ook voor de overgangsperiode in de USSR het schabloon-achtige schema, volgens welk eerst de industrialisatie zou moeten zijn voltooid en pas daarna de collectivisatie van de landbouw zou kunnen beginnen, niet opgaat. In werkelijkheid ging de Sowjet-Unie eerst tot industrialisatie over, daarna begon de massale collectivisatie die tegelijkertijd verliep met de verdere industrialisatie. De kolchozen in de USSR waren in het begin in de meeste gevallen nog zwak uitgerust met de noodzakelijke machines en pas later werden zij voorzien van de moderne machinale techniek.

De socialistische vermaatschappelijking van de productie is onverbrekelijk verbonden met het tot stand brengen van de materieeltechnische basis van het socialisme, met de ontwikkeling van de productiekrachten, met de socialistische industrialisatie. De grote voordelen van het socialistische wereldstelsel komen tot uitdrukking in het hoge ontwikkelingstempo van de industrie in de socialistische landen. In 1957 was de industrie-productie in de socialistische landen 4,5-maal zo groot als voor de oorlog. In vergelijking met het vooroorlogse peil (1936—'39) was de industriële productie in 1957 in Polen 5,8 maal zo hoog, in Tsjechoslowakije 3 maal, in de DDR 2,4 maal, in Roemenië 3,3 maal (in 1956), in Bulgarije 7 maal, in Albanië 14 maal en in Joegoslavië 3 maal. In vergelijking met 1949 was de industrieproductie in de Chinese Volksrepubliek in 1957 5,6 maal zo groot, in de Koreaanse Volksdemocratische Republiek ongeveer 2.8 maal, in de Mongoolse Volksrepubliek was ze in 1957 4,9 maal zo groot als in 1940. De productie in de Democratische Republiek Viet-Nam is vele malen groter geworden.

De industrialisatie heeft een reeks kenmerken, die alle landen die het socialisme opbouwen, gemeen hebben. Dergelijke gemeenschappelijke kenmerken zijn de socialistische inhoud van de industrialisatie, haar planmatig karakter, haar hoge tempo, het gebruik maken van de voordelen van het socialisme, de ontwikkeling van de socialistische wedijver enz. Tezelfdertijd heeft de industrialisatie in de verschillende

landen bijzondere kenmerken, die verbonden zijn met de economische, politieke en geografische omstandigheden in ieder land, het peil van de ontwikkeling der productie, van de techniek en de wetenschap, het beschikken over gekwalificeerde kaders enz. De concrete vormen en het tempo van de industrialisatie in de volksdemocratische landen onderscheiden zich in menig opzicht van de vorm en het tempo van de socialistische industrialisatie van de USSR, destijds het enige socialistische land, dat genoopt was in een zeer korte periode een eerste-klas industrie op te bouwen, in staat om de economie van al het noodzakelijke te voorzien. Zowel de internationale als de binnenlandse omstandigheden eisten een zeer ingespannen tempo van de industrialisatie en hoge accumulatie-normen. De historische ervaring liet zien, dat juist de industrialisatie in zo'n tempo het de Sowjet-Unie mogelijk maakte in de tweede wereldoorlog de overwinning te behalen, die reusachtige internationale gevolgen had.

De volksdemocratische landen bevinden zich in een andere, veel gunstiger toestand: elk van hen maakt gebruik van de economische en wetenschappelijk-technische hulp van de USSR en het hele socialistische kamp, waarbij groot economisch voordeel wordt verkregen uit de internationale socialistische arbeidsdeling. De volksdemocratische landen behoeven daarom hun industrie niet in zo'n gespannen tempo te ontwikkelen, als indertijd de Sowjet-Unie, en zich ook niet de taak te stellen alle soorten producten voort te brengen (alleen China heeft de taak een geheel stelsel van industrietakken te scheppen). Elk land kreeg de mogelijkheid die takken van de industrie te ontwikkelen, waarvoor de gunstigste economische en natuurlijke voorwaarden bestaan, en kon in grotere mate dan dit in de jaren van de industrialisatie in de USSR mogelijk was, rekening houden met het economische effect van het gebruik van levende en in productiemiddelen belichaamde arbeid. Een tijd lang werden in enkele volksdemocratische landen in zekere mate de concrete vormen en het tempo van de industrialisatie in de USSR op mechanische wijze gecopieerd; dit was foutief en berokkende schade. De gunstiger omstandigheden, die nu bestaan, geven de volksdemocratische landen de gelegenheid om naar verhouding minder te accumuleren dan door de concrete voorwaarden in de USSR werd vereist. De accumulatie-voet moet echter hoog genoeg zijn om het noodzakelijke tempo van de reproductie op grotere schaal en de technische vooruitgang te waarborgen. Dit vereist, dat de productiviteit van de arbeid in de industrie naar verhouding sneller stijgt dan het arbeidsloon.

Voor de socialistische landen is het noodzakelijk, dat de productie van productiemiddelen sneller stijgt dan de productie als geheel. Dit betekent in het geheel niet, dat er in elk land zo'n aanzienlijk verschil behoeft te zijn in het ontwikkelingstempo van de zware en de lichte industrie als waartoe de Sowjet-Unie in de jaren van de industrialisatie verplicht was. Het is nodig in ieder land anders op te treden ten aanzien van de structuur van de maatschappelijke productie en de ontwikkeling van deze of gene industrietak in overeenstemming met de economische mogelijkheden van het gegeven land. Het verschil in het peil van industriële ontwikkeling in de socialistische landen wordt geringer. Maar het is in het geheel niet vereist, dat het gewicht van de zware industrie of van de industrie in haar geheel in alle socialistische

landen ongeveer gelijk is. Er zijn gevallen, dat landen, die naar verhouding kleine hulpbronnen tot hun beschikking hebben, de industrialisatie niet kunnen beginnen met de ontwikkeling van de zware industrie en dat hun economische ontwikkeling enige tijd moet steunen op de zware industrie van andere socialistische landen. Het scheppen van een moderne productie-basis blijft echter noodzakelijk voor de opbouw van de socialistische maatschappij in elk land.

De opbouw van het socialisme in elk land eist de verwezenlijking van het leninistische principe van het democratisch centralisme in de leiding van de economie, dat bepaald wordt door de aard van het socialistische stelsel. De ontwikkeling van de economie van ieder socialistisch land is ondenkbaar zonder een gecentraliseerde planning van de economie door de staat. Dit wordt economisch vereist door de aard van de socialistische eigendom en door de bijzonderheden van het ontstaan en de ontwikkeling van de socialistische economie. Als economische grondslag van de gecentraliseerde planning dient de algemene volks- of staatseigendom, waarvan de overheersende en leidende rol een objectieve noodzakelijkheid is voor de socialistische opbouw. Dit eist daarmee overeenkomende verhoudingen tussen de staat in zijn geheel en zijn bedrijven.

Kameraad Gomulka critiseerde in zijn rede op de Xde zitting van het Centraal Comité van de Poolse Verenigde Arbeiderspartij (mei 1957) de opvatting, volgens welke „de prijzen van de waren, die worden voortgebracht door de verschillende bedrijven, spontaan door de markt, op grondslag van de wet van vraag en aanbod zouden worden bepaald. Iedere fabriek zou de aard van zijn productie zelfstandig, onafhankelijk van andere bedrijven kunnen bepalen. Kapitaalsbeleggingen zouden zo worden voorgeschreven door de markt, echter met een slechter effect dan bij het kapitalisme ..." Hij onderstreepte, dat in dit geval alle wetten die de kapitalistische economie bepalen in volle omvang zouden werken, echter met slechtere gevolgen, en wees er op dat volgens deze opvatting „in de economie de gecentraliseerde planning en leiding, die de hoofdkenmerken van het socialisme zijn, zouden worden weggenomen".

De gecentraliseerde planning moet gecombineerd worden met de ontwikkeling en het initiatief van de plaatselijke organen en de ondernemingen, van alle werkers, waarbij de massa steeds meer in de leiding van de economie moet worden betrokken. Dit is onverbrekelijk verbonden met de uitbreiding van de socialistische democratie. Het peil van de centralisatie in de planning en de leiding van de economie in de overgangsperiode hangt in veel opzichten af van de concrete economische en politieke omstandigheden waarin de socialistische opbouw in het betreffende land plaats heeft. De omstandigheden, waarin op het ogenblik de overgang naar het socialisme in de volksdemocratische landen wordt verwezenlijkt, vooral het bestaan van het socialistische kamp, maken het mogelijk in een reeks gevallen op te treden zonder een dergelijke graad van centralisatie van de leiding van het economische leven, die in verband met een reeks bijzondere voorwaarden, noodzakelijk was in de overgangsperiode in de USSR. In de laatste tijd wordt in alle volksdemocratische landen de economische rol van de

plaatselijke organen vergroot; er heeft een zekere uitbreiding plaats van de operatieve zelfstandigheid der ondernemingen en een verdere versterking van de deelneming van de massa aan de leiding van de economie. Op dit gebied is er echter nog veel te doen. De reorganisatie van de leiding van de economie geschiedt niet volgens schablone, er wordt rekening gehouden met de bijzonderheden van elk land (de economische toestand, de politieke omstandigheden, de structuur van de productie en de specialisatie ervan, de omvang van het grondgebied, de historische tradities enz.). In de volksdemocratische landen groeit de rol van de vakbondsorganisaties, van productie-beraadslagingen, van economische conferenties in de bedrijven; daarnaast zijn als een der vormen van een actiever deelnemen van de massa aan de leiding der bedrijven in Polen arbeidsraden en in Hongarije fabrieksraden gevormd.

De verwezenlijking van het principe van het democratisch centralisme in de leiding van de economie is nauw verbonden met de ontwikkeling van economische drijfveren. De opvatting van enkele economen in de D.D.R. b.v. van F. Behrens, die de gecentraliseerde planning stellen tegenover de economische wetten en materiële drijfveren en haar gelijkstelling met een droog administreren op economisch gebied, is volkomen verkeerd [3]). De gecentraliseerde planning is gebaseerd op de objectieve economische wetten, zij moet steunen op een alzijdig gebruik van economische drijfveren. Het is wetmatig voor elk land, dat het socialisme opbouwt, gebruik te maken van economische drijfveren voor de verhoging van de productie in het belang van de hele maatschappij en om het principe toe te passen van de materiële geïnteresseerdheid van iedere werker, van elk productie-collectief bij de verhoging van de arbeidsproductiviteit.

Het bestaan van het machtige kamp der socialistische landen en de economische samenwerking tussen hen scheppen voor de volksdemocratische landen gunstiger mogelijkheden voor het toepassen van economische drijfveren en het principe van de materiële geïnteresseerdheid, dan dit het geval was in de overgangsperiode in de USSR. Zij beschikken thans over naar verhouding grotere mogelijkheden om het consumptie-fonds te verhogen en dit heeft grote betekenis voor het op brede schaal toepassen van het principe van de materiële geïnteresseerdheid. Daarbij passen de volksdemocratische landen bij de economische opbouw in de overgangssperiode op scheppende wijze de ervaring toe, die de Sowjet-Unie heeft in het vervolmaken van de economische drijfveren in haar huidige, hoge stadium van de socialistische ontwikkeling.

De planmatige ontwikkeling van de economie, gericht op het opbouwen van het socialisme en de verhoging van het materiële en culturele levenspeil van de werkers, betekent dat gebruik gemaakt moet worden van de economische wetten van het socialisme.

De vorming van het socialistische kamp en de versterking van de economische samenwerking tussen de socialistische landen betekenen, dat de sfeer, waarbinnen de economische wetten van het socialisme kunnen worden gebruikt, aanzienlijk is uitgebreid. Deze wetten werken niet alleen binnen de grenzen van afzonderlijke landen, maar in het gehele stelsel van de socialistische economie. Dit is geen eenvoudige

[3]) Wirtschaftswissenschaft 1957, nr. 3.

kwantitatieve verandering, maar een belangrijke kwalitatieve sprong. Door het planmatig gebruik van de economische wetten binnen de gehele gemeenschap van socialistische landen worden de voordelen van de socialistische productiewijze in veel grotere mate benut.

Naarmate de internationale socialistische arbeidsdeling en de coöperatie tussen de socialistische landen zich uitbreiden, ontstaan er nieuwe mogelijkheden om de wet van de planmatige ontwikkeling van de volkshuishouding te gebruiken in het belang van de snelle verhoging van de productie en het verbruik in deze landen. Door de coördinatie van de plannen kan steeds meer rekening worden gehouden met de economische doelmatigheid van de uitbreiding van de een of andere industrietak in een socialistisch land. Onder deze omstandigheden kan de economische doelmatigheid niet alleen bezien worden in nationale maatstaven, maar ook uit het gezichtspunt van het gehele socialistische wereldstelsel. Dit vergroot met name de mogelijkheid om een rationeel gebruik te maken van de hulpbronnen van alle socialistische landen en dit betekent economische winst voor ieder land afzonderlijk en voor alle socialistische landen in hun geheel.

De inhoud van ons tijdperk, de overgang van het kapitalisme naar het socialisme, is begonnen met de Grote Socialistische Oktober-revolutie in Rusland. De scheppende toepassing van de door de practijk beproefde algemene wetmatigheden van de socialistische opbouw, die op verplichtende wijze eigen zijn aan de landen, die de socialistische weg betreden, en de toepassing van verschillende vormen en methoden van deze opbouw in verschillende landen is een collectieve bijdrage tot de marxistisch-leninistische theorie. De analyse en veralgemening van de veelzijdige practische ervaring bij de socialistische opbouw en de wederkerige uitwisseling van deze ervaring is van grote betekenis voor het bereiken van grotere successen en voor de verdere versterking van de eenheid van het socialistische wereldstelsel en voor zijn succesrijke wedijver van het kapitalistische wereldstelsel.

Dr. L. M. GATOWSKI

(Woprosi Ekonomiki, 1957, nr. 12).

Het eerste gedeelte van dit artikel werd gepubliceerd in het april nummer.

Onrust onder de Australische kolonisten

Nu zich in Indonesië de campagne voor de bevrijding van West-Irian steeds breder ontplooit, beginnen de Australische kolonialisten die het oostelijk deel van Nieuw-Guinea controleren, duidelijke tekenen van onrust te vertonen. De Australische kapitalisten vrezen, dat het teniet doen van de Nederlandse koloniale heerschappij over West-Irian een „ongewenste indruk" zal maken op de bevolking van oostelijk Nieuw-Guinea. Het is niet toevallig, dat er in de afgelopen tijd onderhandelingen zijn gevoerd tussen de vertegenwoordigers van de regeringen van Nederland en Australië over de toekomst van Nieuw-Guinea. In deze onderhandelingen heeft de Australische regering verklaard, Nederland in het vraagstuk West-Irian te ondersteunen.

Tezelfdertijd pogen bepaalde kringen in Australië de Australische koloniale politiek „die humaan is en in overeenstemming met de belangen van de inheemse bevolking" te stellen tegenover de koloniale politiek van andere imperialistische staten en te bewijzen, dat Australië een „moreel recht" heeft op het bestuur over het oostelijk deel van Nieuw-Guinea.

In dit verband is het in Sydney met medewerking van het Australische instituut voor internationale betrekkingen en het instituut voor de verhoudingen in het gebied van de Stille Oceaan uitgegeven boek van J. D. Legge „Australische koloniale politiek" *) van belang. Dit boek behandelt de politiek van Australië en de activiteit van het Australische koloniale bestuur op Nieuw-Guinea en vooral in de Australische kolonie Papoea. **) De Australische politiek in het mandaatgebied Nieuw-Guinea wordt alleen bezien sinds de administratieve vereniging van Papoea en Nieuw-Guinea na de tweede wereldoorlog.

In het boek wordt veel ruimte ingenomen door de geschiedenis van het vestigen van de Australische koloniale heerschappij over Papoea.

Legge schrijft, dat de belangrijkste reden, dat de Engelse (in 1884) en later (in 1906) de Australische controle over dit gebied werd tot stand gebracht, van strategische aard was: nl. het gevaar van een Duitse bezetting van Papoea. Hij onderstreept, dat voor Australië „Nieuw-Guinea ook nu hoofdzakelijk van strategische betekenis is, zoals dat ook in het verleden het geval was."

Zoals de schrijver erkent, berustte het Engelse koloniale bestuur dat streefde naar een „effectieve controle" over de inheemse stammen, in de eerste plaats op het gebruik van geweld. Hij geeft voorbeelden van het doden van Papoea's en van het verwoesten van hun dorpen door de Engelse politie en soldaten. Desniettemin beweert Legge, dat de Engelse en daarna de Australische politiek ten aanzien van de inheemse bevolking in Nieuw-Guinea hoofdzakelijk bestond uit het „handhaven van de orde" en „het beschermen van de Papoea's tegen Europeanen, die naar grond en arbeidskrachten zochten." Dit alles geschiedde dan onder de leuze van de „beschavingstaak" van Australië in Nieuw-Guinea.

De schrijver erkent, dat de economische ontwikkeling van het Australische deel van Nieuw-Guinea buitengewoon langzaam is. Hij verklaart dit vooral uit het gebrek aan kapitaal en aan de geringe belangstelling van de Australische zakenkringen voor dit gebied en ook aan het ontbreken van een „duidelijk geformuleerde koloniale politiek" in Australië.

*) J. D. Legge. Australian Colonial Policy. Angus and Robertson. Sydney, 1956.
**) „Australisch" Nieuw-Guinea bestaat uit de kolonie Papoea (het zuidoostelijke deel van het eiland) en het mandaatgebied Nieuw-Guinea, (het noordoostelijke deel, dat tot 1919 een Duitse kolonie was) die in administratief opzicht zijn verenigd.

In het boek wordt het op Australisch Nieuw-Guinea sinds 1950 officieel bestaande stelsel van dwangarbeid tamelijk uitvoerig behandeld. Legge onderwerpt enkele aspecten van dit stelsel aan critiek en geeft in het bijzonder toe, dat het sterftecijfer van de inheemse arbeiders op de Europese plantages hoog is. Hij schrijft, dat „vele ondernemers er de voorkeur aan geven hun arbeiders aan het werk te houden door middel van straffen, liever dan hen aan te trekken door middel van goede voorwaarden en goede verhoudingen". Maar over het geheel praat de schrijver dit stelsel goed en beweert hij, dat de inheemse bevolking niet wil werken zonder dwang, omdat hun behoeften zogenaamd geheel bevredigd worden in hun primitieve economie en zij geen belang zouden stellen in de ontwikkeling daarvan.

In het boek wordt verteld, dat de Australische strijdkrachten tijdens de militaire operaties op Nieuw-Guinea tijdens de tweede wereldoorlog gebruik maakten van de dwangarbeid van de inheemse bevolking. Aan het eind van de oorlog waren er volgens Legge, in vele dorpen in het geheel geen gezonde mannen meer overgebleven, omdat ze gedwongen waren te werken aan het aanleggen van militaire wegen en het bouwen van andere militaire objecten.

Na de oorlog begon het proces van de economische ontwikkeling van Papoea en het mandaat-gebied Nieuw-Guinea sneller te verlopen. Er traden, zo zegt hij, aanzienlijke veranderingen op in de koloniale politiek van Australië. Het Australische koloniale bestuur legde niet meer de nadruk op „het behouden van de inheemse maatschappij voor de vernietigende gevolgen van het contact met een andere cultuur", maar op „de hulp aan de inheemse bevolking om zich aan te passen bij de moderne economische vormen." In de uitbreiding van het „Europese ondernemersstelsel" en de groei van de coöperatieve organisaties van de inheemse bevolking ziet de schrijver de grondslag van de toekomstige economische ontwikkeling van Papoea en Nieuw-Guinea.

Legge onderschrijft over de vorming van zogenaamde raden van de inheemse bevolking uit hun „vertegenwoordigers" als over een eerste stap naar het betrekken van deze bevolking in het plaatselijk zelfbestuur. Een van de „prestaties" van het koloniale bestuur is volgens hem, dat het onderwijs niet alleen meer uitsluitend gegeven wordt door missionarissen en zendelingen. In 1953 werd op 29 scholen, tot stand gebracht door het bestuur, onderwijs gegeven aan 1617 leerlingen (de bevolking van Papoea en Nieuw-Guinea is ruim 1.700.000 mensen!)

Ook deze meer dan gematigde maatregelen worden echter, zoals Legge openlijk schrijft, daardoor verklaard dat de oorlog „onrust onder de Papoea-volkeren bracht"; „de hulp van het bestuur heeft ten doel de potentieel aanwezige krachten van het verzet in daartoe geëigende kanalen te leiden". De deelneming van de inheemse bevolking aan het plaatselijke bestuur en de economische ontwikkeling is, zoals in het boek wordt gezegd, „in bepaalde zin een antwoord op de onrust in de inheemse maatschappij die teweeg is gebracht door de ervaring van de tweede wereldoorlog, — een onrust die in vijandige bewegingen van de inboorlingen zou kunnen verschijnen, als geen uitlaatklep voor hun gerechtvaardigde streven zou zijn verschaft door het bestuur zelf.

Zelfs het tot stand brengen van deze organen, die slechts uit de verte lijken op plaatselijk zelfbestuur, verontrust echter de schrijver. „Een georganiseerde inheemse maatschappij, — zegt hij, — wordt een sterkere inheemse maatschappij en deze kracht zal ook in de toekomst niet automatisch onderworpen zijn aan de Australische belangen." Maar met het oog op het lage ontwikkelingspeil van de oorspronkelijke bevolking zijn de gedachten over een of andere toekomstige onafhankelijkheid van het Australische deel van Nieuw-Guinea volgens de schrijver „van zuiver academische aard." Op het ogenblik is de politiek van de Australische regering ten aanzien van deze gebieden, zo is Legge's conclusie, „eerder gericht op de assimilatie (dat wil zeggen, op het behoud van Papoea en Nieuw-Guinea als koloniën van Australië) dan op de onafhankelijkheid."

Het boek van Legge getuigt er, in weerwil van de wil van de schrijver, van, dat het proces van het politieke ontwaken zelfs doordringt in zulke verafgelegen

„uithoeken" als Nieuw-Guinea. Legge's erkenningen kunnen nog worden aangevuld met de waarschuwing van het invloedrijke Australische burgerlijke blad „Sydney Morning Herald", dat „de lessen van Kenya niet zo ver van ons vandaan zijn, als dit mag lijken." In de strijd tegen het kolonialisme worden ook de volken van de „koloniale periferie betrokken en voor hen is het vraagstuk van de onafhankelijke ontwikkeling in het geheel niet „academisch".

I. LEBEDEW.

(Internationale economie en internationale betrekkingen, 1958, nr. 1).

Mijn zeven zonen

In de tijd, toen Mussolini met z'n zwarthemden het Italiaanse volk onderdrukte, richtten enkele jonge communisten op het platteland ergens in Italië een kleine bibliotheek in. Op een dag kwam een meisje in deze bibliotheek een boek in bruikleen halen. Zij wilde „Rijtuig nummer 13" van De Montepin lezen. De jonge boer, die deze bibliotheek leidde, Aldo Cervi geheten, zei haar dat dit boek niet in voorraad was en hij gaf haar een ander boek, „De Moeder" van Maxim Gorki. Na drie dagen kwam het meisje terug en vroeg: Waarom heb je me dit boek laten lezen? Je hebt me er pijn mee gedaan.

„Wat wil je," antwoordde de jonge Cervi, „boeken zijn nu eenmaal geen suikergoed." Hij legde het meisje uit, dat men uit dit boek kracht kan putten om te leven en voor het leven te strijden. Het meisje las nog vele boeken, die de jonge Cervi haar gaf. Zij is geworden tot een zeer actieve en leidende figuur in de vooruitstrevende beweging in Italië.

Later werd een wachtmeester van de carabinieri op een student afgestuurd, die ook boeken uit deze bibliotheek las. De wachtmeester zei tegen deze student en diens hevig geschrokken vader: „Waarom wil je jezelf te gronde richten, terwijl je toch de zoon bent van een geacht en vermogend man en je toekomst verzekerd is. Laat deze dingen maar liever over aan de gedeclasseerden en revolutionairen." En de student antwoordde: „Hebt u ooit het „Communistisch Manifest" gelezen? Weet u niet, dat de bourgeoisie bezig is zelf haar eigen graf te graven en dat de proletariërs de doodgravers van de bourgeoisie zullen zijn?"

Deze korte geschiedenis vertelde de oude Italiaanse boer Cervi aan Piero Calamandrei, die deze en de gehele geschiedenis van het gezin Cervi in een boek vastlegde.[1]) Een geschiedenis, die getuigt, dat de waarheid in de strijd van onderdrukkers tegen onderdrukten steeds gehoor zal vinden. Steeds zijn er mensen geweest en zullen ze er zijn, die — aangeraakt door begeerte en kracht puttend uit de waarheid van de maatschappelijke wetten, de wetten van de klassenstrijd, die door Marx, Engels en Lenin zijn ontvouwd — de strijd voor hun rechten en vrijheid zullen voeren.

In het verhaal van de oude Cervi over zijn gezin leest men over de strijd van de ondergrondse beweging tegen de Italiaanse fascistische machthebbers, welke beweging zich in de oorlogsjaren ontwikkelde tot de partisanen-strijd.

De lotgevallen van dit gezin zijn bijzonder tragisch. De zeven zonen van Cervi, die allen aan de strijd tegen het fascisme deelnamen, werden gefusilleerd. Was deze tragiek tevergeefs? Neen, zij geeft uitdrukking aan de ontelbare offers groot en klein, welke zijn en worden gebracht voor de bevrijding van de onderdrukten. Deze offers hebben de beweging voor vooruitgang, voor recht, vrijheid en voor de vrede voorwaarts gestuwd.

Zo zagen de zonen van Cervi hun strijd en hun offers, zo ziet de oude Cervi dat nog zo.

In zijn verhaal zegt hij: Ik vertel deze geschiedenis aan de huisvaders, die onder ontberingen en grote zorg leven, die oud worden van het harde werken

[1]) Alcide Cervi — Mijn Zeven Zonen. Uitg. Pegasus, 1958. Prijs *f* 3.90.

om hun kinderen groot te brengen, die hun hele leven bedrogen zijn door hun meesters, door de regeringen, door de oorlogen. Ik dacht aan onze oude landarbeiders, die naar grond en werk hongeren, aan de intellectuelen, die niets nuttigs kunnen doen, omdat heden ten dage de cultuur, die vruchten afwerpt slechts in dienst staat van bedrog en oorlog. Tot deze en vele anderen zegt Cervi: „Overdenk eens zoals ik nu gedaan heb de geschiedenis van jullie familie, dan zullen jullie zien, dat al deze geschiedenissen hetzelfde zeggen. Ik zeg tegen de Italianen, laat je huizen niet in brand steken, zoals ze mij gedaan hebben, redt jullie kinderen. jullie vrouwen, verjaagt degenen, die met suikerwerk komen, maar slechts dood en verderf over de huisgezinnen brengen."

Dit boek over de familie Cervi is een sterk boek. De schrijver, die het verhaal heeft opgetekend, doet dit zonder enige opsmuk, theatraliteit of wegzinkend in onvruchtbare smart. Het is het verhaal, zonder meer, van een gezin van vechters tegen onrecht, waarbij de vader zijn zonen in deze geest van strijd opvoedde en bijstond, die zich bewust was waarom zij vielen en die in dezelfde geest de nieuwe generatie (elf kleinkinderen) beïnvloedde. Het is deze geest, die het socialisme reeds in zo'n groot deel van de wereld deed zegevieren en tot die onoverwinnelijke kracht heeft gemaakt. De Cervi's, men vindt ze niet alleen in Italië, zij zijn overal, in de gehele wereld, in elk land en zij stuwen het socialisme voorwaarts naar de overwinning. Velen zullen moed en kracht putten uit dit eenvoudige, ware en daardoor juist zo diepbewogen verhaal.

G. MAAS

Rede van Prof. Dr. G. J. Kloosterman

Bij de aanvaarding van het hoogleraarschap aan de Universiteit van Amsterdam heeft Dr. G. J. Kloosterman een uiteenzetting gegeven, die hij „Het universele karakter der verloskunde" heeft genoemd. [1]) Zoals eerder in deze kolommen vermeld, heeft Dokter Kloosterman, o.a. als geneesheer-directeur van de Amsterdamse Kweekschool voor Vroedvrouwen, zich op uitgebreide schaal bezig gehouden met de bestrijding van barenspijn door geestelijke beïnvloeding en ook zijn intree-rede getuigt weer van diepgaande belangstelling voor dit onderwerp.

Wanneer hij zegt, dat hij de verloskunde universeel (algemeen) van karakter acht, bedoelt hij hiermee enerzijds dit:

> "... de verloskundige kan bij de uitoefening van zijn werk niet alleen maar vakman zijn, hij moet in zijn werk een volledig mens zijn met inzet van alles wat èn zijn verstand èn zijn hart kan opbrengen."

Anderzijds stelt hij vast, dat de verloskunde, hoewel medisch, toch ook veel met andere studie-richtingen te maken heeft, zoals: het onderzoek naar gezonde levende organismen (biologie), de menskunde in het algemeen en de psychologie. Welhaast te bescheiden merkt hij op: „Dat hierbij de verloskundige meestal de vragende partij zal zijn, ligt voor de hand. Toch zal hij af en toe ook wel eens iets kunnen teruggeven."

Van grote betekenis is o.i. Kloostermans overtuiging, dat voor de verloskundige „een regelmatig contact" noodzakelijk is met de beoefenaren van bovengenoemde takken van wetenschap en nog andere.

In zijn rede geeft hij zijn opvatting weer over de wordingsgeschiedenis der verloskunde. Veelal moet hij zich tot vermoedens bepalen en men zou zich daarenboven menige kanttekening bij zijn wereldbeschouwelijke uitspraken willen veroorloven, maar onveranderlijk wordt men getroffen door Kloostermans humane gedachtengang.

---

[1]) Uitgegeven bij de Erven F. Bohn N.V. te Haarlem. Prijs *f* 1.25.

Een aanzienlijk deel van de rede is gewijd aan hetgeen hij noemt „de meest logische, nl. psychologische, weg" om de baring te vergemakkelijken en de baringspijn te bestrijden.

Hij belicht duidelijk, dat een psychologie welke als het ware in de lucht zou hangen, niets zou kunnen uitrichten. Andere onderzoekers, vooral geneeskundigen, kenners der orgaanverrichtingen (fysiologen) en der zenuwwerkzaamheid (neurologen) hebben de betrokken werkwijze een basis gegeven. Naast o.a. Nederlandse geleerden zoals De Snoo en Stenvers noemt Kloosterman „Pawlow en zijn leer der voorwaardelijke reflexen."

Anderzijds laat Kloosterman toch onvoldoende recht wedervaren aan de psycho-profylaktisch (geestelijk-voorbehoedende) methode tot pijnloze baring, gegrondvest op het werk van Pawlow en ontwikkeld door diens leerling Welwowski en zijn helpers. Prof. Kloosterman stelt het voor, alsof „theoretiserende lieden" een van nature aanwezige normale baringspijn willen „wegredeneren" en hij beschuldigt hen ervan, dat zij het begrip pijn zo „uithollen, dat op het laatst niemand meer weet waar het over gaat."

Wie de literatuur over de psycho-profylaktische methode kent, zal moeten toegeven, dat zo'n beschuldiging geen steek houdt. Er wordt noch weg-geredeneerd noch uitgehold. Het is helaas juist Prof. Kloosterman, die in zijn rede onzekerheid schept omtrent hetgeen onder pijn verstaan zou moeten worden. Hij scheert „pijnlijk" over één kam met „waargenomen, ervaren" (blz. 11, 12 en 13), voorts „pijnloos" met „onopgemerkt, aan het bewustzijn voorbijgaand." Op zo'n manier is het natuurlijk gemakkelijk om te „bewijzen", dat alle baringsbewegingen die een vrouw v o e l t, pijnlijk zijn en dat een werkelijk pijnloze baring iets ziekelijks is. (Inderdaad is een baring, waarbij de vrouw de baringsbewegingen in het geheel niet opmerkt, g e e n gezonde, normale baring te noemen).

Ongerechtvaardigd is het, als resultaat van zo doeltreffend mogelijke geestelijke voorbehoeding van baringspijn te stellen „. . . . een weinig-pijnlijk beloop, een beloop waarover meer dan 80 % der moeders zelve zeer tevreden en voldaan is en zelfs bereid is te verklaren dat het in het geheel niet pijnlijk is geweest."

Dogmatisch stelt de spreker hier, dat er in het normale geval pijn zou m o e t e n zijn en wanneer een volgens de psycho-profylaktische methode bevallen jonge moeder verklaart, een pijnloze baring te hebben gehad, zou dat slechts „bereidwilligheid" zijn en een resultaat van onnauwkeurig waarnemen-bij-zichzelf of opzettelijk verzwijgen.

Deze stellingneming van Prof. Kloosterman (die zich louter baseert op resultaten met de onvoldoende wetenschappelijk-gefundeerde en daardoor in een aantal opzichten tekortschietende methode Read) is zodanig in strijd met een uitgebreid materiaal hierover, dat men zich over Kloostermans konklusie verwondert. In dit verband mag ik niet nalaten, enige N e d e r l a n d s e ervaringen uit de laatste tijd te noemen, onlangs vermeld in het Nederlandse Tijdschrift van de Psychologie. Onafhankelijk van elkaar merkten de arts H. Smit en de vroedvrouw J. Touw-Zondervan op, dat sommige psycho-profylaktisch voorbereide vrouwen, die bij vér-gevorderde ontsluiting (= het eerste deel van de baring) zeer krachtige p ij n l o z e baarmoedersamentrekkingen hebben, af en toe o p z e t t e l ij k de psycho-profylaktische ademhalings- en spierontspanningstechniek tijdens de baarmoedersamentrekking n a l a t e n om het verschil te voelen en dán prompt pijn melden. Dit op zichzelf bewijst reeds, dat, via psychoprofylaxe, baringsbewegingen welke anders pijn zouden doen, volkomen pijnloos zijn te krijgen.

Ik ben ervan overtuigd, dat Prof. Kloosterman, die blijkens zijn jarenlange werkzaamheid ernaar streeft, zijn wetenschap dienstbaar te maken aan de mensen, ook deze kwesties zijn aandacht zal blijven schenken en daarbij verdere bijdragen zal leveren tot g e z a m e n l ij k e inspanning ter verkrijging van de best mogelijke uitkomsten.

Dr. J. de LEEUWE

Verklaring van het Partijbestuur der CPN

Op 2 en 3 april 1958 heeft een zitting plaatsgevonden van het Partijbestuur der CPN, waarbij de districtssecretarissen en enkele andere vooraanstaande kameraden met adviserende stem aanwezig waren.

Op de zitting werd door P. de Groot namens het Dagelijks Bestuur een inleiding gehouden over de verkiezingsuitslag en de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen, alsmede over de strijd tegen de partijvijandige groep van Brandsen c.s.

Het Partijbestuur verenigde zich met de leiding en beantwoording van kameraad De Groot en besloot deze te publiceren, alsmede een samenvatting van de discussie. *)

Het Partijbestuur besloot voorts, F. Reuter en B Brandsen uit de partij te royeren. Nadat zij met politiehulp de reglementair gekozen bestuurders van de EVC-Metaalbond uit het kantoor van deze organisatie hebben verwijderd en zich dagelijks aan grover anti-communisme hebben schuldig gemaakt, waarbij Brandsen zelfs tot zeteldiefstal is overgegaan, kan ervoor hen in een arbeiderspartij geen plaats meer zijn.

Het Partijbestuur heeft zich tevens beraden over de houding van G. Wagenaar, H. Gortzak en R. Lips—Odinot.

Wagenaar heeft enkele dagen voor de verkiezingen via de reactionaire pers en de radio laten weten, dat hij zich aan de zijde van Reuter en Brandsen had geschaard. Dat was een dolkstoot in de rug van de partij, die alleen maar het gevolg kon hebben dat de partij bij de verkiezingen werd geschaad. Terwijl hij in de zittingen van het Partijbestuur en van het Dagelijks Bestuur voorgaf volledig in te stemmen met de strijd van de partij tegen Brandsen c.s., pleegde hij heimelijk met Reuter overleg voor het smeden van dit complot.

Gortzak heeft Wagenaar in diens voetsporen gevolgd en op een ledenvergadering van de E.V.C. een rede gehouden, waarin hij zich bij Reuter en Brandsen aansloot en die de volgende dag in letterlijke tekst in de reactionaire pers verscheen. Deze houding is een direct en laaghartig verraad aan de zaak van de arbeidersklasse en haar partij.

Wagenaar, Gortzak en Rie Lips—Odinot hebben geweigerd de Partij-bestuursvergadering, waar hun houding besproken zou worden, te bezoeken. In stede daarvan hebben zij geëist, dat de kolommen van „De Waarheid" voor de partijvijanden Reuter en Brandsen zouden worden geopend.

In de zitting van het Partijbestuur zijn, op grond van deze feiten, allen opgetreden voor royement van Wagenaar en Gortzak. Het Partijbestuur heeft aan het einde van zijn zitting eenstemmig besloten Wagenaar en Gortzak uit de partij te royeren.

Beroep tegen dit royement is, zoals in de statuten is vastgelegd, mogelijk op het aanstaande Partij-congres.

Het Partijbestuur hoopt, dat de betrokkenen tegen die tijd hun fouten zullen hebben ingezien en door hun gedrag waarborg hebben gegeven dat zij voortaan

*) Dit is geschied in De Waarheid van 4, 5, 8 en 9 april 1958. (Red. P en C).

de partijpolitiek zullen uitvoeren en zich aan de partijdiscipline zullen onderwerpen.

Het Partijbestuur heeft verder besloten, Rie Lips-Odinot uit het Partijbestuur te sluiten en van haar te eisen, dat zij haar ondersteuning van de groep Brandsen c.s. onmiddellijk beëindigt. In verband met het feit dat Rie Lips-Odinot niet buiten de partij is opgetreden, blijft haar lidmaatschap gehandhaafd.

Het Partijbestuur heeft besloten van G. Wagenaar, H. Gortzak en R. Lips-Odinot te verlangen, dat zij hun zetels in vertegenwoordigende lichamen ter beschikking stellen.

(„De Waarheid", 4 april 1958).

Congres in najaar 1958

Het Partijbestuur der CPN bijeen op 2 en 3 april, heeft besloten dat het Partijcongres in overeenstemming met de partijstatuten, in het najaar van 1958 zal worden gehouden. De discussiegrondslag, die de schriftelijke en mondelinge discussie zal openen, zal geruime tijd tevoren verschijnen.
„De Waarheid", 4 april 1958.

Met alle mensen van goeden wille tegen raketbases

Het Dagelijks Bestuur van de C.P.N. heeft in zijn laatste zitting een bespreking gewijd aan de groeiende beweging tegen de vestiging van raketbases in Nederland.

Het Dagelijks Bestuur heeft vastgesteld, dat in alle lagen van de bevolking, vooral ook onder de socialistisch denkende massa's, grote ongerustheid heerst over deze dreiging.

Het hecht daarom bijzondere betekenis aan de oproep, die kort geleden is gedaan door een comité, samengesteld uit personen uit verschillende maatschappelijke en geestelijke kringen van ons volk, om door een petitie aan de regering tegen het vestigen van raketbases te protesteren.

Het Dagelijks Bestuur is van mening, dat het welslagen van deze petitie van beslissende betekenis kan zijn om te verhinderen dat in Nederland raketbases worden gevestigd.

Vooral door het besluit van de regering der Sowjet-Unie om de atoomproeven stop te zetten, is de mogelijkheid geschapen om het oorlogsgevaar definitief af

te wenden. Het niet-vestigen van raketbases in ons land zou daartoe een bijdrage van grote betekenis zijn.

Het is daarom een zaak van zelfbehoud van het Nederlandse volk om de door het comité ondernomen handtekeningen-actie tot een massale volksuitspraak te maken, die geen twijfel laat bestaan over de wens van het Nederlandse volk ten aanzien van dit punt.

Gezien de oproep van de Nederlandse Vredesraad aan alle organisaties en politieke partijen om hieraan mede te werken, heeft het Dagelijks Bestuur van de CPN besloten, deze handtekeningen-actie met alle kracht te ondersteunen en de gehele partij op te roepen, tot een groot succes van die actie bij te dragen. Het heeft besloten om van het comité een groot aantal lijsten af te nemen en de gehele partij hiervan te voorzien.

Het Dagelijks Bestuur wekt de afdelingen en de leden van de Communistische Partij op, om in het bijzonder tussen 1 mei en 1 juli een grote krachtsinspanning te verrichten en overal op grote schaal de handtekeningen in te zamelen.

Hetzij door ondersteuning van reeds bestaande comité's, hetzij door zelf aan de slag te gaan.

Het Dagelijks Bestuur wijst er nogmaals met klem op dat het leven van heel ons volk gemoeid is met een grootscheepse actie tegen de raketbases en het wekt alle partijgenoten en lezers van „De Waarheid" op, hun bijdrage te leveren aan het afwijzen van dit dodelijk gevaar!

„De Waarheid", 12 april 1958.

Mededeling van het Dag. Bestuur der CPN

Enige tijd geleden heeft het Partijbestuur van de CPN een uitnodiging ontvangen om deel te nemen aan het Congres van de Joegoslavische Communistenbond, dat deze week plaats vond.

Deze uitnodiging werd in principe aanvaard.

Uit publicaties over de inhoud van dit Congres is intussen gebleken dat er een program wordt voorgelegd dat in flagrante strijd is met de Verklaring van Moskou 1957 van de 12 partijen uit de socialistische landen. Onze partij heeft die Verklaring goedgekeurd en er zich mee gesolidariseerd.

De aanwezigheid van een C.P.N.-delegatie op het Congres van de Joegoslavische Communistenbond zou dus niet in overeenstemming zijn met onze partij-besluiten.

Daarom heeft het Dagelijks Bestuur van de C.P.N. van het zenden van een delegatie afgezien.

(De Waarheid, 22 april 1958.)

De Sowjet-Unie en de ontwapening

Wij willen een radicale oplossing van het ontwapeningsvraagstuk bereiken. Wij zijn ervoor, dat de legers ten slotte zullen worden afgeschaft en overgegaan wordt tot een militie-stelsel, d.w.z. dat er in het land geen strijdkrachten meer zullen zijn, maar alleen maar militie-troepen die de binnenlandse orde moeten handhaven.

Eigenlijk had onze partij in de periode voor de Oktober-revolutie, evenals direct na de revolutie, de bedoeling om in plaats van een staand leger een volksmilitie te vormen. Toen namen wij aan, dat de landen van het westen ons misschien niet zouden aanvallen.

In werkelijkheid kwam het echter anders uit: de concrete situatie stelde de kwestie in een nieuw licht. „Zonder bewapende bescherming van de socialistische republiek konden wij niet bestaan," zei W. I. Lenin. De heer Churchill gaf ons een lesje door een overval op de Sowjet-Unie te organiseren.

Winston Churchill zei eens voor de grap tegen J. W. Stalin: „U moest mij eigenlijk met een orde onderscheiden, want ik was de eerste die bijgedragen heeft tot het oefenen van Uw jonge Sowjet-leger in de krijgskunst, daar ik de interventie tegen de Sowjet-Unie organiseerde!" Ik citeer de heer Churchill natuurlijk niet letterlijk, maar de zin van hetgeen hij zei was toch zo.

En inderdaad. Engeland en de heer Churchill hebben er grote invloed op uitgeoefend, dat ons land zich genoodzaakt zag een eigen sterk leger te vormen voor de verdediging van de Sowjet-staat tegen zijn vijanden. Maar ik wil nadrukkelijk zeggen, dat het handhaven van een leger niet uit eigen overtuiging is geschied, maar door bepaalde omstandigheden werd veroorzaakt. Wij zijn internationalisten en geloven in een vriendschappelijke samenwerking van alle volkeren. Ons doel is niet de oorlog, maar de vrede.

Als wij grote aandacht besteden aan ons leger, dan doen wij dat, omdat wij er toe genoodzaakt worden. Daar de kapitalistische landen zich het leven niet zonder legers kunnen voorstellen, moeten wij ook een leger hebben. En als men eenmaal een leger heeft, moet het er een zijn, dat in staat is tegen alle krachten die ons bedreigen stand te houden .... Dat is de reden waarom wij onze sterke strijdkrachten handhaven, zij werken verkoelend op imperialistische heethoofden.

N. S. Chroestsjow in een gesprek met J. Macdonald, redacteur van het Engelse blad de „Times", op 31 januari 1958.

Agnes Smedley

de grote weg

Het leven van een soldaat van de Chinese Revolutie, Tsjoe Teh

Gij symboliseert de grote strijd van het Chinese volk voor de vrijheid

(Centraal Comité van de Chinese Communistische Partij op Tsjoe Teh's 60ste verjaardag)

Een boek, dat U niet mag missen

Een Pegasus uitgave:

goed verzorgde uitvoering, 480 bladzijden met een kaart van China, vertaling: I. Prins Willekes-Macdonald, band en stofomslag: Rob Metz.

prijs gebonden f 9.50

vraagt het prospectus

verkrijgbaar in de erkende boekhandel

Zojuist verschenen:

Henri Alleg

HET VERHOOR

(La Question)

Een brandende aanklacht tegen het mensonterende optreden van de Franse kolonialisten in Algerije

72 pagina's

linnen band

suggestief stofomslag

Geb. f. 2.90

Uitgeverij Pegasus

Verkrijgbaar in de erkende boekhandel

juni 1958

Politiek en Cultuur

uit de inhoud:

Vóór actie - tegen oppertunisme

Nederland 1928-1958

Indonesië weerstaat interventie

Over ontwerp-program Joegoslavische Communistenbond

18e jaargang, nr 6

40 cent

JUNI 1958

Vóór actie — tegen opportunisme	*H. Hoekstra*	24
Nederland 1928—1958		
Van agrarisch naar industrieel land	*A. B.*	24
Indonesië weerstaat interventie	*Henk de Vries*	25
Over het ontwerp-program van de Joegoslavische Communistenbond	*P. Fedossejew* *I. Pomelow* *W. Tsjeprakow*	26
De „managers" — een nieuwe klasse?	*Ernst Fischer*	27
De Oorsprong van het Leven I	*J. D. Bernal*	27
Over „vrijheid van kritiek"		28
BOEKBESPREKING:		
De grote weg	*G. Maas*	28
PARTIJDOCUMENTEN:		
Partijbestuur CPN schrijft partijbestuur P v d A		28
Nieuwe uitgaven		28

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar, losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

18e jaargang no. 6 juni 1958

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

VOOR ACTIE - TEGEN OPPORTUNISME

DE laatste maanden is er in de Communistische Partij een uiterst intensieve discussie gevoerd. In vele bijdragen daartoe is gesproken over het schadelijke optreden van de rechtse groep.

Deze uitvoerige beraadslaging heeft enerzijds geleid tot een vernietigend oordeel over de rechtsen en hun verwijdering uit de partij en anderzijds tot een verdieping van de kennis van het Marxisme-Leninisme in de partij. Dit zal voor de verdere strijd van grote positieve waarde blijken.

In de discussie-bijdragen en in de practijk van de strijd is gebleken hoe schadelijk de standpunten en de activiteiten van de rechtsen waren voor de partij, de vakbeweging en de actie van de arbeidersklasse.

Het geheel nog eens overziende, kunnen we zeggen, dat daaruit een volledig beeld te voorschijn is gekomen van het partij- en arbeidersvijandige karakter van de rechtse opportunisten onder leiding van Reuter en Brandsen. Tezelfdertijd blijkt de juistheid van de politiek van de CPN, die gedragen wordt door de leden van de partij.

In de discussie van de afgelopen maanden ligt een schat van ervaring opgesloten. De ervaringen in de strijd tegen de rechtsen dienen we ons in het geheugen te griffen, omdat ze ons zullen helpen de partij zuiver te houden van voor haar en de arbeidersklasse schadelijke opvattingen.

De rechtse opportunisten hebben zich na het 18de partijcongres (oktober 1956) vooral veel moeite getroost om de activiteit van de CPN in de bedrijven, in het belang van de strijd voor hoger loon en tegen de bestedingsbeperking, te verlammen.

Met dit doel vervalsten ze de besluiten en redevoeringen van het 18de partijcongres. Zij verkondigden de stelling, dat op dit partijcongres besluiten zouden zijn genomen, die de partij het recht ontzegden zich met de economische strijd bezig te houden en die het werk van de partij in de bedrijven moesten opheffen. Deze leugen werd gebruikt om de weerstand, die de communisten in de bedrijven boden tegen het schadelijke optreden van de rechtsen, teniet te doen.

Vóór alles moet afgerekend worden met deze liquidatorische opvattingen betreffende het werk van de partij op de bedrijven, omdat deze opvatting grote schade berokkent aan de strijd voor de belangen van de arbeidersklasse.

In plaats van liquidatie is op het 18de partijcongres besproken hoe we betere werkmethoden zouden kunnen toepassen om het werk van de partij op de bedrijven te verbeteren. Tegelijkertijd met de critiek op de tekortkomingen werd besloten de gedachte van onmiddellijke opheffing van de bedrijfsgroepen van de hand te wijzen, omdat niets afgeschaft kan worden voordat er iets beters voor in de plaats komt. Dit kunnen we terug vinden in de inleidingen en de samenvatting van de dissussie van het congres.

De aanleiding tot de discussie over het bedrijfswerk was, dat zich bij de toenmalige wijze van werken van de bedrijfsafdelingen van de partij een groot aantal practische moeilijkheden voordeed.

Eén van de voornaamste was, dat vele communisten formeel deel uitmaakten van bedrijfsafdelingen, maar een levendig politiek contact met de partij misten.

De bedrijfsafdelingen waren ongeveer op een zelfde manier opgebouwd als de buurtafdelingen, met eigen inning van contributie en eigen ledenvergaderingen. De leden van de bedrijfsgroepen waren geen lid van een buurtafdeling. Dit leverde in het werk grote bezwaren op. De inning van de contributie en de regelmatige ledenvergadering werden uitermate bemoeilijkt, doordat de leden vaak zeer ver van elkaar woonden. Vele partijgenoten misten daardoor elk politiek contact met de partij en hadden geen actief aandeel in de uitvoering van het werk. Dat was een zeer schadelijke toestand.

Inmiddels zijn nieuwe ervaringen opgedaan, die hebben geleid tot positieve resultaten, waarover wellicht een ander maal meer gezegd kan worden.

Het is echter duidelijk, dat op het congres nooit tot liquidatie van het werken van de partij in de bedrijven is besloten, zoals de rechtsen beweren. Hun pogingen om het werk van de partij in de bedrijven onmogelijk te maken, zijn dan ook in volkomen tegenstelling met de besluiten van ons congres. Het resultaat van liquidatie zou zijn, het isolement van de partij ten aanzien van de arbeidersklasse, hetgeen ongetwijfeld door de ondernemers met luid gejuich zou worden ontvangen, omdat daarmee de voornaamste tegenstander zou zijn uitgeschakeld. Zij zouden in deze tijd, waarin de actie tegen de bestedingsbeperking, loonsverlaging en werkloosheid aan de orde is, niets liever wensen, dan dat de arbeidersklasse haar leiding wordt ontnomen.

*

De rechtsen gebruikten de vervalsing van de besluiten van het congres om de communisten het recht te ontzeggen in de bedrijven op te treden in het belang van de arbeiders, zij ontzegden de communisten het recht critiek te oefenen op hun schadelijke handelingen binnen en buiten de EVC en op hun passiviteit in de strijd.

Zij probeerden elk initiatief van communisten voor het ontwikkelen van de actie in de bedrijven te onderdrukken met de opmerking: „Daar hebben jullie niets mee te maken, dat is een zaak van de vakbeweging."

Dit is b.v. gebeurd bij een aantal ondernemingsraad-verkiezingen

Opmerkelijk is, dat de laatste jaren in een reeks gevallen door de rechtsen in de vakbeweging een grote passiviteit aan de dag is getreden bij het organiseren van deze verkiezingen en het populariseren van strijdbare arbeiders ter verkiezing in de ondernemingsraden.

In de voorbereiding van de verkiezingen o.a. bij de Hoogovens en de Blikfabrieken is scherpe critiek geleverd door communisten op de non-activiteit van Bussink, v. d. Broek c.s.

De communisten hebben toen zelf het initiatief genomen en tezamen met anderen de campagne georganiseerd. Dit werd door de rechtsen gecritiseerd, omdat dit geen zaak was voor de partij, maar voor de vakbeweging (waar zij zichzelf mee bedoelden!). De communisten waren er terecht van overtuigd, dat indien zij niet waren opgetreden, er niets zou zijn gebeurd.

Bij de NSF in Hilversum werden enige tijd geleden verkiezingen gehouden. Daar bestond een prachtige gelegenheid een strijdbare candidaat te stellen. Op een schandelijke wijze hebben de rechtsen dit geheel genegeerd, ondanks herhaald aandringen van arbeiders in het bedrijf. Jammer genoeg hebben de arbeiders zelf geen kans gezien de ban van de rechtsen te doorbreken, zodat de mogelijkheid om het strijdbare element in de ondernemingsraad te versterken, voorbij ging.

Bij OR-verkiezingen in het bedrijf Kromhout in Amsterdam werd door de EVC niet aan de verkiezingen deel genomen, omdat niemand bereid zou zijn op de lijst te gaan staan. Dit werd geweten aan het feit, dat er een lauwe stemming was en de „neutralen" een grote invloed zouden hebben. De rechtsen vonden het beter zich te verstaan met de neutralen. Later is gebleken, dat een aantal strijdbare arbeiders die bereid waren op een EVC-lijst te gaan staan eenvoudig buiten beschouwing werden gelaten.

Een ander kras staaltje is voorgevallen bij een actie voor loonsverhoging in een groot metaalbedrijf in Amsterdam. Op een goede morgen demonstreerden honderden arbeiders voor het kantoor van de directie. „De Waarheid" werd door een arbeiders-correspondent op de hoogte gesteld, waarna vanzelfsprekend publicatie van een bericht over deze actie volgde. Ook de toenmalige leiding van de EVC-Metaal (Bussink c.s.) werd gewaarschuwd. Er heerste grote verbittering bij de rechtsen over het feit.... dat zij niet als eersten waren gewaarschuwd in plaats van „De Waarheid". Geen moment hebben ze zich met de actie bemoeit, wel hebben ze de betrokken arbeiders steeds lastig gevallen met de vraag, waarom niet zij als eersten waren gewaarschuwd.

Aan de vooravond van de OR-verkiezingen bij de Hoogovens vond in de Sowjet-Unie de ontmaskering plaats van de partijvijandige groep van Malenkow e.a. Vanzelfsprekend trok dit de belangstelling van velen in ons land. Door het Partijbestuur van de CPN was dan ook het besluit genomen tot de uitgifte van een extra-editie van „De Waarheid", opdat de arbeiders zich direct goed konden oriënteren en niet afhankelijk waren van de leugens van de burgerlijke pers. Deze krant werd overal met groot enthousiasme ontvangen. Zo ook bij de Hoogovens, waar de krant aan de poorten door de communisten werd verspreid. De rechtsen hebben de communisten deze verspreiding kwalijk genomen, omdat het verwarring zou brengen aan de vooravond van de OR-verkiezingen.... Zij hadden blijkbaar de voorlichting liever overgelaten aan „De Volkskrant" en „De Telegraaf".

Het optreden van de rechtsen hield direct verband met een groot gebrek aan vertrouwen in de strijdbereidheid van de arbeiders en de mogelijkheid tot eenheid van actie, in het bijzonder van EVC-ers en NVV-ers.

In een aantal bedrijven werden derhalve door de rechtsen pogingen ondernomen om de oriëntatie op eenheid van actie van EVC-ers en NVV-ers te vervangen door een oriëntatie op zgn. „neutralen", waarmee zij voornamelijk het oog hadden op ongeorganiseerden en een klein groepje arbeiders, die zich in een splinterbondje hebben verenigd.

Zij motiveerden deze oriëntatie, die op een hevig verzet stuitte o.a. van communisten werkzaam bij de N.D.S.M. te Amsterdam, door te zeggen, dat de weerzin tegen „de" politiek onder de arbeiders nu eenmaal groot was en dat je dit moest accepteren als een feit en het werk daarop moest richten.

Natuurlijk zijn er arbeiders, die een weerzin hebben tegen politiek. Maar de vraag is tegen welke politiek. Het is een feit, dat vele oprechte arbeiders, die zeggen neutraal te zijn, weerzin gevoelen tegen de politiek van de rechtse sociaal-democratie, welke door de huidige leiding van het NVV wordt gevoerd.

Hoevelen zijn er niet, die na aanvankelijk vertrouwen in deze leiders een bittere ontgoocheling moeten slikken, wanneer ze in de strijd door hun leiders in de rug worden aangevallen. Zij walgen van deze politiek en terecht. Zij noemen zich „neutraal", omdat ze nog niet door het communisme zijn aangeraakt en na hun teleurstelling de neiging vertonen om elk lid van welke politieke partij dan ook met argwaan te beschouwen.

Zij, die zich uit rechtse opportunistische overwegingen op deze tijdelijke stemming willen oriënteren, zijn daartoe bereid de communisten weg te werken. Zo handelde de groep Reuter-Brandsen in de EVC.

Zij stellen de politiek van de rechtse sociaal-democraten, die de tweedracht in de arbeidersbeweging willen continueren, gelijk aan het optreden van de communisten, die voortdurend vechten voor de eenheid van de arbeidersklasse en de eenheid van de vakbeweging. Zij drijven met dit opportunisme de arbeiders in het slop van het uitzichtloze anti-communisme.

Het rechtse opportunisme zet dan ook de bestaande weerzin onder de massa's binnen en buiten het NVV niet om in daden, die voor het NVV slechts zouden kunnen betekenen, dat slechte leidingen worden vervangen door goede, die bereid zijn op te komen voor de belangen van de arbeidersklasse, voor herstel van de democratische rechten en de eenheid van de vakbeweging.

Het ongeloof in de mogelijkheid van zulk een ontwikkeling brengt met zich mee, dat de oriëntatie op eenheid van actie tussen communisten en socialisten, tussen EVC-ers en NVV-ers wordt verlaten en vervangen door de zgn. „neutraliteit" die in feite in de kaart speelt van hen, die de verdeeldheid in de arbeidersbeweging willen bevorderen.

Het gemis aan vertrouwen in de strijdwil van de massa is nog uit tal van andere voorvallen gebleken.

Zo maakte één van de voormalige bestuurders van de bond van haven en transport-arbeiders van de EVC er geen geheim van, dat het welvaartssprookje in ieder geval op hem grote invloed had.

Hij verklaarde vele malen tegen communisten en anderen, dat volgens zijn mening „de arbeiders niets meer voelden voor de strijd, want ze hebben allemaal een scheve nek van de televisie."

Tezelfdertijd gingen de mijnwerkers in Limburg tot actie over.... Zij werden gevolgd door de bouwvakkers, ambtenaren, spoormannen enz. Het is niet verwonderlijk, dat de arbeiders zo'n vakbonds-bestuurder als volstrekt onbekwaam van zijn post verwijderden.

Weer anderen, vooral uit de voormalige leiding van „De Metaal" (EVC), meenden dat „De Waarheid" niet zo moest schrijven over de toenemende werkloosheid. Bussink zei op een vergadering (november 1957) dat ‚De Waarheid" het met zijn publicaties deed voorkomen(!) alsof er een golf van ontslagen in de bedrijven plaats vond. Hij ontkende, dat zulks het geval was en was van mening dat we er niet zoveel over moesten schrijven, omdat dit de strijd zou remmen....

Ook Reuter was deze mening toegedaan. Zo verklaarde hij volgens „Werkend Nederland" (oktober 1957) op een hoofdbestuursvergadering van de EVC: „Men tracht in de bladen bovendien een sfeer van crisis en dreigende werkloosheid te scheppen met geen ander doel dan de arbeiders verslechteringen te doen aanvaarden". Ook hier een ontkenning van het f e i t van werkloosheid als gevolg van de bestedingsbeperking.

De Nederlandse regering had in deze zaak een beter inzicht, zij verbood nl. de publicaties van de werkloosheidscijfers, omdat dit zo'n grote onrust verwekte.

De feiten hebben aangetoond, hoe zeer de rechtsen naast de werkelijkheid stonden. Sindsdien zijn er vele acties gevoerd. Het zijn juist in vele gevallen de communisten, de bedrijfskranten van de partij en het dagbad „De Waarheid" geweest, die alarm hebben geblazen en het verweer tegen de bestedingsbeperkingspolitiek hebben georganiseerd.

Zo zullen we ook verder blijven handelen, met des te meer vrucht nu we ons van de remmende rechtse elementen hebben bevrijd.

Hier en daar is een opmerking gemaakt, waarin twijfel uitgesproken werd of de strijd tegen de rechtse opportunisten ons wel goed zou doen. Nu met de dag duidelijker wordt, hoezeer de rechtse opvattingen en activiteiten ons in het verleden hebben geremd, zal ook deze twijfel snel wegvallen. In het partijleven blijkt reeds dat overal waar de partij de rechtse opvattingen bestrijdt, met nieuwe energie en enthousiasme aan de uitvoering van onze politiek wordt gewerkt.

HENK HOEKSTRA.

NEDERLAND 1928-1958

Van agrarisch naar industrieel land

HET is niet toevallig, dat er op het ogenblik door economen nog al eens vergelijkingen worden gemaakt tussen de economische toestand in Nederland omstreeks 1928—1930 en die van nu. In beide gevallen immers stond men aan het begin van een economische inzinking van het wereldkapitalisme. Er wordt weliswaar nu nog gestreden over de vraag of de depressie van 1958 'licht', 'zwaar', van 'voorbijgaande' of langdurige aard zal zijn. Het staat evenwel reeds vast, dat deze depressie in de Verenigde Staten een grote omvang heeft aangenomen. Daar werkt de staalindustrie op slechts de helft van haar capaciteit en de automobielindustrie op slechts één derde ervan. Er zijn méér dan zes miljoen volledige en zeer vele gedeeltelijke werklozen. Ook in West-Europa wordt nu de teruggang algemeen en verschillende landen, speciaal Frankrijk, kampen met een grote financiële crisis, die weleens tot een algemene Europese betalingscrisis zou kunnen uitgroeien. Het dollartekort wordt steeds nijpender. Overal verkeert het zuivelbedrijf in een crisistoestand. Dit is ook het geval met de scheepvaart. De grondstoffenlanden zijn eveneens zwaar getroffen door de daling van de grondstoffenprijzen.

Aan de vooravond van wat dus weleens een grote crisis zou kunnen worden, staat een Nederland, dat in vele opzichten sterk verschilt van het Nederland aan de vooravond van de crisis van de dertiger jaren. In dit artikel zal worden getracht enkele van die voornaamste verschillen naar voren te brengen.

BEVOLKING EN LANDBOUW-OPPERVLAKTE

In 1930 telde Nederland rond acht miljoen inwoners op een oppervlakte van 2,51 miljoen hektaren gecultiveerde grond. Einde 1957 werd reeds de 11 miljoen bereikt — hetgeen een toename betekent van ongeveer 37% — op een oppervlakte aan gecultiveerde gronden van 2,53 miljoen hektaren, d.w.z. van slechts 1% meer. Eenzelfde hoeveelheid grond moest dus thans het voornaamste aandeel leveren in de voeding van een veel groter aantal mensen.

Door allerlei moderne landbouwmethoden en o.a. door grotere mechanisatie van de landbouw (thans telt ons land ruim 60.000 traktoren in bedrijf, d.w.z. ca 58 P.K. per 100 hektaren landbouwgrond) werd de landbouwproduktie niet onaanzienlijk opgevoerd. Maar dit ging gepaard met een relatieve vermindering van de werkgelegenheid op het platteland. Het aantal beroepsbeoefenaars in de landbouw daalde van 1929 tot 1957 van ca. 20% tot ca. 12% van het totaal. Een steeds groter aantal mensen is dus, voor zijn levensonderhoud, aangewezen op het werk in andere produktietakken.

Dit geldt in kleinere mate ook voor het verkeer. Door de modernisering van het verkeer is het aantal beroepsbeoefenaars in de verkeerssektor gedaald van 16% in 1930 tot op ca. 13% in 1957. Relatief gesproken biedt de handel thans niet méér werkgelegenheid dan in 1930.

Alleen de staatsdiensten (inklusief het militaire apparaat) namen een grote uitbreiding, hetgeen evenwel slechts een deel van de grotere werkgelegenheid aantrok welke in 1930 tot het aandeel van landbouw en verkeer behoorde. De rest ging naar de industrie over. In deze spanne tijds heeft de industrie zich dan ook sterker ontwikkeld dan de andere bedrijfstakken.

INDUSTRIELE PRODUCTIE

Het zal velen verwonderen te vernemen, dat in 1924, in Nederland de waarde van de landbouwproduktie die van de industrie nog overtrof. In zekere zin was Nederland toen nog (afgezien van de grote betekenis van handel en verkeer) een landbouwstaat. Zelfs in 1927 was de waarde van de industriële produktie nog slechts 4% groter dan die van de landbouw; en in 1933 nog slechts 8%. Maar in 1955 was de waarde van de industriële produktie in ons land (niettegenstaande naar in verhouding hogere landbouwprijzen dan voor de oorlog) reeds 3,8 maal zo groot als die van de landbouwproduktie.

Volgens de in 'westelijke' landen gebruikelijke berekeningsmethode draagt thans de industrie voor ca. 45% en de landbouw voor slechts 12% tot het nationale inkomen bij. Met een dergelijk percentage staan wij in dit opzicht mede aan de top van de industrieel ontwikkelde landen.

Het is vrij moeilijk precies na te gaan, hoe de industriële produktie zich in de laatste 30—40 jaar heeft ontwikkeld. De vooroorlogse cijfers zijn veelal incompleet of laten zich niet altijd vergelijken. In grote trekken is het beeld echter als volgt. In de eerste periode na de eerste wereldoorlog, toen na enige tijdelijke depressies een periode van hoogconjunctuur optrad, steeg de industriële produktie (van 1919 tot 1929) met ca. twee derden. Het is eigenaardig, maar vrij toevallig, dat vanaf 1949 (toen de produktie haar vooroorlogse peil hervond) tot aan 1957, dus eveneens in een periode van hoogconjunctuur met enige voorbijgaande depressies er tussen door, de industriële produktie in Nederland eveneens met iets meer dan twee derden steeg.

Tussen deze twee perioden van expansie lag de grote crisis en de oorlog. Door beiden ging de produktie tijdelijk sterk achteruit. In 1938 lag het peil ervan slechts ca. 6% boven dat van 1929.

Over het geheel genomen blijkt de industriële produktie in de periode 1919—1957 ruim verdrievoudigd te zijn, terwijl de bevolking met ruim drie-vijfde toenam. Vanaf 1929 tot 1957 is de industriële produktie met ruim driekwart toegenomen en de bevolking met ca. 40% gestegen.

Het is nuttig deze cijfers even te vergelijken met de produktieverhoging in de Sowjet-Unie in hetzelfde tijdvak. Van 1929 tot 1955 is de industriële produktie in de Sowjet-Unie liefst 20 maal zo groot geworden. Nog steeds ligt het stijgingstempo in de Sowjet-Unie op méér dan 12% per jaar.

In ons land kon dat stijgingstempo slechts in één enkel jaar, onder bijzonder gunstige omstandigheden, worden benaderd. Op langere termijn bekeken is echter het kapitalistische industrialisatie-tempo, vergeleken met het socialistische, slechts een slakkengang. Evenwel geldt in het bijzonder voor het Nederlandse volk, dat het eenvoudigweg niet in zijn levensonderhoud kan voorzien zonder een fors tempo van in-

dustrialisatie. Daarom zal onvermijdelijk de meerderheid van ons volk leren inzien, dat socialistische produktie-methoden moeten worden toegepast indien Nederland leven wil. Want niet alleen is het privé-kapitaal niet in staat een voldoende industrialisatie-tempo te verwezenlijken; maar ook wanneer het kapitaal industrialiseert geschiedt dit vaak averechts. De ervaring van de laatste jaren levert hiervoor vele voorbeelden, zoals de praktische stopzetting van de gloednieuwe Excelsiorbuizenfabriek, het in handen van de Amerikanen spelen van belangrijke Nederlandse bedrijfstakken, de recente massa-ontslagen enz. enz.

Daarom maakt niet de wederinvoering van de belastingvrijstelling voor investeringen en van de mogelijkheid tot vervroegde afschrijvingen de versnelling van de industrialisatie, die zo broodnodig is in deze tijd van massale werkloosheid, mogelijk, maar juist een politiek, die gericht is op de verzwakking van het monopoliekapitaal (bijv. in eerste aanleg door een belasting op kapitaalwinsten) ten gunste van de versterking van de volksinvloed.

DE INTERNATIONALE CONCERNS

In dit verband kan in het bestek van dit artikel slechts even de aandacht worden gevestigd op enige hoogst-belangrijke veranderingen, die in de afgelopen dertig jaar in de struktuur van het Nederlandse kapitalisme hebben plaatsgevonden.

De twintiger jaren van deze eeuw waren de laatste bloeitijd van de koloniale exploitatie van Indonesië. Zeer veel Nederlands kapitaal had zich eveneens genesteld in de Verenigde Staten en Duitsland. Andere belangrijke delen van het Nederlandse kapitaal waren gestoken in internationale ondernemingen zoals Koninklijke Petroleum, Unilever, AKU, Philips en bank-, handels- en scheepvaart-maatschappijen met uitgebreide internationale belangen.

Thans zijn in dit beeld enige veranderingen opgetreden.

De macht van de vier grote concerns, maar vooral van de Koninklijke Olie (waarvan de beurswaarde der aandelen 40% uitmaakt van het totale aan de Amsterdamse beurs geregistreerde aandelenkapitaal en van Unilever is zeer sterk toegenomen en zij beheersen, nog méér dan in 1929, het Nederlandse kapitalisme. De beurswaarde van de aandelen van de vier grote concerns vormt, in Amsterdam, ca. ¾ van de totale beurswaarde van aandelen. Daarentegen is het kapitaal, dat in Indonesië en in de Ver. Staten is belegd, hoewel nog aanzienlijk, van veel minder gewicht in het geheel geworden.

De Nederlandse kapitaalbelangen in West-Duitsland en in veel mindere mate ook in België zijn echter in de laatste jaren sterk toegenomen.

HET AMERIKAANSE KAPITAAL

Een zeer belangrijk verschil is eveneens, dat omstreeks 1930 de posities van het buitenlandse kapitaal in Nederland en vooral die van het Amerikaanse kapitaal relatief gering waren. In 1929 was voor 43 miljoen dollar aan Amerikaans kapitaal in Nederland belegd. In 1936 was dit cijfer zelfs tot $ 19 miljoen gedaald. Maar in 1954 was dit laatste bedrag verzevenvoudigd tot $ 140 miljoen (*f* 532 miljoen) en sindsdien is het nog aanzienlijk toegenomen.

Naast de direkte Amerikaanse beleggingen is in de Marshall-periode na 1948 een groot aantal aandelen van Nederlandse ondernemingen door Amerikanen opgekocht. Zo bezitten thans Amerikanen reeds 1/3 van het aandelenkapitaal van de 'Koninklijke Petroleum Mij' en grote pakketten aan aandelen van Unilever, Philips, AKU, Holland—Amerika-Lijn, H.V.A., K.L.M., Verenigde Deli en andere Nederlandse firma's. In 1954 1955 en 1957 werd jaarlijks voor ca. een half miljard gulden aan Nederlandse effecten naar het buitenland verkocht. De zaken zijn zo ver gegaan, dat De Volkskrant onlangs schreef, dat er niet veel meer aan Nederlandse waardepapieren aan de Amerikanen te verkopen valt zodat 'andere en meer heilzame bronnen' moeten worden aangeboord.

Deze gang van zaken heeft het beeld van de Nederlandse betalingsbalans aanzienlijk veranderd. In 1930 beliepen de opbrengsten uit kapitaalbeleggingen in het buitenland nog 8% van het nationale inkomen; thans is dit nog slechts voor 2% het geval. Het scheelt al niet veel meer of Nederland is een land geworden, waarin méér buitenlands kapitaal belegd is dan hetzelf in het buitenland heeft geïnvesteerd. Dit wil zeggen, dat Nederland van een belangrijke imperialistische mogendheid in de dertiger jaren tot een land geworden is, dat zekere koloniale trekken vertoont. Dit betekent evenwel niet, dat nu ook de leidende kringen van ons land minder imperialistisch zijn. Maar hun imperialisme is niet langer zelfstandig meer, doch is in steeds grotere mate ondergeschikt aan het Britse en Amerikaanse imperialisme. En het Nederlandse volk wordt hoe langer hoe meer de kolonie, die zij mèt deze vreemde imperialisten en voor deze imperialisten 'in exploitatie' hebben.

Dit luidt een duidelijker differentiatie in tussen het internationale monopolie-kapitaal en de nationale bourgeoisie. Het internationale monopoliekapitaal in Nederland bezet thans sleutelposities o.a. op het gebied van de energievoorziening (aardolie, aardgas) en van andere essentiële produkten (plastics, zware chemicaliën, aardolie-chemicaliën, rayon, bepaalde soorten machines) waarvan de nationale bedrijfstakken, vooral in de lichte industrie, afhankelijk zijn. Tevens bepaalt het monopolie-kapitaal een buitenlands beleid (Europese integratie, Kolen- en Staal-Gemeenschap, boycot van de Oost-Westhandel), dat méér en méér tegen de belangen van de nationale industrie ingaat. Dit is duidelijk gebleken uit de grote weerstand, in de kringen van deze nationale industrie, tegen de vorming van de 'Europese Markt'. Zeer duidelijk is in deze kwestie de tegenstelling tussen de grote Nederlandse concerns, die nauw met het Westduitse kapitaal verbonden zijn en de overheersing van West-Europa door het Westduitse kapitalisme door middel van de Euromarkt toejuichen en de overgrote meerderheid der kleinere industriëlen, die weten, dat zij van een Europese markt een dodelijke Westduitse concurrentie te verwachten hebben.

Ook de landbouw, die steeds meer als verschoppeling wordt behandeld, heeft hiervan te lijden.

Trouwens reeds in de Indonesische kwestie zijn de tegenstellingen tussen de meer nationale bedrijfstakken en het agressieve internationale imperialistische aardolie-kapitaal, dat het beleid van minister Luns en het kabinet bepaalt, duidelijk naar voren gekomen.

Eenzelfde ontwikkeling vindt eveneens in versterkte mate plaats in

Suriname. Door de volledige uitlevering van het Brokopondo-waterkrachtcentrale-project aan de Amerikaanse Aluminium Maatschappij (ALCOA), hetgeen ook in de Surinaamste Staten op fel verzet stuitte, werden zowel Nederlandse als Surinaamse belangen in nog grotere afhankelijkheid gebracht van de Alcoa.

Door deze ontwikkeling worden steeds meer de objectieve voorwaarden voor een nationaal fonds tegen het binnenlandse en buitenlandse imperialisme geschapen.

DE BUITENLANDSE HANDEL

Door de veranderingen in de economische struktuur van Nederland is ook de buitenlandse handel, sinds 1930, een geheel ander beeld gaan vertonen.

In de industrie is het aandeel van de metaalnijverheid enorm gestegen en deze is nu de belangrijkste Nederlandse industrie-tak. Tevens is er nu een nog steeds sterkgroeiende staalindustrie, waardoor o.a. de scheepsbouw, de lichte metaalindustrie en de blikindustrie veel minder afhankelijk geworden zijn van buitenlandse ijzer- en staalleveranties. Ook de chemische industrie, vooral na de oorlog, heeft zich sterk ontwikkeld en er worden nu veel essentiële zware chemische produkten in ons land vervaardigd. Er wordt evenwel in kringen van de lichte chemische industrie gevreesd, dat de nadelige werking van de Europese liberalisatiepolitiek door een eventuele Euromarktpolitiek nog zal toenemen, waardoor het bestaan van vele bedrijven van deze lichte chemische industrie op het spel komt te staan. Hetzelfde is trouwens het geval met de lichte metaalindustrie. De textielindustrie voert eveneens een harde strijd.

Omstreeks 1930 voerde Nederland voor bijna twee-derde van de totale waarde landbouwprodukten en levensmiddelen uit. De industriële export nam slechts ruim één-derde van de uitvoerwaarde voor zijn rekening. Thans liggen de verhoudingen bijna omgekeerd.

In de industriële uitvoer steeg het aandeel van de groep machines en instrumenten (van 1929—1955) van 5½% tot op 7½%, van de metalen en metaalprodukten van 12,1% tot op 16,8% en van vervoermiddelen van 6,1% tot op 9,7%. Deze drie groepen tezamen vormden dus in 1929 ca. één-kwart van de industriële uitvoer en in 1955 ca. éénderde. De chemische produkten verhoogden eveneens hun aandeel (van 10% tot op ruim 13%). Daarentegen is het aandeel van de textielgoederen in de uitvoer sterk gedaald (van 27,6% tot op 17,7%).

Deze veranderingen zijn zowel het gevolg van de veranderde struktuur van de Nederlandse industrie als van de veranderingen die in de wereldmarkt zijn opgetreden, twee verschijnselen die overigens vanzelfsprekend in nauw verband met elkaar staan.

Sinds 1930 is op de wereldmarkt de koloniaal-economische struktuur gewijzigd door het feit, dat in tal van vroegere koloniale of half-koloniale gebieden een eigen industrie (vooral lichte) in ontwikkeling is, waardoor énerzijds de vraag naar textiel en andere gebruiksgoederen relatief is gedaald en de vraag naar investeringsgoederen door die landen is toegenomen.

Zo waren in 1929 de metaalindustrie (door de scheepsbouw) en de voedingsmiddelenindustrie even belangrijke takken van de Nederlandse

industrie (elk met een aandeel van 32% van de produktiewaarde). In 1955 was het aandeel van de metaalindustrie echter reeds 40% (waarbij nog de ijzer- en staalindustrie moet worden gevoegd, waarvan de produktiewaarde van 2% in 1929 tot 6% in 1955 steeg) en het aandeel van de voedselindustrie nog slechts 20%. Zo steeg ook het aandeel van de chemische industrie van 6% tot op 12% en daalde dat van de textielindustrie van 15% tot op 10%.

Een en ander heeft ook vèrstrekkende invloed uitgeoefend op de samenstelling van de invoer. De grotere industrie heeft veel meer grondstoffen en brandstoffen uit het buitenland nodig. Door de toegenomen bevolking moeten ook méér graan, vetten, brandstoffen, textielgrondstoffen, leder, hout enz. en diverse industriële produkten uit het buitenland worden ingevoerd. Door de intensievere landbouw is een grotere aanvoer van veevoeder, grondstoffen voor kunstmest, brandstoffen en landbouwmachines noodzakelijk.

Anderzijds is ons land voor een aantal produkten van de industrie in veel hogere mate zelfvoorzienend dan in 1930 het geval was (confectie, schoenen, rubberwaren, pharmaceutica en chemische waren, allerlei metaalprodukten enz.). Tevens produceert ons land nu ook een kwart van de in het binnenland benodigde aardolie en draagt ook de aardgasvoorziening al een stuk bij tot de energievoorziening. Maar de steenkolenproduktie is niet boven het vooroorlogse niveau gekomen, waardoor véél meer steenkolenimport nodig is dan voorheen.

Door de veranderde positie van Nederland in de wereld is trouwens de buitenlandse handel van méér belang geworden voor de welvaart van ons land, dan dit in 1930 het geval was. In 1930 werd slechts 70% van de invoer betaald door de uitvoer; thans moet, voor een sluitende betalingsbalans volgens de lopende rekening, minstens 85% van de invoer door de uitvoer van goederen worden betaald. Gedeeltelijk wordt de invoer ook betaald door de uitvoer van diensten (scheepvaart, toerisme, transithandel enz.); maar ook dit aandeel is gestegen van ca. 6% tot ca. 11%. Dit spruit voort uit het feit, dat het batig saldo aan kapitaalopbrengsten, dat in 1929 nog 14,6% van de waarde van de invoer bedroeg thans gedaald is tot ongeveer 2½% en — zoals reeds uiteengezet, wellicht spoedig geheel zal verdwijnen.

De waarde van de uitvoer vertegenwoordigde in de laatste jaren ca. 40% van het nationale inkomen, hetgeen zeer hoog is in vergelijking met alle andere landen. Dit betekent dat de welvaart in Nederland zeer nauw samenhangt met de toestand in de wereld en dat er — indien zoals nu de internationale economische toestand in het kapitalistische deel van de wereld duidelijk een achteruitgang vertoont — in de eerste plaats voor ons land aanleiding is om snel onze buitenlandse koers om te gooien en het handelsverkeer met dat deel van de wereld, dat niet door de kapitalistische crisis getroffen wordt, d.w.z. het socialistische deel, drastisch uit te breiden. Ook in dit opzicht komt de reactionaire politiek van de leidende monopoliekringen in flagrante tegenspraak tot de levensbelangen van Nederland.

Niet alle industrie-takken zijn even gevoelig voor de gang van de uitvoer. Van de grote industrie-takken is dit het meeste het geval met de metaal-, chemische- en de textielindustrie die ieder een derde van haar produktiewaarde uitvoeren. De voedings- en genotmiddelenindustrie en de leder- en rubberindustrie voeren iets minder dan een-vierde uit.

Voor de andere bedrijfstakken is het aandeel van de uitvoer betrekkelijk gering uitgezonderd voor de kleine diamantnijverheid, waarvan de produktie voornamelijk voor de uitvoer is bestemd.

In de verdeling naar landen van de buitenlandse handel heeft West-Duitsland thans weer de eerste plaats, die in 1930 door het toenmalige Duitsland werd ingenomen. Maar deze plaats is toch veel bescheidener, dan die toen was. Zo ging in 1957 ruim 18% van onze uitvoer naar West-Duitsland tegen 23%, naar Duitsland, in 1929. De overweldigende plaats die Duitsland in 1929 in onze invoer innam (36%) is thans gehalveerd tot bijna 18%.

Een gedeelte van dit Duitse afzetgebied in Nederland werd, door de werking van de Benelux-Tolunie, door België-Luxemburg veroverd.

Luxemburg verzorgt thans bijna 19% van onze invoer (bijna tweemaal zoveel als in 1929 (10%) en méér dan West-Duitsland) terwijl het ruim 14% van onze uitvoer afneemt (i.p.v. 10% in 1929). De plaats van Groot-Brittannië in onze uitvoer is sterk verminderd (van 20% in 1929 tot 12% in 1957). Ditzelfde geldt in nog sterkere mate voor Indonesië waarheen in 1957 slechts 3% van onze uitvoer ging (tegen 8% in 1929) terwijl men verwachten kan, dat dit percentage in 1958 nog sterker zal dalen.

De invoer uit de Ver. Staten was, ook relatief, in 1957 groter dan in 1929 (13% tegen 10%). Dit heeft een bijzondere betekenis omdat hiertegenover slechts een veel geringere uitvoer stond (ca. 1/3 van de invoerwaarde uit de Ver. Staten), hetgeen een permanente bron is van een nijpend dollartekort.

Voor de oorlog werd de dollarinvoer mede betaald door de dollars, die Indonesische uitvoerprodukten voor Nederland opbrachten. Dit is nu niet meer het geval, het gat wordt nu voornamelijk gestopt met de verkoop van Nederlandse effecten aan de Ver. Staten. Dit kan evenwel niet meer lang doorgaan, zodat alleen al dit probleem tot een drastische heroriëntering van de Nederlandse buitenlandse handel moet nopen.

Nederland koopt in de Ver. Staten overigens in grote mate grondstoffen (steenkolen, granen, katoen, tabak, aardolieprodukten, sojabonen, tabak, oliehoudende zaden en metalen), die het ook in socialistische en andere niet-dollarlanden zou kunnen kopen.

Verschillende wezenlijke aspekten van de grote economische veranderingen, die zich sinds 1930 hebben voltrokken, konden in het bestek van dit artikel niet worden behandeld, of slechts vluchtig worden aangeduid. Dit geldt bijv. voor veranderingen van de bezitsstruktuur, zowel in de industrie als in de landbouw, de sterke concentratie van het kapitaal in Nederland, de veranderingen die zich in de dienstensektor hebben voorgedaan, de enorme toegenomen betekenis van de staatsdiensten (waaronder de militaire sektor) en van de staatsuitgaven in het economische en financiële leven van ons land.

Uit het voorgaande blijkt echter reeds dat de positie van Nederland aan de vooravond van een mogelijke ernstige crisis in de kapitalistische wereldhuishouding in vele opzichten zwakker is dan in 1930.

Dit geldt ten eerste voor de sterk toegenomen afhankelijkheid van de buitenlandse handel; en in deze buitenlandse handel van de grote afhankelijkheid ten opzichte van de uitvoer van industriële produkten, waarvan nog steeds een groot deel tot de zwakkere produkten behoort.

Dit geldt in hoge mate voor de sterk toegenomen financiële afhankelijkheid van Nederland ten opzichte van het buitenlandse kapitaal; en voor de politieke afhankelijkheid, die de bewegingsvrijheid van ons land belemmert en daardoor verhindert, dat met het omslaande getij, de bakens snel en doeltreffend worden verzet.

In dit verband is het duidelijk, dat ook de zware druk van de militaire uitgaven die thans op ons land rusten een noodlottige hypotheek vertegenwoordigt, die in 1930 vrijwel ontbrak.

Daar staat evenwel tegenover, dat thans, in tegenstelling tot 1930, het socialistische deel van de wereld een enorme economische macht vertegenwoordigt. Deze macht streeft doelbewust naar vreedzame coëxistentie en biedt enorme mogelijkheden voor economische samenwerking.

Daar staat ook tegenover dat, in vergelijking tot 1930, er in Nederland veel betere voorwaarden bestaan voor een front van nationale krachten dat een politiek zou kunnen afdwingen, die de levensbelangen van het Nederlandse volk behartigt.

A. B.

Indonesië weerstaat interventie

DE Indonesische Republiek moest de afgelopen maanden een geconcentreerde aanval van de internationale reactie doorstaan, die een duidelijke strekking naar een gewapende interventie heeft. Terwijl de gehele imperialistische meute zich echter tegen Indonesië richt en staat te trappelen om zich in een openlijke oorlog te storten, blijft Indonesië overeind. Het maakte snel een einde aan de zogenaamde tegenregering van Sjafruddin c.s. op Midden-Sumatra, waarop de Nederlandse en Amerikaanse kolonialisten hun verwachtingen hadden gesteld.

Deze nederlaag van Sjaffrudin, die een nederlaag van de Nederlandse en Amerikaanse kolonialisten is, vormt een belangrijke versterking van de positie van de Indonesische regering! Het resolute optreden tegen de opstandelingen heeft de plannen van de imperialisten doorkruist; zij hadden dit snelle optreden zeker niet verwacht. Zoals het dagblad „Trouw" moest constateren: „Het wordt wel duidelijk, dat de opstandsleiders in hun berekeningen ernstige fouten hebben gemaakt. Eén dezer fouten kan zijn, dat zij echt deze vastberaden militaire stoot van Djakarta naar het hart van de opstand niet hebben verwacht. Zij hebben of de kracht van de centrale regering om tot zo een spectaculaire krachtmeting te komen, onderschat, of de oosterse traditie om het van 't woordgevecht te verwachten met tenslotte een ombuiging naar het compromis, overschat."

De noodzaak tot een snel optreden is herhaaldelijk door de PKI bepleit. Tijdens een zitting van het Centraal Comité van 31 maart tot 3 april werd de situatie „critiek en van een beslissend karakter" genoemd. Of de contra-revolutie zal binnen korte tijd vernietigd worden en de imperialisten en reactionairen zullen een belangrijke basis kwijt raken, of Indonesië zal aangetast worden door een moeilijke chronische ziekte, die een langdurige genezing vereist, stelde de PKI vast.

Zachte heelmeesters maken stinkende wonden en de Indonesische regering en het Indonesische volk hebben daarom de weg van de vastberaden actie gekozen. Reeds na de landing van de Indonesische troepen bij Padang moest „Het Vrije Volk" met spijt vaststellen, dat „de tegenregering niet in haar voornaamste oogmerk is geslaagd. De proclamatie van Sjafruddin c.s. is niet het uitgangspunt geweest van een beweging, die zich over geheel Indonesië of zelfs over geheel Sumatra voortplantte."

Dit betekent natuurlijk niet, dat de imperialisten nu hebben afgezien van hun verdere agressie-plannen en dat de strijd voor het Indonesische volk zou zijn geëindigd. Integendeel. De bombardementen door met Amerikaanse en Tsjang Kai-sjek-Chinezen bemande vliegtuigen op koopvaardijschepen in de wateren van Oost-Indonesië, bewijzen opnieuw, dat men tot aan de rand van een openlijke oorlog wil gaan. Zoals een woordvoerder van het Indonesische leger meedeelde, is ook de Nederlandse marine rechtstreeks bij deze acties betrokken. De opstandelingen hebben moderne Amerikaanse wapens ontvangen. De imperialisten trachten met de bombardementen de vernietiging van de opstandelingen op Noord-Celebes te voorkomen. In een verklaring op

30 april heeft premier Djuanda de openlijke Amerikaanse en Tsjang Kai-sjek inmenging krachtig veroordeeld en er geen twijfel aan laten bestaan, dat de Indonesische regering ook binnen de kortst mogelijke tijd met de opstandelingen op Noord-Celebes zal afrekenen. Hun zal hetzelfde lot worden bereid als Sjafruddin c.s.

MET de nederlaag van de zogenaamde tegenregering van Sjafruddin c.s. is een nieuwe hoop van de imperialisten de bodem ingeslagen. Jarenlang hebben zij reeds geprobeerd om de Republiek te vernietigen, een eind te maken aan haar vredespolitiek en Indonesië in te lijven bij het agressieve Amerikaanse SEATO-pact. Omdat de gehele wereldsituatie de imperialisten echter niet toeliet om op een openlijke wijze in te grijpen, aanvaardden zij een tactiek van samenzweerders met sabotage en ondermijning.

Op diplomatiek, propagandistisch, politiek en economisch terrein ondergaat Indonesië reeds tijdenlang een zware druk van de kant der imperialisten. In samenwerking met compradoren en feodale elementen zijn verscheidene keren pogingen gedaan om de regering-Djuanda door politieke intrigues omver te werpen. Al deze intrigues, waarin de Masjumi en de PSI de hand hadden, mislukten echter door de waakzaamheid en het politieke bewustzijn van het Indonesische volk.

Tenslotte namen zij hun toevlucht tot terroristische activiteiten (aanslag op president Sukarno, op het PKI-gebouw enz.), die evenmin tot de gewenste chaos en verwarring leidden. Gewapende machtsgrepen in Djakarta mislukten en uiteindelijk maakten de imperialisten *de militaire actie, gevoerd via hun handlangers, tot de voornaamste vorm van hun interventie.* De mislukkingen in het centrum Djakarta dwongen de imperialisten daarbij hun activiteiten te verleggen naar de buitengewesten van Sumatra en Noord-Celebes, die bovendien in Singapore en Nieuw-Guinea nabij gelegen aanvoerbases hadden.

De grote coupe, waarop de Nederlandse en Amerikaanse imperialisten hun hoop hadden gericht, was de proclamatie op 17 februari van de zogenaamde tegenregering onder leiding van de oud-directeur van de Javase Bank Mr. Sjafruddin Prawiranegara. In deze „tegenregering" werd zitting genomen door een aantal personen, die dan weliswaar in Indonesië geen aanhang onder het volk hadden, doch die als oud-premier Harahap, de oud-minister Sumitro en Natsir (voorzitter van de Masjumi) in het nabije verleden officiële functies hadden bekleed en deze tegenregering tegenover de kapitalistische wereld een schijn van gezag zouden kunnen verlenen. De bedoeling was, dat zij het middelpunt van een beweging in Indonesië zou worden, die zich tegen de wettige Indonesische regering richtte; zij proclameerde zich dan ook maar vast als regering van „geheel Indonesië" (!). De namen en de vroegere functies van de „ministers" zouden het de kapitalistische landen moeten vergemakkelijken deze „tegenregering" te erkennen. Met veel bombast werd een aantal maatregelen aangekondigd als het „blokkeren van buitenlandse tegoeden", „benoeming van diplomatieke vertegenwoordigingen", „opdracht aan de buitenlandse maatschappijen aan de tegenregering belasting te betalen" enz. De gehele internationale reactie jubelde over de proclamatie van deze tegenregering wier werkelijk karakter door het dagelijkse bestuur van de CPN echter reeds direct uit de doeken werd gedaan. „Deze tegenregering is" — zo zegt

zijn verklaring — „een maaksel van de Westerse imperialisten, zij staat in dienst van de Amerikaanse en Nederlandse kolonialisten".

De houding van de imperialisten en het vredeskamp

VAN het begin af aan is het duidelijk geweest, dat de imperialisten de opstand morele en materiële steun hebben gegeven. In dit opzicht verscheen er een opmerkelijk artikel in de „Wall Street Journal" van 10 januari 1958. Joseph E. Evans zocht in dit artikel een antwoord op wat hij noemt „de Russische politiek-economische oorlogsvoering" en een van deze antwoorden was „ondermijning" van regeringen. Hij schreef: „Dit heeft op meer betrekking dan op het traditionele gebruik van geheime agenten; daar komt bij, dat de bronnen van de Amerikaanse diplomatieke en politieke kracht worden gebruikt om de loop van de gebeurtenissen in een land, dat bedreigd wordt door de Sowjet-Unie, te beïnvloeden. *Dit is ook hetgeen nu in Indonesië gebeurt, met enige hoopvolle mogelijkheden.*"

Deze hoopvolle mogelijkheden zijn inmiddels als een kaartenhuis ineengestort, al beschikten de opstandelingen over de meest moderne wapens, die boven Midden-Sumatra door Amerikaanse vliegtuigen zonder kentekenen werden gedropt.

De Amerikaanse ambassadeur Jones vertelde in Djakarta aanvankelijk het sprookje, dat het „dumpwapens" waren; wapens uit de tweede wereldoorlog, die Amerika aan de Sowjet-Unie had geleverd en die nu best uit de Sowjet-Unie konden komen(!). Toen er echter in Djakarta een tentoonstelling van buitgemaakte wapens werd gehouden en er *na-oorlogse types* werden getoond, hield hij verder zijn mond. De Amerikaanse inmenging droeg een duidelijk en steeds brutaler karakter. In de Commissie van Buitenlandsche Zaken van het Huis van Afgevaardigden viel Dulles de opvattingen van president Sukarno aan; hij pleitte openlijk voor een verandering van de Indonesische regering. De zevende vloot hield dreigende manoeuvres bij Singapore en wilde zich zelfs onder het voorwendsel van „evacuatie van het personeel der oliemaatschappijen" naar Sumatra begeven.

Met nadruk wees het dagelijks bestuur van de CPN er daarom op, dat deze inmenging van de Amerikaanse imperialisten het onmiddellijke gevaar van een internationaal conflict in zich draagt en de aanleiding kan worden tot een wereldoorlog.

De Amerikaanse politiek kenmerkt zich immers door het provoceren van brandhaarden, die de vonken van een wereldbrand in zich dragen. De proclamatie van de tegenregering was een poging tot vertroebeling van de internationale sfeer, waarin de drang tot een topconferentie sterker wordt. De Nederlandse regering, die grote verantwoordelijkheid heeft met betrekking tot Indonesië, heeft deze Amerikaanse politiek gesteund. Men kan zeggen, dat de koude oorlogspolitiek van Nederland tegenover Indonesië juist voor de Amerikaanse imperialisten de mogelijkheid heeft geschapen, Indonesië voor hun provocaties uit te zoeken.

De strijd van Indonesië tegen de dreigende interventie wordt begunstigd door de internationale omstandigheden. De overgrote meerderheid van de wereldbevolking staat achter Indonesië; het zijn de macht

van het socialistische kamp, de solidariteit van de Aziatisch-Afrikaanse landen en de strijd van de arbeidersklasse in Nederland, die de positie van Indonesië versterken. Opnieuw blijkt hier de betekenis van de Sowjet-Unie. De imperialisten trachten de nadelige strategische positie van Indonesië als eilandenrijk uit te buiten, doch geen enkel land in de wereld is geïsoleerd van de vredeszone: het bestaan alleen al van de Sowjet-Unie vormt een beschermende factor.

Aidit formuleerde het op de laatste zitting van het Centraal Comité van de PKI als volgt: „De snelle vooruitgang in de Sowjet-Unie, die reeds door de gehele wereld wordt erkend, vormt een zeer sterke consolidatie van de positie en de internationale politiek van de Sowjet-Unie. Zonder de duidelijke superioriteit van de Sowjet-Unie, zou Amerika naar eigen goeddunken tegen elk ander land interventies op touw kunnen zetten. Maar wat een geluk, dat het niet meer is zoals vroeger, zoals de ervaring met Syrië geleerd heeft. Deze ervaring dient door de regering en het Indonesische volk, die momenteel tegenover het gevaar van een Amerikaanse interventie staan, goed ter harte te worden genomen".

Tegenover de consolidatie en de aaneengeslotenheid van het socialistische kamp, staan de tegenstellingen in het imperialistische kamp. Deze tegenstellingen traden reeds meerdere malen aan de dag binnen de agressieve blokken als NAVO, Bagdad-pact en SEATO en bij de SEATO bleek het ten aanzien van Indonesië. Tijdens de bijeenkomst van de SEATO in Manilla (in april) stond Indonesië als een van de belangrijkste punten op de agenda en Dulles heeft alles op alles gezet de SEATO in alle openlijkheid de zijde van Sjafruddin c.s. te laten kiezen. Sjafruddin zelf heeft zich herhaaldelijk aan de SEATO „aangeboden" en in radio-redes zijn trouw aan dit pact betuigd. De tegenstellingen tussen de drie grote imperialistische landen en het onbehagen van de Aziatische leden van dit pact, hebben Dulles' plan verhinderd. In het officiële slot-communiqué werd Indonesië weggelaten en in dit opzicht is de Manilla-conferentie een nederlaag voor de Amerikaanse imperialisten geweest, al worden de Philippijnen en Formosa als bases voor de opstandelingen gebruikt.

Eenheid van het Indonesische volk

DE smadelijke vlucht van Sjafruddin uit Padang en Bukittinggi ontbulde bijzonder duidelijk, dat hij geen enkele steun van de bevolking van het betrokken gebied heeft gehad, laat staan, dat hij enige sympathie in Indonesië genoot. Een aanzienlijk aantal rebellen liep zonder meer over naar de regeringstroepen en wat juist in Indonesië meer en meer aan de dag treedt, is de eenheid tussen de regeringstroepen en het volk. Bovendien had de centrale legerleiding een strategische opzet, die van grote kundigheid getuigde en door samenwerking van land-, zee- en luchtmacht werden stap na stap de opstandelingen teruggerold.

De reactie had bij het uitroepen van de tegenregering gespeculeerd op verdeeldheid en besluiteloosheid in Djakarta en op het succes van een onvruchtbare anti-communistische hetze. De eenheid van het Indonesische volk is evenwel één van de beslissende factoren, waardoor de plannen van de imperialisten zijn mislukt. De reactie gokte op de schijntegenstelling „Djakarta-buitengewesten" en heeft zich daar in de

gehele propaganda en actie op vastgebeten. Zo schreef de grote ziener Frans Goedhart in „Het Parool": „De regering van de heren Soekarno en Djoeanda is in feite niet veel meer dan het college van burgemeester en wethouders van Djakarta-Raya. Buiten de stad heeft het weinig in te brengen en binnen de stadsmuren is het de gevangene van het communisme". Het is niet de eerste grandioze misrekening van „Indonesiëkenner" Goedhart geworden. „Djakarta" d.w.z. de centrale wettige regering geniet de steun van het gehele Indonesische volk van Sabang tot Merauke. De Indonesische regering verkreeg deze steun, omdat haar maatregelen gericht zijn op de vernietiging van de samenzweerders. Zoals Aidit op de zitting van het Centraal Comité der PKI vaststelde: „De duidelijke houding van de regering-Djuanda tegenover de opstandelingen, die werd ondersteund en goedgekeurd door president Sukarno, verkreeg zulk een steun van de brede massa van het volk als geen enkele regering sinds 1949 heeft gehad."

Op actieve wijze heeft het Indonesische volk zich met demonstraties en meetings tegen de dreigende interventie verzet. In Djakarta was een protestmeeting, waaraan door 500.000 mensen werd deelgenomen en waar president Sukarno opriep tot vernietiging van de rebellenkliek. Er waren meetings in Bandung en Surabaja, studenten kalkten voor de Amerikaanse ambassade en belangrijke massa-organisaties spraken hun steun uit voor premier Djuanda. Het Uitvoerend Bureau van de PNI verklaarde in een resolutie van 30 april, dat zij de regeringsmaatregelen tot vernietiging van de rebellen volledig ondersteunde.

De reactie heeft verder getracht de gebeurtenissen in Indonesië terug te brengen tot een strijd tussen het communisme en anti-communisme. „Trouw" schreef bijvoorbeeld: „De politieke figuur van deze opstand ligt immers zo duidelijk. Het is een puur anti-communistisch verzet." Het is een bekend feit, dat het Amerikaanse imperialisme onder het mom van het anti-communisme zijn kruistocht tegen de bevrijdingsbewegingen voert. Zijn handlangers in Indonesië hebben eveneens op dit anti-communisme geborduurd. Het waren bladen als Indonesia Raya (PSI) en Abadi (Masjumi), die een goedkope agitatie rondom de godsdienstvraagstukken voerden, omdat zij niet in staat zijn de juistheid van de *politiek* van de PKI te ontkennen.

De anti-communisme-campagne is erop gericht aarzelende elementen onder de bourgeoisie in verwarring te brengen, van de resolute strijd tegen het imperialisme af te leiden en tot gesputter tegen de PKI te brengen. In een resolutie van het Centraal Comité van de PKI wordt gezegd: „Door de misleiding met het „anti-communisme" hopen de ultra-reactionairen ook een deel van de weifelende middengroepen te kunnen benaderen. Onder deze groepen zijn er natuurlijk, die door hen worden aangetrokken, namelijk de rechtse nationalisten. Maar het belangrijkste deel van de nationalisten, met inbegrip van president Sukarno, laat staan de brede volksmassa, verzet zich krachtig tegen deze gladde manoeuvre. Zij zijn trouw aan de werkelijkheid en antwoorden deze reactionairen terecht, dat de vijand van het Indonesische volk het kolonialisme en niet het communisme is; dat de vijanden van het Indonesische volk de anti-democraten en niet de communisten zijn; dat de vijanden van het Indonesische volk de scheurmakers en separatisten en niet de communisten zijn."

De PKI baseert haar politieke lijn op de analyse, dat er drie grote

krachten zijn in Indonesië: de feodalen en compradoren, die steun aan het imperialisme verlenen; de middengroepen (onder andere de nationale bourgeoisie) en dan het werkende volk met zijn leider de PKI. De politieke lijn is erop gericht in de strijd tegen het imperialisme de middengroepen met het werkende volk te verenigen en de compradoren te isoleren. Deze lijn is met succes uitgevoerd, want de democratische krachten zijn de laatste jaren gegroeid en de nationale eenheid is versterkt. De PKI heeft daarbij ervaren, dat de uitvoering in hoge mate afhankelijk is van de politieke vrijheid, die het proletariaat voor zijn agitatie en propaganda geniet. De PKI strijdt dan ook voor een voortdurende consolidatie en uitbreiding van de politieke vrijheid en democratische rechten.

Het proletariaat en de PKI hebben het afgelopen jaar op heldhaftige wijze de strijd voor de bevrijding van Westelijk Nieuw-Guinea gevoerd. De arbeiders bezetten de Nederlandse bedrijven, welke zij overdroegen aan de Indonesische regering, hoewel dit geen arbeidersregering is.

In de strijd tegen de dreigende interventie vormen de arbeidersklasse met de PKI eveneens de voorhoede van het Indonesische volk en er behoeft geen twijfel aan te bestaan, dat dit de beste garantie voor een succesrijke strijd is.

CPN-standpunt wint veld

ONDER al deze omstandigheden rijst voor Nederland opnieuw de vraag, welke houding het tegenover de Indonesische ontwikkeling moet aannemen.

De regeringspolitiek is duidelijk: de gevaarlijke en tegelijk botte houding van Luns, die van kwaad tot erger gaat. Uit persberichten blijkt, dat Luns op de NAVO-zitting in Kopenhagen — begin mei — de Indonesische kwestie in een geheime bijeenkomst ter sprake heeft gebracht en dat hij en Dulles zich opnieuw op beschamende wijze met de Indonesische binnenlandse aangelegenheden hebben bemoeid. Zij willen met hun scherpe oorlogskoers doorgaan, zoals uit de recente provocaties en oorlogshandelingen in Oost-Indonesië blijkt. Zelfs na de duidelijke nederlaag van Sjafruddin c.s. op Midden-Sumatra verklaart Luns in de Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer, dat hij niet aan onderhandelingen denkt.

Deze koers begint echter op steeds meer weerstand te stuiten. In het Nederlandse politieke leven begint zich een nuancering af te tekenen, die zonder twijfel onder druk van de omstandigheden tot stand komt. De CPN is de enige politieke partij, die de Indonesische aanspraken op Nieuw-Guinea erkent en herhaaldelijk en krachtig voor onderhandelingen met Indonesië heeft gepleit. Binnen de andere politieke partijen en onder brede maatschappelijke lagen van ons volk gaat dit standpunt van de CPN veld winnen.

De reactie trachtte de eis van de CPN tot onderhandelingen in de sfeer van het emotionele te trekken en rondom het vertrek van tienduizenden Nederlanders uit Indonesië een progromstemming tegen dit land te kweken. De communisten hebben dit teruggewezen en verklaard, dat het Indonesische optreden wordt ingegeven door de Nederlandse politiek en niet door een „anti-Nederlandse stemming". Er gaan nu ook gezonder stemmen op in andere kringen.

In „Wending" van februari heeft Dr. Jansen Schoonhoven, die zich overigens over een verblind anti-communisme niet kan heenzetten, geschreven: „Tot aan de anti-Nederlandse actie van de laatste maanden hoorde men altijd weer van goede persoonlijke betrekkingen tussen Indonesiërs en Nederlanders. En tot op de dag van vandaag kan men lezen: wij vechten niet tegen de Nederlanders als personen, maar tegen de Nederlandse politiek en dit is de opvatting van de grote meerderheid van het Indonesische volk. Het feit, dat duizenden Nederlanders als persoon van deze strijd de dupe worden en dat in de hitte van de strijd het onderscheid tussen personen en zaak vaak uit het oog wordt verloren, mag ons niet doen vergeten, dat dit toch de grondstelling is".

Dr. Jansen Schoonhoven pleit ook voor een gesprek. De troebelwatervissers die dan telkens de vraag opwierpen, met wie, antwoordt hij: „Men vraagt dan een gesprek met wie en waarover? Het antwoord lijkt mij niet zo moeilijk: met de wettige Indonesische regering en over alle geschilpunten — waarvan de voornaamste zijn het geschil over Nieuw-Guinea en dat over de economische positie van Nederland in Indonesië".

Het is bekend, dat ook de Eerste Kamer-fractie van de Partij van de Arbeid zich tegen de koers van de Nederlandse regering verzet en dat Mr. In 't Veld, Mr. Willems en anderen zich in het openbaar hebben uitgesproken voor onderhandelingen met Indonesië. Zij laveren daarbij echter tussen de realiteit van de vrijheidsbeweging in Azië en Afrika en de druk van de reactie. Hun optreden gaat met veel voorbehoud en men zou haast zeggen met verontschuldigingen tegenover de reactie; het mist zo in uiterste instantie de consequentie van de *daad*. En het is juist de daad, die in Indonesië wordt geteld.

In een resolutie van het Centraal Comité van de PKI, waarin aan de CPN dank wordt gebracht voor de solidariteit, wordt gezegd: „Zonder deze internationale solidariteit zou de strijd van het Indonesische proletariaat en het Indonesische volk vele keren moeilijker zijn dan nu. Deze internationale solidariteit wordt in Indonesië warm begroet, niet alleen door de arbeiders en boeren, maar ook door de intellectuelen en zelfs in de kringen van de regering".

Een *daad* van Mr. In 't Veld c.s. zou een positieve bijdrage in het belang van Indonesië en Nederland zijn en zeker in overeenstemming met de wil van de meerderheid der leden van de PvdA. Terwijl Mr. In 't Veld en anderen zich nog door het anti-communisme laten leiden, is het in wezen van de zaak de CPN, die nog voor Nederlandse goodwill zorgt en daarbij tegenover Indonesië de spreekbuis en voorvechter van het andere, betere Nederland is. De CPN brengt tot uitdrukking, dat de Nederlandse werkers niets van koloniale avonturen moeten hebben en zij geeft leiding aan het verzet tegen de dreiging, dat een koloniale oorlog wordt ontketend. De CPN verdedigt met haar proletarisch internationalisme het *nationale Nederlandse belang*.

Dat het Nederlandse nationale belang met Indonesië gemoeid is, blijkt ook uit de verontruste stemmen, die uit de ondernemerswereld zijn opgegaan. Het is allang geen geheim, dat men daar de van mislukking naar mislukking gaande Luns-politiek verfoeit en dat het Nederlandse economische leven reeds nu de gevolgen van de stompzinnigheid van de Nederlandse politiek voelt. In de textielindustrie, bij de Nederlandse scheepvaart, in handelskringen in Amsterdam, bij het Neder-

landse bedrijfsleven in Indonesië incasseert men thans al de achteruitgang in economische bedrijvigheid als gevolg van het Indonesische optreden, dat voortvloeide uit de botte Nieuw-Guinea-politiek van Nederland. En men kan nauwelijks nog van verholen critiek spreken op dit beleid, wanneer men het jaarverslag van de Nederlandse Handelmaatschappij leest. De directie heeft de indruk, dat men in Nederland onvoldoende beseft hoezeer Nederland belang heeft bij een herstel van goede betrekkingen met Indonesië. „De verliezen, die in Indonesië worden geleden", zo wordt indirect aan Luns gezegd, „worden door velen beschouwd als factoren, die nauwelijks enige rol spelen bij het bepalen van de houding ten aanzien van hetgeen Nederland en Indonesië verdeeld houdt, terwijl evenmin met ernst wordt ingegaan op de repercussies voor het Nederlandse bedrijfsleven." Zelfs werpt de directie de vraag op of de actie tegen de Nederlandse economische bezittingen achterwege zou zijn gebleven, indien een bevredigende oplossing zou zijn gevonden voor de status van Nieuw-Guinea.

Een feit is echter, dat door Indonesië zelfs nu — na alles wat Nederland Indonesië heeft aangedaan — de deur voor onderhandelingen niet geheel gesloten is. In zijn inleiding op de zitting van het Centraal Comité van de PKI van 31 maart tot 3 april heeft de algemeen secretaris van de PKI, Aidit, nog verklaard: „Wat moeten wij nu vervolgens doen met de bezittingen die van de Nederlanders zijn overgenomen? Naar de mening van de revolutionairen staan er op het ogenblik twee mogelijkheden open voor de Nederlandse imperialisten: de ondernemingen, die overgenomen zijn, zullen worden genationaliseerd, indien Nederland bereid is te onderhandelen en instemt met de overdracht van Nieuw-Guinea aan de Republiek. Of de ondernemingen zullen worden geconfisceerd, indien Nederland koppig blijft en niet over de overdracht van Nieuw-Guinea wil onderhandelen".

Hier ligt dus nog een duidelijke keus voor het Nederlandse bedrijfsleven, dat verder natuurlijk bij een eerlijke politiek op basis van gelijkheid van handelsbetrekkingen, scheepvaartverbindingen enz. met Indonesië profijt zou kunnen hebben. Er zal dan echter radicaal met de tot nu gevolgde politiek gebroken dienen te worden. Want niet langs de weg van de interventie en het gejubel over gebombardeerde koopvaardijschepen, niet door middel van dreigementen over een „tweede Korea" en grenzenloze minachting voor de wettige Indonesische regering komt het voor economische betrekkingen noodzakelijke vertrouwen tot stand. Economische betrekkingen groeien op basis van vreedzame coexistentie, wederzijds respect en niet-inmenging in elkaars binnenlandse aangelegenheden. Om zulk een sfeer te scheppen — en dat geldt waarlijk niet alleen tegenover Indonesië — moet het initiatief van Nederland uitgaan. Alle nationale krachten dienen zich te verenigen om het Nederlandse beleid in zulk een richting te dwingen.

HENK DE VRIES.

10 Mei 1958.

Over het ontwerp-program van de Joegoslavische Communistenbond

IN het ontwerp-program van de Joegoslavische Communistenbond[1]) neemt de behandeling van de vraagstukken van het hedendaagse kapitalisme en van de wegen om naar het socialisme te gaan, veel plaats in. Centraal staat de gedachte, dat er naast de *revolutionaire socialistische* omvorming ook een *evolutionaire* verandering van het kapitalisme in het socialisme plaats heeft. De poging om aan te tonen, dat de socialistische maatschappij ook langs evolutionaire weg kan ontstaan, leidt tot een hele reeks anti-wetenschappelijke, niet-marxistische, niet-leninistische redeneringen over de verschijnselen en processen, die kenmerkend zijn voor het tegenwoordige kapitalisme.

Juiste tegenstellingen over het monopolistische kapitalisme zijn in het ontwerp-program verweven met onjuiste opvattingen, in het bijzonder waar gesproken wordt over het thans in de ontwikkelde kapitalistische landen heersende staatsmonopolistische kapitalisme. In dit document worden de politieke factoren in de ontwikkeling van het staatsmonopolistische kapitalisme op de voorgrond geplaatst, waarbij de analyse van de aan het kapitalisme eigen economische wetmatigheden wordt verwaarloosd.

De opstellers van het ontwerp, die terecht wijzen op de toegenomen rol van de burgerlijke staat in de kapitalistische economie, beelden tezelfdertijd de verhoudingen tussen het monopolie-kapitaal en zijn staat op een onjuiste wijze uit. De staat, zo heet het in het ontwerp-program, „oefent steeds meer controle uit op het kapitaal, waarbij het recht om als particulier persoon over de kapitalistische eigendom te beschikken, wordt beperkt en de bezitter van privé-kapitaal enkele zelfstandige functies in de economie en de maatschappij worden ontnomen. De verbinding tussen de top van de monopolies en de leiding van de staat wordt sterker. Deze top verliest op een bepaald gebied van zijn activiteit steeds meer zijn vroegere, volledige zelfstandige rol en verschillende functies van de monopolies worden in toenemende mate overgenomen door de staat".

Het denkbeeld, dat de inmenging van de staat de basis van de econo-

[1]) In april werd het congres gehouden van de Joegoslavische Communistenbond. Een van de agenda-punten was het behandelen van het ontwerp-program, dat even voordien was gepubliceerd. Dit ontwerp-program bevat talrijke stellingen, die geheel in strijd zijn met de op de Moskouse conferentie van de communistische en arbeiderspartijen gegeven marxistisch-leninistische analyse.

Daarom hebben de communistische partijen besloten om geen delegaties naar dit congres van de Joegoslavische Communistenbond te zenden. Op het congres werden deze stellingen echter, ongeacht de in de pers der communistische partijen gebrachte critiek, onverminderd gehandhaafd.

Een diepgaande bespreking van het ontwerp-program werd gegeven in de „Kommunist", het theoretische orgaan van de CPSU. Uit dit artikel worden hier de gedeelten overgenomen, die handelen over de opvattingen van de Joegoslavische Communistenbond over het moderne kapitalisme en over de verhoudingen tussen het socialistische en het kapitalistische kamp.

mische macht van het monopolie-kapitaal zou verkleinen, is niet in overeenstemming met de werkelijke stand van zaken in de kapitalistische maatschappij. Heeft de nationalisatie van afzonderlijke bedrijven of bedrijfstakken in Engeland, Italië en Frankrijk de basis van de economische macht van het monopolie-kapitaal in zijn geheel verminderd? In het geheel niet. Ze heeft kapitalen van de monopolies vrij gemaakt, die onrendabel waren belegd in technisch-achterlijke en niet-winstgevende industrietakken (mijnbouw e.d.). Zij legde de lasten op de belastingbetalers en maakte het de kapitalisten mogelijk om hun kapitalen in andere, winst-gevende industrietakken te beleggen. Zij gaf alle monopolies de gelegenheid om er voordeel uit te trekken, dat de achtergebleven industrietakken, ten laste van de staatsbegroting, opnieuw werden uitgerust en dat de monopolies nu goedkoper steenkool, electrische energie enz. konden verkrijgen.

Leiden de controle en regulatie door de *kapitalistische staat* werkelijk tot beperking van de rechten van de kapitalisten op het bezit van en de beschikkingsmacht over hun eigendom en verminderen deze de uitbuiting van de loonarbeiders? Natuurlijk is dit niet het geval! Als de leninistische vraag wordt gesteld: wie controleert en wie wordt gecontroleerd, welke klasse is de controlerende en welke de gecontroleerde — dan wordt onmiddellijk duidelijk, dat de controle en regulatie van de zijde der burgerlijke staat verwezenlijkt wordt in het belang van de monopolies, tegen de arbeidersklasse.

De groei van het staatsmonopolistische kapitalisme betekent de verdere versterking van de monopolies, de verdere concentratie van de economische en politieke macht in hun handen en het gebruik van de staat door de monopolisten voor hun egoïstische doeleinden en ten nadele van de werkers.

Hoe ver de samenstellers van het ontwerp-program afwijken van het leninisme wordt duidelijk uit de volgende bewering: „Naarmate verschillende economische functies steeds meer overgaan van het particuliere kapitaal naar de staat, — waarbij de rechten van het particuliere kapitaal ook langs andere wegen worden beperkt, — wordt de druk van nieuwe, naar hun objectieve strekking, socialistische elementen in de economie op de kapitalistische productiewijze duidelijker."

Voor de samenstellers van het ontwerp-program verandert de staat in een boven de klassen staande organisatie, die zich plaatst tegenover beide aan elkaar tegengestelde klassen in de kapitalistische maatschappij, de bourgeoisie en het proletariaat. „Het staatsapparaat", zo zegt het ontwerp, „stelt zich in zijn streven naar een zelfstandige functie boven de maatschappij en laat de tendentie zien naar een steeds verder gaande beperking zowel van het optreden van het particuliere kapitaal als ook van het optreden van de arbeidersklasse."

Dat de burgerlijke staat de rol van de arbeidersklasse „beperkt", of precieser gezegd een aanval doet op de politieke rechten en de vitale economische belangen van het proletariaat, is aan geen twijfel onderhevig. Maar kunnen er feiten van gewicht worden aangevoerd, dat de burgerlijke staat zich zou hebben gekeerd tegen de belangen van de burgerlijke klasse, tegen het monopoliekapitaal? Nee, dat is onmogelijk! De burgerlijke staat kan optreden, en ze doet dit ook, tegen de kleine en middelgrote kapitalisten in het belang van de groten, zij kan deze of gene afzonderlijke naamloze vennootschap beperkingen opleggen,

maar zij treedt altijd zonder mankeren op in het gemeenschappelijke belang van de bourgeoisie, in het belang van het monopolie-kapitaal.

Lenin wees er terecht op, en de werkelijkheid onderstreept dit elke dag, dat „de stappen naar een grotere monopolisering en een grotere nationalisering van de productie onvermijdelijk begeleid worden door een versterkte uitbuiting van de werkende massa's, door een versterking van de onderdrukking, door het bemoeilijken van het verzet tegen de uitbuiters, door een versterking van de reactie en het militaire despotisme. Tezelfdertijd leiden deze stappen onvermijdelijk naar een ongelooflijke stijging van de winsten der grote kapitalisten ten koste van alle andere lagen van de bevolking, naar het onderwerpen van de werkende massa's door ze voor vele tientallen jaren schatplichtig te maken aan de kapitalisten in de vorm van het betalen van miljarden aan rente op leningen." (W. I. Lenin, Verz. Werken, Russ. uitg., Dl. 24, blz. 276—277).

In de huidige omstandigheden, nu het socialistische wereldstelsel grote successen behaalt die de volksmassa's in de kapitalistische landen bezielen, is de monopolistische bourgeoisie gedwongen om zekere concessies te doen van sociaal-economische aard. Doch hieruit kan niet de gevolgtrekking worden getrokken, dat de burgerlijke staat boven de klassen staat en zou optreden als onpartijdige „regulator op het gebied van de arbeids- en bezitsverhoudingen", zoals beweerd wordt in het ontwerp-program van de Joegoslavische Communistenbond.

Ook de bewering in het ontwerp, dat „naarmate er meer evenwicht wordt bereikt in de politieke strijd tussen de bourgeoisie en de arbeidersklasse om invloed en om posities in het stelsel van het staatskapitalisme, de functie van de bureaucratie zelfstandiger wordt", weerspiegelt de werkelijkheid niet. Ongetwijfeld is de kracht van het proletariaat in een reeks kapitalistische landen gegroeid. Het staatsapparaat is echter als voorheen in handen van de imperialistische bourgeoisie en voert haar wil uit. De stelling van de „zelfstandigheid" van de staat in het hedendaagse kapitalisme versluiert de *klasseinhoud* van de burgerlijke staat en leidt de aandacht van het proletariaat af van de historische taak van de revolutionaire verovering van de macht.

De moderne burgerlijke staat is een organisatie van de kapitalistische klasse om de gemeenschappelijke voorwaarden voor de kapitalistische productie te beschermen. Zij is in wezen de staat van de kapitalisten, de ideale totaal-kapitalist. Des te meer productiekrachten zij in eigendom heeft, des te groter is het aantal burgers, dat zij uitbuit. De arbeiders blijven daarbij loon-arbeiders, proletariërs, en de kapitalisten blijven kapitalisten, uitbuiters. De staatsmonopolistische eigendom lost het conflict tussen de productiekrachten en productieverhoudingen niet op, maar houdt slechts de mogelijkheid in om dit op te lossen.

De nationalisatie van afzonderlijke delen der economie in de kapitalistische maatschappij kan, hoe belangrijk dit op zichzelf ook is, niet direct tot het socialisme leiden. Dit wordt door de feiten bevestigd. Zo heeft b.v. de Britse Labour-regering, die enkele industrietakken nationaliseerde, niet het socialisme verwezenlijkt. Om het socialisme te doen intreden, is het noodzakelijk, dat de arbeidersklasse haar *politieke heerschappij* vestigt, de belangrijkste productiemiddelen in haar handen neemt en de socialistische reorganisatie van de maatschappij verwezenlijkt. Alleen in de landen, waar dit is geschied, bestaat er

socialisme. Marxisten-leninisten gaan er altijd van uit, dat het staatskapitalisme niet uit zichzelf in het socialisme overgaat, maar alleen door middel van de socialistische revolutie. Het staatsmonopolistische kapitalisme vergroot alleen de materiële voorwaarden voor het tot stand brengen van het socialisme.

In het ontwerp-program van de Joegoslavische Communistenbond vinden we stellingen, die tot de conclusie leiden, dat het mogelijk is om tot het socialisme over te gaan door middel van eenvoudige uitbreiding, door accumulatie van „socialistische verschijnselen", „elementen", „tendenties" in 't kapitalisme, dat betekent door de spontane groei van het socialisme binnen het kapitalistische stelsel. Ofschoon b.v. in het ontwerp-program wordt opgemerkt, dat de overgang naar het socialisme „alleen verwezenlijkt kan worden door het bewuste politieke optreden van de arbeidersklasse", zien de opstellers deze activiteit slechts als „strijd voor de leidende rol in het mechanisme van de macht", d.w.z. in de bestaande burgerlijke macht. Zij spreken over „het binnendringen van socialistische tendenzen in het staatskapitalistische stelsel" en zeggen dat „de specifieke vormen van de staatskapitalistische verhoudingen zowel de laatste inspanningen van het kapitalisme voor zijn behoud, als ook de eerste stap naar het socialisme en tegelijkertijd zowel het een als het ander kunnen zijn", enz.

Het is niet mogelijk om het eens te zijn met het zo stellen van het vraagstuk van de overgang van het kapitalisme naar het socialisme. Het marxisme-leninisme leert, dat „het kapitalisme zelf zijn doodgraver voortbrengt, zelf de elementen schept voor het nieuwe stelsel, maar dat deze afzonderlijke elementen zonder „sprong" niets veranderen in de algemene stand van zaken en de heerschappij van het kapitaal niet aantasten." (W. I. Lenin, Verz. Werken, Russ. uitgave, Dl 16, blz. 318).

De opstellers van het ontwerp-program zijn van mening, dat ook „het ontwikkelingspeil van de zgn. economische democratie" afhankelijk is van de succesrijke strijd voor de nationalisatie van de industrie, voor de deelneming van de arbeiders aan de leiding van de genationaliseerde en particuliere productie. De deelneming van de arbeiders aan de „leiding" van de kapitalistische productie is echter op zich zelf, los van de politieke massa-strijd, niet revolutionair en socialistisch van aard. Zonder de band met de politieke massa-strijd is deze leuze niets anders dan een oproep tot het ingroeien van de arbeidersorganisaties in het kapitalistische stelsel, een oproep tot het afzien van de revolutionaire strijd.

Ook trekt de simplistische behandeling van het vraagstuk van de sociale ontwikkelingsweg van de landen die zich hebben bevrijd van het koloniale juk de aandacht. Dit ingewikkelde probleem wordt in het ontwerp-program behandeld zonder alzijdig rekening te houden met de bijzonderheden van deze landen en met de invloed, die het totaal van binnenlandse en buitenlandse factoren op hun ontwikkeling uitoefenen.

De samenstellers van het ontwerp-program, die de burgerlijke staat beschouwen als een boven de klassen staande organisatie, wijken af van de leninistische opvatting over het stukslaan van de oude, burgerlijke staatsmachine en over het scheppen van een nieuw, proletarisch staatsapparaat. Voor hen beperkt de zaak zich slechts tot de strijd tussen de

arbeiders en de kapitalisten voor de controle op het bestaande staatsapparaat. De bourgeoisie, zo wordt in het ontwerp gezegd, „streeft er naar haar posities en haar maatschappelijke voorrechten zoveel mogelijk te handhaven, vooral door middel van haar beslissende controle op het mechanisme van de staatsmacht.... Hiertegenover oefent de arbeidersklasse, bewust en spontaan, een voortdurende druk uit in de richting van de afschaffing of de beperking van deze privileges der bourgeoisie; zij strijdt voor het uitbreiden en het versnellen van de vermaatschappelijking van de economische functies, voor de verovering van de beslissende invloed op de instellingen die deze functies uitoefenen, voor het beschikken over de staatsmacht." In het ontwerp wordt er ook op gewezen, dat de overgang van het staatskapitalisme naar het socialisme verwezenlijkt kan worden door de strijd van de arbeidersklasse „voor de leidende rol in het mechanisme van de macht", door „het veranderen van het staatsapparaat in een dienaar van de maatschappij".

De historische ervaring leert en de analyse van de hedendaagse maatschappelijke ontwikkeling vanuit marxistisch-leninistisch standpunt toont aan, dat in elk geval het beschikken van het proletariaat, met aan het hoofd zijn voorhoede, over de staatsmacht, het vestigen van de politieke heerschappij van de arbeidersklasse, van de dictatuur van het proletariaat in een of andere vorm, en de verandering van de productiemiddelen met behulp van deze macht in algemeen volks-, in staatseigendom, het doorvoeren van socialistische omvormingen, noodzakelijke voorwaarden zijn voor de overgang naar het socialisme.

De communistische partijen zijn van mening, dat de socialistische omvorming van de maatschappij zich, afhankelijk van de concrete omstandigheden in het betreffende land, zowel langs gewelddadige als langs vreedzame weg kan voltrekken. Maar ook de vreedzame weg is de weg van de revolutie, het is er een der vormen van. Bij enkele Joegoslavische theoretici gaat het niet om een gewelddadige en vreedzame weg, die beide revolutionair zijn, maar om een revolutionaire en een „evolutionaire" weg, waarvan de tweede niet revolutionair is.

De strijd van de arbeidersklasse voor de revolutionaire omvorming van de maatschappij op socialistische grondslag kan alleen succesrijk zijn, als voldaan wordt aan de noodzakelijke voorwaarde, dat ze wordt geleid door de marxistisch-leninistische partij. Maar omdat de opstellers van het ontwerp-program van de Joegoslavische Communistenbond een niet-revolutionaire, evolutionaire weg naar het socialisme mogelijk achten, ontkennen zij natuurlijk ook de leidende rol van de partij. Meer dan dat, zij noemen de leidende rol van de communistische partijen in de revolutionaire arbeidersbeweging „monopolisme". Zij verklaren: „De voorstelling, dat de communistische partijen het monopolie hebben op iedere soort beweging naar het socialisme en dat het socialisme alleen in en door hen tot uitdrukking wordt gebracht, is theoretisch onjuist en practisch uiterst schadelijk."

De samenstellers van het ontwerp zijn zelfs van mening, dat in enkele landen de arbeidersklasse aan de macht en in het algemeen tot het socialisme kan komen zonder haar politieke partij. „In de landen", schrijven zij, „waar de klassieke politieke partij van de arbeidersklasse practisch niet bestaat, zoals bv. in de Verenigde Staten van Amerika, is het het meest waarschijnlijk, dat de arbeidersmassa's, georganiseerd

in de vakbonden, in de eerste plaats door middel van de vakbonden steeds meer zullen worden opgenomen in het proces van de groei van de bewuste socialistische krachten, in het proces van de strijd voor de versterking van de maatschappelijke invloed van de arbeidersklasse en voor haar leidende rol in het machtsapparaat." Zijn er echter feiten, die het mogelijk maken zo'n conclusie te trekken? Is het waarschijnlijk, dat de vakbonden, en dan nog wel de tegenwoordige Amerikaanse vakbonden die de kapitalistische orde verdedigen, de Ver. Staten naar het socialisme zullen leiden? Een dergelijke veronderstelling zal de leiders van de Amerikaanse vakbonden zeker ten zeerste verbazen.

In het ontwerp-program wordt, hoewel het herinnert aan de verdiensten van de communistische en arbeiderspartijen, vrijwel niets gezegd over de groei van de internationale communistische beweging in de huidige periode, over haar aaneensluiting en de versterkte eenheid in haar rijen. Het zwaartepunt ligt op een onbewezen critiek op fouten in het optreden van de communistische partijen. Aan deze partijen zouden „bureaucratie, dogmatisme, opportunisme, gecamoufleerd door linkse frasen, sectarisme, een overdreven voorstelling van hun kracht, ideologisch en politiek monopolisme enz." eigen zijn. Het is nauwelijks nodig te zeggen, dat dergelijke beweringen niet in overeenstemming zijn met de werkelijkheid en niets gemeen hebben met een principiële, kameraadschappelijke critiek, die mogelijk is tussen communistische zusterpartijen om hun ideologische en politieke eenheid te versterken.

De internationale communistische beweging is in volle opbloei. De in de herfst van 1957 in Moskou gehouden bijeenkomst van vertegenwoordigers van de communistische en arbeiderspartijen heeft met buitengewone kracht de eenheid en aaneengeslotenheid van deze beweging en haar grote successen getoond.

*

EEN ernstige fout van het ontwerp-program van de Joegoslavische Communistenbond bij de behandeling van de internationale verhoudingen is het negeren van een historisch feit als de verdeling van de wereld in twee stelsels, het socialistische en het kapitalistische. Weliswaar is in dit document het woord „socialistische wereld" te vinden, maar dit slaat niet op het reëel bestaande socialistische wereldstelsel, maar op iets heel onbepaalds. Joegoslavië, als socialistisch land, is, zo wordt in het ontwerp gezegd, „een onderdeel van de socialistische wereld, d.w.z. van de socialistische en progressieve krachten van de moderne mensheid."

Het ontwerp brengt niet met de benodigde helderheid de belangrijkste tegenstelling in de huidige internationale ontwikkeling tot uitdrukking, n.l. de tegenstelling en de strijd tussen het groeiende en sterker wordende socialistische wereldstelsel, dat ondersteund wordt door de arbeidersklasse in de kapitalistische landen en de volksmassa's van de economisch zwak ontwikkelde landen, en het kapitalistische stelsel, dat zijn tijd heeft overleefd, maar nog tamelijk sterke posities heeft.

Het vraagstuk van het bestaan van twee wereldstelsels wordt in het wezen van de zaak vervangen door het vraagstuk van twee militair-politieke blokken. Hoewel in het ontwerp ook wordt gezegd, dat de Joegoslavische Communistenbond het maatschappelijk-economische en politieke wezen en de rol van de bestaande blokken op verschillende

wijze waardeert, wordt echter bij de *concrete* analyse van de oorzaken van de internationale spanning geen verschil gemaakt tussen de twee blokken.

Het is bekend, dat de wortel van het oorlogsgevaar ligt in het wezen van het imperialisme. De opstellers van het ontwerp zien evenwel de belangrijkste oorzaak van de internationale spanning niet in de agressieve politiek van de imperialistische staten, maar in het bestaan van twee militair-politieke blokken. Dit is geheel in strijd met de marxistisch-leninistische beoordeling van de oorzaken der internationale spanning. In de Vredesoproep wordt gezegd: „Waar komt het gevaar vandaan, dat de vrede en de veiligheid van de volken bedreigt? Bij de oorlog hebben diegenen belang en van een oorlog dromen die kapitalistische monopolies, welke aan de twee wereldoorlogen en aan de huidige bewapeningswedloop geld hebben verdiend als nooit te voren."

En verder: „Onder de druk van de kapitalistische monopolies, inzonderheid van die in Amerika, schuiven de heersende kringen van ettelijke kapitalistische landen de voorstellen tot ontwapening, het verbod van kernwapens en andere maatregelen tot het voorkomen van een nieuwe oorlog terzijde." In de Vredesoproep wordt er tezelfdertijd op gewezen: „In geen enkel socialistisch land zijn er klassen of maatschappelijke bevolkingsgroepen, die belang hebben bij een oorlog. Hier zijn de arbeiders en de boeren aan de macht, — zij, die in alle oorlogen steeds de grootste offers hebben moeten brengen. Hoe kunnen zij verlangen naar een nieuwe oorlog? Het doel van de communisten is het bouwen van een maatschappij waar algemene welvaart heerst, waar het alle volkeren voor de wind gaat en tussen de naties een eeuwige vrede bestaat. Om zulk een maatschappij te kunnen opbouwen, hebben de socialistische landen een hecht gefundeerde vrede nodig."

De Vredesoproep, aan het opstellen waarvan de vertegenwoordigers van de Joegoslavische Communistenbond hebben meegewerkt en voor de aanvaarding waarvan zij gestemd hebben, stelt aldus vast, dat het gevaar voor de vrede uitgaat van de kapitalistische monopolies en dat er voor de communistische partijen, noch voor de socialistische landen dwingende redenen zijn om een oorlog te ontketenen en militaire aanvallen op andere landen te doen. Maar het ontwerp-program van de Joegoslavische Communistenbond ziet het bestaan van blokken als de bron van het oorlogsgevaar en stelt de vredelievende politiek van de socialistische landen en de agressieve politiek van de heersende kringen in de imperialistische staten op één lijn.

Het wekt verwondering, dat in het ontwerp-program niets wordt gezegd over de toenemende ongelijkmatige ontwikkeling van het kapitalisme, die leidt tot verscherping van de tegenstellingen tussen de imperialistische staten, noch over het herrijzen van het Westduitse militarisme, over de agressieve politiek van de Verenigde Staten en over de militarisering van de economie in de belangrijkste kapitalistische landen. Aan al deze vraagstukken kan in een communistisch program niet voorbij worden gegaan, des te meer niet omdat de taken van de strijd tegen de imperialistische agressie met grote kracht werden beklemtoond in de Verklaring, aangenomen door de vertegenwoordigers van de communistische en arbeiderspartijen van de socialistische landen en ondersteund door de hele internationale communistische beweging.

In deze Verklaring wordt gezegd: „De agressieve imperialistische kringen in de Verenigde Staten streven met hun zogenaamde „politiek van kracht" naar de heerschappij over de meeste landen. Zij trachten de opwaartse beweging van de mensheid, die in overeenstemming is met de ontwikkelingswetten van de maatschappij te verhinderen. Onder de dekmantel van de „strijd tegen het communisme" streven zij ernaar een steeds groter aantal landen onder hun heerschappij te brengen. Zij drijven naar vernietiging van de democratische vrijheden en bedreigen de nationale onafhankelijkheid van de ontwikkelde kapitalistische landen. Zij willen een koloniaal juk van nieuwe vorm opleggen aan de volken die zich bevrijd hebben en verrichten systematisch vijandig ondermijningswerk tegen de socialistische landen. Met hun politiek streven bepaalde agressieve kringen in de Verenigde Staten ernaar alle reactionaire krachten van de kapitalistische wereld om zich te scharen. Deze kringen worden daardoor tot het centrum van de wereldreactie en zijn de ergste vijanden van de volksmassa's."

Dit alles blijft echter buiten het gezichtsveld van de opstellers van het ontwerp-program. Bij het kennis nemen van het ontwerp ontstaat de indruk, dat de scherpte van de critiek objectief gericht is tegen de socialistische landen en de arbeiderspartijen; onder de vlag van critiek op de blokken wordt in feite de eenheid van de communistische partijen en van het socialistische kamp gecritiseerd.

Het is bekend, dat de imperialisten en alleen de imperialisten een „politiek van kracht" voeren, maar de opstellers van het ontwerp-program schrijven deze politiek ook aan de socialistische staten toe. Zij zeggen: „Dat het onmogelijk is te komen tot een langduriger en duurzamer stabilisatie van de internationale verhoudingen vloeit vooral voort uit het feit, dat de verscherping van de tegenwoordige tegenstellingen nog steeds een politiek opdringt, die de internationale verhoudingen uitsluitend benadert vanuit de krachtspositie van de een of andere grote mogendheid of blok."

Alle verwijten, die de vredelievende mensen terecht inbrengen tegen de imperialistische politiek van de heersende kringen in de westelijke landen, worden in het ontwerp-program zonder enige grondslag ook gericht tegen de socialistische landen, die een consequente vredelievende buitenlandse politiek voeren. Met hetzelfde woord „hegemonisme" wordt zowel de politiek van de imperialistische als ook van de socialistische staten aangeduid.

Voert nu b.v. de Sowjet-Unie een buitenlandse politiek, die aangeduid kan worden als een „politiek van kracht"? Natuurlijk niet! Een politiek van kracht betekent het voorbereiden van een wereldoorlog om de wereldheerschappij te verkrijgen, het opdringen van zijn dictaat aan andere landen, het streven naar de uitbuiting van de wereld en naar het verkrijgen van monopolistische superwinsten. De Sowjet-Unie voert een vredelievende buitenlandse politiek, zij heeft geen agressieve en veroveringszuchtige doeleinden. De Sowjet-Unie wordt er niet door economische redenen toe gedreven om vreemde gebieden te veroveren en vreemde volkeren te beroven.

De politiek van kracht vloeit voort uit de wereldbeschouwing van de monopolistische bourgeoisie, die veronderstelt dat door „kracht" de werking van de objectieve wetmatigheden van de historische ontwikkeling kunnen worden tegengehouden of zelfs weggenomen. Dit

is een symbool van het geloof van een ondergaande klasse. De Sowjet-Unie baseert haar politiek op het marxisme-leninisme, de burgerlijke idealistische[1]) „theorie van het geweld" is haar vreemd, zij gaat uit van de objectieve historische wetmatigheden, die bepalen dat het afgeleefde maatschappelijke stelsel wordt vervangen door een nieuw, vooruitstrevend stelsel.

Ook dient protest aangetekend te worden tegen de in het ontwerp-program opgenomen bewering over de zgn. verdeling in „belangensferen" en „invloedssferen", waaraan de eerste socialistische staat ter wereld zou deelnemen. In het ontwerp wordt gezegd: „De methode van het verdelen in belangensferen en andere analoge politieke vormen kwam reeds tot uiting op de conferenties van de regeringsleiders der verbonden mogendheden in Teheran, Jalta en Potsdam en werd in de na-oorlogse periode voortgezet." Op een andere plaats wordt in het ontwerp gezegd: „De politiek van belangensferen heeft de internationale betrekkingen vergiftigd en blijft deze vergiftigen. De volken van Duitsland, Korea en Vietnam leven verdeeld in staten met een verschillende maatschappelijke opbouw, met kunstmatige grenzen die verborgen haarden van openlijke botsingen zijn."

Het is algemeen bekend, dat de Sowjet-Unie noch in Teheran, noch in Jalta of Potsdam naar „belangensferen" of „invloedssferen" heeft gestreefd. Op deze conferenties streed de Sowjet-Unie voor de nationale onafhankelijkheid en de staatkundige souvereiniteit van de Centraal- en Zuidoost-Europese staten en in het geheel niet voor invloedssferen. Dit was een van de omstandigheden, welke het de volken van een reeks landen, die zich bevrijdden van het fascistische juk, mogelijk maakten om de socialistische ontwikkelingsweg te kiezen.

Dat de volken van Duitsland, Korea en Vietnam verdeeld zijn, is de schuld van de imperialisten, die zich richten tegen de vreedzame vereniging van elk dezer landen. Zoals bekend is uit de officiële documenten liepen in deze vraagstukken, b.v. in het Duitse, de opvattingen van de Sowjet-Unie en Joegoslavië tot nu toe niet uiteen. Er kan aan worden herinnerd, dat in de gemeenschappelijke verklaring van de regeringen van de U.S.S.R. en de Federatieve Volksrepubliek Joegoslavië in verband met het bezoek van Josip Broz Tito aan de Sowjet-Unie wordt gezegd: „....Beide regeringen zijn van mening, dat op het ogenblik, nu op het grondgebied van het na-oorlogse Duitsland twee souvereine staten zijn gevormd, voor het tot stand brengen van de vereniging onderhandelingen tussen de Duitse Bondsrepubliek en de Duitse Democratische Republiek noodzakelijk zijn. Zij zijn verder van mening, dat de andere staten, en in de eerste plaats de grote mogendheden, in dezelfde richting dienen op te treden zowel in het belang van het Duitse volk als ook in het algemeen belang."

De opstellers van het ontwerp-program richten hun verwijten over de bewapeningswedloop, over de politiek van „het krachtsevenwicht door bewapening" en over het gebruik van de kernenergie eveneens aan twee adressen, hoewel het allen bekend is, dat het socialistische kamp geen verantwoordelijkheid draagt voor de bewapeningswedloop. De

[1]) Idealistisch in de filosofische zin; dit idealisme ontkent de objectieve wetmatigheden en meent, dat door een willekeurig ingrijpen de ontwikkeling kan worden veranderd.

landen, die tot dit kamp behoren, hebben al het van hen afhankelijke gedaan om de bewapeningswedloop te beëindigen. Maar het is vanzelfsprekend, dat de socialistische landen ook alle noodzakelijke maatregelen nemen voor de verzekering van hun veiligheid. Deze omstandigheid is ook van niet geringe betekens voor de waarborging van de veiligheid van de staten, die niet tot het socialistische kamp behoren.

Het is opvallend, dat de aanvallen in het ontwerp-program op de buitenlandse politiek van de Sowjet-Unie en de andere socialistische landen in strijd is met wat de Joegoslavische president Josip Broz Tito zei in zijn rede op de meeting te Belgrado op 28 juni 1956 na de terugkeer van de Joegoslavische regeringsdelegatie uit Moskou. „In het deel van de verklaring, dat gewijd is aan de internationale vraagstukken," zei hij toen, „is te zien, dat wij gemeenschappelijke opvattingen hebben over vele belangrijke vraagstukken, die betrekking hebben op de versterking van de vrede en de internationale samenwerking, op de betrekkingen tussen de staten en volken, op het vreedzaam naast elkaar bestaan van de staten met een verschillend maatschappelijk stelsel."

President Tito sprak er op overtuigende wijze over, dat „de volken van de Sowjet-Unie de vrede bovenal dierbaar is en dat dit streven van het volk ook gedeeld wordt door de hoogste Sowjet-leiders."

De nieuwe uiteenzetting van de internationale verhoudingen, zoals die gegeven wordt in het ontwerp-program van de Joegoslavische Communistenbond, waarin de buitenlandse politiek van het socialistische kamp op één lijn wordt gesteld met die van het imperialistische kamp, kan niet als juist worden beschouwd.

De Sowjet-Unie doet in nauwe samenwerking met de andere socialistische landen, schouder aan schouder met alle vredelievende volken de grootste inspanningen om een nieuwe oorlog te verhinderen. In de laatste tijd heeft de U.S.S.R. vele nieuwe constructieve voorstellen gedaan en een reeks stappen ondernomen om de internationale spanning te verminderen, de bewapeningswedloop te beëindigen en de kernwapens te verbieden. Onlangs heeft de Opperste Sowjet van de U.S.S.R. besloten tot de eenzijdige stopzetting van de proefnemingen met atoom- en waterstofwapens. Zij heeft de Ver. Staten en Engeland opgeroepen het voorbeeld van de Sowjet-Unie te volgen. En is de Sowjet-Unie er schuldig aan, dat haar voorstellen niet positief beantwoord zijn door de heersende kringen van de Ver. Staten en de andere westelijke mogendheden? Is de Sowjet-Unie er schuldig aan, dat de westelijke mogendheden haar voorbeeld niet willen volgen en de proefneming met atoom- en waterstofwapens niet willen stopzetten?

De Sowjet-Unie, de Chinese Volksrepubliek en de andere landen van het socialistische kamp, die zich bewust zijn van de historische missie die hun is toegevallen, voeren een volhardende en consequente politiek in het belang van de vrede en de veiligheid der volken.

P. FEDOSSEJEW

I. POMELOW

W. TSJEPRAKOW

De „managers" - een nieuwe klasse?

De meer verstandige ideologen van de kapitalistische wereld loochenen niet, dat er klassen zijn; zij trachten veeleer de klassenstrijd van de arbeiders tegen de kapitalisten af te doen met de bewering, dat de kapitalisten in ieder geval een afstervende, ondergaande klasse vormen, maar dat zich in hun plaats een nieuwe heersende klasse heeft gevormd, de klasse der managers. En deze nieuwe heersende klasse zou in de socialistische als in de kapitalistische wereld zijn plaats hebben ingenomen. Het alternatief kapitalisme of socialisme zou daardoor irreëel zijn geworden, want in de wereld zou zich de overgang van de kapitalistische naar de manager-maatschappij aan het voltrekken zijn.

Het scherpst heeft James Burnham, die — in onderscheid tot vele andere antimarxisten — het marxisme kent, deze hypothese in zijn boek „De revolutie van de managers" naar voren gebracht.

Burnham duidt als managers aan de direct met de productie verbonden leidende functionarissen, als bedrijfsleider, productieleider, enz. en plaatst deze tegenover de financiers, de aandeelhouders en zakelijke leiders. Zijn conclusie, dat deze drie groepen voor de productie overbodig zijn, terwijl de managers er noodzakelijk voor zijn, is juist. Evenzeer heeft hij gelijk, als hij wijst op de invloed, op de machtpositie van de managers. Onjuist is het echter, dat hij ze als klasse kenmerkt.

Alvorens hierop in te gaan, dient nog gewezen te worden op een tweede, veel verbreide hypothese, volgens welke de bureaucraten de nieuwe heersende klasse vormen, waarbij onder dit begrip staats- en partij-apparaten worden samengevat, militairen en politie inbegrepen. Met deze hypothese is ook Burnham het niet eens, omdat hij in ieder geval weet, dat klassen in een of ander verband staan met de productiemiddelen. Hij zegt, dat de heerschappij in de maatschappij alleen kan worden uitgeoefend door een groep, die direct aan de productie deelneemt. Dat zijn echter niet de bureaucraten, maar de managers, hoewel echter, zo voegt hij er aan toe, de belangen van beide groepen met elkaar samensmelten.

Als men ernstig wil discussieren, moet men het eens worden over een duidelijke terminologie. In ieder wetenschappelijk maatschappij-onderzoek worden alleen groepen die met de productie zijn verbonden en een bepaalde plaats in het productie-proces innemen, als klassen beschouwd. De machtsapparaten, waarvan de heersende klassen gebruik maken, vormen op zichzelf geen afzonderlijke klasse.

Burnham geeft een voorbeeld, dat zijn eigen opvattingen op overtuigende wijze weerlegt. Om te bewijzen, dat de directe dienaren van de heersers zelf tot heersende klasse kunnen worden, herinnert hij er aan, dat de frankische hofmeier Pepijn de dynastie van de Merovingers ten val bracht en tot grondvester van een nieuwe dynastie, de Karolingers werd. Zo'n wisseling van personen is geen zeldzaamheid, maar de klassenstructuur van de maatschappij werd door het aan de macht komen van de Karolingers niet veranderd, de klassenstrijd tussen grootgrondbezitters en boeren, waaruit de grootgrondbezitters als heersende klasse te voorschijn kwamen, werd onder de nieuwe dynastie meedogenloos voortgezet.

Geen heersers, maar helpers

De theorie van Burnham van de klasseheerschappij der managers ziet er op het eerste gezicht plausibeler uit dan het hersenspinsel van een klasseheerschappij der bureaucratie, want de managers hebben, zij het ook slechts als lasthebber, als dienaar, in velerlei opzicht beschikkingsmacht over de productiemiddelen. De kapitalisten denken er echter niet over om afstand te doen ten gunste van de managers en ook Burnham moet dit bevestigen. De kapitalisten zijn weliswaar, zoals ook hij vaststelt, tot parasieten geworden; de tendenz dat zij zich niet

alleen uit de eigenlijke productie, maar uit iedere actieve en directe deelname aan het economische leven terugtrekken, acht hij overduidelijk aanwezig. Hij voegt er echter aan toe: „Natuurlijk is bij de tegenwoordige toestand in de Verenigde Staten de macht van de managers nog lang niet absoluut, maar in laatste instantie nog altijd ondergeschikt aan de macht van de grote kapitalisten. De grote kapitalisten en de instellingen van het kapitalisme leveren nog altijd het raam waarbinnen de managers moeten werken. De managers blijven aldus nog in aanzienlijke mate de lasthebbers of dienaren van de grote kapitalisten."

Ook Burnham kon aldus niet loochenen, dat in Amerika het kapitalisme nog altijd heerst en dat de „revolutie van de managers" daar nog niet ver gevorderd is. Hij meent echter, dat iedere manager zelf tot kapitalist kan worden en zelf aan de macht kan komen. Daarmee wordt evenwel niets anders gezegd, dan dat de bourgeoisie niet zo bestendig is als de adel vroeger, dat steeds weer afzonderlijke nieuwe mensen in de bourgeoisie doordringen, dat steeds weer afzonderlijke managers tot kapitalisten worden. Deze differentiatie binnen de employé's van het kapitaal, dus samensmelting van een klein deel van hen met de bourgeoisie en de geleidelijke vereniging van het grootste deel van hen met de arbeidersbeweging, is echter niets nieuws en evenmin een revolutie als eens de verheffing van burgers in de adelstand. De kapitalistische dynastieën wisselen ten dele, het kapitaal blijft echter tot het door de arbeidersklasse wordt overwonnen.

Wanneer Burnham en anderen de managers als een afzonderlijke klasse omschrijven, dan heeft dit slechts één reden: omdat er ook in de socialistische wereld „managers" zijn, leidende figuren in de economie, moet door hen als klasse aan te duiden, kracht bijgezet worden aan de bewering, dat het socialistische stelsel niets anders is dan de klasseheerschappij van de managers. Na de val van het kapitalisme zou niet de arbeidersklasse, maar de „klasse van managers" de macht hebben overgenomen.

In de kapitalistische wereld heersen nog altijd de kapitalisten en niet de managers; de nieuw ontdekte klasse zou dus, als men de opvattingen van Burnham volgt, in de socialistische landen zijn doel hebben bereikt. Men zou dus verwachten, dat de managers in de kapitalistische wereld de Russische Revolutie en haar resultaten hartstochtelijk zouden toe juichen. Maar, zoals men weet, doen zij het tegendeel. Zij zijn het helemaal niet eens met wat Burnham de overwinnende „revolutie der managers" noemt. Zij houden vast aan het kapitalisme. Zij voelen zich niet als een afzonderlijke klasse, maar als helpers van het kapitaal.

De eigendom van productie-middelen

Om de managers als nieuwe klasse te kunnen voorstellen gebruikt Burnham een list. Omdat hij weet, dat de verhouding tot de productiemiddelen wezenlijk is voor het begrip klasse, wil hij voor een heersende klasse de volgende kenmerken invoeren: controle over de toegang tot de productiemiddelen en een bevoorrechte behandeling bij de verdeling van het product van de arbeid. De eigendom aan productiemiddelen, dat steeds gold als het beslissende kenmerk van een heersende klasse, is in een handomdraaien geworden tot „de controle over de toegang tot de productiemiddelen". Eigendom, leert ons Burnham, is niets anders dan controle. Hij tracht dit duidelijk te maken met een wonderlijk voorbeeld:

„Ben ik b.v. eigenaar van een huis", zo zegt hij, „dan betekent dat normaal, dat ik een ander kan verhinderen dat huis te betreden .... Kan ik ondanks mijn plan een ander niet verhinderen het huis binnen te gaan, dan zou ik noch een ander kunnen beweren dat ik eigenaar van het huis ben."

De huiseigenaars zullen zich bij deze opvatting van Burnham niet aansluiten; mogenlijk zouden ze graag het recht willen hebben allen behalve de huurders het betreden van het huis te verbieden, maar zij blijven ook huiseigenaars als zij dit recht niet hebben. Een huis of een productiemiddel blijft ook eigendom, als de

winst van de eigenaar door een of andere wet wordt beperkt (wat b.v. geschiedt door iedere belastingwet). Een wezenlijk element is echter, dat de eigendom aan erfgenamen nagelaten kan worden; beperkingen, zoals de onvervreemdbaarheid van het erfgoed veranderen daaraan niets, de adellijke heer blijft toch eigenaar. In de oorspronkelijke maatschappij werd het land steeds weer door het lot verdeeld. Pas toen de grond duurzaam in bezit werd genomen en dit erfelijk werd, ontstond de heersende klasse van grondbezitters. In iedere heersende klasse, of het nu de slavenhouders, de feodale heren of de kapitalisten zijn, kan het privé-eigendom aan productiemiddelen worden nagelaten aan erfgenamen en deze continuïteit is voor iedere heersende klasse vereist. Hoewel de fluctuatie in de bourgeoisie groter is dan in de adel, zijn de families van de grote kapitalisten toch zeer bestendig en de nakomelingen worden de stamvaders van nieuwe kapitalistische geslachten.

De leiders van grote bedrijven mogen nog zo vergaande volmachten hebben en nog zozeer de toegang tot de produktiemiddelen controleren, daardoor worden zij niet tot eigenaars van deze productiemiddelen, ze kunnen op elk moment worden afgezet en hun macht is niet erfelijk. Vaak hebben ze de mogelijkheid om door het verwerven van aandelen zelf tot kapitalisten te worden, maar als bedrijfsleiders zijn ze niets anders dan bevoorrechte employé's. Ze vormen geen klasse.

Het socialisme en de managers

Het kapitalisme wordt niet ten val gebracht door de „managers", maar door de revolutionaire arbeidersklasse. De nieuwe maatschappij van de arbeidersmacht, de socialistische maatschappij, heeft natuurlijk bedrijfsleiders, deskundigen in de techniek en het besturen nodig, dus wat Burnham managers noemt. Voor het grootste deel komen ze voort uit de arbeidersklasse, ten dele ook uit de boeren en de oude intelligentsia. Ze worden ononderbroken aangevuld uit alle lagen van het volk en juist in dit massale naar voren treden, in deze opheffing van het monopolie op onderwijs en in de gelijke kansen voor elk talent erkent men thans zelfs in de kapitalistische wereld de superioriteit van het socialisme.

Voor deze „managers" in de socialistische wereld is er geen enkele mogelijkheid om eigenaar van de produktiemiddelen te worden; ze nemen hun plaats in door hun persoonlijke bekwaamheid, zijn steeds afzetbaar en kunnen geen heersende families uit hun midden voortbrengen.

Men wijst er op, dat ze beter betaald worden dan de arbeiders en dat ze zekere voorrechten hebben. Daarbij wordt vergeten, dat reeds Marx en Engels voor de eerste fase van het socialisme het principe hebben geproclameerd: „Ieder volgens zijn bekwaamheden, ieder volgens zijn prestaties!" Zolang de maatschappij niet rijk genoeg is om alle behoeften gelijkmatig te bevredigen is het noodzakelijk de hoger gekwalificeerden bij de verdeling van het product van de arbeid voorrang te verlenen. Het kan daarbij gebeuren, dat een fout wordt gemaakt in de proporties: het is daardoor noodzakelijk de proporties steeds weer te bezien en ze aan te passen bij de gehele ontwikkeling en de mogelijkheden die er zijn op dat moment; in geen geval echter zal er alleen door een hoger inkomen een nieuwe klasse worden gevormd.

Beslissend is de bron van het inkomen en voor de heersende klasse het eigendom aan productiemiddelen. De productiemiddelen in de socialistische landen zijn niet het eigendom van „managers" of „bureaucraten" zij zijn het eigendom van allen tezamen. Als dus het begrip klasse niet zijn zin en inhoud verliest vormen de „managers" en „bureaucraten" weliswaar een invloedrijke laag, maar in het geheel geen klasse.

Problemen van de socialistische democratie

Lenin schreef in 1920: „Bij de overgang naar het socialisme is de dictatuur van het proletariaat onvermijdelijk, maar deze dictatuur wordt niet verwezen-

lijkt door een alle industrie-arbeiders omvattende organisatie .... De dictatuur kan alleen verwezenlijkt worden door de voorhoede, die de revolutionaire energie van de klasse in zich heeft opgenomen".

Tezelfdertijd zijn er daartoe massa-organisaties van het proletariaat, zoals de vakbonden, noodzakelijk:

„Als men niet beschikt over zo'n grondslag als de vakbonden", schreef Lenin, „is de dictatuur niet te verwezenlijken, kan men de functies van de staat niet uitoefenen. De wetten worden uitgeoefend met behulp van een reeks bijzondere instellingen, die ook van nieuwe aard moeten zijn, nl. door het Sowjet-apparaat."

Er moet rekening worden gehouden met de bijzondere toestand in Rusland, na de overwinning van de arbeidersklasse. Een achtergebleven land, waar de arbeiders een kleine minderheid vormden en waar het noodzakelijk was de arbeidersklasse ononderbroken en op massale wijze te recruteren uit de boerenlagen. Een land, waar de grote taak om het land uit eigen krachten te industrialiseren de snelle opleiding van een technische en organisatorische elite vereiste, waar het noodzakelijk was de meest gekwalificeerde en actiefste arbeiders uit de directe produktie te trekken en uit hen een leidinggevend apparaat te vormen, waar de ongeschoolde, voor het grootste deel van het platteland komende arbeidsmassa nog niet in staat was de controle en leiding van de productie op zich te nemen, waar alles moest worden gedaan om door bepaalde voordelen de wil om gekwalificeerd te worden aan te sporen.

Wij weten, dat daardoor het apparaat topzwaar werd en dat de socialistische democratie achterbleef bij de mogelijkheden en bij het vereiste. We zien echter ook het grote proces van de verandering, van de decentralisering, van de toenemende democratische controle, van het initiatief en het medebeslissen van de arbeidersklasse en het gehele volk. Dat is een proces waarbij veel strijd is en vele moeilijkheden overwonnen moeten worden, maar naarmate het gehele volk gekwalificeerder, deskundiger en zelfbewuster wordt, neemt het des te veelvuldiger en directer deel aan de leiding van de economie van de staat, met des te meer succes controleert het de bureautie om die tenslotte op verstrekkende wijze overbodig te maken.

Ook de meer verstandige burgerlijke waarnemers in de Sowjet-Unie zijn ervan overtuigd, dat de socialistische democratie zich onophoudelijk verder zal ontvouwen. Zij kunnen niet loochenen, dat de bevoegdheden van de bureaucratie worden ingeperkt, dat de lagere Sowjets, de regionale economische organen en de bedrijfsorganen steeds belangrijker taken krijgen, dat de controle van onderop steeds efficiënter wordt en dat het de partij is, die deze ontwikkeling voorwaarts stuwt.

Burnham heeft in zijn theorie van de managersmaatschappij verklaard, dat de „klasseheerschappij der managers" de directe controle van de arbeiders op de productie niet kan verdragen, want zo'n controle zou leiden „tot de opheffing van alle voorrechten en machtsverschillen in de maatschappij, kortom tot een klasseloze maatschappij". „Daarom moet", zo voegt hij er aan toe „degeen die naar maatschappelijke klasseheerschappij streeft, een eind maken aan de controle van de arbeiders". Dit is een volkomen juiste conclusie; maar juist wat Burnham onverenigbaar acht met de „heerschappij der managers", geschiedt nu in verschillende vormen in de diverse socialistische landen, nl. de toenemende controle van de arbeiders over de productie, die niet het enige, maar wel een wezenlijk element is van de geleidelijke overgang naar de klasseloze maatschappij. En het gebeurt, zij het ook tegen allerlei bureaucratische weerstand in, met hulp van juist die partijleidingen, die volgens de theorie van Burnham en andere ideologen van het anti-communisme, aan de kop staan van de „nieuwe heersende klasse" en er dus volgens hem naar zouden moeten streven aan iedere controle van de arbeiders een eind te maken.

(Weg und Ziel, april 1958).

ERNST FISCHER.

De oorsprong van het leven

I

De vraag naar het ontstaan van het leven is in deze jaren even belangrijk, zij het ook niet zo dramatisch, als die naar het ontstaan der soorten honderd jaar geleden. Men nam aan, dat op beide vragen het antwoord in het Boek Genesis was gegeven toen in de eerste dagen van de schepping levende wezens ontstonden op goddelijk bevel. Maar in vroeger tijden werd dit niet als een bijzonder grote prestatie beschouwd. Drie honderd jaar geleden leek het begin van het leven een volkomen natuurlijk verschijnsel; men nam aan dat vliegen uit rottend vlees, muizen en kikvorsen uit modder voortkwamen en zelfs menselijke lichamen brachten waarschijnlijk hun eigen luizen voort. Maar sinds de Renaissance heeft langzamerhand een aantal sceptische onderzoekers aan deze naieve opvatting een einde gemaakt. Redi legde een stuk neteldoek over vlees heen en verhinderde zo de verschijning van de larven, Spallazani deed bouillon in verzegelde vaatjes en toonde aan dat deze niet bedierf. De discussies zetten zich voort en werden pas gesloten na het grote debat tussen Pasteur en Pouchet ongeveer honderd jaar geleden, toen de proeven van Pasteur schenen te bewijzen, dat geen enkele vorm van leven, zelfs de kleinste bacterie niet, voort kon komen uit iets anders als levend materiaal. Het zag er naar uit, dat de vraag of het leven uit zichzelf kon voortkomen eens en voor al ontkennend beantwoord was.

Maar in de afgelopen honderd jaar verkeerden de biologen in een zeer ongelukkig dilemma: zij moesten aan de ene kant toegeven, dat het leven niet spontaan beginnen kon en aan de andere kant, dat al het leven tot één of enkele uiterst primitieve vormen terug te voeren was. „Waar kwamen die primitieve vormen in de eerste plaats vandaan?" was een vraag waar men geen antwoord op wist en dus werd het een beetje onbehoorlijk gevonden om haar te stellen. De houding van de geleerden leek enigszins op die van de vrome mensen van lang geleden, die geloofden dat de aarde op de rug van een olifant rustte, die op een schildpad stond. Als iemand vroeg waar de schildpad op stond, beval men hem geen vragen meer te doen. En zo zijn de biologen in de afgelopen honderd jaar tevreden gebleven met het bestuderen van de tegenwoordige levensvormen en hun evolutie zonder een verder onderzoek in te stellen naar hun ontstaan op de aarde, voordat er organisch materiaal was.

In de laatste jaren echter is de sfeer veranderd en eigenlijk is er altijd wel belangstelling geweest voor het ontstaan van het leven, zoals blijkt uit sommige uitspraken van grote biologen als Huxley in zijn rede voor de Britse Vereniging over „De Natuurkundige Basis van het Leven." Toch werd het probleem van het ontstaan van het leven niet als een belangrijk onderdeel van de natuurwetenschap beschouwd. Zelfs Darwin heeft gezegd, „Over het ontstaan van het leven praten? Men zou even goed over het ontstaan van de elementen kunnen praten."

Maar tegenwoordig praten we in volle ernst over het ontstaan van de elementen, dit is zelfs een van de voornaamste punten van de moderne astrophysica en vroeg of laat zullen we ook over de oorsprong van het leven moeten praten.

Maar er is een groot verschil tussen het vaststellen, dat het leven uit niet-organische stof is ontstaan en het geven van aanduidingen hoe, wanneer en waar men aan mag nemen dat dit ontstaan heeft plaats gehad. De eerste voorstelling hiervan op moderne basis werd in 1924 door Oparin gepubliceerd, die toen een jong biochemicus was in de Sowjet-Unie; en drie jaar later werd in dit land

(Groot Brittanië), geheel onafhankelijk hiervan, eenzelfde denkbeeld geopperd door J. B. S. Haldane. Zij waren beiden op de gedachte gekomen, dat de moeilijkheden betreffende de oorsprong van het leven voortkwamen uit het feit, dat de omstandigheden, waarin het leven ontstaan moest zijn, niet voldoende bestudeerd waren. Er bestaat weinig kans dat er nu op aarde nog leven ontstaat omdat het er al is, want ieder elementair levenstype, waarvan men zich zou kunnen voorstellen dat het zich zou vormen, zou onmiddellijk door de bestaande organismen gegrepen en verslonden worden. Het zou ook onderworpen zijn aan de ongunstige physische omstandigheden, die door het leven tot stand gebracht zijn, inzonderheid aan de aanwezigheid van uiterst actieve zuurstof in de atmosfeer.

Hoe zouden die oorspronkelijke omstandigheden hebben kunnen zijn? Oparin en Haldane hebben een aanwijzing gevonden in de biochemische mechanismen van verschillende organismen. Er zijn er die voorkomen in de meest verschillende levensvormen — in bacteriën, planten en dieren, terwijl andere alleen in de hogere organismen voorkomen en vermoedelijk later ontstaan zijn. Het mechanisme van de gisting b.v. wordt overal, zelfs in de laagste bacteriën, gevonden, terwijl de oxydatie wel wijd-verbreid, maar toch meer beperkt is. Er zijn bepaalde organismen, die zowaar door zuurstof gedood worden. Daarom kon de veronderstelling dat het leven zijn oorsprong vond in een atmosfeer, die geen zuurstof bevatte, vele eigenschappen van het leven verklaren, in het bijzonder hoe in de eerste plaats zulke ingewikkelde chemische stoffen als nodig waren om het leven op te bouwen, hadden kunnen ontstaan. Het leek dus waarschijnlijk, dat er een enorm lange periode van biochemische evolutie was geweest, die vooraf ging aan de vroegste stadia van wat Darwin organische evolutie had genoemd. Deze opvattingen kwamen voor in het eerste boek van Oparin, *De Oorsprong van het Leven*, dat in 1929 in het Russisch is uitgekomen met een Engelse vertaling in 1938 en ze zijn volledig samengevat in de nieuwe uitgave van zijn boek, waarvan de Engelse vertaling[1]) precies op tijd verschenen is voor het symposium in Moskou, waarover dit artikel gaat.

Heel lang zijn Oparin en Haldane tamelijk eenzame pioniers gebleven, maar in de loop van de jaren werd het duidelijk, dat een groot deel van de biochemie alleen te begrijpen was in termen van een dergelijke chemische evolutie van het leven. Dit geloof viel samen met een philosofische revolutie op vele geestelijke gebieden, die iets meer eiste dan een aanvaarden van de structuren van de anorganische of organische wereld als vaststaande feiten, maar liever een verklaring wilde hebben over hun ontstaan, d.w.z. over het *worden* in plaats van alleen maar over het *zijn*. Deze opvatting, die veel te danken heeft aan de verspreiding van de Marxistische denkbeelden, strekt zich al uit over de oorsprong van de sterren, van de planeten, van de aardkorst en van de bergen. Het sprak vanzelf dat de oorsprong van het leven aan de orde kwam, al was het alleen maar als een ontbrekend onderdeel van het veel algemenere probleem van de oorsprong van het heelal. De belangstelling voor het onderwerp nam toe en er verscheen een aantal artikelen en boeken in tal van landen — zowel in Frankrijk, de Verenigde Staten, en Engeland als in de Sowjet-Unie. Een zeer interessante polemiek over dit onderwerp is in *New Biology* in 1953 verschenen.[2]) Het werd dus tijd, dat er een algemene discussie in internationaal verband over het gehele onderwerp werd gehouden. En dat vond plaats op initiatief van de Internationale Unie voor Biochemie in een bijeenkomst over de Oorsprong van het Leven, die in augustus 1957 in Moskou gehouden werd.

Het belang en de ernst, die het vraagstuk nu gekregen heeft, blijkt uit de rapporten en het aantal van de deelnemers uit verschillende landen. De meesten waren biochemici, maar een groot aantal geologen en sterrekundigen nam ook deel

[1]) A. I. Oparin. Het Ontstaan van het Leven op Aarde. (Eng. vert. 35 sh.).
[2]) New Biology Nos. 12, 13 en 16, 1953.

aan de discussies. Er waren meer dan veertig buitenlanders aanwezig, voornamelijk uit de Verenigde Staten en Groot Brittannië. Er zijn weinig wetenschappelijke bijeenkomsten, over welk onderwerp ook, waarvan de deelnemers over een zo veelomvattende kennis beschikten. Bovendien waren de meesten die de bijeenkomst bijwoonden en lezingen hielden, wetenschappelijke werkers, die de leiding hadden bij de nieuwe ontdekkingen op hun speciale terrein. Algemeen werd de afwezigheid van sommige geleerden betreurd, die van hun belangstelling hadden blijk gegeven, maar niet in staat waren om erbij te zijn zoals Urey en Brachet en vooral Haldane, die verhinderd was om te komen doordat hij zich kortgeleden in India gevestigd had. Het zou bezwaarlijk zijn om in een artikel als dit een poging te doen om de namen van de aanwezigen te vermelden en het zou veel te veel ruimte kosten om uit te leggen wat ieder van de deelnemers bijgedragen had, maar wat zij allen gemeen hadden was dat hun eigen soort werk, of het nu foto-synthese, het gedrag van virussen, de aard van nucleïne zuren of eiwitten was, door de deelnemers beschouwd werd in verband met het centrale vraagstuk van het ontstaan van het leven. Het was zelfs zo dat betrekkelijk weinig bijdragen zich in de eerste plaats met dit probleem bezig hielden, want de bestudering van het ontstaan van het leven moet zijn werkmethode nog vinden. Hoewel het nu, dank zij Dr. Pirie, de naam van *biopoesis* heeft gekregen, is er tot nu toe geen professor of wetenschappelijk onderzoeker, die er zich ergens ter wereld speciaal mee bezig houdt. Dit gemis werd in Moskou minder sterk gevoeld, omdat wij allen bij het begin van de vergadering een vertaling van het boek van Oparin kregen, dat een meesterlijk overzicht van het hele onderwerp bevat. Bovendien volgde het programma van de bijeenkomst de algemene opvatting van een verdeling van de chemische evolutie van het leven als een opeenvolging van stadia, die meer in bijzonderheden in mijn eigen bijdrage besproken werden. Daardoor kon het verschillende bewijsmateriaal, dat de deskundigen aanvoerden, gemakkelijk gerangschikt worden.

Het symposium zelf was een onverdeeld succes. Het was uitstekend georganiseerd, de gelijktijdige vertalingen waren buitengewoon goed, merkwaardig genoeg gebeurde dit niet door geoefende vertalers maar door beroepsnatuurkundigen. De meeste lezingen waren van te voren rondgedeeld, zodat een discussie werkelijk mogelijk was en lang en vruchtbaar bleek te zijn. Een zeer interessante kant van het symposium was dat, hoewel de discussie heel vrij was en er veel verschillen van mening waren, deze op een wetenschappelijke en niet op een aardrijkskundige of politieke basis stonden. De bijeenkomst gaf inderdaad blijk van veel meer dan alleen maar afwezigheid van internationale wrijvingen in de wetenschap; er kwam een oprechte wens naar een echte, doelmatige samenwerking duidelijk naar voren, hetgeen nog versterkt werd door de talrijke bezoeken die de deelnemers, vóór en na de bijeenkomst, aan verschillende wetenschappelijke instellingen in Moskou en Leningrad brachten.

Ofschoon het wel enige tijd zal duren voordat de resultaten op doeltreffende wijze verzameld en uitgewerkt worden tot een nieuw beeld van de oorsprong van het leven, is er toch al genoeg bekend geworden om te laten zien hoeveel vorderingen er gemaakt zijn en hoeveel meer er in de naaste toekomst kan worden gedaan met betrekkelijk weinig moeite. Men kan niet beweren, dat er door de bijeenkomst een revolutionaire verandering in onze kennis tot stand is gebracht. Maar het is wel gebleken, dat de algemene beginselen, die door Oparin en Haldane opgesteld waren, nog steeds gelden, ook al is het reeds duidelijk dat de processen van de *biopoesis* veel ingewikkelder zijn dan men oorspronkelijk had gedacht. Op een aantal belangrijke punten zijn hun opvattingen bevestigd, maar een aantal moeilijkheden, die zij niet voorzien hadden, zijn ondertussen aan het licht gekomen, waardoor het beeld nog niet volledig is. De onmiddellijke waarde van het symposium bestond daarin dat zij, die op de verschillende gebieden van astro- en geophysica, van biochemie en biologie werken, nu weten wat

deze moeilijkheden zijn, zodat zij er rekening mee kunnen houden bij hun toekomstige arbeid.

Het is echter buitengewoon moeilijk om het vraagstuk van het ontstaan van het leven, in tegenstelling tot dat van het ontstaan der soorten, zelfs aan een betrekkelijk geschoold wetenschappelijk lezer uit te leggen. Dat komt omdat het terrein, dat erdoor bestreken wordt, niet aanschouwelijk voorgesteld kan worden en buiten de gewone ervaringen valt. Het ontstaan van het leven moet werkelijk een zuiver chemisch proces op een zeer kleine schaal zijn geweest en kan alleen begrepen worden in chemische termen. Het is voor de specialist al niet gemakkelijk omdat het te maken heeft met een aantal andere speciale wetenschappen, die slechts weinigen, misschien zelfs door niemand, alle tegelijk beheerst worden.

Om te begrijpen wat er vóór het leven kwam, moet hij, die dit onderwerp bestudeert, iets weten van astronomie en geologie, terwijl hij om het begin van het leven te verklaren anorganische chemie en haar overgang in organische chemie moet begrijpen. In een later stadium waarin wij moeten aannemen dat er het een of andere organisme heeft bestaan, wordt de kennis van de biochemie onmisbaar. Toch zijn de hoofdpunten vrij gemakkelijk vast te stellen. Wij moeten ons een begin voorstellen op een aarde, die veel op de onze gelijkt, maar die zonder leven is. Wij moeten uitvinden hoe er uit de aanwezige elementen en zeer eenvoudige stoffen, die in de primitieve oceanen en atmosfeer bestonden, iets te voorschijn kon komen met de meest eenvoudige chemische eigenschappen van het leven. Wij moeten stap voor stap de evolutie volgen van deze eerste levensvormen tot de ingewikkelde structuur en van de chemische processen, die zelfs in de allereenvoudigste één-cellige organismen gevonden worden, die wij tegenwoordig waarnemen. Het werk van het opbouwen van zulk een beeld, al is het slechts aannemelijk en consequent, vereist twee manieren van denken: een vindingrijke geest, die zich in de omstandigheden kan verplaatsen in verschillende stadia van de ontwikkeling en daaruit kan afleiden hoe de primitieve levensvormen waarschijnlijk ontstaan en veranderd zijn en een kritische geest, die de inconsequenties kan aantonen in alle verklaringen. Klaarblijkelijk zijn wij hier al in het nieuwe stadium van wetenschappelijk onderzoek, dat boven de capaciteit van de individuele menselijke geest uitgaat en een georganiseerde samenwerking vereist, die niet alleen een aantal specialisten maar ook verschillende temperamenten omvat.

Wij mogen tenminste de hoop koesteren, dat wij door zulke onderzoekingen een aannemelijke opeenvolging van gebeurtenissen zullen vinden. Het is niet voldoende wanneer wij het algemene probleem van de *biopoesis* oplossen om te laten zien hoe er ergens enig leven kan zijn ontstaan. Wij moeten verklaren hoe een bepaald soort leven — de verschillende soorten chemische stoffen en reacties, die hier op aarde voorkomen —, werkelijk ontstaan is. Wij moeten dit doen op de basis van het bewijsmateriaal, dat aan de ene kant in de rotsen voorkomt, die ons vertellen van de stadia, die aan het leven vooraf gingen en aan de andere kant in levende organismen, waar de chemische stoffen en hun uitwisselingen in zekere zin levende fossielen zijn, die in zichzelf het bewijsmateriaal dragen over hun voorgangers. Er zijn b.v. een aantal biochemische stoffen, die de mensen tegenwoordig tamelijk goed kennen, eiwitten, suikers, vetten. Eén van onze problemen is om te weten te komen wat er het eerst was. De nucleïnezuren b.v., die op het ogenblik sterk de aandacht vragen van biochemici, vooral in verband met de voortplanting en opbouw van eiwitten, bevatten zelf suikermoleculen, zij moeten dus na de suiker-synthese zijn ontstaan. De enzymen waardoor de meeste chemische reacties in levende wezens tot stand komen, zijn voornamelijk eiwitten, maar die moeten ook op een bepaald ogenblik gevormd zijn en moeten dus de bewijzen in zich dragen van vroegere stadia van stoffen, die chemische reacties teweeg konden brengen.

Men kan het hele geval zien als een opeenvolging van stadia, die gedurende een lange periode op de aarde zijn voorgekomen. De vroegste fossielen die wij kennen, worden op 800 millioen jaar geschat. Maar in die tijd, aan het begin van

het Cambrium, was het leven al volledig ontwikkeld: alle voornaamste typen van dieren die wij nu kennen, bestonden toen feitelijk al, behalve de gewervelde dieren, en het is duidelijk dat er enige tamelijk ingewikkelde organismen een hele tijd daarvoor moeten hebben bestaan, misschien wel 1.000 of 1.500 millioen jaren geleden. Het ontstaan van het leven echter moet nog verder teruggaan, maar niet oneindig ver, omdat wij als het ware een vast beginpunt hebben in de ouderdom van de oudste rotsen op aarde, — dat klopt ook met wat wij van de vorming van het zonnestelsel weten —, die op 3.000 millioen jaren wordt gesteld. Het is nog niet mogelijk om het vroegste beginpunt van het leven te berekenen maar wij hebben tenminste nog een 1.000 millioen jaren speling. Zodra wij beter dan nu de fazen van de oorsprong van het leven begrijpen, is het misschien mogelijk om de bijzondere sporen — elementen en isotopen, die kenmerkend zijn voor levende wezens te vinden en wanneer ze in rotsen gevonden worden, waarvan de ouderdom bekend is, de chronologie van de chemische geschiedenis van het leven vast te stellen, waarvan alle andere sporen door geologische veranderingen uitgewist zijn.

Zoals wij het nu zien, kunnen de problemen van de oorsprong van het leven verdeeld worden in een proloog, dat wil zeggen de toestand op aarde voordat er enig leven was, een eerste stadium waarin de kleine chemische moleculen van het soort amino-zuren en suikers uit anorganische moleculen werden gevormd; een tweede stadium — en misschien het beslissende — waarin deze kleine moleculen zich bijeenvoegden om ketens te vormen van het soort dat wij in eiwitten, nucleïnezuren, koolhydraten enz. vinden; een derde stadium waarin zo iets als een organisme van een uiterst primitieve en bijna vormloze soort uit de wisselwerking van deze keten-moleculen ontstond. Hierop volgen verder stadia, die aan de ene kant de evolutie van meer ingewikkelde, biochemische veranderingen aangeven zoals gisting, foto-synthese en oxidatie en aan de andere kant de evolutie van ingewikkelde strukturen, die nu in cellen door middel van de electronen-mikroscoop duidelijk gemaakt wordt zoals het vormen van chromosomen, kernen, mitochondria, mikrosomen en andere leden van de uitgebreide bevolking van insluitsels of organellen, waarvan men nu aanneemt, dat zij nodig zijn voor het functioneren van de allereenvoudigste cel.

Uit de discussies op het symposium bleek dat er een aanzienlijke vooruitgang had plaats gehad in deze beide richtingen, maar misschien meer in de biochemische dan in de anatomische inrichting. Dat is begrijpelijk, omdat wat in de tijd het verst van ons afstaat, het vraagstuk van de oorspronkelijke oppervlakte en atmosfeer van de aarde, het meest betwistbaar was. Twee meningen stonden hier lijnrecht tegenover elkaar. De conventionele opvatting, dat de aarde een gloeiend, afgescheiden deel van een vroegere zon was, die geleidelijk afgekoeld was en een korst had gevormd, wordt nu tegengesproken door een andere mening, waarbij vooral de namen van Schmidt in de Sowjet-Unie en Urey in de Verenigde Staten genoemd worden, dat de aarde gevormd is uit een verzameling van kosmisch stof in tamelijk koude omstandigheden. Maar deze verschillen van mening brengen geen twijfel teweeg over de aard van de primitieve atmosfeer die, volgens praktisch alle geochemische deskundigen, waarschijnlijk zeer verschillend was van onze huidige atmosfeer, vooral omdat er geen zuurstof in was wat ons het speciale levenwekkende gas lijkt te zijn. Men neemt aan dat zuurstof in de hoeveelheid, die wij nu in de atmosfeer hebben, door het leven zelf voortgebracht wordt, door de groene planten, die de zuurstof in zijn tegenwoordige concentratie houden gedurende het gehele geologische tijdperk, dat achter ons ligt. Maar voordat er planten waren had de atmosfeer een gereduceerd karakter, en bestond uit moerasgas, ammonia, zwavelwaterstof en andere tamelijk onplezierige bestanddelen. Terwijl de meesten de aanwezigheid van deze gassen in de primitieve atmosfeer toegaven, waren er discussies over de vraag hoeveel stikstof en koolzuurgas ook aanwezig waren. Er was bovendien enig verschil van mening over de oorsprong van koolzuur in de atmosfeer. Een sowjet olie-deskundige, profes-

sor Kropotkin, hield vol dat veel van de olie in de aarde, vooral op zeer grote diepten, niet op biochemische wijze gevormd had kunnen worden, maar hiermee was de meerderheid van de aanwezige geologen het niet eens. Men wees er op dat niet alleen de olie zelf kenmerkende biochemische bestanddelen bevatte, maar dat er in bronnen die wel 1000 meter onder de aardoppervlakte lagen, levende bacteriën voorkwamen die bleven bestaan door de olie te oxyderen ten koste van de zwavelverbindingen in het water. Dit beeld van organismen, die honderden miljoenen jaren op dergelijke diepten en in volkomen duisternis begraven zijn geweest en de buitengewone hardnekkigheid van het leven vertonen, scheen wel te wijzen op het organische karakter van de bestaande olie-voorraden, maar sluit niet de mogelijkheid uit van primitieve voorraden van methaan (moerasgas).

Deze discussies echter schijnen betrekkelijk weinig met het hoofd-onderwerp van het opduiken van het leven te maken te hebben omdat er nu voldoende bewijsmateriaal is, dat de eerste stap tot het voortbrengen van eenvoudige organische moleculen uit elke reeks elementaire gassen, die waterstof, koolzuur, stikstof en zuurstof bevat, niet zo moeilijk was als oorspronkelijk gedacht werd. Professor S. Miller, die de eerste was om dit op het laboratorium van prof. Urey in Chicago te doen, gaf ons op het symposium nadere bijzonderheden over het synthetisch bereiden van amino-zuren en andere organische samenstellingen uit eenvoudige bases door middel van elektrische ontladingen. Prof. Terenin van het Bach-instituut in Moskou, zei dat hetzelfde met ultraviolet licht gedaan kon worden en Pavlovskaja en Passynski van hetzelfde laboratorium, hebben de resultaten van Miller herhaald en uitgebreid door andere gassen te gebruiken.

Het ziet er naar uit alsof praktisch al dergelijke mengsels van gassen, wanneer zij aan een grote verscheidenheid van bewerkingen blootgesteld worden, niet alleen electrische ontladingen en ultraviolette stralen, maar ook elke vorm van radio-actieve alpha-, beta- of gammastralen, samenstellingen zullen voortbrengen, en wel in behoorlijke hoeveelheden, van een basisch organische aard, niet alleen zuren, maar ook koolhydraten en plantaardige zuren. Het is nu bijna noodzakelijk om tot de slotsom te komen dat zulke organische samenstellingen zich gedurende lange tijd op aarde hebben opgehoopt omdat er geen organismen waren, die hen vernietigden.

Het verklaren van de volgende faze, de vorming van grote of polymere massa's waarin de kleinere moleculaire groepen in lange kettingen aan elkaar verbonden waren, scheen veel onbegrijpelijker te zijn, maar dat kwam waarschijnlijk meer door de ingewikkeldheid van de hierbij betrokken processen dan door fundamentele bezwaren. Er was zelfs voldoende experimenteel bewijs om aan te tonen, dat het geen onmogelijk probleem was, maar meer een kwestie van uitkiezen op welke manier het waarschijnlijk gebeurd zou zijn. Enige jaren geleden heb ik de veronderstelling te berde gebracht dat de polymerisatie op zichzelf waarschijnlijk plaats had gevonden op enkele reeds bestaande minerale substanties, klei of kwarts en dit vond een zekere ondersteuning zowel door de proefnemingen van Terentiev over de synthese van optisch actieve organische samenstellingen van asymmetrische kwarts-kristallen en door het werk van Akabori in Japan, die niet alleen uiterst eenvoudige proteïne-reeksen zoals polyglyceïne uit aminozuren op klei heeft geproduceerd, maar zelfs in staat is geweest om andere aminozuren in deze reeksen in te voegen.

J. D. BERNAL.

Over „Vrijheid en kritiek"

Wie niet opzettelijk de ogen sluit moet wel zien, dat de nieuwe „kritische" richting in het socialisme niets anders is dan een nieuwe variëteit van het *opportunisme*. En wanneer men de mensen niet naar de schitterende uniform, die zij zelf hebben aangetrokken, niet naar de indrukwekkende naam, die zij zelf hebben aangenomen, maar naar hun daden en naar hetgeen zij in werkelijkheid propageren beoordeelt, — dan wordt het duidelijk dat de „vrijheid van kritiek" de vrijheid voor de opportunistische richting in de sociaal-democratie is, de vrijheid om de sociaal-democratie tot een democratische hervormingspartij te doen worden, — de vrijheid het socialisme van burgerlijke ideeën en burgerlijke elementen te doen doordringen.

Vrijheid is een verheven woord, maar onder de vaan van de vrijheid der industrie heeft men de meest roofgierige oorlogen gevoerd; onder de vaan van de vrijheid van arbeid heeft men de werkers uitgeplunderd. Dezelfde innerlijke leugenachtigheid ligt in het tegenwoordige gebruik van het woord „vrijheid van kritiek" besloten. Mensen, die er werkelijk van overtuigd zijn, dat zij de wetenschap vooruit hebben gebracht, zouden niet de vrijheid van de nieuwe opvattingen naast de oude eisen, maar het vervangen van de laatsten door de eersten. Het moderne geschreeuw „leve de vrijheid van kritiek!" herinnert te zeer aan de fabel van het lege vat.

Wij gaan in een nauw aaneengesloten groepje langs een steile en moeilijke weg, elkaar stevig de hand reikend. Wij zijn van alle kanten door vijanden omringd en bijna altijd moeten wij onder hun vuur marcheren. Wij hebben ons volgens een in vrijheid genomen besluit verenigd en wel om tegen de vijanden te strijden en niet om in het naburige moeras te geraken, welks bewoners ons van het begin af berispten omdat wij ons tot een bijzondere groep verenigden en de weg van de strijd in plaats van de weg van de verzoening kozen. En nu beginnen er enkelen van ons te roepen: laten wij naar het moeras gaan! — en wanneer men hen terechtwijst antwoorden zij: wat zijt gij toch achterlijke mensen! — en zoudt ge U niet schamen, ons het vrije woord te ontzeggen om U op een betere weg te roepen! — O ja, mijne heren, gij zijt vrij, niet slechts om te roepen, maar ook om te gaan waarheen gij maar wilt, zelfs naar het moeras; wij vinden zelfs, dat Uw ware plaats juist in het moeras is en wij zijn bereid U naar ons beste vermogen bij *Uwe* verhuizing daarheen te helpen. Maar laat slechts onze handen los, klemt U niet aan ons vast en bezoedelt niet het verheven woord vrijheid, want ook wij zijn immers „vrij" om te gaan waarheen wij willen, vrij om niet slechts tegen het moeras te strijden, maar ook tegen degenen, die de weg naar het moeras inslaan!

Uit: „Wat te doen?" W. I. Lenin, Verz. Werken, Dl. II.

DE GROTE WEG

Met de legendarische „Lange mars" van het Chinese rode leger in het jaar 1934 zijn de namen verbonden van zulke grote volksleiders als Mao Tse-toeng, Tsjoe Teh en vele anderen. Deze tocht was een grootse etappe in de heldhaftige strijd van het Chinese volk voor zijn bevrijding; ze laat zien welk lijden moest worden doorstaan en welke offers werden gebracht in het niet-aflatende, taaie verzet tegen onderdrukking en uitbuiting.

De Amerikaanse schrijfster Agnes Smedley — opgegroeid in een mijnwerkersfamilie — was zo gegrepen door de Chinese bevrijdingsstrijd, dat zij besloot daarover te schrijven. Zij ging naar China, sloot zich aan bij het bevrijdingsleger, maakte de partisanen-oorlog mee en schreef daarover met heel haar grote talent. Zij tekende tijdens haar belevenissen uit de mond van de grote generaal en volksleider Tsjoe Teh brokstukken van diens levensgeschiedenis en daarmede van de gehele bevrijdingsoorlog op. In het manuscript, dat na haar dood werd uitgegeven *), is de gehele strijd vanaf de eerste opiumoorlog in 1840 tot de vestiging van de Chinese Volksrepubliek verwerkt. In het middelpunt van deze strijd tegen buitenlandse en binnenlandse onderdrukkers van het Chinese volk plaatste de schrijfster de figuur van Tsjoe Teh.

Agnes Smedley heeft met dit werk een belangrijke bijdrage geleverd tot de kennis van de historie en de vorming van het nieuwe China. Agnes Smedley was geen communiste, hetgeen haar niet belette om alle facetten van de Chinese bevrijdingsoorlog onder aanvoering van de Chinese communistische partij opvallend objectief te belichten.

Gedreven door warme sympathie voor het door de imperialistische machten zo vernederde en vertrapte Chinese volk voelde zij de drijfkracht van het volksverzet zeer goed aan. De schrijfster voelde zich daarnaast met het Chinese volk verbonden, daarvan getuigt elke regel in haar boek.

Gedreven ook door grote bewondering voor één der zonen van een arme Chinese boerenfamilie, die later een wereldvermaard generaal van het volksleger werd, Tsjoe Teh, symboliseerde zij in deze figuur de gehele heldhaftige strijd van al die miljoenen doodarme boeren en proletariërs. Daarbij zag de schrijfster heel duidelijk, dat de figuur van Tsjoe Teh juist groot werd door zijn verbondenheid met het volk en zijn toetreding tot de communistische partij. Zij tekende uit de mond van Tsjoe Teh de volgende uitspraak op: „Dertig jaren revolutionaire ondervinding hebben mij geleerd, dat een revolutie een revolutionaire partij moet hebben die gegrondvest is op wetenschappelijke beginselen."

Aan de beslissende wending in de Chinese bevrijdingsstrijd door de oprichting van de communistische partij besteedt de schrijfster veel aandacht. Onder leiding van de partij werd voor de eerste keer het buitenlandse imperialisme een slag toegebracht door een succesvolle staking van de Hongkongse zeelieden en havenarbeiders, een jaar na de oprichting van de partij. Het was dit stuk klassenstrijd, dat Tsjoe Teh bewoog tot de partij toe te treden.

Hoe harder de buitenlandse imperialisten schreeuwden, dat China bedreigd werd door het communisme, des te hechter verbonden zich Tsjoe Teh en vele anderen met de partij. Ondanks de vele fouten, welke de leiding van de partij in de beginjaren maakte, wisten zulke leidende figuren als Tsjoe Teh door de partij de juiste tactiek te vinden. Over de burgeroorlog tegen de Kwomintangtroepen van Tsjang Kai-sjek zei Tsjoe Teh b.v.: „Wij namen als grondslag het volk. Wij kozen ons eigen slagveld met de bergen in onze rug. Dan haalden we de vijand waar wij hem hebben wilden, sneden zijn transport-colonnes af, vielen hem van opzij aan, omsingelden en versloegen hem."

Toen de schrijfster met Tsjoe Teh sprak over de vele moeilijkheden waarmee ook de Chinese communistische partij te maken heeft gehad, zei Tsjoe: „Onze partij heeft ook haar verraders gehad. De Chinese revolutie is als een trein, die op een lange reis gaat. Sommige mensen stappen uit op tussenstations, anderen gaan er vandoor, maar de grote meerderheid blijft erin totdat de trein zijn doel bereikt."

Uit deze enkele uitspraken kan men al zien, dat de schrijfster veel aandacht aan de wording en vorming van de communistische partij heeft geschonken. Dat kan ook niet anders, als men de gehele bevrijdingsstrijd van het Chinese volk wil beschrijven. Dat besefte ook Agnes Smedley als niet-communiste. Daarom heeft zij in haar geschiedenis over Tsjoe Teh niet verzuimd, de onmetelijke verdiensten voor de partij en voor het volk te vermelden, die zulke grote revolutionairen als Mao Tse-toeng hadden. Mao Tse-toeng, die op beslissende momenten van de strijd de juiste aanwijzingen gaf en de communisten voortdurend opriep om naar het volk te luisteren, er bij te horen, zijn bewustheid te verhogen en rekening te houden met het peil van ontwikkeling van het volk.

Het boek van Agnes Smedley heeft, door op al die onderdelen van de meer dan een eeuw lange strijd voor onafhankelijkheid van het Chinese volk in te gaan, grote betekenis. Er zijn echter ook wel enkele bezwaren aan te voeren. Bezwaren t.o.v. de beschrijving van verscheidene historische gebeurtenissen, die niet helemaal nauwkeurig zijn uitgewerkt, of, zoals in enkele gevallen, onjuist zijn.

Zo bijvoorbeeld in haar beschrijving van de aanvallen van het rode leger in 1930—1931 op de grote industriecentra van de steden Woehan en Tsjangsja, die een jammerlijke mislukking werden. Deze tactiek was uitgekiend door de toenmalige leiding van de partij onder leiding van de linkse radicalisten Li Li-san en later van Wang Ming en Po Koe. De schrijfster haalde hier de gebeurtenissen door elkaar en de links-opportunistische fouten van de partijleiding worden uitsluitend aan de Li Li-san groep geweten, wier fouten echter reeds op de derde plenaire zitting van het Centraal Comitè in september 1930 gecorrigeerd werden.

Kort daarna (begin 1931) trad echter de links-opportunistische groep in de partijleiding onder aanvoering van Wang Ming en Po Koe op, die de nieuwe politieke situatie in China door de Japanse invasie niet wilde zien en de partij en het rode leger in een hopeloze avonturiers-politiek stortte, welke er toe leidde, dat het rode leger enorme verliezen leed en zijn sleutelposities moest opgeven. Over deze belangwekkende gebeurtenissen, die uiteindelijk tot gevolg hadden dat het rode leger de befaamde grote mars moest ondernemen en de partij zich onder leiding van Mao Tse-toeng opnieuw oriënteerde, wordt in het boek nauwelijks en dan nog in verwarde zin gesproken. Ook over zulke internationaal bekend staande gebeurtenissen als het Sian-incident, waarbij van Tsjang Kai-sjek in 1937 de verklaring werd afgedwongen, dat hij het nationale front tegen de Japanse indringers zou ondersteunen, blijkt de schrijfster nog niet nauwkeurig op de hoogte geweest te zijn. Onbegrijpelijk is het, dat de schrijfster, die getuigenis aflegt van zo'n warme sympathie voor het Chinese volk, de hulpverlening van de kant van de Sowjet-Unie aan de bevrijdingsstrijd enige keren in zo'n kwalijk daglicht stelt.

Ten opzichte van deze en nog enkele tekortkomingen kan ter verontschuldiging aangevoerd worden, dat de schrijfster door een vroegtijdige dood in 1950 haar manuscript niet meer aan de juiste feiten heeft kunnen toetsen, zoals deze na de vestiging van de Volksrepubliek in 1949 te achterhalen waren.

In het algemeen echter bevat „De grote weg" een schat van feiten en gegevens die het inzicht in de grote bevrijdingsstrijd van het Chinese volk en het optreden van zijn aanvoerders — zoals Tsjoe Teh er één was en is — aanzienlijk kan verdiepen. Juist door de toenemende belangstelling in brede kringen voor het nieuwe China zal dit boek ongetwijfeld gretig aftrek vinden.

G. MAAS

*) Agnes Smedley, De grote weg, Uitg. Pegasus. Prijs *f* 9.50.

Partijbestuur CPN schrijft Partijbestuur PvdA

Het Partijbestuur van de CPN heeft de volgende brief gezonden aan het Partijbestuur van de Partij van de Arbeid.

Geacht Bestuur,

Wij menen er goed aan te doen U de mening van onze partij voor te leggen ten aanzien van enkele van de dringendste vraagstukken van deze tijd.

Vóór alles betreft dit de werkloosheid.

Onze werkende bevolking maakt zich ernstig ongerust over de omvang, die de werkloosheid in de laatste tijd heeft aangenomen. En mèèr nog door de donkere vooruitzichten op dit gebied, waarbij zelfs de grootste optimisten ook voor het jaar 1959 geen verbetering verwachten.

Verder zijn er de vooruitzichten van de woningbouw.

Hier gaat de dreigende vermindering van het aantal woningwet-woningen als gevolg van de bestedingsbeperking gepaard aan een ernstige teruggang in de particuliere sector. Indien hierin geen verandering komt, zullen de komende jaren een laagte-record van het aantal gereed gekomen woningen te zien geven.

Een derde vraagstuk betreft de tegenzin, die onder onze bevolking merkbaar is inzake de stijging van de militaire uitgaven en de invoering van kernwapens.

De wens om in ons land geen Amerikaanse raketbases toe te laten is vrijwel algemeen. Het verlangen naar stopzetting van de kernproeven, waaraan de Sowjet-Unie het eerst gehoor heeft gegeven, is eveneens vrijwel algemeen. Wij menen te kunnen aannemen dat het artikel van prof. Banning in „Het Vrije Volk" van 14 dezer ook de mening van de overgrote meerderheid van Uw partij weergeeft.

Wij beperken ons tot deze drie vraagstukken, die wel de meest dringende in ons land zijn geworden en die in het algemeen hun stempel op de toestand drukken.

Het is niet de bedoeling van dit schrijven om met U te polemiseren over punten van ideologische en algemeen-politieke aard.

Wij behoeven onzerzijds zulk een polemiek niet uit de weg te gaan en zijn ook niet van plan dit te doen.

Het gaat hier echter om een onmiddellijke verlichting van de moeilijkheden en zorgen die de arbeiders, ambtenaren, intellectuelen en overeenkomstige bevolkingsgroepen alle ondervinden, ongeacht of zij aanhangers van de PvdA, van de CPN of andersdenkend zijn. Want zij moeten allen eten en wonen en wensen van radio-activiteit, of erger, gevrijwaard te worden.

Komt die verlichting er niet, dan kan een noodtoestand ontstaan, wanneer de economische crisis voelbaar wordt.

De rechtse partijen, in het bijzonder de KVP, tonen neiging om naar de methoden van de dertiger jaren terug te grijpen. Zij willen de nadelige gevolgen van de conjunctuurdaling op de loon- en salaristrekkenden afwentelen. Zij weten maar één oplossing: regeringssteun in de vorm van belastingfaciliteiten voor de ondernemers aan de ene kant en loonsverlaging in de vorm van „vrijere loonvorming" aan de andere.

Het zou noodlottig zijn indien deze richting de overhand zou krijgen. Dit zou betekenen, dat de werkende massa van alle verbeteringen in haar positie beroofd zou worden, die zij door haar inspanningen na de oorlog heeft weten te veroveren.

Ons inziens kan onmiddellijke verlichting van de huidige moeilijkheden slechts bereikt worden door vergroting van de koopkracht. Daartoe zou een belastingverlaging voor de minst draagkrachtigen nodig zijn.

Daarnaast dienen nieuwe vaste lasten voor de loon- en salaristrekkenden vermeden te worden. Premies, als voor weduwen- en wezenverzekering en de

kinderbijslagwet voorzien zijn, moeten voor rekening van het Rijk komen. In elk geval kan de huidige kinderbijslagregeling tot nader order voortgezet worden en de nieuwe wet hierover worden uitgesteld.

Om een ernstige achteruitgang van de bouwactiviteit te voorkomen, is het enige middel: het vergroten van het bouwvolume voor woningwetwoningen. Daarnaast zijn belangrijk grotere credieten voor aanvullende werken nodig dan op dit ogenblik door de regering zijn uitgetrokken.

De middelen voor deze maatregelen kunnen in de eerste plaats gevonden worden door de invoering van een belasting op de kapitaalswinst, zoals door dr Drees reeds vóór de verkiezingen van 1956 is beloofd, doch die tot dusver is uitgebleven.

De achteruitgang van het levenspeil van de werkende massa en de groei van de werkloosheid staan in schrijnende tegenstelling tot de voortdurende stijging van de kapitaalswinsten en het toenemen van het aantal zeer rijken en miljonairs in ons land. Het is billijk, dat een deel van de lasten van de economische teruggang ook op de schouders van de vermogenden wordt gelegd.

Op de staatsuitgaven kan belangrijk bezuinigd worden, zelfs zonder de door ons gewenste principiële wijzigingen in het beleid.

De defensie-uitgaven kunnen met honderden miljoenen verlaagd worden, alleen al door zich aan te sluiten bij de maatregelen, die in andere NAVO-landen genomen zijn. Dit betreft verkorting van de diensttijd, minder herhalingsoefeningen, geen geldsmijterij, scherpere bestrijding van corruptie, schrapping van de begrotingspost voor de „Karel Doorman".

Ook op de ambtenarij kan bezuinigd worden. In elk geval dienen tot nader order verhogingen, in welke vorm ook, voor topfunctionarissen achterwege te blijven. Natuurlijk is het onaanvaardbaar, dat het salaris van het lagere overheids- en spoorwegpersoneel nog langer als sluitstuk van de begroting wordt beschouwd en dient onverwijld de achterstand van deze groepen opgeheven te worden.

Naast het verlichten van binnenlandse economische spanningen, menen wij ook, dat Nederland een bijdrage moet leveren tot het verzachten van de internationale spanningen.

De gang der gebeurtenissen van de laatste jaren leert, dat kleine landen als het onze een steeds grotere rol kunnen spelen in de wereldpolitiek. De enorme groei van de kernbewapening der grote mogendheden heeft zulke huiveringwekkende krachten tegenover elkaar geplaatst, dat de houding van kleine, daartussen liggende staten, beslissend kan zijn voor het toenemen of afnemen van de spanningen. Onder zulke omstandigheden draagt de Nederlandse regering niet alleen verantwoordelijkheid voor het lot van eigen volk, doch mede voor het lot van de wereld.

Daarom menen wij dat de Nederlandse regering gevolg moet geven aan de wens van vrijwel de gehele bevolking en van die van ons zeer nastaande als de Engelse en Scandinavische volkeren en zich onomwonden moet uitspreken voor algemene stopzetting van kernproeven.

In onmiddellijk verband hiermee staat ook een onvoorwaardelijke weigering om Amerikaanse raketbases in ons land te plaatsen.

Geacht Bestuur,

Wij verzoeken U, deze minimale maatregelen te overwegen en in de regering aan de orde te stellen. Wij menen, dat Uwerzijds tegen zulke maatregelen geen principiële bezwaren bestaan.

Daarom verwachten wij van U, dat ge er voor zult optreden en wij zijn er van overtuigd, dat de leden en aanhangers van Uw Partij dit eveneens verwachten.

Misschien zult gij antwoorden dat een en ander een kwestie is van macht en zult ge op de teleurstellende uitslag van de Statenverkiezingen wijzen. Inderdaad is het een bittere ervaring, wanneer de rechtse partijen erin slagen uit de ontevredenheid, die door de gevolgen van hun eigen kapitalistische stelsel wordt gewekt, politieke munt te slaan.

De krachten van het behoud sluiten zich nauwer aaneen en pogen zich nog meer dan tot dusver te doen gelden bij het bepalen van het regeringsbeleid.

Maar wat stelt gij hier tegenover?

Gij volhardt in een onvruchtbaar anti-communisme.

In Uw buitenlandse politiek bindt dit U met handen en voeten aan de Amerikaanse scherpslijpers en brengt U in tegenstelling tot de anti-militaristische stroming onder Uw eigen aanhang.

In het binnenland houdt het anti-communisme de arbeiders verdeeld en verlamt het de progressieve krachten en hun weerstand tegen de reactie.

Het staat wel vast, dat straks, na de gemeenteraadsverkiezingen de rechtse confessionele partijen en de VVD zullen pogen de PvdA-wethouders uit de gemeentebesturen te verwijderen of hun aantal te beperken. Ook in zulke gemeenten, waar de PvdA en de CPN een meerderheid vormen.

Wat zult gij hier tegenover stellen?

De enige maatregelen hier tegenover zouden het opheffen van de discriminatie van de communisten zijn, het aanvaarden van communisten in Wethoudersfuncties en Raadscommissies en het trekken van één lijn door PvdA en CPN voor een zo vruchtbaar mogelijke behartiging van de belangen der bevolking door de gemeenten.

Wij besluiten met de hoop uit te spreken, dat de uitslag van 26 maart tot een koersverandering van Uw Partij moge leiden, waardoor een krachtige weerstand van alle anti-kapitalistische stromingen tegen de reactie zal worden bevorderd, deze zal worden teruggeslagen en het werkende volk niet langer zal worden teleurgesteld.

Hoogachtend,

Het Partijbestuur van de Communistische Partij van Nederland,

w.g. PAUL DE GROOT, alg. secr.

(De Waarheid, 25 april 1958)

NIEUWE UITGAVEN

Aspects du capitalisme Contemporain (Recherches Internationales à la lumière du Marxisme, nr. 5. 1957).
220 pag. *f* 6.25.

Walter Bartel, Die Linken in der Deutschen Sozialdemokratie im Kampf gegen Militarismus und Krieg. Dietz Verlag, Berlijn. 1958.
640 pag. Geb. *f* 10.—.

C. Carter, Dyson Carter, Cancer, smoking,heart-diseased drinking in our two world systems today.
193 pag. *f* 7.80.

F. I. Chasschatschich, Materie und Bewusstsein. Dietz Verlag. Berlijn. 1957.
227 pag. Geb. *f* 3.50.

Heinrich Deiters, Pädagogische Aufsatze und Reden. Volk und Wissen, Berlijn. 1957.
494 pag. Geb. *f* 17.40.

M. Dshalil, Aus dem Moabiter Heft. Gedichte. Kultur und Fortschritt, Berlijn 1957.
47 pag. Geb. *f* 3.80.

Friedrich Engels, Briefe an Bebel. Dietz Verlag, Berlijn 1958.
364 pag. Geb. *f* 7.50.

Marcella en Maurizio Ferrara: Palmiro Togliatti. Nach Gesprächen mit Togliatti aufgezeichnet. Dietz Verlag, Berlijn 1956.
280 pag. Geb. *f* 8.—.

Gertrud Glondajewski, Heinz Schumann, Die Neubauer-Poser Gruppe. Dokumente und Materialien des illegalen antifaschistischen Kampfes Thüringen 1939 bis 1945. Dietz Verlag, Berlijn 1957.
128 pag. Geïll. Geb. *f* 3.50.

In Common They Fought. Facts, documents and essays. A collection. Moskou, Uitgeverij voor Vreemde Talen 1957.
366 pag. Geïll. Geb. *f* 2.90.

Een uitvoerig gedocumenteerd en geïllustreerd boek over de hulp van de internationale arbeidersbeweging aan de Russische arbeiders tijdens de Oktoberrevolutie en daarna.

Georg Klaus, Jesuiten, Gott, Materie. Des Jesuitenpaters Wetter Revolte wider Vernunft und Wissenschaft. Deutscher Verlag der Wissenschaften, Berlijn 1958.
361 pag. Geb. *f* 12.40.

Wilhelm Koenen, Meine Begegnungen mit Lenin. Dietz Verlag, Berlijn 1957.
65 pag. *f* 1.20.

Halldor Laxness, Die Gute Jungfrau und andere Erzählungen. Aufbau Verlag, Berlijn 1958.
217 pag. Geb. *f* 6.30.

Georg Mende, Studien uber die Existenzphilosophie. Dietz Verlag. Berlijn 1958.
232 pag. Geb. *f* 5.—.

Gerhard Nitzsche, Die Saefkow-Jacob-Bastlein-Gruppe. Dokumente und Materialien des illegalen antifaschistischen Kampfes (1942 bis 1945). Dietz Verlag, Berlijn 1957.
209 pag. Geïll. Geb. *f* 4.20.

Petrograd, October 1917. Reminiscences. Moskou, Uitgeverij voor Vreemde Talen 1957.
473 pag. Geïllustreerd. Geb. *f* 2.90.

Herinneringen van actieve deelnemers aan de Octoberrevolutie in Petersburg.

Probleme des historischen Materialismus und der Marxistischen Sozialforschung. Fünf Aufsätze. Dietz Verlag, Berlijn 1958.
220 pag. Geb. *f* 5.50.

Max Schroeder, Von Hier und Heute Aus. Kritische Publizistik. Aufbau Verlag, Berlijn 1957.
440 pag. Geb. *f* 10.50.

Anna Louise Strong, The Stalin Era. Mainstream Publishers, New York 1957.
128 pag. *f* 4.80.

E. Tarle, Napoleon. Moskou. Uitgeverij voor Vreemde Talen, z.j.
597 pag. Geb. *f* 7.90 (Franse editie).

Elsa Triolet, Majakowsky. Aufbau Verlag, Berlijn 1957.
113 pag. Geïll. Geb. *f* 5.70.

Unvergesslicher Lenin. Erinnerungen deutscher Genossen. Dietz Verlag, Berlijn 1957.
204 pag. Geb. *f* 4.—.

Harry K. Wells, Der Pragmatismus, eine Philosophie des Imperialismus. Dietz Verlag, Berlijn 1957.
279 pag. Geb. *f* 7.50.

Wsewolod Wischnewsky, Optimistische Tragödien. Aufbau Verlag, Berlijn 1957.
238 pag. Geb. *f* 9.—.

V. Yermilov, F. M. Dostoyevsky. 1821—1881. Moskou, Uitgeverij voor Vreemde Talen, z.j. 294 pag. Geïllustreerd. Geb. *f* 2.90.

Clara Zetkin, Erinnerungen an Lenin. Dietz Verlag, Berlijn 1957.
114 pag. Geïllustreerd. Geb. *f* 3.—.

Het meest besproken dokument van dit jaar

Henri Alleg

HET VERHOOR

(La Question)

Geb. f 2.90

". . . . . Het regende en in de nacht hingen glinsterende druppels aan de tralies van mijn cel. Alle ramen waren door de bewakers gesloten, maar voordat hem de mond werd gesnoerd hoorden wij een van de veroordeelden uitroepen: "Tahia el Djezaïr! Leve Algerije!" En op het zelfde openblik dat de eerste van de drie het schavot beklom, steeg uit de vrouwenafdeling eenstemmig het lied van de algerijnse vrijheidsstrijders op: . . . . .

. . . . . Dit alles moest ik zeggen voor de Fransen die mij willen lezen. Zij moeten weten dat de Algerijnen hun folteraars niet verwarren met het grote franse volk, waarvan zij zoveel hebben geleerd, wiens vriendschap zo kostbaar voor hen is.
Zij moeten echter ook weten wat hier bedreven wordt IN HUN NAAM."

(Uit het laatste hoofdstuk.)

Uitgeverij Pegasus

Verkrijgbaar in de erkende boekhandel

De vrijheid heeft duizend namen en duizend gestalten . . .
In onze lage landen heet hij Tijl Uilenspiegel
In Azië noemt men hem Hodzja Nasreddin. . . .

Leert hem kennen in een vrolijk en strijdbaar verhaal in de kleurige sfeer van duizend-en-een-nacht

AVONTUREN IN BOCHARA

de avonturen van de rustverstoorder Hodzja Nasreddin

door LEONID SOLOWJOW

vertaling door Teixeira de Mattos
illustraties van George van Raemdonck

276 bladzijden
linnen band
fraai stofomslag

f. 5.90

Het prospektus wordt U op aanvraag gratis toegestuurd

een Pegasus uitgave

Verkrijgbaar in de erkende boekhandel

juli 1958

Politiek en Cultuur

uit de inhoud:

De Gaulle contra de Franse democratie

Notities over de laatste oorlogsjaren

Het dogmatisme en de rechtsen

Het Joegoslavische revisionisme

18e jaargang, nr 7

40 cent

JULI 1958

De Gaulle contra de Franse democratie	*Jaap Wolff*	28
Notities over de laatste oorlogsjaren	*M. Bakker*	29
Het dogmatisme en de rechtsen	*G. Verrips*	30
Het Joegoslavische revisionisme — product van imperialistische politiek	*Tsjen Po-ta*	31
De Oorsprong van het Leven II	*J. D. Bernal*	32

BOEKBESPREKINGEN:

Nieuwe uitgaven		28
Het Verhoor	*J. Snellen*	34

PARTIJDOCUMENTEN:

Zitting van het Partijbestuur der CPN		33
Oktober: maand van de pers		33

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar, losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C. Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

18e jaargang no. 7 juli 1958

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

De Gaulle contra de Franse democratie

NA twee woelige weken, waarin de gebeurtenissen elkaar snel opvolgden, is in Frankrijk het stelsel der parlementaire democratie opzij geschoven. Het is vervangen door de persoonlijke, militaire dictatuur van generaal De Gaulle, waardoor de weg naar het fascisme is geopend. De meest reactionaire en kolonialistische delen van het grootkapitaal hebben De Gaulle als hun man aan de macht gebracht. Hun doel is met behulp van deze dictatuur de koloniale oorlog in Algiers versterkt voort te zetten, met alle daaraan verbonden gevaren dat ze zich uitbreidt tot geheel Noord-Afrika. Zij willen de Franse werkers, vijandig tegen de koloniale oorlog, in het gareel dwingen en hun de lasten van de oorlog in nog sterkere mate op de schouders schuiven.

Door het aan de macht komen van De Gaulle is een ernstige situatie geschapen, voor Frankrijk en voor de wereld. Doch de situatie is thans geheel verschillend van voorheen, toen andere dictators aan het bewind kwamen. Weliswaar is de eerste etappe van de strijd met een overwinning van de reactie geëindigd, maar het fascisme is er nog niet. De strijd duurt voort en daarin beschikken de krachten van de democratie, in tact gebleven en met gegroeid bewustzijn, over grote mogelijkheden, mits zij hun eenheid weten te vinden en de obstakels op de weg daartoe overwinnen, om de dictatuur te verslaan, het fascisme terug te dringen en de democratie te herstellen. Hierbij kunnen de Franse democraten, met voorop de arbeidersklasse en haar Communistische Partij, verzekerd zijn van de sympathie en de steun van de democraten en antifascisten in alle landen, ook in ons land.

I

DE gebeurtenissen, die tot het aan het bewind komen van De Gaulle leidden, begonnen op 13 mei. In Algiers werden toen de regeringsgebouwen bestormd en er werd een comité van „openbaar welzijn" (typisch fascistisch misbruik van een roemrijke naam uit de Franse

revolutie) gevormd, dat tezamen met de generaals van het in Algiers staande leger de macht in handen nam. Namens de muitende generaals zond generaal Massu, de commandant van de beruchte parachutisten, een ultimatum naar Parijs. Hij eiste de vorming van een regering van „openbaar welzijn" met generaal De Gaulle aan het hoofd.

De putsch werd volbracht op het moment, dat er in Frankrijk een regeringscrisis was, de derde sinds de verkiezingen van januari 1956. Evenals de vorige stond ook deze crisis in verband met de oorlog in Algiers.

Sinds de oorlog in Algiers begon, in de loop van 1954, is deze namelijk in steeds sterkere mate het punt geweest, waarom de gehele Franse politiek draait.

Na de oorlog heeft het Franse kolonialisme zware klappen te incasseren gehad. Het verloor, in weerwil van alle pogingen om het koloniale regiem te handhaven en om met gebruikmaking van Franse troepen de vrijheidsbeweging neer te slaan, achtereenvolgens Syrië en Libanon, Vietnam, Tunis en Marokko; in andere koloniën, zoals bv. Madagascar, kon alleen door een waar terreurregiem de koloniale macht worden behouden.

Toen ook het Algerijnse volk, wiens vrijheidsbeweging in 1945 in opdracht van De Gaulle bloedig was neergeslagen, in opstand kwam, was dit een nieuwe slag voor het koloniale kapitaal. Algiers toch is hun rijkste kolonie in Afrika en tevens het steunpunt om de andere delen van het Afrikaanse rijk in bedwang te houden. „De hoeksteen van Frans-Afrika is Algiers, dat we moeten zien als de verlengde arm van het moederland", aldus Bourgès-Maunoury, een reactionaire politicus.

Met alle middelen, waarover het door de Amerikanen uitgeruste Franse leger beschikt, werd de strijd tegen de vrijheidsstrijders aangebonden. De kolonialisten wilden een snelle overwinning behalen. Doch de oorlog eindigde niet. Ofschoon er nu in Algiers al meer dan een half miljoen Franse soldaten zijn gekomen om het Algerijnse bevrijdingsleger te bevechten, is het einde van de oorlog niet in zicht. Integendeel! Het Algerijnse vrijheidsleger heeft aanzienlijke successen behaald en de sympathie van de volken is aan haar zijde. Het optreden van de Franse troepen, en vooral van de uitgekozen keurcorpsen voor de koloniale oorlogvoering, is steeds beestachtiger geworden. De bekend geworden bijzonderheden, lees bv. Alleg's Verhoor, laten een preciese copie zien van het optreden van de SS, of om dichter bij huis te blijven van het optreden van een Westerling.

Bij de verkiezingen van januari 1956 verkregen de partijen die in hun verkiezingspropaganda optraden voor het herstel van de vrede in Algiers de overwinning. Maar deze uitspraak van de kiezers kwam niet tot uitdrukking in de houding van de elkaar opvolgende regeringen.

Reeds direct na de verkiezingen capituleerde de regering-Mollet voor de eisen van de kolonialisten. Zoals in Frankrijk bitter wordt opgemerkt, waren enkele tientallen tomaten, waarmee Mollet bij zijn bezoek aan Algiers werd begroet, voldoende om hem zijn verkiezingsbeloften te doen vergeten. Onder de „socialist" Lacoste werd het optreden tegen de vrijheidsstrijders verscherpt en kwam het tot provocaties aan de Tunesische grens, met het bombardement van Sakiet Sidi Joessef als een hoogtepunt. Het Suez-avontuur, eveneens onder Mollet en met

als militaire aanvoerder een Massu, was een verdere aanmoediging voor de fascisten in Algiers.

Onder de regeringen van Bourgès-Maunoury en Gaillard werd eveneens stap voor stap toegegeven aan de eisen van de kolonialisten. Het werd hun mogelijk gemaakt zich volledig meester te maken van het leger en steeds zelfstandiger, los van het parlement en de regering, op te treden. Onder dekmantel van deze toegevendheid aan de ultra-kolonialistische elementen werd het complot van De Gaulle voorbereid om een eind te maken aan het hele burgerlijk-parlementaire stelsel, dat het kolonialisme geen voldoende waarborg meer biedt voor de voortzetting van een haar welgevallige politiek.

Op 15 april kwam de regering-Gaillard ten val, in verband met het debat over de bemiddeling van Engeland en Amerika in het Frans-Tunesische geschil. De lange regeringscrisis die volgde, gebruikten de fascisten voor hun laatste voorbereidingen en op het moment, dat Pflimlin als kabinetsformateur voor het parlement zou treden, volbrachten zij de putsch in Algiers, met als doel haar snel tot Frankrijk uit te breiden en ook daar een fascistisch regiem te vestigen.

Zo ligt de koloniale oorlog ten grondslag aan de plotselinge uitbarsting van het fascisme in Frankrijk. Dit laat opnieuw zien, dat het fascisme niet gebonden is aan bepaalde nationaliteiten, maar een klasseverschijnsel is. Het spruit voort uit de aard van het imperialisme, dat reactie over de gehele lijn betekent. Dit is ook onderstreept in de gemeenschappelijke verklaring van de delegaties van de Franse en Nederlandse communistische partijen van februari 1958. Daarin wordt gezegd, dat de politiek van oorlog en oorlogsavonturen de schending van de democratische vrijheden met zich brengt.

Vooral de koloniale oorlog, waarin het imperialisme zich in al zijn afschuwelijkheid toont, baart het fascisme. Uit de kringen van het leger komen dan de uitvoerders van de fascistische complotten naar voren, zoals ditmaal een Salan en een Massu. In en door de koloniale oorlog toch komt het leger steeds verder van het volk te staan, wat het misbruik ervan door complotterende officieren vergemakkelijkt. Haar kaders, vergiftigd door machtsmisbruik en begunstigd door de kolonialisten, worden bereid tegen het volk en zijn democratische vrijheden op te treden.

Dit is niet alleen een Frans verschijnsel trouwens. De huidige politiek van oorlogsvoorbereiding doet dit gevaar in alle „Atlantische" landen ontstaan. Ook in ons land, waar de kaders van het leger eveneens voor een deel voorkomen uit de koloniale oorlog tegen het Indonesische volk, is het gevaar aanwezig, dat het leger een steunpunt wordt voor een fascistische politiek. Vandaar de voortdurende noodzaak om te strijden voor de democratisering van het leger en tegen de beïnvloeding van de soldaten, de kinderen van de werkers, door kolonialistische en fascistisch georiënteerde officieren.

II

DE generaalsputsch in Algiers had ten doel in enkele dagen tijds De Gaulle aan de macht te brengen. De Gaulle zelf onderstreept dit door op 15 mei zich bereid te verklaren de macht op zich te nemen.

De fascisten rekenden op een makkelijke overwinning. Hoewel zij een basis onder de massa, waarover indertijd Hitler en Mussolini beschikten, ontbeerden, rekenden zij op hun machtsposities in het leger, de politie en de andere organen van de staat. Zij rekenden op de invloed van de naam van De Gaulle, om wie het aureool hangt bevrijder van Frankrijk te zijn, hoe onjuist dit ook is. Tevens is en wordt om De Gaulle een sociale en nationale demagogie bedreven, erop berekend de bevolking in verwarring te brengen. Zij rekenden verder op onverschilligheid van vele lagen ten opzichte van het parlementaire stelsel, vergroot door het breken van verkiezingsbeloften en het na een linkse overwinning rechts regeren. Zij rekenden vooral ook op het anti-communisme, dat een vereniging van alle democratische krachten onmogelijk moest maken en bevorderen dit tot het uiterste. Voorts rekenden zij met de weifelachtigheid en de aarzelingen van de kleine bourgeoisie en haar politici, die haar zouden verhinderen om vastberaden op te treden.

De film verliep echter anders dan het scenario het wilde, hoewel het eerste doel, het aan de macht brengen van De Gaulle, toch na twee weken werd bereikt.

In de berekeningen van de fascisten was namelijk de rol van de arbeidersklasse en haar partij onderschat. Deze heeft echter de gebeurtenissen wezenlijk kunnen beïnvloeden en daarmee de basis gelegd voor een verder krachtig voortzetten van de strijd.

Het belangrijkste is daarbij, dat de poging om De Gaulle aan de macht te brengen in een soort van nationale eenstemmigheid, tot mislukking werd gebracht. De Gaulle is uiteindelijk aan de macht gekomen in een atmosfeer van chantage, intimidatie en geweldpleging, als de man van de reactie en als de vijand van de democratie.

De communistische partij maakte door haar stemonthouding de vorming van de regering-Pflimlin mogelijk. Welk een oneervolle rol deze regering daarna ook heeft gespeeld, toch is daardoor de onwettigheid, het anti-democratische karakter van de samenzwering vanuit Algiers duidelijk geworden aan grote massa's. De kreet „Leve De Gaulle" richtte zich daardoor tegen de regering en tegen de burgerlijke democratie. De Gaulle was als gevolg daarvan gedwongen om zich te tonen als de chef van de complotteurs, al was het alleen maar doordat hij in geen van zijn verklaringen een woord van afkeuring over het optreden van de muitende generaals liet horen. Bij de andere stemmingen in het parlement heeft de communistische partij voor de regering gestemd, minder om deze regering, dan wel om te helpen een meerderheid in het parlement en het land tot stand te brengen, die in staat zou zijn met succes de democratie te verdedigen.

De korte periode van de regering-Pflimlin heeft het aldus mogelijk gemaakt om een grote beweging voor de verdediging van de democratie te ontplooien, in de loop waarvan vele onduidelijkheden werden opgehelderd en weifelenden werden overtuigd. In enkele dagen vormden zich honderden van comité's ter verdediging van de democratie, die zich in de loop der actie verbreedden. De stakingen en demonstraties, waartoe door de CGT en andere democratische organisaties werd opgeroepen, speelden een grote mobiliserende rol. Vooral de demonstratie, die op 28 mei in Parijs van de Place de la Nation naar de Place de la Répu-

blique trok en waaraan een half miljoen mensen deelnam, was een bezielende gebeurtenis, waardoor het duidelijk werd, dat De Gaulle niet door het volk, maar tegen het volk aan de macht werd gebracht.

III

OM hun doel te bereiken tegen deze zich ontwikkelende volksbeweging in, moesten de complotteurs hun toevlucht nemen tot nieuwe gewelddaden, als de putsch op Corsica. Zij gingen over tot een openlijke chantage door met een burgeroorlog te dreigen, als De Gaulle niet tot premier werd benoemd.

De angst voor deze chantage enerzijds en het anti-communisme anderzijds dreven delen van de bourgeoisie en haar politieke vertegenwoordigers tot een compromis met de complotteurs. Zij gingen van concessie tot concessie, wat de fascisten uiteraard slechts aanmoedigde.

Dit is in de houding van de regering-Pflimlin wel heel duidelijk tot uiting gekomen. Voortdurend heeft zij getracht met de muiters tot een accoord te komen; zij gebruikte de bevoegdheden, die ze van het parlement had gekregen niet tegen hen, maar om de actie van het volk te dwarsbomen, bv. door het verbieden van demonstraties, het censureren van de progressieve pers, het in beslag nemen van de Humanité enz.

Er is in de burgerlijke pers gesuggereerd, dat een al te grote mate van democratie het optreden tegen het parlement en ten gunste van De Gaulle zou hebben uitgelokt. Daarmee wordt dan bedoeld het gezoek naar parlementaire manoeuvres, het herhaaldelijk vallen van regeringen en dergelijke. Maar in wezen ligt de oorzaak niet daarin; dit is slechts het gebruik, dat van de democratische instellingen wordt gemaakt door de als gevolg van haar oorlogszuchtige en kolonialistische politiek in steeds grotere moeilijkheden verkerende bourgeoisie. En de essentie daarvan is juist het tekort aan democratie, dat voortvloeit uit de begrendheid van het burgerlijke parlementarisme. Er was niet te veel, maar te weinig democratie, zoals blijkt uit het niet-uitvoeren van de verkiezingsbeloften, het zich losmaken van het volk en het zich onttrekken aan zijn steun en invloed, het negeren van de invloed van de communistische partij, waardoor tevens het grootste deel van de arbeidersklasse buiten de werking van de democratie werd gehouden. Dit gebrek aan democratie heeft juist het bed voor De Gaulle gespreid en het complot van de generaals en putschisten bevorderd. Alleen door een versterking van de democratie had De Gaulle's machtsstreven onmogelijk kunnen worden gemaakt. Als de regering de wil van het volk had uitgevoerd en daarop had gesteund, was zij niet wankel, maar juist uiterst solide geweest. Zo'n regering werd door de communisten voorgesteld, toen zij erop aandrongen de aan de regering gegeven bevoegdheden te gebruiken tegen het complot en de vorming van een regering van republikeinse verdediging verlangden.

De communisten gaven al hun krachten om een parlementaire regering in stand te houden en de parlementaire burgerlijke democratie te handhaven, welke gebreken deze ook door haar klassekarakter heeft, omdat deze de arbeidersklasse onvergelijkelijk grotere mogelijkheden voor haar optreden biedt dan de fascistische dictatuur. De communisten verdedigden de burgerlijke democratie tegen die krachten van de bour-

geoisie die haar willen worgen, omdat ze geen voldoende nuttig effect voor hun klasse-belangen meer oplevert. Deze burgerlijke krachten zijn te zwak geworden om te regeren en hun problemen te behandelen langs de weg van de parlementaire democratie.

Ook nu, na de eerste overwinning van De Gaulle, is de verdediging en herwinning van de burgerlijke democratie het streven van de Franse communisten. Vandaar hun oproep om als De Gaulle de nieuwe grondwet, waaraan hij werkt en die in totalitaire geest zal zijn opgesteld, aan een referendum zal onderwerpen, „Neen" op het stembriefje te zetten.

IV

TEGEN het fascistische gevaar zijn de democratische krachten in Frankrijk in beweging gekomen. Vooral het initiatief van de communisten is daarbij van belang geweest. Daarbij moesten en moeten vele hinderpalen voor het tot stand brengen van de anti-fascistische eenheid worden doorbroken.

Het anti-communisme in het bijzonder vervult een funeste rol. Dit anti-communisme heeft het fascistische complot bevorderd en het verzet ertegen belemmerd. De rechtse sociaaldemocratische leiders, die uiteindelijk hun stem aan De Gaulle hebben gegeven, hebben het tot stand brengen van de eenheid op alle manier gepoogd te belemmeren. Geen manoeuvre is ongebruikt gelaten. Toen bv. de CGT opriep voor een staking op 27 mei, riepen de socialistische Force Ouvrière en de katholieke CFTG onmiddellijk op tot actie op 28 mei, in de hoop blijkbaar dat beide zouden mislukken als gevolg van de verdeeldheid. Op aandrang van de rechtse socialisten werden de communisten buiten een comité gehouden, dat werd opgericht met het doel de Republiek te verdedigen. De meerderheid van de leden daarvan heeft tenslotte voor De Gaulle gestemd.... Wie de communistische partij buiten de strijd wil houden, de partij met de grootste invloed onder de arbeiders, weigert daardoor op de belangrijkste kracht tegen het fascisme te steunen en bevordert daardoor het zoeken naar een compromis met de fascisten en het openen van de weg naar capitulatie en verraad.

Aan de basis lieten vele socialisten zich evenwel door het optreden van de rechtse leiders niet weerhouden van de samenwerking met de communisten. Ook een aantal leidende figuren sprak zich uit voor de eenheid en namen daaraan daadwerkelijk deel. Zo schreef Tanguy-Prigent, lid van het bestuur van de socialistische partij, in Le Monde (van 24 mei): „Het gaat er op het ogenblik om de weg van Madrid en van Berchtesgaden te vermijden.... De verdediging van de Republiek eist op het ogenblik het aaneengesloten en vastberaden optreden van de g e h e l e werkende massa van de natie." Vooral in de grote betoging van 28 mei kwam de wil tot eenheid tot uitdrukking; toen kwam op straat een pact van eenheid tussen socialisten en communisten tot stand.

Onder drang van dit eenheidsstreven gingen de rechtse socialistische leiders tot manoeuvres over. Terwijl aanvankelijk de socialistische fractie en de partijleiding zich met grote meerderheid uitspraken tegen De Gaulle, — een daad van grote politieke betekenis die het eenheids-

streven van de socialistische massa weerspiegelde, — werd door Mollet c.s. achter de schermen gewerkt aan de capitulatie. Mollet's formule was: „Liever De Gaulle dan het Volksfront". Het verraad werd voorbereid door de briefwisseling, die zowel Mollet als Auriol voerden met de Gaulle, waardoor deze werd voorgesteld als een democraat, „met wie te praten valt".

Toen na het aftreden, beter gezegd de vlucht van Pflimlin (nota bene met een meerderheid van 408 tegen 165 stemmen), De Gaulle met de vorming van een regering werd belast (de „legale" weg, waaraan de dictators blijkens de geschiedenis de voorkeur geven), gingen onder de druk van de dreiging met burgeroorlog en van de door Mollet en Auriol opgeroepen illusies een aantal socialisten door hun knieën. Zij stemden voor De Gaulle, zoals weer anderen, in de valse gedachte dat De Gaulle onder de last der moeilijkheden spoedig uit eigen vrije wil zal verdwijnen, zich daarna bij de stemming over de grondwetsherziening onthielden om De Gaulle de noodzakelijke twee derde meerderheid te geven.

De houding van Mollet c.s. wordt evenwel door talrijke socialisten afgewezen, niet alleen aan de basis, maar ook onder leidende functionarissen; de linkse socialisten spreken in hun blad van „verraad", dat zich heeft voltrokken achter de rug van de socialistische partij en haar organen om. Ook internationaal wordt door talrijke socialistische leiders de politiek van Mollet veroordeeld. In Nederland was het vooral Het Parool en daarin met name Fr. Goedhart, die Mollet's houding goedkeurde en De Gaulle verdedigde; vele socialisten nemen evenwel een andere houding in en keuren Mollet's houding af die zij een gevaar achten voor de democratie.

De gebeurtenissen na De Gaulle's investituur laten al zien, dat talrijke socialisten niet bereid zijn Mollet te volgen, tegen De Gaulle blijven optreden en bereid zijn in eenheid van optreden met de communisten tezamen te handelen. Ongetwijfeld zullen echter met behulp van het anti-communisme nieuwe pogingen worden gedaan om de eenheid, het tot stand komen van een Volksfront in de actie, tegen te gaan. De Franse communisten signaleren eveneens het sectarisme als een gevaar, het sectarisme dat de rechtse leiders en de leden van de socialistische partij over één kam scheert en daardoor het tot stand komen van de eenheid en de strijd tegen het fascisme belemmert.

V

VAN bijzondere betekenis in de loop dezer stormachtige weken, was het optreden van de communistische partij. Dit zal ook verder het geval zijn. In deze periode is zij de enige partij geweest, die vast aaneengesloten en zonder aarzelen, zonder verraad of capitulatie, de strijd voor de democratie heeft gevoerd en door haar optreden grote invloed heeft kunnen uitoefenen.

Maurice Thorez zei daarover in zijn rede voor het Centraal Comité van de Comm. Partij van Frankrijk op 10 juni: „Dat de partij in staat is deze strijd op zo goede wijze te voeren, komt omdat zij zonder ophouden tegen alle afwijkingen heeft gestreden. Dat komt, omdat zij haar beproefde organisatie-methodes heeft toegepast en het democra-

tisch centralisme heeft gesteld tegenover de schijndemocratie, waarvan anderen nu een droevig voorbeeld hebben gegeven. Dat komt voor alles, omdat zij trouw is gebleven aan de principes van Marx en Lenin."

In het theoretische tijdschrift van de CPF, Cahiers du Communisme, werd in het juni-nummer het volgende gezegd: „Zullen zij, de opportunisten en revisionisten, die de laatste tijd onder het voorwendsel „de partij te democratiseren" haar hebben aangevallen, nu begrijpen, dat de geringste concessie aan hun vreemdsoortige opvattingen op het beslissende moment de ernstigste gevolgen had kunnen hebben? De fascisten zouden het graag te doen hebben gehad met een communistische partij, die verlamd is door dergelijke opvattingen en die min of meer verscheurd zou staan tegenover het gevaar en niet zou kunnen optreden met de snelheid, die de situatie vereist. Omdat onze partij een leninistische, een gedisciplineerde partij is gebleven, omdat zij vastbesloten elke poging haar eenheid te ondermijnen, heeft afgewezen, was en is de partij in staat om de arbeidersklasse aan te voeren en met haar alle democratische krachten te richten op de strijd voor de verdediging van de vrijheden."

In deze weken is de communistische partij gestaald en versterkt. Vast aaneengesloten, met sterkere banden verbonden met de arbeidersklasse en de volksmassa's, zet zij de strijd voort. Deze strijd, die zwaar zal zijn, richt zich op het ogenblik vooral op het verhinderen van de pogingen van de fascisten om nu een massa-basis voor hun verdere offenief te scheppen, met de zogenaamde comité's voor „openbaar welzijn" als uitgangspunt en met verwarring, onduidelijkheid en afwachterij als stille bondgenoten.

De sympathie van alle democratische krachten is aan de zijde van de Franse democratie, die strijdt opdat het fascisme er niet door zal komen. Dat is een zaak van internationaal belang, niet in het laatst omdat er ook in andere landen wel lieden zijn die het voorbeeld van De Gaulle zouden willen volgen. Het is daarom nu meer dan ooit de tijd „voor alle Nederlanders, die niet bereid zijn zich nog eens het fascistische slavenjuk te laten opleggen, om tot eenheid van actie te komen en de grondwettelijke rechten en instellingen te versterken en te verdedigen tegen allen, die het hier in de zin zouden krijgen om De Gaulle na te volgen", zoals De Groot het zei op de zitting van het Partijbestuur van de CPN van 31 mei en 1 juni. Hij riep op om alle krachten te geven „om de eenheid en de geestelijke weerbaarheid tegen fascisme en reactie te versterken, die bij ons elke kans op fascisme zullen voorkomen." Door aan deze oproep gehoor te geven, zal het beste antwoord worden gegeven op de uitdaging, die vanuit Frankrijk aan de democratie is gedaan!

JAAP WOLFF.

Notities over de laatste oorlogsjaren

IN de loop van zijn discussies van het afgelopen jaar heeft het Partijbestuur der CPN besloten, een onderzoek in te stellen naar bepaalde aspecten van de illegaliteit. Met name was dit: De relatie van de illegale partijleiding, en van personen daaruit, tot de Londense regering, gedurende de laatste oorlogsjaren.

Dit onderzoek is om verschillende redenen geboden.

In de eerste plaats is er het feit dat al sedert lange tijd, maar vooral het laatste jaar, figuren als Wagenaar, Brandsen en Reuter ijverig bezig zijn geweest zich een aureool van onfeilbaarheid te scheppen op grond van hun illegale werkzaamheden.

Met name gedurende de partijdiscussie van het laatste halve jaar hebben de laatsten door hun handlangers vlijtig het thema laten behandelen: Hoe durft iemand het aan, deze mensen te critiseren die in de oorlog zulke grote leiders zijn geweest?

De stralenkrans der bezettingstijd is het voornaamste wapen geweest, waarmee zij zich t e g e n de partij hebben gekeerd en waarop zij zich beroepen om de partijleiding in handen te kunnen nemen. De partij heeft dus, nu haar die discussie opgedrongen werd, de simpele plicht om te onderzoeken òf dit leiderschap zo groot is geweest als men het doet voorkomen.

De noodzaak van dit onderzoek is des te dringender geworden na de publicatie van deel 7 van het parlementaire Enquête-rapport over het regeringsbeleid van 1940—1945. Dit deel is in 1955 verschenen en behandelt o.m. „het contact met en de politiek ten aanzien van de verzetsbeweging in Nederland". Het werpt een scherp licht op een aantal aspecten van de illegaliteit, en doet tal van vragen rijzen, terwijl het andere afdoend beantwoordt.

Het ziet er naar uit dat bestudering van dit rapport en in samenhang daarmee van een reeks andere stukken tot conclusies zullen leiden, die van het grootste belang zijn voor de gehele arbeidersbeweging. Hier ligt een stuk ervaring vast, dat op de duurste wijze gekocht is, nl. met talloze mensenlevens.

Zodra men tot deze conclusie is gekomen, is er maar één gevolgtrekking te maken: Het zou een onvergeeflijke tekortkoming zijn, ook tegenover jongere generaties, als dit onderzoek niet uitgevoerd en het resultaat daarvan vastgelegd werd. Mag men het risico lopen, dat anderen na ons soortgelijke fouten maken als nu gemaakt zijn, doordat er geen waarschuwingssein voor hen was opgericht? Op het „waarom zo laat" geldt dus niet slechts de verontschuldiging van het niet-beschikbaar zijn der gegevens, maar evenzeer het: beter laat dan nooit.

Als bijdrage tot dit onderzoek volgen hier dan enige notities over de laatste oorlogsjaren, voornamelijk aan de hand van het genoemde Enquête-rapport. Zien wij het goed, dan gaat het hier om de kern der

problemen die wij thans bezig zijn in onze partij tot een oplossing te brengen.

*

IN de loop van 1941 zijn door de illegale leiding De Groot-Dieters-Jansen van de Communistische Partij de zg. „Mil"-groepen opgericht, ofwel de „Militaire Commissie" (M.C.) (die door de nazi's de Moord-Centrale werd genoemd.) Het was de eerste groep die systematisch de gewapende strijd tegen de nazi's begon.

De Communistische Partij was namelijk de enige groepering die op het standpunt stond, dat men de Duitse bezetter daadwerkelijk moest bestrijden. De KP, die door anti-revolutionairen werd geleid, kreeg pas in 1943—'44 gestalte en heeft nooit op het standpunt van gewapend verzet gestaan vóór de nazomer van 1944, toen de westelijke legers naar Nederland oprukten. Zij bepaalde zich tot gewapende bescherming bij het kraken van distributiebescheiden. De O.D. was er voor ná de oorlog, als „orde en rust" gehandhaafd zouden moeten worden.

In het voorjaar van 1943 zijn de Mil-groepen onder leiding van de Raad van Verzet geplaatst.

De Raad van Verzet is opgericht door burgerlijke mensen, uit de OD- en Trouw-sfeer. Er was één zogenaamde communist bij, D. v. d. Meer, die later uit de Raad van Verzet is gestoten omdat hij stukken aan anderen ter kennis had gebracht, en die na de oorlog, na het verrichten van de nodige vernielingswerkzaamheden, met een partijvijandige groep uit de partij is verwijderd.

Van der Meer heeft Wagenaar bij de Raad van Verzet aangetrokken, die daarin altijd een CPN-eenling is geweest. De leider was eerst Jan Thijssen, reserve-officier bij het Nederlandse leger, die gedurende de hele oorlog radioverbinding met Londen heeft gehad en die zulke lieden als de Rotterdamse havenbaron Ruys en Hulstkamp — directeur Hoogeweegen op leidende posten plaatste. Thijssen moet een dapper man zijn geweest, maar hij was 100% militair en regeringsman.

Na diens dood is v. d. Gaag, employé van de Bataafse Petroleum Maatschappij en later hoge ambtenaar in de buitenlandse dienst van de regering, de officiële leidende man van de RVV geworden. Hij was tevens vertrouwensman — d.w.z. medewerker van Drees en Gerbrandy.

Typerend voor het karakter van de RVV-leiding was dat men in 1943 een vertegenwoordiger naar Londen stuurde, ene Aussems, die een neef was van de reactionaire katholieke minister Steenberghe en die later als bijzondere vertrouwensman van Londen weer gedropt is met de opdracht, Londen van alles wat in de hoogste illegale regionen gebeurde, op de hoogte te houden.

In feite werden de arbeidersverzetsgroepen, die door de Communistische Partij geleid werden, dus ondergeschikt gemaakt aan een groep, die een verlengstuk van de Londense regering was. Kenmerkend voor deze positie is dat Van Heuven Goedhart, toen die naar Londen was gekomen, als een van zijn eerste daden heeft volbracht om de Raad van Verzet het uitsluitende recht te geven wapens in ontvangst te nemen.

*

IN de loop van 1943 en de eerste helft van 1944 is vanuit Londen een grootscheeps initiatief genomen om de illegaliteit te „coördineren". Voor alles moesten er commissies etc. komen.

Als men dit aanvankelijk overziet, lijkt dat enigszins vreemd. De hele burgerlijke wereld was namelijk nauw onderling verbonden, van „Parool" tot „Trouw" en van SDAP tot katholieke partij toe.

Er was een overleg-college van partijleiders, het Politiek Convent.

Er was het Groot Burger-comité, waaruit later het Vaderlands Comité voortkwam. Het bestond voor een deel uit dezelfde mensen (waaronder collaborerende secretarissen-generaal) en stond evenals het Politiek Convent op het standpunt van niet-actief zijn.

Er was het Nationaal Comité van Verzet, ook weer uit dezelfde mensen. Deze comité's waren dan weer via personen als Bruins Slot, Vorrink, Neher, Van Heuven Goedhart, Drees e.a. verbonden met „Het Parool", „Vrij Nederland", „Trouw", O.D., K.P. etc. Er was zelfs een „Kern" die de groepen verbond en het „technische werk" (onderduikers, bonkaarten, centen) regelde.

De enigen die tot begin 1944 nog niet ingecoördineerd waren, waren de communisten en hun a c t i e v e verzetsgroepen.

De Londense coördinatie-plannen hadden dan ook kennelijk maar één doel: Die communisten onder hun gezag brengen en hen passief te maken.

In de Raad van Verzet werd daartoe — ook weer via D. v. d. Meer — de olie- en regerings-employé, de anti-revolutionaire Van der Gaag binnengeloodst, die binnen verbazend korte tijd de „politieke verbindingen" in handen kreeg.[1])

Er werd een „Grote Advies Commissie" van de illegaliteit gevormd, die éénmaal bijeengeweest is om zijn vertegenwoordigers volgens „politieke richting" in een zgn. Contact Commissie van vijf man te kiezen — welke vanaf dat moment aan het hoofd van de illegaliteit stond. De Waarheid was hierin vertegenwoordigd door Frans Goedharts vriend, de Parool-directeur Meijer, tegenwoordig chef van de directie Internationale Zaken van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Er werd een College van Vertrouwensmannen gevormd, bij wijze van binnenlands agentschap van de Londense regering. De Raad van Verzet moest een vertegenwoordiger aanwijzen. Het drievoudige voorstel bestond uit: Johan Doorn, uitgever van „De Oranjekrant"(!), Frans Goedhart, geruime tijd voor de oorlog wegens politieke onbetrouwbaarheid uit de CPN gezet en ook gedurende de oorlog hartstochtelijk anti-communist, alsmede v. d. Gaag. De lijst werd opgesteld door v. d. Gaag en.... Gerben Wagenaar, die zelf met v. d. Gaag Frans Goedhart opzocht om hem voor deze functie te vragen. V. d. Gaag werd uitverkoren.

Tenslotte werd er de militaire driehoek van het „gewapend verzet" gevormd met RVV, OD (die niet aan verzet deed) en KP (die niet aan gewapend verzet deed). De „driehoek" werden tot Binnenlandse Strijdkrachten onder bevelhebberschap van KNIL-generaal Koot, een oude spionage-deskundige, de commandanten werden overal OD-ers en de beste verzetsmensen werden tot machteloosheid gebracht.

---

[1]) Zie over Van der Gaag „De Waarheid" van 13 juni 1958.

Op 18 oktober 1944 gaf de regering telegrafisch de instructie: „Laat U niet, herhaal n i e t, uitlokken tot enig gewapend verzet zonder vooraf daartoe van ons uitdrukkelijk opdracht te hebben ontvangen. Tracht, waar nodig, de burgerlijke bevolking te verhinderen, tot dergelijke handelingen over te gaan teneinde weerwraak te vermijden" (dl. 5b pag. 513).

Wat dat betreft, was men in Londen consequent. Op 13 februari 1943 was er over Radio Oranje al een regeringsverklaring voorgelezen waarin naar aanleiding van de liquidatie van twee landverraders werd gezegd:

„De Nederlandse Regering heeft overduidelijk doen weten, wat zij wil en wat zij van de Nederlanders verwacht. Individuele acties, het zij nogmaals gezegd: hoe verklaarbaar ook, zouden het gemeenschappelijk front dreigen te verzwakken. Indien de landverraders onder elkaar hun veten met revolverschoten uitvechten, heeft niemand daar bezwaar tegen. Maar mocht hier van een individuele daad van een Vaderlander sprake zijn, dan wil de Regering eraan herinneren, dat haar principieel standpunt is, dat landverraders worden berecht n a de oorlog, op voet van een bijzondere rechtspraak naar de wet „In naam der Koningin". (dl 7 ab bijlage 15)

Trouwens, op 4 september 1944 werd er nog nadrukkelijk uit Londen geseind dat prins Bernhard opperbevelhebber werd en er werd geëist „dat door de Nederlandse actieve verzetsgroepen de absolute verzekering (werd) gegeven dat zonder enige reserve deze eenhoofdige leiding wordt aanvaard en dat de te geven orders en aanwijzingen met de meeste stiptheid worden opgevolgd en g e n e r l e i e i g e n a c t i e s worden ondernomen".

*

OOK door de Raad van Verzet werd deze richtlijn aanvaard. Vanaf dat ogenblik stond het gewapende volksverzet practisch stil en rezen er over acties die toch nog ondernomen werden, de grootste meningsverschillen.

De Raad van Verzet zelve werd systematisch uitgeschakeld, zoals v. d. Gaag in zijn verhoor tevreden opmerkt.

Het kwam zelfs zo ver, dat de Contact-Commissie van de Grote Advies Commissie op 13 maart 1945 een klacht naar Koot stuurde, dat ieder gewapend verzet feitelijk opgehouden had te bestaan.

„Met nadruk vraagt de C.C. zich af waarmee het Strijdend Gedeelte zich thans wel bezig houdt: instede van het bestrijden van razzia's en van het afvoeren van mannen (soms zijn in de steden colonnes slechts door twee man-soldaten bewaakt), het stuiten van gevangenentransporten, directe gevechtsacties tegen vuurpeletons, het aanhouden en in beslagnemen van auto's en vrachtwagens langs de buitenwegen, wordt door het Strijdend Gedeelte schijnbaar alleen tegen sommige boeren opgetreden, al worden er ongetwijfeld ook goede en moedige sabotagedaden verricht". (Witboek van de GAC pag. 64).

Met andere woorden: Het gewapend volksverzet was zo dood als een pier. Het doel was bereikt.

Dat erkent trouwens ook Gerben Wagenaar. Het rapport (7ab, pag.

338), zegt: „Persoonlijk heeft de heer Wagenaar hier de bedoeling ingezien om te pogen de werkelijke verzetsgroepen samen te trekken en daarmede feitelijk een verdere activiteit van deze verzetsgroepen onmogelijk te maken, vooral voor wat het laatste stadium van de oorlog betrof. De heer Wagenaar gelooft, dat dit laatste bij de bevrijding ook wel is gebleken ...."

Zeer juist.

Maar Gerben Wagenaar was stof-officier van Koot en hij heeft, blijkens het Enquête-rapport, bepaald niet veel weerstand geboden.

En hoe dat dan ook gekomen mag zijn — hoe kan men, als men deze trieste overlijdensweg van het gewapend verzet overziet, zich aan het hoofd plaatsen van een groepje gedegenereerde baantjesjagers, om de CPN te bestrijden en zich daarbij op zijn „rol tijdens de oorlog" beroepen?

Het bovenstaande zou eerder tot een flinke bescheidenheid aanleiding moeten geven.

*

IN het bestek van dit artikel willen wij nog slechts één ander punt behandelen. Dat is de rol van „Het Parool" en van de mensen die daaraan leiding gaven.

Voor vele niet-communisten is „Het Parool" nog altijd de oude verzetskrant.

Voor tal van communisten is het de verzetskrant, die daarna is afgeweken van de vrijheidslijn en een Amerikaans agentschap is geworden. Dat suggereert bijvoorbeeld Koejemans in een door hem geschreven brochure in 1949: „Maar ook een oud-illegaal blad als „Parool" werd tot een orgaan van de Amerikaanse propaganda omgevormd"....

De vraag die wij willen benaderen is: Wat was dat Parool eigenlijk wel voor een illegaal blad?

Het is nuttig het antwoord op die vraag na te gaan, nu het blad als voornaamste steunpunt en inlichtingenbron van de groep Wagenaar-Gortzak c.s. optreedt bij hun strijd tegen de CPN.

Wij willen twee feiten aanhalen, waarover het Enquête-rapport meer licht heeft laten schijnen.

Het ene is het geval-Stähle.

In de loop van 1942 heeft de hoofdredacteur van ‚Het Parool", Van Heuven Goedhart, contact gehad met een Duitse majoor Stähle, die de Nederlandse leidende ondergrondse kringen wilde polsen over hun houding bij een eventuele anti-Hitler-putsch.

Eind 1943-begin 1944 is dit contact intensief voortgezet. Van Heuven Goedharts metgezel was daarbij steeds mr. Cramer, thans commissaris van de Koningin in Drente. Hij pleegde o.a. overleg met en had de steun van Van Randwijk. Beide heren zijn vol geestdrift over de majoor.

Mr. Cramer zegt: (7ab, pag. 281) Op het moment dat de majoor binnentrad „gevoelden zij intuïtief, dat zij met een persoonlijkheid van hoog zedelijk gehalte te maken hadden".

Volgens de heer Van Heuven Goedhart was Stähle „een zeer betrouwbaar en fatsoenlijk man".

Wat wilde deze fatsoenlijke man van hoog zedelijk gehalte?

Hij en de zijnen wilden Hitler opzij zetten en dan, zo verklaarde Cramer, „onmiddellijk met de westerse mogendheden vrede sluiten".

En de heer Van Heuven Goedhart verklaart dat Stähle een organisatie achter zich had, „die althans aan de Westkant van Duitsland vrede wenste; het werd hun duidelijk, dat die organisatie in de hoop leefde, dat het gehele Westen in een gesloten eenheid zou opmarcheren naar het Oosten".

Men versta wel: Dat was in 1943, na Stalingrad.

Hoogst fatsoenlijk, zoals men ziet, en zedelijk bijzonder hoogstaand.

En wat deed de leider van het illegale blad „Het Parool"?

Hij begon ver-gaande onderhandelingen met de majoor en stuurde brandbrieven naar Londen met het verzoek, of zij met de zaak door konden gaan.

Hij formuleerde ook de „Nederlandse eisen". Die waren o.m. „zo ver mogelijk" herstel van de volksvrijheden, bv. door teruggave van de radiotoestellen(!) en „vergaande" vrijlating van de dagbladpers.

En verder.... verwisseling van de Duitse beul Christiansen door de Duitse beul Falckenhausen!

Het voortbestaan van het militaire bezettingsregiem werd dus erkend als basis om Duitsland te steunen tegen de Sowjet-Unie!

In een brief, die o.m. ondertekend is door „redactie „Vrij Nederland" en „redactie „Het Parool", worden deze onderhandelingen krachtig aanbevolen en wordt medegedeeld, dat overleg heeft plaatsgevonden met „de voorzitter van het „comité van advies".

Die voorzitter was, naar zijn eigen mededelingen, dr. Drees!

Aldus was het beroemde verzetsblad „Het Parool" in het jaar 1943 reeds in onderhandeling met Duitsers, om het bezettingsregiem te laten voortbestaan en gezamenlijk met de Duitse armeeën op te trekken tegen de Sowjet-Unie!

Het was ditzelfde „Parool", waarvan korte tijd later de redacteur Goedhart door Gerben Wagenaar zou worden aangezocht om de Raad van Verzet te vertegenwoordigen in het college van vertrouwensmannen, en waarvan de redacteur-directeur Meijer „De Waarheid" vertegenwoordigde in de contact-commissie van de illegaliteit.

Men kan zeggen: Dat heeft men toen niet allemaal geweten. Misschien niet. Maar nu kan men het wel weten en men had het Enquêterapport wel even kunnen naslaan, voordat men hetzelfde blad in de arm neemt ter verdediging van zijn „Leninistische" stellingen....

*

DE tweede notitie die wij over „Het Parool" willen maken is die met betrekking tot Meijer Schwencke.

Deze zaak is al in 1948 aan het rollen gebracht door de Telegraaf-journalist Lunshof, waarschijnlijk uit burenruzie over de geschillen betreffende de Telegraaf-pers. Er is uitvoerig over geschreven bij het proces-Meijer Schwencke.

Arie Meijer Schwencke was voor de oorlog eigenaar van een persagentschap en een bekende Hitler-klant. Hij was méér, nl. een aange-

trouwde neef van de oliekoning Sir Henri Deterding, die een vurig bewonderaar van Hitler was.

Deterding financierde Meijer Schwencke's persbureau om fascistische propaganda te maken, hetgeen de laatste met vreugde en overgave deed. In die tijd werkte Meijer Schwencke reeds voor de Gestapo.

In de oorlog maakte, begrijpelijkerwijs, Meijer Schwencke's bureau een hoge vlucht. IJverig als hij was, werd hij echter tevens door Seyss-Inquart benoemd tot voorzitter van de „commissie voor een plan van de nationale economie". De SD-agent en Goebbels-vertrouweling stond in Den Haag in hoog aanzien. Hij stal zich bovendien schatrijk.

Maar wat lezen we nu in het Enquête-rapport?

Parool-directeur Van Norden verklaart: „Meijer Schwencke heeft aan „Het Parool" en aan de illegaliteit in de bezettingstijd enorme diensten bewezen ten aanzien van het illegale werk" ... „Er waren allerlei beschuldigingen tegen hem ingebracht op grond van zijn pro-Duitse gedrag in de eerste twee jaar der bezetting. Deze man moest berecht worden, waarbij uiteraard rekening behoorde te worden gehouden met het getuigenis van mensen, die wisten, wat hij tijdens de bezetting aan goede en moedige daden had gedaan ...."

Hetzelfde, of nog vuriger, had Van Norden al vanaf 1945 gezegd. Reeds in juli 1945 schreef hij een lyrisch getuigschrift voor de SD-er — alsof er geen betere bestond.

Waaruit is deze houding van de Parool-directeur Van Norden te verklaren?

Dat kwam aan de orde, toen Lunshof Van Heuven Goedhart had beschuldigd, aan Meijer Schwenckes leiband te lopen.

Van Heuven Goedhart ontkende dit ten stelligste.

Maar in dit verband werd door de Enquête-commissie ook ene Kroes gehoord, die tot 1943 bij Meijer Schwencke had gewerkt en die n a de oorlog door deze laatste benaderd was.

Kroes verklaarde onder ede:

De particuliere secretaresse van Meijer Schwencke, mej. Kemper, was directie-secretaresse van „Het Parool" geworden.

De secretaris van Meijer Schwencke, Noordam, was secretaris van de redactie van „Het Parool" geworden.

De chauffeur van Meijer Schwencke, Bloklander, was directeur van het Apeldoornse bijkantoor van „Het Parool" geworden.

De compagnon van Meijer Schwencke, Storm van Leeuwen, was directeur van de speciale persdienst van „Het Parool" geworden.

Bij het proces tegen Meijer Schwencke verklaarde Frans Goedhart, dat hij vanaf 1943 d a g e l ij k s contact met hem had. En daar kwam verder aan het licht, dat Meijer Schwencke al .... in 1941 voor „Het Parool" werkte.

De kantoren van Meijer Schwencke in Den Haag waren kantoren van „Het Parool" geworden.

De nauwe connectie van Meijer Schwencke Van Norden (hierboven geciteerd) was.... directeur van „Het Parool" geworden.

En het lot heeft tenslotte gewild dat de andere directeur van „Het Parool", drs. J. Meijer.... de broer is van Meijer Schwencke.

Dat laatste kan hij niet helpen, zei de heer Van Heuven Goedhart. Inderdaad niet, zoals wij het niet kunnen helpen dat wij vinden dat het

toeval wel een bijzonder grote rol speelt wanneer staf en familie van de SD-agent Meijer Schwencke zo'n beetje het hele „Parool" blijken te leiden, en de betrokkene zelf — aldus verklaart Kroes — steeds op het Parool-kantoor te bellen was. Althans, voordat hij.... inspecteur werd van het Bureau Nationale Veiligheid!

De oprechte verontwaardiging van de heer Van Heuven Goedhart — inmiddels overleden — over alle suggesties in die richting doen ons trouwens ook weer minder betrouwbaar aan als we bedenken dat hij, anderhalf jaar voordat hij zijn fameuze pro-Russische voorwoord schreef bij het boek „De Grote Samenzwering", midden in de oorlog, met de Duitsers onderhandelde over een gezamenlijke veldtocht tegen diezelfde Sowjet-Unie!

En weer vragen wij ons af, hoe dat nu wel gezeten heeft en nog zit met dat „verzetsblad Het Parool", dat met „De Waarheid" en enkele andere bladen de „linkersectie" van de illegaliteit uitmaakte en dat „De Waarheid" vertegenwoordigde in de illegale Contact Commissie.

En vooral, welke krachtige drijfveren de heren Wagenaar en Gortzak beweegt om hun vuiligheid tegen de CPN te lozen in het blad, waarin op zijn minst de geest van SD-spion Meijer Schwencke nog zo vitaal voortwaart.

Wij willen het voor dit moment bij deze notities laten.

Bij een ondezoek naar de illegale positie van sommigen mogen ze o.i. echter beslist niet verwaarloosd worden. En ze zijn, naar we aannemen, voor tal van kameraden die nog twijfelden aan het nut van een dergelijk onderzoek, voldoende aanleiding om op die twijfel terug te komen.

MARCUS BAKKER.

HET DOGMATISME EN DE RECHTSEN

DE burgerlijke propaganda doet sinds jaar en dag hardnekkige pogingen de communisten voor te stellen als starre, dogmatisch denkende mensen, een soort wereldvreemde fanatiekelingen. Dat heeft ten doel vervreemding te scheppen tussen het volk en de communistische partij en in het bijzonder socialisten en intellectuelen af te schrikken voor toenadering tot de communisten en hun denkbeelden. In de laatste tijd versterken bepaalde spreekbuizen en geleiders van de burgerlijke invloed in de communistische beweging hun schijnheilige critiek op dogmatisme en sectarisme in een pogen de communistische partijen op dood spoor te rangeren. Ook in Nederland doen deze verschijnselen zich voor.

Maar waar is in werkelijkheid sprake van dogmatisme en sectarisme, hoe moet het worden overwonnen en wat is de achtergrond van genoemd soort „critiek"?

De gehele internationale communistische beweging laat zich leiden door de theorie van het marxisme-leninisme. Deze theorie is een onmisbaar wapen in de strijd voor vrede en socialisme, want zij verenigt het moderne wetenschappelijk inzicht in de maatschappelijke ontwikkeling en de rijke ervaring van de gehele internationale arbeidersbeweging. Een communistische partij, die het marxisme-leninisme als leidende theorie prijs geeft, keert zich daardoor niet van het dogmatisme af, maar houdt op communistische partij te zijn.

Kennis van de theorie betekent echter allerminst, dat alle nieuwe verschijnselen en vraagstukken zonder meer juist beoordeeld kunnen worden. Aan het marxisme-leninisme ligt de dialectiek ten grondslag. Ieder nieuw verschijnsel moet alzijdig worden onderzocht — de bijzonderheden en de omstandigheden waaronder de nieuwe feiten zich voordoen, en ontwikkelingen en wisselwerkingen daarin, moeten critisch worden doordacht. De dialectische methode waarborgt de eenheid van theorie en practijk. Het dogmatisme verlaat de dialectische grondslag waarop het marxisme-leninisme berust en vervangt zelfstandig onderzoek en concreet onderzoek door critiekloze toepassing van abstracte theorie. Een dogmatische wijze van denken leidt in de theorie tot verstarring en in de practijk tot vervreemding van de levende werkelijkheid.

Alleen wanneer de communisten de marxistisch-leninistische theorie op scheppende wijze weten toe te passen, zullen zij haar van uit de practische ervaring voortdurend kunnen verrijken en verder ontwikkelen en zullen zij steeds de juiste koers kunnen bepalen om de arbeidersklasse naar de overwinning te leiden. Een communistische partij die hiertoe niet in staat is, blijft achter bij de maatschappelijke ontwikkeling en vervreemdt van de massa's. Zo'n partij vertoont een dogmatisch karakter en dreigt ten onder te gaan in het moeras van het sectarisme.

Dogmatisme en sectarisme hebben lange tijd sterke remmende invloed kunnen uitoefenen op de ontwikkeling van de Nederlandse arbeidersbeweging voor de Tweede Wereldoorlog. Vooral in de strijd voor de vrede en de nationale zelfstandigheid tegenover de fascistische dreiging ontwikkelde de CPN zich tot een partij met een leninistische oriëntatie en opbouw en brak zij bij het bepalen van haar politieke lijn volledig met dogmatisme en sectarisme. Het laatste partijcongres voor de oorlog, dat in 1938 plaats vond, vormde in zekere zin de bekroning van deze strijd voor een werkelijk leninistische massapartij; de stellingname van dit congres was een belangrijk deel van de uitrusting, waarmee de partij de oorlogsjaren in ging. Onze partij, die zich als enige politieke organisatie in het land volledig inzette voor de illegale strijd en onverschrokken tegen de fascistische barbarij vocht, onthulde in de bezettingsjaren volledig haar nationale, Nederlandse, karakter en won hoog aanzien bij het volk. De bevestiging van de juistheid van haar politiek en de ervaringen, opgedaan in de anti-fascistische strijd, verstevigden haar vertrouwen in eigen kracht en hielpen de partij zich verder te bevrijden van sectarische en andere anti-leninistische invloeden.

Vooral in de stormachtige ontwikkeling van de na-oorlogse jaren heeft de partij laten zien, dat iedere sectarische ingesteldheid en dogmatische wijze van denken haar bij het bepalen van de partijpolitiek vreemd is. Dat is o.m. gebleken bij de beoordeling van de gebeurtenissen en het uitwerken van de partijpolitiek inzake het Indonesische vraagstuk, het Marshallplan en de inschakeling van Nederland in de Amerikaans-Britse oorlogspolitiek, de herrijzing van het Duitse imperialisme, de economische ontwikkeling en de aanvallen op de democratische rechten en het levenspeil van het werkende volk, de woedende aanvallen op de arbeidersbeweging bij het Twintigste Congres van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie en tijdens de oorlogscrisis in november 1956, de aanvallen die de internationale reactie ontwikkelde op basis van het revisionisme tegen de communistische beweging en het daarmee samenhangende ondermijnerswerk en verraad van de rechtse groep in onze partij.

Het ontwerp voor een nieuw beginselprogram, „De weg naar Socialistisch Nederland", was een schitterende toepassing van de theorie van het marxisme-leninisme op de bijzonderheden en mogelijkheden die de historische ontwikkeling in ons land heeft geschapen. Het verschafte de partij een kostbaar strategisch plan voor de vorming van een democratische volksmacht, die het perspectief opent voor de democratische en socialistische vernieuwing van de Nederlandse samenleving en een uitstekend kompas om zich in de woelige stroom van gebeurtenissen juist te kunnen oriënteren.

De trouw aan het marxisme-leninisme en het vermogen om dit op niet-dogmatische wijze, maar steunend op een concrete analyse van de ontwikkeling, toe te passen bij de beoordeling van de vele ingewikkelde vraagstukken, waarvoor de partij in deze periode is komen te staan, en waarvan in het bijzonder de besluiten van de laatste partijcongressen getuigen, zijn van doorslaggevende betekenis geweest. Zij hebben de partij in staat gesteld op heldhaftige wijze strijd te voeren voor de vrede en de democratische vrijheden en sociale belangen der werkers

en hebben haar behouden als strijdvaardige voorhoede van de Nederlandse arbeidersklasse — ondanks het dwangbuis dat de reactie haar trachtte aan te leggen, de ongekend krachtige vloedgolven van anticommunistische laster die na de oorlog over ons land spoelden, het gewroet van de BVD en andere spionnage en terreur-organisaties en het verraad van de rechtse groep.

Dat de Nederlandse arbeidersklasse na dit alles nog over een gezonde, strijdvaardige communistische partij beschikt is op zichzelf al een overwinning. Dogmatisme en sectarisme zouden de partij krachteloos hebben gemaakt, de reactie zou erin zijn geslaagd de banden met de massa's volledig te verbreken en de partij zelf uit elkaar te slaan.

Alleen een partij van de arbeidersklasse, die het marxisme-leninisme trouw weet te blijven, scheppend toe te passen en in practijk te brengen, zoals onze partij, was in staat — en zal in de naaste toekomst ook in staat zijn, wanneer het werkende volk in ons land voor belangrijke vraagstukken en strijd geplaatst zal zijn — juiste leiding aan de strijd te geven.

Dogmatisme in het practische werk

Al bleek de partij, vooral na de oorlog, vrij van dogmatisme bij het bepalen van haar politieke lijn, bij de uitvoering ervan werd zij er wel terdege door geremd. Sectarische stemmingen en dogmatische opvattingen schaadden de benadering van de vraagstukken van bepaalde groepen intellectuelen en andere sociale lagen. Zij brachten echter de grootste schade aan, waar zij het streven naar eenheid van actie met de socialisten in de weg stonden.

Voor de reactie is zelfs de mogelijkheid tot het ontstaan van eenheid van actie van socialisten en communisten al een nachtmerrie. De angst ervoor zit zo diep, dat vooraanstaande reactionairen nu en dan openlijk uitspreken dat het verhinderen van deze eenheid hun voornaamste politieke doel tegen de arbeidersklasse is.

Prof. Romme schreef enkele jaren geleden in zijn boekje over wat hij „katholieke politiek" noemt, dat het voorkomen van iedere toenadering tussen socialisten en communisten voorop moet staan in de politiek van de rechtse partijen. Kortgeleden, toen het Partijbestuur van de CPN zich in een Open Brief richtte tot het Partijbestuur van de PvdA met voorstellen voor een minimumprogram tegen dreigende verslechteringen voor de werkers, sloeg hem opnieuw de schrik om het hart en haastte zijn Volkskrant zich de vrees uit te spreken, dat de rechtse socialistische leiders de communisten moeilijk op afstand van de socialisten zouden kunnen houden. Het voornaamste onmiddellijke doel van de anticommunistische campagnes is dan ook om het tot stand komen van eenheid van communistische en socialistische arbeiders te beletten. Socialisten en communisten tegen elkaar in het harnas jagen, is de hoeksteen van de politiek van de reactie.

Eenheid van socialisten en communisten tegen de reactie is het sterkste wapen van de arbeiders tegen de druk van de ondernemers en de regering op hun levenspeil. Zij kan ons volk redden uit de gevaren, die het anti-nationale drijven van de koloniale reactie naar oorlogsconflicten met de Indonesische Republiek met zich mee brengt. Zij kan de

onheilspellende dreiging wegnemen van het vestigen van Amerikaanse bases voor atoomraketten op ons grondgebied.

In de eenheid van actie van socialistische en communistische arbeiders voor hun dagelijkse belangen en de vrede en de veiligheid van ons land rijpen de voorwaarden voor de eenheid van de vakbeweging en de eenheid van de arbeidersklasse en zullen deze verwezenlijkt worden. Zo zullen de reformistische leiders iedere invloed verliezen en aan de kant geschoven worden, indien zij zich niet bereid tonen zich aan de wil van de arbeidersklasse te onderwerpen. Zo zal de democratische machtsvorming verwezenlijkt worden, die Nederland zijn nationale zelfstandigheid terug kan geven en de uitbreiding van de democratie voor het werkende volk verovert — de eerste stappen op de weg naar een socialistisch Nederland. Daarom moet het de voornaamste zorg van de communisten zijn de eenheid met de socialistische massa's tot stand te brengen.

Iedere onverschilligheid voor deze opgave en de vraagstukken, die zich daarbij in de practijk voordoen, spruit voort uit sectarische zelfgenoegzaamheid, uit een onderschatting van de onverbiddelijke noodzaak van deze eenheid. De communisten mogen nooit terugschrikken bij teleurstellende ervaringen, maar moeten hardnekkig en zorgvuldig doorzetten. Er zijn ongetwijfeld vele teleurstellende ervaringen opgedaan met de sociaaldemocratie, maar het zou de schadelijkste uiting van een dogmatische denkwijze zijn om op dit punt bij het verleden te blijven staan en de ogen te sluiten voor de ontwikkeling die in de socialistische massa's plaatsgrijpt.

De reactie heeft bij vele socialisten successen geboekt met haar anticommunistische propaganda. Zij heeft hen kunnen benevelen en naar de andere kant laten kijken. De reactie heeft echter niet kunnen verhinderen — en zal dit ook in de toekomst nooit kunnen verhinderen! — dat de harde maatschappelijke werkelijkheid vele benevelden en dromers wakker schudt. De koude, nuchtere ervaring is uiteindelijk sterker dan de meest geslepen propaganda. Dat de ervaringen de socialistische massa niet onberoerd laten, is in ons land in het afgelopen jaar vele malen duidelijk aan het licht gekomen. De mislukking van het ideëenbus-onderzoek voor de PvdA-leiding, de groeiende invloed van de Pacifistisch Socialistische Partij, de moeilijkheden die de leiding in het NVV ondervindt, de verkiezingsuitslagen en de doorwerking van dit alles in felle ruzies in de top van de PvdA spreken duidelijke taal. De reformistische illusies en het anticommunisme beginnen hun vat op de socialisten te verliezen en de economische en politieke ontwikkeling zal daartoe ook in de nabije toekomst nog alle aanleiding geven. Dat wil zeggen, dat de mogelijkheden voor het tot stand brengen van eenheid van actie met de socialisten met de dag groter worden. Het karakter en de betekenis van deze veranderingen niet erkennen, dat kunnen alleen halsstarrig dogmatisch denkende mensen.

Om de mogelijkheden goed te benutten, gaat het er vooral om acties met de socialistische arbeiders te voeren. Het getuigt van illusies over de burgerlijke democratie en van sociaaldemocratische opvattingen als verwacht wordt, dat alleen de propaganda voor eenheid voldoende is. Propaganda kan weliswaar belangrijke diensten bewijzen bij het voorbereiden, ondersteunen en op hoger plan ontwikkelen van de eenheid

van socialisten en communisten, maar de grondslag ervoor ligt in de actie zelf. Alleen in de strijd aan de basis voor de dagelijkse belangen en de vrede wordt het beslissende woord gesproken.

Wanneer de partij de werkers oproept onze politiek te steunen, dan doet zij dat, omdat het onze politiek is die de oplossing brengt voor de vraagstukken waarmee het werkende volk op dat moment en in de naaste toekomst heeft te kampen. Wanneer de partij de politiek van de rechtse leiders van het NVV en de PvdA aanvalt, dan doet zij dat, omdat deze politiek de arbeidersklasse op dat moment en voor de toekomst schade berokkent en diensten bewijst aan de reactie. Eenheid van actie kan slechts tot stand komen als zij betrekking heeft op actuele, concrete vraagstukken, op de problemen in het heden en in de toekomst.

De schadelijke uitwerking van dogmatisme en sectarisme in het practische werk treft men vooral daar aan, waar dit uit het oog wordt verloren, waar verouderde geschillen en abstracte twistpunten tussen socialisten en communisten op de voorgrond staan en de totstandkoming van de eenheid bemoeilijken. In dat opzicht is er het een en ander aan ons werk te verbeteren.

Daarbij speelt de beoordeling van de ervaringen in het verzet tegen het Duitse fascisme een rol. Gedurende de oorlog heeft de Nederlandse arbeidersbeweging wellicht de meest kostbare ervaring opgedaan met de fundamentele tegenstellingen, die er bestaan tussen sociaaldemocratische politiek en beginselen en communistische politiek en beginselen. De politiek van eenheid tegen het fascisme van de communisten bleek juist; de sociaaldemocratische politiek van propaganda tegen het fascisme en tegelijkertijd felle anti-communistische strijd bleek de beste hulp die de fascisten zich konden dromen, omdat zij de arbeidersklasse, de beslissende kracht tegen het fascisme, verdeeld hield en zwak. De fascistische propaganda maakte gretig gebruik van deze voorbereidende anti-communistische propaganda om te trachten op basis van eenzelfde anti-communisme de nationale ontplooiing van het verzet tegen te gaan. De SDAP werd na de fascistische inval opgeheven, een aantal leidende figuren maakten gemene zaak met de overweldigers of staakten iedere strijd, en de actieve anti-fascisten in de sociaaldemocratische beweging stonden zonder partijorganisatie en leiding; het NVV werd aan de collaborateurs uitgeleverd. De CPN bond daarentegen gesloten, en zonder ook maar een stap te wijken de illegale strijd aan. Zij dwong een diep respect af voor het moedige optreden van haar duizenden illegale werkers en de vele helden, die hun leven moesten geven, en wier optreden een onvergankelijk voorbeeld is tot welk een hoge moraal en standvastigheid de strijd voor de doeleinden van de communisten de mensen inspireert.

Deze schrille tegenstelling, die voortsproot uit de verschillen tussen het reformistische karakter en de burgerlijke organisatieprincipes van de SDAP enerzijds en het revolutionaire karakter en de leninistische organisatieprincipes van de CPN anderzijds, deed vele socialisten de ogen open gaan en zij sloten zich aan bij de communisten. Maar desondanks koesterden vele anderen na de oorlog weer illusies ten aanzien van de sociaaldemocratie. Zij werden daartoe aangespoord door de bedriegelijke campagne over de „vernieuwing" van het democratische socialisme, dat dan in de PvdA belichaamd zou zijn. In het begin

langzaam en voorzichtig, maar al spoedig met stevige doses, werd het anti-communistische gif weer ingespoten. De reactie ging tot het uiterste om het vertrouwen dat de communisten hadden aan te tasten en volledig weg te nemen.

Het zou van grote naieviteit getuigen zich daarover te verbazen of uit het veld te laten slaan, want al is de strijd tegen het Duitse fascisme een belangrijke periode van de bevrijdingsstrijd der arbeidersklasse, zij was niet de eindfase in de strijd voor de socialistische maatschappij. De strijd tegen de reactie moet worden voortgezet onder de omstandigheden, waarin de arbeidersklasse in ons land nog steeds de onderdrukte klasse is. De ervaringen, die in het bijzonder de arbeidersklasse tijdens de oorlog heeft opgedaan, zullen onuitwisbaar in haar geheugen gegrift blijven staan en vormen een les, die steeds weer van onschatbare waarde blijkt te zijn. Dat neemt echter niet weg, dat de gebeurtenissen en vraagstukken uit het verleden in de aandacht van de massa's nooit de plaats zullen kunnen innemen van de meest dringende vraagstukken en gebeurtenissen in het heden. Alleen in het consequente doorzetten van de strijd tegen de reactie, d.w.z. rekening houdende met de wijzigingen in de situatie, d.w.z. op basis van de nieuwe vraagstukken en nieuwe verhoudingen, kunnen de communisten de massa verder leiden in de strijd en hun vertrouwen versterken.

Dit inzicht is echter herhaaldelijk niet toegepast in het practische werk. Zo werden onze partij en onze candidaten bij de parlementsverkiezingen bijvoorbeeld — tot in 1956 toe — hoofdzakelijk aanbevolen op grond van verdiensten in het verzet tegen het Duitse fascisme. Ook bij andere gelegenheden werden gebeurtenissen en handelingen tijdens de oorlogsjaren als voornaamste maatstaf naar voren gebracht. Maar het is duidelijk, dat er zeker tien jaren na de oorlog ook andere maatstaven zijn gekomen. Dat geldt voor de methode van organisatie en leiding geven aan het partijwerk en de daarbij behorende kaderkeuze.

Het geldt zeker niet in de laatste plaats voor de wijze waarop de sociaaldemocratie benaderd moet worden.

Uit de ervaring blijkt dat de grootse verdiensten van de partij in het verzet tegen het Duitse fascisme en het smadelijke falen van de sociaaldemocratische politiek en beginselen niet voldoende zijn om ook thans nog de invloed van onze partij onder de massa te vergroten.

Men dient zich natuurlijk niet te laten verwarren door de schijnheilige insinuaties van bepaalde zijde alsof het erom zou gaan „het verzet te verloochenen". Dat is een walgelijke provocateursuitlating. Het gaat er juist om, dat de grootse, heldhaftige strijd voor de vrede, de Nederlandse vrijheid en de rechten van het werkende volk, die in de oorlogsjaren door de partij werd gevoerd, op de beste wijze voort te zetten. Op de beste wijze! En dat betekent niet te blijven staan bij de oude vormen waarin de strijd plaats heeft gevonden, maar rekening te houden met de nieuwe omstandigheden, die de verdere ontwikkeling heeft geschapen. Het betekent om op basis van en rekening houdend met de in het verleden gewonnen kracht — zelfvertrouwen, strijdlust en inzicht — op niet-dogmatische wijze de levende werkelijkheid te beoordelen en te doordenken en verder te gaan in de strijd.

Bij het bestrijden van de huidige reformistische politiek van de huidige leiders van de PvdA en het NVV en het propageren van de com-

munistische politiek daartegenover moet niet de fout worden gemaakt om de actuele vraagstukken en de actuele tegenstellingen, die zich daarbij voordoen tussen de politiek van de leiding van NVV en PvdA en de belangen van de socialistische werkers, op de achtergrond te laten dringen en de hoofdaandacht de besteden aan de tegenstellingen die er bestonden in de bezettingstijd. Op deze wijze wordt de totstandkoming van de eenheid van actie met de socialisten bemoeilijkt. Het steunt bovendien op geen enkele richtlijn van een congres of een besluit van het partijbestuur, integendeel, herhaaldelijk is deze fout gesignaleerd. In het practische werk is zij echter onvoldoende tegengegaan.

Een ander voorbeeld van de schade, die een dogmatische denkwijze in het practische werk aanricht bij het tot stand brengen van de eenheid van actie met de socialisten, treft men aan, waar in discussies met pacifistische socialisten en aanhangers van de PvdA de hoofdaandacht is gericht op abstracte geschilpunten over geweld, vrijheid, democratie, het ontbreken van meer dan één politieke partij in de Sowjet-Unie, e.d. Er is voor communisten uiteraard geen enkele reden om dit soort discussies uit de weg te gaan, maar het gaat er om dat de hoofdaandacht gericht blijft op de vraag hoe door gezamenlijke inspanningen de huidige dreigingen van uitbarstingen van geweld en onderdrukking van vrijheid en democratie kunnen worden bestreden. Het is niet nodig meningsverschillen over het ontstaan en de ontwikkeling van de Sowjet-Unie onuitgesproken te laten, maar het voornaamste is hierbij duidelijk voor ogen te houden, dat de geschiedenis verder is gegaan, dat de omstandigheden waaronder het Russische proletariaat de strijd voor de vrede en de socialistische omvorming van de maatschappij heeft gevoerd, niet meer bestaan. De Nederlandse arbeidersklasse voert deze strijd onder ingrijpend gewijzigde omstandigheden en daardoor met geheel andere mogelijkheden. Daarom mogen de meningsverschillen tussen Nederlandse communisten en socialisten over deze, in hun vorm geheel verouderde, vraagstukken — die wel grote theoretische en historische betekenis hebben, maar geen practische meer in het Nederland van vandaag — de huidige strijd voor de vrede en de belangen van de arbeidersklasse niet verlammen.

Voorop moet staan de strijd voor het stopzetten van alle atoombomproeven, voor het verhinderen van de aanleg van raketbases in ons land, voor internationale uitwisseling op economisch en cultureel gebied, voor een atoomvrije zone in Europa en de andere eisen, die actueel en op betrekkelijk korte termijn voor verwerkelijking vatbaar zijn.

De sectarische ingesteldheid veroorzaakt een tegenstelling tussen de politieke lijn, die vrij van ieder dogmatisme steeds weer is uiteengezet, en de doorvoering daarvan in het practische werk. Het Achttiende Partijcongres heeft in dit opzicht aan duidelijkheid niets te wensen overgelaten; in haar besluit wordt er terecht op gewezen, dat „de CPN haar ideologische strijd tegen het reformisme en voor een proletarische politiek niet mag stopzetten of verdoezelen. Doch de nieuwe situatie plaatst nieuwe problemen op de voorgrond, waarover overeenstemming met de socialisten gezocht en gevonden kan worden. De strijdvragen, die de arbeidersbeweging nog verdeeld houden — in het bijzonder betreffende de historische ontwikkeling in de Sowjet-Unie — dienen thans

tot het verleden te behoren en kunnen op zakelijke wijze zonder elkaar onnodige verwijten te maken, tussen socialisten en communisten worden uitgesproken. Voorop moet gesteld worden datgene, wat de linkse arbeiders bindt en op de achtergrond moet geschoven worden datgene, wat hen verdeelt."

De consequente doorvoering van dit besluit betekent de voornaamste hindernissen, die een sectarische ingesteldheid en dogmatische denkwijze opwerpen bij het tot stand brengen van de eenheid van actie met de socialisten, te overwinnen.

De „critiek" op het dogmatisme door de rechtsen

De rechtse groep Gortzak-Brandsen c.s. tracht haar ondermijnerswerk sinds enige tijd te camoefleren met „critiek" op dogmatische en sectarische karaktertrekken, die onze partij zou hebben en die haar van de massa zouden vervreemden en waarvoor onze algemeen secretaris, pgt. Paul de Groot, in de eerste plaats verantwoordelijk zou zijn. Nu en dan loont het de moeite zich wat uitvoeriger bezig te houden met zulk stuntelig pogen om laaghartig verraad goed te praten.

Hoe moeten sectarisme en dogmatisme bestreden worden? In de eerste plaats door het nauwgezet bestuderen van de theorie van het marxisme-leninisme en de concrete verhoudingen, waarmee men in de practische strijd heeft te maken en op basis daarvan de politieke lijn van de partij vaststellen en uitwerken. In de tweede plaats door de partijpolitiek consequent en op voorbeeldige wijze door te voeren. In de derde plaats door de ervaringen en de inzichten van de gehele partij in een gezonde geest van kameraadschappelijke en zakelijke critiek en zelfcritiek te bespreken, zo de kaders en de leden te ontwikkelen tot de beste strijders, waarbij zonodig politieke en organisatorische veranderingen moeten worden aangebracht.

Voor de consequente leninistische oriëntatie van onze partij is het werk van pgt. Paul de Groot van bijzondere betekenis geweest. Hij kwam in 1930 in de partijleiding. Zijn strijd tegen alle anti-leninistische stromingen en opvattingen, die de partij machteloos hielden tegenover de fascistische dreiging, is van onschatbare waarde gebleken. Hij oefende een beslissende invloed uit bij het bepalen van de partijpolitiek tegen het fascisme op de congressen van 1935 en 1938.[1]) Het laatste partijcongres voor de oorlog, waar hij in een grootse rede de lijnen van de antifascistische strijd ontwikkelde, koos hem tot algemeen secretaris. Ook tijdens de oorlogsjaren heeft hij op consequent leninistische wijze de ontwikkeling beoordeeld en leiding gegeven aan de illegale strijd. Na de bezetting droeg hij opnieuw als algemeen secretaris de verantwoording voor de politieke leiding van de partij. Met zijn rijpe theoretische kennis en strijdervaring heeft hij op doorslaggevende wijze bijgedragen tot het vaststellen van de juiste, leninistische politiek, die de partij in de moeilijke jaren na de oorlog heeft gevolgd in de strijd voor de vrede

[1]) De rede van pgt. Paul de Groot op het congres in 1938 is enkele jaren geleden opnieuw uitgegeven in de Bibliotheek voor Zelfstudie bij het onderwerp „De strijd voor nationale zelfstandigheid". Onder de titel „In dienst van het volk" verscheen in 1952 een bundel artikelen, die hij heeft geschreven voor de illegale Waarheid in de periode dat hij er de hoofdredacteur van was.

en de nationale zelfstandigheid, voor de verdediging van de democratische rechten en sociale belangen van het werkende volk, en voor de strijd tegen de koloniale reactie, zoals die is neergelegd in de besluiten van de na-oorlogse partijcongressen en in het ontwerp-beginselprogram. Zijn artikelen en redevoeringen — „Romme legt zijn kaarten op tafel" en „De levende waarheid van het Leninisme"! — hebben de partij grote diensten bewezen in de dagelijkse strijd. Dat de partij voor dogmatisme en sectarisme behoed bleef, is dan ook in grote mate te danken geweest aan zijn vermogen om onze theorie van het marxisme-leninisme op scheppende wijze in practijk te brengen. Zijn practisch werk kenmerkte zich door hardnekkige strijd voor de consequente doorvoering van de partijpolitiek en hij is daarbij nooit afgeweken van de partijbesluiten. Herhaaldelijk ondernam hij krachtige pogingen om de critiek en zelfcritiek in de partij op het niveau te brengen, dat de strijd vereiste. Er is niets op af te dingen, als gezegd wordt, dat hij voldoet aan de eisen, die de partij aan haar algemeen secretaris mag en moet stellen.

Er is geen reden om in sentimentele, burgerlijke, critiekloze verheerlijking van welke persoon dan ook te vervallen. Er is evenmin reden om te verdoezelen wat het resultaat is van een nuchtere, politieke beoordeling van het buitengewoon waardevolle werk van de meest vooraanstaande communistische strijders.

Op zijn zachtst uitgedrukt valt hiertegenover het werk, dat Wagenaar, Gortzak, Brandsen en Reuter c.s. in dit opzicht hebben gepresteerd volkomen in de schaduw. Herhaaldelijk moest tegen hun opportunistische en sectarische zienswijzen worden opgetreden om te voorkomen, dat de partij op verkeerd spoor zou geraken.

De grootste schade voor de juiste oriëntatie van de partij en haar verbindingen met de massa brachten zij echter aan bij de doorvoering van de partijpolitiek.

Dit geschiedde voornamelijk op het terrein van de economische strijd en het tot stand brengen van de eenheid van actie met de socialistische werkers, in de vakbeweging en bij de opbouw van het bedrijfswerk van de partij. Op het EVC-congres, in verschillende publicaties van het partijbestuur en in de discussie in de partij zijn hiervan vele voorbeelden gegeven. Maar ook hun werk in de vertegenwoordigende functies toonde meermalen hun onvermogen en hun onwil, om de politiek van de partij door te voeren.

In februari 1957 kwam in de Tweede Kamer het vraagstuk van de ambtenarensalarissen aan de orde. De regering weigerde gehoor te geven aan de verlangens van de lagere en middelbare ambtenaren naar salarisverbetering — het overleg met ambtenarenorganisaties was volkomen vastgelopen — maar tegelijkertijd besloot zij wel om de salarissen van enkele topfunctionarissen met 10 miljoen guldens in totaal te verhogen. De bestuurder van de ambtenarenorganisatie van het NVV en afgevaardigde van de PvdA, Blom, die een dergelijke politiek moeilijk zonder meer voor zijn verantwoording kon nemen, stelde voor deze gang van zaken af te wijzen in een amendement op de begroting, waarover hij zei, dat het „de bedoeling is de Regering de gelegenheid te geven tot het overwegen van een salarisverbetering voor het burger-Rijkspersoneel, die niet strikt beperkt is tot de groep van topfunctio-

narissen, zoals hetgeen de Regering thans beoogt."[2]) In zijn amendement zou de regering bovendien worden gebonden aan de ingangsdatum 1 september 1956. De KVP-minister Struicken achtte dit voorstel onaanvaardbaar voor de regering, een votum van wantrouwen in haar salarisbeleid inzake de ambtenaren en deed slechts tot niets verplichtende scherts-toezeggingen inzake de andere ambtenarensalarissen. Vooral de VVD deed felle aanvallen op de PvdA-fractie en drong aan op het optreden van Drees in hoogst eigen persoon tegen Blom en zijn fractie.

Aanneming van het amendement-Blom hield een veroordeling in van het door de regering gevoerde beleid inzake de ambtenarensalarissen. Wagenaar echter deed mee met de aanvallen op de PvdA-fractie op dit punt en steunde de KVP-minister (en Drees) tegen het amendement-Blom....

Gortzak en Wagenaar hebben zich zeer beijverd een schijn van redelijkheid te geven aan deze houding. In De Waarheid (7 februari 1957) trachtte Wagenaar hun houding als volgt te rechtvaardigen: het gaat om een salarisverhoging en dus stemmen wij voor, verder hebben deze mensen recht op verhoging en hebben zij haar zelfs gedeeltelijk al ontvangen, vervolgens bereiken we ermee, dat deze 10 miljoen nu niet door Staf kunnen worden uitgegeven, bovendien meent Blom het toch niet ernstig met de lagere ambtenaren en tenslotte geeft het regeringsvoorstel de lagere ambtenaren des te meer reden om druk uit te oefenen voor de inwilliging van hun eisen....

Het argument: het is een verhoging en daarom zijn we ervoor, kan er toe leiden voor een verhoging van de salarissen van de Kamerleden te stemmen....

Dat het feit, dat er toezeggingen gedaan waren en gedeeltelijk reeds was uitbetaald juist een van de grote moeilijkheden was, waarmee de regering te kampen zou krijgen en die haar er mede toe zou kunnen dwingen aan andere koers te varen, blijkt moeilijk te begrijpen te zijn in de groep Gortzak.

De volgeling van deze groep, die tot de ontdekking komt, dat als men 10 miljoen uitgeeft aan topsalarissen, men deze 10 miljoen niet alleen niet meer aan minister Staf kan uitgeven, maar ook niet meer aan anderen — bijv. aan de lagere ambtenaren! — moet in het gezelschap van Wagenaar en Gortzak kennelijk als een geniaal rekenwonder worden beschouwd. Afgezien nog van het feit, dat het hier helemaal niet ging om iets van de begroting van Staf af te halen, maar om iets af te halen van het deel waarover Staf niet beschikte....

Vervolgens blijkt het optreden van Wagenaar en Gortzak te worden bepaald door de bedoelingen van een PvdA-afgevaardigde; de bedoelingen van Blom leken boos en dus keerden Wagenaar en Gortzak zich waardig af van de PvdA-fractie en wendden de steven naar de KVP...

Tenslotte blijkt, dat Gortzak c.s. vrezen, dat als een regeringsvoorstel tot verhoging van topsalarissen door zulke Kamerleden als zij niet wordt ondersteund, er voor de lagere ambtenaren niet voldoende argumenten zijn om hun druk op de regering te vergroten voor de inwilliging van hun eisen. Zij weten blijkbaar niet, dat optreden voor salaris-

[2]) Handelingen van de Tweede Kamer 1956—1957, 35e Vergadering pag. 2300.

verbetering niet voortkomt uit de aftakeling van sommige Kamerleden, maar uit de aftakeling van het levenspeil van de werkers.

Bij de behandeling van de begroting van minister Staf voor 1958 kwam een motie van de PvdA betreffende de Karel Doorman ter sprake. Wagenaar constateerde, dat het voorstel niet zo ver ging dat de Kamer zonder enige omhaal besloot het schip helemaal uit de vaart te nemen en vervolgens dat het om een verkiezingsstunt voor de PvdA ging. Met de rest van de Kamer stemde hij tegen.

Hij had natuurlijk ook nog kunnen constateren, dat het voorstel niet zover ging om meteen maar de hele vloot uit de vaart te nemen en de NAVO op te doeken. Zo had hij nog zeer vele andere zwaarwichtige argumenten kunnen aanvoeren om aan te tonen, dat het PvdA-voorstel maar heel weinig om het lijf had. Maar hij had nooit één redelijk argument kunnen vinden om te rechtvaardigen, dat afgevaardigden van een partij, die de socialisten wil winnen voor verlaging van de oorlogslasten, tegen een motie van de PvdA moeten stemmen waarin een schuchtere poging in die richting wordt voorgesteld. Evert Vermeer smaakte het genoegen te kunnen zeggen, dat hij zelfs bij een zo bescheiden poging om iets van de bewapeningslasten af te doen, bij geen enkele andere fractie steun ondervond in de Kamer en alleen stond, helemaal alleen.

Toen Gortzak c.s. na hun royementen besloten als „kleine zelfstandigen" in het parlement op te treden, gaven zij er natuurlijk verder blijk van, dat zij wel zonder de partij kunnen praten, maar voor het denken deze hulp moeilijk kunnen missen. Afgezien nog van de politieke achtergronden van de VVD-motie bij het debat over de corruptie bij de legerleveranties in mei j.l., de „helmenaffaire", is het onthullend voor hun politiek onvermogen, dat zij in hun publicaties daarna als motivering voor hun steun aan de VVD-motie de volgende redenering ophangen: de onderzoekingscommissies die voorgesteld worden deugen geen van beiden, daarom zijn wij voor beide commissies.... In de kortzichtige veronderstelling, dat de heren van beide commissies elkaar wel zouden willen bestrijden, zo er al een Kamermeerderheid zou zijn te vinden, die twee commissies tegelijk eist met precies dezelfde opdracht.

Men moet werkelijk over de onschatbare parlementaire ervaringen van een Gortzak beschikken om zulke manoeuvres te kunnen bedenken.

Hun optreden, dat een voorbeeld en een ondersteuning had moeten zijn voor de kameraden aan de basis, was menigmaal een hindernis, vooral bij het werk onder de socialistische massa's, doordat zij reeds voor hun royementen in steeds mindere mate de leiding van de partij aanvaardden. Zij hielpen de reactionaire agitatie, die poogt onze partij voor te stellen als een clubje demagogische schreeuwers, die geen nuchtere, verantwoorde politiek kunnen voeren. Het is begrijpelijk, dat de reactie juicht over hun besluit de kiezers vier woordvoerders van de politiek van de CPN te ontstelen en de gelederen te versterken van hen, die de communistische partij en zijn politiek in discrediet proberen te brengen.

In de Open Brief aan de Partij van de Arbeid kunnen de socialisten constateren, dat de communisten ook in bovengenoemde vraagstukken een ander standpunt innemen dan Gortzak c.s. hebben gesuggereerd.

Hun „critiek" op het parlementaire werk van pgt. Paul de Groot

komt, in het licht van hetgeen in dit verband reeds eerder door pgt. Borst bekend is gemaakt en van het bovenvermelde, er in feite dus op neer, dat zij liever zagen dat onze algemeen secretaris zich met een Gortzakse woordenvloed in het parlementaire werk zou storten, in plaats van zijn werk te doen als algemeen secretaris en zijn parlementaire taak in de eerste plaats wat kwaliteit betreft te verzorgen. Wie eens nuchter nagaat wat pgt. De Groot na de oorlog ook op het parlementaire terrein heeft gedaan, ziet onmiddellijk, dat er wat dat betreft voor een Gortzak meer te leren dan te critiseren valt.

Wat betreft hun bijdragen om de critiek en zelfcritiek in de partij tot ontwikkeling te brengen, hoeft men niet uitvoerig te zijn. Met het oog op de gebeurtenissen van het afgelopen jaar zou zoiets belachelijk overbodig zijn. Maar al lange tijd voordien remde deze kliek de ontwikkeling van het partijleven en de kameraadschappelijke critiek, die het partijwerk tot inzet heeft en niet de persoon.

Een klein voorbeeld hiervan werd nog vertoond op de verkiezingsconferentie in november 1957, toen Gortzak en Wagenaar de juiste critiek van enkele Friese kameraden op hun houding inzake de topsalarissen beantwoordden met briesend kabaal en diepe verontwaardiging over het feit, dat men zo eigenwijs waagde te zijn om aan hun geniale inzichten te twijfelen.

Zo waren hun bijdragen in de strijd tegen sectarische en dogmatische afwijkingen van de partijpolitiek....

Kort en goed: er is geen sprake van „critiek", van „dogmatisme" of „sectarisme". Dergelijke kwalificaties hunnerzijds vormen slechts een mombakkes, waarachter zij trachten te verbergen, dat zij het zijn, die de partij en haar politiek in discrediet brachten, mensen van ons vervreemden en de banden met de massa's verzwakten. Zij deden dat, toen zij nog als partijfunctionarissen hadden gebroken met de partijpolitiek en niet bereid waren zich werkelijk wat aan te trekken van de leiding en de critiek van de partij. Zij deden dat op nog grovere wijze, toen de partij hun breuk met haar beginselen en haar discipline ontmaskerde. Toen kwam hun zgn. „strijd tegen het sectarisme, voor versterking van de verbindingen met de massa" er op neer, dat zij de EVC trachtten te liquideren als strijdbare klasseorganisatie, de partij trachtten te verlammen toen deze in een belangrijke slag was gewikkeld voor het herstel van de krant en de voorbereiding van een zeer levendige verkiezingscampagne en uiteindelijk de partij te scheuren....

Hun aanvallen op dogmatisme en sectarisme hebben niets gemeen met pogingen de partij te verbeteren, maar zijn een onderdeel van hun streven de partij te schaden. Zij dienen slechts om een beroep te doen op de politiek onderontwikkelde gebieden in de massa — op degenen, die in de ban zijn geraakt van de reactionaire propaganda, die de waan over de stabiliteit van de kapitalistische maatschappij en de „crisis" van het communisme niet hebben weerstaan, op degenen die een burgerlijke instelling hebben inzake de betekenis van personen en hun verdiensten in het verleden en die onder de indruk zijn gekomen van de caricatuur die de burgerlijke propaganda heeft gemaakt van de critiek op persoonsverheerlijking.

Op deze wijze trachten Gortzak c.s. hun werkelijk program tegen de communistische partij te maskeren, een program dat tot liquidatie van

het leninisme en daarmee tot liquidatie van de partij zou leiden.

Hun revisionisme heeft niets te maken met pogingen om het marxisme-leninisme op scheppende wijze toe te passen en dogmatische tendenzen te overwinnen — in menig opzicht werkt het revisionisme deze zelfs in de hand! — maar is het toepassen van de burgerlijke ideologie op de bijzondere omstandigheden van de arbeidersbeweging in de huidige periode. Een van de weinige mogelijkheden, die de imperialisten nog overgebleven is om de communistische partijen van binnenuit te verlammen, is alles te steunen en tot ontwikkeling te brengen, dat de leninistische beginselen kan ontkrachten en teniet doen, waarbij het vooral om de eenheid en de discipline gaat. „Wij moeten ons haasten om zo handig mogelijk afwijkingen te bevorderen" schreef een van de ideologische strategen van het Amerikaanse imperialisme, C. Sulzberger, een van de eigenaren van de „New York Times".

De groep Wagenaar-Gortzak c.s. blijkt de Nederlandse vertakking te zijn van de internationale aanval, die op basis van het revisionisme tegen de communistische beweging plaats vindt. Dat zij daarbij ook zwaait met het vlaggetje van „critiek op dogmatisme en sectarisme", kan, gezien de personen, alleen de lachlust nog opwekken.

De kracht van het revisionisme schuilt niet in haar overtuigingskracht tegenover de arbeidersklasse, maar in de grote steun, die zij van de burgerlijke propaganda en het burgerlijk gezagsapparaat ontvangt. Zij kunnen de werkende massa's niet meekrijgen, zij kunnen echter wel gedurende een bepaalde tijd verwarring scheppen en saboteren. Dat is de reactie op zichzelf natuurlijk al veel waard, genoeg om hun alle steun te geven, die net nog strookt met haar tactische verplichting om deze niet al te openlijk te doen zijn.

In deze steun komt het duidelijkste tot uiting, dat het onder de huidige omstandigheden het revisionisme is, dat het grootste gevaar vormt voor de ontwikkeling van de strijd voor vrede en socialisme.

De overwinning op het revisionisme is een voorwaarde voor de uitvoering van de taken van de arbeidersklasse, een voorwaarde ook om de strijd tegen dogmatische en sectarische remmen met succes te kunnen voeren. Daarom is onverzoenlijkheid tegenover het revisionisme een gebiedende eis en kan men zich volkomen verenigen met hetgeen onze Chinese kameraden schreven (Volksdagblad van 5 mei j.l.): „De strijd tussen de marxistische lijn en de revisionistische lijn is niets meer dan een weerspiegeling van de zich verscherpende strijd tussen de opkomende en de stervende klassekrachten in de maatschappij, een weerspiegeling van de zich verscherpende strijd tussen de imperialistische en de socialistische wereld. Het is voor iedere marxist-leninist onmogelijk aan deze strijd te ontsnappen. De historische ontwikkelingen zullen steeds duidelijker getuigen van de grote betekenis van deze strijd voor de internationale communistische beweging."

G. VERRIPS.

Het Joegoslavische revisionisme - product van imperialistische politiek

De strijd van de marxistisch-leninistische partijen van alle landen tegen het revisionisme van de leidende groep in Joegoslavië, met Tito aan het hoofd, is een grote gebeurtenis op internationaal gebied. De Tito-groep heeft dit veroorzaakt. Het programma, dat zij opstelde, ontketende langs de gehele lijn een aanval op het marxisme-leninisme en het door de Sowjet-Unie geleide socialistische kamp. Zij geloofde hierdoor de posities van het marxisme-leninisme te kunnen verzwakken en een splitsing in de internationale communistische beweging te weeg te kunnen brengen. De marxisten-leninisten hadden geen andere keuze dan deze uitdaging te aanvaarden en tonen de uitdagers reeds, dat zij stuiten op een stenen muur. In weerwil van de verwachtingen van de Tito-groep hebben de communistische partijen van alle landen een grote solidariteit aan de dag gelegd in deze strijd.

Het is noodzakelijk dit vraagstuk te onderzoeken in zijn internationale politieke en economische verband en zo de wezenlijke inhoud van het revisionisme van de Tito-groep bloot te leggen.

Het revisionisme van de Tito-groep is in het geheel niet toevallig; het is een product van de hedendaagse internationale klassenstrijd, een product van de hedendaagse imperialisten, in het bijzonder van de Amerikaanse imperialisten, de felste vijanden van het volk in de gehele wereld.

Het revisionisme van de Tweede Internationale, vertegenwoordigt door Bernstein, weerspiegelde ook de politiek van de bourgeoisie, van de imperialisten. Doch het moderne revisionisme of neo-revisionisme, dat Tito vertegenwoordigt, heeft een andere functie dan dat van Bernstein. Het revisionisme van Bernstein verscheen aan het eind van de 19e eeuw, toen het imperialisme nog een stelsel was, dat de gehele wereld beheerste; er was toen nog geen staat met de dictatuur van het proletariaat. Maar in wat voor tijdperk leven we nu? In het grote tijdperk van de zegevierende proletarische revolutie onder een bevolking van meer dan 900 miljoen, van het socialisme dat zich gevestigd heeft als een nieuw wereldstelsel, het tijdperk, waarin het koloniale stelsel reeds is uiteengevallen of op weg is uiteen te vallen en het imperialistische stelsel wankelt; het is het grote tijdperk, waarin „de Oostenwind sterker is dan de Westenwind", zoals kameraad Mao Tse-toeng het formuleerde. In dit nieuwe tijdperk is de strijd tussen het socialistische en kapitalistische stelsel, tussen het proletariaat en de bourgeoisie in alle landen, geworden tot een scherpe strijd op leven

en dood. Dit legt onvermijdelijk een stempel op het moderne revisionisme, dat wil zeggen het neo-revisionisme, en geeft het nieuwe bijzondere kenmerken.

In hun tijd hebben Marx en Engels herhaaldelijk aangetoond, dat de Britse bourgeoisie een klein deel van hun superwinsten gebruikte om een arbeidersaristocratie tot stand te brengen. Engels schreef eens in een brief aan Marx: „Deze allerslechtste Engelse vakbonden, die toestaan dat ze worden geleid door mannen, die verkocht zijn aan of op zijn minst betaald worden door de middenklasse". Het is algemeen bekend, dat Lenin in de meedogenloze strijd tegen het revisionisme, opportunisme, reformisme, sociaal-chauvinisme en sociaal-imperialisme herhaaldelijk verwees naar deze opvattingen van Marx en Engels en nieuwe gegevens aanvoerde om ze te ondersteunen. Lenin zei: „Objectief zijn de opportunisten een deel van de kleine burgerij en een zeker deel van de arbeidersklasse, dat omgekocht is uit imperialistische superwinsten en veranderd is in waakhonden van het kapitalisme en bedervers van de arbeidersbeweging."

Hoe is de toestand nu? Sinds de arbeidersklasse in vele landen de staatsmacht heeft veroverd, vinden de imperialisten het niet voldoende om alleen in hun eigen landen verraders van de arbeidersklasse te kopen. Zij zetten deze politiek van omkoperij binnen hun eigen landen voort, maar tezelfdertijd doen de imperialisten, met de Amerikaanse imperialisten voorop, hun best om burgerlijk nationalistische elementen te vinden, lieden die geen vaste houding aannemen, om ze te kopen als werktuigen ter ondermijning van de proletarische dictatuur, het socialistische stelsel, de internationale communistische beweging en de eenheid der socialistische landen. De Amerikaanse imperialisten hebben daartoe de leidende groep in Joegoslavië uitgekozen en geven veel geld uit om deze te kopen.

Volgens de cijfers, die gepubliceerd zijn in Amerikaanse en Joegoslavische kranten en tijdschriften hebben de Verenigde Staten tussen 1945 en 1957 meer dan 1700 miljoen dollar als economische hulp aan de leidende groep in Joegoslavië gegeven; van dit bedrag werd meer dan 1000 miljoen dollar verstrekt na 1949. Bovendien gaven de Verenigde Staten (volgens gegevens van Associated Press) van 1950 tot 1957 meer dan 1000 miljoen dollar militaire hulp aan Joegoslavië. Dit staat los van de geschatte 300 miljoen dollar economische hulp die Joegoslavië heeft gekregen van andere kapitalistische landen. In totaal bedraagt de hulp, die de leidende groep in Joegoslavië ontvangt van de gehele kapitalistische wereld met de Verenigde Staten voorop meer dan 3000 miljoen dollar.

In zijn rapport aan het 7-de congres van de Joegoslavische Communistenbond zei Tito, dat de Amerikaanse hulp 4 % uitmaakt van het Joegoslavische nationale inkomen. Uit dit cijfer kan worden opgemaakt, dat de Amerikaanse hulp een zeer groot deel vormt van de Joegoslavische staatsbegroting, waarschijnlijk ongeveer 20 procent.

Het is een feit, dat de Joegoslavische leidende groep met Tito aan het hoofd niet alleen leeft van haar eigen volk, maar van een groot bedrag aan Amerikaanse hulp. En tezelfder tijd is de zogenaamde „Amerikaanse levenswijze", waarover de Amerikaanse imperialisten zo luide pochen, ook door middel van de Amerikaanse hulp in de

Joegoslavische maatschappij geïmporteerd om het Joegoslavische volk te corrumperen.

Volgens een verslag, dat de „Washington Post" op 6 juni 1957 publiceerde, „verandert het kopen op afbetaling van Amerikaanse electrische apparaten de Joegoslaven van communisten tot kapitalisten." Aldus de Congres-afgevaardigde James F. Fulton, die tot dusverre een tegenstander was van de Amerikaanse politiek ten aanzien van maarschalk Tito van Joegoslavië. Hij is zojuist teruggekeerd uit Tito-land..... Hij zei: „De 1-Mei-parade ziet er werkelijk Amerikaans uit, Amerikaanse tanks, Amerikaanse uitrusting. Er is een geweldige Amerikaanse invloed.... Onder het volk zijn de Amerikanen het meest populair van alle nationaliteiten."

Op 2 mei 1958 zei de correspondent van Reuter in een reportage uit Belgrado, dat de Joegoslavische pers tien jaar geleden „even vervelend en leerstellig was als de Prawda. Nu tracht ze even pikant te zijn als de Amerikaanse geïllustreerde bladen".

„De Marxistische wenkbrauwen zullen vaak worden opgetrokken bij het zien van de foto's en de Amerikaans opgezette verhalen die regelmatig verschijnen in de Joegoslavische kranten." „De Joegoslavische lezer krijgt een vrijgevige stroom „menselijke verhalen" opgediend, waaronder openlijke en vaak bloederige details van misdaden en rampen". Dit alles laat zien, dat enkele leidende Joegoslavische kranten zijn omgezet in publiciteitsmiddelen van de „American way of life".

Het maatschappelijk zijn bepaalt het bewustzijn. Juist de import van grote hoeveelheden Amerikaanse hulp en de „American way of life" hebben een verandering tot stand gebracht in de ideologie van de Joegoslavische leidende groep, de revisionistische ideologie onder hen doen opschieten en hun binnen- en buitenlandse politiek bepaald, die gericht is tegen de Sowjet-Unie, tegen het communisme, tegen het socialistische kamp en tegen het socialisme in hun eigen land.

Wat zijn de belangrijkste stellingen van het revisionisme en van de binnen- en buitenlandse politiek van de leidende groep in Joegoslavië met Tito aan het hoofd, zoals deze tot uitdrukking komen in het program van de Joegoslavische Communistenbond?

In de e e r s t e plaats brengt de Tito-groep over de algemene politieke strijd in de wereld opvattingen naar voren, die diametraal staan tegenover de ideëen, neergelegd in de Verklaring van de Moscouse bijeenkomst van de communistische en arbeiderspartijen der socialistische landen. Zij ontkent, dat het tegenover elkaar staan van twee verschillende maatschappelijke, politieke en economische wereldstelsels en van de twee kampen die uit deze twee verschillende stelsels voortkomen, het meest fundamentele kenmerk is van de huidige internationale toestand. Zij verwerpt de vaststelling in de Verklaring, dat „in ons tijdperk de ontwikkeling in de wereld wordt bepaald door het proces en de resultaten van de wedijver der twee tegengestelde maatschappelijke stelsels." Zij vertroebelen de verschillen tussen de twee fundamenteel verschillende maatschappelijke stelsels van socialisme en kapitalisme en omschrijven het bestaan van het socialistische kamp en het imperialistische kamp als „de verdeling van de wereld in tegengestelde militair-politieke blokken" en zeggen, dat „de verdeling van de wereld in

tegengestelde militair-politieke blokken ook leidt tot economische verdeling van de wereld en... aldus het proces van de eenwording van de wereld belemmert en de sociale vooruitgang van de mensheid tegenhoudt". Volgens de sophisterij van de Tito-groep was de wereld of de wereld-economie oorspronkelijk verenigd onder het kapitalistische, imperialistische stelsel, alsof de kapitalistische landen nooit verdeeld zijn geweest in blokken, die streden om de wereldheerschappij, alsof ze nooit wereldoorlogen hebben gevoerd voor de herverdeling van de wereld. De Tito-groep gelooft op geen enkele wijze, dat de uitweg voor de mensheid berust in de uiteindelijke vervanging van het kapitalistische stelsel door het socialistische. Haar voorstel is, dat de UNO, die overheerst wordt door het Amerikaanse imperialisme, „alomvattende samenwerking en nauwere betrekkingen tussen de volken zal aanmoedigen en bevorderen, kortom de inspanningen zal steunen om een vollediger eenheid van de wereld tot stand te brengen."

Wat is dat voor een „eenheid", deze zogenaamde „eenheid van de wereld", die bevorderd moet worden door middel van de door Amerika beheerste UNO? Is dit niet de eenheid, waar de Tito-groep naar hunkert, de eenheid door middel van de wereldoverheersing door het Amerikaanse imperialisme?

In de t w e e d e plaats verklaart de Tito-groep, dat ze niet behoort tot het socialistische kamp. Ze praat erover „boven de blokken" te staan.

Doch wat betekent dit eigenlijk? De werkelijkheid heeft getoond:
1) dat haar doel om buiten het door de Sowjet-Unie geleide socialistische kamp en buiten de gelederen van het internationale proletariaat te blijven, niets anders is, dan de vervanging van het revolutionaire proletarische internationalisme door het reactionaire, burgerlijke nationalisme;
2) dat haar zogenaamde „boven de blokken staan" niets anders is dan aanpassing bij de eisen van het imperialistische blok.

Ten d e r d e : de marxisten hebben steeds gezegd, dat de oorzaak van de moderne oorlogen ligt in het monopolie-kapitalisme, d.w.z. het imperialisme, en dat de socialistische landen en de communistische partijen in alle landen de kern zijn van de krachten die de wereldvrede verdedigen. Doch de Tito-groep richt de scherpte van haar aanval op het door de Sowjet-Unie geleide socialistische kamp en praat de oorlogspolitiek van het imperialistische kamp goed. Tito zelf formuleerde het aldus: Als gevolg van Stalins starre en onuitgelokt-dreigende buitenlandse politiek hebben de grote westelijke mogendheden, die zagen niet in staat te zijn hun doeleinden door diplomatieke middelen te bereiken, besloten dat dit wel het geval zou zijn door hun kracht te laten zien. Dit was de belangrijkste reden voor de vorming van het Atlantisch Pact, voor het oprichten van een militair blok..." (Tito's verslag voor het 7-de congres van de Joegoslavische Communistenbond). Blijkbaar wil de Tito-groep tot zo'n absurde, reactionaire conclusie komen als deze: dat het oorslogsgevaar niet voortkomt uit het imperialistische stelsel en het door de Ver. Staten geleide imperialistische kamp, maar uit het socialistische stelsel en het door de Sowjet-Unie geleide socialistische kamp.

Ten v i e r d e : volgens Lenins wetenschappelijke analyse is het im-

perialisme het laatste stadium van het kapitalisme en is de mensheid daarmee het tijdperk van de proletarische revolutie binnengetreden. Sinds de Oktober-revolutie heeft de proletarische revolutie overwonnen in een reeks landen, maar het imperialisme heeft zijn uiteindelijke ineenstorting nog niet bereikt; het tijdperk van de proletarische revoluties is nog niet geëindigd. Maar volgens de Tito-groep heeft de wereld het tijdperk van het imperialisme en de proletarische revolutie reeds achter zich gelaten, omdat „het kapitalistische stelsel in zijn klassieke vorm in toenemende mate een zaak van het verleden wordt" en het socialisme binnen de kapitalistische landen aan het ontstaan is. De Tito-groep vormt zich op de volgende wijze een denkbeeld van het woord „tijdperk": „De mensheid beweegt zich langs een grote verscheidenheid van verschillende wegen onbedwingbaar voort naar het tijdperk van het socialisme, naar het tijdperk waarin het socialisme en de socialistische verhoudingen in toenemende mate de inhoud en de methode worden van het dagelijkse leven van de gehele mensheid"; „het tijdperk waarin de mensheid thans leeft, is reeds nu meer dan wat ook, het tijdperk van de invoering, vorming en versterking van nieuwe maatschappelijke, politieke en culturele vormen, die gebaseerd zijn op socialistische economische verhoudingen". Uit deze redenering wordt de conclusie getrokken, dat „het socialistische denken zich niet langer in de eerste plaats bezig houdt met de vraagstukken betreffende de omverwerping van het oude, kapitalistische stelsel." Met andere woorden het vraagstuk van de omverwerping van het kapitalistische stelsel in de verschillende landen bestaat niet meer, de theorie van de proletarische revolutie is al „ouderwets" en is niets meer dan een verdichtsel in het denken van de zogenaamde „dogmatici".

Ten v ij f d e : De monopolies voeren, volgens Lenin „overal het streven in naar overheersing en niet naar vrijheid. Het resultaat is reactie over de gehele lijn, wat het politieke stelsel ook is, en ook op dit gebied een buitengewone verscherping van de bestaande tegenstellingen". Maar volgens de Tito-groep groeit het monopolie-kapitaal in de kapitalistische landen vreedzaam over in het socialisme in de vorm van het staatskapitalisme en het staatskapitalisme is in feite „socialisme". In de kapitalistische landen, zegt ze, „oefent de staat steeds meer controle uit op het kapitaal, waarbij het recht om als particulier persoon over de kapitalistische eigendom te beschikken, wordt beperkt en de bezitter van privé-kapitaal enkele zelfstandige functies in de economie en de maatschappijen worden ontnomen.... De monopolistische topkringen verliezen op een bepaald deel van hun activiteit steeds meer hun vroegere, volledig zelfstandige rol en verschillende functies van de monopolies worden in toenemende mate overgenomen door de staat". „De staat neemt een belangrijke rol in de economie op zich." „De rol van de staat als regulator op het gebied van de arbeid en de eigendomsverhoudingen, van de sociale rechten en sociale diensten, alsook van andere sociale verhoudingen neemt ook toe."

Tot zoverre deze buitengewone argumentatie van de Tito-groep: het staatsapparaat van het monopolie-kapitaal dient het monopolie-kapitaal niet; het staat boven de klassen en vervult de taak van het onteigenen van het monopolie-kapitaal.

Ten z e s d e : De Tito-groep is daarom van mening, dat de arbeiders-

klasse in de kapitalistische landen „het staatsapparaat de maatschappij kan doen dienen", zonder het kapitalistische staatsapparaat te doen stukslaan. De taak van de arbeidersklasse is er beperkt tot „het verkrijgen van beslissende invloed op de staatsmacht en het op geleidelijke wijze, in verhouding tot haar politieke kracht, waarborgen van de ontwikkeling van het socialisme."

Ten zevende: Daar de Tito-groep de burgerlijke dictatuur op elke wijze verheerlijkt, is het geen wonder dat ze zich uitslooft om de proletarische dictatuur te besmeuren. Sprekend als alle reactionairen, beweert ze, dat de proletarische dictatuur onvermijdelijk moet leiden tot „bureaucratie" en „bureaucratisch étatisme" (van état, het franse woord voor staat).

Ten achtste: De marxisten zijn van mening, dat er twee vormen van socialistisch eigendom zijn, n.l. eigendom van het gehele volk en collectieve eigendom en dat de eigendom van het gehele volk de hogere vorm van socialistisch eigendom is. Doch de Tito-groep omschrijft de eigendom van het gehele volk, d.w.z. de staatseigendom, in de socialistische landen als „staatskapitalisme" en als „laatste echo van de oude sociale betrekkingen". Volgens de Tito-groep kent de socialistische economie slechts twee soorten eigendom: „collectieve eigendom" en „persoonlijke eigendom". Met „collectieve eigendom" bedoelt ze, dat de directe producenten „besluiten kunnen nemen met betrekking tot de voortbrenging en de volledige verdeling van de producten". Ze beweert, dat „particulier grondbezit" een „samenhangend deel is van de socialistische landbouw op grote schaal" en dat kleine bezitters ook „een samenhangend deel zijn van de sociaal-economische krachten van het socialisme".

Kort samengevat, de Tito-groep beschrijft het staatskapitalisme in de kapitalistische landen als „socialisme" en de eigendom van het gehele volk in de socialistische landen als „staatskapitalisme". Ze is voor het eerste en tegen het laatste. Het „socialisme" van het merk-Tito stelt het collectief boven het gehele volk en het individu boven het collectief. Haar leuze is: Het socialisme kan iemands persoonlijk geluk niet ondergeschikt maken aan een of ander „hoger doel". Haar logica is, dat individuele belangen boven collectieve belangen en de belangen van het gehele volk kunnen staan en er niet aan ondergeschikt gemaakt mogen worden en dat bovendien de collectieve belangen boven de belangen van het gehele volk kunnen staan en er niet aan ondergeschikt gemaakt mogen worden.

Ten negende: Het „socialisme" van het merk-Tito is zo vreemd, dat het naar zijn doeleinden het „socialisme" is van de bourgeoisie, het soort „socialisme" dat te verdragen is voor de imperialisten. Het is geheel verschillend van het socialisme, zoals dat omschreven is door het marxisme-leninisme en wordt toegepast in de socialistische landen. Geen wonder, dat deze groep categorisch ontkent, dat er gemeenschappelijke wetten zijn van de socialistische revolutie en de socialistische opbouw, dat ze zich richt tegen de gemeenschappelijke opvattingen en de gezamenlijke actie van het internationale proletariaat en de internationale communistische beweging en zulk een gemeenschappelijke ideologie en gezamenlijke actie op kwaadaardige wijze belastert als „ideologisch monopolisme" en „politieke hegemonie".

Ten t i e n d e: Uit de bovengenoemde standpunten kan men zien, dat de Tito-groep vijandig staat tegenover alle communistische partijen.

De Tito-groep zegt: „De voorstelling, dat de communistische partijen het monopolie hebben op iedere soort beweging naar het socialisme en dat het socialisme alleen in en door hen tot uitdrukking wordt gebracht, is theoretisch onjuist en practisch uiterst schadelijk".

Ook beweert ze: „Enkele communistische partijen hebben opgehouden te handelen als revolutionaire scheppende factor en als drijfkracht van de sociale ontwikkeling in haar respectievelijke landen".

De Tito-groep koestert grote minachting voor de Communistische Partij van de Ver. Staten. Doch de geschiedenis zal uiteindelijk aantonen, dat, ofschoon de Amerikaanse Communistische Partij, die uitkomt voor de waarheid, thans klein is, ze een reële vitale kracht is en een grote toekomst heeft; wie kan aan de andere kant waarborgen, dat, ofschoon de Tito-groep nu over Joegoslavië heerst, zij niet zal vallen over haar eigen revisionisme?

Ten e l f d e: De Tito-groep beweert, dat „de ontwikkeling van de internationale arbeidersbeweging tijdens de laatste tientallen jaren niet in overeenstemming met de sociale gebeurtenissen en de ontwikkeling van de materiële voorwaarden is geweest" en dat „tijdens de laatste jaren van de Stalin-periode de arbeidersbeweging in de wereld ... niet alleen stagneerde, maar zelfs achteruit ging."

De Tito-groep schijnt blind te zijn voor de overwinning van de Grote Socialistische Oktober-revolutie, voor het succes van de socialistische opbouw van de Sowjet-Unie, voor de grote overwinningen in de oorlog tegen het fascisme, waarin de Sowjet-Unie de belangrijkste rol vervulde, voor de groei van de arbeidersbeweging in de kapitalistische landen en voor de grote Chinese revolutie en de oprichting van de Chinese Volksrepubliek.

Ten t w a a l f d e: De Tito-groep beweert dat „het marxistisch denken in de loop van de laatste tientallen jaren geen gelijke tred heeft gehouden met de ontwikkeling van de moderne maatschappij."

De Tito-groep brandmerkt echter de fundamentele principes van de marxistisch-leninistische revolutionaire theorie als „dogmatisme" en ze noemt zich zelf de „onverzoenlijke vijand van het dogmatisme". Hoe kan ze dan begrijpen, of het marxisme zich zelf ontwikkelt of niet? Hoe kan zij een gemeenschappelijke taal spreken met het marxisme-leninisme als zij de grote wereldgebeurtenissen niet ziet, die zich sinds de Oktober-revolutie onder leiding van de communistische partijen hebben voltrokken en als zij onder het voorwendsel zich te richten tegen het zogenaamde „dogmatisme" reactionair gewauwel naar voren brengt over „menselijkheid", „de menselijke persoonlijkheid", „de vrije persoonlijkheid", „de waarheid over de mens als sociaal wezen", en over de „geestelijke gesteldheid van de mens."?

Deze twaalf punten behandelen de revisionistische opvattingen en de binnen- en buitenlandse politiek van de Tito-groep niet op uitputtende wijze. Doch zij zijn voldoende om te laten zien, hoe het revisionisme van de Tito-groep de belangen van de imperialisten, in het bijzonder van de Amerikaanse imperialisten, dient.

In zijn rapport voor het 7-de congres van de Joegoslavische Communistenbond noemde Tito Djilas een revisionist. Tito zei: „In opdracht

van buitenaf en voor Judas-zilverlingen schreven deze verraders lasterlijke pamfletten tegen het socialisme en de werkelijkheid in Joegoslavië." Maar terecht werd er in een artikel in de Westduitse „Tagesspiegel" van 22 april 1958 op gewezen: „Dit is een wrange grap. Want de fundamentele ideëen in dit programma zijn opgesteld door geen ander dan Djilas, die nu achter de tralies is gezet." Natuurlijk is er een verschil tussen Djilas en de Tito-groep. Terwijl Djilas zich er niet het hoofd over breekt om zich te voorzien van een marxistisch-leninistisch jasje, gebruikt de Tito-groep nog het marxisme-leninisme als camouflage. Maar heeft Tito er ooit aan gedacht, dat het program van de Joegoslavische Communistenbond in feite een duplicaat is van „de nieuwe klasse" van Djilas? Tito zou Djilas als een spiegel kunnen gebruiken om zijn eigen beeld te zien.

Na de oorlog tegen het fascisme betraden de volken van Joegoslavië de weg naar het socialisme. Doch onder de overheersende invloed van de politiek der Tito-groep heeft Joegoslavië nog geen ernstige, diepgaande strijd gevoerd op het economische, politieke en ideologische front tussen de kapitalistische en socialistische weg en is de vraag nog niet opgelost welke weg het zal winnen in dit land. In de Joegoslavische dorpen omvat het individuele bedrijf meer dan 90 procent van de plattelandshuishouding en dit laat de bodem bestaan voor de terugkeer van het kapitalisme.

In Joegoslavië is het vraagstuk niet alleen de kwestie van de eigendom. Een ernstiger vraagstuk voor het Joegoslavische volk is, dat de Amerikaanse dollar-politiek haar invloed uitoefent op de leidende groep in Joegoslavië en daarom onder het Joegoslavische volk verwarring wekt over de weg naar het socialisme. Zoals uit het aangehaalde materiaal al is gebleken, begon de dollar-politiek van het Amerikaanse imperialisme ten opzichte van Joegoslavië al in 1945. Reeds voor 1948 begon de Tito-groep de weg van het proletarische internationalisme te verlaten en het reactionaire burgerlijke nationalisme te koesteren. Dit was verbonden met Amerikaanse imperialistische dollar-politiek en was een product van deze politiek in Joegoslavië. Maar tot aan deze dag beseffen vele Joegoslaven en leden van de Joegoslavische Communistenbond dit nog niet.

Hoewel het program van de Joegoslavische Communistenbond verklaart, dat „persoonlijke eigendom" en „particulier grondbezit" ook „socialisme" zijn, is het begrijpelijk, dat de leidende groep in de Joegoslavische Communistenbond niet noodzakelijkerwijze hoopt de vormen van gemeenschappelijk bezit, die ontstonden in de loop van de revolutie, onmiddellijk over boord te werpen. Dit is zelfs onmogelijk voor hen. Want als dit zal worden gedaan, zullen zij niet alleen stuiten op het verzet van de Joegoslavische arbeidersklasse en andere politiek bewuste werkers, maar ook hun politieke instrument verliezen om hun landgenoten te bedriegen en de internationale openbare mening om de tuin te leiden. Zo zouden zij eventueel ook hun politieke kapitaal voor het onderhandelen met het Amerikaanse imperialisme verliezen.

Er bestaat een acute tegenstelling tussen de ontaarde politiek van de Tito-groep en de wens van het Joegoslavische volk en de oprechte communisten binnen de Joegoslavische Communistenbond om de weg naar het socialisme te begaan. Daarom is de Tito-groep bereid, met het

oog op het handhaven van haar heerschappij, om zekere vormen van gemeenschapsbezit te bewaren. Bovendien kunnen de Amerikaanse imperialisten instemmen met het behoud van zekere vormen van gemeenschapsbezit in Joegoslavië en een houding van „non-interventie" aannemen, zolang als de Tito-groep vijandig blijft tegenover de internationale communistische beweging en het socialistische kamp met de Sowjet-Unie aan het hoofd. Zie b.v. wat „U.S. News and World Report" schreef in zijn nummer van 9 november 1956: „Aandringend op onafhankelijke, doch niet noodzakelijkerwijs kapitalistische, regeringen in landen die nu Sowjet-satellieten zijn (de imperialisten gebruiken altijd deze waanzinnige uitdrukking als zij over andere socialistische landen dan de Sowjet-Unie spreken), zet de regering Eisenhower haar ondersteuning van het Titoïsme voort. Op een persconferentie op 6 augustus 1957, waar hij over Joegoslavië sprak, zei John Foster Dulles: „Het is mogelijk, dat er een communistisch regiem bestaat, zonder dat het overheerst wordt door wat wij noemen „het internationale communisme" of een Sowjet-soort van communisme."

Er is volgens de marxistische opvattingen niets vreemds aan, dat in een of andere maatschappij, die geregeerd wordt door een uitbuitersklasse zekere vormen van gemeenschapsbezit worden geduld, zolang deze geen schade toebrengen aan de fundamentele belangen van de uitbuitersklasse en deze zelfs bevorderen. In de feodale maatschappij bijvoorbeeld is het heel gebruikelijk, dat zekere dorpsgemeenschappen of zekere vormen van gemeenschapsbezit of van autonomie worden gehandhaafd. In de kapitalistische maatschappij kan een naamloze vennootschap beschouwd worden als een soort kapitalistische vorm van „gemeenschappelijk bezit", bovendien kunnen arbeiders ook aandelen in de vennootschap verwerven. Doch dit verhindert de kapitalisten niet, zoals we allen weten, om maximum-winsten te verkrijgen; in tegendeel, het vergroot voor de kapitalisten de waarborg, dat ze maximum-winsten zullen verkrijgen.

Na de Oktober-revolutie hebben de contra-revolutionairen een tijdlang gehoopt, een soortgelijke organisatorische vorm op de Sowjets te kunnen toepassen, wat zij dan noemden „Sowjets zonder communisten". Toen het collectieve landbouwbedrijf in de Sowjet-Unie tot stand werd gebracht, wilden sommige contra-revolutionairen zich een tijdlang op dezelfde wijze van een vorm van collectieve landbouw bedienen, wat zij noemden „kolchozen zonder communisten". Hierover zei Stalin terecht: „Alles hangt af van de inhoud, die in deze vorm wordt gelegd". Alle organisatorische vormen, politiek en economisch, blijven slechts organisatorische vormen. De vraag is, wie ze leidt.

Ook de revisionisten bewijzen lippendienst aan het marxisme-leninisme. Men zegt, dat de Tito-groep het volk in Joegoslavië toestaat om portretten van Marx en Lenin op te hangen. De Tito-groep blijft een zekere marxistische terminologie gebruiken, maar ontdoet deze van haar revolutionaire inhoud. In de landen, waar de arbeidersbeweging een marxistische traditie heeft, zullen de revisionisten misschien een deel van de marxistische theorie aanvaarden, zelfs de theorie van de klassenstrijd, waar dit in overeenstemming is met de belangen van de bourgeoisie. Lenin zei: „Hij die alleen de klassenstrijd erkent, is nog geen marxist; die kan nog binnen de grenzen van het burgerlijke den-

ken en van de burgerlijke politiek gebleven zijn. Het marxisme beperken tot de leer van de klassenstrijd, betekent het marxisme verminken, banaliseren, reduceren tot iets, dat voor de bourgeoisie aannemelijk is. Marxist is alleen hij, die de erkenning van de klassenstrijd uitbreidt tot de erkenning van de dictatuur van het proletariaat." Maar de Titogroep gaat nog verder dan die opportunisten, die de klassenstrijd aanvaarden. Zij hebben zelfs de klassenstrijd verworpen om de rekening van de Amerikaanse imperialisten te vereffenen.

De leidende groep van de Joegoslavische Communistenbond verklaart, dat ze onder geen enkele omstandigheid haar revisionistische houding zal opgeven en dat iedere poging om haar er toe te brengen haar houding te veranderen illusoir en vruchteloos is. Zij zegt ook, dat ze haar beweringen niet zal intrekken. Dat betekent, dat ze het marxisme-leninisme zal blijven uitdagen. Daaruit blijkt, dat het onmogelijk is om deze strijd nu te beëindigen. Kameraad Mao Tse-toeng zei, dat in bepaalde omstandigheden „slechte dingen kunnen worden veranderd in goede dingen." De dingen ontwikkelen zich altijd dialectisch. Het program van de Joegoslavische Communistenbond is een geconcentreerde uiting van het moderne revisionisme. Het zal als een omgekeerd voorbeeld dienen om het Joegoslavische volk en de internationale communistische beweging op te voeden en het volk nog duidelijker het onderscheid te doen zien tussen het marxisme-leninisme en het anti-marxisme-leninisme. Het marxisme-leninisme heeft zich altijd versterkt en ontwikkeld in de strijd tegen het opportunisme van allerlei aard. De internationale communistische beweging zal er wèl bij varen als de marxisten-leninisten een scherp omlijnde strijd, zonder compromis, voeren tegen het moderne revisionisme.

(De Rode Vlag, theoretisch orgaan van de Chinese Communistische Partij, juni 1958).

TSJEN PO-TA.

De Oorsprong van het leven II

Tot zover is er niets in de discussie dat op een van de karakteristieke eigenschappen, die wij tegenwoordig in verband brengen met het leven, wijst. Deze behoren kennelijk bij volgende stadia. De eerste is de kringloop van stoffen, die een stofwisselingssysteem tot stand brengt. Moleculen komen in zo'n systeem binnen en verlaten het weer; soms gaan er net zoveel in als uit, maar soms gaan er meer in dan uit en dan noemen we dat groei. Dergelijke uitwisselingen vereisen een behoorlijke concentratie van de stof en dat is het essentiële punt in de nieuwe hypothese van Oparin over het ontstaan van het leven. Hij stelt dat deze concentratie tot stand is gekomen door de vorming van geleiachtige substanties z.g. coacervaten, die in het laboratorium gevormd kunnen worden door vermenging van stoffen als eiwit en gom. Oparin en zijn medewerkers brachten op het symposium niet alleen een verslag uit over nog meer experimenten over de vorming van deze coacervaten, maar ook over de reacties van organische chemicaliën, die er in terecht waren gekomen, een soort primitief model van de stofwisseling. Nu moet men wel toegeven, dat het op het ogenblik zeer moeilijk is zich de feitelijke physische toestand van wat Pirie eoboionten (oer-vormen van het leven) noemt, voor te stellen. Maar, zoals de verdere zittingen van het symposium aantoonden kan er veel gezegd worden over de processen zelf, ook al kunnen wij niet veel beweren over de plaats waar zij tot stand kwamen.

De grootste vooruitgang echter, die het symposium boekte, lag in de bijdrage tot het vraagstuk van de evolutie van de stofwisseling — meer dus een geschiedenis van processen dan van structuren. Het bestaan van de stofwisseling is op zichzelf al een fundamenteel probleem. Men had altijd gedacht dat de tweede wet van de thermo-dynamica inhield, dat processen, die zich in de natuur uit eigen beweging voortzetten, uit moeten lopen op een algemene toename van de wanorde, een z.g. entropie. Wanneer men b.v. heet en koud water vermengt, krijgt men altijd lauw water. Niemand heeft ooit waargenomen dat een kom lauw water zich splitste in heet en koud water. Maar levende systemen brengen wel zulke scheidingen tot stand. Zij organiseren zichzelf en produceren uit een uniforme omgeving stoffen met duidelijke verschillen, nat en droog, zuur en basisch. Hoe kan dat? Zijn de wetten van de physische scheikunde hierop van toepassing of is er de een of andere nieuwe levenskracht aan het werk? Dit probleem is nu op een aanvaardbare wijze opgelost door het inzicht, dat wij voornamelijk aan Prof. Prigogin uit België te danken hebben, die aan het symposium deelnam met een doorwrochte lezing over de thermo-dynamica van levende systemen. Volgens hem werden de wetten van de thermo-dynamica op een te beperkte schaal uitgewerkt, zij hadden namelijk uitsluitend te maken met gesloten systemen waar stof en energie niet in- of uitgingen. Wanneer wij een beperkt systeem als open beschouwen, een systeem waar de stof binnenkomt en uitgaat — het behoeft niet in dezelfde toestand te zijn — en waar ook energie binnenstroomt en uitstroomt, geldt de regel, die tot grotere entropie leidt, niet meer. Maar als wij het heelal blijven beschouwen als één gesloten systeem, dan kunnen wij zeggen, dat het leven er in slaagt, de orde op het kleine gebied waar het bestaat, te vergroten ten koste van de orde overal elders. In de ontwikkeling van het leven is niets, dat ook maar enigszins afbreuk doet aan de wetten van de physisch-chemische wereld. Maar het leven kan niet uitsluitend physisch-chemisch beschouwd worden en dit werd op zeer bekwame wijze besproken in de lezing van Broda, die het begrip van het dynamisch evenwicht als het essentiële kenmerk van

levende processen naar voren bracht — een dynamische toestand die zijn oorsprong vindt in een vroegere niet-dynamische.

Hoewel de processen die tegenwoordig in organismen plaats vinden, uiterst doelmatig zijn, ontwikkelen zij zich met merkwaardig kleine stapjes tegelijk. Organismen zijn in staat om de scheikundige reacties, waar wij geizers en ovens voor nodig hebben, uit te voeren zonder de temperatuur meer dan een paar honderdste graad boven die van hun omgeving te brengen. Ze kunnen dit doen omdat ze uiterst ingewikkelde scheikundige middelen hebben, de enzymen, die bepaalde scheikundige veranderingen bevorderen met een minimum aan energie. Het oxyderen van suikers b.v. komt tot stand door een kringloop van reacties, bestaande uit zowat 16 verschillende kleine stapjes, en de vorming en omzetting van een veel groter aantal tussenproducten. Nu zijn juist deze enzymen en co-enzymen, die zelfs in de eenvoudigste levende systemen voorkomen, zelf een product van het leven. Hoe was er leven mogelijk voordat zij bestonden? Een tamelijk eenvoudig antwoord is door Fox en Shaer gegeven toen zij opperden, dat dit mogelijk was gemaakt alleen door hitte; dat het leven zijn oorsprong heeft gevonden in een veel hetere omgeving dan er nu bestaat, d.w.z. het bijna kokende water, waarin tegenwoordig in hete bronnen leven wordt gevonden. Zij konden door proeven aantonen, dat een aantal reacties, die bij een gewone temperatuur alleen door enzymen veroorzaakt kunnen worden, spontaan verlopen bij zulke hoge temperaturen. Maar hiertegen werden een aantal bezwaren aangevoerd en een andere opvatting scheen meer voor de hand te liggen, namelijk dat er een aantal bijna an-organische stoffen, verscheidene fosfaten, complexen van ionen, zoals ijzer, kobalt, koper enz. zijn, die tamelijk ondoelmatig dingen kunnen doen, die enzymen en co-enzymen tegenwoordig doen. De algemene conclusie was echter, dat het oer-leven niet een bijzonder doelmatig systeem is geweest, het is gestroomlijnd door het ontwikkelingsproces en de systemen die wij nu zien, zijn in werkelijkheid de eind-producten van een dergelijke selectie, die scheikundig verliep. De logica van de natuurlijke selectie begint natuurlijk niet bij de organismen; zij treedt in werking in elk stadium, waarin het meer doelmatige het minder doelmatige vervangt, of dat nu een scheikundig proces is of een geschiktheid om zich aan de omstandigheden aan te passen.

Het schijnt nu wel vast te staan dat het vroegste type stofwisseling, dat op het ogenblik in werking is, de gisting is, zoals oorspronkelijk door Oparin is gesteld. Dit houdt de afwezigheid van zuurstof in, maar de aanwezigheid van de een of andere vorm van suiker als voornaamste bron van energie. Gisting zelf is lang niet zo doelmatig als oxydatie en moet uitlopen op de productie van grote hoeveelheden feitelijke afvalstoffen, wanneer men ze beschouwt van uit het oerleven. Het is mogelijk dat daardoor één van deze, n.l. koolzuur, opgehoopt is, om het volgende stadium op gang te brengen, n.l. het omgekeerde proces, dat van de photo-synthese, waardoor planten groeien uit lucht en zonlicht. Eén conclusie die uit het symposium scheen voort te komen, was dat de vroegste photosynthese de absorptie was van koolzuur in de organismen met de daarop volgende groei en tegelijkertijd het vrijmaken, niet van zuurstof zoals in de moderne photo-synthese, maar van zwavel, een proces dat niet zulke grote energie-stappen meebrengt en dat op het ogenblik door een aantal zeer primitieve algen wordt uitgevoerd. Een bewijs hiervan vindt men misschien in de zwavel-isotopen die in de vroege pre-Cambrische rotsen gevonden zijn. De tweede faze van photosynthese, die zuurstof voortbracht, zou een enorme uitwerking hebben, niet alleen op het leven maar ook op de atmosfeer van de aarde. Zodra het bladgroen begon te werken, sneed de atmosfeer, die gevuld was met zuurstof, de ultra-violette stralen af, die gedurende alle vorige perioden een machtige faktor waren geweest voor het bevorderen van scheikundige veranderingen. Laten we zeggen dat het een bron van voedsel afsneed terwijl het een andere te voorschijn bracht. Maar de aanwezigheid van zuurstof bevorderde ook de ontwikkeling van wat ten slotte secundaire veranderingen in de stofwisseling blijken te zijn n.l. die

van de oxydatie, die een suiker niet alleen in alkohol en koolzuur omzet, maar geheel in koolzuur en water, waarbij veel meer energie vrijkomt dan bij gisting en op deze wijze wordt dierlijk leven mogelijk.

Terwijl deze belangrijke veranderingen in de stofwisseling plaats vonden hadden de twee essentiële groei-mechanismen zich ontwikkeld in de vorm van eiwitachtige enzymen en nucleïne-zuren. Hier hebben de laatste grote vorderingen in het structuuronderzoek van nucleïne-zuren en eiwitten en de verhoudingen tussen deze beide, waarvan de virussen een voorbeeld zijn, een nieuwe reeks mogelijkheden geopend, maar zij brachten nieuwe en moeilijke problemen met zich mee.

De samenwerking tussen nucleoproteïnen en nucleïne-zuren of liever van hun bouwstenen, de nucleotiden, schijnt al zeer oud te zijn. Ze werken als enzym en co-enzym samen bij het vergemakkelijken van scheikundige reacties. De eiwitten zijn blijkbaar verantwoordelijk voor de speciale soort reactie die plaats vindt, de nucleotiden voor de energie-overdracht, waardoor het geheel kan verlopen. In de eenvoudigste organismen echter, die wij kennen, daarbij inbegrepen bacteriophagen en virussen zijn de nucleotiden gerangschikt in lange, dikwijls als een spiraal gekronkelde ketens waarin de volgorde van hun vier verschillende typen, Adenine, Guanine, Uridine en Cytosine, een fundamentele betekenis schijnt te hebben. De bewijzen stapelen zich op dat door deze code de volgorde van de reacties die essentieel zijn voor het behoorlijk functioneren van de cel, gehandhaafd wordt. Voorts wordt de verdeling van organismen in sexuele en a-sexuele voortplanting voorafgegaan door een verdubbeling van speciale nucleïne zuren en variaties hierin worden in verband gebracht met mutaties. Nucleïne-zuren schijnen dus als *geheugen* te functioneren die zowel de continuiteit als de evolutie van het organisme verzekeren.

De eiwitten schijnen ook uit ketens te bestaan, in dit geval niet van vier maar van ongeveer vijf en twintig verschillende aminozuren en elk van de bijna ontelbare variaties heeft een verschillende opstelling. Het schijnt nu dat eiwit in de tegenwoordige omstandigheden alleen gevormd kan worden doordat een nucleïne zuur op een cel inwerkt zoals bij de infecties, die door virus-nucleïne-zuren worden veroorzaakt volgens het rapport van Fraenkel-Conrat en Schramm, of op een cel-extract zoals Straub heeft aangetoond toen hij werkte aan de productie van het enzym amylase in lever-extracten. Aan de andere kant schijnt het even duidelijk uit experimentele arbeid van de laatste tijd gebleken te zijn dat nucleïnezuren gesynthetiseerd worden door eiwitten. En zo zijn we weer aangeland bij de oude paradox van de „kip en het ei" — als er eiwitten nodig zijn om nucleïnezuren te maken en nucleïne-zuren om eiwitten te maken, wat was er dan het eerst? Maar het probleem is misschien niet zo onoplosbaar als het lijkt omdat eiwitten en nucleïne-zuren, zoals wij ze nu kennen, zeer ingewikkelde systemen zijn. Zij moeten zeker geproduceerd zijn door eenvoudiger stoffen die gelijke functies uitoefenen, zij het dan ook op minder doelmatige wijze. De vroegste zijn misschien van metalen en organische stoffen geweest en de gedragingen van enige variaties hiervan zijn op de bijeenkomst besproken.

Strikt genomen zou het werk van het symposium beperkt hebben moeten blijven tot de bestudering van de oorsprong van het leven tot aan de samengesteldheid, die de eenvoudigste cel vertegenwoordigt. Maar er zijn zeer interessante voordrachten gehouden over het gedrag van ingewikkelder levensvormen, die licht wierpen op eventueel vroegere stadia. Inlichtingen van dezelfde soort kan men verkrijgen door vergelijkende biochemie te bestuderen d.i. de manier waarop verschillende chemische stoffen verdeeld zijn over verschillende groepen planten en dieren. Het is te hopen dat het op deze manier mogelijk zal zijn een tamelijk aannemelijk en gedetailleerd systeem op te bouwen. De wijze waarop ieder afzonderlijk soort chemisch bestanddeel in de tegenwoordige organismen gevormd wordt is misschien niet dezelfde als die waarop deze stoffen oorspronkelijk gevormd werden. Maar er moet wel enig verband zijn en tal van rapporten werden uitgebracht over de bestudering van deze biogenese — inzonderheid van

het stikstof-metabolisme door Braunstein, van bladgroen door Krasnowsky, van de eiwitten in bloedgroepen door Pauling — die allen hebben gewezen op de mogelijkheid dat een biochemische evolutie nog aan de gang is, d.w.z. dat een variatie in uitwendige omstandigheden een bepaalde scheikundige reactie meer bevordert dan een andere en wanneer deze in het algemeen doelmatiger bleek te zijn, zou deze nieuwe biochemische weg daardoor in gebruik genomen worden. Eenvoudiger organismen zoals bakteriën zijn speciaal geschikt voor dit soort aanpassing; wij hebben in dit opzicht leergeld betaald want bakteriën, die oorspronkelijk tegengehouden of gedood werden door anti-biotica zijn nu in staat in aanwezigheid van deze stoffen voort te bestaan. Er is zelfs één streptococcus-soort, die streptomycine nodig heeft om te groeien, hij kan niet zonder zijn vergif leven.

Het zal wel enige tijd duren voordat het mogelijk is om de waarde van de bijdragen, die op het symposium in Moskou geleverd zijn, te bepalen. Wanneer ze gepubliceerd worden zullen ze in wetenschappelijke kringen zeker aanleiding geven tot voortgezette discussies: als resultaat mogen wij verwachten dat wij binnen enkele jaren een geordend verslag van de meest waarschijnlijke stadia in de ontwikkeling van levende systemen uit an-organische stof zullen hebben. Het is duidelijk dat er nog veel grote ontdekkingen gedaan moeten worden en in een tijd als de onze waarin wij pas beginnen door te dringen in de feitelijke structuur van de tegenwoordige organismen, hebben wij kennelijk niet genoeg gegevens om veel over hun oorsprong te kunnen beweren. Toch is de poging om deze oorsprong te onderzoeken zeer waardevol en dit symposium is er het bewijs van omdat het de biochemici zelf ertoe gebracht heeft om op een bepaalde manier over deze onderwerpen na te denken, zich allerlei vragen te stellen en daarbij verschillende verschijnselen te ontmoeten en verschillende experimentele methoden uit te werken. Tot aan het begin van deze eeuw bestond het grootste deel van de biologie eigenlijk uit waarneming en het benoemen van wat men waargenomen had. Pas in de laatste 50 jaar is men ernstig met experimenteren begonnen. De biologen komen er nu achter dat levende systemen veel ingewikkelder zijn dan men ooit vermoed heeft en zij moeten wel bewondering hebben voor het buitengewoon mooie evenwicht en het onderlinge verband tussen de scheikundige reacties, die even fijn en nog veel gevarieerder zijn dan die van de levensverrichtingen van hogere dieren. Maar terwijl zij deze wereld van bijna onbegrensde ingewikkeldheid ontdekken, ontdekken ze ook de middelen om haar te begrijpen. Zij ontdekken niet alleen hoe het systeem werkt, maar ook hoe het zich zelf opbouwt om te werken. Zij beginnen dat proces van aanpassing te zien, dat altijd tot nieuwe ordeningen leidt, dat proces van het overwinnen van moeilijkheden, die als ze niet overwonnen zouden worden, deze bijzondere vorm van organisme zouden doen uitsterven, de wet van de 'survival of the fittest', waarvan men nu gezien heeft dat zij evengoed toepasselijk is op de scheikundige als op de organische evolutie-sfeer. Dit blijkt ook een dialektisch proces te zijn.

De grote les die wij beginnen te leren door de bestudering van de oorsprong van het leven is hoe orde uit wanorde is ontstaan. In het verleden heeft men altijd gedacht, dat orde van buitenaf werd opgelegd, door de een of andere god of een bovennatuurlijk ordenend beginsel. Wij beginnen nu in te zien, dat deze ordening een volkomen natuurlijk en spontaan proces is; wij zien dat de dingen zich ordenen omdat ze alleen op die manier kunnen blijven voortbestaan en het proces waarvan zij deel uitmaken, kunnen handhaven. Men zou kunnen vragen: waarom moet dat proces voortgezet worden? Het antwoord is, dat dit niet nodig is, maar dat het anders ophoudt, dat dit speciale soort systeem verdwijnt en de weg vrijkomt voor de processen, die zich door een betere ordening wel hebben kunnen handhaven. Het zou nooit moeilijk zijn voor philosofen om met onwederlegbare argumenten aan te tonen, dat het leven veel te ingewikkeld is om ooit te zijn ontstaan — dat het niet bestaan kan; maar jammer genoeg voor hen is het leven er nu eenmaal en het is onze taak om te begrijpen hoe deze onmogelijkheid werkelijk heeft plaats gevonden.

Bij de bestudering van het ontstaan van het leven komen wij iets te weten over de onuitputtelijke kwaliteit van de eigenlijke bestanddelen ervan (van het bestaan), de elementaire deeltjes, de atomen, moleculen, nucleïne-zuren en eiwitten, de eenvoudige stofwisseling-ketens. Deze kunnen zonder gebruik te maken van iets essentieel nieuws of anders, eenvoudig door te steunen op eigenschappen die al bestaan, in hun structuren en reacties alle ingewikkeldheden van het leven voortbrengen en er is geen reden om te denken, dat deze mogelijkheden zelf uitgeput zijn. Wij weten nu, dat het zeer waarschijnlijk is, dat er zelfs in onze melkweg enige tientallen of honderden duizenden sterren zijn, waar planeten omheen cirkelen in dezelfde omstandigheden als bij ons en wij kunnen verwachten andere levensvormen daarop te vinden. Maar uit de reeds gemaakte studie lijkt het dat, al is het leven in onderdelen buitengewoon verschillend — wij hebben miljoenen soorten die nu op onze aarde gevonden worden —, in hoofdzaak volgt het dezelfde wegen. Aan de ene kant beperkt door de physisch-chemische eigenschappen van enkele atomen, voornamelijk koolstof, waterstof, stikstof en zuurstof en aan de andere kant door geometrische en physische beperkingen van de ingewikkelde soorten structuren, die mogelijk zijn.

De verscheidenheid van die verschillende soorten van leven op verschillende planeten zal ons tot veel algemenere biologische begrippen voeren. Onze biologie op deze aarde is een beperkt onderwerp, op haar manier even eigenaardig als de anatomie van de mens, maar er is, zoals we weten, een vergelijkende anatomie en zo zal er ook een vergelijkende biologie zijn. Wij mogen de hoop koesteren, dat wij b.v. op andere planeten verschillende stadia van de evolutie van het leven vinden, misschien sommige van de vroegere stadia die wij nu door zeer indirecte methoden opzoeken door het bestuderen van bestaande biochemische wegen.

Het nieuwe onderwerp van de *biopoesis* is, zoals algemeen erkend wordt, zeer speculatief, maar de beschouwingen erover zijn noch abstrakt noch nutteloos. Aan de ene kant is het waardevol, zoals ik heb trachten aan te tonen, voor het begrijpen van de biochemie van de bestaande organismen, die op haar beurt de basis vormt van de ontwikkeling van de rationele medicijnen en landbouw. Aan de andere kant heeft het een enorm gebied van onze ervaringen bevrijd van onwetendheid en mythen. De oorsprong van het leven vormt een passend onderdeel van de grote opeenvolging van oorsprongen, die zover teruggaan als wij kunnen zien; een beperking hiervan is niet nodig. Via de evolutie van levende vormen gaat ze verder tot de oorsprong van de mensheid en de maatschappij, en weer verder naar de ontwikkeling van nieuwe maatschappijen en beschavingen en naar de grotere en onbeperkte resultaten waartoe de mensheid in staat is.

J. D. BERNAL.

HET LAND VAN STEVIN EN HUYGENS

De „Gouden Eeuw" — de periode in onze vaderlandse geschiedenis, die zich uitstrekt van het laatste decennium der 16e tot ongeveer het einde der 17e eeuw — is een begrip, dat aan iedere Nederlandse schooljongen bekend is. Voor de meesten echter heeft dit begrip slechts een beperkte inhoud, voornamelijk als gevolg van de veelal eenzijdige oriëntering van het geschiedenisonderwijs aan onze lagere en middelbare scholen. Aan de vele grote en kleine wapenfeiten — zoals de haast berucht geworden slag bij Nieuwpoort! — wordt gewoonlijk ruimschoots aandacht besteed en ook de ontdekkingsreizen, vestigingen en veroveringen van de 17e-eeuwse Nederlanders in vreemde werelddelen mogen zich in voldoende belangstelling verheugen. Waar het echter de bloei van ons culturele leven in die periode betreft, daar beperkt de kennis van de meesten onzer zich veelal tot de schilderkunst.

Veel minder bekend is het, dat de Gouden Eeuw tevens de tijd geweest is, waarin de Nederlanden ook op het gebied van vrijwel alle takken van wetenschap vooraan stonden, waarin door Nederlanders ontdekkingen gedaan zijn, die de basis gevormd hebben, waarop door vele generaties van binnen- en buitenlandse wetenschappelijke werkers voortgebouwd is. Deze grote vlucht van de wetenschappen is onverbrekelijk verbonden met de gehele bloei en welvaart van ons land in de Gouden Eeuw.

Het onlangs bij Pegasus verschenen boekje „Het land van Stevin en Huygens", van de hand van Prof. Dr. Dirk J. Struik[1]), stelt zich tot taak om, door een beknopte en voor brede kringen bevattelijke geschiedenis van de natuurwetenschappen in het Nederland van die tijd te geven, deze lacune in onze historische kennis te helpen vullen.

Dirk Struik — oudere broer van de in de oorlog omgekomen marxistische theoreticus Anton Struik — is wiskundige en sedert 1927 hoogleraar in de Verenigde Staten van Amerika. Vanaf zijn jeugd verbonden met de arbeidersbeweging, is hij zich steeds bewust gebleven van de onverbrekelijke band tussen wetenschap en maatschappij en heeft hij zich steeds ten doel gesteld zijn wetenschappelijke kennis in dienst van de maatschappelijke vooruitgang te stellen; het behoeft nauwelijks betoog, dat zijn overtuiging hem — in het land van Dulles en McCarthy — de nodige moeilijkheden bezorgd heeft!

Van begrip voor de samenhang tussen wetenschap en maatschappij getuigt „Het land van Stevin en Huygens" in bijzondere mate. Want prof. Struik heeft zich niet beperkt tot een beschrijving van de „buitenkant" van het wetenschappelijk leven in de Nederlandse Republiek. Voortdurend toont hij aan, welke wisselwerking er bestaan heeft tussen de materiële veranderingen in de Nederlandse samenleving en het voortschrijden van de wetenschap. Hij laat zien, hoe de geest van uitvinden en ontdekken een direct uitvloeisel was van het opkomende handelskapitalisme en hoe tegelijk uitvindingen en ontdekkingen op hun beurt weer de voorwaarden schiepen voor nieuwe materiële opbloei.

Prof. Struik doet nog meer: Hij plaatst de Nederlandse wetenschapsbeoefening in de Gouden Eeuw tegen de achtergrond, niet alleen van de materiële omstandigheden van het eigen land, maar ook van de grote geestelijke strijd van die

[1]) Prof. Dr Dirk J. Struik, Het land van Stevin en Huygens, Uitg. Pegasus. *f* 4,90.

tijd, het juist in de 17e eeuw voor het eerst in volle openheid aan de dag tredende conflict tussen het overgeleverde Geloof en de Rede.

Gebrek aan plaatsruimte verbiedt ons om uitvoerig in te gaan op de inhoud van dit zo aantrekkelijke boek. Moge de lezer zelf oordelen en heel het bonte tafreel aan zijn ogen laten voorbij trekken van de door Struik geschilderde figuren, van die bescheiden maar daarom niet minder grote Nederlanders, vanaf de 16e eeuwse Amsterdamse kaartenmakers tot aan de grote natuurkundige en astronoom Christiaan Huygens en de grote biologen Swammerdam en Leeuwenhoek. Een enkele critische noot moet hier ook geplaatst worden. Soms ontkomt men niet aan de indruk, dat prof. Struik wat al te veel heeft willen vertellen in een te kort bestek. Enkele hoofdstukken van zijn boekje zijn daarom wat al te dicht gevuld met namen en wat al te beknopt in de beschrijving van wat door de dragers van deze namen verricht is. Dat komt de bevattelijkheid van het geschrevene voor een breed publiek niet altijd ten goede. Ook is het een nadeel, dat daardoor soms te weinig aandacht besteed wordt aan de persoon van bepaalde Nederlandse geleerden. Over de merkwaardige zwaarmoedige figuur van Swammerdam bv. zou ook in een beknopt boek meer te zeggen zijn dan Struik gedaan heeft.

Juist die gedeelten van zijn boek, waarin prof. Struik er de ruimte voor neemt om een bepaald onderwerp wat uitvoeriger te behandelen, behoren tot de beste; zo bv. zijn voortreffelijke uiteenzetting van de natuurbeschouwing van Aristoteles. In zulke gedeelten komen de stilistische vermogens van de schrijver ook het best tot hun recht.

Nog een opmerking: Waar het prof. Struik te doen was om een beperkt doel, nl. de geschiedenis van de wetenschap in ons land in die periode te beschrijven, mag het hem vergeven worden, dat hij niet altijd even gelukkig is, als hij zich een enkele maal aan de politieke geschiedenis waagt. Soms echter maakt hij zich schuldig aan onnauwkeurigheden die storend zijn. Zo spreekt hij bv. bij herhaling over de „Oranjevorsten", waar hij de stadhouders uit het Oranje-huis bedoelt, die — ondanks een bepaald monarchaal element in hun positie — beslist geen vorsten waren. Ook stoort het, dat hij op blz. 46 de Republiek der Verenigde Nederlanden haar bestaan laat beginnen in 1581, hoewel algemeen bekend is, dat het juiste jaartal hier 1588 is. (In 1581 werd Philips II afgezworen, echter niet om de republiek te stichten, doch om de souvereiniteit te kunnen opdragen aan de hertog van Anjou).

Deze enkele aanmerkingen maken er ons echter niet minder oprecht om, wanneer wij de wens uitspreken, dat dit boek door velen gelezen moge worden, tot verdieping en verheldering van hun kennis van een zo uiterst belangrijk en boeiend facet van ons 17-eeuwse culturele leven.

T. DE JONGE

HET VERHOOR

Geen mens kan onbewogen blijven bij „Het Verhoor" van Henri Alleg.[1]) Want het gebeurde vandaag een jaar geleden in Algiers. Het gebeurt nu! Het monster van het fascisme, dat daar uit imperialistische win- en heerszucht werd geboren, grijpt op enkele honderden kilometers zuidelijk van ons het Franse volk naar de keel. En onze laffe burgers knikkebollen waarderend . . .

Een uiteenzetting van de folteringen, die Henri Alleg doorstond in de gevangenis van de parachutisten — de S.S. van De Gaulle — zullen wij u hier besparen. Hij werd onder stroom gezet, geschroeid, vol water gepompt, getrapt, geslagen, ingespoten met vergif, met marteling van vrouw en kinderen bedreigd

[1]) Henri Alleg, Het Verhoor. Uitg. Pegasus, prijs *f* 2,90.

— maar hij doorstond het! En hij had nog de kracht en de moed om zijn beulen bij de mensheid aan te klagen. Ook het Franse fascisme blijkt dus reeds in de eerste ontmoeting met de menselijke geest een verloren zaak!

„Mijn geval is slechts uitzonderlijk door de opschudding die het heeft gewekt," zegt Alleg in het begin van zijn verslag over een maand gevangenschap bij de parachutisten van Massu en De Gaulle in El-Biar, een buitenwijk van Algiers. Alleg, Fransman en Communist, was directeur van de — uiteraard onwettig — verboden „Alger Republicain". Hij zat een tijdlang ondergedoken en toen de parachutisten hem grepen, (12 juni vorig jaar) weigerde hij de naam van zijn Algerijnse gastheer te noemen. Dat was voor de mannen van De Gaulle — die „te veel aristocraat (is) om fascist te zijn", volgens Het Parool van 30 mei 1958 — voldoende om hem twee dagen achtereen aan een reeks beestachtigheden te onderwerpen, die zij zelf vergeleken met die van de Gestapo en de S.S.

„Wat wij hier doen," zei een officier bij het eerste verhoor, „gaan wij later in Frankrijk doen. Jouw Duclos en Mitterrand behandelen wij straks zoals wij jou nu behandelen, en die hoer van een Republiek laten we ook opdonderen." Een andere officier, die zichzelf „de beruchte S.S. kapitein" noemt, schreeuwt hem in het gezicht, dat de oorlog tot Tunesië en Marokko zal worden uitgebreid. Als Henri Alleg dit, na zijn overplaatsing naar een andere gevangenis, beschrijft, geeft hij als het ware een ooggetuigenverslag aan de wieg van het Franse fascisme. Tegelijkertijd is het boek een getuigenis van de kracht die het monster zijn graf zal bereiden.

Een van de beulen, „een klein blond ventje met een duidelijk Noordfrans accent, een dienstplichtige" in deze „school der ontaarding" feliciteerde hem na afloop: „Weet U, ik heb alles bijgewoond, mijn vader heeft mij verteld over de Communisten in het verzet. Zij sterven, maar spreken niet. Geweldig!" . . . De officier die de staatsgreep van De Gaulle voorspelde, zegt tijdens een van de folteringen („hij had zijn laars op mij gezet, als op een stuk wild"): „Hij heeft overal lak aan, . . . aan zijn vrouw, zijn kinderen. Hij houdt meer van de partij." Het is de liefde voor zijn land, de vrijheid en de vrede, die alles onder de zwaarste beproevingen trouw doet blijven aan de zaak van de Algerijnen, die ook die van het Franse volk is. Immers als Communist weet hij, dat geen volk vrij kan zijn, dat een ander onderdrukt.

Als Algerijnse gevangenen de sporen van zijn folteringen zien en hem begroeten met een „moed houden broeder" voelt hij zich „trots, juist omdat ik Europeaan ben, mijn plaats in hun midden veroverd te hebben".

Tegenover de dierlijke haat van de fascisten stelt hij de „vriendschap tussen Fransen en Algerijnen" en hij drukt zijn landgenoten op het hart, „dat de Algerijnen hun folteraars niet verwarren met het grote Franse volk, waarvan zij zoveel hebben geleerd, wiens vriendschap zo kostbaar voor hen is."

Het is geen wonder, dat de Franse regering, die de dictatuur van De Gaulle voorbereidde om de bloedige oorlog te kunnen voortzetten, dit boek in beslag nam.

Maar U kunt het lezen en U moet het lezen en door zoveel mogelijk mensen laten lezen!

J. SNELLEN.

PARTIJDOCUMENTEN:

Zitting van het Partijbestuur der CPN

Zaterdag 31 mei en zondag 1 juni heeft een zitting van het Partijbestuur der CPN plaats gevonden ter bespreking van de toestand in Frankrijk en de uitslagen van de Gemeenteraadsverkiezingen. De inleidingen over beide onderwerpen werden gehouden door P. de Groot en H. Verheij.

Het Partijbestuur sprak zijn solidariteit uit met de Franse Communistische-Partij en andere democratische krachten. Het roept alle vrijheidslievende Nederlanders op het Franse volk te steunen in zijn strijd tegen de De Gaulle-dictatuur en voor herstel van de door een militaire putsch onder de voet gelopen parlementaire instellingen.

Het besloot verder, de inspanningen van de CPN te richten op de organisatie van een grootscheepse actie voor de verdediging van de democratie in Nederland en voor dit doel krachtiger te streven naar samenwerking met alle democraten, in het bijzonder met socialisten van de PvdA en de PSP.

Naar aanleiding van de uitslagen der Gemeenteraadsverkiezingen wijst het Partijbestuur de afdelingsbesturen op de wenselijkheid tot het nemen van initiatieven die kunnen leiden tot het weren van de reactie uit de colleges van B. en W.

De CPN moet daarbij overal opkomen voor haar democratische rechten en in het bijzonder haar deelname in de colleges van B. en W. en de raadscommissies opeisen.

Het Partijbestuur bevestigde zijn eerder genomen besluit tot krachtige steun aan de actie tegen de vestiging van raketbases en roept alle leden op, om tot 1 juli het aantal handtekeningen zo hoog mogelijk te helpen opvoeren.

Naar aanleiding van het schadelijk optreden van de rechtse groep tijdens de verkiezingscampagne besloot het P. B. verder tot een reeks maatregelen tot het bestrijden van de laster die door deze elementen wordt verspreid en tevens tot verdere ontmaskering van hun activiteit in het verleden en thans.

Het Partijbestuur wekt de afdelingsbesturen op, een intensieve campagne te organiseren onder die leden, die in de afgelopen weken verhinderd waren de ledenvergaderingen bij te wonen, alsmede bij de leden der partij en lezers van „De Waarheid" die zich tijdelijk afzijdig hebben gehouden of hebben bedankt.

Het Partijbestuur wekt de afdelingsbesturen en districtsleidingen op, veel aandacht te besteden aan het werk en de strijd van de vakbeweging. Dit is bijzonder urgent met het oog op de verdediging van de democratische rechten der arbeidersbeweging, het levenspeil van de arbeidersklasse en het tot stand brengen van de eenheid van actie.

Het P. B. heeft maatregelen getroffen, om hieraan vanuit het Dagelijks Bestuur krachtige leiding te geven.

(Waarheid, 2 juni 1958)

OKTOBER: maand van de pers

Als gevolg van de late datum, waarop de gemeenteraadsverkiezingen dit jaar werden gehouden, was de tijd tot voorbereiding van het Waarheid-Zomerfeest zeer kort geworden. Door dezelfde omstandigheden moest onze partij ook in 1948 van het houden van een Zomerfeest afzien.

Tevens met het oog op de slechte weersomstandigheden in de afgelopen jaren, heeft het Partijbestuur naar mogelijkheden uitgezien om het feest op een later tijdstip in de grote RAI-hal te houden. Wegens weigering van de eigenaars was dit niet mogelijk.

Het Partijbestuur heeft nu in zijn laatste zitting besloten het Dagelijks Bestuur op te dragen een *Maand van de Pers* te organiseren in oktober a.s. Deze zal besteed worden aan abonneewerving en inzameling van gelden voor De Waarheid en in diverse centra zullen feestvergaderingen en bioscoopvoorstellingen georganiseerd worden.

Nadere mededelingen over de Maand van de Pers zullen nog volgen.

(De Waarheid, 18 juni 1958)

De vrijheid heeft duizend namen en duizend gestalten . . .
In onze lage landen heet hij Tijl Uilenspiegel
In Azië noemt men hem Hodzja Nasreddin. . . .

Leert hem kennen in een vrolijk en strijdbaar verhaal in de kleurige sfeer van duizend-en- een-nacht

AVONTUREN IN BOCHARA

de avonturen van de rustverstoorder Hodzja Nasreddin

door LEONID SOLOWJOW

vertaling door Teixeira de Mattos
illustraties van George van Raemdonck

276 bladzijden, linnen band, fraai stofomslag f. 5.90

Het prospektus wordt U op aanvraag gratis toegestuurd

een Pegasus uitgave

Verkrijgbaar in de erkende boekhandel

TU 104 and Flying Dutchman bring every week

PEKING REVIEW

北京周報

So if you want timely, accurate and firsthand information about the economic, political and cultural development in New China, then read:

PEKING REVIEW

each week 24 pages: illustrated.
A one year subscription: **Hfl. 14,50**
Sample copies free on application

Pegasus,
tijdschriften-afdeling
Leidsestraat 25
Amsterdam.
Postgiro: 173127

augustus 1958

Politiek en Cultuur

uit de inhoud:

Crisisdreiging is geen noodlot

Dertien jaar Republiek Indonesië

De wortels van het revisionisme

Is er nog hoop voor prof. Zuidema?

18e jaargang, nr 8

40 cent

AUGUSTUS 1958

De crisisdreiging is geen noodlot	*P. de Groot*	337
Dertien jaar Republiek Indonesië	*A. Averink*	346
Westduitse atoombewapening gevaar voor de vrede	*A. v. Turnhout*	351
Is er nog hoop voor prof. Zuidema?	*M. Bakker*	358
De wortels van het revisionisme	*B. Ponomarjow*	363
Het karakter van de tweede wereldoorlog	*P. Derewjonko en D. Projektor*	368

BOEKBESPREKINGEN:

Geschiedenis van de Russische kunst	*Prof. dr. P. Hendrix*	376
De economische geschiedenis van Indonesië	*H. de Vries*	378

PARTIJDOCUMENTEN:

Voor de vrede in Europa		379

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar, losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C. Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

18 jaargang no. 8 augustus 1958

Politiek en Cultuur

maanblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

DE CRISIS-DREIGING IS GEEN NOODLOT

In de eerste dagen van juli had in de Tweede Kamer een debat plaats over de Zesde Industrialisatie-nota en over de Nota over de investeringsaftrek. In dit debat sprak op 1 juli Paul de Groot, wiens rede hieronder afgedrukt is.

HET beeld, dat de Minister van Economische Zaken van de ontwikkeling in de periode 1952—1957 in de industrialisatienota schildert, moet op de oppervlakkige lezer wel een grote indruk maken. Een stijging van de industrieële produktie met 40 pct., een stijging van de produktiviteit per werknemer met 23 pct., een stijging van de export met 50 pct. in volume, dit zijn de trotse cijfers, waarmede de Minister voor de dag komt.

De nota is blijkbaar bedoeld als een lofzang op het kapitalisme, dat zoveel groots gewrocht heeft en waarvan de voortreffelijkheid niet genoeg kan worden bezongen. Dat de grote bezitters en Amerikaanse investeerders in ons land reden hebben tot tevredenheid, staat wel vast. De voor de industriële expansie benodigde investeringen zijn voor 80 pct. uit de winsten gefinancierd, tot een bedrag van bijna negen miljard in lopende prijzen, nog afgezien van de overige bestemming van de in deze periode zeldzaam hoge winsten.

De arbeiders, die de voortbrengers zijn van al die rijkdommen, hebben echter in het geheel geen reden tot tevredenheid. Jammer genoeg heeft de industriële opgang en de daarmee gepaard gaande volle bezetting der bedrijven ook onder de arbeiders illusies doen ontstaan. Het scheen, alsof die toestand duurzaam zou kunnen blijven bestaan, alsof bij hard werken en overwerken een min of meer draaglijk, hoewel sober, bestaan voor de arbeider mogelijk zou zijn, zonder dat hij voor ingrijpende veranderingen zou behoeven te strijden.

De Minister doet zijn best, die illusies te doen voortleven. Hij geeft weliswaar terloops toe, dat de afgelopen periode door een hoogconjunctuur begunstigd zou zijn geweest, doch wenst intussen voort te gaan op de ingeslagen weg, alsof er geen vuiltje aan de lucht was. Daarom allereerst enkele opmerkingen over bepaalde factoren, die van invloed waren op de achter ons liggende expansie en die in de nota buiten beschouwing zijn gelaten.

In de eerste plaats was dit de uitwerking van de devaluatie van 1949,

die verder ging dan in de andere sterlinglanden en waarvan de nawerking eerst nu aan het verzwakken is.

Ten tweede laat de nota de rol van de bewapeningswedloop buiten beschouwing. Het zou goed zijn, als de Minister van Economische Zaken eens wat cijfers over die rol zou willen verstrekken.

In het oktobernummer 1957 van het blad „Nederlands Fabrikaat" heeft de heer Ben van der Meer berekend, dat de Nederlandse industrie van 1952 tot 1956 „opdrachten te verwerken heeft gekregen met een totale waarde van 5,5 miljard gulden", verdeeld over 850 bedrijven, voornamelijk in de metaalindustrie. Dit is echter maar een schatting.

Voor wat de invloed van de conjunctuur betreft, kan men die ons inziens niet tot de periode 1952—1957 beperken, doch moet zij in het verband van de opgang gezien worden, die zich na een wereldoorlog pleegt voor te doen.

In de eerste periode na de eerste wereldoorlog, van 1919 tot 1929, steeg de industriële produktie met circa twee derde. Het is merkwaardig, dat een stijging met eveneens twee derde in de periode vanaf 1949, toen de produktie zijn vooroorlogse peil bereikt had, tot aan 1957 heeft plaatsgehad. Op de stijging van 1919 tot 1929 volgde de grote wereldcrisis.

Het is daarom de vraag, of het verantwoord is, vooruitzichten te openen, zoals Minister Zijlstra doet, zonder met het gevaar van een crisis te rekenen.

Wij wensen zulk een crisis niet. Zij kan alleen maar rampen over de werkende mensen en in het bijzonder over de arbeidersklasse brengen.

Maar het kapitalistische stelsel is niet zo mooi als het zich op het ogenblik in Nederland voor doet. Opgang en uitbreiding van de bedrijvigheid zijn maar tijdelijke verschijnselen. De crisis is er onafscheidelijk mee verbonden.

Aan het bestaan van een diepgaande, cyclische crisis van overproduktie in de Verenigde Staten kan op het ogenblik niet meer getwijfeld worden. Dat deze crisis voorlopig niet ten einde is, staat wel vast. Dat zij een uitwerking op andere kapitalistische landen hebben moet, is boven elke twijfel verheven, en zij heeft die dan ook reeds: in Canada, in West-Duitsland en vooral in de z.g. onderontwikkelde landen.

Gezien de centrale positie van Amerika in de „vrije" kapitalistische wereld en gezien de aard van het kapitalistische stelsel in onze tijd, is de huidige crisis in Amerika potentieel het begin van een wereldcrisis.

Het is moeilijk te zeggen, of deze crisis de Nederlandse economie reeds heeft aangetast, of onvermijdelijk in ernstige mate moet aantasten. Op het ogenblik is in Nederland nog geen crisis van overproduktie ingetreden, al zijn er zekere voortekenen, die tot waakzaamheid manen. Maar er is geen enkele garantie, dat zij ons land niet zal aantasten, hetzij wat vroeger, hetzij wat later dan andere landen.

Juist de snelle en grote uitbreiding van de industrie en de industriële export in de afgelopen periode, de grotere afhankelijkheid van Amerika en de steeds hogere onproduktieve bewapeningsuitgaven, hebben de Nederlandse economie aanmerkelijk kwetsbaarder voor een wereldcrisis gemaakt dan dit in 1929 het geval was.

Juist de Euromarkt, die Amerika ruimere toegang geeft tot de Euro-

pese afzetgebieden en die West-Duitsland bevoorrecht, bedreigt de Nederlandse export.

Maar afgezien nog van de uitwerking van de crisis van buitenaf, vanuit andere landen, blijft het gevaar van een crisis van overproduktie in ons land bestaan van binnen uit. Het een is niet van het andere te scheiden. De daling van het binnenlandse verbruik, de voortdurend dalende koopkracht van de werkende mensen, de toename van de lasten, die hun worden opgelegd, en niet het minst de door de bestedingsbeperking verwekte werkloosheid zijn de voornaamste drijfkrachten tot een crisis in ons land.

Wij achten het daarom noodzakelijk bij het opstellen van plannen voor de toekomst eerst en vooral een economisch beleid te voeren, dat in alle ernst met een crisis rekening houdt en dat erop gericht is, die crisis zoveel mogelijk te voorkomen en op te vangen, en waarbij het oog wordt gehouden op de rijksfinanciën, die voor dit doel nodig zullen zijn, alvorens over het uitdelen van geschenken en gratificaties aan de ondernemers te denken, die zich in de afgelopen jaren ruimschoots tegen een terugslag hebben gedekt, terwijl de arbeiders en andere werkers geen enkele reserve hebben.

De economische opgang en de arbeiders

En hiermee kom ik aan het vergeten hoofdstuk in de nota van Minister Zijlstra, n.l. de vraag hoe de arbeiders in de achter ons liggende jaren van de economische opgang hebben geprofiteerd.

De industriëlen hebben bijna 9 miljard in lopende prijzen gedurende vijf jaren uit hun winst kunnen investeren. Hun bezit is daardoor met even zoveel, en naar verhouding met nog meer, toegenomen.

Het aantal miljonairs is in Nederland in de laatste tien jaar van ruim 700 op 1550 gestegen met een gezamenlijk bezit van drie en een kwart miljard gulden. Er lopen in Nederland ongeveer 8000 personen rond, die meer dan honderdduizend gulden per jaar verdienen. De winsten, tantièmes en dividenden van de vijf vette jaren, die in de nota beschreven staan, zullen daaraan wel niet vreemd zijn. Evenmin is de stijging van de produktiviteit per werknemer met 23 pct. er vreemd aan. Onder andere in de metaalindustrie is deze stijging nog belangrijk hoger geweest. Voor die werknemer echter stegen in de vijf wonderjaren 1952—1957 de kosten van het levensonderhoud met 14 pct., waar een geringere compensatie van de lonen tegenover stond. Niet alleen is de arbeider er niet op vooruitgegaan in verhouding tot zijn prestatie, maar zelfs is hij er absoluut niet op vooruitgegaan, zo hij niet achteruitging.

Het lijkt mij overbodig hier nog eens de tragedie te verhalen, die zich rond de bestedingsbeperking heeft afgespeeld, met de „rode streep" van het N.V.V.-bestuur en andere Unie-vakcentrales en zo meer.

Vast staat, dat het jaar 1957, dat voor de ondernemers nog tot de vette jaren behoorde, voor de arbeiders reeds het begin van absolute achteruitgang bracht. Voor de lagere ambtenaren, met hun kruimeltje van 3 pct. van de welvaart, was dit nog erger. Volgens het blad „De Centrale" van april 1958 heeft het overheidspersoneel thans een lager levenspeil dan dertig jaar geleden.

Volgens het verslag van de Nederlandse Bank was het verbruik per hoofd van de Nederlandse bevolking in 1957 twee en een halve pct.

lager dan in 1956. Een vergelijking van de laatste vier maanden van 1957 met die van 1956 geeft een daling met 7,5 pct. te zien.

Het melkverbruik per hoofd van de bevolking daalde van 218 liter in 1952 tot 186 liter in 1957, een daling van 15 pct. gedurende de vijf vette jaren, gaande in de richting van het lage vóóroorlogse verbruik van 144 liter per hoofd. Het verbruik van boter is al lager dan vóór de oorlog. Bij dit alles speelt de bestedingsbeperking reeds haar rol. Maar de ondernemers weten niet van ophouden.

Ongetwijfeld houden zij wel rekening met de dreiging van crisis en nemen zij hun eerste maatregelen om hun winsten veilig te stellen door vergroting van de uitbuiting onder de druk van werkloosheid en verlaging van de lonen. Typerend is hiervoor het optreden van het bouwkapitaal tegenover de bouwvakarbeiders. De bouwvakarbeiders is dezer dagen een collectieve arbeidsovereenkomst op de hals geschoven, waarbij velen van hen gevoelige loonsverlaging zouden krijgen, wanneer zij zich erbij neer zouden leggen. Een stelsel van straffen en controles zou worden ingevoerd, dat bijna middeleeuws genoemd mag worden. Ik vermeld de positie van de bouwvakarbeiders als voorbeeld, omdat deze de eersten zijn, of een der eerste groepen, die door een nieuw ondernemersoffensief op de korrel worden genomen. Het is bekend, dat het loonpeil in de gehele industrie en zelfs in de landbouw in de laatste jaren zich op de bouwarbeiderslonen oriënteerde, er zich als het ware aan „optrok". Het is in algemeen verband veelbetekenend, dat de ondernemers en de Regering het eerst de bouwarbeiderslonen hebben geattaqueerd. Men kan daaruit de conclusie trekken, dat zij het plan hebben het algemene loonpeil naar beneden te trekken. Het is een levensbelang van de arbeiders in de gehele industrie de bouwvakarbeiders in hun strijd ter verdediging van hun reële loonpeil te ondersteunen.

Een ander voorbeeld is het gebeurde bij Werkspoor. Ik heb hierover schriftelijke vragen gesteld en ben in het antwoord van de heren ministers naar de industrialisatienota verwezen. Wat is het geval? In de bedrijven van Werkspoor in Amsterdam en Utrecht is een aanzienlijk aantal arbeiders ontslagen. De heren Ministers van Sociale Zaken en van Economische Zaken gaven daarvoor de „economische teruggang van de laatste maanden in binnen- en buitenland" als reden op. Dit deed ook de directie van de Verenigde Machinefabrieken in haar jaarverslag over 1957. De heren Ministers noemden in hun antwoord op mijn vragen de opheffing van de schorsing van de investeringsaftrek als een remedie om ook in dit bedrijf meer werkgelegenheid te scheppen.

Dit is als het ware een proef op de som, want wat gebeurt er nu in die bedrijven na de wederinvoering van de investeringsaftrek?

Uit berichten, die wij van arbeiders kregen, bleek, dat de ondernemers het niet geheel eens waren met de heren Ministers en dat zij tot andere remedies hun toevlucht hebben genomen. Volgens deze berichten moest, na het ontslagbesluit, in een aantal afdelingen overgewerkt worden. Op vrijdag 20 juni werd in de koperslagerij door dezelfde ploeg arbeiders van vrijdag 7.30 uur tot zaterdag 7.30 uur, dat wil zeggen vierentwintig uur achter elkaar, doorgewerkt. In de ketelmakerij en in de schoepenwerkplaats werd sinds het ontslag zaterdags en zondags door-

gewerkt. De arbeiders van Werkspoor kunnen hierdoor de gedachte niet van zich afzetten, dat het ontslag in één onderdeel van het bedrijf benut wordt voor het opdrijven van het arbeidstempo in het gehele bedrijf, ook daar, waar geen conjunctuurmoeilijkheden zijn. Bovendien wordt hier en daar aan de lonen getornd.

Wat de investeringen betreft, vermeldde de directie reeds in haar jaarverslag:

„De moderniseringen van het machinepark zijn het afgelopen jaar voortgezet. De montagewerkplaats voor dieselmotoren werd uitgebreid met een nieuwe hal, die gedeeltelijk dient voor verhoging van de produktie."

In de industrialisatienota wordt de stelling geponeerd, dat herstel van de investeringsaftrek en verhoging van de produktiviteit tot uitbreiding van de werkgelegenheid zullen leiden. Het voorbeeld van Werkspoor wijst er mijns inziens op, dat dit in de praktijk geheel anders uitpakt. Ik wil hiermee natuurlijk niet zeggen, dat modernisering en vergroting van de arbeidsproduktiviteit een kwaad op zich zelf zijn; ik wil alleen aantonen, dat zij onder kapitalistische verhoudingen niet alleen geen nieuwe arbeidsplaatsen, doch nieuwe werkloosheid scheppen.

Bestedingsbeperking „teruggedraaid" voor de ondernemers

Wij staan in Nederland voor de taak niet alleen de huidige, reeds bestaande werkloosheid te bestrijden, maar bovendien werkgelegenheid te verschaffen voor enkele honderdduizenden paren nieuwe handen. De weg, die de industrialisatienota wijst, is niet in het belang van de arbeiders en het is zeer de vraag of zelfs de bestaande werkgelegenheid erdoor kan worden gehandhaafd. Daarom wijzen wij het herstel van de investeringsaftrek scherp van de hand.

Hiervoor is nog een andere zwaarwegende reden. De opschorting van de investeringsaftrek is ingevoerd in verband met de z.g. bestedingsbeperking. Zoals bekend, omvatte deze acht à negenhonderd miljoen gulden beperkingen op de consumptie, op overheidsdiensten voor de bevolking, op andere staatsuitgaven en gemeentelijke uitgaven voor de uitvoering van werken. Alleen de militaire uitgaven bleven onaangetast; zij stegen zelfs nog meer. De ondernemers zouden óók hun offer brengen. Dit was dan de opschorting van de investeringsaftrek en de tijdelijke verhoging van de vennootschapsbelasting tot aan het eind van dit jaar. Over de noodzaak van de bestedingsbeperking werden de meest klemmende betogen ten beste gegeven. Nog niet lang geleden werd van regeringszijde eveneens betoogd, dat van opheffing voorshands geen sprake kon zijn, omdat dit alles nodig was en bleef in het belang van de werkgelegenheid.

Ter gelegenheid van de interpellatie-Biewenga verklaarde Minister Suurhoff pertinent, dat er zonder de bestedingsbeperking een nog veel grotere werkloosheid zou zijn ontstaan en dat er van „terugdraaien" geen sprake kon zijn. Nu is de bestedingsbeperking toch teruggedraaid, maar voor de ondernemers. En natuurlijk, al etende komt de eetlust. De ondernemers eisen het volle pond en méér dan dat. Dit is wel een van de meest krasse staaltjes van klassepolitiek, sinds de oorlog in Nederland vertoond. Aan de vooravond van de verkiezingen voor de

Provinciale Staten werd de investeringsaftrek met één pennestreek hersteld. Hiervoor waren geen jaren van onderhandelen, pingelen en confereren nodig, zoals dit gebeurt, wanneer de arbeiders enkele centen van het hun toekomende rechtmatige loon verlangen. Hier wordt niet eindeloos getraineerd, zoals met het „Reglement Dienstvoorwaarden" van het spoorwegpersoneel, om ten slotte reeds toegezegde en door de directie aanvaarde verbeteringen ongedaan te maken. De ondernemers kregen hun portie à la minute.

De fractie van de P.v.d.A., die hiervan waarschijnlijk van tevoren geweten heeft, stelde aan de vooravond van de verkiezingen een soort van program met compensaties voor de arbeiders op. Dat was ongeveer volgens dit patroon: zoveel miljoen voor de ondernemers; dan ook evenveel voor de arbeiders in de vorm van wat meer woningwetwoningen en een hernieuwde „studie" van de belasting op de kapitaalwinst, die door dr. Drees reeds in 1956 in het vooruitzicht was gesteld, maar op het ogenblik op de rommelzolder van de P.v.d.A. is terechtgekomen. Uberhaupt is van dit alles niets terechtgekomen.

De heer Nederhorst heeft in dit verband zeer juist gezegd, dat hierdoor het „evenwicht" van het S.E.R.-rapport is verbroken. Het is erger. Wanneer de Regering aan haar begrotingsevenwicht vasthoudt en de militaire lasten niet verlaagd worden, zal op de een of andere wijze de last van de bestedingsbeperking nog zwaarder op de schouders van de minstdraagkrachtigen gaan drukken. De heer Nederhorst heeft vrij kritisch over het adres van de ondernemersbonden gesproken. Ook over het wezen van de investeringsaftrek zelf. Intussen heeft hij zich echter met de maatregel tot herstel ervan verenigd.

Nu vraag ik mij af: zal het nu wéér bij woorden blijven, zoals met de 1-meirede van de heer Burger over de compensatie van de investeringsaftrek is gebeurd?

Sprekende over de miserabele wijze, waarop de Franse socialistische kringen rondom Mollet voor de fascistische staatsgreep door de knieën zijn gegaan, zei een socialistische arbeider mij kortgeleden, dat naar zijn mening dit alleen maar de consequentie was van de daaraan voorafgaande capitulatie van de Franse socialistische partij, ook op economisch gebied.

De Partij van de Arbeid zal nu door daden moeten laten zien, dat zij niet bereid is óók die noodlottige weg te gaan.

Strijd tegen de crisis

Wij wijzen de ondernemerseisen niet alleen af, omdat wij daarin een uiting van klasse-egoïsme, van eenzijdige bevoordeling van de bezitters zien, maar ook omdat zij geen oplossing bieden.

Ik heb in de aanvang over de noodzakelijkheid gesproken om de mogelijkheid van een crisis in onze vooruitzichten voor de industrie te betrekken en er zich op voor te bereiden, zodat grote rampen en grote ellende aan onze werkende bevolking kunnen worden bespaard.

Wie het adres van de werkgeversorganisaties goed leest, zal merken, dat de ondernemers eveneens met conjunctuurdaling rekenen, met scherpe concurrentie op de afzetmarkten en andere moeilijkheden, die met een crisis gepaard gaan. Maar zij treden die moeilijkheden op precies dezelfde wijze tegemoet als in de dertiger jaren en prijzen dezelfde

middelen aan, die in de dertiger jaren in ons land en elders volledig gefaald hebben, zodat de crisis haar verwoestingen op de volkskracht uitvieren kon tot zij vanzelf was uitgewerkt en in oorlog en fascisme ontaardde.

Die middelen zijn als vanouds: belastingverlaging voor de ondernemers, aanpassing voor de werkers, exportsubsidies en andere faciliteiten, rationalisatie en benutting van de werkloosheid tot het verlagen van de lonen en aandrijven van de arbeidsprestatie tot het uiterste, geen overheidsingrijpen, tenzij dan op het gebied van de werkverschaffing of verruiming van openbare werken. En voor de rest „laissez faire, laissez aller".

Hiermee ging gepaard, op politiek gebied, de verscherping van de spanningen met de socialistische landen, aantasting van de rechten van de arbeiders en de democratie in het algemeen tot aan het fascisme toe.

Niet alleen het adres van de werkgeversorganisaties en van hun commissie voor exportfinanciering, ook de nota van Minister Zijlstra gaat in die richting.

Zijn plannen voor verdere industrialisatie zijn afgestemd op de belangen van de grote concerns, die aanzienlijke exportbelangen hebben.

Aan de binnenlandse markt, aan de koopkracht en het levenspeil van de werkende mensen wordt nauwelijks aandacht besteed.

En dit alles onder de vlag van de groei van de industriële produktie!

Die groei is noodzakelijk. Maar zij zou slechts bereikt kunnen worden, in de grote omvang, die ons volk nodig heeft, indien de remmen van het kapitalisme zouden worden weggenomen en de produktie op socialistische grondslag zou worden opgebouwd.

Ik zou even een vergelijking willen maken. Van 1929 tot 1957 is de Nederlandse industriële produktie met ruim driekwart toegenomen, terwijl de bevolking met ca. 40 procent toenam.

In de Sowjet-Unie is de industriële produktie van 1929 tot 1955 vertwintigvoudigd!

Het groeitempo bedraagt er nog steeds meer dan 12 procent per jaar.

De kapitalistische produktie blijft daar steeds verder bij ten achter; zij gaat, vooral in de Verenigde Staten, sneller achteruit dan zij ooit gegroeid is.

Onder het socialisme gaat de industriële groei gepaard met verhoging van het levenspeil van de werkers en verbetering van hun materiële en culturele levensomstandigheden.

De werktijd is in de Sowjet-Unie reeds in vele bedrijven tot zeven uur per dag bekort en tot zes uur in de gezondheidsschadelijke bedrijven, evenals bij de ondergrondse arbeid in de kolenmijnen.

De snelle groei van de produktie in de socialistische landen is niet alleen van belang als bewijs voor de doeltreffendheid van het socialisme.

Zij betekent een nieuwe factor in de economie van de wereld. In de dertiger jaren omvatte het socialistische deel van de wereld nog geen dertig procent van de wereldproduktie, zoals nu. Nu omvat het dit wel en ontwikkelt het zich verder.

Indien ons land zich van de Amerikaanse leiband vrij zou maken en tot economische samenwerking met de socialistische landen zou overgaan, zou het mogelijk zijn een ernstige crisis binnen de perken te

houden, zo niet grotendeels te voorkomen. Onze arbeidersklasse behoeft zich tegenwoordig minder dan ooit bij een crisisdreiging neer te leggen als ware het een soort noodlot, waar geen ontkomen aan is. Zij behoeft zich minder dan ooit te buigen voor de eisen van de grote bezitters en hun politiek van uitbuiting, werkloosheid, fascisme en eenzijdige bevoordeling.

Oost-West-handel

Thans is de economische samenwerking tussen ons land en de socialistische landen van Oost-Europa en Azië een kwestie van werk of werkloosheid voor onze arbeidende bevolking. En zij kan en mag geen waarde hechten aan de verhalen over inkrimpende exportmogelijkheden en conjunctuurdaling zolang de Regering en de grote Nederlandse ondernemers weigeren exportmogelijkheden en afzetmarkten te zoeken daar, waar zij zijn, in het Oosten. De geborneerde anticommunistische politiek, waaraan de hoogste levensbelangen van de werkende bevolking ondergeschikt worden gemaakt, moet beëindigd worden.

Neem bijvoorbeeld West-Duitsland. Men zal toch niet zeggen, dat de industriëlen uit het Roergebied communistische sympathieën hebben of zelfs maar minder anticommunistisch zijn dan hun Nederlandse collega's. Maar op het ogenblik bevindt zich een groep van twintig leidende Westduitse industriëlen in de Sowjet-Unie, onder aanvoering van een dr. Reuter, de directeur-generaal van de Demag, welke delegatie tachtig procent van de Westduitse staalproduktie vertegenwoordigt.

De heren Westduitse industriëlen sluiten orders af en onderhandelen verder over orders, die ook door Kromhout, Werkspoor en Stork hadden kunnen worden uitgevoerd, waardoor duizenden arbeiders verzekerd werk voor jaren hadden kunnen verkrijgen, veel zekerder dan door de herinvoering van de investeringsaftrek.

Sinds jaren hameren wij op dit aambeeld. Bij elke gelegenheid hebben wij voor een koersverandering in de richting van verbeterde betrekkingen met de socialistische landen gepleit.

Dat is hier steeds van de hand gewezen en zal ook nu wel weer van de hand worden gewezen. Maar intussen wint de gedachte toch veld, breiden de betrekkingen zich, ondanks de regeringspolitiek uit. De natuur is sterker dan de anticommunistische leer. Maar met dat al blijft Nederland ten achter en laat zijn kansen voorbij gaan.

Hier ligt dus nu de industrialisatienota voor ons. De tijd zal leren in hoeverre zij op werkelijkheid berust, op wishfull thinking of op vergissingen.

Hoe dan ook, zij kan onze werkende bevolking geen gunstige toekomst bieden.

Hiervoor is een ander beleid nodig, waarbij de belangen van de arbeiders en kleine ondernemers en landbouwers de doorslag geven en de grote bezitters worden aangepakt.

Dat vereist in de eerste plaats een oriëntering op verhoging van de koopkracht.

Zonder verhoging van de koopkracht van de bevolking in haar grote

massa gaat Nederland met zekerheid een crisis van overproduktie tegemoet.

Verhoging van de koopkracht betekent niet alleen geen loonsverlaging en stijging van de prijzen, maar verbetering van de lonen en de arbeidsvoorwaarden, toeslagen in geval van verkorte werkweek, geen nieuwe premieheffingen van de arbeiders en kleine middenstanders of boeren, belastingverlaging voor de ongehuwden en de laagste inkomensklassen, geen nieuwe faciliteiten voor de ondernemers, maar invoering van een belasting op de kapitaalwinst en voortzetting van de verhoogde vennootschapsbelasting.

Om dit doel te bereiken moet de arbeidersklasse zich ernstig rekenschap geven van de toestand en zich voorbereiden om op grote schaal slag te leveren en zich tegen nieuwe aanvallen van de ondernemers verweren om zulk een progressieve economische politiek af te dwingen.

Hiervoor moet in het bijzonder verandering komen in de houding van de vakbeweging.

Er liepen indertijd geruchten, dat reeds vóór de verkiezingen de Unie van Vakcentrales, waarbij het N.V.V. ook is aangesloten, zich bij de wederinvoering van de investeringsaftrek voor de ondernemers had neergelegd. Ook al zou dit gerucht niet juist zijn geweest of gedeeltelijk onjuist, dan nog is uit de houding van de bij de Unie aangesloten vakcentralen tegenover de ondernemerseisen geen spoor van verzet te ontdekken.

De gehele Unie van Vakcentrales met inbegrip van het N.V.V., zeulen als dode lichamen achter de Regering en de ondernemers aan. Zij schijnen er zich geen rekenschap van te geven, dat het „wenkend perspectief" van het N.V.V. sinds lang niet meer wenkt, maar dat er een geheel ander, een dreigend perspectief is opgedoemd, dat van de crisis.

De houding van de hoofdbesturen van het N.V.V. en andere vakcentrales betekent echter niet, dat er onder de arbeiders geen nieuwe geest begint te groeien.

Daarvan getuigt dezer dagen de strijdbaarheid van de bouwvakarbeiders, die hun eenheid van onderop tot stand brengen en in de actie versterken, gestuwd door de A.B.W.B., de E.V.C.-bond van bouwvakarbeiders. Hun doel is de thans hun van bovenaf opgelegde c.a.o. tot een dode letter te maken, zoals zij ook de zogenaamde bindende regeling van hun lonen in het verleden tot een dode letter hebben gemaakt.

Indien de Nederlandse arbeiders een terugkeer tot de toestanden van de dertiger jaren voorkomen willen, dan zijn eenheid van actie en versterking van de geest van de klassenstrijd in hun vakorganisaties daarvoor het eerst nodig.

1945 **17 Augustus** 1958

Dertien jaar Republiek Indonesië

DE Republiek Indonesië gaat de dertiende verjaardag van haar nationale onafhankelijkheid op 17 Augustus onder verscherpte omstandigheden tegemoet.

De spanningen rond het Nieuw-Guinea-conflict tussen Nederland en Indonesië nemen toe.

De val van Menado op Noord-Celebes, het laatste steunpunt van de rebellerende kolonels onder leiding van de midden-Sumatraanse zgn. tegenregering van Sjafruddin, heeft het de reactionaire kringen in Nederland opnieuw ingeprent, dat de Republiek Indonesië in staat is haar onafhankelijkheid met succes te verdedigen.

Dit hadden zij na het 13-jarig bestaan van de Republiek reeds uit ondervinding kunnen weten. De twee militaire acties, die Nederland in de jaren 1947 en 1948 ondernam om de Republiek te likwideren, waren immers ook met een volledige militaire nederlaag geëindigd. Maar de reactionaire ezels in Nederland huppelen niet slechts voor de zoveelste keer achter de feiten aan, maar hebben zich bovendien voor de derde keer aan de zelfde steen gestoten.

Tot hun leedwezen moesten ze vaststellen, dat Indonesië meer mans geworden is, en ze achtten maatregelen noodzakelijk om, zoals dat heet, het evenwicht te herstellen. Daartoe moest de militaire kracht van Nederland op Nieuw-Guinea worden versterkt. De regering wil derhalve thans ook eenheden van de landmacht naar Nieuw-Guinea zenden. Het „Algemeen Handelsblad" stelt voor de „Karel Doorman" er heen te sturen die met zijn vliegtuigen zou kunnen bijdragen tot herstel van dit evenwicht.

Een tweede motief, dat gegeven wordt voor het zenden van landmacht-eenheden naar Nieuw-Guinea, is dat de Indonesische regering van plan zou zijn tot „politieke infiltraties" in dit gebied over te gaan.

Tot nu toe had de Nederlandse regering steeds beweerd, dat de „verdediging" van Nieuw-Guinea uitsluitend aan de Marine zou blijven opgedragen en dat dit voldoende was. De commandant ter zee te Nieuw-Guinea deelde nog in 1957 mede aan de parlementaire missie, dat de huidige verdediging naar zijn mening redelijk was te noemen.

Vanwaar dan plotseling deze ommezwaai in de regeringskoers ten aanzien van de Nieuw-Guinese defensie?

Een anonieme marine-medewerker betoogt in een artikel in „Het Vrije Volk" (12 juli), dat Nederland zich tactisch in een minder gunstige positie bevindt, „wanneer het Indonesisch nationalisme zijn vermeend(!) recht op Nieuw-Guinea in eigen hand zou willen nemen" en hij bepleit een effectieve verdediging door overwicht in de lucht. De schrijver komt tot de bijzonder socialistische mening, dat Nederland dit wel kan bereiken, maar niet voor de 35 miljoen gulden per jaar,

die thans aan het militaire apparaat op Nieuw-Guinea ten koste worden gelegd.

Een feit is, dat door het sturen van troepen der landmacht naar Nieuw-Guinea de militaire lasten die drukken op het Nederlandse volk nog zwaarder worden, terwijl in Nederland en.... in Nieuw-Guinea de bestedingsbeperking wordt toegepast.

*

AMERIKA heeft geweigerd aan de wettige Indonesische regering wapens te leveren. Tegelijkertijd stookten de Amerikanen het hardst in de binnenlandse aangelegenheden van Indonesië en steunden zij moreel en materieel de schaduwregering van Sjafrudin, deze marionet van het koloniale kapitaal. Zoals bekend, had dit ten doel in de buitengewesten seperatistische bewegingen te ontketenen en deze gebieden te veroveren, om zodoende de Republiek te doen uiteen vallen en Java te verstikken.

De Sjafrudin-kliek stelde in het vooruitzicht, indien zij zou winnen, te zullen toetreden tot het Amerikaanse Zuidoost-Azië-pact. Hierdoor zou het dan mogelijk worden ook in Indonesië Amerikaanse atoombases aan te leggen. De greep van Amerika op Indonesië zou daarmee zijn gewaarborgd.

Deze hoop van de Amerikaanse imperialisten en de op hen georiënteerde kringen in Nederland is inmiddels in rook opgegaan.

Hoewel Indonesië ten gevolge van de koloniale erfenis arm was en gebukt ging onder de zware lasten van de RTC, heeft het Indonesische volk bewezen politiek en militair tegen de agressie van binnenuit die van buitenaf werd gesteund, opgewassen te zijn.

De Amerikaanse en Nederlandse imperialisten en hun inheemse marionetten hopen nu, dat de Republiek door de onrust en gewapende conflicten welke stelselmatig verwekt worden, op drift raakt en economisch wordt geruïneerd. De Amerikanen staan klaar met hun dollars om door zgn. hulp hun economische en politieke invloed onder de vlag van het anti-communisme te versterken. Zij trachten op deze manier burgerlijke Indonesische politici zwak te maken en er toe te bewegen deze „hulp" te aanvaarden.

Aan de Amerikaanse hulp zit altijd een luchtje. Dit kan zelfs de Indonesische Bisschop Sugiapranata niet ontkennen, als hij in een recent interview met pater Oudejans o.a. zegt: „Het westen moet Indonesië helpen, zonder winstbejag en bijbedoelingen. Als men er voor terugschrikt wapens aan onze huidige regering te geven, waarom schenkt men dan geen kapitaalsgoederen voor de wederopbouw?"....

De koloniale volkeren weten uit ondervinding, dat de imperialisten slechts één bedoeling hebben: de achtergebleven landen uitbuiten, ze hun nationale onafhankelijkheid ontnemen en ze inschakelen bij de agressieve plannen. De Nederlandse imperialisten blijven hierin niet achter. Dit is ook tot uiting gekomen in de wijze, waarop de soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië plaats vond, één van de zwarte bladzijden in de koloniale geschiedenis van Nederland, zoals in steeds ruimer kring wordt erkend.

Daarin ligt de oorzaak van het mislukken der Indonesië-politiek van de regering Luns-Drees en zijn voorgangers.

Een koers, die thans in het openbaar betreurd wordt door de Eerste Kamerleden van de PvdA, door tal van professoren en bepaalde ondernemers- en scheepvaartkringen.

De RK-professor Mevr. C. de Vogel drukte het kenmerkend uit, toen zij in „Plein 1958" schreef: „Wij hebben, het zij in ongezouten Nederlands gezegd, van „Ons Indië" — niet zo maar afstand willen doen, maar getracht er ook ná de soevereiniteitsoverdracht nog zoveel mogelijk van te halen. En wie het onderste uit de kan wil hebben. Wij weten wat dan gebeurt.

Dit is de geschiedenis van de eenzijdige verbreking van de akkoorden die zich sinds 1949 heeft voltrokken. Indonesië heeft de overheersing van Nederland in zijn economie als een te zware druk gevoeld".

Zij schrijft over de economische voorrechten, die Nederland bezat ook ná de soevereiniteitsoverdracht en erkent dat „ook de meer gematigden (in Indonesië) van mening zijn dat de Nederlanders Indonesië moeten verlaten".

Deze laatste fase is nu bijna voltooid. De regering houdt echter vast aan haar Nieuw-Guinea-politiek en heeft dit deel van Indonesië grondwettelijk ingelijfd als een Nederlandse provincie.

Bisschop Sugiapranata sprekende over de huidige betrekkingen tussen Nederland en Indonesië zegt in zijn interview daarover:

> „Het is jammer dat de KVP voor een niet gering deel verantwoordelijk is voor de slechte betrekkingen tussen Indonesië en Nederland".

Wij willen hieraan toevoegen, dat de KVP de drijvende kracht was en nog is in het bevorderen van deze slechte betrekkingen, die nu nog slechter dreigen te worden door de militaire versterkingen op Nieuw-Guinea.

*

VANAF haar geboorte-uur heeft de Republiek Indonesië de steun ondervonden van de Sowjet-Unie, China en andere socialistische landen. Vanaf het begin heeft de Republiek kunnen steunen op de solidariteit van de arbeidersklasse van Nederland en andere landen.

In tegenstelling tot Amerika is de Sowjet-Unie wél bereid kapitaalsgoederen te leveren. Zij leverde reeds schepen en vliegtuigen. Ook is de Sowjet-Unie bereid Indonesië te helpen bij het ontwikkelen van de atoomenergie, hetgeen voor dit grote land met zijn geweldige natuurlijke rijkdommen, van grote betekenis is.

De Sowjet-Unie wordt niet geleid door winstbejag en heeft geen egoïstische bedoelingen op het oog. Deze hulp versterkte de nationale onafhankelijkheid en de verdedigingskracht van de Republiek. Dit moeten de spreektrompetten van de Nederlandse imperialisten thans, op de dertiende verjaardag van de Republiek, erkennen.

Zonder twijfel zal deze kracht, die gebaseerd is op het nationale, eensgezinde willen van het Indonesische volk en de internationale solidariteit, toenemen. Bij de huidige regeringskoers van Nederlandse zijde dreigt daar ook in de toekomst slechts de gevolgtrekking aan te worden verbonden, „dat wij het militaire evenwicht moeten versterken" op Nieuw-Guinea. Dit zou er op neerkomen, dat steeds opnieuw uit de zakken van de Nederlandse belastingbetalers geperst geld, verkregen

door versterkte uitbuiting en lager levensniveau van de Nederlandse arbeiders, in een bodemloze put wordt gegooid.

Een kind weet toch, dat het niet gaat om de verdediging van Nieuw-Guinea. Dit grote, woeste land, dat 450.000 k.m.² beslaat en waar tijdens het 130-jarige bewind pas 300.000 van de naar schatting 700.000 inwoners onder bestuur zijn gebracht, is niet te verdedigen. Het gaat er om op dit strategische punt een Amerikaanse atoombasis te vestigen, die past in de Amerikaanse strategie in Azië en die tegelijkertijd tegen Indonesië is gericht, met alle daaraan verbonden gevaren voor een wereldconflict.

Hoe eerder Nieuw-Guinea overgedragen wordt aan Indonesië, hoe eerder de onderhandelingen heropend worden, des te beter het is voor Nederland, voor Indonesië en voor de vrede. Daarmee zou een brandhaard worden opgeruimd en de betrekkingen tussen beide landen zouden kunnen worden genormaliseerd.

Zulke betrekkingen op voet van gelijkheid worden ook in bepaalde Nederlandse handelskringen gewenst en noodzakelijk geacht. Dit blijkt uit het feit, dat ondanks de verscherpte spanningen, buiten de regering om, opmerkelijke handelstransacties afgesloten werden.

De gehele tabaksoogsten tot en met 1960 zullen via de firma Hoboken in Rotterdam verhandeld worden, waarvan 70% door Nederlandse fabrieken betrokken wordt. Grote partijen tabak zijn reeds onderweg. Dit jaar zullen 40.000 pakken tabak worden verhandeld.

Hieruit blijkt, dat de bedrijven die thans onder Indonesisch beheer staan en volgens de kranten zich in een chaotische toestand zouden bevinden, niet slecht boeren. Integendeel, er zijn bedrijven waar sinds het vertrek der Hollandse directies, onder Indonesische leiding de productie met 10 á 20% is verhoogd.

Het „Algemeen Handelsblad" weet namens de firma Hoboken verder te melden, dat er „zijns inziens door deze transactie een belangrijk aanknopingspunt is ontstaan, dat mogelijk tot een regeling zou kunnen leiden ten aanzien van de Nederlandse bezittingen, ondernemingen en fabrieken. De perspectieven, die thans zijn geopend, zullen vanzelfsprekend in de Nederlandse scheepvaartwereld hun weerslag vinden. Het is daarom verheugend te noemen, dat de verbindingen tussen Nederland en Indonesië ondanks alles wat er is gebeurd, in stand zijn gebleven".

De heer Hoboken blijkt tevens optimistisch gestemd te zijn wat betreft de herleving van de handel in andere bergcultures, zoals koffie, thee en rubber.

Hier komt als het ware tot stand, wat de communisten sinds jaar en dag betogen, nl. dat er betrekkingen tussen Nederland en Indonesië op voet van gelijkheid tot stand kunnen worden gebracht, op grondslag van wederzijds voordeel, waarbij bepaalde historisch gegroeide verhoudingen worden voortgezet, maar zonder koloniale uitbuiting. En is handel niet de natuurlijke grondslag tevens voor het handhaven van de vrede?

*

WIE staat er eigenlijk nog achter de politiek van Luns? Het zijn de volkomen aan Amerika geparenteerde politici van de rechtse partijen en een deel van de Partij van de Arbeid. De directe belanghebben-

den bij de goede betrekkingen met Indonesië, bepaalde kerkelijke kringen, de ethische richting in de PvdA niet.

Interessant is in dit verband het rapport, dat gepubliceerd is door een Commissie van de Dr Wiardi Beckmanstichting. (Op dit rapport hopen we nog nader in te gaan, red.) Daarin wordt erkend, dat „bestendiging van de band tussen Nederland en Nieuw-Guinea noch in het belang van Nederland, noch in het belang van de Papoea's moet worden geacht". Uit deze aanhaling blijkt reeds, dat de richting in de PvdA, die tot nu meende dat de soevereiniteitsafstand het belang van de bevolking van Nieuw Guinea zou schaden, door de Wiardi Beckmanstichting alsook door de feiten in het ongelijk is gesteld.

De gedachte, dat Nederland bij uitstek geschikt was om Irian tot ontwikkeling te brengen en te beheren, berust slechts op het koloniale denken en diende om de soevereiniteit van Nederland over dit gebied te rechtvaardigen.

Een positieve noot in dit rapport is ook, dat het wijst op de starheid van de Nederlandse politiek inzake Nieuw-Guinea, waardoor deze kwestie steeds meer een zieke plek in de nationale en internationale politiek is geworden.

Tot erkenning van de noodzaak van overdracht van de soevereiniteit over Irian aan Indonesië, kan de stichting zich echter desondanks nog niet opwerken. Dit kan alleen in overweging worden genomen, „wanneer een democratisch, niet door anti-westerse wrokgevoelens beheerst regiem kans ziet zijn gezag in geheel Indonesië te doen gelden en de politieke stabiliteit in het land te herstellen."

Hier zijn we dan weer terug op het uitgangspunt, waarop de Indonesië-politiek van Nederland verstard en doodgelopen is. De koers wordt afhankelijk gesteld van de regering, die er in Indonesië aan het bewind is. Een in feite anti-democratische koers.

De Indonesische regering heeft meermalen verklaard, dat zij niet anti-westers is, maar anti-koloniaal. En wat het regiem betreft, deze regering is op volkomen wettige wijze tot stand gekomen ten gevolge van de uitslag der eerste verkiezingen voor een parlement in de geschiedenis van Indonesië.

Daarom biedt het rapport van de Wiardi Beckmanstichting geen doeltreffende oplossing. De enig juiste en democratische oplossing is, dat de soevereiniteit aan Indonesië wordt overgedragen.

De richting in de PvdA, die de ingeslagen weg tegenover Indonesië thans betreurt en iets anders wenst, wordt verlamd door het waandenkbeeld van een communistische dreiging. Velen van hen betogen juist, dat de Indonesië-koers gewijzigd moet worden, om Indonesië voor het communisme te behoeden en om de mogelijkheid te scheppen een andere regering in Indonesië als de huidige (waar overigens geen enkele communist in zit) aan het bewind te brengen.

Ook dit zijn speculaties die geen hout snijden, maar wel in eigen vlees. Ook deze PvdA-ers hebben zich niet ten volle gerealiseerd, dat de oude tijden voorbij zijn.

Het koloniale stelsel is in verval en wel zó grondig, dat het op geen enkele wijze te redden is!

ANNIE AVERINK.

Westduitse atoombewapening gevaar voor de vrede

VERTEGENWOORDIGERS van vijftien communistische en arbeiderspartijen kwamen van 27 tot en met 29 juni in Berlijn bijeen. Zij bespraken het toenemende gevaar voor de vrede in Europa door de atoombewapening van het Amerikaanse en Westduitse imperialisme. Het waren partijen zowel uit Oost- als uit West-Europa, uit landen die in het verleden bij herhaling door het roofzuchtige Duitse imperialisme zijn overvallen of bedreigd. Zij coördineren thans vastbesloten hun activiteit tegen oorlog en fascisme om een herhaling van de geschiedenis te voorkomen.

In een verklaring, die met algemene stemmen werd aangenomen, (opgenomen in dit nummer van Politiek en Cultuur) spreken de partijen hun absolute vertrouwen uit, dat de krachten van de vrede zullen zegevieren, de oorlog verhinderd kan worden en internationale ontspanning en vooruitgang kunnen worden verzekerd.

Potsdam 1945... en daarna

Na de nederlaag van het Duitse fascisme in de tweede wereldoorlog en door de beslissende rol daarbij van de Sowjet-Unie, werd in 1945 door Stalin, Churchill en Truman in het verdrag van Potsdam besloten, dat de Duitse monopolies, als de voornaamste drijfkracht naar de tweede wereldoorlog, moesten worden ontbonden en ontmanteld.

Hierdoor zou aan het Duitse imperialisme een vernietigende slag worden toegebracht en de terugkeer van het vervloekte Duitse militarisme onmogelijk worden gemaakt.

Dit besluit was in overeenstemming met de wil der volkeren om nu voor eens en altijd een duurzame vrede in Europa te verzekeren. Het was daarnaast in overeenstemming met het hoogste belang van het Duitse volk zelf. Op basis van het verdrag van Potsdam zou eindelijk de weg naar één democratisch en vredelievend Duitsland kunnen worden ingeslagen.

Maar wat bracht de ontwikkeling?

Onder schaamteloze verbreking van het verdrag van Potsdam scheurden de westelijke imperialisten Duitsland in tweeën. Onder aanvoering van Amerika hervatten zij hun, vanaf de Oktober-revolutie gevoerde politiek om het Duitse imperialisme alzijdig te steunen en het opnieuw als „bolwerk tegen het bolsjewisme" te bewapenen.

In de Duitse Democratische Republiek is het besluit van Potsdam grondig doorgevoerd en voor het eerst in de Duitse geschiedenis ontstond hier een vredelievende en democratische republiek onder leiding van het werkende volk en zijn partij, de S.E.D.

In de Bondsrepubliek daarentegen is de heerschappij der monopolies weer volledig hersteld, daar zijn ze opnieuw geworden tot de drijvende kracht van de expansionistische en agressieve Westduitse politiek.

De Westduitse economie wordt volledig beheerst door 19 grote, financieel met de Amerikaanse imperialisten diep vervlochten monopolies. De leiders daarvan zijn voor het grootste deel bekend uit de processen tegen de oorlogsmisdadigers, zoals Krupp, Flick, Klöckner, Röchling, Thyssen e.a.

Het doel van dit Westduitse imperialisme is niet alleen versterking van zijn economische macht en uitbreiding van zijn uitbuiting over alle Europese volkeren. Het gaat er haar om de gezamenlijke Westeuropese economische kracht, het gezamenlijke oorlogspotentieel én de mensen voor de wagen van zijn eigen agressie-plannen te spannen, die in vergaande mate overeenstemmen met de plannen der Amerikaanse imperialisten. Via K.S.G., Euromarkt, Euratoom én de NAVO bouwen de Westduitse imperialisten in versneld tempo aan hun overheersing van West-Europa.

Onder druk van de Amerikaanse leiding in de NAVO werd de herbewapening van de „Wehrmacht" doorgedreven.

Thans worden de volkeren en de vrede in ernstige mate bedreigd door de Navo-besluiten van Parijs en Kopenhagen om naast de aanleg van atoomraket-bases in de NAVO-landen, ook de Duitse imperialisten en militaristen de beschikking te geven over de atoomwapens.

Hiermee voltooien de Amerikaanse imperialisten de laatste stap van een ontwikkeling, waardoor thans vanuit West-Duitsland de gevaarlijkste bedreiging uitgaat voor de vrede in Europa en de zelfstandigheid der Europese volkeren.

Hoe de agressie-krachten groeien

Bij zijn bezoek aan Amerika in maart j.l. deelde de Westduitse minister van oorlog Strauss mede, dat de Adenauer-regering de „Bundes-Wehr" wil maken tot de best uitgeruste strijdmacht op het continent, die over moderne nucleaire (atoom-) wapens zal beschikken.

Voor de opbouw van de Westduitse Wehrmacht als de „best uitgeruste strijdmacht van het continent" zijn voor de komende drie jaren niet minder dan 52 miljard mark uitgetrokken. In dit enorme bedrag zijn echter nog niet eens de kosten begrepen van de atomaire bewapening der wehrmacht. De kosten hiervoor zijn in het raam van de NAVO-planning onder het kencijfer c.m.-70 afzonderlijk begroot, voor West-Duitsland geeft dit het bijna astronomische bedrag aan van 100 miljard mark.

In welk tempo de Duitse revanchisten de opbouw van zulk een sterk agressie-leger doordrijven, mag daaruit blijken dat zij het tegenwoordige aantal van 150.000 beroepskader-soldaten en -officieren vóór 31 juli 1959 op 230.000 en voor eind 1960 op 600.000 willen brengen. De plannen hiervoor werden in mei van dit jaar door een „huishoudelijke commissie" van de Bondsdag vastgesteld.

Daarboven is thans de algemene dienstplicht in voorbereiding, waardoor een miljoenen-leger op de been kan worden gebracht. De „Deutsche Soldaten-Zeitung" schreef in juli 1957: „Eén jaargang in de Bondsrepubliek omvat ongeveer 300.000 weerbare mannen; het getal van 2,5 miljoen reservisten en activisten zal hierdoor in geen geval te hoog gegrepen zijn".

Op deze wijze wordt de Westduitse Wehrmacht inderdaad zeer snel tot de sterkste, uiteraard agressieve strijdmacht in Europa. Het Westduitse leger wordt naar de organisatie-principes van met atoom-wapens uitgeruste aanvals-afdelingen opgebouwd. De uitrusting van de eerste onderdelen met atoomwapens is in uitvoering op grondslag van een Bondsdag-besluit van 25 maart 1958.

Maar reeds lang voor die tijd waren, onder de dekmantel van een zogenaamde „fysische en onderzoekingsgemeenschap", waarin in werkelijkheid de meest agressieve en in de atoombewapening meest geïnteresseerde concerns verzameld waren, de praktische voorbereidingen voor de atoombewapening begonnen.

Zo werd in april 1957 bekend dat in de proef-afdelingen en laboratoriums der Krupp-fabrieken, der Bayer-fabrieken, Leverkussen e.a. aan een ontwikkelingsplan voor nucleaire wapens werd gewerkt. Tegelijkertijd bevestigde het constructie-bureau van de firma „Bolköw-Entwicklung" in Stuttgart, dat het in opdracht van „bevoegde ministeries" een automatisch bestuurd „vliegend lichaam" (Flugkörper) ontwikkelde.

In dit verband heeft ook het Euratoom-verdrag ten doel de nog bestaande beperkingen in de Parijse accoorden ten aanzien van de produktie van A·B.C.-wapens (atoom, bactereologische en chemische) in West-Duitsland te omzeilen en alle krachten in de voorbereiding van een atoom- en rakettenoorlog in Europa samen te voegen.

Dat is ook de grondslag van de overeenkomst die tussen West-Duitsland, Frankrijk en Italië werd gesloten inzake het onderzoek en de produktie van atoomwapens.

In Bonn werd in januari 1958 officiëel verklaard, dat op de Franse raketten-startplaats en atoombom-station Colomb-Bechar in Algerije een Westduits-Franse samenwerking in de ontwikkeling van taktische raketwapens begonnen is. Verder werd er voor de deelname van West-Duitsland aan het werk van het Franse onderzoekingscentrum voor atoomwapens en raketten in St. Louis een overeenkomst getekend tussen de minister van oorlog Strauss en zijn Franse ambtgenoot. Hierin werden de bezetting en de taken van het onderzoekingscentrum vastgelegd en werd aan de Duitse militaristen de wetenschappelijke leiding in handen gegeven door de benoeming van professor Schardin, die onder Hitler professor was aan de luchtmacht-academie Berlin-Gatow.

De militair-technische ondersteuning van Amerika aan West-Duitsland bestaat ook hoofdzakelijk in zùlke wapens, die met atoomkoppen uitgerust kunnen worden. Bij het reeds eerder genoemde bezoek van Strauss aan Amerika kwam deze met de bevoegde instanties daar tot overeenstemming inzake de aankoop van luchtafweer-raketten van het type „Nike-Ajax" en van „Matador"-lange-afstands bommenwerpers. De bedienings-manschappen hiervoor zullen bij het 701e taktische raketten-eskadron van de Amerikaanse luchtmacht in Hahn (West-Duitsland) worden opgeleid.

Waartoe deze Westduitse bewapening dreigt te voeren, moet thans toch voor iedereen duidelijk worden, temeer als men de figuren ziet die door het Duitse imperialisme opnieuw met de leiding van de Wehrmacht zijn belast. Het zijn de oude Hitler-generaals Speidel, Heusinger, Kammhubert, Heyer en andere, die in de tweede wereldoorlog miljoenen mensen hebben vermoord.

Echo's van Hitler en Goebbels

Naarmate West-Duitsland sterker wordt, verkondigen de vooraanstaande figuren van het Adenauer-regiem steeds openlijker en brutaler de doeleinden van het Westduitse imperialisme: militaire provocaties en verovering van vreemd grondgebied, onder de leuze van „die neuordnung im Osten Europas".

Alfred Gille, „Bundesleiter der Landmannschaft Ost-Preussen", proclameerde de „nieuwe orde in Oost-Europa met als doel de duizendjarige Duitse cultuur-invloeden in het gebied vanaf de (Sowjet-)Baltische staten tot en met Roemenië", weer te herstellen.

De C.D.U.-afgevaardigde in de Westduitse Bondsdag Kiezinger, verklaarde op een internationaal congres van katholieke politieke leiders op 1 juni j.l. dat de Christenen nooit het ideaal zullen opgeven om het Kruis in een overwinningstocht in de landen achter het ijzeren gordijn binnen te voeren. Op 23 januari 1958 had deze zelfde Kiezinger al in de Westduitse Bondsdag ten aanzien van de gebieden achter de Oder-Neisse-grens verklaard: „Wij kunnen onze aanspraak op dit gebied niet opgeven. Wij kunnen mijnheer Rapacki (de Poolse minister van buitenlandse zaken, bekend om zijn plan voor een atoomvrije-zone in Centraal-Europa) niet het plezier doen, om te zeggen: jawel, deze gebieden zijn Pools. Zij zijn het niet, zij waren het niet en zijn het, zoals de Polen moeten weten, ook volkenrechtelijk niet".

Naast Polen is het grondgebied van de Tsjechoslowaakse volksrepubliek het voornaamste object der revanchistische aanvallen. („Sudetenland").

Op de jaarlijkse met Pinksteren plaats vindende meeting der zogenaamde „Landmannschaften" verklaarde dit jaar de leider van de „Sudetendeutsche Landmannschaft" Frank Seibot, onder applaus van de aanwezige regeringsvertegenwoordiger: „Het Sudetenland is in 1938 door een twee-zijdig staatsverdrag tussen Duitsland en Tsjechoslowakije op onberispelijke wijze Duits gebied geworden. Op deze grond beschouwen wij het Sudetenland volkenrechtelijk als Duits gebied".

Het zou echter onjuist zijn te menen, dat de plannen van de Duitse revanchisten zich alleen op Oost-Europa zouden richten.

Zo verklaarde Von Heynitz, een der leiders van de met de Adenauer-CDU regerende „Deutsche Partei": „Als wij eerst maar weer de nodige sterkte bereikt hebben, dan kunnen wij tegenover Oost en West, ook tegenover Frankrijk, zelfstandig optreden".

Welke verdragende plannen daarmee verbonden zijn, blijkt duidelijk uit de uitspraak van de Westduitse minister voor de landbouw Lübke, dat Duitse kolonisten zich gereed moeten houden om „de ruime, thans slecht of geheel niet bewerkte, maar vruchtbare Franse tarwe-gronden, te gaan bebouwen".

Wat tegenover Frankrijk in de oude „Blut- und Boden"-stijl gesteld wordt, verlangen de Duitse revanchisten ook tegenover de Scandinavische Landen (ten aanzien van de Oostzee), tegenover Nederland (Eems en grensgebieden) en andere Westeuropese landen.

„Eerst wanneer wij onze doeleinden (een Gross-Europa) bereikt hebben, eerst dan kunnen wij ons veroorloven te vergeten en dan willen

wij grootmoedig zijn, waardoor het vrede wordt in Europa", zo schrijft het Adenauer-tijdschrift „Nation-Europa".

Zo kan de rol en de politiek van het Westduitse imperialisme in de huidige situatie als volgt worden samengevat:

— het is uiterst agressief; zet koers op de gewelddadige verovering van de Duitse Democratische Republiek en stelt weer openlijk territoriale eisen tegenover Polen, Tsjechoslowakije en andere Europese landen.

— in de voorbereiding van zijn revanchistische plannen wil het door middel van de NAVO, via zijn atoomwapen-driehoek met Frankrijk en Italië, via K.S.G., Euratoom en Euromarkt, de Westeuropese landen aan zich ondergeschikt maken.

— het is de woedendste tegenstander bij alle ontspanningspogingen in Europa met het doel overeenkomsten in het bijzonder het totstandkomen van een topconferentie, te verhinderen en het plan voor een atoomvrije zone en andere stappen naar ontspanning in Europa, te torpederen.

— het wordt alzijdig aangemoedigd door de Amerikaanse imperialisten, die het verder uitgebreide practische hulp verlenen bij zijn atoombewapening en andere wapens die nodig zijn voor de doorvoering van zijn rol als gendarme van de reactie in Europa.

Maar 1958 is geen 1938

Naast het machtige socialistische kamp, dat onder leiding van de Sowjet-Unie met kracht en vastberadenheid voor het behoud van de vrede optreedt, ontwikkelt zich onder de volkeren een steeds sterker verzet tegen oorlogsvoorbereiding, revanchisme en atoombewapening.

De massa's zijn begonnen te h a n d e l e n en ontwikkelen in velerlei actie-vormen een machtige volksbeweging voor stopzetting der atoomproeven, tegen atoombewapening en raketbases en voor internationale ontspanning.

Van groot belang is de ontwikkeling in West-Duitsland zelf, waar de strijd tegen de atoombewapening en remilitarisatie een steeds grotere omvang aanneemt. Er worden talrijke meetings, demonstraties en korte stakingen gehouden.

Het is aan geen twijfel onderhevig, dat de volkeren de imperialistische oorlogskrachten op de terugweg kunnen dringen en de vrede zullen behouden, indien zij haar actie en de eenheid daarin verder versterken.

Van beslissende betekenis hierbij is de rol van de communistische partijen.

Hun voornaamste taak is de eenheid in de strijd voor de vrede en tegen de Duitse Wehrmacht te versterken, in het bijzonder onder de arbeidersklasse, tussen socialisten en communisten.

Om dit te bereiken, is het noodzakelijk voortdurend de valse leuze te ontmaskeren, waarachter ook Hitler reeds zijn agressieplannen verborg en welke leuzen de imperialisten thans weer opnieuw gebruiken om hun oorlogsplannen door te voeren, namelijk „de dreiging van het internationale communisme". Hoewel deze leuze na Hitler, Goebbels c.s. reeds veel aan kracht heeft ingeboet, achten de imperialisten en hun handlangers in de arbeidersbeweging haar toch nog de doelmatigste ter misleiding van de volkeren.

De vreselijke ervaringen met het fascisme en de Duitse Wehrmacht zijn echter diep en onvergeetbaar in de gedachten van ons volk gegrift. Dat blijkt telkens weer bij de jaarlijkse herdenking van de Februaristaking en bij de acties voor de 5e Mei.

Zoals in de gehele westerse sociaal-democratie voltrekt zich op dit punt ook onder de socialisten in ons land een scheiding der geesten tussen de voor- en tegenstanders van de Duitse remilitarisatie en atoombewapening.

Hoewel de officiële politiek van de P.v.d.A nog steeds geïnspireerd wordt door het Amerikaans-Westduitse imperialisme, zou het een grote fout zijn deze „officiële" politiek gelijk te schakelen met de opvattingen onder de socialistische arbeiders en intellectuelen.

Wij zien dit uit het door de P.v.d.A. georganiseerde opinie-onderzoek, uit de deelname van socialisten aan de diverse comité's tegen de atoombewapening, uit de bekende discussie van prof. Tinbergen en ook uit de ervaringen bij de socialisten met de ondertekening van de anti-raketpetitie.

Dat neemt zeker niet weg, dat dit verzet in de P.v.d.A. nog onvoldoende naar buiten komt en tot d a d e n leidt. De voornaamste oorzaak daarvan is ook hier weer het giftige anti-communisme, dat door de rechtse leiders als een barrière om de socialistische arbeiders wordt opgetrokken.

Hierbij komt de belangrijkste taak van de communisten aan de orde om door versterkte voorlichting vooral in de bedrijfskranten, en door discussie de uitwerking van dit anti-communisme te vernietigen.

Dit moet gebeuren aan de hand van de ervaringen en de resultaten van het anti-communisme in de ontwikkeling naar de tweede wereldoorlog en de fascistische overheersing. Aan de hand ook van de huidige ontwikkeling in West-Duitsland en de voortdurende vredes-initiatieven van de Sowjet-Unie en andere socialistische landen.

Vooral de jongste ontwikkeling in Frankrijk rondom De Gaulle en de directe hulp aan De Gaulle door Mollet en Moch heeft grote delen van de socialistische arbeiders en intellectuelen, ernstig geschokt.

Opnieuw zien zij hier hoe het anti-communisme van hun rechtse leiders onvermijdelijk leidt naar versterking van de reactie en afbraak van de parlementaire democratie, naar militaire dictatuur en fascisme.

Laten wij niet onderschatten, dat deze „Franse les" grote en nieuwe mogelijkheden biedt om de actieve eenheid van socialisten en communisten te versterken.

Dag voor dag geeft de huidige ontwikkeling ons grotere mogelijkheden, maar deze toont ook steeds meer de noodzaak om het gif van het anti-communisme volledig te vernietigen.

Het is een eis van de huidige ontwikkeling, waarin de atoombewapening van de Duitse revanchisten de laatste stap is op de weg naar fascisme, agressie en oorlogsprovocaties in Europa, dat ieder wanbegrip en lauwheid ten opzichte van deze dreiging vastberaden wordt bestreden.

In alle duidelijkheid moeten wij de arbeiders zeggen dat alleen door h a a r d a d e n, door moedige strijd, oorlog en fascisme definitief kunnen worden verslagen.

Van grote betekenis in deze ontwikkeling is, dat in de vakorganisaties

en daarbij onder de NVV-leden in de eerste plaats het inzicht wordt versterkt, dat politieke neutraliteit van de vakbonden niet alleen de grootste vijand is van de eenheid van de arbeiders tegen oorlog en fascisme, maar bij de huidige bewapeningspolitiek ook de voornaamste rem voor de verwezenlijking van de sociale eisen van de arbeiders.

In dit verband begroeten wij de oproep van de conferentie van Europese vakbonden, die in juni j.l. eveneens in Berlijn is gehouden en waaraan ook door de EVC (1958) is deelgenomen.

In deze oproep worden de arbeiders en hun vakbonden opgewekt eensgezind de strijd tegen de atoombewapening en voor verhoging van het levenspeil, te voeren en van 15 tot 22 october a.s. een week van solidariteit en actie der arbeiders en vakbonden van Europa te houden.

De communistische vakbondsleden zullen al hun krachten inspannen deze belangrijke vakbonds-oproep te verwezenlijken en de week van actie en solidariteit tot een succes te maken.

De vrede zal overwinnen

Vanuit de Berlijnse conferentie der vijftien communistische en arbeiderspartijen werd aan de arbeiders in Europa geappelleerd om de ervaringen van de jaren 1932 en 1933 in Duitsland en de verschrikkelijke jaren van de Hitler-oorlog niet te vergeten.

In 1933 konden de roofzuchtige Duitse imperialisten hun fascistische dictatuur tot stand brengen omdat de arbeidersklasse niet in eenheid van actie tegen deze ontwikkeling optrad.

De geschiedenis mag en zal zich niet herhalen.

Er bestaat geen twijfel aan dat in deze tijd van groeiend volksverzet tegen bewapening en oorlog, gedragen door de vastberaden en zonodig a c t i e f ingrijpende vredespolitiek van de Sowjet-Unie en de andere socialistische landen, de vrede behouden zal worden, dat internationale ontspanning en vooruitgang zullen worden verwezenlijkt. Onze partij, iedere communist, zal alle krachten inspannen deze opgave in ons land te vervullen.

A. VAN TURNHOUT.

IS ER NOG HOOP VOOR PROF. ZUIDEMA?

DE (gereformeerde) Vrije Universiteit is de laatste jaren lang niet karig geweest met haar giften aan onze noodlijdende vaderlandse gemeenschap. Zij schonk ons in professor Zijlstra een minister van economische zaken die een kunstenaar bleek te zijn in het goochelen met de prijzen.

In professor De Gaay Fortman kregen we een komeet-achtige kabinetsformateur die zijn candidaat-ministers de halve wereld liet rondreizen om ze na een paar dagen weer gebroken huistoe te doen keren.

En alsof dat alles nog niet voldoende was om de constructieve bijdrage der door de gereformeerde zeef gezuiverde wetenschap aan de vaderlandse opbouw te bewijzen, hebben we nu een boek ontvangen van nog weer een andere V.U.-prof., dr. Zuidema, over het boeiende onderwerp: „Communisme in ontbinding". Voor de luttele somma van negen en een halve gulden biedt de heer Zuidema daarin, dank zij uitgeverij Zomer en Keunings, aan allen die verontrust zijn de troost dat het met het communisme dag in, dag uit en jaar in, jaar uit droeviger gesteld raakt, zodat alle hoop nog niet verloren hoeft te zijn.

Als we maar bidden.

WIJ hebben prof. Zuidema's boek doorgelezen, in onze handen genomen en opnieuw doorgebladerd. En ons ernstig afgevraagd: Wat moeten wij daarmee nu aan?

Je hebt boeken en boeken over het communisme. Er zijn mensen die zich ernstig in het probleem verdiept hebben en dan tot bepaalde conclusies komen, die verschillen van de jouwe. Zulke boeken te lezen is nuttig. Want ze dwingen je, de problemen te overwegen en stelling te nemen. Iemand die geen communist-van-hop-met-de-geit is — en die zijn er werkelijk niet velen na zoveel jaren anti-communistisch offensief — is niet bang zich te meten met een ernstig, denkend opponent.

Maar nogmaals: Wat te beginnen met professor Zuidema?

Hij heeft namelijk de meest verfoeilijke wijze van polemiseren die er bestaat.

Men begrijpt uit zijn werkje dat hij nog nooit iets van Marx, Engels, Lenin of Stalin heeft gelezen — in het beste geval een paar bladzijden uit het Communistisch Manifest. Het enige wat hij gelezen heeft, is een paar boekjes o v e r het communisme, van anti-communisten als hijzelf. Zelfs de titel van het boek is gegapt van ene Guins, die een „werk" heeft geschreven onder de titel „Communism on the decline", toevallig kort voordat onze V.U.-professor met zijn boek op de proppen kwam.

Dit alles zou tot daar-aan-toe zijn, indien niet de methode van schrijven van de professor nog twijfelachtiger was dan zijn bronnen.

Hij heeft het maniertje om al redenerend en niets bewijzend een beeld van een persoon en diens overtuiging op te bouwen, zelfs termen en zinnen tussen aanhalingstekens te zetten alsof ze van die persoon zelf waren en niet conclusies van de schrijver, om dan tegen de aldus op poten gezette caricatuur te gaan kibbelen.

Op die manier kan men natuurlijk alles bewijzen.

Om één voorbeeld te noemen: Op pagina 162 vertelt prof. Zuidema dat Marx „honderdmaal met wetenschappelijke zekerheid voorspeld" heeft „dat in het midden der negentiende eeuw de revolutionaire wending stond te komen". Lenin echter verplaatste die datum en dat betekent, aldus de professor, een fundamentele wijziging, door Lenin in Marx' leer aangebracht.

Nu moet er echter toch wel een boekje in prof. Zuidema's bibliotheek staan, waarin hij kan lezen dat Karl Marx leefde van 1818 tot 1883, dus dat hij moeilijk honderdmaal verklaard kan hebben, dat omstreeks het midden van die eeuw „de revolutie" zou uitbreken. En als dr. Zuidema nog wat verder zou neuzen, zou hij bijvoorbeeld in Marx' studie over de Parijse Commune (1870) lezen hoe deze toen de toestand niet juist achtte voor de revolutie, hoezeer hij er zich ook, toen ze er eenmaal was, achter plaatste met hart en ziel.

Of, om nog voor de vuist weg een ander voorbeeld te grijpen:

Op pagina 71 betoogt de hooggeleerde professor dat Marx „er verbeten tegen" was dat de arbeiders sociale wetgeving eisten die de positie der arbeiders verbeterde. "Marx constateerde derhalve niet alleen de immiseratie (verarming) der arbeiders, maar hij eiste haar ook", lezen we.

Mocht echter onze hooggeleerde criticus van het Marxisme er dezer dagen eens toe kunnen komen zijn schroom te overwinnen, om in zijn woonstede de winkel van Pegasus (Leidsestraat 25) binnen te treden en voor luttele dubbeltjes Marx' „Kritiek op het program van Gotha" uit 1875 te kopen, dan kan dat hem snel uit de droom helpen. Daarin — en we noemen, gemakshalve, maar één voorbeeld — kan hij lezen hoe Marx de Duitse socialisten kritiseert, o.a. juist omdat ze in hun sociale program slechts algemene frazes hebben en geen concrete eisen stellen, zoals hun makkers dat in andere landen doen.

DEZE voorbeelden van onzinnigheid in het boek zijn voor de vuist weg gegrepen en ze zijn, zonder overdrijving, met honderden aan te vullen. De professor heeft drie boeken over het Marxisme gelezen en niets van Marx of Lenin, is gaan schrijven, heeft zich op die manier een gedrochtelijk beeld gevormd van de behandelde personages en is dat zijn publiek gaan voorschotelen.

Zo komt hij tot de waanzin dat Marx „een ressentiment als Jood nooit te boven gekomen is" en noemt hij Marx' boekje „Ueber die Judenfrage", dat handelt over de met religieuze en geld-banden samenhangende groep van Joodse handelaren en bepaald niet over mensen van Joodse afstamming, een „zuiverste vorm van een sadistische zelfkastijding".

Hij laat Lenin de theorie opstellen dat de arbeiders te dom zijn voor het socialisme en voert de vijfjarenplannen van de Sowjet-Unie aan als hoogste bewijs, dat daar de „staatsmacht doel op zichzelf" is geworden.

Stalin laat hij „de internationale proletariërs van Marx.... omdopen tot de 'russische arbeiders'."

Enzovoorts.

De lezer zal begrijpen, dat het bij een dergelijk betoog wel heel moeilijk wordt, een samenhangende bestrijding te geven.

WE zouden ons daarom verder dan ook maar liever bepalen tot die ene vraag: Waarom schrijft een professor van de gereformeerde universiteit een boekje — zo'n boekje — over het communisme?

Die vraag is de interessantste die er overblijft als men het werkje heeft doorgeworsteld.

Het antwoord ligt voor de hand: Blijkbaar vindt de professor dat het nodig is.

De Vrije Universiteit heeft zich een bepaalde faam verworven door de achterlijke wijze, waarop zij haar studenten voorlicht over het maatschappelijke gebeuren.

Maar die studenten leven in een grote stad met een vrij intensief politiek leven. En dat niet alleen — zij studeren aan de V.U. ook exacte vakken. En naarmate zij dieper doordringen in de wetenschap en het leven van buiten de universiteit tot zich laten doordringen, gaan er vragen rijzen. In hun studieboeken wordt het ene geheim der materie na het andere ontsluierd, in de vakliteratuur komen ze in aanraking met de verbazingwekkende vorderingen van Sowjet-geleerden. En buiten hen beweegt die grote wereld waarin plotseling „ons Indië" niet meer door pa of oom, maar door de altijd zo verachte bruintjes wordt bestuurd, de pindachineesjes van eertijds zijn plotseling mensen geworden uit een snel opkomend, door communisten bestuurd rijk.

Wat moet er niet allemaal omgaan in deze jonge mensen?

Hoeveel heilige huisjes storten er niet in, de ene dag na de andere?

Wij weten niet precies wat die studenten allemaal overdenken en samen bepraten. Maar als de prof plotseling een donderspeech van tweehonderd pagina's in druk gaat geven om te bewijzen dat het met het communisme ook al niets gedaan is, dan konden zijn studenten daarvan wel eens de oorzaak zijn.

DAN wordt trouwens ook duidelijk, waarom de professor zijn boek heeft geschreven zoals hij het heeft gedaan.

Bij alle verwardheid en onzin zit er namelijk toch wel een lijn in het verhaal. Die lijn is: Het communisme is een godsdienstige beweging. Maar aangezien ze geen werkelijke god kent, is ze tot de ondergang gedoemd.

Om dit verhaal waar te maken perst dr. Zuidema zijn hele schets van de ontwikkeling van het communisme in een bijbels en kerkelijk raam. Hij trekt geen vergelijking, of het is een bijbelse. Zulke bijvoorbeeld: De christen kan niet vaster geloven in de ondergang van het rijk van Satan, dan de Marxist in de onafwendbare ondergang van het rijk der kapitalisten — waarbij onzerzijds slechts de bescheiden opmerking past, dat de marxisten op grond van hun resultaten in de laatste veertig jaar meer aanleiding tot hun „geloof" hebben dan de eerstgenoemden na twintig eeuwen wachten.

We lezen dat Marx is „de Johannes de Doper van de communistische

revolutie", dat er is een „lijdend proletariaat" en een „strijdend proletariaat", net als de even-aangeduide kerken. We vernemen dat „het proletariaat (volgens Marx) niet zondigen kan", dat het de „Messias" is die door de kruisgang van de revolutie naar de heil-staat gaat, enz.

Deze redeneerwijze geeft een duidelijk beeld van wat er in prof. Zuidema's hoofd moet rondspoken.

Want aan de ene kant speelt hij het klaar om over de ontwikkeling in de Sowjet-Unie te schrijven zonder met een woord te reppen over de invloed daarop van de kapitalistische buitenwereld, die haar al die veertig jaar bedreigd heeft — een wonderlijke en altijd onaanvaardbare methode om een zaak uit zijn verband te rukken en als „ding op zichzelf" te beschouwen — anderzijds plaatst hij zijn onderwerp meteen in zijn gedachtenraam, dat van de godsdienstige categorieën. Hij maakt het communisme los uit zijn werkelijke, kapitalistische omgeving en legt het ter vergelijking op de bijbel. En dan bewijst hij, dat de bijbel beter is, omdat die een god levert die alles bestiert en onverklaarbaar is.

Het is misschien voor het publiek waarvoor hij schrijft een handige methode, en misschien kan de professor ook wel niet anders. Maar door en door vals blijft het.

Want het communisme i s geen geloof. Zijn denkbeelden zijn de vrucht van een studie der f e i t e l i j k e ontwikkeling. De professor mag dan die ontwikkeling als van geen betekenis ter zijde schuiven, ze bestaat. Hij mag dan mededelen dat Marx' wet over toenemende concentratie van kapitaal in de handen van enkelen wetenschappelijk is weerlegd, in het land van Shell, Unilever en Philips is dat een bewering die moeilijk staande te houden valt.

Maar prof. Zuidema kan een diepergaande analyse van d e z e punten niet gebruiken. Hij vlucht snel weer in zijn godsdienstige hoekje en naarmate het communisme hem onsympathieker wordt, maakt hij van dat raam de opbouw der Roomse kerk, die hem ook niet lief is.

Hij bewijst met de opbouw der roomse kerk dat het communisme verwerpelijk is, en dusdoende met het communisme dat het ook met de Roomse kerk niets gedaan is. Zo vangt hij voor zijn jeugdige gereformeerde lezers twee vliegen in één klap, tot heil van z ij n kerk.

Dat het communisme dingen verwerkelijkt die vele gelovigen zich als aards ideaal hebben gesteld (we denken aan de wederdopers) is een andere zaak, zij het een feit dat waarschijnlijk óók prof. Zuidema's studenten te denken geeft. Het is een thema, dat nog eens apart behandeld zou moeten worden, omdat het zeker vele gelovigen beroert, maar dat buiten het kader van deze boekbespreking valt.

UITEINDELIJK is dit boek dus een product van ongerustheid. Marx schreef in 1848 over het spook van het communisme dat zovele potentaatjes tot de drijfjacht opwekte, en bij deze laatsten sluit de professor zich aan.

Ook bij hem spookt het.

Hij ziet dat spook overal. Hij ziet het in de mens, die hier op aarde voor zijn waardigheid opkomt, de mens „die het einde is van alle

tegenspraak. Althans in eigen ogen. En in die van Multatuli en de doorsnee Amsterdamse tramconducteur van vandaag. De goede niet te na gesproken".

De tramconducteur spookt dus al bij hem als verzinnebeelding van het communisme.

En nu zou men zeggen: Laat hij dan gaan lopen. Maar ook daar ontmoet hij het spook, in de kledij der toekomstverwachting.

„In „De Toekomst" trekken positivistisch geloof, hoop en liefde zich samen. Al spoedig gepopulariseerd, lacht „De Toekomst" op straat van de bakkerskarren en melkflessen ons tegen", klaagt hij. Of hij nu met de tram rijdt of wandelt, het marxisme laat de professor niet met rust.

Is het een wonder dat hij een boek is gaan schrijven, dat verklaart dat het in ontbinding is? Dat is zijn toekomstverwachting.

Arme professor. We hadden niet gedacht dat hij het, veilig beschut door anti-revolutionaire zorg in zijn gereformeerde wetenschapsbeoefening, zo moeilijk had.

Maar dat het zó erg is geeft ons hoop, dat het met onze „*ontbinding*" nog wel losloopt.

MARCUS BAKKER R.

De wortels van het revisionisme

DE aanzienlijke opleving van het revisionisme in de laatste jaren is een gevolg van de verscherping van de klassenstrijd op internationaal gebied.

De grootse successen van het socialistische wereldstelsel maken de imperialisten woedend. Alles getuigt van de voortschrijdende verzwakking van het kapitalistische stelsel: de superioriteit van het socialisme boven het kapitalisme, de verspreiding van de socialistische ideeën over de gehele wereld, de ineenstorting van het koloniale stelsel en de crisisverschijnselen in de economie van de kapitalistische landen.

De internationale reactie, die het oprukkende socialisme tracht te treffen, richt zich vooral tegen zijn theoretische grondslag, het marxisme-leninisme en op zijn bezielers en organisators, de communistische partijen. De imperialisten, die in een reeks kapitalistische landen onderdrukkingsmaatregelen toepassen tegen de communistische beweging, voeren een offensief op het ideologische front, waarbij zij het revisionisme als hun wapen benutten en zwakke, onstandvastige elementen binnen de communistische beweging trachten te beïnvloeden.

De opleving van het revisionisme in de laatste jaren is opgewekt door de volgende omstandigheden:

1) De betrekkelijk hoge economische conjunctuur, die in de na-oorlogse periode in de kapitalistische landen heeft bestaan. De burgerlijke propaganda gebruikte deze factor voor de verspreiding van illusies over een „eeuwige bloei" van het kapitalisme, over een verandering van zijn karakter. Hierbij helpen de leiders van de rechtse sociaal-democratie haar in versterkte mate; deze illusies werden ook verspreid door de revisionisten in enkele communistische partijen. De marxisten hebben er altijd op gewezen, dat de betrekkelijke hoge conjunctuur in de kapitalistische landen een tijdelijke zaak is.

Zoals altijd bleken de marxisten-leninisten gelijk te hebben. Het leven weerlegde de bedenksels van de burgerlijke propaganda over een „nieuw tijdperk" in de ontwikkeling van het kapitalisme, over een „kapitalistische welvaart". Het kapitalisme bracht en brengt de volksmassa's ontbering, honger en armoede. Crisis en werkloosheid zijn de onvermijdelijke metgezel van het kapitalisme. De zich ontplooiende crisis in de kapitalistische landen tast alle „theorieën" van de revisionisten over het „welvarende" kapitalisme tot in de wortel aan.

2) De activering van de ideologische strijd van de bourgeoisie tegen de communistische ideeën.

In deze strijd worden ook de methoden van verstikking van de communistische partijen (33 communistische partijen zijn in de illegaliteit gedreven!) en van teugelloze laster tegen de Sowjet-Unie en de volksdemocratische landen toegepast. De burgerlijke propaganda trachtte de fouten, die in de Sowjet-Unie in de periode van de persoonsverheerlijking zijn begaan, tot het wezen van het socialisme te verklaren en de contra-revolutionaire putsch in Hongarije, met ondersteuning van de internationale reactie georganiseerd, voor te stellen als een volksopstand tegen het socialisme. Het onstandvastige deel van de arbeidersklasse en van de communisten, hoofdzakelijk onder de intellectuelen,

liep in deze provocatie en verloor voor een zekere periode het perspectief. Dit bereidde de grond voor voor het verschijnen van verschillende revisionistische opvattingen over een „ander socialisme", over „andere wegen voor de opbouw ervan.

3) Het feit, dat de arbeidersklasse in de kapitalistische landen in aanzienlijke mate aangevuld is met „recruten" uit de geruïneerde boeren, handwerkers, enz.

4) De zwakte in de ideologische opleiding van vele communisten in een reeks communistische partijen en het ontbreken van revolutionaire strijdtradities in enkele communistische partijen.

In de laatste decennia is de communistische beweging aanzienlijk gegroeid. Vóór de tweede wereldoorlog telden de communistische partijen ongeveer 4,2 miljoen leden, maar op het ogenblik hebben ze er méér dan 33 miljoen, d.w.z. acht maal zoveel. De groei van de communistische en arbeiderspartijen is een factor van grote betekenis. Maar een dergelijke stormachtige groei houdt ook een zeker gevaar in. Tot de communistische partijen zijn velen toegetreden, die afkomstig zijn uit de kleinburgerlijke lagen van de bevolking en uit de intelligentsia, die ideologisch niet gestaald zijn en geen theoretische opleiding hebben. Zij hebben vele onjuiste opvattingen met zich meegebracht en geraken, naar gelang van de omstandigheden, gemakkelijk onder de invloed van de burgerlijke ideologie.

De opleving van het revisionisme in enkele volksdemocratische landen is verbonden met een reeks oorzaken van buitenlandse en binnenlandse aard.

Ten eerste moet er rekening mee worden gehouden, dat de industrialisatie leidde tot een aanzienlijke groei van de arbeidersklasse met mensen, afkomstig uit de kleinburgerlijke lagen, uit de voormalige bourgeoisie, met vroegere ambtenaren en handelaars. Een deel van hen was geïnjecteerd met de burgerlijke en kleinburgerlijke ideologie, met het bezitters-ideeën en verafgoodde het westen. Het is duidelijk, dat de revisionisten in deze groep ondersteuning vinden; door middel van deze laag dringen burgerlijke ideeën door in het gezonde deel van de arbeidersklasse.

Ten tweede is de bourgeoisie in de volksdemocratische landen wel omvergeworpen, maar niet verdreven; de oude intelligentsia, die de uitbuitende klasse diende, oriënteert zich ook in aanzienlijke mate op het westen. Als de internationale reactie toenemende druk uitoefent, versterken de in deze landen nog aanwezige contra-revolutionaire elementen de strijd tegen de volksmacht en oefenen ze invloed uit op een bepaald deel van de werkers, waaronder ook op enkele communisten.

Ten derde ligt één van de oorzaken van het verschijnen van opportunistische afwijkingen in de moeilijkheden van de socialistische opbouw. In de rijen van enkele partijen traden niet weinig onstandvastige mensen op, in het bijzonder afkomstig uit de kleine bourgeoisie. Deze mensen dachten dat het socialisme opgebouwd zal worden zonder strijd en verwikkelingen. De moeilijkheden op de weg van de socialistische opbouw roepen onder hen wankelingen en paniek op.

De bronnen van het revisionisme werden op veralgemeende wijze samengevat in de volgende stelling in de Verklaring van de bijeenkomst

van de communistische en arbeiderspartijen van de socialistische landen in Moskou in 1957: „De burgerlijke invloed is de binnenlandse bron van het revisionisme en de capitulatie voor de druk van het imperialisme is zijn buitenlandse bron."

Zoals de feiten tonen, begon het moderne revisionisme zich te vormen na de tweede wereldoorlog en begon haar activering in 1956.

*

DE strijd tegen het hedendaagse revisionisme is direct verbonden met de actueelste taken ter verdediging van de vrede en veiligheid der volken, ter ontmaskering van de imperialistische reactie en agressie, waarbij de breedste volksmassa's van alle landen belang hebben.

Als de revisionisten het agressieve wezen van het imperialisme van de Ver. Staten en andere kapitalistische staten verdoezelen en de oprichting van militaire blokken als de NATO, SEATO, e.d. trachten goed te praten, waarbij zij verwijzen naar de z.g. harde houding van de Sowjet-Unie, dan verdraaien ze niet alleen de feiten maar verhinderen ze daarmee tevens de mobilisatie van de massa's voor de strijd tegen het oorlogsgevaar.

Als de revisionisten de klassentegenstellingen binnen de kapitalistische landen op de achtergrond schuiven, de scherpte van de strijd tussen proletariaat en bourgeoisie afstompen, een verzoening van de klassenbelangen prediken, de massa's in slaap wiegen met idylles vol rozengeur en een leugenachtig beeld schilderen van het zogenaamde rijpen van het socialisme binnen de kapitalistische maatschappij, dan is dat koren op de molen van de schoonpraters van het kapitalisme en belemmert dat de mobilisatie van de krachten van de arbeidersklasse voor de strijd voor hun politieke en economische belangen, de voorbereiding van beslissende gevechten tegen de heerschappij van de bourgeoisie.

Als de revisionisten onder allerlei voorwendsels critiek uitoefenen op de Sowjet-Unie en haar politiek, dan ondermijnen ze daarmee, hoe ze dit ook trachten te camoufleren, het geloof van de arbeidersklasse in het land van het overwinnende socialisme, in de kracht die staat tegenover het moderne imperialisme, in het bolwerk van de vrede en het internationale socialisme.

Als de revisionisten de marxistisch-leninistische principes van de partij van het nieuwe type, haar ideologie, aanvallen, dan trachten ze daarmee de arbeidersklasse haar scherpste wapen te ontnemen. De strijd tegen het revisionisme in al zijn verschijningen is een onverbrekelijk onderdeel van de verdediging van de vrede en de veiligheid der volken, een onderdeel van de mobilisatie van alle tegen de oorlog en het imperialisme gerichte krachten, een onontkoombare voorwaarde voor de verdediging van de belangen der arbeidersklasse en het internationale socialisme.

De strijd voor de ontmaskering van het hedendaagse revisionisme en de isolering van haar medestanders in de internationale arbeidersbeweging is van bijzondere betekenis in verband met de taken, die thans voor de internationale communistische beweging staan.

In de kapitalistische wereld is de economische crisis begonnen. De

economie van de Ver. Staten is door deze crisis getroffen. Deze komt ook tot uiting in de economie van de andere kapitalistische landen, op de internationale grondstoffenmarkt, in de economische betrekkingen tussen verschillende landen, op het gebied van zee- en ander vrachtvervoer. De hoop van de kapitalistische ondernemers op de zogenaamde lente-opleving is niet vervuld. In de kapitalistische wereld groeit iedere maand het werklozencijfer. Zoals de feiten uitwijzen, gaat de heersende klasse in de westelijke landen op zoek naar een uitweg uit de onoplosbare tegenstellingen over tot aanvallen op de democratische vrijheden, tot instelling van de terroristische, fascistische dictatuur, tot versterkte strijd tegen de nationale bevrijdingsbeweging en alzijdige voorbereiding van een nieuwe oorlog.

Alles getuigt ervan, dat de arbeidersklasse in de kapitalistische landen voor een nieuwe ronde van grote klassengevechten staat. Onder deze omstandigheden moeten de communistische partijen nieuwe ingewikkelde en verantwoordelijke taken verrichten. De overwinning op het revisionisme heeft grote betekenis, opdat de communistische partijen gewapend zijn voor deze nieuwe taken.

Men kan de vraag stellen: Is het, nu aan het moderne revisionisme zware nederlagen zijn toegebracht, nu het veroordeeld is door de communistische partijen, nu de revisionisten in de communistische partijen in de kapitalistische landen — waar ze kleine groepen vertegenwoordigen — zijn geïsoleerd en uit de rijen der partijen zijn gestoten, is het nodig om zoveel aandacht te besteden aan de strijd ertegen?

Het gevaar van het revisionisme wordt niet alleen gemeten aan het getal van zijn aanhangers. Het revisionisme is gevaarlijk als ideologisch wapen, dat wordt gebruikt door het machtige apparaat van het imperialisme en de reactie. In Hongarije, bijvoorbeeld, hadden de revisionisten niet veel invloed op de arbeidersklasse en op het volk in het algemeen, doch zij slaagden erin veel schade te veroorzaken. Hoe komt het, dat zij daarin slaagden? Omdat zij ondersteund werden door het imperialisme, door de binnenlandse en buitenlandse reactie. Het revisionisme is gevaarlijk, omdat het imperialisme er achter staat. En omdat het gevaarlijk is, dient de strijd ertegen een belangrijke taak van de communistische en arbeiderspartijen te zijn.

Geleid door het marxisme-leninisme overwinnen de communistische partijen het revisionisme en behalen zij nieuwe successen in de strijd voor de grote zaak van het internationale proletariaat, voor vrede, democratie en socialisme.

B. PONOMARJOW.

(Kommunist, 1958 — No. 8).

HET KARAKTER VAN DE TWEEDE WERELDOORLOG

HET vraagstuk van het karakter van de tweede wereldoorlog is in de literatuur tot nu toe nog niet voldoende van alle kanten belicht. De in de naoorlogse periode gangbaar geworden definitie omschrijft de tweede wereldoorlog als een van het begin af rechtvaardige oorlog van de zijde van alle tegenstanders van Duitsland. Deze definitie laat echter niet de gecompliceerde imperialistische tegenstellingen zien, wier verscherping tot de oorlog leidde en weerspiegelt niet het klassewezen van de politiek der belangrijkste kapitalistische staten. Tezelfdertijd wordt in deze omschrijving geen rekening gehouden met de concrete omstandigheden, waaronder de communistische partijen werkten en met de taken die zij zich stelden in de strijd tegen de voorbereiding en de ontketening van de oorlog. Het is noodzakelijk te komen tot een vollediger bepaling van het karakter van de oorlog. Dit is mede vereist, omdat de burgerlijke geschiedenisvervalsers er geen been in zien de reactionaire regeerders van de landen van het Engels-Frans-Amerikaanse blok voor te stellen als consequente strijders tegen het fascisme en de Sowjet-Unie te beschuldigen van agressiviteit. Zij verdraaien op onbeschaamde wijze de werkelijke aard van de historische gebeurtenissen, die hebben geleid tot het verslaan van het fascisme. Hun leugens over het verleden dienen voor het bedrog van de volksmassa's in deze tijd; ze zijn een middel tot de ideologische voorbereiding van een derde wereldoorlog.

Bij de beoordeling van de tweede wereldoorlog moet, zoals Lenin leerde, worden uitgegaan van een alzijdige analyse van de vooroorlogse politiek van de klassen en staten; de oorlog moet worden bezien in de historische omstandigheden, waarin hij is uitgebroken.

De tweede wereldoorlog ontstond, zoals ook de eerste, als resultaat van de werking van de wet der ongelijkmatige ontwikkeling van de kapitalistische landen onder het imperialisme en de verdere verdieping van de tegenstellingen in het kapitalistische stelsel. De oorlog was voorbereid door de heersende klassen van de grootste kapitalistische landen. De verantwoordelijkheid voor het uitbreken van de tweede wereldoorlog, voor het omkomen van tientallen miljoenen mensen en het onberekenbare leed van honderden miljoenen werkers ligt in het wereld-imperialisme als maatschappelijk stelsel in zijn geheel.

Een juiste analyse van het karakter van de tweede wereldoorlog is onmogelijk zonder een exacte afbakening, enerzijds, van de imperialistische politiek van de leidende kringen in de burgerlijke staten die tot de oorlog leidde en, anderzijds, van de fundamentele belangen van de werkers in de strijd tegen het fascisme en de fascistische agressie aan de vooravond van de oorlog, belangen die tot uitdrukking komen in de politiek van de communistische partijen.

Het Duitse imperialisme, dat in de eerste wereldoorlog de nederlaag had geleden, wist met de hulp van de Ver. Staten, Engeland en Frankrijk die Duitsland wilden maken tot een stoottroep tegen de Sowjet-Unie en de revolutionaire beweging in Europa, tegen de jaren 1928—1929 haar economische positie bijna geheel te herstellen. Weldra begon het diegenen te bedreigen, die het leven hadden ingeblazen. Zo is de ontwikkelingswet van het roofzuchtige monopolie-kapitaal. In het begin van de dertiger jaren werd Duitsland de grootste concurrent van

Engeland in Europa. Het Duitse kapitaal drong diep door in de *Zuidamerikaanse* landen en trof daardoor de belangen van de Amerikaanse monopolies.

De imperialistische tegenstellingen werden speciaal verscherpt, toen de fascistische leiding van Duitsland de eis naar „Lebensraum" aan de orde stelde, d.w.z. een nieuwe verdeling van de wereld. Dit ging samen met een snelle versterking van de militaire macht van Duitsland. De fascistische staten, — Duitsland, Italië en Japan, — vormden een agressief blok en ontketenden een reeks locale oorlogen, waarbij ze van de toegevendheid van de burgerlijk-democratische staten gebruik maakten.

Waarom verleenden de Engelse, Amerikaanse en Franse imperialisten, ongeacht de bestaande scherpe tegenstellingen en de bedreiging van hun posities door de fascistische staten aan hun tegenstander en concurrent allerlei hulp? Omdat er behalve de factor, die de imperialisten in elkaar bestrijdende blokken verdeelde, ook een andere factor bestond, wiens invloed hen tezamen bracht. Deze factor was de gemeenschappelijke haat van alle imperialisten tegen de Sowjet-Unie en de angst voor de revolutionaire arbeidersbeweging. De reactionaire kringen in Engeland, Frankrijk en de Ver. Staten koesterden de hoop de aanspraken van Duitsland te bevredigen ten koste van de Sowjet-Unie en andere, hoofdzakelijk Oost-Europese landen. Zij wilden Duitsland en de Sowjet-Unie in een bloedige oorlog drijven en zich daar pas in mengen als beide zijden elkaar zouden hebben uitgeput. Daarom moedigden zij het anti-Sowjet-streven van de fascisten aan en dit bevorderde het ontstaan van een oorlogshaard in Europa. Duidelijk kwam dit tot uitdrukking in het verdrag van München, waar Tsjechoslowakije tot het slachtoffer van het Duitse fascisme werd gemaakt. Het ging samen met een versterking van de reactionaire aanvallen op de werkers in Frankrijk en Engeland.

De eerste tekenen van het naderende wereldconflict waren de locale oorlogen van de dertiger jaren. De oorlogshandelingen van de landen van de toekomstige fascistische „As" tegen China, Abessinië en Spanje droegen een openlijk imperialistisch karakter; ze waren mogelijk, omdat de leidende kringen van Engeland, Frankrijk en de Ver. Staten ze aanmoedigden. Zo werd de Spaanse Republiek geworgd met behulp van de „niet-inmengings"-politiek. De volken van de landen, die ten prooi vielen aan de agressie, voerden een rechtvaardige, nationale bevrijdingsoorlog en genoten de ondersteuning en sympathie van de brede massa's.

De Sowjet-Unie en de CPSU deden alles wat mogelijk was om de oorlog te voorkomen, doch de politiek van de Engelse, Franse en Amerikaanse regeringen in de laatste jaren en maanden voor de tweede wereldoorlog liet duidelijk zien, dat zij de vrede niet wilden verdedigen. Als het voorstel van de Sowjet-Unie tot eenheid van optreden tegen het fascisme zou zijn aangenomen, zou het aan het fascistische Duitsland nauwelijks mogelijk zijn geweest de oorlog te ontketenen en in het begin ervan grote successen te behalen. Maar de Engelse en Franse regeringen wezen de voorstellen van de Sowjet-Unie hardnekkig af en zochten integendeel toenadering tot Hitler.

Conflict binnen imperialistische stelsel

De oorlog in Europa ontstond echter niet als oorlog van de imperialistische staten tegen het land van het socialisme, maar als oorlog van de ene groep imperialistische staten tegen de andere, als een gewapend conflict binnen het imperialistische stelsel.

De buitenlandse politiek van de Sowjet-Unie, geleid door de communistische partij, behaalde aan de vooravond van de oorlog een grote diplomatieke overwinning door de vereniging van alle imperialistische krachten tegen het land van de Oktoberrevolutie te verhinderen. In de zomer van 1939 was namelijk de onmiddellijke dreiging ontstaan van het tot stand komen van een anti-Sowjet-front van imperialistische staten, met inbegrip van het burgerlijke Polen. Engeland en Frankrijk hielden de onderhandelingen, die zij met de Sowjet-regering voerden,

eerst slepende en braken ze daarna af. Onder de dekmantel van onderhandelingen in Moskou, bereidden ze tezelfdertijd een anti-Sowjet-overeenkomst met Hitler voor. Hun manoeuvre werd echter doorzien en ontmaskerd. De Sowjet-regering, die definitief tot de conclusie was gekomen dat de zogenaamde democratische mogendheden geen gezamenlijke inspanningen wilden om het fascistische Duitsland van agressie te weerhouden, doch het integendeel voor hun anti-Sowjet-doeleinden wilden gebruiken, besloot in deze moeilijke situatie het door Duitsland voorgestelde niet-aanvalspact aan te nemen.

De betekenis van het verdrag van 23 augustus 1939 wordt bijzonder duidelijk, als men het in zijn grote verband ziet. De Sowjet-Unie slaagde erin het zich vormende imperialistische eenheidsfront tegen de USSR te splijten en won meer dan twintig maanden tijd, in de loop waarvan haar strategische positie aanzienlijk werd verbeterd en haar gewapende strijdkrachten en hun militair-economische basis werden versterkt. De intriges van de Engelse en Franse reactionaire bourgeoisie werden doorkruist. Het verdrag bracht in het Oosten een slag toe aan het imperialistische Japan, dat wachtte op het moment, waarop de Sowjet-Unie in een Europese oorlog werd meegesleept om de agressie tegen China tot het hoogtepunt te brengen en het Sowjet-Verre Oosten aan te vallen. Rekening houdend met de kracht van de Sowjet-Unie meende Hitler, dat het voor hem strategisch voordeliger en veiliger was, eerst het Europese achterland voor zich veilig te stellen en de oorlog te beginnen met een aanval op de burgerlijke staten en Polen, België, Nederland en Frankrijk te veroveren.

De tweede wereldoorlog onderscheidde zich al van het begin af wezenlijk van de eerste wereldoorlog: ze werd ontketend in een andere historische situatie. Het kapitalisme had opgehouden een wereld-omvattend stelsel te zijn. Er was een machtige socialistische staat verschenen, de Sowjet-Unie. De tegenstelling tussen het kapitalistische en het socialistische stelsel werd een van de belangrijkste factoren, die invloed uitoefenden op de ontwikkeling van de internationale gebeurtenissen. De tegenstellingen binnen de imperialistische staten verdiepten en verscherpten zich. De communistische partijen, die op grondslag van het marxisme-leninsme stonden, waren tot een grote maatschappelijke kracht geworden. Bezield door de overwinning van de Oktoberrevolutie kwam het koloniale en halfkoloniale Oosten, vooral in China, in beweging en dit ondermijnde de grondslag van het imperialisme.

Verder moet men voor ogen houden, dat waar in de eerste wereldoorlog de herverdeling van de wereld en de invloedssferen, de verovering van afzetmarkten en grondstoffenbronnen het doel was van de imperialistische groeperingen, het in de tweede wereldoorlog niet bij deze doeleinden bleef. Het fascisme wilde zijn wereldheerschappij instellen door vernietiging van de zelfstandigheid van de afzonderlijke naties en zelfs door de fysieke vernietiging van hele volkeren.

De tweede wereldoorlog begon op 1 september 1939 met de overval van de Duits-fascistische legers op Polen. Op 3 september verklaarden de regeringen van Engeland en Frankrijk aan Duitsland de oorlog.

De oorlog werd ontketend als een van beide zijden imperialistische oorlog, aangezien hij een voortzetting was van hun imperialistische politiek. Noch van de zijde van Duitsland, noch van de zijde van zijn tegenstanders, was de oorlog in het belang van de volksmassa's. Hij werd gevoerd voor de hebzuchtige doeleinden van de monopolistische bourgeoisie van beide vijandige groeperingen.

Tegelijkertijd moet men de omstandigheid voor ogen houden, dat Duitsland een fascistische staat was en er openlijk naar streefde om de heerschappij van het fascisme in de gehele wereld te vestigen. De oorlog droeg van de zijde van Duitsland een meer reactionnair, een meer agressief karakter. De uitbreiding van de fascistische tyrannie, die het Duitse volk al onderdrukte en streefde naar dierlijke onderdrukking van de volken van andere landen was de grootste bedreiging voor de mensheid.

Oorlogsverklaring symbolische geste

Maar ook van de zijde van de Engels-Franse groepering was de oorlog roofzuchtig, onrechtvaardig en imperialistisch. Deze groepering maakte zich zorgen over het behoud van haar koloniën, over de verzwakking van haar concurrenten en hun verwijdering van de wereldmarkten, maar niet over de vernietiging van de fascistische dictatuur en de verdediging van de kleine volken. Volgens de mening van de imperialisten van deze landen, moest het fascisme hun gemeenschappelijke zaak dienen.

De oorlogsverklaring aan Duitsland was voor Engeland en Frankrijk een symbolische geste om te kunnen optreden als „verdedigers van de kleine volkeren". In verband hiermee zei Hitler: „Al hebben ze ons ook de oorlog verklaard, dit betekent nog niet, dat ze oorlog zullen voeren". En inderdaad hielpen Engeland en Frankrijk, Polen met niets, ze lieten het op het critiekste moment aan zijn lot over, nog steeds in de hoop fascistisch Duitsland met de Sowjet-Unie in conflict te laten komen. Daarom trachtten ze zelfs niet om Polen militaire hulp te verlenen door een aanval op Duitsland uit het Westen, hoewel dit mogelijk was, zoals blijkt uit de berekeningen van de generale staf van het fascistische Duitse leger. Er zou volgens haar voor het fascistische Duitsland een uiterst gevaarlijke situatie ontstaan zijn, als tijdens de Poolse veldtocht, Frankrijk haar 106 divisies ingezet zou hebben. De staf vreesde een oorlog aan twee fronten. Er kwam echter geen aanval.

De reactionaire Poolse regering ging bij de eerste slag door de knieën. Reeds op de vijfde-zesde dag vluchtte de bourgeois-regering naar het buitenland. Het leger viel uiteen. In Polen ontstond een eigenaardige situatie. De heersende klassen, die tot de oorlog een anti-Sowjetkoers voerden en iedere hulp van de zijde der USSR tegen de agressie weigerden, bleken in de practijk niet in staat om hun politiek met militaire middelen voort te zetten en verloren de macht. Het Poolse volk, zowel door zijn regeerders als door zijn bondgenoten aan zijn lot overgelaten, bleek het slachtoffer van een gruwelijke agressie. Zijn beste vertegenwoordigers vingen een strijd aan met de agressors, die vanaf het begin het karakter van een nationale bevrijdingsoorlog verkreeg. Dit kwam het duidelijkst tot uiting bij de verdediging van Warschau, Gdynia, Modlin en andere steden in september 1939. Maar het optreden van de Poolse patriotten tegen het fascistische leger kon het algemene karakter van de beginnende wereldoorlog niet veranderen en geen essentiële wijziging brengen in de positie van de tegenover elkaar staande imperialistische groeperingen. De rechtvaardige bevrijdingsstrijd van de Poolse patriotten werd gevoerd in het kader van een oorlog, die in zijn geheel nog imperialistisch was.

De gehele periode van september 1939 tot mei 1940 kreeg de benaming van een „vreemde oorlog." De Engelse en Franse troepen hielden zich rustig achter de grensversterkingen van Frankrijk. De „vreemde" oorlog weerspiegelde de politiek van het Frans-Engelse blok, uiteindelijk dezelfde anti-Sowjet-politiek van het verdrag van München, die deze staten onmiddelijk voor de oorlog voerden. De leidende kringen van de westelijke staten hielden zich in de loop van deze periode van de „vreemde" oorlog niet zozeer bezig met het voeren van oorlog tegen fascistisch Duitsland, als wel met het verscherpen van de anti-Sowjet-aanvallen, met het vervolgen van communisten en het opstoken van de openbare mening tegen de Sowjet-Unie. Deze kringen bereidden een regelrechte aanval op de Sowjet-Unie voor, waarbij als eerste doeleinden de gebieden van Leningrad en Bakoe waren uitgekozen. In het begin van 1940 rustten de reactionaire regeerders van Engeland en Frankrijk openlijk een leger uit voor het verlenen van hulp aan de reactionaire regering van Finland in de oorlog tegen de Sowjet-Unie. Een Frans leger van 150.000 man, dat in Syrië gelegerd was, werd klaar gemaakt voor een aanval op de USSR. Op het ogenblik, dat de regeringen van Engeland en Frankrijk voortgingen met te verklaren dat ze voor vrede en democratie oorlog

voerden tegen het fascistische regiem, voerden ze metterdaad een veldtocht tegen de communisten. De Franse regering ontbond alle communistische gemeentebesturen, meer dan 300 in getal, de communistische partij werd verboden, de communistische parlementsleden voor het gerecht gesleept. In Engeland, de Ver. Staten en andere landen werd de vervolging van de communisten verscherpt. In de anti-fascistische beweging stonden de communisten evenwel vooraan, zij ontmaskerden enerzijds de fascistische agressors en anderzijds de verzoeningsgezinde politiek van de leidende kringen van de burgerlijke democratische staten.

De houding der communistische partijen

Er dient op gewezen te worden, dat de communistische partijen, nog voor de verandering van de plaatselijke oorlogen aan het einde van de dertiger jaren in een wereldoorlog, een diepe analyse gaven van de politiek der imperialistische staten en van de tegenstellingen, die tot een nieuwe wereldoorlog voerden. Zo zei J. W. Stalin op het 18de congres van de CPSU, dat in maart 1939 gehouden werd, dat drie agressieve staten, — Japan, Duitsland en Italië, — door hun aanval op China, Abessinië en Spanje een nieuwe imperialistische oorlog begonnen waren, die meer dan 500 miljoen mensen omvatte. De roofzuchtige plannen van Duitsland, Japan en Italië, kwamen in conflict met de imperialistische belangen van Engeland, Frankrijk en de Ver. Staten.

De marxistische partijen van de arbeidersklasse bepaalden hun houding tot de begonnen wereldoorlog, uitgaande van de marxistisch-leninistische analyse van de vooroorlogse politiek der imperialistische staten en hun doeleinden. Zij hielden rekening met de reëel tot stand gekomen groepering van klassekrachten binnen de kapitalistische staten en op het wereldtoneel. De communistische partijen beschouwden de oorlog als een voortzetting van de imperialistische politiek van de Duitse en de Engels-Frans-Amerikaanse monopolies met het middel van de gewapende strijd. G. Dimitrow schreef in het artikel „De oorlog en de arbeidersklasse van de kapitalistische landen": „De imperialisten van de oorlogvoerende landen zijn een oorlog begonnen voor een nieuwe verdeling van de wereld, om de wereldheerschappij, waarbij ze miljoenen mensen aan vernietiging prijsgeven". Mao-Tse-toeng schreef eind september 1939: „De nu ontketende oorlog is, zowel van de zijde van Engeland en Frankrijk als van de zijde van Duitsland onrechtvaardig, roofzuchtig en imperialistisch. De communistische partijen en de volkeren van alle landen moeten tegen deze oorlog optreden en zijn imperialistisch karakter aan de kaak stellen, d.w.z. er op wijzen dat de oorlog slechts schade toebrengt aan de volkeren en niet in het minst in overeenstemming is met hun belangen" (Mao-Tse-toeng, Verzamelde Werken, deel 3).

In de ingewikkelde situatie aan het begin van de tweede wereldoorlog bestond de tactische lijn van de communistische partijen van de landen van het Engels-Franse blok uit het ontmaskeren van het imperialistische karakter van de oorlog. Zij wezen de volksmassa's erop, dat de imperialistische bourgeoisie haar eigen klassedoeleinden nastreefde. De communistische partijen onthulden voor de ogen van de werkers de ware aard van de oorlog, zij lichtten het gordijn op van het geheim, waarin de oorlog ontstaat.

De communisten eisten verkorting van de oorlog, die leed bracht aan de volken. Maar tegelijkertijd hieven ze niet de leus aan van omverwerping van hun regeringen, omdat ze uitgingen van de concrete situatie en in aanmerking namen, dat een van de vijandige groeperingen dreigde om in geval van een overwinning de fascistische ideologie en het fascistische regiem nog verder uit te breiden.

Toen de omstandigheden scherp veranderden, toen Frankrijk en Engeland die de oorlog begonnen waren en voortgezet hadden met imperialistische doeleinden, de eerste zware nederlagen hadden geleden en het fascisme het leven van de volken en de onafhankelijkheid van vele Europese staten direct begon te bedreigen en deze voor de taak stonden om hun nationale belangen te verdedigen, ver-

anderden ook de communisten hun houding ten aanzien van de oorlog. Ze traden op voor een besliste oorlogvoering, voor vereniging van alle krachten, die in staat waren om weerstand te bieden aan de aanval van de Hitlerianen. Ze stelden zich als doel de bevrijding van de volkeren van de bezette landen en een volledige verplettering van het fascisme. De communisten verenigden tezamen met andere progressieve krachten alle patriotten en ontplooiden de verzetsbeweging, die daarna een belangrijke rol speelde bij de bevrijding van Europa van de bruine pest.

De communistische partijen waren de organisators en leiders van de bevrijdingsstrijd, die alle door agressieve staten bezette landen omvatte. De vooruitstrevende arbeiders beschouwden de bezetting door Duitsland van een reeks Europese staten als de vorming van een bruggehoofd voor agressie tegen de USSR en probeerden op alle manieren het organiseren van een aanval op het land van het socialisme te verhinderen. Met de verplettering van de fascistische agressors verbonden de werkers van de kapitalistische en koloniale landen niet slechts hun nationale maar ook hun sociale bevrijding en in een reeks van landen verkregen zij deze als resultaat van de oorlog, door instelling van het volksdemocratische stelsel.

De vrijheidsbeweging had in de verschillende landen uiteenlopende vormen en omvang, aangezien men beschikte over verschillende mogelijkheden afhankelijk van de onderlinge verhouding van de klassekrachten, van de sociale, nationale en andere concrete bijzonderheden van ieder land, van ieder volk. Doch, in weerwil van de veelheid van schakeringen, was het gemeenschappelijk doel bij deze rechtvaardige vrijheidsbeweging overal hetzelfde: het fascisme en de reactie de nederlaag toebrengen.

Het Hitlerisme ontmaskerde zich steeds duidelijker voor de volkeren bij het verwerkelijken van zijn waanzinnige programma, waarbij het noch met de internationale wetten, noch met de nationale gebruiken rekening hield. In de bezette landen stelden de Hitlerianen een dierlijk terreur-regiem in, dat alle democratische organisaties en instellingen likwideerde. Ze richtten tientallen kampen des doods in en begonnen planmatig de volken van de onderworpen landen te vernietigen. In Polen, Tsjechoslowakije, Noorwegen, Frankrijk, Joegoslavië en andere landen werden miljoenen vertegenwoordigers van de arbeidersklasse en de vooruitstrevende intelligentia in concentratiekampen geworpen. Door massale Jodenpogroms brachten de Hitlerianen een aanzienlijk deel van de Joodse bevolking in het bezette gebied om. Miljoenen mensen werden naar *strafkampen* in Duitsland verdreven en kwamen daar van uitputting om of werden vernietigd. Boven de volken van Europa hing het gevaar van vernietiging of slavernij, van verandering in slaven van de Duitse kapitalisten en grootgrondbezitters.

Oorlog verandert van karakter

De mensenhatende plannen van de Duitse fascisten riepen het groeiende verzet van de volksmassa's op. De geleidelijke accumulatie van de *elementen van de* bevrijdingsstrijd moest na verloop van tijd invloed hebben en had werkelijk ook invloed op het karakter van de tweede wereldoorlog. Dankzij de actieve anti-fascistische strijd van de volksmassa's van de landen, die bezet waren door Duitsland en Italië, en de hiermee samenvloeiende anti-imperialistische strijd van het grote Chinese volk, begon de oorlog die het internationale imperialisme zich gedacht had als middel ter verdeling van de wereld, door de *inspanningen* van de volksmassa's te veranderen in een rechtvaardige, anti-fascistische bevrijdings-oorlog.

Een opvallende verandering in het karakter van de oorlog trad reeds in de tweede helft van 1940 aan de dag, toen, enerzijds, de werkende massa's van vele landen, waaronder Frankrijk, steeds beslister begonnen op *te treden voor de* verdrijving van de bezetters en de redding van de nationale onafhankelijkheid van hun landen, en anderzijds ook de houding veranderde van de regeringen der

kapitalistische staten. De leidende kringen van Engeland, de Ver. Staten en andere kapitalistische landen moesten wel rekening houden met de stemmingen van de volksmassa's. Bovendien begrepen de heersende klassen meer en meer, dat het Duitse fascisme ook hun gewichtigste belangen bedreigde.

In de verdediging van de nationale onafhankelijkheid waren in verschillende mate alle klassen van de burgerlijk democratische staten geïnteresseerd; de meest consequente verdediger van de nationale belangen en strijder tegen het fascisme was de arbeidersklasse.

De bedreiging van het bestaan zelf van de burgerlijke naties eiste van hun regeringen onvermijdelijk, dat ze in de loop van de oorlog taken volbrachten, die objectief in overeenstemming waren met de belangen van de volken, voor wie de vernietiging van het Duitse fascisme in die tijd het hoofddoel was. Natuurlijk, het klassewezen, de economische kern van de politiek van de heersende kringen van Engeland en andere landen kon in vergelijking met de vooroorlogse periode in haar grondslag niet veranderen, hoewel het streven om de nationale burgerlijke staten te behouden, zijn stempel op deze politiek drukte. Zij sloten zich aan bij de strijd tegen het Duitse fascisme, terwijl ze tegelijkertijd geen afstand deden van hun imperialistische doeleinden.

Dientengevolge kwamen er veranderingen tot stand in de politiek van de heersende klassen in de burgerlijk democratische landen, die aangezien ze deelnemers waren aan de strijd tegen het Hitlerisme, naar hun objectieve gevolgen progressief waren.

Een uitzonderlijk grote invloed op de ontwikkeling van de gebeurtenissen van de jaren 1939—1940 had de Sowjet-Unie. Zij voorkwam uitbreiding van de oorlog naar het Oosten, na het instorten van de Poolse burgerlijke staat, door haar leger te laten oprukken naar de rivier de Boeg, waardoor het leven van miljoenen Oekraïners en Witrussen in bescherming werd genomen. Een belangrijke gebeurtenis, die een positieve invloed had op de internationale situatie, was het vrijwillige toetreden van Estland, Letland en Litauen tot de Sowjet-Unie. De imperialistische reactie, die ze beschouwde als basis voor anti-Sowjet-provocaties verloor in het Baltische gebied ieder steunpunt. De vernietiging van de legers van de Finse reactionairen in de winter van 1939—1940 toonde aan de gehele wereld, dat de Sowjet-Unie in staat was om haar staatkundige belangen vastbesloten te verdedigen.

Door te vermijden, dat zij vanaf het begin in een wereldoorlog werd meegesleept, kon de Sowjet-Unie krachten verzamelen en een kalmerende invloed uitoefenen op de imperialistische agressors en vergemakkelijkte zij de strijd van de volken van Europa tegen de fascistische rovers.

De analyse van de loop van de gebeurtenissen maakt het mogelijk de conclusie te trekken, dat ongeveer in de tweede helft van 1940 er in de Europese landen een duidelijke accumulatie komt van de elementen van een anti-fascistische bevrijdingsstrijd. Het proces van de verandering van een imperialistische oorlog in een rechtvaardige bevrijdingsoorlog ontwikkelde zich. Een nieuwe belangrijke fase in dit proces was het verzet van de Balkanvolkeren, speciaal van de Joegoslavische, tegen het fascisme, dat zich in het voorjaar van 1941 ontwikkelde.

De imperialistische oorlog begon geleidelijk te veranderen in een anti-fascistische, voor alles dankzij de inspanningen van de werkende massa's. De historische ervaring heeft bewezen, dat de maatschappelijke ontwikkeling een zodanig niveau bereikt heeft, dat de volksmassa's, voor wie het wezen van de oorlog duidelijk is geworden, tegen de belangen van de imperialisten in, zijn karakter konden veranderen en zijn snijvlak konden richten tegen de meest reactionaire krachten op het gegeven moment, die de mensheid, de vooruitgang en de democratie bedreigden. In de huidige tijd zijn de mogelijkheden van de krachten, die optreden tegen reactie en oorlog, in nog grotere mate gegroeid; deze krachten zijn in staat om een nieuwe wereldoorlog te voorkomen en indien hij toch ontketend zou

n, een eind te maken aan het kapitalisme en daarmee de bron zelf te ver-
en, die oorlog doet ontstaan.

De beslissende gebeurtenis

beslissende gebeurtenis van de tweede wereldoorlog was het intreden van
wjet-Unie in de oorlog. De strijd van het Sowjet-volk voor vrijheid en
ankelijkheid verenigde zich met de strijd van de volken van andere landen
het fascisme. Het toetreden van de Sowjet-Unie versterkte nog meer het
aardige, anti-fascistische karakter van de tweede wereldoorlog, het bracht
euw element in het algemene verloop ervan en bepaalde van te voren de
sche overwinning op het fascisme. De aanval van het fascistische Duits-
n zijn satellieten op de Sowjet-Unie bedreigde de grote verworvenheden
e socialistische Oktoberrevolutie in de USSR, het eerste socialistische land
ereld, de voorhoede van de internationale arbeidersklasse. Het Sowjet-volk,
ch aangegord had voor de verdediging van het socialistische vaderland, om
tleriaanse agressors te vernietigen, verdedigde de belangen van alle wer-
van de gehele vooruitstrevende mensheid en genoot daarom de ondersteu-
an alle vrijheidslievende volken.
enorme materiële hulpbronnen en mogelijkheden van de Sowjet-Unie wij-
scherp de krachtsverhouding ten gunste van het anti-fascistische kamp.
het fascisme trad aan de zijde van de volken van Europa een machtig
van 200 miljoen mensen, eensgezind, vastaaneengesloten, geleid door een
die geen aarzelingen en twijfel in de strijd kent, bereid tot het einde te
n en in staat om de vijand te overwinnen. Waar voor het begin van de
Vaderlandse Oorlog van de Sowjet-Unie vele vertegenwoordigers van de
rs in de bezette landen geringe hoop hadden op een spoedige bevrijding
e fascistische slavernij, kregen de volken van Europa nu een onschatbare
steuning en ze verwierven zo'n overtuigdheid van de uiteindelijke overwin-
dat de anti-fascistische beweging overal op een nieuw, hoger plan kwam.
wjet-Unie bleek de vooraanstaande kracht, die alle vrijheidslievende vol-
erenigde tot het bereiken van het grote doel, de nederlaag van het fascisme.
basis van de gemeenschappelijke belangen in de strijd met Hitler-Duitsland
een anti-fascistische coalitie gevormd van de volken van de Sowjet-Unie,
renigde Staten van Amerika, Groot-Brittannië, Frankrijk, Polen, Tsjecho-
kije, Joegoslavië en andere landen. Ongeacht de verschillende ideologieën
atschappelijke stelsels, verenigden al deze staten zich voor de gezamenlijke
tegen de gemeenschappelijke vijand. Daarmee toonden ze aan de gehele
l, dat ideologische en maatschappelijke verschillen nauwe en veelzijdige
werking van staten niet kunnen verhinderen, indien daartoe de wederzijdse
bestaat.
betekent natuurlijk niet, dat de kapitalistische kringen van de Ver. Staten,
nd en Frankrijk, en speciaal het meest reactionaire deel van hen, afstand
van hun standpunten, van de hoofddoeleinden van hun politiek. Een veel-
an historische feiten legt hiervan getuigenis af, speciaal het zoeken naar
tot een afzonderlijke vrede, het uitstellen van het openen van het tweede
het streven om de Balkan te veroveren, het plan om de Hitler-soldaten
het Sowjet-leger te gebruiken in geval dat het diep doordrong naar het
n enz.
oende was de tweede wereldoorlog een onvergelijkelijk ingewikkelder
happelijk verschijnsel dan de eerste. In de tweede wereldoorlog zien we
otere veelsoortigheid van politieke en klassekrachten, van verschillen in
logsdoeleinden van de oorlogvoerende partijen. Van de zijde van de fas-
ne staten was de oorlog imperialistisch van begin tot eind. Zoals reeds
erkt, was het ook van de zijde van de Engels-Franse coalitie tot een be-
moment een imperialistische oorlog, voorzover zij imperialistische doelein-

den najaagde, de oorlog voorbereidde, haar mogelijk maakte en ontketende.

Van de zijde van het Chinese, het Spaanse en van andere volken, die in de strijd met de agressors de nationale onafhankelijkheid verdedigden, was de oorlog een rechtvaardige bevrijdingsoorlog nog vóór zijn verandering in een wereldoorlog en gedurende het gehele verloop van de oorlog. Het karakter van de oorlog van de Europese landen, die als tegenstanders van Duitsland in de oorlog getreden zijn, veranderde na verloop van tijd, afhankelijk van de doeleinden, die op een gegeven moment op de voorgrond stonden en in welke mate de volksmassa's hun stempel drukten op het verloop van de strijd. Anders gezegd, de oorlog van de zijde van deze Europese landen verkrijgt een rechtvaardig, antifascistisch karakter wanneer in de loop van de oorlog de dominerende tendentie de verdediging van de nationale onafhankelijkheid wordt. De meest gerechtvaardigde bevrijdingsoorlog was de Grote Vaderlandse oorlog van de Sowjet-Unie.

Het onderzoek van het probleem van de verandering van de tweede wereldoorlog, die begon als een imperialistische oorlog in een anti-fascistische bevrijdingsstrijd, leidt tot de conclusie, dat men in het gegeven geval een nieuw en buitengewoon krachtig bewijs heeft van de beslissende rol van de volksmassa's in de oorlog, een wetmatigheid, die opengelegd en gefundeerd is door de marxistisch-leninistische theorie van de maatschappelijke ontwikkeling. Het optreden van de volkeren, hun beoordeling van het gevaar van de fascistische knechting en vandaar hun regelrecht belang om voor alles een einde te maken aan het fascisme en de fascistische staten, bepaalden tenslotte de hoofdrichting van de strijd en het karakter van de tweede wereldoorlog als geheel.

P. DEREWJONKO en D. PROJEKTOR.

(Verkorte vertaling van het artikel in de Kommunist, 1958 nr. 5).

OEKBESPREKINGEN

Geschiedenis van de Russische kunst

In Duitse vertaling van Kurt Küppers is in Dresden het eerste deel gepubli-
erd van de grote „Geschiedenis der Russische kunst",*) onder redactie van
rabar-Lasarew-Kemenow, uitgegeven door het Instituut voor kunstgeschiedenis,
nderafdeling van de Academie der Wetenschappen der U.S.S.R. in Moskou.

Tientallen jaren van studie hebben de beste kenners der Russische kunst in
e Sowjet-Unie aan dit reuzenwerk, deze encyclopedie op dit gebied, gewijd. Er
hier dan ook een vrucht ontstaan van collectieve werkzaamheid van de beste
ort. De methodische behandeling van de stof is voortreffelijk en zeer indrin-
nd. De verschillende scholen worden ieder als een afgesloten geheel behandeld.

Deze eerste band bevat het begin, het Kiewse „Rus", de West-Russische
orstendommen en het Rusland van Wladimir Susdal.

Band II zal de kunst behandelen van Nowgorod en Pskow, band III de kunst
n Moskou tot het begin der 16e eeuw.

De resultaten van nieuwe archaeologische en kunsthistorische onderzoekingen
orden hier gevoegd bij het materiaal van de oudere kunstgeschiedenis. Geweldig
el nieuw materiaal is er de laatste decennia in de Sowjet-Unie verzameld op
t gebied van de oudste kunst in Oost-Europa, doch ook op het gebied van de
ud-Russische architectuur, schilderkunst en van het kunsthandwerk. Daarom
as een volkomen nieuwe opbouw noodzakelijk en besloten de Russische geleer-
n, oudere en jongere, tot de uitgave van dit geheel nieuwe werk, hetwelk de
ussische kunstgeschiedenis zal behandelen vanaf de vroegste tijden tot op de
idige dag.

De opzet en indeling van dit eerste deel, hetwelk loopt tot de inval der Tar-
ren (pl.m. 1200) is duidelijk en overzichtelijk.

De oudste kunst van Oost-Europa wordt behandeld door Blawatski, de kunst
er oude Slaven door Rybakow. Veel tot nog toe onbekend materiaal is hier
jeengebracht en minutieus bestudeerd.

De nieuwste resultaten op dit gebied, vruchten van het bodemonderzoek in de
owjet-Unie, vindt men hier besproken.

Merkwaardig is het telkens terugkerende motief van de vrouw met de opgehe-
en handen (afbeelding 32), hetwelk nog steeds voortleeft in hedendaags bor-
uurwerk der Russische boeren. Het blijft inderdaad de vraag of wij hierin (zoals
ybakow suggereert) verwantschap hebben te zien met de Godsmoeder-Oxante
jv. uit de kathedraal van Kiew.

In het hoofdstuk over de oudste kunst laat Blawatski duidelijk de inhoud zien
an de antieke Griekse kunst. In de kunst van het Kiewse „Rus" komt dan de
vergang en de oriëntatie naar Constantinopel.

W. N. Lasarew bespreekt buitengewoon minutieus de kunst van de Kiewse
eriode, daarbij geassisteerd door verschillende andere deskundigen op dit bijzon-
er gewichtige terrein van de oude Russische kunst. „De moeder aller Russische
eden" wordt na het jaar 1000 het stralende centrum van het nieuwe, aan By-
antium ontleende culturele leven. Nu doet het Christendom voor het eerst zijn
ntrede in de jonge staat. Misschien heeft men vroeger teveel alles willen ont-
nen aan Constantinopel. Het aandeel van de Bulgaren wordt hier duidelijk in

*) Geschichte der Russische Kunst, Band I, Verlag der Kunst, Dresden 1957.

Prof. dr P. Hendrix, hoogleraar aan de Rijksuniversiteit van Leiden, bespreekt
ierbij op verzoek van de redactie van P. en C. dit boek. Het zal de lezer duidelijk zijn,
at prof. Hendrix zich niet op de grondslag van het marxisme-leninisme plaatst in zijn
eoirdeling van het boek. Niettemin ruimden wij gaarne een plaats in voor zijn des-
undig oordeel op dit gebied.

het licht gesteld (blz. 62). In het Petsjeraklooster in Kiew kan men zelfs van een strijd spreken van de inheemse geestelijkheid tegen de heerschappij van de Griekse invloeden (blz. 65).

Voortreffelijk is ook het hoofdstuk over de bouwkust in Kiew. De oorspronkelijke houtarchitectuur heeft reeds in de 10e eeuw een hoog niveau bereikt. Byzantijnse bouwmeesters brengen dan een volkomen uitgewerkt type voor het cultische gebouw, de kruiskoepelbasilica naar het „Rus" van Kiew. De grondvorm van zulk een kerk is een kwadraat, hetwelk door vier zuilen, die de koepel dragen, onderverdeeld is in negen rechthoeken. Uitstekende foto's en plattegronden lichten dit toe. Vooral de Sophiakathedraal in Kiew wordt beschreven met de uiterste nauwkeurigheid. Afbeelding 65, een zg. axonometrische voorstelling van de opbouw van dit kostbare monument van Zuid-Rusland, toont de compositie, de structuur, heel de ingewikkelde koepel- en gewelvenbouw van dit prachtige, met de uiterste zorg en toewijding gerestaureerde monument, in een tegelijk simpele en ingewikkelde voorstelling-als-diagram duidelijk en overzichtelijk. Afbeelding 67, een reconstructie, doet de hoofdlijnen en heel de oorspronkelijke opzet goed uitkomen.

Het hoofdstuk over de schilderkunst en de sculptuur uit deze periode brengt allerlei tot nog toe onbekende fresco's en schilderijen in de afbeeldingen. Duidelijk spreekt hierin het typische eigene van de aanvankelijke cultuur tegenover de import uit Byzantium. Voor het eerst wordt er hier duidelijk op gewezen, van hoe grote betekenis de fresco's van de Sophiakathedraal in Kiew zijn, aangezien een groot gedeelte zeker het werk is van Russische kunstenaars (afb. 104 tot 106). Een groot getal zeer duidelijke afbeeldingen maakt dit gedeelte van het werk bijzonder levendig en aantrekkelijk. Ook verschillende handschriften en miniaturen worden hier voor het eerst gepubliceerd. Duidelijk blijkt dan ook weer de culturele verbinding met het Westen en wel in het bijzonder met de Ottoonse cultuur. Ook de toegepaste kunsten uit deze periode vinden een indringende bestudering in het door Rybakow bewerkte hoofdstuk.

Op de traditie van Kiew grepen terug de architecten en schilders van Wladimir-Susdal en Nowgorod, maar ook tot in de westelijke vorstendommen werd deze kunst gedragen. Aan Lasarew en Woronin komt de verdienste toe deze periode klaar en overzichtelijk te hebben besproken. Lasarew geeft een meesterlijke inleiding in de schilderkunst. De zgn. „Godsmoeder van Wladimir", nu het pronkstuk van het Tretjakowmuseum in Moskou, wordt minutieus beschreven (blz. 280—281), doch ook andere ikonen uit deze alleroudste periode vinden in dit hoofdstuk een uitstekende beschrijving naast een hier voor de eerste maal gegeven reproductie, die vaak de kleinste details laat zien. Als specimina mogen hier twee reproducties dienen. Afb. 293 geeft een uiterst verfijnde kop van de aartsengel Michael, het nadenkende ronde gelaat toont niets meer dan de tot dan toe gevolgde kanon; afb. 296 toont een detail van de Godsmoeder van Tolg met de bijzonder schilderachtige gelaatsuitdrukking van de Moeder en het Kind.

Met het begin van de Tartarenheerschappij omstreeks 1200 eindigt dan de cultuur van Kiew en daarmede ook dit voortreffelijke eerste deel van deze kunstgeschiedenis. Tot slot volgt nog een uitvoerige bibliographie, een lijst der afbeeldingen en een register hetwelk de bruikbaarheid van dit reusachtige werk ten zeerste vergemakkelijkt. Druk, uitvoering en illustraties zijn voortreffelijk. Het boek mag zeker gelden als specimen van de Russische wetenschap op haar best. Jongere en oudere kunsthistorici werken hier samen. Nieuwere opvattingen gaan hier samen met oudere bedachtzaamheid en voorzichtigheid op dit terrein. Een naam als Grobar blijft borg voor een zeker voorzichtig conservatisme, terwijl van de andere kant de meest moderne methoden van onderzoek worden toegepast. Moderne aanpak en ouderwetse wetenschappelijke degelijkheid zijn in dit voorbeeldig opgezette werk tot een volkomen harmonisch geheel verenigd.

Of een westers geleerde dan in het geheel geen critiek zal hebben? Wij zijn,

helaas, nog vaak twee werelden. Bij de (overigens voortreffelijke en volkomen verantwoorde) bibliographie doet het allicht enigszins vreemd aan, dat deze begint met de klassieken van het Marxisme-leninisme. Bij de interpretatie van sommige kunstwerken zal men allicht van „westerse" zijde dezelfde opmerking maken. De „religieuze" interpretatie der monumenten ontbreekt geheel.

Wanneer Andrei Bogoljabski in 1155 een ikon meeneemt naar Susdal, lees ik, dat „Andrei deze ikon waarschijnlijk beschouwde als symbool van de heerschappij van de grootvorst, als een soort van de Russische Palladium staat." Natuurlijk is dit inderdaad ook wel zo, al mist men hier de allereerste, de religieuze betekenis van de ikon. Men zal van Russische zijde antwoorden, dat de streng „wetenschappelijke" interpretatie dezer oude cultuurschatten buiten elke religieuze betekenis om gaat. Hoe dit alles ook zij: iedere westelijke kunsthistoricus op dit gebied zal blij zijn met het blootleggen van al dit kostbare materiaal, met de bewerking ervan volgens streng wetenschappelijke methode. Is dit, voor sommige onzer te „materialistisch" geschied, laten wij blij zijn, dat ons door de Russische geleerden zulk een geweldige voorraad van de kostbaarste Russische „materie" is geschonken. Ieder onzer interpretere deze materie op zijn wijze.

De behandeling dezer materie doet ons met verlangen uitzien naar de volgende delen. Deze heerlijke perzik der Russische kunst smaakt naar meer.

PROF. DR P. HENDRIX.

De economische geschiedenis van Indonesië

In de Volksuniversiteitsbibliotheek is onlangs de vierde druk verschenen van Prof. Gonggrijps „Schets ener economische geschiedenis van Indonesië"[1]) De eerste drukken verschenen nog als de economische geschiedenis van „Nederlands-Indië", doch deze vierde druk is aangevuld met een hoofdstuk over de periode na de Japanse bezetting, hetgeen ook tot de titelverandering aanleiding gaf.

Wie een schets van een economische geschiedenis wil geven, zal de economische verschijnselen moeten bestuderen in hun wetmatig verband. Sinds de ontdekking van de bewegingswetten der maatschappij door Marx is het duidelijk, dat het onderzoek naar de ontwikkeling van de produktiekrachten en de daaruit voortvloeiende produktieverhoudingen daarbij het uitgangspunt moet zijn. Neemt men dit niet als basis voor het onderzoek, dan kan men natuurlijk wel een aantal gedachten ontwikkelen en economische gegevens op een rij zetten, doch men komt niet tot het hoe en waarom van bepaalde maatschappelijke verschijnselen en biedt geen afgerond geheel.

Dit geldt ook voor deze economische schets van Indonesië, waarvoor Prof. Gonggrijp — blijkens de toegevoegde literatuurlijsten — een respectabel aantal werken heeft doorgewerkt.

Prof. Gonggrijp begint met een samenvatting van de geschiedenis van de Indische Archipel „tot de komst van de Nederlanders". Hij behandelt vervolgens in een aantal aparte hoofdstukken de Oost-Indische Compagnie, het Cultuurstelsel, de crisis van 1929 en dan tenslotte de situatie na de Japanse bezetting.

Men herkent in enkele hoofdstukken een zekere sympathie voor de „ethische school" en de propagandisten van de „ere-schuld", een stroming die rond de eeuwwisseling critische geluiden over de Nederlandse koloniale politiek liet horen, doch de koloniale uitbuiting zelf onaangetast wilde laten en een zogenaamd

[1]) Prof. Dr. G. Gonggrijp: Schets ener economische geschiedenis van Indonesië. Uitgave Volksuniversiteitsbibliotheek bij de erven F. Bohn N.V., Haarlem. *f* 7.50.

„positief kolonialisme" bepleitte. Bij het hoofdstuk over de Oost-Indische Compagnie wijst Prof. Gonggrijp b.v. op de rampzalige gevolgen van het monopoliestelsel voor de Molukken en de hongi-tochten, waarbij tienduizenden kruidnagelenbomen werden vernield. „De Ambonnezen (over 'door de eeuwen trouw' gesproken! De Vr.) hebben" zo schrijft Prof. Gonggrijp, „niet alleen van het monopolie te lijden gehad en van de harde wijze, waarop dit gehandhaafd werd, maar ook van de stelselloosheid, die de monopolie-politiek der Heren Zeventien kenmerkte. Vrees voor een tekort aan nagelen en vrees voor een teveel in tijden van lage prijzen wisselden elkaar af, en even regelmatig wisselden elkaar af de bevelen om nieuwe bomen bij te planten en om de aanplant te staken of de bomen om te hakken". Het monopolie-stelsel was voor de Molukken vernietigend en een aanvankelijke welvaart verkeerde in armoede. Vanaf het begin der 17e eeuw tot aan het eind der 18e eeuw nam het zielental af met 100.000 ofwel 2/3 van het totaal.

De typische tweeslachtigheid van Prof. Gonggrijps beoordeling van het verleden komt bijvoorbeeld tot uitdrukking ten opzichte van de „koelie-ordonnanties". Zo schrijft hij: „Deze poenale sanctie verschafte de ondernemer een overwicht over de arbeider, dat tot slechte behandeling en misstanden k o n (spat. van ons) leiden, indien de beheerder en zijn opzichters niet door innerlijke beschaving en moraliteit(!), een krachtige publieke opinie of een strenge controle in 't rechte spoor gehouden werden. Daar in de hier behandelde periode de publieke opinie en de strenge controle ontbraken, is het vaak tot koelie-mishandelingen en wantoestanden gekomen". En verder nog spreekt hij over „ernstige klachten over mishandelingen van contract-arbeiders en over praktijken, die bij de werving in zwang waren". Dat de koelie-mishandelingen en de zwendelpractijken bij de werving in het wezen van het kolonialisme liggen, schrijft de professor echter niet. Prof. Gonggrijp komt niet tot een veroordeling van het koloniale s y s t e e m.

Maar meer dan bij de oudere geschiedenis van het boek, waarbij vele aantekeningen te maken zijn, — zouden we willen stilstaan bij het laatste hoofdstuk. Belangwekkend hàd namelijk de schets van de na-oorlogse ontwikkeling kunnen zijn en het perspectief, dat Prof. Gonggrijp voor de economische (industriële) ontwikkeling van Indonesië biedt. Hier echter wordt men geconfronteerd met uitgesproken reactionaire opvattingen, die een imperialistische ideologie weerspiegelen. Het begint met de opmerking, dat het economische leven op Java te lijden heeft gehad van de revolutie, waarbij als euvelen worden opgesomd verwaarlozing van wegen en waterleidingen, plundering en brandstichting in dorpen en kleine steden door benden zonder dat het woord Nederlandse koloniale oorlog ook maar wordt genoemd.

Zonder twijfel zijn er nu in Indonesië vele economische problemen. Maar Prof. Gonggrijp zegt hier bijvoorbeeld van: „Het land heeft door onveiligheid, stakingen, lage arbeidsprestaties (in de havens soms zeer hinderlijk en nadelig voor het economisch leven), diefstallen en vernielingen, locale tekorten aan voldoende arbeiders, gebrek aan transportmateriaal, onwettige grondoccupaties enz., veel te lijden gehad". Een reeks van dubbelzinnige argumenten dus, want „het land" — „de Indonesische economie" wordt hiermede gelijk gesteld aan het begrip: belangen van het buitenlandse kapitaal. De stakingen der arbeiders voor een beter levenspeil richtten zich tegen de buitenlandse ondernemers, die nog de grootste werkgevers zijn; de grondoccupaties geschiedden door landloze boeren, die de (veelal braakliggende) gronden van buitenlandse ondernemingen in bezit nemen om er rijst op te planten. Prof. Gonggrijp voert een pleidooi voor het buitenlandse kapitaal en beroept zich daarbij op getuigenissen van Sjafruddin Prawinegara, oud- directeur van de Javasche Bank en nu gevlucht „premier" van de fascistische rebellen, die . . . een van de grote aanstichters van de onveiligheid waren. Een gezonde Indonesische nationale economie kan zich juist niet ont-

plooien als gevolg van de overheersing door het buitenlandse kapitaal en zijn economische sabotage. Dat is het probleem van alle Aziatische en Afrikaanse landen na de verovering van hun staatkundige onafhankelijkheid. Maar Prof. Gonggrijp heeft geen oog voor deze werkelijkheid getuige zijn conclusie: „In de landen die nog kort geleden in een koloniale verhouding stonden tot een westerse mogendheid, vindt men nog veelal de opvatting dat dit buitenlandse kapitaal nuttig moge zijn voor bevordering van de welvaart, doch het gevaar met zich brengt dat het investerende land een politiek overwicht zal krijgen over de regering van het land dat veel buitenlands kapitaal heeft toegelaten, of b.v. uit een koloniaal verleden heeft behouden. Deze opvatting is een anachronisme en met de werkelijkheid van onze moderne wereld in strijd, zodra de koloniale verhouding verbroken is. De werkelijkheid is zo, dat een land dat veel in een ander land (geen kolonie zynde) heeft kunnen investeren, de regering van dit laatste met bijzondere omzichtigheid zal bejegenen en alles zal doen, om het land te vriend te houden, waar zo grote belangen op het spel staan. Zouden wij de grootste gevaren moeten noemen, die de volkshuishouding van Indonesië bedreigen, dan zouden wij dit aldus willen doen: De bevolkingstoeneming. De ontwoudingen. De deficiten der Regering. De inflatie. De onvoldoende investeringen en de lage produktie. De corruptie. Het communisme."

Dat is me dan een rij gevaren, alsmede een probleemstelling, die op de conferenties van Bandoeng (1955) en Cairo (1957), waar de Aziatische en Afrikaanse volkeren om zo te zeggen zelf van gedachten wisselden, wel heel anders zijn benaderd. De ontwikkelingen — vooral ook in Indonesië — hebben juist het tegendeel bewezen van hetgeen Prof. Gonggrijp schrijft; het (imperialistische) land met veel investeringen in een ander land bejegent dit laatste niet met omzichtigheden, maar grijpt zo mogelijk naar wapengeweld om zijn belangen te behouden. De Aziatische en Afrikaanse landen voelen juist niet voor de Westelijke „hulp", omdat deze met politieke en zelfs militaire voorwaarden gepaard gaat. De economische ontwikkeling van Azië en Afrika wordt wel het probleem van deze eeuw genoemd en veel is er reeds over geschreven. En al moet men vaststellen, dat alleen de arbeidersklasse en zijn Communistische Partij daar tot nu toe zijn gefundeerde en weloverwogen visie op heeft, het is toch gelukkig ook zo, dat vele Nederlandse wetenschapsmensen de opvattingen, zoals door Prof. Gonggrijp geuit, niet zullen onderschrijven en meer begrip voor het Aziatisch-Afrikaanse gebeuren weten op te brengen.

HENK DE VRIES.

Partijdocumenten

VOOR DE VREDE IN EUROPA

Verklaring van vijftien communistische arbeiders-partijen

Van 27 tot 29 juni 1958 had in Berlijn op uitnodiging van de Communistische Partij van Duitsland een conferentie plaats van vertegenwoordigers van de volgende communistische en arbeiderspartijen:

de Communistische Partij van België, de Communistische Partij van Denemarken, de Communistische Partij van Duitsland, de Socialistische Eenheidspartij van Duitsland, de Communistische Partij van Frankrijk, de Communistische Partij van Engeland, de Communistische Partij van Italië, de Communistische Partij van Luxemburg, de Communistische Partij van Nederland, de Communistische Partij van Noorwegen, de Communistische Partij van Oostenrijk, de Poolse Verenigde Arbeiderspartij, de Communistische Partij van Zweden, de Partij van de Arbeid van Zwitserland en de Communistische Partij van Tsjechoslowakije.

Na een broederlijke en vriendschappelijke discussie over de strijd tegen de gevaren die de veiligheid van hun landen en de vrede in Europa van de zijde van het Amerikaanse en Duitse imperialisme bedreigen, namen de deelnemers aan de conferentie eenstemmig de volgende verklaring aan:

Elke dag zijn er nieuwe uitingen, die getuigen van de vredeswil der volkeren. De regeringen van de imperialistische landen, met aan het hoofd de heersende kringen van de Verenigde Staten, zetten echter hun politiek van oorlogsvoorbereiding voort en gaan voort met alle pogingen om te komen tot internationale ontspanning te saboteren. Zij manoeuvreren steeds opnieuw om de door de Sowjet-Unie voorgestelde topconferentie te verhinderen; zij wijzen een atoomwapenvrije zône in Midden-Europa af; zij weigeren de proeven met kernwapens stop te zetten; zij richten Amerikaanse atoom- en raketbases op in Europese NAVO-landen. Zo verscherpen zij de internationale toestand. Overal ontketenen de Amerikaanse imperialisten conflicten en provocaties en tonen zich aldus de verbetenste vijanden van de vrede en de vrijheid der volkeren.

Miljoenen mensen in de gehele wereld stellen zich met toenemende vastbeslotenheid tegen deze gevaarlijke ontwikkeling teweer. De wil van de volkeren naar een vreedzaam samenleven heeft een machtige steun aan het socialistische kamp, waarvan de Sowjet-Unie de eerste en leidende kracht is. In het bijzonder richten de vredeskrachten zich tegen de besluiten van de zittingen van de NAVO in Parijs en Kopenhagen.

De Duitse imperialisten en militaristen, die in één generatie twee catastrofale wereldoorlogen hebben ontketend en zoveel bloed en tranen over de volken hebben gebracht, moeten nu volgens de NAVO-besluiten met atomaire massavernietigingswapens worden uitgerust.

Dat is het resultaat van de door de Amerikaanse imperialisten gevoerde politiek van heroprichting van het Duitse imperialisme en de begunstiging van zijn economische, politieke en militaire macht. Het Amerikaanse imperialisme heeft voor deze politiek ondersteuning verkregen van de heersende kringen van Engeland, Frankrijk en andere ledenstaten van de NAVO. In deze politiek wordt het Amerikaanse financierskapitaal geleid door zijn eigen plannen tot wereldoverheersing. Het heeft de Duitse Bondsrepubliek nodig als belangrijkste steunpilaar voor zijn eigen agressieve plannen in Europa. Zonder de economische kracht, zonder het grondgebied, zonder de mensen van de Bondsrepubliek kan het Amerikaanse imperialisme geen oorlog in Europa provoceren.

Thans is het Duitse imperialisme in West-Duitsland economisch en politiek weer opgericht; het is bezig zijn militaire macht snel uit te breiden. Op deze wijze kon het Duitse imperialisme beginnen zijn eigen expansionistische doeleinden na te streven.

Met Speidel zijn de Duitse imperialisten begonnen de militaire commandoposten in de NAVO te bezetten. In de Kolen- en Staalgemeenschap hebben de kolen- en staalmonopolies van de Ruhr hun overwicht van jaar tot jaar vergroot. Door een meedogenloze expansionistische politiek op het gebied van de uitvoer van goederen en kapitaal, maken de Westduitse financiers de landen van West-Europa tot hun schuldenaren.

Thans strekken zij hun handen uit naar atoom- en raketwapens, daarmee de verplichtingen schendend, die zij nog bij het afsluiten van de verdragen van Londen en Parijs hadden aangegaan. Zowel met de bewapeningsovereenkomsten tussen Bonn, Parijs en Rome, als met het Euratoom-verdrag willen zij zich de resultaten van het tot nu toe gevoerde onderzoekings- en ontwikkelingswerk toeëigenen, zelf met de produktie van raket- en atoomwapens beginnen en daarmee een militair technisch overwicht in West-Europa verkrijgen.

Met de levering van Amerikaanse atoomwapens aan de Duitse imperialisten, resp. met het opzetten van een eigen raket- en atoomwapen-produktie krijgen de Duitse militaristen het middel in handen om nog onverbiddelijker hun eigen

einden na te streven en de leiding over de Europese NAVO-staten in handen
ijgen, teneinde deze te misbruiken voor de avonturen van de Duitse revanche-
ci.
oom- en raketwapens in het bezit van de Bondsrepubliek zijn des te ge-
ijker omdat de oude Hitler-generaals en SS-officieren, de moordenaars van
our en Lidice, de specialisten in massa-vernietiging van Auschwitz en
enwald er de beschikking over krijgen.
e leidende kringen van de Bondsrepubliek maken er geen geheim van dat zij
DR willen veroveren. Zij stellen openlijk territoriale eisen aan de Volks-
bliek Polen, de Tsjechoslowaakse Republiek en andere landen.
e chauvinistische propaganda, die door de regering gevoerd wordt, begint
van een „groot-Duits Rijk" te dromen, dat ook Oostenrijk en Elzas-Lotha-
n omvat. Zo willen de Duitse imperialisten hun heerschappij naar alle
en uitbreiden. Deze avonturierspolitiek kan, gezien de krachtsverhouding in
ereld, slechts met een volledig fiasco voor hen eindigen.
e atoombewapeningswedloop van de imperialisten, die door de Bondsrepu-
verder verscherpt wordt, legt de volken van Europa zware lasten op de
ıders. In de kapitalistische staten persen de monopolies de kosten van de
pening en hun grotere winsten uit het werkende volk. De gevolgen zijn:
herpte uitbuiting der arbeiders, stijgende prijzen en daling van de reële
, inflatoire vermindering van de geldwaarde, voor de boeren dalende op-
gsten voor hun producten bij stijgende prijzen der industrie-artikelen, ver-
g van de directe en indirecte belastingen, ernstige schade voor het gehele
omische leven.
n het toenemende verzet tegen hun agressiepolitiek en de drang van de vol-
naar vrede en sociale zekerheid te onderdrukken, gaan de imperialisten er
en meer toe over om in versterkte mate geweld tegen het eigen volk te
iken. Zij zetten koers op de fascisering en op de vorming van militaire
turen.
et Duitse imperialisme toont zich opnieuw als vijand van de democratische
en van de bevolking in het eigen land en tezelfdertijd als gangmaker van de
ionaire ontwikkeling in andere landen. Het poogt de vredesbeweging te
en; het vervolgt comité's tegen de atoomdood en verhindert het referendum
de atoombewapening, het verbiedt talrijke democratische organisaties, het
t arbeidersfunctionarissen en vredesstrijders voor het gerecht; het bedreigt
s openlijker vakverenigings- en sociaaldemocratische organisaties.
et verbod van de Communistische Partij van Duitsland (KPD) toont in het
nder duidelijk dat de CDU-regering in Bonn in Hitlers voetsporen zou wil-
reden.
e vijftien op de conferentie aanwezige communistische en arbeiderspartijen
vrijheid voor de Communistische Partij van Duitsland en betuigen hun
derlijke solidariteit met de communisten in West-Duitsland, die vanuit de
liteit waarin zij door de reactie van hun land gedrongen werden, een moedige
onsequente strijd voor de overwinning van de vrede en de vrijheid voeren.
oals gisteren de Hitler-fascisten deden, zo bereiden vandaag de Duitse
ıchepolitici de aanvalsoorlog met hun anti-communistische hetze voor. De
n van een beweerde dreiging uit het Oosten wordt weerlegd door de vredes-
ek van de Sowjet-Unie en alle staten van het socialistische kamp, die, geleid
de leninistische principes van de vreedzame coëxistentie, alle pogingen aan-
den om de vrede te verzekeren.
et Verdrag van Warschau, het verdedigingsverbond van socialistische sta-
werd eerst jaren na het oprichten van de NAVO als antwoord op de herbe-
ning van de Duitse revanchisten gesloten. De deelnemers aan het Warschau-
hebben zich bereid verklaard met de landen van de NAVO een niet-aan-
erdrag te sluiten.
nder de leuzen van „bevrijding van het communisme" en „redding van het

avondland" doet de CDU, de leidende partij van de Duitse imperialisten, weer Hitlers oude aanspraken op het „nieuw ordenen van Europa" gelden. Dit hopeloze doel om het rad der geschiedenis terug te draaien, ligt ook ten grondslag aan de provokatorische pogingen zich te mengen in de binnenlandse aangelegenheden der socialistische landen, in het bijzonder de Hongaarse Volksrepubliek.

De atoomoorlogspolitiek van de Duitse en Amerikaanse imperialisten maakt het noodzakelijk de massa's bewust te maken van dit gevaar en de oorsprong daarvan, om een succesrijke volksstrijd tegen de oorlogsaanstichters te ontketenen. Wat hieraan belemmeringen in de weg legt, moet worden bestreden. De revisionistische politiek van de Joegoslavische Communistenbond vergoelijkt de agressieve rol van het Amerikaanse en Duitse imperialisme, vergemakkelijkt daardoor de manoeuvres van de imperialisten om verwarring te zaaien, verzwakt de ontwikkeling van de bewustheid van de arbeidersklasse en de massa's en schaadt daarmee de strijd voor de vrede.

Alleen de strijd van de volken, de op het gelijke doel gerichte acties en het gemeenschappelijke handelen van de vredeskrachten, zullen de plannen van de imperialisten doen mislukken.

De socialistische landen hebben herhaaldelijk initiatieven genomen en voorstellen gedaan om tot een overeenstemming te geraken over de stopzetting van de bewapeningswedloop en de vermindering van de internationale spanning.

De Sowjet-Unie heeft in de geest van het ware humanisme en in het belang van de mensheid de proeven met atoomwapens stopgezet en streeft naar het bijeenroepen van een topconferentie die o.a. het verbod van de atoomwapens tot doel heeft.

De Volksrepubliek Polen heeft met het Rapacki-plan het instellen van een atoomwapenvrije zône in Midden-Europa voorgesteld, die Polen, de Tsjechoslowaakse Republiek, de Duitse Democratische Republiek en de Bondsrepubliek zal omvatten. De DDR en Tsjechoslowakije hebben dit voorstel toegejuicht en het tot het hunne gemaakt.

De Duitse Democratische Republiek heeft initiatieven genomen t.a.v. het afstand doen door de beide Duitse staten van atoom- en raketwapens, van vermindering en uiteindelijk van het vertrek van de buitenlandse troepen van Duitse bodem.

Deze voorstellen die tot dusverre door de imperialisten werden afgewezen, zijn in overeenstemming met de belangen en de hoop der volken; ze vinden grote weerklank onder de volksmassa's en geven richting en doel aan hun gemeenschappelijke strijd.

De veelsoortige bewegingen en acties die in alle landen reeds gevoerd worden en die zich in het bijzonder richten tegen de atoombewapening van de Bondsrepubliek, dienen verbreed en versterkt te worden.

De sterke beweging in West-Duitsland tegen de atoomdood verenigt partijen, vakverenigingen, mannen en vrouwen uit alle lagen der maatschappij, die, in het bewustzijn het leven en het vaderland te verdedigen, in referendums, betogingen, demonstraties en politieke stakingen hun wil tot uiting brengen.

Deze beweging heeft haar sterkste steunpilaar in de Duitse Democratische Republiek, de eerste staat van de Duitse arbeiders en boeren, het bolwerk voor de krachten van de vrede in geheel Duitsland, een belangrijke factor voor de vrede in Europa.

Ook haar standpunt inzake het Duitse vraagstuk, dat de hereniging de zaak van de Duitsers zelf is en alleen in de strijd tegen de oorlogspolitiek en de atoombewapening opgelost kan worden is een deel van de krachtige vredespolitiek van de DDR; zij stelt voor, langs de weg van onderhandelingen tussen de beide Duitse staten te komen tot de vorming van een federatie.

De aan de conferentie deelnemende communistische en arbeiderspartijen begroeten en ondersteunen alle bewegingen in alle landen, van welke politieke en ideologische richting ze ook komen, als ze gedragen worden door 't eerlijke stre-

n de vreedzame coexistentie te verzekeren, de internationale spanningen te rminderen en bestaande tegenstellingen langs de weg van onderhandelingen te erwinnen.

De resultaten van de strijd voor de vrede zijn aanzienlijk en van grote betekes. In alle werelddelen treden miljoenen mensen op voor de redding van de ensheid van het gevaar van de atoomvernietiging.

Met het oog op de nieuwe gevaren die de atoombewapening van de Bondsoublick voor Europa oproept, is het echter noodzakelijk, dat de arbeidersklasse de volksmassa's hun activiteit nog meer verhogen en hun strijd voor de vrede g doeltreffender maken. Dit zal gelukken als alle vrienden van de vrede, alle ensen van goeden wille in gemeenschappelijke of gelijkgerichte acties hun achten inspannen om aan de ontwikkeling van de Bondsrepubliek tot de brandard van een atoomoorlog een halt toe te roepen.

Elk optreden, elke actie, elk verzet, alles wat zich richt tegen het Duitse perialisme en militarisme, is nuttig en noodzakelijk. Daartoe reiken wij onze nd, ongeacht meningsverschillen t.a.v. wereldbeschouwing en politiek en onnks klassentegenstellingen.

Wij kunnen niet nalaten, critisch stelling te nemen ten opzichte van de politiek het optreden van de rechtse sociaaldemocratische leiders, die in strijd zijn et de belangen van de volken en van de vrede. Des te meer juichen we het toe, t op zittingen en bijeenkomsten van verscheidene Europese socialistische paren en op de laatste zitting van de Raad van de Socialistische Internationale in t belang van de vrede stelling genomen werd tegen het gevaar van een atoomrlog, voor een atoomwapenvrije zône in Europa en voor de ontwapening. aardoor worden nieuwe mogelijkheden geopend voor gemeenschappelijke ties.

Wij vechten voor de eenheid van actie van de arbeidersklasse, voor het geenschappelijke optreden van de communistische, socialistische en gelovige beiders, voor de samenwerking van de communistische en socialistische paren, evenals van de vakbondsorganisaties in het belang van de verdediging van vrede, de nationale onafhankelijkheid, de democratie en de sociale vooruitng. De eenheid van actie van de arbeidersklasse is tevens een doeltreffend apen tegen de aanvallen van het monopoliekapitaal op het levenspeil van de erkers.

De samenwerking van de arbeidersklasse met de brede volksmassa's en met le krachten, die de atoombewapening en de avonturierspolitiek van het Amekaanse en Duitse imperialisme afwijzen, de beweging voor de vrede die alle erelddelen omvat en die steunt op de grote vredeskracht van het socialistische mp, openen reële vooruitzichten in de verdediging van de materiële en geestelke verworvenheden van de Europese volken en voor het behoud van de vrede. De mensheid wil de vrede, zij beschikt over de middelen en de kracht om deze verdedigen. De vrede zal triomferen over de oorlog.

In deze tijd geldt meer dan ooit tevoren

Het Marxisme-Leninisme bestuderen!!!

Lenin:	*Staat en Revolutie*	*geb. f. 1.25*
Marx:	*De 18de Brumaire van Louis Bonaparte*	*ing. f. 0.50*
Engels:	*Anti-Dühring*	*geb. f. 2.90*
Engels:	*De oorsprong van het gezin, van de particuliere eigendom en van de staat*	*geb. f. 1.25*
Engels:	*De toestand van de arbeidersklasse in Engeland*	*geb. f. 1.75*

Boekhandel Pegasus levert uit voorraad brochures en boeken op het gebied van het Marxisme-Leninisme, filosofie, geschiedenis en economie in de nederlandse, duitse, franse, engelse en russische taal.

Leidsestraat 25, Amsterdam
Hobbemastraat 57, Den Haag
Hoogstraat 143, Rotterdam

vrijheid heeft duizend namen en duizend gestalten . . .
onze lage landen heet hij Tijl Uilenspiegel
Azië noemt men hem Hodzja Nasreddin. . . .

Leert hem kennen in een vrolijk en strijdbaar verhaal in de kleurige sfeer van duizend-en- een-nacht

AVONTUREN IN BOCHARA

de avonturen van de rustverstoorder Hodzja Nasreddin

door LEONID SOLOWJOW

vertaling door D. Teixeira de Mattos
illustraties van George van Raemdonck

bladzijden, linnen band, fraai stofomslag f. 5.90

prospektus wordt U op aanvraag gratis toegestuurd

een Pegasus uitgave

Verkrijgbaar in de erkende boekhandel

september 1958

Politiek en Cultuur

uit de inhoud:

20 jaar na München

Koloniale rekening in Bagdad vereffend

Contra-revolutie en revisionisme

Veertien gedichten van Mao Tse-toeng

9

SEPTEMBER 1958

20 jaar na München	*F. Baruch*	385
Koloniale rekening in Bagdad vereffend	*T. v. Stralen*	394
Contra-revolutie en revisionisme reikten elkaar de hand	*S. Geugjes*	402
Veertien gedichten	Mao Tse-toeng *Ned. bew. Th. de Vries*	409
Stalin en zijn werk	*Sowjet-Encyclopedie, deel 40*	416
Middag in de wildernis	*Albert Maltz*	427
BOEKBESPREKING:		
Avonturen in Bochara	*G. Maas*	431
PARTIJDOCUMENT:		
Oproep van het D.B. der C.P.N.		432

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus
Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar, losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C. Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

18 jaargang no. 9 september 1958

Politiek en Cultuur

maanblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

Twintig jaar na München

Nooit weer München — zo riepen de volkeren in de herfst 1938, toen Tsjechoslowakije door de Hitlerbenden overweldigd was.

„Nooit weer München" — dat werd ook na de tweede wereldoorlog geroepen, niet door de volken, maar door de propagandisten van de koude oorlog. Ze stelden München als argument tegen al degenen, die naar verzoening van de tegenstellingen tussen Oost en West streefden, die van mening waren en zijn, dat elke andere politiek dan die van vreedzame coëxistentie naar oorlog en ongekende rampen voor de mensheid moet leiden.

Zij, die van de vervalsing der geschiedenis een beroep maken, waren in 1938 „voor" München, maar nu zeiden zij:

Kijk naar München, de verzoenende politiek van Frankrijk en Engeland heeft de ramp over heel Europa gebracht. Verzoening met de Sowjet-Unie zal hetzelfde resultaat hebben.

Een der meest verwoede propagandisten van deze stelling — J. de Kadt — schreef reeds kort na het einde van de tweede wereldoorlog, toen de wereld nog onder de indruk was van het overweldigende aandeel der Sowjet-Unie in de vernietiging van de Hitler-legers en toen de koude oorlog nog moest beginnen:

> „De verzoeners die toen (in 1938) voor Chamberlain waren, omdat hij probeerde te verzoenen door concessies te doen, zijn nu voor een politiek die verzoening met Rusland nastreeft, door de Russen hun zin te geven, telkens als zij met dreigementen komen" (J. de Kadt, „Rusland en wij").

De Kadt schreef dit, toen de enige eis der Sowjet-Unie de vernietiging van de resten van het fascisme was, toen er nog betrekkelijk normale relaties tussen Oost en West bestonden en velen nog op een voortzetting van het oorlogs-bondgenootschap hoopten.

Sindien werd het woord „München" in de propaganda van het Westen steeds meer gebruikt als argument ter verontschuldiging van de agressieve daden der imperialistische mogendheden.

Maar wat was „München" eigenlijk? De Amerikaanse auteurs Sayers en Kahn zeggen in hun boek „De grote Samenzwering":

„De regeringen van het nationaal-socialistisch Duitsland, het fascistische Italië, Groot-Britannië en Frankrijk tekenden (op 29 sept. 1938) de overeenkomst van München — de Heilige Alliantie tegen Sowjet-Rusland waarvan de wereld-reactie sinds 1918 had gedroomd" (pag 389, Ned. editie).

En dat was precies de voornaamste inhoud en de strekking van het pact van München.

Het directe en eerste slachtoffer van dit pact werd Tsjechoslowakije.

*

Tot beter begrip van de toestand nu twintig jaar geleden, is het nodig de herinnering van onze lezers op te frissen.

De oorlogskoers van de fascistische mogendheden naderde toen zijn hoogtepunt. Hitler-Duitsland en Mussolini-Italië hadden de burgeroorlog in Spanje ontketend en hadden Franco op de troon gezet.

Italië had zijn overval op Abessinië gepleegd, Japan — het derde lid van het in 1936 opgerichte Anti-komintern-pact — pleegde agressie op agressie tegen China. De fascistische mogendheden — Duitsland voorop — hadden de herverdeling van de aarde op de dagorde gesteld, die in 1918 ten nadele van deze imperialistische mogendheden was uitgevallen. Het strategische doel van Hitler was het totstandbrengen van een oorlogsfront tegen de Sowjet-Unie. Hiervoor moest hij echter eerst zijn eigen positie in West-Europa versterken en een reeks „obstakels" opruimen.

Terwijl de Britse, de Franse en de Amerikaanse imperialisten het met zijn doel geheel eens waren en hem trachtten te gebruiken als de „gendarme" van Europa, maar heimelijk hoopten als de eigenlijke overwinnaars uit de heilige oorlog tegen de Sowjet-Unie te voorschijn te treden, — hoopte Hitler in tegendeel, Duitsland tot de leidende imperialistische mogendheid te maken, zijn Westerse tegenstanders tot mogendheden van de tweede rang te degraderen en de „smaad" van de nederlaag in de eerste wereldoorlog ongedaan te maken.

De opvattingen van de toenmalige leidende politici in het Westen werden o.m. tot uitdrukking gebracht door de Britse minister van buitenlandse zaken, Lord Halifax. Hij verklaarde op 19 nov. 1937 in een geheim onderhoud met Hitler,

„dat hij en de overige leden van de Britse regering „er van doordrongen zijn, dat de Führer niet alleen in Duitsland iets groots heeft gepresteerd, maar dat hij door de vernietiging van het communisme in eigen land, haar de weg naar Westeuropa versperd heeft en dat derhalve Duitsland terecht als bolwerk van het Westen tegen het bolsjewisme beschouwd zou moeten worden."[1])

[1]) (Uit het protocol van het Duitse ministerie van buitenlandse zaken, ontleend aan „Dokumente und Materialen aus der Vorgeschichte des zweiten Weltkrieges, Moskou, 1948, deel I, pag. 16. Het gaat hier om materialen uit de geheime archieven te Berlijn, die na de verovering door de Sowjet-legers in beslag werden genomen, aangevuld met een reeks andere documenten uit Sowjet-bezit. Verdere citaten uit deze verzameling worden in dit artikel aangeduid met „Documenten", schr. dezes.)

Deze verklaring was de inleiding tot het latere München en Hitler kon er uit opmaken, dat de Engelsen hem bij de verdere uitvoering van zijn plannen — alle schijnbewegingen ten spijt — geen wezenlijke tegenstand zouden bieden.

Deze indruk werd nog versterkt, toen Halifax tijdens hetzelfde onderhoud verklaarde,

> „dat het ontwapeningsprobleem buitengewoon gecompliceerd is geworden door het Franse bondgenootschap met Rusland, dat in antwoord op zekere Duitse maatregelen tot stand is gekomen. Daardoor was Rusland niet slechts als morele, maar ook als materiële factor van grote betekenis, in het bijzonder ook als gevolg van het bondgenootschap met Tsjechoslowakije, Europa binnen gebracht."
>
> (Documenten, deel 1, pag. 38).

Het bondgenootschap tussen Frankrijk en de Sowjet-Unie, kort tevoren tot stand gekomen, werd dus door de Britten als een fundamentele fout beschouwd, niet alleen omdat het nadelig was voor de „heilige anti-Sowjet-alliantie", die sinds 1918 werd nagestreefd, niet alleen omdat dit bondgenootschap een ernstige slag voor de anti-Sowjet-ophitsing was, maar ook en vooral omdat het vanwege de groeiende macht van de Sowjet-Unie aan het idee van de collectieve verdediging van de vrede tegen Hitler een nieuwe inhoud gaf!

Stelselmatig werd dan ook in de voorbereiding van de tweede wereldoorlog gewerkt aan het ongedaan maken van deze „fout". Zo suggereerde de Britse ambassadeur te Berlijn, Henderson, tijdens een onderhoud met Hitler op 3 maart 1938, dat de Europese landen „zonder Rusland" tot overeenstemming moesten komen. Deze pogingen werden voortgezet tot aan de zomer 1939, en zelfs tijdens de oorlog, zoals uit de briefwisseling Stalin—Roosevelt is gebleken.

Het is van belang in dit verband verder op te merken, dat Churchill volgens een memorandum, dat eveneens in het nazi-ministerie van Buitenlandse Zaken is gevonden, in feite de politiek van verzoening met en toegeven aan Hitler steunde. Churchill immers geldt als leider van de fractie in de Britse conservatieve partij, die van begin af tegen de München-politiek is geweest. Maar uit bedoeld memorandum blijkt, dat hij omstreeks dezelfde tijd een onderhoud met Hitler's „Gauleiter" Foerstner in Dantzig, heeft gehad. (Dantzig was toen een „Freistaat" en nog niet bij nazi-Duitsland ingelijfd.) Tijdens dit onderhoud hechtte Churchill zijn goedkeuring aan de plannen van Hitler jegens de Sowjet-Unie, Tsjechoslowakije en Dantzig! (Tijdens de oorlog 1940—45 trachtte hij tot een afzonderlijke vrede met Hitler te komen.)

Aangemoedigd door de officiële verklaringen tijdens geheime besprekingen (zoals hierboven vermeld) en de berichtgeving in de reactionaire Britse en Franse pers, die er op berekend was, de volkeren onkundig te laten van hetgeen er gespeeld werd, verhaastte Hitler de uitvoering van zijn plannen. In het begin van het jaar 1938 verhevigde zijn agent Henlein in Tsjechoslowakije, leider van de z.g. Sudeten-Duitse beweging, de campagne voor het losscheuren van Bohemen, die

gepaard ging met brutale terreur tegen het Tsjechische volksdeel in dit gebied.

Seyss-Inquart roerde zich in Oostenrijk. Op 20 februari van dat zelfde jaar verklaarde Hitler op dreigende toon dat tien miljoen Duitsers (waarmee hij de Oostenrijkers en de Duitse minderheid in Tsjechoslowakije bedoelde) bevrijd moesten worden. Na een korte campagne van chantage en terreur, werd Oostenrijk op 11 maart 1938 bezet en op 18 maart bij Duitsland ingelijfd.

Tsjechoslowakije wilde op de intocht van Hitler in Oostenrijk met mobilisatie antwoorden. Maar op de ochtend van de 11e maart gaf Goering de Tsjechoslowaakse gezant te Berlijn zijn „erewoord", dat Hitler niets tegen Tsjechoslowakije in de zin had en von Neurath, toen nog Hitler's minister van Buitenlandse Zaken, herhaalde die verzekering later op de dag.

De bezetting van Oostenrijk en de voortdurende actie van de Henleinfascisten in Tsjechoslowakije waren vanzelfsprekend voor de Sowjet-Unie aanleiding haar streven naar het totstandbrengen van een anti-Hitler-coalitie te versterken.

Zo stuurde de Sowjet-regering op 17 maart 1938 een nota aan het Britse ministerie van Buitenlandse Zaken, waarin na een uiteenzetting over de gevaren voor Tsjechoslowakije, gezegd werd:

> „De huidige internationale situatie plaatst alle vredelievende staten en voor alles de grote mogendheden, voor het vraagstuk van hun verantwoordelijkheid voor het verdere lot der volkeren van Europa en niet alleen van Europa".

Verder heette het in dit document dat de Sowjet-Unie

> „ermee accoord gaat zonder verwijl de door omstandigheden noodzakelijk geworden praktische maatregelen binnen of buiten de Volkenbond met de overige mogendheden te bespreken. Morgen reeds zou het te laat kunnen zijn, maar vandaag is er nog tijd, wanneer alle staten, in het bijzonder de grote mogendheden een vastberaden en duidelijke houding ten aanzien van het probleem van de collectieve redding van de vrede innemen."
>
> (Documenten, deel 1, pag. 105.)

Op deze nota antwoordde de Britse regering op 24 maart 1938, dat zij

> „beslist het bijeenroepen van een conferentie tot het nemen van besluiten over gecoördineerde maatregelen tegen de agressie afwijst." De Britse regering zei, dat zulk een conferentie „naar de opvatting van de regering zijner majesteit niet noodzakelijkerwijs een gunstige uitwerking op de vooruitzichten voor de Europese vrede zou hebben."
>
> (Documenten, deel 1, pag. 105—106.)

Zoals men ziet, waren de imperialistische politici toen al evenmin als thans om argumenten verlegen als het er om ging een topconferentie voor het beveiligen van de vrede te saboteren.

De protocollen over de geheime onderhandelingen met Hitler waren toen echter onbekend en deze gaven de werkelijke reden van de weigering van Engeland aan, zij bevestigden de opvatting der communisten:

Hitlers agressie moest naar het Oosten afgeleid worden. Tsjechoslowakije, dat in Bohemen over een formidabele verdedigingslinie beschikte en bovendien over een krachtige oorlogsindustrie en een goed opgeleid leger, was de eerste barrière op de weg naar het Oosten. Niet alleen Hitler, maar ook de München-politici wilden haar slechten.

In het Verre Oosten kreeg Hitler welkome hulp van Japan, dat in Noord-China (Mandsjoerije) troepen tegen de Sowjet-Unie samentrok en in de zomer een grootscheepse aanval bij het Chassan-meer in Mongolië ontketende. Door het vastbesloten ingrijpen van de Sowjet-legers liep deze actie op een mislukking uit, de Japanners dropen af. Het voorbeeldige ingrijpen van de Sowjet-Unie had een les kunnen zijn voor het Westen, maar het luisterde niet en Hitler, die meende dat de Sowjet-Unie haar handen vol had in het Oosten, zette zijn aanvallen op Tsjechoslowakije met versterkte kracht voort.

In mei trok hij troepen samen langs de grens van Tsjechoslowakije. De Amerikaanse pers lanceerde berichten waarin beweerd werd, dat de Sowjet-Unie niet bereid was om Tsjechoslowakije te helpen. Andere geruchten, opzettelijk verspreid door Chamberlain cs. moesten helpen, de verwarring der openbare opinie in West-Europa ten top te voeren.

Het is voor ons doel niet nodig, hier de verdere gebeurtenissen op de voet te volgen. Wij vermelden slechts, dat Engeland midden juli een tipje van de sluier der geheimdiplomatie liet vallen, toen Chamberlain de Tsjechoslowaakse regering sommeerde, maatregelen tot het verzekeren van de vrede in Europa te nemen! Dat was duidelijk genoeg. Enkele dagen later verklaarde Hitler's agent in Tsjechoslowakije, Henlein, dat de Duitsers in dit land voortaan „slechts aan de Duitse regering, de Duitse wetten en de stem van het Duitse bloed zouden gehoorzamen". Begin augustus stuurde de Britse regering een financier, Lord Runciman, naar Praag, om daar te „bemiddelen" tussen de nazi's en de Tsjechoslowaakse regering. Achteraf bleek dat zijn enige taak daarin bestond, de weerstand van de regering te Praag te breken.

Hitler in elk geval verkeerde niet in twijfel over de bedoeling van deze missie. Hij ging over tot gedeeltelijke mobilisatie, zijn vliegtuigen begonnen het Tsjechoslowaakse luchtruim te schenden, aan de Duitse westgrenzen werden versterkingen gebouwd, want... men kon niet weten!

Maar hoe reageerde de Franse regering? Op 12 september zou onder de druk van de openbare mening in het Franse kabinet gesproken worden over de mobilisatie van het leger. De München-ministers legden een rapport van de legerleiding voor. Het was een vervalst rapport, zoals later bleek en het moest bewijzen dat Frankrijk niet in staat was, oorlog tegen Hitler te voeren. Hoewel Frankrijk zich genoodzaakt zag niettemin enkele militaire voorzorgsmaatregelen te treffen — meer om de openbare mening gerust te stellen — gingen de geheime onderhandelingen voort.

Op 15 september vloog Chamberlain naar Hitler in Berchtesgaden, waar hij diens eisen in ontvangst nam. Op 19 september stuurden Engeland en Frankrijk de Praagse regering een nota, waarin die eisen werden overgebracht. Praag werd verwittigd:

„.... de vrede en de veiligheid kunnen niet bewaard, de le-

vensbelangen van Tsjechoslowakije niet doeltreffend verdedigd worden, wanneer deze gebieden (bedoeld zijn de gebieden die Hitler toen annexeren wilde) niet onmiddellijk aan het Duitse rijk worden afgestaan."

Twee dagen later, nadat Tsjechoslowakije opnieuw een beroep had gedaan op Frankrijk en Engeland, en aan het bondgenootschap met Frankrijk had herinnerd, stelde de Britse regering de Tsjechoslowaakse regering voor om dit document in te trekken en rekening te houden met de „realiteit".

De Tsjechoslowaakse regering capituleerde toen en deelde de Sowjetregering mee:

„Door de omstandigheden genoodzaakt en onder de buitengewone druk van de Franse en de Britse regering, accepteert de regering van de Tsjechoslowaakse republiek met bitterheid de Frans-Engelse voorstellen, in de veronderstelling dat beide regeringen alles zullen doen opdat.... de levensbelangen van de Tsjechoslowaakse republiek veilig gesteld worden."

(Documenten, deel 1, pag. 239—240.)

Het scenario voor München was gereed. Op 29 september 1938 kwamen Hitler, Mussolini, Chamberlain (de Britse minister-president) en Daladier (de Franse), in München bijeen voor het uitspreken van het vonnis.

Vertegenwoordigers van de Tsjechoslowaakse regering, die zich eveneens naar München hadden begeven, werden door de Hitler-ambtenaren als misdadigers ontvangen en behandeld. Tot de eigenlijke besprekingen hadden zij geen toegang. Na afloop werden zij door een Franse diplomaat op de hoogte gesteld met de mededeling, dat „tegen het vonnis geen beroep mogelijk is" en „dat geen mogelijkheid tot verandering bestaat".

De overeenkomst bepaalde, dat de Tsjechoslowaakse regering het „sudetenduitse gebied" moest afstaan aan Duitsland, dat de ontruiming door de Tsjechoslowaakse autoriteiten tot 10 oktober voltrokken moest zijn, dat aan de militaire en industriële installaties geen schade mocht worden toegebracht, dat een „internationale commissie" de nieuwe grenzen zou moeten vaststellen, dat alle Duitsers uit Tsjechoslowaakse militaire en politie-dienst moesten worden ontslagen en dat in bepaalde gebieden een „volksstemming" zou worden gehouden. Voorts verklaarden Engeland en Frankrijk, de nieuwe grenzen van Tsjechoslowakije te „garanderen".

De Tsjechoslowaakse minister van Buitenlandse Zaken, verklaarde de avond van de 29ste september tegenover de ambassadeurs van de Westelijke mogendheden:

„Ik weet niet of Uw landen voordeel zullen hebben van het in München genomen besluit. In ieder geval zijn wij niet de laatsten. Na ons zullen anderen door hetzelfde lot getroffen worden."

(Documenten, deel 1, pag.318).

Hij had gelijk, Chamberlain keerde naar Londen terug als vredesengel en verzekerde dat de vrede voor generaties gered was. Op 1 oktober

trokken de Hitler-troepen Tsjechoslowakije binnen, bezetten meteen enkele der door Frankrijk en Engeland „gegarandeerde" Tsjechoslowaakse gebieden en... in maart 1939 volgde de volledige bezetting van de republiek!

Een der hoofdargumenten van Hitler bij het afdwingen van de schandelijke overeenkomst van München was zijn mededeling, dat Tsjechoslowakije „een voorpost van het bolsjewisme" was. Als bewijs gold het verdrag voor wederzijde hulp, dat tussen beide landen bestond. Voor de twee Westelijke regeringsleiders was deze verklaring duidelijker. Hitler gaf hen te verstaan, dat hij zijn „historische missie" als gendarme van Europa tegen de Sowjet-Unie trouw zou blijven. Terwijl de vertegenwoordigers van het Britse en Franse imperialisme aldus Tsjechoslowakije terwille van de heilige alliantie tegen de Sowjet-Unie opofferden — en wij herhalen: dit was de kern van de overeenkomst van München — heeft de geschiedenis bewezen, dat hun hoop vergeefs is geweest.

Het verraad van München was te brutaler, waar zowel Engeland als Frankrijk van de trouw der Sowjet-Unie aan haar verplichtingen op de hoogte waren. Nog begin september 1938 had de Sowjet-regering in antwoord op de Franse vraag, wat zij zou doen in geval Tsjechoslowakije door Hitler overvallen zou worden geantwoord met het voorstel om de vertegenwoordigers van de Sowjet-Unie, Engeland en Frankrijk onverwijld bijeen te laten komen en een verklaring te publiceren waarin Tsjechoslowakije ingeval van een niet-geprovoceerde aanval door Duitsland de hulp der drie landen werd verzekerd. Zij stelde tevens voor de zaak bij de Volkenbond aanhangig te maken en onmiddellijk militaire besprekingen der drie landen te beginnen. Midden september liet de Sowjet-Unie Praag nog eens weten, dat zij vast besloten haar verplichtingen op grond van het verdrag van wederzijdse bijstand na zou komen, indien ook Frankrijk dit deed, zoals in dat verdrag was voorzien. Zelfs na het verraad van München en toen de Sowjet-Unie door de capitulatie van Praag van haar verdragsverplichtingen ontslagen was, verklaarde zij Tsjechoslowakije te willen helpen, indien zij dit wenste en de vertegenwoordiger van de Amerikaanse regering in Moskou, Kerk, deelde zij mede, dat zij alsnog voor de bijeenroeping van een internationale conferentie tot het beramen van collectieve bijstand aan Tsjechoslowakije was. München haalde een streep door deze inspanningen, de wereldoorlog rukte naderbij, maar hij kreeg een ander verloop dan Londen en Parijs na hun verraad van München hadden gehoopt.

*

Van groot belang voor onze lezers is de positie, die de C.P.N in de critieke dagen na München heeft ingenomen. Bij de beoordeling van haar standpunt, dient men te bedenken, dat zij toen niet op de hoogte kon zijn van de geheime achtergronden, dat zij geen kennis droeg van de serie geheime besprekingen, die de „heilige Alliantie" van München hebben voorbereid.

In een serie artikelen op 13, 14 en 15 oktober 1938, zette het Dagelijks Bestuur van de C.P.N. haar opvattingen uiteen. Het verklaarde o.m., dat „Chamberlain en Daladier de egoistische klassebelangen van

het groot-kapitaal boven de werkelijke nationale belangen der volkeren hebben gesteld. Zij hebben, geholpen door de reactionaire elementen in Tsjechoslowakije, de weerstand gebroken, de vrede verraden, Hitler gered en versterkt."

Het schreef verder:

„Litwinof heeft duidelijk verklaard, dat de Sowjet-Unie niet alleen bereid was zijn verplichtingen na te komen, samen met Frankrijk, doch tevens bereid stond, Tsjechoslowakije te steunen, indien het door Frankrijk in de steek zou worden gelaten en de Tsjechoslowaakse regering een beroep op de Sowjet-Unie zou doen. Deze regering heeft dit echter niet gedaan. Benesj en de reactionaire groepen in Tsjechoslowakije, vooral uit de Agrarische Partij, gaven echter tenslotte de voorkeur aan de druk van Daladier en Chamberlain zich aan Hitler te onderwerpen."

Ook verklaarde de leiding van de C.P.N.: „Een directe hulp voor de oorlogspolitiek van het Duitse fascisme vormde ook het optreden der z.g. Oslo-staten, met Nederland erbij en vooraan. Op het ogenblik dat Tsjechoslowakije, — een staat die lid is van de Volkenbond — met de oorlog bedreigd werd, maakte Nederland zich los van de collectieve veiligheid, zonder welke ook Nederland niet veilig kan zijn. Onder de oorlogsdreiging van Duitsland bukte ook de Nederlandse regering, deed afstand van elke volkenbondsverplichting en verklaarde zich daarmee praktisch bereid nazi-Duitsland in een eventueel nieuwe oorlog als dekking naar het westen en als voorraadschuur te dienen. Deze politiek, door de Colijn-regering „zelfstandigheidspolitiek" genoemd, is in werkelijkheid een politiek waardoor de zelfstandigheid van Nederland wordt prijsgegeven en de onderworpenheid aan nazi-Duitsland wordt voorbereid.

Het is duidelijk, dat een dergelijke politiek Nederland niet buiten een eventueel oorlogsconflict kan houden, doch het juist in toenemende mate daaraan blootstelt."

Aldus schreef het Dagelijks bestuur van de CPN in oktober 1938. Geleid door de principes van het marxisme-leninisme, kwam het tot een analyse van de gevaarlijke toestand in de bewogen München-dagen, waarvan elk woord zijn betekenis heeft behouden.

Zijn oproep tot eenheid werd in de wind geslagen. Integendeel, de leiding van de SDAP versterkte haar vijandige houding jegens de communisten, terwijl ditzelfde anti-communisme haar verhinderde de ware betekenis van München te zien. Haar anti-communisme bracht haar in feite aan de zijde van de München-politici.

*

De kennis van de voorgeschiedenis van de tweede wereldoorlog is onmisbaar voor een beter begrip van de politiek van het Westen tijdens en na deze oorlog en München is een van de belangrijkste episodes in de voorbereiding van die oorlog.

Wanneer men thans de koers van de Amerikaanse/Engelse of de Westduitse na-oorlogse regeringen bekijkt, dan blijkt direct het verband met de politiek van toen. Het „leitmotiv" van alle imperialisten

voor en na de tweede wereldoorlog was en is de „heilige alliantie" tegen de Sowjet-Unie. Alleen de argumenten wisselen nog eens: twintig jaar geleden waren het de „vrije liefde" en bolsjewistisch kannibalisme, maar de „vrijheid" in het algemeen is nog altijd goed genoeg om de kruistocht naar het Oosten te verdedigen.

De meest onverzoenlijke predikers van de anti-bolsjewistische kruistocht hebben het München van 1938 georganiseerd.

De meest onverzoenlijke vijanden van de Sowjet-Unie twintig jaar later zijn even hardnekkig in de verdediging van de agressieve daden van het imperialisme als toen. Voor Hitler waren de annexatie van Oostenrijk of de brutale overweldiging van Tsjechoslowakije heilige daden tot redding der mensheid van het communisme.

Thans zeggen de Amerikanen en hun napraters, dat de bezetting van Jordanië en Libanon of hun steun aan Tsjiang Kai-sjek hetzelfde schone doel dient.

De „verzoeners" van toen zijn de verzoeners van nu, de lieden die de agressie van het imperialisme altijd goedpraten.

De tegenstanders van München, zij die München fel bestreden hebben — de communisten — staan ook nu vooraan in de strijd tegen het imperialisme.

Maar daarmee houden ook de vergelijkingen op. Want het fundamentele verschil tussen 1938 en 1958 was, dat de socialistische beweging met de Sowjet-Unie aan het hoofd toen nog niet sterk genoeg was om München te verhinderen. Thans is de Sowjet-Unie niet alleen veel sterker als toen, maar zij heeft ook machtige bondgenoten en goede vrienden in de gehele wereld. De nazi-tocht naar Praag kon zij in 1938 niet verhinderen.

Haar optreden in 1956 dwong echter Engeland en Frankrijk af te zien van hun tocht naar Caïro en tezelfdertijd werd de Hongaarse contra-revolutie van Amerikaanse en Duitse makelij neergeslagen. Een jaar later verijdelde het optreden van de Sowjet-Unie Amerikaanse interventie in Syrië. Thans leidt zij de internationale actie tegen de Brits-Amerikaanse plannen in het Nabije Oosten.

De les van München is, dat men de agressoren in de kaart speelt en het oorlogsgevaar vergroot, wanneer men aan hun eisen toegeeft.

De les van München is echter ook, dat de politiek van het anti-communisme er slechts toe dient de agressieve politiek der imperialisten te verontschuldigen. Tsjechoslowakije werd in naam van het heilige anti-communisme aangevallen, zoals de Amerikaanse bommenwerpers thans onder hetzelfde voorwendsel in Libanon landden. Maar een nieuw München is niet meer mogelijk. Dat is het gevolg van de veranderde krachtsverhoudingen in de wereld.

F. BARUCH.

KOLONIALE REKENING IN BAGDAD VEREFFEND

Ruim een jaar nadat in Amerika met het gebruikelijke imperialistische tam-tam de zogenaamde Eisenhower-doctrine werd afgekondigd met als voornaamste doel de invloed van Washington en Wall Street in het Midden-Oosten verder uit te breiden, is andermaal duidelijk komen vast te staan, dat het streven naar onafhankelijkheid en vooruitgang van een onderdrukt volk sterker is dan welke koloniale leer ook.

De recente gebeurtenissen in Irak, als gevolg waarvan een corrupte, op feodale leest geschoeide dictatoriale macht binnen het tijdsverloop van enkele uren werd omvergeworpen en vervangen door een op de volkswil steunende republikeinse regering, betekende het zoveelste fiasco van de agressieve Amerikaanse politiek en een nieuwe slag voor het afgeleefde koloniale stelsel. In het diepste geheim uitgewerkte plannen om Irak, de „sterke kern" van het beruchte Bagdad-pact, te gebruiken ter onderdrukking van de in omvang en kracht toenemende nationale bevrijdingsbeweging onder de Arabische volkeren — plannen waarop Washington kennelijk alle hoop had gebaseerd — zijn door de jongste ontwikkeling als het spreekwoordelijke kaartenhuis ineen gestort.

De heren in Washington geraakten in paniek. Weinige uren nadat de Iraakse revolutie zich op zulk een succesvolle wijze had voltrokken, zette Eisenhower de Amerikaanse oorlogsmachine in beweging. De Zesde Vloot, het maritieme chantagemiddel om de volkeren in het Midden-Oosten ontzag in te boezemen, verliet de havens langs de Middellandse Zee om de steven te richten naar één van Iraks buurlanden: Libanon. Eenheden van de USA-luchtmacht werden in allerijl van West-Duitsland naar Turkije overgebracht. Met de atoomwapens waarover zij beschikken, werden ze op de luchtbasis Adana gestationeerd, op slechts korte afstand van de Turks-Syrische grens. Alle tekenen wezen er op, dat de Verenigde Staten klaar stonden een oorlog te ontketenen om hun imperialistische belangen te redden. Dat het hier vooral oliebelangen betrof, is een feit, dat zelfs de met Washington verknochte bladen moeten toegeven.

Olie-belangen

De Amerikaanse oliebelangen in het Midden-Oosten zijn sinds de oorlog razend snel in omvang toegenomen. Kon men voorheen zeggen, dat het Engelse oliekapitaal oppermachtig was in het gebied tussen de Rode Zee en de Perzische Golf — mede dank zij de politiek van Winston Churchill, die in de twintiger jaren de Engelse minister van koloniën was — thans is zulks beslist niet het geval.

Het Engelse blad „Times" meldde onlangs, dat het Engelse aandeel

in de totale olieproductie van het Midden-Oosten tot circa dertig procent is teruggelopen. De Amerikanen daarentegen hebben kans gezien hùn aandeel in de olieproductie van dit gebied op te voeren tot liefst 53 procent. Volgens andere bronnen hebben zij thans in de olie-industrie van het Midden-Oosten ruim 5 miljard gulden geïnvesteerd.

Dank zij deze overheersende positie vloeit er een onophoudelijke dollarstroom van de hete woestijngronden in landen als Iran en Saoedi-Arabië naar de brandkasten aan de overzijde van de Atlantische Oceaan. Daarvoor staan onder meer borg: de ARAMCO, de National Iranian Oil Company en de Iraq Petroleum Company.

Een overzicht van de Westerse „bezittingen" in het Midden-Oosten geeft het volgende beeld:

verdeling van aandelen

maatschappij	USA	Eng.	Eng. Ned.	Frans	prod. '57 milj. ton
Iraq Petroleum Co.	23.75	23.75	23.75	23.75	21.5
National Iranian Oil Co.	40	40	14	6	349
Aramco	100	—	—	—	48.1
Kuwait Oil Co.	50	50	—	—	56.4
Quatar Petroleum Co.	23.75	23.75	23.75	23.75	6.5
Bahrein Oil Co.	100	—	—	—	1.6

Het Engelse blad „World News" heeft de winsten der gezamenlijke oliemaatschappijen in het Midden Oosten voor de periode van 1945 tot 1954 geraamd op een totaal van 20 miljard gulden. Alleen al de Iraakse Petroleum Mij. boekte in 1955 een winst van 800 miljoen gulden. Sindsdien zijn de winsten van deze onderneming enigszins verminderd als gevolg van de Suez-crisis, doch dit jaar verwachten de aandeelhouders, dat de periode van „vette jaren" weer is aangebroken en ze het bedrag van 1955 in de wacht kunnen slepen.

Deze gelegaliseerde beroving van het Arabische Oosten door het weg pompen van zijn zwarte bodemschatten berust op contracten, die de roofridders van het oliekapitaal oplegden aan de feodale machthebbers, waarbij deze uiteraard iets konden meepikken van de goed gevulde ruif der miljoenenmaatschappijen. De volken van de Arabische landen werd uiteraard niet naar hun mening gevraagd, hetgeen niet wegneemt dat de Westerse maatschappijen het doen voorkomen alsof ze volledig gerechtigd zijn de natuurlijke rijkdommen van de betrokken landen in dividend voor hun aandeelhouders om te zetten. Hoe brutaal ze daarbij te werk gaan, blijkt bijvoorbeeld in het geval van Irak, waar de oliemagnaten hun concessies tot het jaar 2000 „contractueel" hebben vastgelegd. De Aramco, waarvan de activiteit in hoofdzaak op Saoedi-Arabië is geconcentreerd, heeft een concessie afgedwongen, die eerst in het jaar 2005 afloopt. Koeweit, waar de Amerikaanse Gulf Oil en de Engelse maatschappij Britisch Petroleum opereren op een basis van ieder-de-helft, spant evenwel de kroon wat de duur der concessies betreft. Daar wordt 2026 in de contracten genoemd als het jaar waarop de exploitatie-vergunning afloopt...

Zij beheersen de Amerikaanse politiek tegens het Midden Oosten en Rockefeller en de Eisenhower-doctrine

Niet minder dan veertien Amerikaanse oliemaatschappijen opereren in het Midden Oosten. De voornaamste daarvan zijn de Standard Oil of New Jersey, de Standard Oil of California, de Gulf Oil, de Texas Oil en Socony Mobil. Dezen „reuzen" in de internationale oliewereld zijn als het ware kinderen van één vader en kunnen uit hoofde daarvan aanspraak maken op dezelfde familienaam: Rockefeller.

Zij beheersen de Amerikaanse politiek jegens het Midden Oosten en zijn in feite de voornaamste gangmakers van het brutale optreden der Amerikaanse militaristen in dit gebied. Het is in dit verband van belang te weten, dat de zogenaamde Eisenhower-doctrine geen product is van het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken of van de generaal zelf, doch ontworpen werd door de big bosses van de Standard Oil of New Jersey. De Amerikaanse senator Kefauver legde hierop destijds de vinger, toen de Eisenhower-doctrine in de Amerikaanse Senaat werd besproken. Kefauver, die overigens een even grote vijand is van het zelfbeschikkingsrecht der koloniale en half-koloniale landen en in anti-communisme beslist niet voor andere reactionaire scherpslijpers onderdoet, toonde bij die gelegenheid aan, dat de nieuwe leer tot doel had de Arabische landen in te prenten om nimmer over te gaan tot het nationaliseren van olieconcessies, die zich in handen bevinden van Amerikaanse ondernemingen en dat voor het geval de Arabische landen zich daaraan niet zouden houden een gewapende interventie het antwoord zou zijn.

De senator deed nog een andere openhartige uitspraak, die tekenend is voor de situatie in de Verenigde Staten. Hij zei: „De afgelopen vijf jaar heeft dit land alles gedaan, wat door de grote oliemaatschappijen werd verlangd".

In overeenstemming hiermee werd de Eisenhower-leer, merk Rockefeller, tot de opperste wijsheid van de Amerikaanse regering verheven. Maar de listig geformuleerde politiek welks koloniaal karakter men door allerlei fraaie termen en het gebruikelijke anti-communisme wilde verdoezelen, heeft de ontwerpers weinig geholpen.

Het Arabische onafhankelijkheidsstreven, dat voorheen maar al te vaak door de imperialistische mogendheden als een speelbal werd gebruikt om de landen in het Midden-Oosten verdeeld te houden, groeide in de loop der jaren tot een zich tegen het imperialisme kerende macht. De kracht van deze beweging toonde zich in de bewogen dagen van 1956, toen de Egyptische regering overging tot de gerechtvaardigde nationalisatie van het Suez-kanaal: een maatregel, die door de regeringen van Israel, Engeland en Frankrijk werd beantwoord met een agressie-oorlog van het zuiverste koloniale water. Vijf Arabische landen kozen toen openlijk de zijde van Egypte en verbraken de diplomatieke betrekkingen met Engeland en Frankrijk. In Syrië, Saoedi-Arabië, Koeweit, ja zelfs in het Britse protectoraat Lybië hadden massale volksacties plaats ter ondersteuning van de Egyptische republiek. Zij waren het zichtbare bewijs van de groeiende Arabische bewustwording en het streven naar onafhankelijkheid.

Zoals bekend leden de imperialistische krachten een nederlaag. Het

dreigende gevaar van een wereldoorlog, waarmee de mensheid door het toedoen der Westerse mogendheden werd geconfronteerd, kon bezworen worden vooral dank zij het resolute optreden van de Sowjet-Unie. De imperialistische kliek werd de pas afgesneden.

Na de mislukking van het Suez-avontuur werd de Eisenhower-doctrine geboren. Het eerste land, dat met de Amerikaanse koloniale leer werd geconfronteerd was Jordanië. In April 1957 organiseerden de Amerikanen daar een staatsgreep om de groeiende toenadering tussen Egypte en Syrië enerzijds en Jordanië anderzijds tot staan te brengen en het land te verbinden met de ultra-reactionaire groeperingen in het Midden-Oosten, die zich in het broertje van de NATO, het Bagdad-pact, hadden georganiseerd.

Aanvankelijk juichte men in Washington over de in Jordanië behaalde zege. Men had er zelfs ruim 60 miljoen dollar (ruim *f* 200 miljoen) voor over om het wankele regiem van koning Hoessein te schragen. Nu zijn de stemmingen in de Verenigde Staten evenwel verdeeld. Er wordt getwijfeld aan de waarde van de Eisenhower-doctrine als middel tot handhaving van koloniale uitbuiting. Van alle kanten wordt geroepen om een herziening van de Amerikaanse politiek jegens het Midden-Oosten. Deze ommekeer werd veroorzaakt door de ontwikkeling van de laatste twaalf maanden, waarin Foster Dulles en zijn broer Allan in de Arabische landen van de ene nederlaag naar de andere strompelden. De gebeurtenissen in Irak vormden als het ware een bekroning van de niet aflatende onafhankelijkheidsstrijd der Arabische volken. Zij brachten op spectaculaire wijze een slag toe aan het gewroet van Washington en verijdelden de duistere plannen van het Bagdad-pact; plannen, die in het Midden-Oosten een nieuwe oorlog dreigden te ontketenen.

Regeerders en volk

De gebeurtenissen in Irak zijn niet los te zien van de situatie in een andere Arabische staat: Syrië. Immers juist het sein van Noeri es Saïd om Iraakse troepen in gereedheid te brengen voor een aanval op het Syrische buurland bracht hem ten val. In plaats van naar de Syrische grens op te trekken, richtten de legeronderdelen hun schreden naar Noeri's paleis en andere gebouwen in Bagdad om een einde te maken aan de heerschappij van een man, die lang voor de tweede wereldoorlog door de Engelse kolonialisten in het politieke zadel was geholpen maar sinds enige jaren zijn kaarten op Washington had gezet. Het Iraakse leger weigerde zich te laten misbruiken voor een Arabische broederoorlog, waarop de Syrische kruistocht van Noeri es Saïd zou zijn uitgelopen.

De keurtroepen van het Bagdad-pact, zoals het Iraakse leger in Londen en Washington werd beschouwd, keerden zich tegen de kolonialisten en diens handlangers in eigen land.

De Iraakse revolutie kwam voor het Westen volkomen onverwachts. Zelfs de chef van alle Amerikaanse geheime agenten, Allan Dulles, wist

er niets van, hetgeen hem thans in Washington hoogst kwalijk wordt genomen.

Zowel in Amerika als in Engeland waande men de imperialistische belangen juist het beste beschermd door in Bagdad de zetel van het gelijknamige oorlogspact te vestigen. De keuze werd kennelijk niet alleen bepaald door het feit, dat premier Noeri es Saïd gedurende meer dan dertig jaar zijn verknochtheid aan het internationale oliekapitaal had bewezen, doch was tevens gebaseerd op de veronderstelling dat deze het nationale politieke leven in het land — voor zover aanwezig — volkomen onder controle had. Immers politieke partijen bestonden er niet — althans niet legaal —; oppositionele bladen was al sinds jaar en dag de mond gesnoerd en personen, die zich niet met de dictatuur van Noeri es Saïd wilden verenigen, vertoefden òf in de gevangenis, òf in ballingschap. Door de hoop te koesteren onder deze voorwaarden in staat te zijn Irak blijvend te kunnen overheersen, maakten de imperialisten hun zoveelste misrekening.

De afrekening werd versneld door de wantoestanden die in Irak op elk gebied bestonden, alsmede door de koloniale uitbuiting waaraan het volk was onderworpen. Geheel volgens het bekende koloniale recept betaalden de gecombineerde oliemaatschappijen de Iraakse arbeiders een hongerloon. Terwijl de Anglo-Amerikaanse trusts het land van de olie beroofden en daaraan miljarden verdienden, lieten zij de arbeiders die met dit werk werden belast naar huis gaan met lonen van *f* 15.— tot *f* 20.— per week. Deze situatie bestaat al jaren, niettegenstaande de kosten van het levensonderhoud zich voortdurend in ongunstige zin hebben gewijzigd. Wat het laatste betreft zag de ontwikkeling er als volgt uit:

Kosten van levensonderhoud
1939 : 100
1955 : 480
1956 : 526

Er had een toenemende verarming van de bevolking plaats, die niet naliet haar invloed uit te oefenen op het algemene gezondheidspeil. Zo meldde de „Times" van 4 december 1956 een uitspraak van de Pakistaanse minister van volksgezondheid, Zahiroedin, die op een bijeenkomst van de sociale commissie van het Bagdad Pact t.a.v. Irak verklaarde: „Het aantal ondervoede mensen in dit gebied is gedurende de afgelopen jaren van 35 tot 56 procent der totale bevolking opgelopen. De toename van tuberculose is er viermaal zo snel als in Europese landen".

Het beeld van Irak is hiermee ten lange na niet compleet. Gegevens over andere aspecten van het land geven eenzelfde beeld van ellende.

Van de mannelijke bevolking is 80 % analfabeet. Onder de vrouwen is het percentage zelfs 90 %. Er is één arts per 6000 inwoners; één tandarts per 500.000 inwoners; één verpleegster per 300.000 inwoners. Voor de bevolking bestaat geen enkele sociale zekerheid. Bij ziekte of werkloosheid is men overgeleverd aan de diepste armoede. Elk streven, hoe gering dan ook, om in deze toestand verandering te brengen, werd door de reactionaire feodale machthebbers van het slag Noeri es Saïd en koning Feisal met geweld de kop ingedrukt. Een vakbeweging

mocht in dit koloniale paradijs niet bestaan. Zij die niettemin probeerden een arbeidersorganisatie te vormen, kwamen in de meeste gevallen in een van de vele overvolle gevangenissen van het land terecht.

Terwijl de bevolking ten prooi werd gegeven aan honger, ziekte en gebrek, verrijkte de kleine kliek machthebbers zich meer en meer. Koning Feisal, premier Noeri es Saïd en andere „regeerders", die tot de beste bondgenoten van de Westerse democratie werden gerekend, verzwolgen de kruimels welke het internationale oliekapitaal hen toeschoof in de vorm van een deel der fabelachtige netto-winsten. Ook de 5 miljard gulden, in 1956 met veel lawaai uitgetrokken voor zogenaamde ontwikkelingsplannen, kwam grotendeels bij de heersende kringen van Irak terecht. Feisal alleen al liet er zich een nieuw paleis van bouwen voor een bedrag van *f* 100 miljoen. Ten dienste van de volksgezondheid voor de 6 miljoen zielen tellende bevolking werd een zelfde bedrag gevoteerd...

In deze bodem van sociale wantoestanden, politieke onderdrukking en terreur, rijpte het zaad van de nationale revolutie, waarvan de eerste fase zich inmiddels met succes voltrokken heeft tot grenzenloze woede van de koloniale heersers.

Fundamentele verandering

De gebeurtenissen van de laatste weken hebben overigens nog eens krachtig onderstreept welk een fundamentele verandering zich in de algemene wereldsituatie voltrokken heeft. Een dertigtal jaren geleden, toen zich in Irak een opstand tegen het toen nog officiële Engelse koloniale gezag voltrok, werden de revolutionairen met grof wapengeweld onderdrukt. Tienduizenden Irakezen werden daarbij door de Engelse koloniale troepen gedood. Nu, in 1958, was er andermaal sabelgekletter. Zowel in het nabuurland Jordanië als in Turkije werden onder Amerikaans-Engelse leiding maatregelen getroffen voor een aanval op de revolutionaire regering van Bagdad. Voor Libanon brachten de Amerikanen hun Zesde Vloot in stelling, terwijl duizenden Amerikaanse mariniers aan land gingen. Dit alles had plaats met het doel om, gedachtig aan de Eisenhower-doctrine, hard en onverbiddelijk toe te slaan op diegenen, die het gewaagd hadden bestaande koloniale banden te verbreken. Maar wat de Engelsen twee jaar geleden nog waagden, nl. samen met Frankrijk en Israel te proberen de nationalisatie van het Suezkanaal door een veldtocht ongedaan te maken, gebeurde ditmaal niet. De imperialisten hebben geen schot op Irak durven lossen. In plaats daarvan hebben zij na lang talmen moeten besluiten tot de officiële erkenning van het nieuwe bewind, hoeveel moeite hun dit ook kostte.

Uiteraard hadden zij het liefst de kanonnen laten spreken om hun gezag over Irak te handhaven. Doch een machtige hand verhinderde deze mogelijkheid. Een stroom van protesten volgde op het Anglo-Amerikaanse optreden in het Midden-Oosten. Uit alle werelddelen regende het berichten over massale anti-Amerikaanse en anti-Engelse betogingen. Legde dit reeds een enorm gewicht in de schaal, van nog

groter belang was het optreden van de regering van de Sowjet-Unie en de Chinese Volksrepubliek. Als eersten gingen zij onmiddellijk over tot het erkennen van de republikeinse regering van Irak. Zij handelden daarmede getrouw aan de leninistische beginselen betreffende het zelfbeschikkingsrecht der naties. Het voorbeeld van de U.S.S.R. en China werd gevolgd door de volksdemocratische landen in Oost-Europa en Azië, alsmede door een aantal neutrale staten, w.o. India.

Tezelfdertijd gaf de regering van de Sowjet-Unie duidelijk te verstaan, dat zij onder geen voorwaarde een Amerikaans militair avontuur aan de zuidelijke grenzen van de U.S.S.R. kon toestaan.

Op diplomatiek gebied deed zij een reeks stappen met het doel de onmiddellijke terugtrekking van de Amerikaanse en Engelse troepen uit Libanon en Jordanië af te dwingen. De voorstellen van Chroestsjow tot het bijeen roepen van een speciale topconferentie tot regeling van de situatie in het Midden-Oosten doorkruisten de Amerikaanse-Engelse militaire plannen inzake een gewapende overval op Irak.

Dat de Amerikaanse politici een dergelijke overval in de zin hadden en het uitbreken van een wereldoorlog daarbij riskeerden, is geen geheim. Bladen in de Verenigde Staten schreven er in alle openlijkheid over. „Turkije en Israel kunnen korte metten maken met Syrië, Egypte en Irak en de rest van Nasser's empire", schreef de U.S. New and World Report van 25 juli jl., waaraan het blad toevoegde, dat „een omvangrijke militaire actie vanuit Jordanië practische problemen opleverde".

Het optreden van de Sowjet-Unie had tot resultaat, dat de Westelijke mogendheden hun oorlogsplannen voorlopig nog niet verder hebben laten gaan dan tot de goed verzegelde geheime instructies aan admiraal Holloway, opperbevelhebber van de Amerikaanse land-, vloot en luchtstrijdkrachten in het Midden-Oosten. In plaats van deze plannen ongestoord uit te kunnen voeren, werden de Westelijke mogendheden als het ware gedagvaard voor het wereldforum der Verenigde Naties die op verzoek van de regering der U.S.S.R. in een speciale zitting bijeen zijn gekomen om de Amerikaans-Engelse interventie te bespreken.

Uiteraard zullen Washington en Londen alles op alles zetten om een veroordeling van hun politiek door dit hoge college te voorkomen. Zij zullen daarbij uiteraard kunnen rekenen op een aantal delegaties van regeringen, die een militair en politiek bondgenootschap met de USA hebben gesloten. Of deze steun evenwel voldoende zal blijken te zijn, valt te betwijfelen gezien de geïsoleerde positie waarin de grootste imperialistische machten van deze tijd zich bevinden als resultaat van hun tegen de koloniale en half-koloniale volkeren gerichte agressieve politiek.

Den Haag achteraan

Wanneer wij op deze plaats nog enige beschouwingen wijden aan de houding van de Nederlandse regering op dit gebied, dan zou volstaan kunnen worden met vast te stellen, dat het kabinet Drees-Luns als laatste Westeuropees land kennis gaf van zijn besluit het nieuwe Iraak-

se gezag te erkennen. Trouw wachtte men op het departement van buitenlandse zaken te Den Haag af wat Washington zou doen en op het ogenblik, dat John Foster Dulles en de zijnen hun koersverandering jegens de Iraakse republiek bekend maakten, werd in Den Haag eerst het sein gegeven tot het voorbereiden van de formele stappen daartoe. Het tempo verschilde nogal met dat, waarmee minister Luns bereid was commentaar te leveren op de Amerikaanse troepen-landingen in Libanon. A la minute betuigde hij met deze agressiedaad zijn volle instemming, slechts met moeite zijn spijt onderdrukkende dat niet eerder gewapenderhand in het Midden-Oosten was opgetreden. De oude koloniale geest die nog steeds rondwaart in de omgeving van het Binnenhof, liet zich ook nu weer gelden.

Typerend voor de politieke verhoudingen in ons land was de weigering van de Eerste Kamer aan de Communistische Senator Seegers verlof te geven om de regering vragen te stellen met betrekking tot de toestand in het Midden-Oosten. De vertegenwoordigers van de politieke partijen, waarbij zich ook die van de P.v.d.A. bevonden, gaven daarmee een nieuw bewijs van de voosheid van de door hen zo hoog geroemde parlementaire democratie. Zij gaven de regering gelegenheid te zwijgen over een kwestie, waarmee in al zijn consequenties ook de belangen van de Nederlandse bevolking zijn gemoeid.

TON VAN STRALEN

Contra-revolutie en revisionisme reikten elkaar de hand

ER was heel wat voorbereidend werk verzet, voordat in oktober en november 1956 het volksdemocratische Hongarije het doelwit werd van de internationale reactie.

Deze voorbereidingen lagen op een reeks van gebieden.

De leidende kringen in het Westen hadden voor wapens en mensen gezorgd.

Ballonnen en radiozenders verspreidden valse berichten onder het volk.

Officieren van Horthy scharrelden hun vroegere oppassers uit de kampen van Van Heuven-Goedhart op en lieten hen hun uniformen oppersen.

De aluminiumkoningen verdeelden alvast de huid van de Hongaarse bauxietbeer, nog voordat hij was geschoten.

Horthy-officieren, spionnen, magnaten en diplomaten, heel de kliek van fascistische en met het fascisme collaborerende verdedigers van het kapitalisme trok ten aanval.

Deze aanval had nimmer in deze omvang kunnen worden ondernomen, laat staan de zwarte terreur de kans zou hebben gehad om een aantal dagen in Hongarije huis te houden, als de contra-revolutie niet de helpende hand van het revisionisme had gehad.

„Herziening" van de theorie van de staat

Waaruit bestond die helpende hand?

Uit het streven van Nagy en zijn aanhangers om de volksdemocratische staat van zijn kracht te beroven langs de weg van het „herzien" van de opvattingen van het marxisme-leninisme over de staat.

Met Nagy trokken ook Tito in Joegoslavië en een aantal figuren in de Poolse arbeidersbeweging van leer tegen de lessen van het marxisme-leninisme over de staat.

Het vraagstuk van de staat was uiteraard niet het enige, dat hun belangstelling genoot. Het revisionisme richt zich tegen de grondslagen van de communistische beweging en zijn „herzieningspogingen" uiten zich in elk vraagstuk waarvoor de arbeidersbeweging zich geplaatst ziet.

Het is waarschijnlijk niet overdreven om de „stellingen" van Nagy, Tito en andere revisionisten over de staat — met die over de rol van de partij — als de bekroning, of liever gezegd als het dieptepunt van al hun aanvallen op het marxisme-leninisme te beschouwen.

Welke zijn de opvattingen van het marxisme-leninisme over de staat, die Tito, Nagy en andere revisionisten met grote ijver hebben willen „herzien"?

Onze theorie leert, dat om het kapitalisme te overwinnen en het socialisme op te bouwen, niet volstaan kan worden met het onteigenen van de ondernemers. De opbouw van de nieuwe maatschappij verlangt méér. Zij moet beschermd worden tegen de pogingen van de van hun

posities beroofde kapitalisten om de oude glorie te herstellen en het volk zijn pas veroverde vrijheid weer te ontnemen. De kapitalistische mogendheden spannen hun krachten in — zowel openlijk als in het geheim, langs diplomatieke en militaire weg, via spionnage en economische sancties en nog op vele andere manieren — om de jonge maatschappij al bij zijn geboorte te doen sterven.

Om de maatschappij, die zich zojuist bevrijd heeft van het kapitalisme, te verdedigen, moet het werkende volk, met de arbeidersklasse aan het hoofd, hecht vereend rondom zijn communistische partij, de macht in handen nemen. Dit houdt in, dat het proletariaat een staatsapparaat schept bij machte om de restauratie van het kapitalisme te verhinderen en maatregelen tot snelle en alzijdige opbloei van het socialisme te treffen.

> Zo'n staat, waarvan de arbeidersklasse in bondgenootschap met de andere werkers zich bedient om zijn macht uit te oefenen, is de dictatuur van het proletariaat.

Ook het kapitalisme heeft zijn staatsapparaat. De kapitalistische staat dient de belangen van de kapitalisten. Dit wil zeggen, dat deze staat het voortbestaan van het kapitalisme beoogt en daartoe de macht van de ondernemers over de arbeidersklasse en andere groepen van het werkende volk in stand poogt te houden en te versterken, naarmate de arbeidersklasse zich steeds krachtiger verweert.

De proletarische staat — de dictatuur van het proletariaat — dient de belangen van het werkende volk. Dit wil zeggen, dat deze staat de opbouw van het socialisme en communisme, dus van de klassenloze maatschappij beoogt. In tegenstelling tot de kapitalistische staat is de dictatuur van het proletariaat een macht die niet naar bestendiging, maar naar opheffing van de klassen streeft.

Het socialisme beschikt over de dictatuur van het proletariaat om de vijanden van de klassenloze maatschappij — de kapitalisten — het heroveren van de macht onmogelijk te maken.

Maar dit betekent, dat de dictatuur van het proletariaat niet eeuwig is. De proletarische staat „sterft af", zoals het marxisme-leninisme leert. De staat „sterft af" naarmate de redenen voor zijn bestaan verdwijnen.

> Die redenen bestaan echter nog lang. Zij schuilen in het nog geruime tijd voortbestaan van de resten van het kapitalisme, in het bestaan van het kapitalisme in andere landen, in het kleinbedrijf dat ook nog onder het socialisme lange tijd voortbestaat, in het gedurende enige tijd voortbestaan van een zeker klasseverschil ook onder het socialisme, in het nog niet opgeloste onderscheid tussen geestelijke en lichamelijke arbeid en in de verschillen tussen de naties.

Dit alles maakt het voortbestaan van de staat onder het socialisme nodig. Lenin zegt over dit afsterven in zijn „Staat en Revolutie": „Voor het volledig afsterven van de staat is het volledige communisme nodig."

Deze opvattingen van het marxisme-leninisme zijn al lang — al ruim veertig jaar in de Sowjet-Unie en tien jaar en langer in China en andere landen — in de praktijk beproefd en juist bevonden.

Lenin leert, dat de dictatuur van het proletariaat bestaan kan in verschillende vormen, veroorzaakt door de bijzondere omstandigheden waarin het socialisme in de diverse landen langs revolutionaire weg

op het kapitalisme zegeviert. Het wezen van al deze vormen van de socialistische staat blijft gelijk: de proletarische dictatuur.

De theorie van het marxisme-leninisme over de staat is tot een wet geworden van het ontstaan en de opbouw van het socialisme. Dit wordt uitdrukkelijk gezegd in de verklaring van de twaalf communistische en arbeiderspartijen van de socialistische landen, die in november van het vorig jaar bijeen kwamen. In deze verklaring wordt over de wetmatigheden van het ontstaan en de opbouw van het socialisme vastgesteld:

> „Dergelijke wetmatigheden zijn de leiding van de werkende massa's door de arbeidersklasse wier kern gevormd wordt door de marxistisch-leninistische partij bij het voltrekken van deze of gene vorm van de proletarische revolutie en het instellen van deze of gene vorm van de dictatuur van het proletariaat."

Deze wetmatigheid proberen de revisionisten te „herzien". Zij doen zich bij deze aanval voor als marxisten en zelfs als leninisten. Hoever de revisionisten echter van het marxisme verwijderd zijn, blijkt uit de betekenis die Marx zelf aan zijn standpunt over de dictatuur van het proletariaat hecht.

Lenin wees er in „Staat en Revolutie" op, dat Marx al in 1852 verklaarde: „Het nieuwe dat ik heb verricht was

1. het bewijs leveren dat het bestaan van klassen alleen aan bepaalde historische ontwikkelingsfazen van de produktie is gebonden;
2. dat de klassenstrijd noodzakelijkerwijs tot de dictatuur van het proletariaat voert;
3. dat deze dictatuur zelf slechts de overgang naar de opheffing van alle klassen en naar een klassenloze maatschappij vormt".

Ruim honderd jaar later werd dat, wat Marx als het fundamentele in zijn theorie beschouwde, door Nagy en Tito in zijn naam herzien.

Nagy's opvattingen

Nagy deed het zo.

In een werk, dat hij aan de vooravond van de contra-revolutie samenstelde, trekt Nagy van leer tegen de „starre, scholastische" „onjuiste en anti-marxistische opvattingen over de maatschappelijke ontwikkeling", die „de buitengewoon veelsoortige overgangsvormen" tussen kapitalisme en socialisme ontkennen. Na op deze en soortgelijke manier nog eens uitdrukkelijk zichzelf als marxist en leninist te hebben aangeprezen, vervolgt hij: „In wezen ontkennen zij, dat de voorwaarden voor het socialisme reeds in het kapitalisme rijpen en in zekere mate tot stand komen."

Dat Nagy hierbij niet ietwat onnauwkeurig de bekende stelling van het marxisme-leninisme op het oog heeft dat het kapitalisme zijn eigen doodgravers voortbrengt, maar duchtig aan het „vernieuwen" is, blijkt uit zijn verklaring dat „het volk van India zich grote inspanningen getroost om in zijn land een maatschappij van socialistische aard te scheppen."

Na India aldus met het predicaat socialistisch te hebben verrijkt, is het niet zo moeilijk om op soortgelijk wijze — op papier — nog wat andere landen een stukje op de socialistische weg vooruit te helpen. Nagy doet dit als volgt: „Ook de, in vroegere koloniale en afhankelijke landen plaatsgrijpende, economische, politieke en maatschappelijke veranderingen, voltrekken zich op een bijzondere manier en in bijzondere vormen, die van het kapitalisme afwijken, hetgeen de grote veelvuldigheid van overgangsvormen tussen het kapitalisme en het socialisme toont."

Op deze wijze omschrijft Nagy de toestand in India als socialistisch en in een reeks van andere landen als een overgangsstadium tussen kapitalisme en socialisme.

Hier is de overeenstemming tussen het revisionisme en het zgn. democratisch socialisme opvallend. Hoe vaak hebben de voormannen van de P.v.d.A. de toestand in Nederland op de manier van Nagy al als een soort overgang tussen kapitalisme en socialisme betiteld?

Wat betekenen deze uitspraken van Nagy anders dan het verkondigen van het standpunt, dat de overgang van het kapitalisme naar het socialisme mogelijk is zonder dictatuur van het proletariaat en zonder proletarische revolutie?

Wat zegt deze „vernieuwer" van het marxisme anders dan wat de vroegere „vernieuwers", zoals Bernstein tientallen jaren geleden, zeiden over de mogelijkheid van het ingroeien van het socialisme in het kapitalisme?

In zijn beschouwing over het ontwerp-program van de Joegoslavische Communistenbond wijst „De Communist", het theoretische tijdschrift van de C.P.S.U., erop, dat de Joegoslavische revisionisten het wat minder verhuld zeggen. Die hebben de omweg via India en andere vroeger koloniale en afhankelijke landen niet nodig. Zij zeggen openlijk, dat de overgang naar het socialisme niet alleen via revolutionaire weg maar ook langs „evolutionaire weg" mogelijk is.

Om op Nagy terug te komen: de stelling van Lenin over de veelvormigheid van de proletarische staat wordt door hem vervalst tot het standpunt dat met de vorm de inhoud van de socialistische staat verandert. Zo wordt Lenin's stelling van zijn wezenlijke inhoud ontdaan. Zo wordt de weg van het ontstaan en de opbouw van het socialisme, die zegt dat de dictatuur van het proletariaat, in welke vorm ook, onmisbaar is de revisionistische das omgedaan en het scheelde niet veel of de Hongaarse volksdemocratische republiek was er de dupe van geworden.

Het Joegoslavische program

De Joegoslavische revisionisten pakten het probleem van de „vernieuwing" van Marx, Engels en Lenin op een wat andere manier aan.

In het ontwerp-program van de Joegoslavische Communistenbond staan uitspraken die de indruk moeten wekken, dat de Joegoslaven het volledig eens zijn met de leninistische opvattingen over de staat. Deze indruk is echter alleen maar zeer oppervlakkig. Want bij nader lezen blijkt ze alleen maar gevestigd te worden doordat de Joegoslaven van zichzelf zeggen leninisten te zijn.

Hoe het er in werkelijkheid mee staat, blijkt hieronder.

Het program schrijft: „De marxistische-leninistische theorie over de dictatuur van het proletariaat, die afsterft... werd veranderd in Stalin's theorie van een staat, die niet afsterft, die op alle gebieden van het maatschappelijk leven steeds meer moet worden versterkt, en wiens apparaat een al te grote rol bij de opbouw van het socialisme wordt toegekend, een rol die vroeger of later beginnen moet de ontwikkeling van de socialistische maatschappelijke en economische factoren te belemmeren."

„De Communist", het tijdschrift van de C.P.S.U., wijst er in zijn beschouwing op, hoe deze uitspraak spot met de werkelijkheid in de Sowjet-Unie. Het blad zet uiteen, dat kameraad Stalin in het vraagstuk van de staat het standpunt van het marxisme-leninisme vertolkte.

Het tijdschrift verklaart: „Stalin beschouwde — zoals het een marxist betaamt — de socialistische staat in zijn ontwikkeling. Hij was in het geheel niet van mening, dat de vormen van de socialistische staat onveranderd moeten blijven, dat al zijn oorspronkelijke functies ook in de toekomst behouden moeten blijven."

Het blad herinnert aan de uitspraak van Stalin over de betekenis van de staat bij het bestaan van een kapitalistische omsingeling als het gevaar van buitenlandse agressie niet is opgelost.

Waarom uiten de Joegoslavische revisionisten de beschuldiging dat de Sowjet-Unie van de weg van Lenin is afgeweken? Kennelijk om terwijl zij zich uitgeven als verdedigers van het leninisme en zich verbergen achter de critiek op sommige fouten van Stalin, de fundamentele les van het marxisme-leninisme overboord te kunnen werpen dat de proletarische staat nodig is zolang het communisme niet is voltooid.

Dit overboord gooien gebeurt in de uitspraak: „Hieruit volgt, dat na de vestiging van de macht van de arbeidersklasse en de werkende mensen het probleem van het afsterven van de staat, het voornaamste en beslissende vraagstuk van het socialistische maatschappelijk stelsel wordt."

Terwijl de omstandigheden die de socialistische staat nodig maken nog steeds gelden, in het bijzonder op het terrein van de verdediging van de socialistische staat tegen de in sommige volksdemocratische landen nog sterke binnenlandse vijand en tegen de van buitenaf loerende imperialistische machten, propageert Tito het „afsterven" als het voornaamste en nog wel beslissende probleem van de socialistische maatschappij.

Wat betekent zo'n standpunt anders dan het verzwakken van de proletarische macht, het ondermijnen van de dictatuur van het proletariaat?

Tito's steun aan de gedragingen van Nagy en zijn handlangers in Hongarije geeft er blijk van hoe zeer de opvattingen van het „afsterven" juist die functies van de dictatuur van het proletariaat betreffen, die het jonge socialisme tegen zijn vijanden verdedigen moeten.

Democratie en dictatuur

Hoe waar dit is, blijkt ook nog uit iets anders. In hun streven naar opheffing van de dictatuur van het proletariaat treden de revisionisten

met bijzondere hardnekkigheid op voor uitbreiding van de „democratie". In hun geschriften plaatsen zij de democratie tegenover de proletarische staat.

Lenin leert dat de proletarische dictatuur de hoogste vorm van democratie is. Tito trekt er echter tegen van leer, spuwt vuur over de „centralistische leiding" en constateert dat de democratie en de proletarische dictatuur met elkaar in tegenspraak zijn.

Hoe staat het met de democratie in de socialistische staat?

In de resolutie van het Centraal Comité van de C.P.S.U. van juni 1956 wordt over het democratische karakter van de dictatuur van het proletariaat in de Sowjet-Unie die onder bijzonder moeilijke omstandigheden het socialisme tegen binnen- en buitenlandse vijanden had te verdedigen, verklaard: „De Sowjets stellen een nieuwe vorm van democratische staatsmacht voor en zijn de vrucht van de revolutionaire scheppingskracht van zeer brede volksmassa's die opgestaan waren in de strijd voor de vrijheid. Zij waren en zullen blijven de organen van de werkelijke volksmacht."

Even verder zegt de resolutie: „Ter onderscheiding van iedere vorm van burgerlijke democratie laat de Sowjetdemocratie het niet bij woorden, maar garandeert in materiële vorm aan alle leden van de gemeenschap zonder uitzondering het recht op werk, ontwikkeling en ontspanning, op deelname aan het politieke leven, op vrijheid van meningsuiting, drukpers, en gewetensvrijheid en ook de reële mogelijkheid op een vrije ontplooiing van de persoonlijke kwaliteiten en alle andere democratische rechten en vrijheden. **Niet in formele kenmerken ligt het wezen van de democratie, maar daarin of werkelijk de politieke macht de vrijheid en de fundamentele belangen van de meerderheid van het volk en de belangen van de werkers dient en weerspiegelt.**

De hele binnenlandse en buitenlandse politiek van de Sowjetstaat getuigt ervan dat onze structuur volledig democratisch is en een volledige volksstructuur heeft."

Het werkende volk heeft de macht in handen genomen om deze in zijn eigen belang voor de opbouw van het socialisme aan te wenden. Daarom is de dictatuur van het proletariaat de hoogst denkbare democratie want zij is de staat van de overgrote meerderheid van het volk.

Deze principiële kenmerken van de Sowjetvorm van de dictatuur van het proletariaat konden door sommige gevolgen van de persoonsverheerlijking in hun ontplooiing worden gehinderd, maar niet ongedaan worden gemaakt. Het democratische karakter van de dictatuur van het proletariaat ligt immers opgesloten in de aard van de socialistische staat. Het spruit er onvermijdelijk uit voort.

Duidelijk wordt dat uiteengezet in ons beginselprogram.

Daarin lezen we: „Voor de verwezenlijking van de democratie voor het volk is het noodzakelijk, dat de arbeidersklasse en haar organisatie de leidende en organiserende rol in de maatschappij vervullen."

Democratie voor het volk betekent tegelijkertijd beperking van de vroegere uitbuitersklassen. Zonder het vernietigen van hun macht en het scheppen van de voorwaarden, dat hun macht nimmer terugkeert, is er van democratie voor het volk geen sprake.

Het beginselprogram schrijft hierover: „Dit betekent dat slechts de arbeidersklasse als de meest vooruitstrevende, hechtst georganiseerde

klasse, die de sleutelpositie in de produktie inneemt, in staat is het gehele volk voor te gaan en te leiden naar vrijheid, democratie en welvaart, **door het ontnemen van alle macht aan de grote binnen- en buitenlandse kapitalisten, welke deze vrijheid tot dusver hebben onderdrukt."**

Democratie voor het volk, dictatuur voor de ondernemers, dat is het kenmerk van de proletarische staat.

Wat kan al het gepraat over tegenstellingen tussen de democratie en de proletarische dictatuur, over de noodzaak tot het beperken van de „centralistische functies" van de staat anders betekenen dan dat de revisionisten erop uit zijn de socialistische staat als machtsapparaat tot onderdrukking van de ondernemers te ondermijnen?

En zo blijkt dat achter het verdedigen van de „democratie" door de revisionisten het afwijzen van die functies van de dictatuur van het proletariaat schuil gaat, waarvoor de kapitalisten zo bevreesd zijn omdat ze hun elke hoop op herstel van oude glorie ontnemen.

*

De opvattingen van het marxisme-leninisme over de staat zijn in de praktijk beproefd. Ze zijn juist gebleken en zijn algemeen geldend voor elk land dat de weg naar het socialisme betreedt.

De opvattingen van de revisionisten zijn ook in de praktijk getoetst. Ze leidden tot de contra-revolutie in Hongarije, waar de „vernieuwer" van het marxisme Nagy goed weg bleek te weten met de door hem in theorie verworpen en in de praktijk ondermijnde proletarische staat. De politie en het leger werden ontwapend. De wapens gingen naar de contra-revolutionaire groepen. Nagy nam vertegenwoordigers van ondernemerspartijen in zijn regering op.

Terzelfdertijd propageerden de revisionisten in Joegoslavië, Hongarije en Polen de vorming van de zogenaamde „arbeidersraden" die tot ontbinding van de proletarische staat leidden. In Hongarije werden ze tot centra van de contra-revolutie en in Polen — zo eiste het inmiddels opgeheven blad Pro Prostu — moesten ze het bestaande staatsapparaat gaan vervangen.

De praktijk van de revisionistische opvattingen over de staat leidde tot verzwakking van de socialistische maatschappij en tot een onmiddellijke versterking van de contra-revolutionaire krachten.

De contra-revolutie in Hongarije en de revisionisten hebben elkaar inderdaad de hand gereikt. De geschiedenis heeft geleerd hoe het de aanstichters van de putsch is vergaan. Op het toepassen van het marxistische-leninistische principe van het proletarische internationalisme is dit verbond van revisionisten en reactie gestrand.

Even stellig zal het revisionisme, in welk vraagstuk en onder welke vorm het ook de kop opsteekt, verslagen worden door het hoog houden van het marxisme-leninisme en door het vastberaden verdedigen van de eenheid van de partij.

SIEP GEUGJES

Mao Tse-toeng

Veertien gedichten

Mao Tse-toeng, geb. 1893 uit arm boerengezin, 1913 student, vormt 1920 de eerste marxistische studiegroepen, leidt sociale acties en opbouw van vakbeweging, organiseert mede het eerste Chinese volksleger ter bescherming van socialistische gebieden, treedt op de voorgrond als strateeg (bij de 'Lange Mars', 1935), dichter en politiek-wijsgerig instructeur, helpt de Japanners uit China verdrijven, leidt de volkslegers in de strijd tegen Tsjang Kai-sjek, wordt president van Chinese volksrepubliek (1949), werkt mee aan nieuwe Chinese grondwet (1954). De navolgende gedichten ontstonden tussen de jaren 1928 en 1956. Red.

DE BERGEN VAN TSJINGKIANG

— op de melodie **Hsi Tsjiang Yoe**

Aan de heuvelvoet onze vlaggen en banieren,
Op de heuveltop onze trompetten en trommen,
De vijand omsingelde ons met duizenden mannen,
Maar wij stonden standvastig en roerden ons niet.

Onze afweer was al machtig als een muur,
Ons willen bouwden wij samen tot een fort.
Uit Hoeang-jangtsji kwam de donder van geschut,
— Des vijands leger was gevlucht in de nacht!

(De bergen van Tsjingkiang staan op de grens van Hoenan en Kiangsi. Zij werden door de dichter voor het eerst betreden in 1927, toen hij hier aan het hoofd van het Chinese Rode Leger een militaire basis vestigde. Hoeang-jangtsji was een strategische voorpost.)

NIEUWJAAR

— op de wijze van **Yoe Meng Ling**

Ninghwa! Tsjinglioe! Kweihwa!
O benard pad, woest woud, glibberig mos!
    En waarheen marcheren wij heden?
Recht naar de voet van de berg Woe-ji.
    Bij de berg, aan de voet van de berg,
Zal de wind onze vuurrode vlag als een heilig geschrift ontrollen.

(De dichter noemt de drie gewesten in de provincie Foekien, waar in 1929 de dichter en veldheer Tsjoe Te de Chinese volkslegers heen dirigeerde.)

TSJANGSJA

— op de wijze van **Sjen Yoean Tsjoen**

Ik sta alleen in de najaarskoude
En kijk op de rivier die naar het noorden stroomt
Voorbij de kust van het Oranje-eiland,
En ik zie een myriade van heuvels, alle in rood gedoopt,
Gordel na gordel van purperen bossen.
Op de grootse waterbaan, innig blauw,
Deint een honderdtal barken, schouder aan schouder;
Adelaren schieten uit naar het zenith,
Vissen weifelen boven de zandplaten....
Een millioen schepselen onder deze huiverhemel
haakt naar vrijheid.
In dit geweldig rijk vraag ik, zwaar van hart,
Aan de grote aarde en het azuur zonder grenzen
Wie de meesters zijn over heel de natuur?

*

Ik was hier in vervlogen jaren met een stoet van makkers;
In die rustloze maanden, die jaren van worsteling,
Allen studenten en allemaal jong,
Gingen wij trots onze weg, onze lichamen fier,
Onze denkbeelden trouw aan de geleerdenzede;
Rechtvaardig, eerlijk, stoutmoedig, frank,
Wezen wij met de vinger naar ons land·
Wij prezen en vloekten het geschreven woord.
En in die dagen achtten wij eer en een hoog ambt
minder dan stof.
Maar herinnert ge u niet
Hoe wij, als wij midstrooms raakten, de golven kastijdden,
Hoe de golven de vaart van ons vaartuig braken?

Tsjangsja is de hoofdstad van de provincie, waarin de dichter geboren werd, loenan. Van 1913-'18 studeerde Mao aan de eerste Chinese normaalschool in eze stad.)

DE TOREN VAN DE GELE KRAANVOGEL

— op de wijze van **Poe Sa Man**

Breed, breed stroomt dwars door ons land de grote Jangtse,
Diep, diep gekorven wrikt de lijn van noord naar zuid.
Gesluierd in blauwe smook van mist en regen
Staan Slang- en Schildpadberg boven de wateren.

De gele kraanvogel ontvloog, wie weet waarheen?
Alleen deze rustplek voor reizigers restte.
Met wijn drink ik de zwalpende schietstroom mijn gelofte toe;
Het tij van mijn hart rijst hoog als de waterbaren.

(De toren staat op de Slangenberg in Woesjan en overziet de Jangtse en Hankou. Volgens de legende zou hier een heilige op een gele kraanvogel voorbijgekomen zijn. Met de 'gekorven lijn' bedoelt de dichter de spoorweg Peking—Hankou.)

HWEITSJANG

— op de melodie **Tsjing Ping Lo**

Spoedig breekt de dag in het oosten door.
Maar zeg niet dat wij al vroeg op mars zijn;
Al trokken wij de groene heuvels over, wij zijn nog niet oud;
En het landschap hier is zonder weerga.

Recht boven de muren van Hweitsjang hemelhoge pieken;
Bergrug na bergrug golft tot de oceaan in 't oosten.
Onze soldaten wijzen en staren naar Kwantoeng,
Zo groen, zo blauw, zo ver op de horizon.

(Hweitsjang is de landstreek in Foekien, waar de dichter in 1929 met de volkslegers aanlandde, en waar hij een militaire basis vestigde.)

TAPOTI

— op de wijze van **Poe Sa Man**

Rood, oranje, geel, groen,
Blauw, indigo, paars;
Wie danst daar in de hemel, wie wuift deze gordel vol kleuren?
Na de regen keerde de zon al zinkende terug,
En in rij na rij liggen heuvels en bergpassen, blauw.

Eens woedde hier een wanhopige veldslag;
Geweerkogels vraten diep in de dorpshuiswanden;
Nu zijn ze een krijgssieraad, en de bergen
Lijken vandaag nog lieflijker.

(Tapoti ligt bij Joekin, in de militaire basis van Kiangsi. In 1933 opende Tsjang Kai-sjek hier vier maal een grootscheeps offensief tegen de rode legers, maar werd vier maal verslagen.)

DE PAS VAN LOU-SJAN

— op de melodie **Yi Tsjin O**

Kil is de westenwind;
Ver in de vrieslucht krijten de wilde ganzen tegen de morgenmaan;
In het morgenmaanlicht
Klinkt hol de dreun van paardenhoeven,
En de trompetzang blijft gesmoord.

Zeg niet dat de sterke pas door ijzer omgord is.
— Deze dag nog zullen wij met één voetstap zijn top overschrijden,
Wij overschrijden zijn top!
Dan zullen de blauwe bergen de zee gelijk zijn;
Dan zal de stervende zon een bloedvlek gelijk zijn.

(De hier vermelde pas is een strategisch punt in Tsjoenji, Kweitsjou. In 1935 werd hij bezet door de volkslegers, gedurende de befaamde Lange Mars.)

DRIE KORTE GEDICHTEN

— op de melodie van **De Zestien Letters**

Bergen!
Sneller zweep ik mijn spoorslags rijdier, ik kom het zadel niet uit.
Ik schrik op als ik het hoofd omwend:
Drie voet boven mij is de hemel!

*

Bergen!
Als opgestoken holhoge zeeën rollen uw baren ook,
Als een myriade paarden
Die steigeren en ondergolven in het heetst van de veldslag.

*

Bergen!
Ge breekt het azuur van de luchten, uw spietsen onafgestompt!
De hemel zou vallen
Als uw schouders hem niet krachtig schoorden.

DE BERG LIOEPAN

— op de wijze van **Tsjing Ping Lo**

De hemel is hoog, de wolken zijn bleek,
Wij zien de wilde ganzen zuidwaarts vliegen en teloorgaan;
Wij tellen myriaden mijlen die al achter ons liggen;
Als wij de Grote Muur niet halen, zijn wij geen kerelsvolk!

Hoog op de top van de berg Lioepan
Woeien onze banieren leeg in de westenwind.
Vandaag houden wij het lange touw in handen:
Wanneer zullen wij de Draak in banden slaan?

(De hier bezongen berg ligt in Z. Kansoe. In September 1935 doorbraken de volkslegers de blokkade van deze berg en bereikten vier weken later Sjensi, waarmee de Lange Mars voltooid werd. Met de Draak is het Japanse leger bedoeld, dat China was binnengevallen.)

KOENLOEN

— op de wijze van **Njen Noe Tsjiao**

Ge rijst recht in de lucht boven onze laagte,
Grote Koenloen, getuige van al wat schoonst was in de mensenwereld!
Uw drie millioen witte draken van jade bevriezen
Op hun vlucht de hemel met doorknagende kou;
Bij zomerdag vult uw smeltende stortvloed
De rivieren en stroombedden tot over de rand
En herschept mensen in vissen en schildpadden.
Welke sterveling waagt een oordeel
Over al het goed en kwaad dat gij in deze duizend herfsten verricht hebt?

*

Maar vandaag zeg ik tot u, Koenloen,
Ge hebt deze hoogten niet nodig, niet nodig zoveel sneeuw!
Als ik tegen de hemel kon leunen, trok ik mijn degen
En sloeg u daarmee in drieën.
Eén stuk zond ik naar Europa,
Eén naar Amerika,
Eén zouden wij hier in China behouden;
Dan zou grootse vrede op aarde heersen,
Want al wat leeft zou delen in uw warmte, uw kou.

(Bij dit vers tekent Mao Tse-toeng aan: 'De mensen plachten vroeger te zeggen: „Als de drie millioen witte draken van jade strijden, vullen de flarden van hun schubben de lucht." Zo beschreven zij de dwarrelende sneeuw. Ik nam dit beeld hier over om de sneeuwberg te beschrijven. Als men in de zomer de Minsjan bestijgt, kijkt men over een leger van bergen, die wegzwieren als in een dans, en die alle wit zijn. Onder de eenvoudige mensen was er jaren geleden een legende, dat, toen hier de Apenkoning voorbij kwam, de bergen alle Bergen van het Vlammende Vuur waren. De Aap leende de Palmbladwaaier, en doofde de vuren: zij bevroren en werden helemaal wit.)

AAN LIOE YA-TSOE

Nooit kan ik vergeten hoe wij beiden in Kanton thee dronken,
En te Tsjoenking gedichten ruilden, juist toen de blaren geelden.
Eenendertig jaar ging voorbij, wij zijn weer in de oude hoofdstad,
In het getij van de vallende bloesems lees ik uw heerlijke verzen.

Waak ervoor uw hart niet door te veel beslommering te breken.
Wij moeten 's werelds beloop aanzien met de ogen van de
toekomst.
Zeg niet dat de wateren van het meer Koenming te ondiep zijn;
Om het spel der vissen te bekijken zijn ze beter dan de rivier
Foesjoen.

(Het meer Koenming hoort tot de bezienswaardigheden van het Pekingse Zomer-paleis.)

ANTWOORD AAN LIOE YA-TSOE

Toen wij bij de feestelijkheden van 1950 naar toneeluitvoeringen keken, maakte Lioe Ya-Tsoe voor de vuist weg een gedicht op de wijze van „Wan Hsi Sja", en ik antwoordde met enkele versregels in dezelfde toonaard.

Lang was de nacht en traag rees de rode dageraad over dit land;
Honderden jaren wervelden duivels en monsters hier in een
bezeten dans,
En de vijfhonderd millioen leefden versplinterd verder.

Maar nu heeft de haan gekraaid en alles onder de hemel straalt,
Hier komt muziek op ons af van wel honderd kanten tegelijk,
En uit Chotan stijgt een lied dat de dichter als nooit nog bezielde.

PEITAIHO

— op de wijze van **Lang Tao Sja**

Een regenstorm valt op dit noordelijk land,
Witte brandingen springen ten hemel,
Van alle vissersboten uit Tsjingwangtao
Ziet men op heel de oceaan niet een.
Waar zijn ze gebleven?

Meer dan duizend jaar geleden
Trok keizer Woe van Wei, zijn gesel hanterend,
„Op reis naar het oosten"; zijn gedicht overleeft hem.
„De droeve herfstwind klaagt" ook nu nog —
Maar de wereld werd anders!

(Peitaiho is een beroemd zomerlustoord ten Z. van de stad Tsjingwangtao in Pohai.)

ZWEMMENDE

— op de melodie **Sjoe Tiao Ko Tou**

Ik dronk zo even de bronwateren van Tsjangsja,
En at de vis uit Woesjang;
Nu volg ik de duizendmijlslengte van de rivier,
En zie van ver naar de open hemel van Tsjoe.
Mij deert niet dat wind waait en golven botsen;
Dit is beter dan beuzelgeslenter door een bloemhof.
Vandaag ben ik vrij!
Op een rivier zei immers eenmaal de Meester:
„Zo stroomt alles wat in de Natuur is!"

*

Masten deinen op de waterwas;
Schildpad en Slang staan stil.
Grote plannen doemen op.
Een brug zal aanvliegen om noord en zuid te verbinden,
Een diep ravijn wordt tot verkeersweg;
Stenen wanden zullen het water in 't westen breidelen
En Woesjans wolken en regens keren,
En de smalle kloof stijgt tot een effen meer.
De Berggodin — als zij tenminste nog hier is —
Ziet straks verschrikt hoe haar wereld grondig
herschapen wordt!

(In Mei 1956 zwom de dichter over de Jangtse van Woesjang naar Hankou. Hij was toen 63 jaar oud! Met de Meester is Confucius bedoeld. Op 15 Oct. 1957 werd de grote verkeersbrug over de Jangtse geopend.)

(Nederlandse bewerking van de gedichten door Theun de Vries)

STALIN EN ZIJN WERK

Onlangs is het veertigste deel van de Sowjet-encyclopedie te Moskou verschenen. Het bevat o.a. een volledige levensbeschrijving van Stalin, die hieronder in zijn geheel is overgenomen.

Deze biografie, die het resultaat is van de collectieve arbeid van geschiedkundigen en vooraanstaande functionarissen van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie, beschrijft de belangrijkste perioden in het leven en het werk van Stalin en geeft er een wetenschappelijke beoordeling van.

STALIN, Josef Wissarionowitsj Dzjoegasjwili (21 december 1879—5 maart 1953) was een vooraanstaand leider van de Russische en internationale revolutionaire arbeidersbeweging, van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie en van de Sowjet-staat en een belangrijk theoreticus van het marxisme-leninisme.

Hij werd geboren in Gori (gouvernement van Tiflis) als zoon van een schoenmaker, die later arbeider in een schoenenfabriek was.

In 1894 beëindigde hij de studie op de godsdienstige school van Gori en werd leerling van het grieks katholieke seminarie van Tiflis.

Tegen het einde van de XIXde eeuw groeide de arbeidersbeweging in Rusland en het marxisme verbreidde zich.

De revolutionaire beweging in Transkaukasië

De in 1895 door Lenin opgerichte Strijdbond ter Bevrijding van de Arbeidersklasse te Petersburg gaf aan de ontwikkeling van de sociaal-democratische beweging in het gehele land, ook in Transkaukasië een machtige stoot.

Onder invloed van de Russische en Georgische sociaal-democraten nam Stalin, toen nog leerling van het seminarie, deel aan de revolutionaire beweging, bezocht een marxistische studiekring en bestudeerde de werken van Marx, Engels, Lenin en Plechanow.

In 1898 werd hij lid van de plaatselijke organisatie van de Russische Sociaal-Democratische Arbeiderspartij van Tiflis en vatte het propagandistische werk op onder de arbeiders van de spoorwegwerkplaatsen van deze stad.

In 1899 werd hij van het seminarie weggejaagd wegens zijn marxistische propaganda, hij ging in de illegaliteit en werd een beroepsrevolutionair. Daarop begint zijn activiteit samen met Ketschoveli en Tsoeloekidze, belangrijke Georgische marxistische revolutionairen, met Koernatowski, aanhanger en strijdmakker van Lenin, die in 1900 naar Tiflis was gekomen en een aanzienlijke rol speelde in de verbreiding van de marxistische ideeën in Transkaukasië. In de revolutionaire actie stond Stalin met hem in verbinding.

In september 1901 werd met de uitgave van een sociaal-democratisch blad van de richting van de Iskra begonnen, de „Brdzola" (De Strijd) waaraan medewerkten Ketschoveli en Stalin die er verschillende artikelen in schreef.

Eind 1901 werd Stalin door het comité van Tiflis naar Batoem gestuurd, waar hij leiding gaf aan het revolutionaire werk onder de arbeiders, deelnam aan de oprichting van de sociaal-democratische partijorganisatie in deze stad en één van de organisatoren was van een grote politieke demonstratie van de arbeiders in maart 1902.

De strijd voor de bolsjewistische lijn

In april 1902 werd Stalin gearresteerd. In de gevangenis vernam hij de meningsverschillen, die gerezen waren tussen de bolsjewiki en de mensjewiki tijdens

het tweede congres van de R.S.D.A.P. en koos de zijde van de bolsjewiki.

In de herfst van 1903 werd Stalin verbannen naar het dorp Nowaja Oeda (district Balagansk van het gouvernement Irkoetsk).

In januari 1904 ontvluchtte hij, keerde illegaal terug naar de Kaukasus en trad er met Tsjakaja, Sjaoemjan, Knoeniantz, Makharadze en anderen in het bestuur van de Kaukasische organisatie van de R.S.D.A.P., werkte mee aan de redactie van het blad „Proletariatis Brdzola" (De Strijd van het Proletariaat) en nam deel aan de strijd van de bolsjewiki voor het bijeenroepen van het derde partijcongres.

In de jaren van de eerste Russische revolutie (1905—1907) verrichtte Stalin als één der leiders van de Transkaukasische partij veel ideologisch en organisatorisch werk; in zijn artikelen die in de bolsjewistische brochures en bladen verschenen, verdedigde hij de leninistische opvattingen over de hegemonie van het proletariaat en over de gewapende opstand en bestreed de opportunistische opvattingen van de mensjewiki en de anarchisten.

Hij nam deel aan de eerste al-russische bolsjewistische Conferentie te Tammensfors (1905) en aan het vierde Congres (het verenigingscongres) van de R.S.D.A.P. (Stockholm, 1906) en in 1907 aan het vijfde Congres van deze Partij (Londen).

Op het vierde Congres verdedigde Stalin de bolsjewistische lijn, maar hoorde bij de discussies over het agrarische vraagstuk bij de groep die, in tegenstelling tot Lenin die het program van de nationalisatie van de grond had opgesteld, de onjuiste stelling bepleitte om het te verdelen grootgrondbezit niet te nationaliseren, maar aan de boeren in eigendom te geven.

Vanaf juni 1907 werkte Stalin, die zich toen te Bakoe bevond samen met Sjaoemjan, Dzjaparidze, Ordzjonikidze, Azizbekow, Spandarjan, Worosjilow, Fioletow en anderen in de Bakoese partijorganisatie. Hij was een actief medewerker van de bolsjewistische bladen van deze stad en streed tegen de mensjewiki. In maart 1908 werd hij gearresteerd en verbannen naar Solwytsjegodsk (gouvernement van Wolodga).

In juni 1909 ontvluchtte hij en keerde terug naar Bakoe.

In februari 1910 nam het centrale orgaan van de Partij in een bijvoegsel van het blad „De Sociaal-Democraat" de „Brieven uit de Kaukasus" op waarin Stalin de leninistische lijn van de strijd tegen de liquidatoren en de verzoeningsgezinden ondersteunde.

In maart 1910 werd Stalin opnieuw gearresteerd en naar Solwytsjegodsk verbannen.

De oprichting van de Prawda

In januari 1912 werd Stalin tijdens een zitting van het Centraal Comité, dat gekozen was op de vierde Al-russische Bolsjewistische Conferentie (Praag), in zijn afwezigheid opgenomen in het Centraal Comité en in het Russische Bureau van het Centraal Comité. Nadat hij in februari 1912 was ontvlucht, zette hij het partijwerk voort, werkte mee aan het bolsjewistische blad de „Zwjezda" en nam deel aan de voorbereiding van het eerste nummer van de „Prawda".

In april 1912 werd hij te Petersburg gearresteerd en verbannen naar het gebied van Narym. In september ontvluchtte hij opnieuw en keerde terug naar Petersburg waar hij samen met Swerdlow, Molotow, Olminski en anderen meewerkte aan de redactie van de „Prawda" en deelnam aan de leiding van de bolsjewistische activiteit tijdens de verkiezingscampagne voor de vierde Doema.

In december 1912 nam Stalin deel aan een conferentie van het Centraal Comité met de actieve leden van de Partij te Krakau.

Uitgaande van de theorie en het program van de bolsjewistische partij over het nationale vraagstuk, zoals die door Lenin waren uitgewerkt, schreef Stalin

(eind 1912 — begin 1913) „Het Marxisme en het nationale vraagstuk".
Dit wel bekende werk werd bijzonder gewaardeerd door Lenin. Stalin leverde daarin felle critiek op het opportunistische nationale program van de Oostenrijkse sociaal-democraten en van hun aanhangers in Rusland (Boend en mensjewistische liquidatoren) en verdedigde het bolsjewistische program over het nationale vraagstuk.
In februari 1913 werd hij te Petersburg gearresteerd en verbannen naar het gebied van Toeroechansk.

De revolutie van februari 1917

Na de burgerlijk-democratische Februari-revolutie, keerde Stalin 12 maart 1917 terug in Petrograd. Hij werd lid van de leiding van het Bureau van het Centraal Comité en van de redactie van de „Prawda".
In deze periode nam hij een onjuist standpunt in ten aanzien van de vraagstukken van de vrede en van de rol van de Sowjets. Hij ondersteunde de toen reeds verouderde leuze van de revolutionaire-democratische dictatuur van het proletariaat en de boeren, hij verdedigde de politiek van de „druk van de Sowjets op de Voorlopige Regering". „Dit was een volkomen onjuist standpunt," zei Stalin later zelf „want het berustte op pacifistische illusies, het werkte hen die de oorlog tot het eind toe wilden doorzetten in de hand en belemmerde de revolutionaire opvoeding van de massa's. Ik deelde dit foutieve standpunt met andere kameraden van de partij en kwam er pas volledig van terug tegen het midden van april toen ik mij aansloot bij de stellingen van Lenin."
Op de zevende Conferentie van de bolsjewiki van geheel Rusland, bekend onder de naam „April-Conferentie" (1917), ondersteunde Stalin de leninistische lijn van de socialistische revolutie en hield een referaat over het nationale vraagstuk. In deze periode ontplooide de bolsjewistische partij onder leiding van Lenin een grootscheepse activiteit onder de arbeiders, de soldaten en de boeren en streed voor de overgang van de burgerlijk-democratische revolutie naar de socialistische revolutie. Stalin nam actief deel aan het werk van de Partij voor de organisatie en de opvoeding van de massa's.
In juli en augustus 1917 werd te Petrograd het zesde Congres van de Partij gehouden. Daar Lenin zich schuil moest houden, gaf hij leiding aan de voorbereiding en aan de werkzaamheden van het congres door bemiddeling van Swerdlow, Stalin, Molotow en Ordjonikidze.
Daar Lenin niet aanwezig kon zijn, belastte het Centraal Comité Stalin met het uitbrengen van zijn verslag evenals dat over de politieke situatie. Hij zette daarin de leninistische lijn uiteen van de voorbereiding en de voltrekking van de socialistische revolutie. In zijn slotredevoering bestreed hij de beweringen van Preobrazjenski en anderen die de overwinning van de socialistische revolutie in Rusland als onmogelijk beschouwden zolang in het Westen de revolutie zich niet voltrokken had.
„De mogelijkheid is niet uitgesloten, zei Stalin, dat juist Rusland het land zal zijn dat de weg naar het socialisme baant . . . Men moet de overleefde voorstelling over boord werpen, alsof alleen Europa ons de weg zou wijzen." Het congres aanvaardde de leninistische lijn van de gewapende opstand en de verovering van de dictatuur door de arbeidersklasse.

De voorbereiding van de opstand

Op 10 (23) oktober 1917 nam het Centraal Comité van de Partij tijdens een historische zitting een resolutie aan die door Lenin was opgesteld en voorgelegd en waarin de noodzaak werd vastgelegd om in de eerstvolgende dagen de

opstand te beginnen. Er werd een politiek centrum gevormd om hieraan leiding te geven. Aan het hoofd van het politiek bureau van het Centraal Comité stond Lenin. Op 16 (29) oktober 1917 bekrachtigde het Centraal Comité, in uitgebreide zitting bijeen, de resolutie van de vorige zitting over de gewapende opstand en stelde een revolutionair militair centrum in, waarin Swerdlow, Stalin Dzerzjinski, Boebnow en Oeritski werden opgenomen.

De dagelijkse leiding van de werkzaamheden van dit centrum berustte bij Lenin.

Op het tweede Al-russische Sowjet-Congres, op 26 oktober (8 november) 1917 werd Stalin gekozen tot lid van het Al-russische Uitvoerende Comité en benoemd tot Volkscommissaris voor de nationaliteitenkwesties. Vanaf maart 1919 verenigde hij deze functie met die van Volkscommissaris voor Staatscontrole, later veranderd in Volkscommissariaat voor arbeiders- en boereninspectie.

De buitenlandse interventie

In de jaren van de buitenlandse gewapende interventie en van de burgeroorlog was Stalin lid van de Revolutionaire oorlogsraad van de republiek en vervulde hij belangrijke opdrachten van het Centraal Comité van de Partij en van de Sowjetregering aan verschillende fronten (in de sector van Tsaritsin, aan het zuidoostelijke, het zuidelijke en het zuidwestelijke front).

Toen na de verplettering van de interventielegers en de beëindiging van de burgeroorlog, bij de overgang naar de vreedzame economische opbouw, partijvijandige groepen de strijd aanbonden tegen de door Lenin uitgewerkte lijn, verdedigde Stalin deze leninistische lijn en streed tegen de vijandige groeperingen en fracties (trotskisten, „arbeiders-oppositie", „groep van het democratisch centralime").

Op het tiende Congres van de Partij hield Stalin het referaat over de onmiddelijke taken van de Partij ten aanzien van het nationale vraagstuk.

Na het elfde Congres (1922), tijdens een plenaire zitting van het Centraal Comité, werd Stalin tot algemeen secretaris gekozen.

De vorming van de USSR

Tijdens deze periode werd door de Partij onder leiding van Lenin veel werk verricht voor de vorming van de Unie van Socialistische Sowjet-Republieken. Lenin meende dat de U.S.S.R. een vrijwillige staatkundige vereniging van gelijkberechtigde en soevereine republieken moest zijn.

In dit vraagstuk nam Stalin aanvankelijk een onjuist standpunt in: hij diende een voorstel in dat berustte op de autonomie van de republieken, d.w.z. dat de andere Sowjet-republieken zich bij de R.S.F.S.R. zouden aansluiten als autonome eenheden.

Lenin trad resoluut op tegen dit voorstel, hij leverde critiek op de fouten van Stalin met betrekking tot de nationale politiek, op zijn verzoeningsgezindheid tegenover de uitingen van chauvinisme van de overheersende natie.

De leninistische beginselen werden door het Centraal Comité aanvaard en als grondslag genomen voor de vorming van de Unie van de Socialistische Sowjet Republieken.

Op het eerste Congres van de Sowjets van de U.S.S.R. (1922) werd het verslag over de vorming van de Sowjet-Unie, gezien de ziekte van Lenin, door Stalin namens het Centraal Comité van de Russische Communistische Partij (bolsjewiki) uitgebracht.

Na de dood van Lenin

Na de dood van Lenin leidde de Communistische Partij, onder aanvoering van het Centraal Comité, het Sowjet-volk met zekere en krachtige hand op de weg van de verwezenlijking van Lenins aanwijzingen, van de opbouw van het socialisme.

In deze periode schreef Stalin werken die van groot belang waren voor de verdediging en de verbreiding van het leninisme en voor de ideologische verplettering van de anti-leninistische stromingen. Een aanzienlijke rol vervulde in dit opzicht het werk: „De Beginselen van het Leninisme" (1924), waarin Stalin de fundamentele vraagstukken van de leninistische leer uiteenzette en aantoonde met welke nieuwe bijdragen hij het marxisme had verrijkt.

In de strijd die Stalin en andere partijleiders tegen de trotskisten voerden was hun verdediging van de leninistische theorie over de mogelijkheid van de overwinning van het socialisme in een enkel land, in de U.S.S.R. temidden van de kapitalistische omsingeling, van bijzondere betekenis.

De opbouw van het socialisme

Steunend op de richtlijnen van Lenin die een wetenschappelijk gefundeerd program voor de opbouw van het socialisme in de U.S.S.R. had uitgewerkt, koerste de partij op de industrialisatie van het land. Deze lijn werd uiteengezet in het politiek verslag van het Centraal Comité op het veertiende Congres (1925), dat door Stalin werd uitgebracht.

In dit verslag werd onderstreept, dat de industrialisatie noodzakelijkerwijs zou bestaan in het ontwikkelen in de eerste plaats van de zware industrie en wel voornamelijk van de machinebouw. Het verslag belichtte het principiële verschil tussen de socialistische industrialisatie, die onverbrekelijk verbonden is aan de verbetering van de materiële toestand van de werkers en de kapitalistische industrialisatie die door middel van koloniale veroveringen en plunderingen en een meedogenloze uitbuiting van de arbeiders verwezenlijkt wordt.

Begin 1926 verschenen de „Vraagstukken van het Leninisme", waarin Stalin critiek leverde op de opportunistische opvattingen van de Zinowjewisten die afgegleden waren naar het ideologische platform van de trotskisten.

Op de vijftiende conferentie van de partij (november 1926) hield Stalin het referaat „Over de sociaal-democratische afwijking in onze partij" en op de zevende zitting van het uitgebreide plenum van het Uitvoerende Comité van de Communistische Internationale (december 1926) het referaat „Nogmaals over de sociaal-democratische afwijking in onze partij". Deze twee referaten droegen er in belangrijke mate toe bij de gelederen van de partij aaneen te sluiten onder het vaandel van het leninisme en de trotskisten hun capitulatie voor het kapitalisme en hun desorganiserende activiteit te ontmaskeren.

Steunend op de successen behaald bij de socialistische industrialisatie en op het leninistische coöperatieve plan, stelde het vijftiende Congres van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie (bolsjewiki) (1927) de collectivisatie van de landbouw als de belangrijkste onmiddellijke taak van de partij en het Sowjet-volk. Deze vraagstukken werden uiteengezet in het politieke verslag van het Centraal Comité, dat door Stalin aan het congres werd uitgebracht.

In deze periode keerde de partijvijandige groep van de rechtse opportunisten (Boecharin, Rykow, Tomski en anderen) zich openlijk tegen de algemene lijn van de partij. De referaten van Stalin „Over de industrialisatie van het land en over de rechtse afwijking in de Communistische Partij (bolsjewiki)" (1928), „Over de de rechtse afwijking in de Communistische Partij (bolsjewiki)" (1929) en andere, ontmaskerden, daarin de ideologie van de koelakken.

Op het zestiende Congres van C.P.S.U. (b.) (1930) en op het zeventiende (1934) bracht Stalin de verslagen uit over de werkzaamheden van het Centraal Comité van de partij. In deze periode voerden de Communistische Partij en de Sowjet-regering een groot offensief van het socialisme tegen de kapitalistische elementen.

In een internationaal gespannen situatie overwon het land ontzaglijke moeilijkheden om in een zo kort mogelijke tijd de economische en technische achterstand ongedaan te maken. Dank zij het feit dat de partij zich richtte op het in de eerste plaats en met de meeste energie ontwikkelen van de zware industrie, werden er bij de socialistische industrialisatie van het land en de collectivisatie van de landbouw beslissende successen behaald.

In 1938 scheef Stalin zijn werk: „Het dialectische en historisch materialisme", waarin hij in het kort de beginselen van de marxistisch-leninistische filosofie uiteenzette en de betekenis ervan aantoonde voor het praktische werk van de partij.

In maart 1939 vond het achttiende Congres van de C.P.S.U. (b.) plaats. In het verslag van het Centraal Comité zette Stalin het door het Centraal Comité uitgewerkte program uiteen voor de strijd van de partij en het Sowjet-volk voor de voltooiing van de opbouw van de socialistische maatschappij en voor de geleidelijke overgang van het socialisme naar het communisme.

Tijdens de Grote Vaderlandse Oorlog

Op 6 mei 1941 werd Stalin benoemd tot voorzitter van de Raad van Volkscommissarissen van de U.S.S.R. In het begin van de Grote vaderlandse oorlog van de Sowjet-Unie werd hij benoemd tot voorzitter van het Staatscomité voor de verdediging, tot Volkscomissaris voor de verdediging en tot opperbevelhebber van de strijdkrachten van de U.S.S.R. Hij bezette deze posten tot aan het zegevierende einde van de oorlog. De grote overwinning op de Hitler-coalitie werd door het Sowjet-volk behaald onder leiding van de Communistische Partij en haar Centraal Comité, waar Stalin aan het hoofd stond.

In de oorlogsjaren nam Stalin als hoofd van de Sowjet-Regering deel aan de conferenties van de leiders van de U.S.S.R., de Verenigde Staten en Engeland te Teheran (1943), te Yalta en te Berlijn (1945). Gedurende deze periode onderhield hij met de Presidenten van de Verenigde Staten en de Eerste Ministers van Engeland een dagelijkse briefwisseling, waarin hij hardnekkig streed voor de versterking van de coalitie tegen Hitler en consekwent de nationale belangen van de volkeren die het slachtoffer waren geworden van de nazi-agressie verdedigde.

In de naoorlogse periode publiceerde Stalin: „Het Marxisme in de Taalwetschap" (1950) en de „Economische vraagstukken van het Socialisme in de U.S.S.R." (1952), waarin hij belangrijke vraagstukken van de marxistisch-leninistische theorie behandelde. De „Economische vraagstukken van het Socialisme in de U.S.S.R." oefende een grote invloed uit op de uitwerking van bepaalde stellingen in de politieke economie van het socialisme. Stalin onderstreepte het objectieve karakter van de economische wetten in het socialistische stelsel; steunend op de beschouwingen van de klassieken van het marxisme-leninisme formuleerde hij de fundamentele wet van de socialistische economie, de wet van de planmatige en evenredige ontwikkeling van de volkshuishouding; hij wees op de betekenis van het ontwikkelen in de eerste plaats van de produktie van produktiemiddelen voor de socialistische reproduktie op uitgebreide schaal.

Anderzijds worden er in dit werk een zeker aantal onjuiste of betwistbare stellingen geformuleerd, bijvoorbeeld:

— de bewering dat de warenhandel de ontwikkeling van de produktiekrachten

in het land begon te remmen en dat het noodzakelijk is geleidelijk over te gaan tot de warenruil;

— de onderschatting van de werking van de waardewet in de produktie, in 't bijzonder bij de voortbrenging van de produktiemiddelen;

— de stelling van de onvermijdelijkheid van de teruggang van de kapitalistische produktie na de tweede wereldoorlog en van de onvermijdelijkheid van oorlogen tussen de kapitalistische landen in de huidige omstandigheden.

In oktober 1952 vond het negentiende Congres van de C.P.S.U. plaats. Op de slotzitting van het Congres hield Stalin een redevoering. Op een plenaire zitting van het Centraal Comité na het Congres werd Stalin tot lid van het Presidium van het Centraal Comité en tot secretaris van het Centraal Comité van de partij gekozen.

De Sowjet-Regering heeft de uitnemende werkzaamheden van Stalin hoog geschat en verleende hem de titel van Held van de socialistische Arbeid (1939) en de titel van Held van de Sowjet-Unie (1945) en de waardigheid van Generalissimus van de Sowjet-Unie (1945). Hij werd drie maal onderscheiden met de orde van Lenin, de orde van de Overwinning, van de Rode Vlag, van Soeworow, eerste klas met medaille.

Op 5 maart 1953 stierf Stalin, na een zware ziekte.

De grote verdiensten van Stalin

Gedurende lange jaren was Stalin een leider van de partij en de staat. Als een vooraanstaand proletarisch revolutionair heeft hij een grote rol gespeeld in de organisatie van de strijd van het Russische proletariaat tegen het tsarisme, tegen de grootgrondbezitters en de bourgeoisie, in de voorbereiding en de volvoering van de socialistische revolutie in Rusland, in de strijd tegen de witgardisten en de interventen tijdens de burgeroorlog, in de uitvoerng van het leninistische program voor de industrialisatie van de U.S.S.R. en de collectivisatie van de landbouw, in de strijd voor de opbouw van het socialisme, voor de onafhankelijkheid van het land der Sowjets en voor de versterking van de vrede.

Hij heeft zich bijzonder verdienstelijk gemaakt in de ideologische strijd tegen de vijanden van het leninisme: trotskisten, rechtse opportunisten, burgerlijke nationalisten en revisionisten van allerlei slag. Bij de verdediging van het leninisme ontwikkelde Stalin in zijn theoretische werken de marxistisch-leninistische theorie door deze toe te passen op de socialistische opbouw in de U.S.S.R., hetgeen van grote betekenis was voor de gehele internationale communistische arbeidersbeweging.

Door zijn toewijding aan de arbeidersklasse en zijn zelfverloochening in de strijd voor het socialisme en het marxisme-leninisme werd Stalin bekend in de gehele wereld en genoot hij een geweldig gezag in de partij en onder het volk.

De persoonsverheerlijking

Onder deze omstandigheden ontstond en ontwikkelde zich langzamerhand de verheerlijking van de persoon van Stalin.

Om te kunnen begrijpen hoe deze heeft kunnen ontstaan, moet men de concrete en objectieve historische omstandigheden waarin het socialisme in de U.S.S.R. werd opgebouwd, evenals bepaalde negatieve karaktertrekken van Stalin zelf in aanmerking nemen. Het land der Sowjets was lang een belegerde vesting. Het stond onder voortdurende dreiging van een imperialistische overval. Dit gevaar werd versterkt na de opkomst van het fascisme in Duitsland (1933).

De opbouw van het socialisme vond plaats onder de omstandigheden van een verwoede klassenstrijd. Het was noodzakelijk het verzet van de klassen der uit-

buiters te onderdrukken en een meedogenloze strijd tegen de vijanden van het leninisme te voeren.

Deze moeilijke situatie in binnen- en buitenland eiste een ijzeren discipline, een strenge centralisatie van de leiding en maakte zekere beperkingen van de democratie in het Sowjetstelsel en in de partij noodzakelijk.

Stalin begon deze beperkingen, die overmijdelijk waren onder de omstandigheden van een felle strijd tegen de klassevijand en zijn agenten en van de oorlog tegen de fascistische Duitse overweldigers, tot een regel in het leven van de partij en de staat te verheffen. Hij overtrad de normen van het partijleven, zoals deze waren uitgewerkt door Lenin en schond het beginsel van de collectieve leiding, doordat hij zich onverdraagzaam toonde t.a.v. alles wat in strijd was met zijn eigen mening.

Terwijl de werkzaamheden van de plaatselijke partijorganisaties normaal verliepen, in overeenstemming met de statuten van de partij, vonden de plenaire zittingen van het Centraal Comité en de congressen van de partij onregelmatig plaats en werden tenslotte jarenlang niet meer bijeengeroepen. Stalin stond in feite buiten het bereik van de critiek.

Omstreeks december 1922 — januari 1923 had Lenin een „Brief aan het congres" geschreven. Hij vond het noodzakelijk deze ter kennis van het twaalfde Congres van de partij te brengen. Hierin wees hij erop dat Stalin een geweldige macht in zijn hand samengetrokken had. Hij vroeg zich af of Stalin deze met voldoende voorzichtigheid zou kunnen uitoefenen. Lenin merkte op dat Stalin zich grof, grillig, oneerlijk en onvoldoende opmerkzaam tegenover de kameraden gedroeg.

Hij stelde voor Stalin op de post van algemeen secretaris door een andere kameraad te vervangen, in de mening dat de gebreken van Stalin in de toekomst ernstige gevolgen voor de partij en het land zouden kunnen hebben. Na de dood van Lenin werd zijn brief voorgelezen op de delegatievergaderingen van het dertiende Congres van de partij (mei 1924).

In de periode tussen het twaalfde en het dertiende Congres en vooral na de dood van Lenin, versterkten de anti-leninistische groeperingen hun activiteit. De oppositie, met L. Trotski aan het hoofd, keerde zich openlijk tegen de algemene lijn van de partij.

Toen de delegaties van het dertiende Congres en vervolgens het plenum van het Centraal Comité de brief van Lenin te beoordelen kregen, was de partij in een felle interne strijd gewikkeld. Zij namen het grote theoretische en organisatorische werk dat door Stalin was verricht in de strijd tegen de trotskisten en de andere oppositie-groepen in aanmerking en spraken zich uit voor de handhaving van Stalin op de post van algemeen secretaris van het Centraal Comité, er op vertrouwend dat Stalin stipt zijn belofte zou nakomen om de gebreken die bij Lenin zo'n ernstige bezorgheid hadden opgeroepen, te overwinnen.

In de eerste tijd na Lenins dood hield Stalin rekening met zijn critiek. Naderhand echter en vooral na het zeventiende Congres van de partij (1934) dikte hij zijn eigen verdiensten bovenmatig aan en achtte zichzelf onfeilbaar. De successen die door de partij en het land der Sowjets waren behaald en de lof die hem werd toegezwaaid, waren hem naar het hoofd gestegen.

Over de onjuiste stellingen

In de laatste jaren van Stalins activiteit ontstond er een duidelijk aanwijsbare breuk tussen zijn woorden en zijn daden, tussen de theorie en de praktijk. Zijn werken bevatten juiste, door en door marxistische stellingen over het volk als maker van de geschiedenis, over de rol van de partij en zijn Centraal Comité als het leidinggevende collectief. Tijdens de laatste periode van zijn leven verwijderde Stalin zich in de praktijk echter van deze marxistisch-leninistische stel-

lingen en droeg zelf bij tot de verbreiding van de verheerlijking van zijn persoon. Dit kwam tot uit uitdrukking zowel in de „Beknopte Geschiedenis van de Communistische Partij (bolsjewiki)" (1938) als in de tweede uitgave van de biografie van Stalin (1946), die door Stalin zelf geredigeerd werden.

Stalin onderstreepte terecht de noodzaak om de Sowjet-staat te versterken, om zich onverzoenlijk te tonen t.a.v. de klassevijanden en waakzaam te zijn t.a.v. de contra-revolutionairen. In 1937 echter poneerde hij de onjuiste stelling dat de klassenstrijd in het land steeds scherpere vormen zou aannemen, naarmate de Sowjet-staat in de opbouw van het socialisme vorderde.

De klassenstrijd had in de U.S.S.R. het hoogtepunt bereikt in de periode waarin de vraag werd opgelost „Wie zal overwinnen?", in het heetst van de strijd voor het leggen van de basis van het socialisme. Toen echter de klassen der uitbuiters eenmaal gelikwideerd waren en de Sowjet-maatschappij een hechte morele en politieke eenheid had bereikt, toen was de stelling dat de klassenstrijd zich onvermijdelijk zou blijven versterken, onjuist geworden.

Stalin hanteerde deze stelling om een massale onderdrukking van de ideologische tegenstanders die politiek reeds verpletterd waren, hetgeen onder de nieuwe omstandigheden niet meer noodzakelijk was, te rechtvaardigen.

In deze situatie konden gezworen vijanden van de partij en het volk (Jagoda, Jezjow, Beria) die het vertrouwen van Stalin gewonnen hadden, vele eerlijke en aan de partij toegewijde mensen belasteren en uitroeien. Er hebben zich eveneens gevallen van schending van de leninistische politieke beginselen met betrekking tot de nationaliteiten voorgedaan. De ontmaskering en de verplettering van de misdadige bende van Beria, in 1953, maakten het mogelijk de door hen bedreven schendingen van de socialistische legaliteit te ontdekken en te doen eindigen.

Over de onjuiste beoordeling van de situatie

Stalin leverde een aanzienlijke bijdrage aan de verdediging van het land in de strijd tegen het fascisme. Aan de vooravond van de Grote vaderlandse oorlog heeft hij echter de internationale situatie onjuist beoordeeld. Hij overschatte de waarde van het Sowjet-Duitse niet-aanvalsverdrag en weigerde geloof te hechten aan de inlichtingen over de directe voorbereidingen van een inval in het Sowjetgebied door de Duits-fascistische troepen. Hij verwierp alle voorstellen over de noodzaak om de Sowjettroepen aan de grenzen te waarschuwen.

Dit was één van de oorzaken waarom de aanval van de nazi-legers de Sowjettroepen zo onverwachts overviel. De strijdkrachten die de grens bewaakten, boden een heldhaftige tegenstand aan de overvallers maar aangezien zij onvoldoende waren voorbereid om de aanval af te slaan en genoodzaakt waren de strijd onder zeer ongunstige voorwaarden te aanvaarden, leden zij zware verliezen aan mensen en materieel, hetgeen een duidelijke wijziging in de krachtsverhoudingen in het voordeel van de tegenstander teweeg bracht.

Bij de leiding van bepaalde belangrijke militaire operaties nam Stalin soms beslissingen zonder rekening te houden met de mening van de leden van het Centraal Comité, die met het militaire werk waren belast, en zonder de reële verhoudingen op te helderen, hetgeen een ongunstige uitwerking had op het verloop van de militaire operaties in de eerste periode van de oorlog.

In de oorlogsjaren organiseerden de partij en de regering op grote schaal de produktie van oorlogsmateriaal in het Oosten van het land. Dankzij de grote voordelen van het socialistische stelsel en de aanwezigheid van een hoog ontwikkelde industrie, dankzij ook de opofferende toewijding van de volkeren van de Sowjet-Unie, was het mogelijk in korte tijd het overwicht te verkrijgen wat betreft de hoeveelheid en de kwaliteit van de wapenuitrusting, de fascistische plannen van een bliksemoorlog te verijdelen, een omkeer in de oorlogvoering

tot stand te brengen en de voorwaarde te scheppen voor de verplettering van de fascistische overweldigers.

De Communistische Partij en haar Centraal Comité waren de organisatorische en leidende kracht in de heldhaftige strijd van het gehele volk tegen de fascistische Duitse overweldigers. De Communistische Partij bracht eenheid in en gaf leiding aan de activiteit van alle partij- en Sowjetorganisaties, van de economische en maatschappelijke instellingen, en van de militaire lichamen.

De leden van het Centraal Comité van de partij, vooraanstaande sowjet-bevelhebbers, de plaatselijke organisaties van de Partij en de Sowjets ontplooiden een reusachtige organisatorische, politieke, economische en militaire activiteit. Dankzij de standvastigheid en de heldhaftigheid van de Sowjet-strijders, dankzij de activiteit van voortreffelijke legeraanvoerders werden militaire operaties van een omvang, een meesterschap en een vermetelheid zonder weerga voorbereid en met succes uitgevoerd. Deze leidden tot een volledige overwinning op de vijand.

In de naoorlogse periode nam Stalin menigmaal op eigen gezag onjuiste beslissingen op het gebied van de economische vraagstukken en verwierp nieuwe maatregelen die duidelijk rijp voor toepassing waren, voorstellen die door leden van het Centraal Comité waren gedaan.

Dit heeft de economische ontwikkeling van het land en vooral de landbouw geschaad. Ernstige fouten werden er ook door Stalin begaan bij bepaalde vraagstukken betreffende de buitenlandse politiek van de Sowjet-Staat (bijv. de breuk met Joegoslavië).

Het Centraal Comité herstelt de fouten

Na de dood van Stalin hoopten de vijanden van het socialisme in de gehele wereld dat er zonder hem verwarring in de gelederen van de C.P.S.U. zou ontstaan. De vijanden verwachtten dat de Sowjet-Staat hierdoor verzwakt zou worden en hoopten hiervan profijt te kunnen trekken en het Sowjetvolk van de socialistische weg af te brengen.

Alle berekeningen van de vijanden van het socialisme zijn in duigen gevallen, daar aan het hoofd van de partij en de Sowjet-Staat het Centraal Comité stond en staat dat onwrikbaar trouw aan het leninisme is, een juist inzicht in de huidige behoeften van het land heeft, zowel op het gebied van de binnenlandse als van de buitenlandse politiek en het volk met vaste hand op de weg van het socialisme leidt.

De partij heeft met leninistische oprechtheid en standvastigheid de door Stalin in de laatste periode van zijn werkzaamheid begane fouten veroordeeld om te voorkomen dat deze zich in de toekomst zouden herhalen. De partij heeft scherpe critiek geleverd op de schendingen van de leninistische normen voor het partijleven, op het loslaten van de leninistische beginselen van de collectieve leiding en de interne democratie van de Partij en op de inbreuken op de socialistische legaliteit. Door een einde te maken aan deze schendingen werd de Communistische Partij van de Sowjet-Unie versterkt, haar gezag bij de werkende massa's nog verhoogd en werden alle voorwaarden geschapen voor de versterking en de ontplooiing van de socialistische democratie in de U.S.S.R.

In hun poging de werkers van hun land van het socialisme af te brengen, trachten de ideologen van het imperialisme en alle vijanden van het socialisme te bewijzen, dat de persoonsverheerlijking met al zijn konsekwenties in de aard zelf van het socialistische maatschappelijke en politieke stelsel ligt. In werkelijkheid is de persoonsverheerlijking volkomen in strijd met het socialistische Sowjetstelsel en met de marxistische leninistische theorie. Dit verklaart waarom de Communistische Partij zelf, uit eigen beweging een vastberaden strijd is begonnen voor de opheffing van de persoonsverheerlijking en haar gevolgen.

De persoonsverheerlijking van Stalin en de fouten die hij in de laatste periode van zijn leven heeft begaan, hebben ontegenzeggelijk de ontwikkeling van de Sowjet-maatschappij geremd, doch zij hebben deze niet kunnen tegengaan, laat staan dat zij het wezen van het Sowjet-stelsel hadden kunnen wijzigen.

Het volk van de U.S.S.R. en de communistische partijen van alle landen hebben hun goedkeuring en ondersteuning gegeven aan de besluiten van het twintigste Congres van de partij, waarin het program voor de opbouw van het communisme en de voortdurende verhoging van het levenspeil van de werkers is vastgelegd, waarin de lijn voor een konsekwente strijd voor het behoud en de versterking van de vrede, voor de versterking van de eenheid der socialistische landen, voor het nauwer aanknopen van de internationale kameraadschappelijke betrekkingen tussen de communistische en arbeiderspartijen van alle landen is aangegeven.

De naam van Stalin is onafscheidelijk verbonden met het marxisme-leninisme

Stalin heeft lange tijd een leidende post in het Centraal Comité van de Partij bekleed. Zijn hele werkzaamheid is verbonden aan de verwezenlijking van de grote socialistische veranderingen in het land der Sowjets. De Communistische Partij en het Sowjet-volk zullen de herinnering aan Stalin blijven bewaren en hem hulde brengen. Zijn naam is onverbrekelijk verbonden met het marxisme-leninisme en men zou de historische waarheid grof verminken wanneer men de fouten die Stalin in de laatste periode van zijn leven heeft begaan over alle lange jaren van zijn werkzaamheid als leider van de Partij en als staatsman zou uitbreiden.

De campagne die door de reactionaire, imperialistische kringen is ingezet tegen het „stalinisme", dat zij zelf hebben verzonnen, is in feite een campagne tegen de revolutionaire arbeidersbeweging.

De uitvallen van de revisionisten tegen het „stalinisme" zijn in wezen eveneens een vorm van strijd tegen de hoofdstellingen van het marxisme-leninisme.

Middag in de wildernis

Charles Fallon, 13 jaar, bewoog een handgranaat op en neer in zijn hand en wachtte op het verspringen van de verkeerslichten. Toen de Achtste Boulevard-bus wegreed, zocht hij dekking achter een hoop sneeuw. Van twintig meter afstand wierp hij het dodelijke projectiel met een grote boog de lucht in. Het ontplofte precies bovenop de bus. Charlie glimlachte tevreden en schepte weer sneeuw op voor een volgende granaat.

Langzaam ging hij verder door de Hudsonstraat, omdat hij niet wist wat hij anders moest doen, een klein, gespierd jongetje met een tamelijk bleek gezicht en opeengeklemde lippen. Op de hoek van de straat vond hij een envelop, waar één millioen twee honderd vier en dertig dollar in zaten. Hij liet zijn granaat vallen en stak de straat over naar een pandjeshuis. Het was zondag en er was een stalen netwerk voor de deur, maar Charlie deed een wens en kwam erdoor. Hij pakte een zaklantaarn, een paar schaatsen, een padvindersmes, een kijker, een plaat van Maria in de stal en nog een heleboel dingen. Hij liet een briefje van honderd duizend dollar achter als betaling.

Bij de Twaalfde Straat stak hij weer over. Hij liep Greenwich af en bleef staan om naar de foto's te kijken in het voorportaal van een bioscoop. Hij vond dat Anita Louise er aardiger uitzag dan die verwaande Norma Shrearer. Hij kuste Anita Louise. Zij zaten op de rand van haar zwembassin, dat een millioen dollar had gekost, en hij kuste haar weer. Zij ging hem juist vertellen hoe reusachtig hij was toen de man van het loket naar hem toe kwam en zei: „Schiet op, joh." Hij schuifelde weg.

Bij de Elfde Straat en de Zevende Boulevard ging hij voor een banketbakkers-zaak staan. Heel snel achter elkaar at hij een moorkop, een roomsoes, een zandtaartje en twee gebakjes met perziken en geslagen room, die vijf en twintig cent per stuk kostten. Hij was net van plan om de hele winkel te kopen toen er een mevrouw naar buiten kwam en zei, dat hij niet tegen het raam mocht leunen en dat hij weg moest gaan.

Uit verveling ging hij de Zevende Boulevard maar in op weg naar huis. Tussen de Commercestraat en Mortonstraat liep hij een snoepwinkel binnen, waar hij wel eens wat kocht. De dikke eigenares kwam snuivend naar de toonbank.

„Hoeveel kosten de toffees?" vroeg Charlie.

„Twee voor een cent."

„En deze?"

„Vier voor een cent."

„En de lollies?"

„Een cent per stuk. Wat wil je nou hebben?"

„Ik ga naar huis om wat geld te halen. Over vijf minuten ben ik terug."

Hij stak de straat weer over en liep de Houstonstraat af terwijl hij aldoor aan dat lekkers dacht. Hij wist hoe je met één toffee een half uur kon doen. Je legde 'm op je tong en zoog erop. Er was wilskracht voor nodig om hem niet meteen op te kauwen, maar de zoete smaak duurde veel langer. En je kreeg ook geen kiespijn. Hij deed zijn kletsnatte wanten uit en blies op zijn handen. Hij wou dat het geen zondag was. Zijn buurt was net een kerkhof op zondag omdat de fabrieken dicht waren.

Er kwam een bus aan, die naar zuid ging. De ouwe Sheeny en zijn vrouw, die in hetzelfde huis als Charlie woonden, liepen hard de Varickstraat over om de bus nog te halen. De bus stopte. De oude mensen wilden haastig instappen en toen meneer Sheeny zijn hand uit zijn zak haalde, viel er een halve dollar op het trottoir. Hij probeerde hem nog op te vangen, maar het muntstuk rolde naar het rooster van de ondergrondse en viel naar beneden. Mopperend stapte de oude man in de bus. Hij hield de deur met zijn hand tegen en riep naar Charlie, die aan kwam lopen. „Als je 'm vindt, Charlie, krijg je een dubbetje van me!"

„Goed zo," zei Charlie.

De bus begon te rijden en Charlie holde weg. Hij had kauwgom nodig en een touw om hem op te halen. Vijftig cent! Hij had wel eens centen uit die kokers gehaald — eens zelfs een dubbeltje — maar dit was de eerste kans, die hij ooit gehad had, op zoveel geld. Er was geen kunst aan om de ouwe Sheeny te vertellen, dat hij hem niet had kunnen vinden.

Steeds maar hollend legde hij de afstand naar zijn huis in Downingstraat af. Hij was te opgewonden om aan de kapotte tree van de tweede trap te denken en zijn rechtervoet schoot er doorheen, zodat hij voorover viel en een verschrikkelijke slag tegen zijn scheen kreeg. De rest van de drie trappen liep hij hinkend op, met tranen in zijn ogen.

Zijn moeder zat voor het raam kousen te stoppen.

„Ma, mag ik alsjeblieft drie cent hebben?" vroeg hij. Het was wel een vraag, maar het klonk als een bevel. Hij wist allang dat zijn moeder niet bestand was tegen opschepperij.

„Hoe je gemak!" zei ze. „Je vader slaapt. Waarom kom je hier binnen met je natte overchoenen, je maakt de hele vloer smerig."

„Ik ga meteen weer weg. Geef me die centen, Ma."

„Dat kan niet. Je hebt Dinsdag een cent gehad voor snoep."

„Ma, ik moet ze hebben. Moet je 's horen, er is een dubbetje in de luchtkoker van de ondergrondse gevallen. Als ik kauwgom heb kan ik het eruit krijgen."

„Zo, je zat me voor de gek te houden, hè?" Ze lachte zacht. „Ik zal je één cent geven, geen drie en je moet hem me teruggeven."

„Eén heb ik niks an. Ik moet er drie hebben. Met één kan ik niks beginnen. Dan is het stuk kauwgom niet groot genoeg, begrijp je wel, ma?"

Mevr. Fallon ging naar de keuken en kwam terug met haar huishoudbeurs. „Ik heb nog maar twee cent," zei ze. „En een dubbeltje voor de avondkerk."

„Goed, geef me dat dan maar. Ik zal — „ Hij hield op om te niezen. „Ik zal het wisselen. Je krijgt het terug, eerlijk waar."

„Nee, dat durf ik niet." Ze gaf hem de twee centen.

Met een somber gezicht pakte Charlie ze aan. Dit zou zijn werk moeilijker maken, maar hij wist dat zijn moeder onvermurwbaar was als het om het geld voor de kerk ging.

„En ik moet die twee centen terug hebben." zei zij.

„O.K." Hij was al in de keuken aan het zoeken naar een stuk touw.

„Och ja," zei zijn moeder op de klagelijke toon, die hij zo goed kende, „als je vroeger bij je vader of bij mij om een cent kwam vragen, gaven we je een stuiver. Als je om een stuiver vroeg, kreeg je een dubbeltje."

Charlie vond een kluwen dik touw, sneed er een stuk van drie meter af en stopte het vlug in zijn zak.

„Maar nu is je vader invalide, de arme man," ging zijn moeder door. „Hij loopt te hinken terwijl andere mannen gewoon lopen, hij werkt 's nachts als andere mannen overdag werken, hij is dankbaar voor het beetje wat hij heeft."

„O.K., Ma. Ik ga er vandoor," zei Charlie. Zonder op een antwoord te wachten, sloeg hij de deur achter zich dicht. Hij dacht bij zichzelf dat moeders iets verschrikkelijks waren en vaders nog erger. Geen glaasje bier zou hij minder drinken om z'n zoon een reep chocola te geven.

Hij holde het blok huizen af en de hoek om naar de snoepwinkel in Carminestraat. Hij kocht twee pakjes kauwgom en stopte alles tegelijk in zijn mond. De gom moest vochtig en zacht zijn, anders bleef het geld er niet aan kleven. Hij liep de Varickstraat over, hard kauwend maar alleen aan de rechterkant van zijn mond om geen kiespijn te krijgen. Bij de bushalte ging hij plat op de grond liggen op de ijskoude luchtkoker. De betonnen bodem onder in de put was bedekt met rommel en sneeuw en plasjes water. Zorgvuldig begon hij naar het geldstuk te zoeken, telkens een centimeter verder schuivend over het traliewerk. Zijn hart bonsde van

opwinding en het beeld van de banketbakkerswinkel danste voor zijn ogen.

Er gingen tien minuten voorbij zonder resultaat en hij hield even op om in zijn handen te blazen. Daarna ging hij weer verder met zijn taak.

Hij zag de munt liggen. Half in een plas water, half op de betonnen bodem — een moeilijke plaats. Met een vastbesloten glimlachje om zijn lippen maakte hij een dikke knoop aan het eind van zijn touw en plakte de kauwgom er omheen met een brede platte onderkant. Dan een lus voor zijn pols aan het andere einde, zodat hij het touw niet kon verliezen. Na nog eens de kauwgom in zijn mond genomen te hebben om hem goed vochtig te maken, liet hij de prop voorzichtig op de bodem zakken.

Omdat hij zo intens bezig was merkte hij niet dat er een man achter hem was komen staan, een sjofel mannetje van zowat vijf en veertig jaar, wiens magere gezicht rode vlekken had van de wind maar verder een grijsachtige kleur vertoonde. Charlie hoorde hem voordat hij hem zag: de man ademde moeilijk alsof hij een zware last sjouwde. Even keek de jongen op en ging toen door met zijn werk. Hij moest nu al zijn aandacht bepalen bij het inspannendste deel van zijn karwei. De klomp gom was niet zwaar genoeg om recht naar beneden te zakken en toch moest hij hem met kracht op de munt laten vallen om hem te laten plakken. Misschien zou hij wel honderd keer moeten proberen voordat het lukte.

De man stond een ogenblik zwijgend toe te kijken. Toen ging hij op zijn knieën naast Charlie liggen en zei met een hese stem: „Vijftig cent, hè?" Hij tuurde naar het heen en weer zwaaiende touw boven het geld. „Dat gaat niet zo best op die manier, hè?" vroeg hij zacht.

Charlie gaf geen antwoord.

De man keek weer naar beneden om te zien hoe het deze keer afliep. „De gom wordt natuurlijk keihard met deze kou," verklaarde hij. „Ik denk niet dat je 't voor mekaar krijgt, jong. En het wordt al donker. Je moet voor zoiets werktuigen hebben. Zo krijg je 'm nooit."

Zonder op te kijken zei Charlie hardop. „Wie vraagt je wat?"

De man stond op. Hij keek vlug om zich heen. Er was geen mens te zien. Hij deed een paar stappen achteruit en knoopte zijn jas los. Met leren riemen zaten aan de binnenkant van zijn jas vier stukken bezemsteel, die met een mes dunner gemaakt waren, elk zowat 1 meter lang en van een rubber sok voorzien, waarmee ze aan elkaar vastgemaakt konden worden. Met grote bedrevenheid maakte hij er één stok van. Aan de punt van de onderste steel zat een rubberen zuignapje. Hij kwam naar voren, duwde het einde van zijn stok precies in het rooster, viel weer op z'n knieën en liet hem naar de bodem zakken. „Ik zal je eens wijzen hoe iemand van het vak dat doet," zei hij luchtig. Hij keek de jongen niet aan. „Nou dit is de ene manier. De ander is met vet. Daar kan je een armband mee ophalen. Maar als je geld ziet liggen is een zuignap . . ."

„Wat moet je eigenlijk?" riep Charlie woedend. „Waar heb je het over?"

„Ik laat je zien hoe iemand van het vak het doet, joh."

„Donder op!" Met zijn linkerhand sjorde Charlie heftig aan de arm van de man. „Donder op!"

De man weerde hem af, terwijl hij hees lachte zonder enige vrolijkheid. „Wat geeft het? Jij krijgt hem toch niet," zei hij. „Waarom zouden we hem laten liggen voor iemand anders?"

„Wie zegt dat ik hem niet krijg?" riep Charlie. „Blijf er af. Hij is van mij. Alsjeblieft, meneer."

„Ik zal je een stuiver geven," zei de man.

Charlie haalde zonder aarzelen zijn touw op en stopte het in zijn zak. Toen stond hij op, ging achter de man staan en schopte hem venijnig tegen zijn rug. De man gaf een schreeuw van pijn. Charlie week meteen achteruit.

„Dat is verdomd gemeen van je," kreunde de man, met zijn hand tegen zijn

rug. „Ik zal je nek breken, klein kreng dat je bent. Ik had bijna m'n paal laten vallen."

Ze keken elkaar een ogenblik woedend aan, terwijl ze daar onbeweeglijk en besluiteloos stonden. Ze verschilden dertig jaar in leeftijd, maar toch leken ze opvallend veel op elkaar. Ze waren allebei klein, de jongen als jongen, de man als man; allebei waren ze gespannen, verbitterd.

De man knielde weer neer, maar bleef Charlie in het oog houden. Hij liet zijn stok zakken met opgeheven hoofd. Charlie wist niet wat hij doen moest. Toen rende hij naar een hoop sneeuw aan de rand van het trottoir. De man draaide zich om, naar hem toe. „Als je in m'n buurt komt breek ik je nek," zei hij „Ik waarschuw je, smeer 'm. Je krijgt nou niet eens meer een stuiver. Ben je gek!"

Charlie greep een stuk ijs uit de sneeuwhoop. Hij gooide het met al z'n kracht. Het kwam iets te ver neer, maar de man schrok en sprong op terwijl hij zijn stok naar boven haalde. Charlie trok zich terug achter de sneeuwhoop. Met zijn ogen op zijn vijand gevestigd grabbelde hij trillend onder de ijskorst.

„Jij wil ruzie maken, hè?" zei de man op bittere toon. Hij keek naar twee kanten van de boulevard. „Denk je soms dat ik dit lollig vind?" vroeg hij opeens. „Denk je dat ik er lol in heb om met zo'n joch als jij over vijftig cent te ruzieën?"

Een sneeuwbal raakte zijn knie, vlak onder de bescherming van zijn gerafelde overjas. Hij dreigde met zijn vuist, zijn stem zwol van boosheid. „Ik zal je je portie geven als je dat wil, snertjoch dat je bent!" Hij hield snakkend naar adem op. Toen liet hij de stok vallen en vloog op de jongen aan. Charlie sprong buiten zijn bereik. Een sneeuwbal, die voornamelijk uit ijs bestond, kwam vlak tegen het voorhoofd van de man. Hij sloeg zijn hand tegen zijn hoofd en snikte zowat van razernij en pijn.

„Hoe vin je dat, stinkerd?" riep de jongen.

De man liep hem achterna, maar Charlie was twee keer zo vlug en zorgde dat de sneeuwbarricade tussen hen bleef. Binnen een minuut hield de man stil, zijn mond stond open en hij hield zijn hand op zijn hijgende borst. Zonder een woord te zeggen ging hij terug naar het rooster, hurkte neer en liet zijn paal zakken.

Buiten zichzelf van woede veranderde de jongen van tactiek. Hij kwam aanlopen, maakte een rechte hoek en smeet een stuk ijs van achteren naar de man. Het kwam onder in zijn nek terecht. Zijn lichaam beefde maar hij keerde zich niet om. Hij was bezig de stok op te halen om hem door een andere opening in het rooster te steken. Charlie deed weer een aanval, dit keer was hij van plan z'n voeten te gebruiken. Met een vloek sprong de man op om zich te verweren en pakte de arm van de jongen, die van schrik omzwekte en trok hem naar zich toe. Hij had hem vast aan beide armen. De stok lag op het rooster tussen hen in.

„Ik zou je je nek moeten omdraaien!" riep hij, terwijl hij de jongen door elkaar schudde. „Ik zou je smerige kleine nek moeten omdraaien! Maar ik doe het niet, snap je? Je bent maar een kind. Luister nou es . . . "

Charlie wrong zich uit alle macht los en stampte meteen op de voet van de man. Hij holde naar de veilige plaats achter de sneeuwhoop. De man stond wezenloos naar hem te kijken, zijn gezicht was vertrokken van pijn. „Godallemachtig," zei hij, „wat een rotzak! Heb ik jou pijn gedaan? Heb ik je iets gedaan toen ik de kans had? Ik wou je een voorstel doen." Een sneeuwbal trof hem op zijn borst. „Goed,' zei hij. „Ik kan hem niet ophalen als jij me niet met rust laat. Jij kan het ook niet als ik het niet wil. We krijgen hem geen van beiden. Laten we dan delen. Ik zal je vijf en twintig cent geven."

„Nee!" riep Charlie. „'t Is van mij!" Zijn hele lichaam schokte.

„Zie je niet dat je het zonder echte werktuigen niet kan?" De man probeerde hem nu over te halen. „Je kauwgom is niks waard in dit koude weer."

„'t Is van mij."

„Verrek, jij hebt hem gevonden, dat is zo," zei de man. „Maar ik heb een zuignap. Ik kan hem er uit halen voor ons allebei."

„Nee."

„Verdomme, ik moet er iets van hebben!" riep de man, met een stem, die verteerd was door schaamte en bitterheid. „Dit is mijn broodwinning, jong. Het is het enige wat ik doe. Kan je dat niet begrijpen? Ik heb de hele dag al gelopen. Ik heb niks gevonden, Je moet me d'r iets van geven, Dat moet je!"

„Nee."

De man strekte zijn handen uit. „O kind, kind!" riep hij wanhopig. „Als je tien jaar ouder was zou je het begrijpen. Denk je dat ik dit voor me plezier doe? Als je tien jaar ouder was kon ik met je praten. Dan zou je het begrijpen."

Charlie kneep zijn lippen op elkaar. Zijn bleke gezicht met vlekken van de kou, stond woedend. „Als ik tien jaar ouder was, zou ik je op je smoel geven," zei hij.

De man bukte zich pijnlijk en raapte de stok op. Licht hinkend met zijn hand onder tegen zijn rug gedrukt, liep hij weg. Hij huilde.

Charlie stond te trillen van triomf, zijn gezicht leek van steen.

Het was donker geworden.

ALBERT MALTZ

BOEKBESPREKING:

„Avonturen in Bochara"

Elk volk heeft in zijn geschiedenis van verdrukkers en verdrukten, van heren en knechten, van uitbuiters en uitgebuitenen zijn opstandige aanvoerders voortgebracht. De vermetelen, die voor recht en vrijheid strijden en daarbij de heersers hun verachting in het gezicht werpen en voor de dood minachting tonen, zijn de ware volkshelden. In deze opstandigen herkende het volk eigen kracht, eigen verlangen naar betere tijden, eigen dromen naar menselijke verhoudingen.

In onze lage landen ontstond ten tijde van Spaanse inquisitie, ketterjacht en brandstapels de volksheld Uilenspiegel. Of deze Uilenspiegel ooit in menselijke gedaante heeft bestaan? Niemand weet dat. Het volk zelf gaf in z'n stoutmoedige fantasiën de Tijl gestalte, de zoon van de ketter Klaas, de volksjongen, die de grote Geus werd. Uilenspiegel, dat was voor ons volk de grote strijder, die zijn beulen bespotte en zijn liefde schonk aan een eenvoudige vrouw.

De volkeren in het Midden-Oosten hebben hun Hodzja Nasreddin. De onverzaagde vechter tegen feodale onderdrukkers, de vriend en toeverlaat van de gewone man, de geliefde van de dochter van een eerzaam handwerker.

Leonid Solowjow heeft de volkslegenden over deze Hodzja Narreddin samengevat in de roman „Avonturen in Bochara". Hij verplaatst de lezers naar de sfeer van duizend en een nacht, naar de middeleeuwse Oosterse stad, met z'n moskeeën, paleizen, theehuizen, markten, de woonwijken der handwerkers en hutten der armen. Het is een schilderachtig, fantasierijk gewemel in deze stad, waar Hodzja Nasreddin schrik en ontzetting in het paleis van de sultan brengt en de bevolking aanvoert tot strijd voor zijn rechten. Het is een geheel van spannende, romantische avonturen, waaruit humor en menselijkheid naar voren springen.

De illustraties van George van Raemsdonck typeren de sfeer voortreffelijk en de vertaling van D. Teixeira de Mattos lijkt ons alleszins verantwoord. Een verrukkelijk boek, dat op elke boekenplank thuis hoort.

G. MAAS.

*) L. Solowjow: „Avonturen in Bochara", *f* 5.90, uitg. Pegasus.

PARTIJDOCUMENTEN:

Oproep van het Dagelijks Bestuur van de CPN

Aan alle partijgenoten en alle vredelievende mannen en vrouwen

Het brutale en onverhulde militaire ingrijpen van de Amerikaanse en Engelse imperialisten in het Midden-Oosten heeft een toestand geschapen, die elke dag dreigender wordt voor de vrede in de wereld.

Het Dagelijks Bestuur van de CPN acht het noodzakelijk, dat zonder uitstel een zo groot mogelijke activiteit van alle vredesvrienden in Nederland aan de dag wordt gelegd.

Alle initiatieven zijn hierbij van belang, zowel van partij-afdelingen als van arbeiders in de bedrijven, intellectuelen, jongeren en van alle kringen van de bevolking.

De toestand dringt tot snel handelen. Om onze bevolking bewust te maken van de gevaarlijke bedreiging van haar rust en veiligheid, die door de Amerikaanse oorlogsstokers op overrompelende wijze is verwekt.

Laat overal Uw stem horen!

Stopt de oorlogsdreiging!

Laat de Amerikaanse en Nederlandse regering weten, dat ons volk de Amerikaanse inmenging en overrompeling van kleine Arabische staten absoluut veroordeelt en van zijn eigen regering afkeuring daarvan en ondubbelzinnig optreden tot voorkoming van oorlogsgevaar eist.

Brengt openbare mening in beweging:

Voor terugtrekking van de Amerikaanse en Engelse troepen uit het Midden-Oosten!

Voor ondersteuning van deze eis door de Nederlandse regering!

(Waarheid, 18 juli 1958)

Een belangrijk dokument in de Engelse taal

Verslag van de Tweede Zitting van het Achtste Nationale Congres van de Chinese Communistische Partij

Bevat o.a. verslag van Lioe Sjao-sji over het werk van de Partij en het Centraal Comité; verslag van de Moskouse bijeenkomst van Communistische- en Arbeiderspartijen; verslag over het Nationale Plan voor de ontwikkeling van de Landbouw; Resoluties

Een vernietigend oordeel over het Revisionisme!

93 bladzijden **gebrocheerd f 0.65**

Boekhandel

Pegasus

Verschenen in de Nederlandse Taal

De Grondwet

van de
Unie van
Socialistische
Sowjet-Republieken

met de veranderingen en aanvullingen, aangenomen op de Negende Zitting van de Opperste Sowjet der U.S.S.R. in vierde samenstelling

Het fundament van de Socialistische Staat

Een duidelijke en overzichtelijke uitgave in een handig formaat

115 bladzijden
gebrocheerd
omslag met gestempeld
wapen van de U.S.S.R.

Een boek voor iedere boekenplank

slechts f 0.50

oktober 1958

Politiek en Cultuur

uit de inhoud:

De economische toestand

Dr. Wiardi-Beckmanstichting en Nieuw-Guinea

Eeuwfeest van het Darwinisme

18e jaargang, nr 10

40 cent

OKTOBER 1958

De economische toestand	*F. Baruch*	433
Dr. Wiardi-Beckmanstichting en Nieuw-Guinea	*Henk de Vries*	442
Arabische verrassing in UNO-assemblee	*Ton van Stralen*	451
Bij het begin van het nieuwe scholingsjaar	*N. Luirink*	455
Nieuwe gegevens over de oorsprong van het Christendom	*Ambrogio Donini*	460
Sukomi uit Nagasaki Stop de atoombomproefnemingen	*Staf Rummens*	466
Bijeenkomst over economische vraagstukken		468

BOEKBESPREKINGEN:

Eeuwfeest van het Darwinisme	*J. de Leeuwe*	472
Mens en arbeid	*C. de Rover*	477

PARTIJDOCUMENTEN:

Versterkt „De Waarheid" Voor 1 november 1500 abonnees winnen		478
19 e Partijcongres bijeengeroepen		479

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar, losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C. Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

18 jaargang no. 10 oktober 1958

Politiek en Cultuur

maanblad gewijd aan de theorie en praktijk van het
marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

De economische toestand

BIJ de beoordeling van de economische toestand in ons land ontkomen we niet aan een blik over de grenzen. Nederland is immers geen eiland en het is ondenkbaar dat de gebeurtenissen op economisch gebied in de voornaamste kapitalistische landen geen invloed zouden hebben op de ontwikkeling in ons eigen land.

Hoewel men het in principe eens kan zijn met prof. J. L. Schmidt, die in zijn artikel „Crisis-factoren niet alleen rijp in Amerika" (Vraagstukken van vrede en socialisme, no. 1) verklaart, dat een crisis in de Westeuropese kapitalistische landen niet alleen zal uitbreken onder de invloed van de crisis in de Ver. Staten, maar slechts indien de voorwaarden voor een crisis in eigen land gerijpt zijn, dient er gewaarschuwd te worden voor een te enge toepassing van deze gedachte.

Voor landen als West-Duitsland en Engeland gaat zijn gedachte ongetwijfeld op. Maar Nederland, dat niet alleen vanwege de veel geringere omvang van zijn economie, maar vooral als gevolg van de geweldige betekenis van zijn buitenlandse handel voor de economie veel meer afhankelijk is van de grote buitenlandse markten, is ongetwijfeld veel gevoeliger voor de ontwikkeling in de grote kapitalistische landen. Nederland is daarvoor nog gevoeliger geworden als gevolg van de ingrijpende structuur-veranderingen, die in het juni-nummer van P. en C. uitvoerig zijn beschreven.

De toegenomen betekenis van de industriële productie in ons land, die vooral na het einde van de tweede wereldoorlog de agrarische productie in betekenis achteruit heeft gedrongen, houdt immers ook in dat er relatief meer moet worden ingevoerd. En dit brengt op zijn beurt weer met zich mee een steeds groter afhankelijkheid van onze economie van de uitvoer. Dat wil zeggen, de strijd van het Nederlandse imperialisme om de wereldmarkten speelt een steeds stijgende rol. Derhalve is

---

Dit artikel is de samenvatting van de inleiding, die door F. Baruch is gehouden op de bijeenkomst ter bestudering van de economische toestand, die op 13 september onder auspiciën van P. en C. werd gehouden. Verder in dit nummer wordt een verslag gegeven van de discussie op deze bijeenkomst.

de gang van zaken in Amerika en de voornaamste ons omringende kapitalistische landen voor de beoordeling van de vooruitzichten in ons land van de grootste betekenis.

In Amerika kan reeds gesproken worden van het begin van een nieuwe crisis. Hoelang deze crisis zal duren, hoe diep zij zal worden, valt moeilijk te zeggen. In de Westeuropese landen zijn de verschijnselen ongetwijfeld nog niet zo ernstig als in Amerika, maar alle tekenen van een ommezwaai zijn aanwezig. Dit komt voornamelijk tot uitdrukking in de snelle daling van het groeitempo der verschillende industrieën, het optreden van stagnatie of zelfs van aanzienlijke achteruitgang, zoals in de Westeuropese kolenindustrie, de Britse staalproductie, enz., verder in stagnatie en achteruitgang van de investeringen alsmede van de nieuwe orders. Dit geldt voor alle landen in West-Europa, in het bijzonder voor West-Duitsland en Engeland op welke landen een reusachtig deel van onze uitvoer is gericht. Het komt ook tot uiting in de aanhoudende achteruitgang van de tarieven der scheepvaart, een der belangrijkste bronnen van inkomsten van Nederland.

Het opmerkelijke is evenwel dat bij een nadere beschouwing blijkt, dat de crisisverschijnselen in ons land eerder en ernstiger te voorschijn kwamen dan elders. En dit lijkt mij niet zo onverklaarbaar, omdat er afgezien van de reeds genoemde algemene factoren die ons land meer dan welk ander gevoelig maken voor crisisinvloeden van buiten, enkele voorwaarden van de crisis meer gerijpt zijn dan in andere landen.

Dalende investeringen

Bezien we bijvoorbeeld de kwestie van de investeringen.

Het hoge peil der investeringen in de afgelopen jaren is zeker een van de voornaamste oorzaken van de opgaande conjunctuur geweest, sterker in elk geval dan op het 17e congres van onze partij werd aangenomen. Het aandeel van de bruto-investeringen in het nationale inkomen steeg van 14% in 1949 na een inzinking rond 1952, tot circa 25% in 1957. Een kwart van het gehele nationale inkomen werd dus besteed aan investeringen in industrie, transport, handel enz.

Opmerkelijk is daarbij, dat het aandeel van de industrie voortdurend is gestegen en bij de industrie eist op haar beurt weer de metaalindustrie het grootste aandeel op.

Investering betekent uitbreiding van de productie-capaciteit. Is het dan toevallig, dat de meest hardnekkige crisisverschijnselen juist in de metaalindustrie merkbaar zijn?

In elk geval is het een feit, dat Nederland nog in 1956 naar verhouding meer geïnvesteerd heeft in zijn industrie dan de overige kapitalistische landen. En dat bijvoorbeeld de investeringen voor machines en materiaal in ons land toen naar verhouding dubbel zo hoog waren als in Amerika.

Uit deze feiten blijkt, dat in de afgelopen jaren de voorwaarden voor een overproductie-crisis in ons land zijn geschapen. Wat dat betreft is het misschien niet toevallig, dat de directeur van de Nederlandse Bank, dr. Holtrop, in zijn laatste jaarverslag zo hardnekkig de beschuldiging van overinvestering heeft ontkend, een beschuldiging die op dat ogen-

blik nergens was uitgesproken. Dit vraagstuk vereist een diepgaande bestudering.

Volgens de verwachtingen van het Centraal Planbureau zullen de investeringen in het lopende jaar van 9590 op 7610 miljoen gulden of met ruim 20% dalen. „Uiteraard", aldus merkt de Amsterdamsche Bank over deze daling der investeringen met bijna 2 miljard gulden op," zal dit repercussies hebben voor de arbeidsmarkt, de betalingsbalans en de kapitaalmarkt."

Er moet dus rekening worden gehouden met een zeer aanzienlijke daling van de investeringen. Drs. Koopmans trachtte in een artikel in Economisch Statistische Berichten van begin van dit jaar echter aan te tonen, dat een stijging van het inkomen der beroepsbevolking met 1% een bruto investering van 23% van het nationaal inkomen vereist. Wij hebben hier te maken met een van de opvallende interne tegenstellingen van het kapitalistische stelsel: terwijl een stijging van de investeringen gewenst zou zijn en een handhaving van het investeringspeil noodzakelijk is om het huidige inkomen te waarborgen, gaan de investeringen achteruit als gevolg van de beginnende crisis van overproductie. En zoals opgemerkt was het hoge peil der investeringen vooral sinds Korea (1950) een van de voornaamste steunpilaren van de conjunctuur.

Militaire uitgaven

Het is bekend, dat de voornaamste steun voor de conjunctuur in de afgelopen jaren het hoge peil van de militaire uitgaven is geweest. Ook hier stuiten we weer op een van de interne tegenstellingen van het stelsel. Het is immers juist de bewapeningswedloop geweest, die de investeringsactiviteit in zeer belangrijke mate heeft gestimuleerd en aldus tot het rijpen van de overproductiecrisis heeft bijgedragen.

Dit was in ons land bijzonder sterk het geval, hetgeen blijkt uit het feit dat Nederland op Amerika, Engeland en Frankrijk na de hoogste militaire uitgaven van de NAVO heeft. Terwijl de totale rijksuitgaven in 1957 6,5 maal zo hoog waren als in 1938 zijn de militaire uitgaven met het 11,5-voudige gestegen. Voor de tweede wereldoorlog werd in ons land nauwelijks 2% van het nationaal inkomen aan militaire zaken besteed. In 1956 bedroeg dat cijfer 7,3%.

Niettegenstaande dit hoge peil van de militaire uitgaven zijn de crisisverschijnselen in ons land duidelijk naar voren getreden, of beter kunnen wij misschien zeggen: juist daarom. Want het peil der militaire uitgaven, bijna het dubbele van dat in Denemarken en hoger dan in alle vergelijkbare landen, heeft Nederland tot een evenredige invoer van grondstoffen en half-fabrikaten genoopt, die slechts voor een klein gedeelte gecompenseerd werd door militaire uitvoer. Globaal geschat moet jaarlijks voor een bedrag van 900 miljoen gulden aan nuttige goederen worden uitgevoerd om de militaire invoer te kunnen betalen. Het is zonder meer duidelijk, dat Nederland er op de wereldmarkt veel gunstiger voor zou staan, indien het niet tot deze grote extra inspanning was genoodzaakt als gevolg van de bewapeningswedloop.

Terwijl dus de bewapeningswedloop op indirecte wijze bijdraagt tot

een verzwakking van de concurrentie-positie van Nederland op de internationale afzetmarkten, moet er aan de andere kant ook op gewezen worden, dat een van de voornaamste oorzaken van de bestedingsbeperking lag in de hoogte der militaire uitgaven. Want zij waren de directe aanleiding tot het ontstaan van de financiële crisis, die de regering op haar beurt weer het excuus bood voor de aanslag op het levenspeil van de bevolking. Zo zien we, dat het hoge peil van de bewapeningsuitgaven even als het hoge peil van de investeringen niet alleen gedurende een bepaalde tijd extra steun verleende aan de conjunctuur, maar dat zij tevens de ommezwaai in de Nederlandse economie hebben verhaast.

De industrie-productie

Om zich te oriënteren over de huidige gang van zaken dienen we een reeks kerngegevens te bezien die onmisbaar zijn voor het antwoord op de vraag, hoe wij de toekomst kunnen beschouwen.

In de eerste plaats de industriële productie. Gedurende de jaren 1954—'57 nam de industriële productie gemiddeld met 6,5 % per jaar toe. Maar in 1956 trad reeds een verlangzaming in van het tempo van de toename. Het bedroeg toen nog 4,2 %. In 1957 verminderde de groei nog meer, de productie groeide in totaal met 2,4 %. Maar dat was de gemiddelde groei in 1957, die bijna geheel voor rekening kwam van de eerste helft van het jaar. Want de omslag van verlangzaamde groei tot achteruitgang trad in de tweede helft van 1957 in en heeft zich vooral in de eerste maanden van 1958 versterkt voortgezet. In december 1957 lag de productie reeds 5 % beneden het jaargemiddelde. In de maanden januari en februari 1958 lag de productie circa 5 % beneden dezelfde periode van 1957; tevens bracht dit de werkloosheid in ons land tot een hoogtepunt. Maar het opmerkelijke is, dat ook daarna tot juni van dit jaar geen echt herstel intrad. Wel steeg het productie-indexcijfer ten opzichte van de voorgaande maanden, hetgeen een gevolg is van seizoeninvloeden, maar de productie bleef zich met uitzondering van mei beneden het peil van 1957 bewegen.

In verband gezien met de ontwikkeling over een langere periode bevestigt dit de opvatting, dat wij te maken hebben met het begin van de economische crisis in ons land.

Hierbij moet echter vastgesteld worden, dat de ontwikkeling zeer ongelijkmatig is. Bijvoorbeeld was de productie-index voor de chemische industrie in juni jl. 138 tegen 128 in juni 1957. En ook de metaalindustrie kan bogen op een geringe vooruitgang, namelijk van 137 op 144. Sommige delen van de metaalindustrie, zoals de productie van transportmiddelen en de scheepsbouw op de kleine werven, bevinden zich echter in een werkelijke crisistoestand. De achteruitgang houdt ook aan ten aanzien van de bouwmaterialen-industrie, de textiel-industrie en andere industrieën voor gebruiksmiddelen.

Werkloosheid

Ten aanzien van de werkloosheid valt de volgende ontwikkeling te constateren.

Het hoogtepunt van de vraag naar werkkrachten lag in juli 1956. Het

bedroeg toen 120.000 personen. Gevraagd werd naar 79.300 mannen en 40.700 vrouwen.

Het laagtepunt lag voorlopig in februari van dit jaar, toen er 41.000 open plaatsen gemeld werden. Februari was tevens de maand met de hoogste werkloosheid.

Het opmerkelijke is wederom, dat de vraag naar nieuw personeel zich sindsdien ongeveer onveranderd op hetzelfde lage peil heeft bewogen. Bijvoorbeeld bedroeg de vraag in juli jl. 53.000, waarbij de vraag naar vrouwen ongeveer even groot was als die naar mannen, terwijl de vraag in juli 1957 104.000, dit is bijna het dubbele, bedroeg.

Ook het laagtepunt van de werkloosheid lag in het jaar 1956, toen er een totaal gemiddelde van 40.000 werd berekend. Dit hield in, dat er in de zomermaanden nagenoeg geen werklozen waren ingeschreven.

Bij de beoordeling van de verdere ontwikkeling van de werkloosheid kan vanzelfsprekend niet worden afgegaan op het feit, dat zij sinds februari voortdurend gedaald is. Zij daalde van 131.000 in die maand op 78.000 in augustus. En 78.000 werklozen in augustus is bijna het dubbele van het cijfer in dezelfde maand in het vorige jaar. Bovendien zegt „Het Vrije Volk" (8 september jl.) dat een berekening over een langere periode heeft aangetoond, dat een werkloosheid van 71.000 (mannelijke personen) eind augustus neerkomt op een jaargemiddelde van 98.000. Dit zou dus betekenen dat wij, eveneens steunende op oude ervaringen, rekening moeten houden met een topcijfer van ongeveer 170.000 werklozen in de komende winter. Dit wijst geenszins op een verzwakking, maar op een versterking van de crisisverschijnselen.

Orderpositie

Van belang voor het beoordelen van de vooruitzichten in de nabije toekomst is de orderpositie van de Nederlandse industrie.

Ontwikkeling der orderpositie in enkele industrieën

	Totale orders			Exportorders		
	Eind 56	Eind 57	Mrt 58	Eind 56	Eind 57	Mrt 58
Metaalindustrie	160	153	145	159	183	181
waarvan:						
Mach. en constructie	172	167	158	152	198	195
Scheepsbouw	175	185	176	178	223	215
Overige transportind.	103	64	60	105	81	75
El. techn. ind.	138	134	137	130	139	147
Textiel	150	112	103	126	126	128
Schoenen	204	168	105	117	168	148
Kleding	216	127	77	118	133	61
Strokarton	71	38	41	64	32	36
Papierindustrie	161	122	109	162	134	121
Cementproducten	252	179	142	210	92	85
		(mrt 57)		(mrt. 57)		

Op het eerste gezicht lijkt de toestand niet zo ongustig, want uit een vergelijking van de beschikbare cijfers tot maart jl. blijkt, dat de ordervoorraden niet onbelangrijk boven het peil van 1953 liggen, uitgezonderd industrieën als de kleding, de strokarton, de transportmiddelen- en de cementwarenindustrie.

Maar het onderzoek leert ook, dat de voorhanden orders sinds eind 1956 voortdurend en in sommige gevallen zelfs ingrijpend zijn gedaald. Zo gingen de ordervoorraden van de gehele metaalindustrie met 9,4% achteruit. Maar de orders van de transportmiddelen-industrie daalden zelfs met 41%, uitgezonderd de scheepsbouw die nog op een onveranderde ordervoorraad kan bogen. De orders van de textielindustrie liepen met 31,3% terug, die van de schoenen-industrie met 49% en van de kledingindustrie zelfs met 64%. Zulk een belangrijke industrie als de cementwaren-industrie zag haar ordervoorraden van maart 1957 tot maart 1958 met 43% verminderen.

Belangrijk is, dat wij hier met een constant dalende lijn te maken hebben. Maar er is nog een zeer belangrijk ander verschijnsel, dat wij in onze beoordeling dienen te betrekken, nl. de ontwikkeling van de export-orders.

De cijfers leren, dat tot eind 1957 de opdrachten uit het buitenland niet daalden maar stegen. Hieruit moet dus de gevolgtrekking worden gemaakt, dat de oorzaken van de economische achteruitgang tot dat tijdstip uitsluitend van binnenlandse aard waren. Kort gezegd: het was de bestedingsbeperking die doorwerkte. En het was dus volkomen juist, dat de CPN alle pogingen van de verdedigers van de bestedingsbeperking om zich achter de slechte gang van zaken in de wereld te verschuilen, terug wees.

Maar in wezen heeft ook bij de ontwikkeling van de ordervoorraden dezelfde gang van zaken plaats gevonden als bij de productie en de uitvoer. Reeds vorig jaar was een verlangzaming van het groeitempo der ordervoorraden merkbaar. Maar de omslag van vertraagde groei naar achteruitgang kwam voor het eerst tot uitdrukking in de cijfers voor eind maart van dit jaar.

Tot eind 1957 vond op enkele uitzonderingen na, zoals de stro-carton, de papier-industrie en de productie van cementwaren, nog een toename van de exportorders plaats. De cijfers voor maart 1958 echter maken de toename tot een uitzondering en achteruitgang tot regel. Een belangrijke toename werd nog slechts geconstateerd bij de exportorders voor de electro-technische industrie met circa 6%. Doch dit kan veroorzaakt zijn door een extra toename van de oorlogsopdrachten voor het Philipsconcern. Van zeer groot belang is ook het feit, dat voor het eerst sinds na de oorlog een, zij het geringe, achteruitgang van de exportorders voor de scheepsbouw plaatsvond. Dit is ongetwijfeld een teken aan de wand. Maar de stand van de orderportefeuille geeft de situatie in dit geval slechts onvoldoende weer. Er heerst thans een felle concurrentiestrijd van de werven onderling, om nieuwe orders te verkrijgen. Niet alleen voor nieuwbouw, maar vooral ook reparatieorders, omdat er grote bevreesdheid voor het schrappen van reeds geplaatste orders bestaat. Bovendien is bekend, dat een reeks van de kleinere werven reeds in een crisistoestand verkeren en niet mer over orders beschikken. Hoe-

wel de grote werven over het algemeen nog voor een reeks jaren zijn volgeboekt kan men zich daarop niet blindstaren, omdat rekening moet worden gehouden met opzegging van geplaatste orders.

De uitvoer

Zoals reeds opgemerkt, is de orderpositie van de industrie van belang voor het beoordelen van de te verwachten ontwikkeling in de nabije toekomst. In het bijzonder wijst de inkrimping van de exportorders op een verscherping van de concurrentiestrijd op de wereldmarkt, toenemende crisisverschijnselen in andere landen, maar ook op het feit dat de voordelen die voor de Nederlandse bourgeoisie vastzaten aan de ingrijpende devaluatie van 1949 uitgewerkt beginnen te raken.

In elk geval belooft de achteruitgang van de exportorders niets goeds voor de ontwikkeling van de Nederlandse export in de nabije toekomst.

Dit is van te groter belang, omdat de reactie de bestedingsbeperking onder meer verontschuldigd heeft met de bewering, dat we ons zelf moeten bekrimpen om meer te kunnen uitvoeren. In werkelijkheid was de hele bestedingsbeperking niets anders dan een poging om de positie van de Nederlandse industrie op de wereldmarkt ten koste van de arbeidersklasse te verdedigen, een eerste crisismaatregel dus.

Op het eerste gezicht was de ontwikkeling van de buitenlandse handel niet zo slecht. De invoer bleef dalen, de uitvoer nam nog ietwat toe en het tekort op de buitenlandse handel, dat in de eerste zes maanden van 1957 nog 2463 miljoen gulden bedroeg, liep terug tot 906 miljoen gulden in de eerste helft van 1958.

Maar zelfs het Centraal Orgaan voor de Economische Betrekkingen met het Buitenland is niet tevreden. Want het heeft berekend, dat de uitvoer in de eerste zes maanden van het lopende jaar ruim 5 % lager was dan in het voorgaande halve jaar, en dat zij 200—400 miljoen gulden hoger had moeten zijn, indien het tempo van de groei van onze uitvoer onveranderd was gebleven.

Hetzelfde verschijnsel als bij de industriële productie en de ontwikkeling van de orderpositie.

Het is dus niet te gewaagd te voorspellen, dat wij het punt van ommekeer en van achteruitgang van de uitvoer naderen. Hierbij moet gewezen worden op een berekening van het Centraal Planbureau, waaruit blijkt dat de gemiddelde werkloosheid dit jaar 110.000 zou bedragen, voorop gesteld dat de uitvoer met circa 3 % toeneemt. Maar wat gebeurt er, als zij stagneert of achteruitgaat?

Verder moet rekening worden gehouden met een stijging van de invoer, omdat Nederland nu eenmaal voor het instandhouden van zijn productie aangewezen is op een bepaald minimum-peil van zijn grondstoffenvoorraden. Waaruit blijkt, dat de deviezenpositie van Nederland niet zo stabiel is als sommigen beweren.

Samenvattend kan worden gezegd, dat alle gegevens over de economische toestand in ons land op een verdergaande verslechtering wijzen.

Deze conclusie wordt nog onderstreept, wanneer men haar in verband ziet met een reeks andere omstandigheden.

Verbruik loopt terug

Zo blijkt bijvoorbeeld, dat het verbruik per hoofd van de bevolking sinds 1956 tot juni 1958, zelfs volgens de officiële gegevens voortdurend achteruit is gelopen, en wel met 6% in totaal. Hoewel hieraan geen al te vergaande betekenis kan worden gehecht willen wij toch vermelden, dat deze achteruitgang van mei op juni van dit jaar 13% bedroeg tegen 5% van mei op juni 1957. Elk procent achteruitgang van het verbruik betekent een verminderde omzet van honderden miljoenen guldens.

Overigens wordt de achteruitgang van het verbruik in de hand gewerkt door de weigering van de grote ondernemers om de daling van de grondstoffenprijzen in de consumenten prijs door te berekenen. Deze daling kan op circa 12% sinds 1955 geschat worden. En zij is ongetwijfeld een van de belangrijkste meevallers van de Nederlandse industrie geweest, die meer dan welk ander land op de verwerking van buitenlandse grondstoffen is aangewezen. De doorberekening van de verlaagde grondstoffenprijzen in het binnenlandse prijspeil had tot een belangrijke uitbreiding van de consumptie kunnen leiden, maar het ligt helemaal in de aard van het monopolisme om de prijzen hoog te houden, waardoor uiteindelijk de crisis verdiept en herstel bemoeilijkt wordt.

Gezien deze feiten is de eis van de CPN tot prijsstop aan de bron actueler dan ooit.

Het is verder duidelijk, dat de voortdurende inkrimping van de binnenlandse markt en de verslechtering van het levenspeil op zichzelf de kans op verscherping van de crisis vergroot. En derhalve is onafgebroken strijd voor de verdediging van het levenspeil en het afslaan van elke poging om er aan te knabbelen een van de vóórnaamste anti-crisis-maatregelen waarover de arbeidersklasse beschikt.

De toestand in de landbouw

Een enkel woord over de toestand in de landbouw. Het is bekend, dat de middel- en kleine boeren de laatste jaren te kampen hebben gehad met toenemende moeilijkheden. De record-opbrengst van de veeteelt gedurende het lopende jaar blijkt echter geen zegen, doch een vloek voor de boeren te zijn. Er mag dan nog wel twijfel bestaan bij sommigen over de vraag of er in onze industrie overproductie heerst, ten aanzien van de landbouw is dat niet het geval.

De regering, met name minister Vondeling, denkt het vraagstuk op te lossen door een afgedwongen vermindering van de melkproductie. Dit is op zich zelf een onzinnige gedachte, omdat zij alleen tot gevolg kan hebben dat de concurrenten, zoals Denemarken en zelfs de landbouw in West-Duitsland of België van deze unieke gelegenheid gebruik zullen maken om hun eigen productie ten koste van Nederland uit te breiden. Verder is het onzinnig, omdat Nederland tot die landen behoort die het goedkoopst produceren en ten slotte is het onzinnig, omdat een afgedwongen productievermindering, hoe dan ook, tot een ingrijpende verlaging van de koopkracht der boerenbevolking leidt en aldus de kans op diepere crisis vergroot.

Het vraagstuk is ongetwijfeld niet eenvoudig, omdat de afzet van Nederlandse zuivelproducten in het buitenland op steeds groter tegenstand stuit, maar het is niet onoplosbaar omdat ten eerste de afzet van boter in eigen land kan worden opgevoerd en ten tweede nieuwe markten in het oosten kunnen worden aangeboord.

Maar zoals de zaken er nu voorstaan heeft de regering uitsluitend het oog op maatregelen die de algemene economische toestand verder moeten verzwakken zoals productie-inkrimping van de melk en prijsverhoging voor de consumenten. Derhalve is het duidelijk, dat de toestand in de landbouw als een verdere algemene crisisfactor moet worden aangemerkt.

*

Gezien al deze gegevens kan ik tot geen andere conclusie komen dan dat wij ook in Nederland reeds in het begin van een crisis staan. Alle factoren voor een verdere verscherping van de toestand zijn aanwezig. En dit geldt niet alleen ten aanzien van het binnenland maar ook, zoals in het begin reeds is opgemerkt, ten aanzien van het buitenland. Het is echter zeker, dat de crisisinvloeden van het buitenland, met name van Amerika heel wat minder zouden zijn, indien in Nederland zelf niet de voorwaarden voor een crisis waren gerijpt.

Hoe de ontwikkeling in de komende maanden zal worden valt natuurlijk nog moeilijk te zeggen. Evenmin of de huidige crisis te vergelijken zal zijn met bijv. die van 1929. Een nauwlettende verdere studie is derhalve noodzakelijk, maar het schijnt buiten elke twijfel verheven, dat de Nederlandse arbeidersklasse zich voor moet bereiden op een periode van versterkt verzet tegen de pogingen van de reactie om de gevolgen van de economische achteruitgang op haar schouders af te wentelen.

F. BARUCH.

Dr. Wiardi-Beckmanstichting en Nieuw-Guinea

HET wetenschappelijk bureau van de Partij van de Arbeid, de dr. Wiardi-Beckmanstichting, heeft een rapport over de kwestie Nieuw-Guinea gepubliceerd, dat als een „belichting" van het vraagstuk Nieuw-Guinea van de kant van de Partij van de Arbeid moet gelden. Het vraagstuk Nieuw-Guinea is de laatste jaren een belangrijk discussie-punt in het Nederlandse politieke leven geworden en in dit opzicht is de poging van de reactie (met als promotor Romme!) de zaak in de ijskast te plaatsen, mislukt. Steeds luider worden de stemmen, die de Nederlandse politiek over Nieuw-Guinea veroordelen en de kwestie met het opnemen van Nieuw-Guinea in de Nederlandse grondwet niet als afgedaan beschouwen. Temeer, waar de Nederlandse regering een duidelijke k o l o n i a l e koers vaart, de betrekkingen met Indonesië verslechtert en het Indonesische volk zich in steeds krachtiger eensgezindheid uitspreekt voor de rechtmatige overdracht.

De beroering, die onder vele lagen van ons volk — om welke reden dan ook — tot uitdrukking komt, leeft natuurlijk ook in de PvdA. De leden en de aanhang van de PvdA, die voor het merendeel tot de arbeiders en de middenklasse behoren, hebben uit een traditioneel verleden een gevoelsmatige afkeer van het kolonialisme. Weliswaar liet de SDAP voor de oorlog reeds na, deze gevoelsmatige afkeer in krachtige en doelbewuste ondersteuning van de vrijheidsbeweging der koloniale volkeren om te zetten en ging de PvdA in dat opzicht na de tweede wereldoorlog met twee koloniale oorlogen van kwaad tot erger, maar ook nu leeft er onder de PvdA-massa een afkeer van het kolonialisme.

Dit heeft tot gevolg, dat de Nieuw-Guinea-politiek bij de aanhang van de PvdA onbehagen wekt, hoewel haar critiek op de partijleiding er niet gedegen en doelbewust uitkomt. Zo waren er op het congres in 1957 vele vragen en critiek en traden de tegenstellingen — ook binnen het partijbestuur — aan de dag. Het partijbestuur zag een uitweg in een „studie-commissie" en het congres besloot hiertoe. Het rapport is er nu en de leden van de Partij van de Arbeid mogen toch zeker de vraag stellen: welke waarde heeft dit rapport als een practische en theoretische boekstaving van de ervaringen in de koloniale verhouding Nederland-Indonesië-Nieuw-Guinea en welke vooruitzichten biedt het voor een practische Nieuw-Guinea-politiek?

Kloeke en klare taal biedt het rapport niet. Integendeel. Men krijgt veeleer de indruk, dat de commissie de zaak heeft willen vertroebelen om de sociaal-democraten in verwarring te brengen. Het is een uiterlijke beschrijving van een aantal „oplossingen", die zoal rondom het vraagstuk zijn gelanceerd, zonder dat een noodzakelijke verklaring van de beweegredenen tot die „oplossingen" wordt gegeven.

Van een wetenschappelijk bureau van een partij, die zegt een s o c i a -

listische partij te zijn, mag men verlangen, dat zij een wetenschappelijke analyse geeft van de maatschappelijke verschijnselen en de verschillende krachten in hun samenhang ziet. Voor de communisten is het socialisme sinds Marx en Engels van utopie tot wetenschap geworden en zij gaan bij de bepaling van hun standpunt uit van een grondige bestudering van de verschillende maatschappelijke krachten. De maatschappij bestaat uit klassen en van uit het klasse-karakter moeten dan ook de verschillende „oplossingen" worden bekeken, die — voor welk probleem ook — worden gelanceerd. Sedert de SDAP-PvdA de klassenstrijd uit haar vaandel heeft geschrapt en het bestaan ervan poogt te ontkennen, kan men moeilijk van zulk een partij een grondige analyse verwachten.

In de PvdA-propaganda bestaat er echter „links en rechts" — „progressief en reactionair", maar zelfs van de basis van deze onderscheiding heeft de dr. Wiardi-Beckmanstichting niet willen uitgaan, want „bij de opsomming onthoudt de commissie zich ervan te vermelden, van welke kant de gedachte oplossing of gedragslijn is geopperd, teneinde de overweging van het pro en contra vrij te houden van andere zakelijke beoordelingen". Alsof een beoordeling van Romme's en Bruins-Slot's oliebelangen en de Amerikaanse oorlogspolitiek vanuit een neutraal of zo ge wilt objectief standpunt zou kunnen geschieden...

KAN een wetenschappelijk rapport over een koloniaal vraagstuk gegeven worden zonder de ontwikkeling van het imperialisme en de ontwikkeling van de strijd van de koloniale volkeren te ontleden?

In zijn werk „Het imperialisme als hoogste stadium van het kapitalisme" heeft Lenin geschetst hoe een handvol „beschaafde naties" de grote meerderheid van naties onderdrukt(e). De verdeling van de wereld tussen de grote mogendheden was omstreeks de wisseling van de 19e en 20e eeuw een feit geworden. De imperialisten begonnen met kapitaaluitvoer naar de koloniale landen, overheersten daar de grondstoffenbronnen en maakten die landen tot agrarische aanhangsels van de moederlanden. De grote monopolies willen alle bronnen van grondstoffen in één hand verenigen, omdat dit hen kan verzekeren van deze grondstoffen en zij zo streven naar een wereldheerschappij. Bij dit streven komen de verbonden van monopolies tegenover elkaar te staan en tegenover de voor hun vrijheid strijdende volkeren. De imperialisten hebben de grondstoffenbronnen nodig voor hun industrie en zoals Lenin reeds schreef: „Hoe hoger de ontwikkeling van het kapitalisme, des te sterker doet zich het gebrek aan grondstoffen voelen, des te scherper is de concurrentie en de jacht naar vindplaatsen der grondstoffen over de gehele wereld — des te wanhopiger is de strijd ter verkrijging van koloniën".

Deze wanhopige strijd om grondstoffenbronnen heeft voor de imperialisten nu verdubbelde betekenis gekregen, omdat zij hun machtswellust nog maar op een steeds kleiner gedeelte van de aardbol kunnen botvieren. De manier, waarop de oliemagnaten zich tegen de ontwikkeling in het Midden-Oosten verzetten is zo'n voorbeeld van wanhopige strijd. En in dit licht moet ook de strijd om Nieuw-Guinea worden gezien. Het is een gebied, dat pas op zijn „mogelijkheden" wordt onder-

zocht met voor de imperialisten hoopgevende resultaten. Men tracht Nieuw-Guinea nog als „woest en wild" voor te stellen, maar de techniek ontwikkelt zich zo snel, dat gronden die vandaag nog onbruikbaar schijnen, morgen reeds bruikbaar kunnen worden gemaakt. En in Nieuw-Guinea zijn reeds delfstoffen aangetroffen, waarvoor Amerikaanse maatschappijen belangstelling tonen.

In het rapport van de PvdA-commissie vindt men echter over de drijfveren van het imperialisme geen woord. Evenmin over de ontwikkeling der strijd van de koloniale volkeren.

DE koloniale volkeren leefden in de grootste armoede, uitbuiting, knechting en vernedering, maar de ontwikkeling van het imperialisme heeft de nationale strijd van deze volkeren tot nieuwe ontplooiing gebracht. Van het begin af aan heeft de rechtse sociaal-democratie dit niet willen zien en zij beperkte zich in het vraagstuk van het kolonialisme tot de staten van West-Europa. De rechtse sociaal-democratie bracht het nimmer op, de onafhankelijkheidseisen van de koloniale volkeren te ondersteunen, op te komen voor het onmiddellijk zelfbeschikkingsrecht en zich vierkant achter de koloniale volkeren te plaatsen. Ook de SDAP verloochende in het verleden het recht op zelfbeschikking van het Indonesische volk en in de kern van de zaak verdedigde zij het kolonialisme. Zij trachtte de arbeidersklasse ideologisch te beïnvloeden met aan het arsenaal van het imperialisme ontleende beweringen als: de koloniale volkeren zijn „nog niet rijp", het is „nog geen tijd", de arbeiders hebben „economisch belang bij koloniën".

De geschiedenis heeft de analyse van de communisten echter schitterend bevestigd en in onze dagen beleven we de ineenstorting van het koloniale stelsel op wereldschaal. In de internationale politiek zijn de koloniale volkeren een macht van betekenis geworden. De commissie van de PvdA vermag de ineenstorting van het koloniale stelsel echter niet te zien en komt slechts tot de opmerking, dat „nu alle kolonies voorwerp van georganiseerde internationale beschouwing en bespreking zijn geworden en dat de aandrang om de koloniale verhouding in deze wereld hetzij te liquideren, hetzij aan allerlei vormen van internationale controle en zeggenschap te onderwerpen, steeds toeneemt. Daardoor is iedere koloniale verhouding een internationale zaak geworden, die zich door allerlei gebeurtenissen en activiteiten tot een internationale conflictskwestie kan ontwikkelen. Deze omstandigheden dwingt iedere kolonie-bezittende mogendheid ertoe zich voortdurend rekenschap te geven van de internationale opportuniteit van haar koloniaal beleid".

Hier zien we dan wederom, dat de PvdA de koloniale mogendheden slechts de opportuniteit van hun beleid in overweging geeft, zonder dit kolonialisme als stelsel te veroordelen. De commissie komt nog wel tot de erkenning, dat „dit algemeen koloniale aspect" een actueel element is geworden van de Nieuw-Guinea-kwestie en „dat feitelijk voor de hand zou liggen in dit vraagstuk der koloniale verhouding een principieel standpunt te bepalen, ook al omdat Nederland als koloniale mogendheid haast automatisch gedreven wordt in een bepaalde groep van mogendheden wier politiek in sterke mate bepaald wordt door haar

koloniaal bezit.(!). De commissie meent er echter in het kader van haar opdracht van af te moeten zien, op dit punt — dat ook naar het oordeel van een deel van haar leden te gecompliceerd is om in dit rapport principieel in behandeling te worden genomen — een algemeen oordeel te formuleren". Elk principieel standpunt ontbreekt in het rapport van de dr. Wiardi-Beckmanstichting en het wordt ingegeven door het reinste opportunisme.

DE PvdA-commissie beschrijft in haar rapport zes mogelijkheden voor een oplossing: behoud relatie Nederland-Nieuw-Guinea; overdracht aan Australië; voorstellen om Nieuw-Guinea te plaatsen onder het trustschap van de UNO; het Nederlands beheer binden aan een bepaalde termijn; oriëntering op het gebied van de South-Pacific.

Bij al deze „mogelijkheden" brengt de commissie dan onder een kopje „pro" en „contra" wat argumenten, die voor of tegen zo'n oplossing zouden pleiten. Zelf spreekt de commissie zich voor geen enkele van deze mogelijkheden onomwonden uit en zij komt slechts tot kwalificaties als „niet uitgesloten", „meer bevredigende regeling" enz.

Bij het behoud van de relatie Nederland-Nieuw-Guinea merkt de commissie op: „een vasthouden aan de bestaande staatkundige banden met Nieuw-Guinea zal (daarom) onvermijdelijk betekenen, dat dit gebied voortdurend een stormhoek in de wereldpolitiek zal blijven, tot schade van Nederland en Nieuw-Guinea beide. Op grond van deze overwegingen beschouwt de commissie een politiek, die gericht zou zijn op een onbepaalde bestendiging van de afhankelijkheid van Nederland bepaaldelijk als in strijd met de belangen van de Papoea-bevolking en van Nederland".

Dat klinkt dan stoer en als een afkeuring van de tot nu toe gevoerde Nederlandse politiek, die immers — met dr. Drees als minister-president — gericht is op het behoud van de relatie Nederland-Nieuw-Guinea. De PvdA-commissie merkt nog op, dat Nieuw-Guinea als „Nederlands vraagstuk" moet worden geliquideerd. Zonder twijfel is deze opvatting in overeenstemming met de wil en de wens van grote delen van de Partij van de Arbeid. Maar de commissie van de PvdA komt tot deze opmerkingen om haar koloniale politiek te omweven met schone praatjes.

In werkelijkheid vindt men hier weer de dubbelzinnigheid van de PvdA-opvattingen. Want in hetzelfde rapport zegt de commissie, dat het „niettemin noodzakelijk is, dat men zich in Nederland voorhands nog blijft concentreren op de uitvoering van een ontwikkelingsbeleid, dat onder bestendiging van de huidige relatie van Nederland en Nieuw-Guinea zou moeten worden toegepast. Het is immers zeer wel denkbaar dat het in de praktijk onmogelijk zal blijken op betrekkelijk korte termijn te geraken tot een uit internationaal oogpunt meer bevredigende regeling van die verhouding en dat het evenmin mogelijk zal blijken anderen in enigszins belangrijke mate te betrekken in de ontwikkeling van West-Nieuw-Guinea". Dit betekent dus — zoals ook Prof. Romme terzake vaststelde — een voortzetting van de huidige Nieuw-Guinea-politiek, die gepaard gaat met gevaren voor een koloniale oorlog en lasten voor ons volk.

Natuurlijk ontbreken in het rapport de opmerkingen niet, die de indruk moeten geven, dat is uitgegaan van de belangen van de Papoea. Men vindt het in woorden als „opvoeding" van de Papoea, „tot ontwikkeling brengen" en een termijn stellen voor het beëindigen van de Nederlandse koloniale overheersing. Al deze woorden blijven echter een frase, omdat zij niet in praktijk zullen worden omgezet. In het verslag van de parlementaire missie bijvoorbeeld — dat nog maar een bescheiden beeld gaf — zijn schrijnende voorbeelden van „ontwikkeling" en de „opvatting" van de Papoea gegeven. De PvdA-commissie ziet niet, dat het imperialisme geen einde wil maken aan de koloniale exploitatie en dat er geen „heilige missie" van een verlicht kolonialisme bestaat. De commissie wil dit ook niet zien en zij vereenzelvigt zich in feite met de koloniale partijen.

IN haar rapport begeeft de PvdA-commissie zich in kronkelredeneringen om de meest voor de hand liggende en enige juiste oplossing: overdracht aan Indonesië te ontgaan. Zij beroept zich daarbij op de b i n n e n l a n d s e situatie in Indonesië en plaatst een hoop insinuaties aan het adres van de Republiek, die elke grond missen en een onjuiste beoordeling van de objectieve omstandigheden inhouden. Zo zegt de commissie, dat zij deze mogelijkheid „als zodanig ook niet voor Nederland aanwezig acht zolang niet in de staatkundige gestalte, houding en economische en politieke capaciteit van Indonesië zich duurzaam veranderingen hebben voltrokken, welke thans niet in zicht zijn".

De commissie bemoeit zich niet alleen op ontoelaatbare wijze met de interne aangelegenheden van een ander land, ernstiger is de grondtoon van deze en andere soortgelijke opmerkingen. De Indonesiërs zouden niet hun eigen staat kunnen besturen en „niets" voor Nieuw-Guinea kunnen doen en w ij N e d e r l a n d e r s zijn zo geroepen om ons beheer voort te zetten; dat is de toon van de bevoogding en het superioriteitsgevoel.

In 1931 verscheen van de hand van de sociaal-democraat — en zeker geen vriend van de communisten — P. J. Schmidt een boekje: Het koloniale gevaar. Hij signaleerde ook dit misplaatste superioriteitsgevoel en schreef: „Het moet ons van 't hart, dat er in de menselijke gedachtenwereld niets is, dat zulk een onbeschaamde verwaandheid en belachelijke zelfvoldaanheid uitdrukt, als het geval is met de vertegenwoordigers van het „blanke ras" — wie die vertegenwoordigers ook mogen zijn — wanneer zij zichzelf en de hele wereld proberen wijs te maken, dat zij niet alleen geschikt en bekwaam zijn om eigen natie te besturen, maar ook, en zelfs bij uitstek, de landen van andere volken".

De volstrekt o n wetenschappelijke wijze, waarop de PvdA-commissie met de belangen van de Papoea schuttert, blijkt uit de opmerking, dat „de mogelijkheid van een Melanesische staatsvorming stellig niet dient te worden uitgesloten". Zo een „Melanesische staat" bestaat niet. De uitspraak is natuurlijk voortgevloeid uit de influisteringen, die aan de hand van een kroeskop en schedelmetingen de Papoea tot „Melanesiër" en niet tot „Indonesiër" willen verklaren. De „Melanesië-theorie" past in het raam van de bewering, dat Indonesië geen eenheid is of kan zijn. De PvdA-commissie zegt, dat de „Papoea's geen Indonesiërs

zijn en ethnologisch (volkenkundig) door de natuurlijke gesteldheid van hun gebied veel meer verwant zijn met de Melanesiërs". Weliswaar wordt nog opgemerkt, dat moet worden bedacht dat „men in Indonesië gewend is aan het samenleven van in fysiek uiterlijk, levensgewoonten en culturele achtergrond sterk uiteenlopende personen en groepen en dat de Papoea's in ieder geval, door welke ontwikkelingsvormen ook, voor de noodzaak van een radicaal en diep ingrijpend ontwikkelingsproces zullen komen te staan".

De communisten maken er geen geheim van, dat binnen één staatsverband verschillende nationaliteiten en volkeren kunnen leven. De Sowjet-Unie en de Chinese Volksrepubliek zijn schitterende voorbeelden hoe op basis van marxisme-leninisme een oplossing is gevonden voor het nationaliteitenprobleem en hoe eertijds verwaarloosde en onderdrukte nationaliteiten tot vrije en welvarende gemeenschappen zijn geworden. Vroeger onderdrukte volkeren van de Sowjet-Unie hebben nu hun eigen taal, scholen, cultuur enz. Daar leven binnen het verband van de Unie van Socialistische Sowjet-Republieken volkeren, die geen „Russen" zijn en „ethnologisch" meer verwant zijn aan Azië.

Voor Indonesië bestaat zonder twijfel het probleem van de nationaliteiten ook; de Indonesiërs zijn zich zeker bewust, dat hun land bestaat uit een veelheid van nationaliteiten en bevolkingsgroepen en er wordt dan ook gewerkt aan een autonomie, waarin de bijzondere geaardheid enz. van elke nationaliteit tot zijn recht komt. In 1956 verklaarde de algemeen secretaris van de PKI, D. N. Aidit, reeds: „Het autonome recht betekent het recht voor de nationaliteiten hun eigen zaken te regelen, zoals b.v. het recht om de politieke en economische vraagstukken binnen de bevoegdheid van elke nationaliteit te regelen, het recht om naast het Indonesisch de eigen nationale taal te gebruiken en het recht om de eigen cultuur tot ontwikkeling te brengen".

Wat hebben de Nederlandse imperialisten ooit gedaan om een eigen Soenda- Batak- of P a p o e a-cultuur tot ontplooiing te brengen? Niets! Men trachtte slechts met valse sentimenen bepaalde bevolkingsgroepen tegen elkaar op te zetten en gebruikt voor Nieuw-Guinea nu ineens zijn bezorgdheid om de „eigen Papoea-mentaliteit". Maar het is ontegenzeggelijk een feit, dat Nieuw-Guinea economisch, taalkundig, geografisch en door een in de historie gegroeid verband op Indonesië is georiënteerd en tot 1949 dan ook deel heeft uitgemaakt van het „Nederlands-Indische staatsverband".

In een brochure van het bureau van de PKI voor het nationale eenheidsfront wordt door het parlementslid A. R. Nungtjik geschreven: „Inderdaad kunnen wij alleen met autonomie voor onze nationaliteiten het vraagstuk van de nationaliteiten in ons vaderland oplossen. Onze staat bestaat niet alleen uit duizenden grote en kleine eilanden, maar waarschijnlijk ook uit honderden grote en kleine nationaliteiten.... De geografische situatie in ons vaderland bestaat echter niet alleen uit duizenden grote en kleine eilanden maar ook de vruchtbaarheid van de grond is overal anders. Ons volk is dan ook niet alleen te onderscheiden in verscheidene grote en kleine nationaliteiten, maar er is een opvallende differentiatie ontstaan in het niveau van iedere ontwikkeling en cultuur. In het belang van hun kolonialisme hebben de Neder-

landse kolonialen deze differentiatie niet alleen verdedigd maar zelfs verscherpt met het doel een verdeel- en heerspolitiek te voeren"

Dat is duidelijke taal. Het betekent, dat het gehuichel over „papoea-belang" vanuit Nederland vals is en dat zeker binnen de Indonesische eenheidsstaat bijzondere omstandigheden voor Nieuw-Guinea tot hun recht zullen komen. Dat is een wetenschappelijke conclusie, gestoeld op de ervaringen van het marxisme-leninisme en het ligt heel anders dan het k u n s t m a t i g e opwerpen van een Melanesisch staatsverband.

IN het begin van het artikel is geschetst hoe de imperialisten in een strijd om grondstoffenbronnen, om koloniën zijn gewikkeld. Vele van deze gebieden hebben echter niet alleen door hun grondstoffen betekenis, maar ook door hun strategische ligging.

Zo is het met Nieuw-Guinea, dat een belangrijke oorlogsbasis vormt en dat een Amerikaanse atoom-basis dreigt te worden. De imperialisten beschouwen Nieuw-Guinea als uitvalspoort tegen de democratische ontwikkeling in Indonesië, hetgeen meerdere malen door de grootste koloniale scherpslijpers onomwonden is gezegd. Nieuw-Guinea heet dan een soort laatste bastion tussen de „communistische dreiging" en Australië. Want die „communistische dreiging" is natuurlijk de kapstok, waaraan ook de PvdA-commissie zijn oorlogsplannen ophangt. Het anti-communisme was reeds voor de oorlog het stokpaardje van de rechtse-sociaal-democratie en nu schept de commissie het spookbeeld van een „communistisch of door communisten gedomineerd regiem over de Indonesische Archipel" en zegt zonder een zweem van bewijs, dat „een aanval van een communistisch of nauw met het communistische blok verbonden Indonesië op een onder Nederlandse souvereiniteit staand Nieuw-Guinea allerminst uitgesloten moet worden geacht."

Dat is in de eerste plaats reeds bezijden de waarheid, omdat Nederland — onder meer met het zenden van troepen en oorlogsschepen — de situatie verscherpt. Bovendien tracht de commissie de Indonesische nationale beweging een communistisch stempel op te drukken en verwart bewust de solidariteit tussen de koloniale landen en het socialistische kamp met „communistische agressie". Het is verleidelijk hier nog eens de sociaal-democraat P. J. Schmidt aan te halen, waar hij in 1931 schrijft over het „gevaarlijke vooroordeel en onbegrensd wantrouwen tegen alles wat de Sowjets doen en laten". Schmidt toont met voorbeelden hoe de Sowjet-Unie de koloniale volkeren ondersteunt en concludeert: „Maar zonder enige twijfel kan worden vastgesteld, dat de hele nationale beweging van het Oosten — in het bijzonder haar proletarische delen — de Sowjet-republiek zien, voor en boven alles, als de sterkste en machtigste anti-imperialistische kracht in de wereld.... De buitengewone rol, die Rusland noodzakelijk in dit ontwikkelingsproces (der koloniale volkeren) vervullen moet, zou voor sociaal-democraten al voldoende reden moeten zijn om althans t.a.v. de koloniale politiek hun anti-Sowjet-koers te wijzigen".

De leiding van de PvdA heult echter met de imperialisten mee om de nationale bewegingen „verdacht" te maken en de PvdA-commissie

doet het nu om... aansluiting bij het Zuid-Oost-Azië-pact te bepleiten. De opzet is om Nieuw-Guinea openlijk als militaire basis in Amerikaanse handen te spelen, hetgeen reeds jaren door De Kadt en Goedhart wordt bepleit.

„Mocht zich een dergelijke communistische dreiging ontwikkelen... en de Nederlandse souvereiniteit over Nieuw-Guinea is blijven voortbestaan... dan acht de commissie opneming van Nieuw-Guinea in het defensie-systeem van de Zuid-Oost-Aziatische Verdragsorganisatie, welke primair tot taak heeft een verder opdringen van het communisme in dit gedeelte van de wereld tegen te gaan, een gebiedende noodzakelijkheid". Niet Nederland zou tot het verdrag moeten toetreden, omdat het verplichtingen in de NAVO heeft, maar wel... Nieuw-Guinea.

De commissie betoogt, dat Nederland bovendien officieel maar beter niet kan toetreden, omdat Aziatische leden van het pact zich aan verwijten zouden blootstellen. Nieuw-Guinea of Nederland komt natuurlijk op hetzelfde neer, maar het onderscheid krijgt toch betekenis tegen de achtergrond van de onderhandelingen tussen de ministers Luns en Casey en de verklaring van de Australische Labourleider Evatt. In het rapport wordt namelijk ook gezegd, dat de „gedachte van overgang van West-Nieuw-Guinea naar een Australische souvereiniteitssfeer zeker niet buiten het gezichtsveld ligt". Opname bij Australië zou dan óók een achterdeur zijn, waardoor Nieuw-Guinea automatisch in het oorlogspact wordt gelootst, want Australië is daar lid van. In „Het Parool" van 1 september heeft Goedhart — zich bezig houdend met de militaire aspecten van Nieuw-Guinea — geschreven, dat „men zich ervan bewust moet zijn, dat wij er alleen maar belang bij hebben te bevorderen, dat Australië onze taak in Nieuw-Guinea gaat overnemen". Er zou reeds een formeel militair verdrag zijn gesloten tussen Australië en Nederland. De Australische Labour-leider Evatt verklaarde, dat Westelijk Nieuw-Guinea maar bij Australië gevoegd moest worden en dat de Partij van de Arbeid daar voor was. Burger en Vermeer legden tegengestelde verklaringen af over de woorden van Evatt en er is zonder twijfel een strijd gaande in de leiding van de PvdA.

TOT welke practische consequenties leidt nu het rapport van de dr. Wiardi-Beckmanstichting? Tot de v o o r t z e t t i n g van een kolonialistische politiek, tot troepen uitzendingen naar Nieuw-Guinea en wellicht tot opname in een oorlogspact. Staf heeft bij de Tweede Kamer een wijziging van de dienstplichtwet aanhangig gemaakt om Nederlandse dienstplichtigen, die feestelijk bedanken om op basis van vrijwilligheid te gaan, naar Nieuw-Guinea te dwingen. Nederland verhoogt zo het gevaar voor een militair conflict en het zou de plicht van de sociaaldemocratie zijn, zich tegen de uitzending te verzetten. Het gaat er niet om zijn solidariteit met de koloniale landen met zoet-gevooisde woorden tot uitdrukking te brengen, maar om practische, daadwerkelijke ondersteuning.

Op het tweede congres van de IIIe Internationale (1920) werd in de koloniale stellingen onder meer gezegd: „in de eerste plaats is het de plicht van de arbeiders van het land, waarvan de achtergebleven natie in koloniaal of financieel opzicht afhankelijk is, om de aktiefste hulp

te verlenen". Voor de communisten is dit de leiddraad gebleven voor hun politiek. Zij zullen de sociaal-democraten van de juistheid van dit standpunt overtuigen en zich verzetten tegen de uitzending van troepen. Velen in de Partij van de Arbeid veroordelen de Nieuw-Guinea politiek van de regering en het Sociaal-Democratisch Centrum heeft zich voor overdracht aan Indonesië uitgesproken. Inderdaad is dit voor goede betrekkingen met Indonesië en de overige Aziatische landen de enig juiste oplossing, waartoe communisten, socialisten en andere progressieve Nederlanders de regering zullen moeten dwingen.

HENK DE VRIES

VERANTWOORDING

Na de laatste verantwoording die we in het januari-nummer van ons blad hebben afgelegd, is voor het

P. en C. Steunfonds

binnen gekomen van S. te A. *f* 3,—, van C. B. te O. *f* 2,50, van A. J. te R. *f* 3,—, van K. H. te D. *f* 10,—, van O. te A. *f* 5,— en van P. te S. *f* 10,—.

Wij danken alle gevers hartelijk en hopen, dat dit goede voorbeeld op ruime schaal navolging zal vinden.

Helpt door Uw bijdrage het theoretisch orgaan van de C.P.N. verbeteren en uitbreiden.

Stort daartoe Uw bijdrage op de postgirorekening van Pegasus te Amsterdam, nr. 173127, of stuurt een postwissel aan de redactie en administrate van P. en C. Leidsestraat 25 te Amsterdam, onder vermelding: Steunfonds P. en C.

De verantwoording wordt in ons maandblad gepubliceerd.

ARABISCHE VERRASSING IN UNO-ASSEMBLÉE

TOEN de regering van de Sowjet-Unie UNO-secretaris Hammarskjoeld verzocht een speciale zitting bijeen te roepen van de Algemene Vergadering der Verenigde Naties, met het doel de gevaarlijke situatie in het Midden Oosten te bespreken, was een van haar overwegingen, dat een dergelijke bijeenkomst meer effect zou sorteren dan een door een Amerikaanse meerderheid gecontroleerde vergadering van de Veiligheidsraad. Immers aan de Algemene Vergadering zouden alle 81 UNO-leden kunnen deelnemen, waaronder ook de Arabische landen, terwijl een vergadering van de Veiligheidsraad slechts door een klein aantal landen kon worden bijgewoond, waarvan het merendeel te zeer aan de leiband van Washington loopt om het nemen van effectieve maatregelen tegen de Anglo-Amerikaanse agressie mogelijk te maken.

De juistheid van het inzicht der Sowjet-regering is enkele weken later bevestigd. Het waren in het bijzonder de Arabische landen, die door hun gezamenlijk optreden in de UNO-assemblee aan de politiek van John Foster Dulles een zware nederlaag toebrachten en een positieve uitspraak van de Algemene Vergadering afdwongen inzake het beëindigen van de Westelijke militaire interventie in Libanon en Jordanië.

Terwijl Washington al zijn hoop had gezet op de activiteit achter de schermen van NAVO-bondgenoot Noorwegen — een activiteit die tot doel had het Amerikaanse en Engelse optreden, zij het in bedekte termen, goed te keuren — werkten de delegaties van alle te New York vertegenwoordigde Arabische landen (waaronder Egypte, Syrië, Soedan, Irak, Libanon en Jordanië) aan een door allen ondersteunde ontwerp-resolutie, waarvan de voornaamste passage de opdracht aan Hammarskjoeld bevatte om onmiddellijk besprekingen te beginnen met het doel de „spoedige terugtrekking van de buitenlandse troepen uit de twee landen te vergemakkelijken".

De heer Dulles was door deze ontwikkeling zo verrast, dat hij zich haastig van het UNO-hoofdkwartier te New York naar Washington spoedde voor overleg met president Eisenhower. Bij de stemming over de Arabische ontwerp-resolutie daags daarna, konden hij en z'n Engelse collega Selwyn Lloyd moeilijk anders doen dan zich bij de overweldi-

---

In het vorige nummer van P. en C. werd in het artikel „Koloniale rekening in Bagdad vereffend" de verwachting uitgesproken dat Amerika en Engeland er niet in zouden slagen de Algemene Vergadering van de UNO over het Midden-Oosten hun wil op te leggen. Reeds voor het verschijnen van dit nummer was deze voorspelling bewaarheid. In dit artikel wordt de Arabische resolutie, die de UNO-Assemblee eenstemmig aannam, besproken.

gende meerderheid in de UNO-assemblee aan te sluiten. Hadden zij het niet gedaan, dan zou hun positie aan het slot van de Algemene Vergadering nog eenzamer zijn geweest dan aan het begin.

Dat de heren evenwel heel wat moeite moesten opbrengen voor hun besluit om zich met de Arabische resolutie accoord te verklaren, ligt voor de hand. De Londense correspondent van de „Nieuwe Rotterdamse Courant" liet iets van de ware Anglo-Amerikaanse gevoelens doorschemeren, toen hij uit de Engelse hoofdstad meldde, dat de politieke kringen aldaar „uiteraard dezelfde f o r m e l e (spatiëring door schrijver dezes) instemming" jegens de Arabische resolutie toonden als de heer Lloyd in zijn speech voor de assemblee had gedaan.

DE met algemene stemmen aangenomen Arabische resolutie verdient stellig een nadere beschouwing. Enkele Amerikaanse kampioenen onder de Nederlandse dagbladmedewerkers, sinds jaar en dag gewend recht te praten wat krom is en omgekeerd, hebben zich in hun ijver om Washington te dienen uitgesloofd de bittere pil te vergulden met allerlei bespiegelingen, waarvan slechts zij het geheim kennen. De wonderbaarlijkste van allen was wel de alom bekende dr. M. van Blankenstein, die in de Parool-uitgave „Haags Dagblad" een beschouwing liet publiceren onder het opschrift „Moskou grote verliezer in de assemblee der V.N." waaruit men zou moeten opmaken, dat de Verenigde Staten de beste voorvechters zijn van de Arabische nationale eenwording....

Men zou medelijden kunnen hebben met mensen, die op een dergelijke manier pogen de werkelijkheid geweld aan te doen, ware het niet, dat we hier te maken hebben met een van de voorbeelden van geraffineerd volksbedrog. Het feit als zodanig typeert overigens wel de verwarring onder dit soort kruisridders van het moderne imperialisme, veroorzaakt door het gezamenlijke Arabische optreden in de UNO.

Een van de voornaamste onderdelen van de Anglo-Amerikaanse politiek in het Midden-Oosten is juist het verdeeld houden en tegen elkaar uitspelen van de Arabische landen om te voorkomen, dat zij zich gemeenschappelijk zullen verzetten tegen de koloniale uitbuiting door het oliekapitaal. Het oude beginsel van het Britse imperium „Verdeel en heers" deed ook bij de heren Dulles en Eisenhower opgeld.

Het was voor de Amerikanen dan ook al een streep door de rekening, dat terwijl in New York de UNO-debatten plaats hadden in de Egyptische hoofdstad Caïro nieuwe vriendschapsbanden werden gesloten tussen de Verenigde Arabische Republiek en Saoedi-Arabië. Had men niet begin 1957 de olievorst Ibn Saoed op een luisterrijke wijze in de Verenigde Staten ontvangen, teneinde hem te binden aan de Eisenhower-doctrine? Nu moest men ervaren, dat een broer van de oliekoning, kroonprins Feisal, te Caïro een verklaring aflegde, waarin hij de Amerikaanse en Engelse militaire interventie in het Midden-Oosten als „een daad van agressie tegen alle Arabieren" bestempelde en een „bedreiging van de Arabische onafhankelijkheid" noemde.

De tegenslag voor de Amerikanen beperkte zich nochtans niet tot de toenadering tussen Egypte en Saoedi-Arabië. Bij de aanvang van het UNO-debat beleefde men reeds de ruzie onder de Jordaanse UNO-

delegatie als gevolg waarvan de permanente afgevaardigde van Jordanië zijn functie neerlegde na in het openbaar uiting te hebben gegeven aan zijn afkeuring van de politiek der Jordaanse regeringskliek. Tezelfder tijd deed de Amerikaanse marionet in Libanon — de heer Sjamoen — alle moeite om te voorkomen, dat de Libanese oppositie een eigen delegatie naar de UNO-vergadering zou sturen. De oppositie weigerde genoegen te nemen met de aanwezigheid in New York van de Libanese minister Malik, die mede verantwoordelijk wordt gesteld voor de aanwezigheid van de Amerikaanse interventietroepen in het land. Zo hevig was het verzet, dat Malik zelf eerst drie dagen na het begin van de UNO-vergadering in New York arriveerde en de komst van een tweede Libanese delegatie slechts verhinderd kon worden door de leden ervan een paspoort te weigeren!

In die voor de Ver· Staten uiterst pijnlijke, maar tevens onthullende situatie verscheen president Eisenhower op het UNO-platform om er een speech te houden, waarin hij natuurlijk weer het Amerikaanse stokpaardje van „indirecte agressie" bereed en een „nieuw plan" ontvouwde om de Westelijke overheersing van het Midden-Oosten te behouden. Een onderdeel van het nieuwe plan betrof de vorming van een groot UNO-politieleger, dat zich blijvend in het Midden-Oosten diende te vestigen en waarvoor de Amerikanen uiteraard bereid waren hun reeds gelande troepenmacht ter beschikking te stellen. Hoewel de Amerikaanse propagandamachine via pers en radio op volle toeren draaide om Eisenhowers denkbeelden te populariseren, hebben zij met name in de zelfstandige Arabische landen niet het minste enthousiasme gewekt, integendeel.

De gezamenlijke Arabische resolutie getuigt daarvan. De vier voornaamste onderdelen er van zijn:

a. UNO-secretaris Hammarskjoeld wordt opgedragen in overleg met de betrokken regeringen maatregelen te treffen, die een spoedige terugtrekking van de buitenlandse troepen uit Libanon en Jordanië zullen vergemakkelijken.

b. op a l l e leden van de Verenigde Naties wordt een beroep gedaan zich te onthouden van inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van andere landen;

c. De Arabische staten verklaren, dat zij de regeringsstelsels van hun medeleden in de Arabische Liga zullen eerbiedigen;

d. De UNO-secretaris zal zijn onderzoekingen over de mogelijkheid van het vormen van een Arabisch instituut voor de economische ontwikkeling van het Midden-Oosten voortzetten.

Deze vier punten zijn evenzovele nederlagen voor Foster Dulles c.s., die bij de aanvang van de UNO-vergadering uitging van de ijdele hoop op de een of andere manier een meerderheid te vinden voor de Amerikaanse politiek welke voor alles ten doel had een blijvende militaire bezetting in Libanon en Jordanië mogelijk te maken. In plaats daarvan is niet alleen de uitspraak gevallen, dat de Amerikaanse en Engelse troepen zich moeten terugtrekken, maar is tevens bepaald dat leden van de VN zich moeten onthouden van samenzweringen in de Arabische landen. Hoewel niet met name genoemd is het voor iedereen duidelijk, dat deze passage van de resolutie met name tegen de Eisenhower-doctri-

ne is gericht, alsmede tegen de praktijken van het Bagdad-pact.

Dat in de resolutie voorts met nadruk wordt gewezen op de betekenis van de Arabische Liga is ook niet bepaald in overeenstemming met de Amerikaanse politiek. Meer dan eens heeft Washington de afgelopen jaren pogingen gedaan tot ondermijning van deze organisatie die zulk een voorname rol speelt in het Arabische onafhankelijkheidsstreven.

Het is bepaald tekenend voor de kracht van de onafhankelijkheids beweging der Arabische volkeren, dat ook de Libanese en Jordaanse „vertegenwoordigers" in de UNO zich achter de gemeenschappelijke Arabische ontwerpresolutie moesten scharen. Kennelijk was hun positie zo wankel, dat zij het niet waagden zich er tegen te verzetten. Ook dat moet Washington en stellig ook Londen zorgen geven. Waren de Libanese en Jordaanse machthebbers niet met de nu weggevaagde dictatorskliek van Irak de trouwste vazallen van het oliekapitaal?

Nee, noch Foster Dulles, noch Selwyn Lloyd hadden redenen om meer dan een *formele* instemming met de Arabische resolutie te betuigen. In wezen immers bevatte zij een vernietigend oordeel over hun agressieve politiek en dat was nu niet bepaald volgens de verwachtingen die de Westerse machten hadden gekoesterd.

Intussen is het goed er op bedacht te zijn, dat de Verenigde Staten en Engeland nieuwe manoeuvres zullen zoeken om de uitvoering van de Arabische resolutie, in het bijzonder op het punt van de ontruiming van Libanon en Jordanië, te dwarsbomen. In deze geest uitte zich de minister van buitenlandse zaken der U.S.S.R., Gromyko, aan het slot van de UNO beraadslagingen, toen hij mededeelde dat zijn regering zich het recht voorbehield om de situatie in het Midden-Oosten zonodig in de komende gewone zitting van de Algemene Vergadering der VN andermaal aan de orde te stellen. Zijn voorbehoud was er een nieuw bewijs van dat de regering der Sowjet-Unie iedere mogelijke oorlogshaard nabij de grenzen van de U.S.S.R. in de kiem wenst te smoren.

TON VAN STRALEN

Bij het begin van het nieuwe scholingsjaar

DE strijd, die de communistische partij voert voor vrede en socialisme, berust op wetenschappelijke grondslagen. Zij gaat dus uit van de kennis van de maatschappij waarin we leven, van haar wetten en ontwikkelingsgang. Deze kennis stelt de communistische partij in staat het doel van haar strijd te bepalen en de wegen aan te geven, die naar dit doel leiden.

Wanneer de communistische partij tot het volk zegt, dat de kapitalistische maatschappijvorm oorlog en oorlogsvoorbereiding verwekt, uitbuiting van de ene mens door de andere, werkloosheid en crisis voortbrengt en dat daarentegen de socialistische maatschappijvorm vrede en voorspoed in zich draagt, uitbuiting van de mens uitsluit, geen werkloosheid en crises kent, dan is dit niet omdat zij een soort waarzeggerij bedrijft, maar omdat dit wetenschappelijk is bewezen en dagelijks in de praktijk wordt bevestigd.

Wanneer de communistische partij haar gehele activiteit richt op het organiseren van de eenheid van actie van de arbeidersklasse tegen het kapitalisme, op de organisatie van de verdediging van de vrede door het gehele volk, op het steeds versterken van de internationale solidariteit met de Sowjet-Unie en de volksdemocratische landen, dan doet zij dit bewust, uitgaande van historische, wetenschappelijk bewezen en door de praktijk bevestigde feiten.

En als daarbij in deze strijd de partij haar politieke, ideologische en organisatorische eenheid als een oogappel behoedt, onverzoenlijk is tegen afwijkingen en fractievorming, dan doet zij dit, uitgaande van de wetenschappelijke en door de praktijk als juist bevestigde opvatting, dat alleen een eensgezinde en gedisciplineerde partij in staat is de arbeidersklasse en het gehele volk met succes naar de overwinning te leiden.

Deze wetenschap, het marxisme-leninisme, is de leiddraad voor al ons handelen. Dit houdt in, dat het bestuderen van deze wetenschap onverbrekelijk verbonden is met het gehele werk van de partij en er niet los van kan staan.

Het bestuderen van het marxisme-leninisme moet leiden tot het hanteren ervan in de dagelijkse strijd en omgekeerd, de dagelijkse strijd moet leiden tot het verlangen om steeds meer te weten van onze theorie of anders gezegd, de theorie en de praktijk behoren met elkaar verbonden te zijn.

Het is dan ook op zijn zachtst gezegd zeer on-marxistisch-leninistisch, wanneer de rechtsen in hun blaadje „De Brug" spreken over „goede" communisten, die buiten de partij stonden en staan, omdat ze „het niet eens waren met de leiding van de partij".

Goede communisten weten, dat er discipline is in een communistische

partij en dat, zoals Lenin heeft geleerd, de minderheid zich neerlegt bij de meerderheid. De „goede" communisten van Gortzak c.s. zijn natuurlijk niet tegen discipline.... voor de anderen dan, maar wel voor zichzelf.

Wanneer we vaststellen, dat het bestuderen van onze theorie onverbrekelijk verbonden is met de dagelijkse strijd dan betekent dit, dat we voor het verhogen van onze theoretische kennis eveneens strijd dienen te voeren. Strijd om zoveel mogelijk partijgenoten te overtuigen van de noodzaak hun theoretische kennis uit te breiden en om de organisatie van de politieke opvoeding van zoveel mogelijk partijgenoten doeltreffend ter hand te nemen en door te zetten. Dit houdt dus in dat alle besturen van onze partij-instanties het slagen van dit werk moeten zien als een onmisbare voorwaarde om succes te behalen in de politieke strijd van de partij naar buiten en ook naar binnen.

Vergroting van de kennis van onze partijgenoten betekent verhoging van de kwaliteit van het werk. Het leidt ertoe, dat onze partijgenoten in hun omgeving met een steeds grotere kennis van zaken over de vraagstukken kunnen oordelen, omdat ze deze begrijpen en er daardoor toe bijdragen het socialistische bewustzijn onder de arbeidersklasse te brengen en te vergroten.

DE huidige tijd eist zeer veel van onze partij en van onze partijgenoten.

We leven in een historische periode, in een tijdvak waarbij het socialisme, dankzij de juiste toepassing van onze wetenschap, is uitgegroeid tot een wereldstelsel en het imperialisme steeds meer wordt teruggedrongen. Dit betekent echter vooral, dat in de landen waar het kapitalisme nog aan de macht is, de klassentegenstellingen zich verscherpen en de druk op de arbeidersklasse, in het bijzonder op de communistische partijen, wordt versterkt.

De communistische partij immers is de organisator van de eenheid van actie van de arbeidersklasse en van alle vredeskrachten, hetgeen lijnrecht in tegenstelling is tot de belangen en doeleinden van de heersende klasse. Zij is de grote sta-in-de-weg voor de plannen van de imperialisten om een oorlog tegen het socialistische kamp te ontketenen.

Het is dus een levensbelang voor de kapitalisten om deze partijen te verzwakken, door terreur en het zaaien van twijfel in de beginselen, waarop de communistische partij steunt.

De juiste en consequente toepassing van deze beginselen toch heeft een einde gemaakt aan de kapitalistische overheersing in een zeer groot deel van de wereld en zal onvermijdelijk een einde maken aan de kapitalistische heerschappij in de rest van de wereld.

De voorwaarde om dwars tegen de druk van de kapitalisten met succes op te komen voor de belangen van de arbeidersklasse en van het gehele volk is dan ook het verdedigen en versterken van onze theorie, het ideologisch, politiek en organisatorisch aaneensmeden van onze gehele partij op basis van het marxisme-leninisme.

Het is niet alleen de plicht tegenover onze arbeidersklasse, tegenover

ons eigen volk, maar eveneens tegenover de internationale arbeidersbeweging.

Onze partij deed rondom de Hongaarse gebeurtenissen bijvoorbeeld haar plicht tegenover de socialistische wereld, tegenover de gehele internationale arbeidersbeweging en tegenover onze eigen bevolking door standvastig en consequent de hoge beginselen van het proletarisch internationalisme te verdedigen. Dat kon zij doen, omdat ze het vaandel van het marxisme-leninisme hooghield.

Hoe ernstig zij ook mogen zijn, niet de moeilijkheden die tijdelijk ten gevolge van de grove misleiding en terreur van de reactie waren ontstaan en nog bestaan zijn beslissend, beslissend is geweest de bijdrage die onze partij in die dagen leverde om internationaal de imperialisten een halt toe te roepen. Daarmee werd een grote bijdrage geleverd tot de versnelling van de overwinning van het socialisme, ook in ons land.

Om de beginselen van de partij te verzwakken en om te buigen, gebruikt, stimuleert en steunt de vijand het z.g. revisionisme, d.w.z. de herziening van het marxisme-leninisme.

Waartoe het revisionisme in de praktijk leidt, is in november 1956 in Hongarije gebleken. Het vindt zijn ideologische centrum in de politiek van de Joegoslavische Communistenbond.

Het revisionisme tast de grondslagen van het marxisme-leninisme op zeer essentiële punten aan, n.l. op het vraagstuk van het proletarisch internationalisme en de leidende rol van de Sowjet-Unie, de overgang van het socialisme naar het kapitalisme, de opbouw van het socialisme, de leidende rol en de organisatiebeginselen van de communistische partij.

Het revisionisme is de politiek van capitulatie voor de reactie Het is gevaarlijk, niet om het getal van zijn aanhangers, maar wegens het feit, dat de imperialisten het volledig, uitgaande van eigenbelang, steunen

De strijd van de communistische partijen tegen dit revisionisme is een internationale strijd. Het vernietigen ervan is de voorwaarde om de strijd voor de vrede en voor de belangen van de arbeidersklasse met succes te kunnen voeren en de uiteindelijke overwinning te kunnen behalen.

Het is derhalve vanzelfsprekend dat onze partij, die de beginselen van het marxisme-leninisme hooghoudt, de grootste aandacht zal moeten besteden aan het bestuderen van de verschijnselen en wortels van het revisionisme, internationaal en in eigen land, zijn methoden en de wijze waarop het bestreden moet worden.

Dat is een levensbelang voor de partij.

OP het moment dat dit nummer verschijnt, is in alle districten een van de belangrijkste onderdelen van onze actie voor de verdieping van het theoretische en politieke inzicht van de partij, namelijk de kader- en basisscholing, gestart. Eenmaal per veertien dagen komen deze groepen bijeen om gedurende een zestal cursusavonden, aan de hand van door het partijbestuur opgesteld materiaal over het marxisme, de theoretische kennis te verrijken.

Waren er verleden jaar 23 kadergroepen met omstreeks 220 deelnemers, 80 basisgroepen met omstreeks 550 deelnemers, het ziet er nu

reeds naar uit, dat er dit jaar meer groepen met meer deelnemers zullen zijn.

Ofschoon vorig jaar reeds de groepen een bepaalde stabiliteit vertoonden, zullen onze kaders er toch op moeten toezien dat dit nog verbetert.

Enerzijds speelt de cursusleider hierin een grote rol. Het gaat er werkelijk niet om te trachten de deelnemers vol te pompen met citaten. De cursus moet levendig zijn d.w.z. dat op alle mogelijke manieren getracht moet worden de aanwezige kameraden aan het woord te laten. De stof die behandeld wordt, moet dan ook verbonden worden met de ervaringen van het practische werk.

Anderzijds is er de neiging bij kameraden om een of meer avonden over te slaan, omdat er nog zoveel praktisch werk te doen is en ze zeggen geen tijd te hebben voor scholing. Nu zal dit minder worden, indien de betreffende kameraad merkt dat het bijwonen van de scholing zijn inzichten verbetert en daarmee de practische activiteit. Maar het is vooral ook de taak van de leiding om het werk zo te regelen dat niemand behoeft te verzuimen en de kameraden er steeds weer van worden overtuigd dat scholing partijwerk is en wel onmisbaar, zoals bij het voetballen de training.

De cursusleiders dienen er vooral grote aandacht aan te besteden, dat de deelnemers de stof van te voren doorlezen. Dit is in de practijk vaak op moeilijkheden gestuit. Maar toch is het nodig.

Men kan cursussen houden zoveel men wil, indien hiermee niet de zelfstudie, het zich eigen maken van de theoretische kennis door zelf te lezen, wordt bereikt, valt veel van het effect weg. Dan wordt het vaak zo, dat vele kameraden weliswaar trouw de cursus bezoeken, maar niet veel verder komen en we ze ieder jaar weer op de basisscholing ontmoeten, in plaats van dat er een doorstroming plaats vindt van basisscholing naar kaderscholing en verder.

De zelfstudie is voor het bevorderen van de theoretische kennis het belangrijkste, waarbij vooral het nieuw uitgekomen internationale theoretische tijdschrift van onschatbare betekenis zal zijn. De cursus is een, zij het gewichtig, hulpmiddel.

Niet alle partijgenoten nemen aan de cursussen deel. Integendeel, over het algemeen zijn het de kaders van de partij. Het verdiepen van het inzicht is echter een zaak van iedere partijgenoot.

Een belangrijk hulpmiddel hierbij is bijvoorbeeld het organiseren van openbare cursusbijeenkomsten, waarbij een ieder (ook sympathiserenden) wordt uitgenodigd en waar een lezing wordt gehouden over een bepaald afgerond onderwerp, dat op zo'n moment in het middelpunt van de aandacht staat. Vele afdelingen hebben hiermede goede ervaringen en het zal goed zijn ook in de komende periode hier aandacht aan te besteden.

Voor het aankweken van een dieper inzicht in de vraagstukken is de ledenvergadering van grote betekenis, althans deze moet het zijn. Te vaak komt het voor, dat op deze vergaderingen uitsluitend over practisch werk wordt gesproken en de taken worden verdeeld. Natuurlijk moet dit gebeuren. Maar het inzicht van de partijgenoten in de noodzaak practische activiteit te verrichten, zal toenemen wanneer het

politieke inzicht groeit. Daarom moet de ledenvergadering een belangrijke bijdrage zijn in de politieke opvoeding van de partijgenoten. Een overzicht over de politieke situatie en het verklaren van de lijn van de partij in dergelijke vraagstukken dient een vast punt van de agenda te zijn. Niet alleen om daardoor duidelijk te maken, waarom dit of dat practische werk gedaan moet worden, maar vooral ook om te bereiken dat de partijgenoten de opgedane politieke kennis uitdragen in hun omgeving.

IN de politieke en ideologische voorlichting van de partij en de massa speelt naast bedrijfskranten, brochures en manifesten, onze krant de hoofdrol.

Onze krant geeft de dagelijkse voorlichting over de gebeurtenissen in de wereld, roept op tot strijd voor de vrede en tegen het kapitalisme en wijst de wegen aan om deze strijd met succes te kunnen voeren.

Dat is de reden waarom „De Waarheid" ons belangrijkste wapen is en versterkt moet worden.

Er zal daarbij nagegaan moeten worden op welke populaire wijze door middel van een bepaalde rubriek in onze krant, een inzicht gegeven kan worden in een aantal vraagstukken, die voor de cummunisten duidelijk zijn, maar voor velen, vooral voor diegenen die in de oorlog kinderen waren en dus geen enkele vooroorlogse ervaring hebben en lange jaren beïnvloed zijn door de valse propaganda van de sociaaldemocratie, niet.

Deze vraagstukken zijn bijvoorbeeld, wat kapitalisme is en wat socialisme, wat de communistische partij wil en wat de sociaal-democratie. Het doel moet zijn het versterken van het klassegevoel en het aankweken van een socialistisch bewustzijn, het inzicht dus in de noodzaak om de maatschappij te veranderen.

De afgelopen periode heeft de partij en met succes reeds een zware ideologische en politieke strijd gevoerd tegen de rechtsen en hun opvattingen. Op alle ledenvergaderingen werden zij met overgrote meerderheid verslagen.

Dit betekent, dat het politieke peil van onze partij reeds een hoog niveau heeft behaald.

Ongetwijfeld zal in de voorbereiding van ons komende partijcongres de strijd voor de juiste politiek in het middelpunt staan van de beraadslagingen.

Het betrekken van zoveel mogelijk partijgenoten hierin, het bestuderen van de theoretische grondslagen van onze politiek door zoveel mogelijk kameraden, zal ongetwijfeld leiden tot een verdere ideologische versterking van onze partij, tot het consequent doorzetten van de politieke lijn van de partij en tot grote resultaten in het practische werk.

N. LUIRINK.

NIEUWE GEGEVENS OVER
de oorsprong van het Christendom

ELF jaar geleden, in het voorjaar van 1947, vonden enkele Bedouïnen, die hun kleine kudden weidden in de heuvelachtige omgeving van de Dode Zee, op 25 kilometer afstand van Jeruzalem oude manuscripten in een grot.

Enkele maanden later verkochten handelaren en antiquairs uit Jeruzalem en Betlehem fragmenten met Hebreeuwse teksten. Het waren, op slecht geconserveerde ledervellen met de hand geschreven teksten; ze werden tegen lage prijs aangeboden. De verkopers vertelden, dat grotere rollen, min of meer gaaf, binnenkort op de markt zouden verschijnen. Vier van deze rollen werden inderdaad kort daarna door prof. Sukenik, van de Hebreeuwse Universiteit in Jeruzalem, gekocht; drie andere door de Metropoliet van het Syrisch-Orthodoxe klooster van San Marco, Atanasio. Maar er zou nog een jaar verlopen voor het bericht van de vondst door de wereld ging.

In deze tijd was het Britse Mandaat over Palestina teneinde gelopen. In de nabijheid van de vindplaats begon een door de Engelsen aangemoedigde miniatuur-oorlog tussen Arabieren en Israëliërs. Het ter hand nemen van nasporingen en opgravingen werd er door bemoeilijkt, het kon zelfs levensgevaar opleveren.

Vermeld dient te worden, dat de toenmalige autoriteiten in Jordanië tot welk land het gebied van de grot en omgeving behoorde, een wetenschappelijker en royaler houding tegenover de vondsten innamen dan verschillende religieuse instituten (katholieke, protestantse en orthodoxe) in Jeruzalem. Aan de andere kant is het aan een kleine groep Israëlische geleerden van de Hebreeuwse Universiteit te danken, dat niet alleen de eerste publicaties met de complete tekst(en), doch ook de volledige inhoud van de zeven belangrijkste manuscripten door een Instituut werden „vastgelegd". Dit gelukte ondanks de houding van de metropoliet Atanasio, die eind 1948 plotseling Palestina verliet en poogde drie rollen op de Amerikaanse markt aan de meestbiedende te slijten. De manier waarop de Staat Israël zich in 1954 voor een bedrag van 250.000 dollar deze teksten verwierf, is hoogst romantisch.

De geschiedenis begon met de ontcijfering van twee rollen, in februari 1956. De rollen waren tenminste vier jaar voordien in een andere grot gevonden; er stond, in populair Hebreeuws, een fantastisch verhaal op over schatten, die het gehele gebied door verborgen zouden liggen. Het had een rush van allerlei avonturiers tot gevolg; die waren blijkbaar vergeten, dat alle volksverhalen uit de Oriënt vol zijn van dergelijke sprookjes. Maar in elk geval werd van dit ogenblik af koortsachtig naar schatten gespeurd; het resultaat was dat honderden en honderden grotten uit deze streek grondig werden doorzocht. Het essentiële van de toen gedane ontdekkingen bestond uit vondsten van archeologische aard en van vondsten van oude munten en oorkonden.

De oorkonden hadden betrekking op de eeuwen, waarin de Christuslegende vorm kreeg. Dit tijdperk loopt van de eerste eeuw voor Christus tot het einde van de tweede opstand van de Maccabeeën onder keizer Hadrianus, in de eerste helft van de tweede eeuw na Christus.

De buitengewone belangstelling voor de vondsten valt dan ook te verklaren uit het tijdvak dat ze behandelen. Naast honderden kranten — en tijdschriftartikelen zijn er reeds meer dan 1.000 werken over verschenen. Boeken, van geringe en werkelijk wetenschappelijke betekenis over de vondsten werden bij tientallen in Frankrijk, Engeland, de Ver. Staten, Duitsland, België en Nederland uitgegeven. Ook het instituut voor historie van de Academie van Wetenschappen in de Sowjet-Une wijdde een studie aan de vondsten.

Het bestuderen van het materiaal zal nog jaren duren; het omvat een omvangrijke originele documentatie, die vooral gaat over de Hellenistisch-Romeinse periode van Palestina. Het materiaal heeft betrekking op groepen gelovigen, die, *tenminste honderd jaar voor het „officiële" geboortejaar van Christus,* reeds overgingen tot een geloof, dat alle typisch christelijke gebruiken omvat, een geloof dat bovendien verhalen en denkwijzen omvat, die aan het Christendom worden toegeschreven.

Het totale materiaal bestaat uit resten van duizenden en duizenden manuscripten, die op leer, huiden, perkament, papyrusrollen en aardewerk zijn geschreven. Ze zijn deels moeilijk en slecht leesbaar. De „auteurs" bedienden zich van acht talen (klassiek en „volks"hebreeuws, klassiek en nachristelijk Aramisch, Nabatisch, Grieks, Latijn en Arabisch).

Het materiaal bestaat bovendien uit vele resten keramiek, munten, wapens, stofresten, linnen, voorwerpen uit hout en been gesneden — die veelal aan bederf onderhevig zijn — doch in deze gevallen, vrijwel volmaakt intact, de eeuwen doorstonden.

Zonder twijfel authentiek

Tot nog toe zijn alleen maar foto's, uittreksels, vertalingen en een kort commentaar over zes rollen in druk verschenen, ze hebben betrekking op de eerste vondsten en omvatten slechts een klein deel van het zeer omvangrijke materiaal. Als er van „de Dode Zee-rollen" sprake is, dan worden hiermede vrijwel altijd deze documenten bedoeld. Deze documenten zijn echter al ruim voldoende om ons een voorstelling te geven van de geschiedkundige, taalkundige en ideologische problemen, die met deze handschriften (gaan) samenhangen.

De authenticiteit van deze vondsten, die aanvankelijk door een kleine kring critici werd betwijfeld, staat nu wel vast. De twijfel werd geuit door hen, die zich niet vertrouwd konden (wensten te) maken met het opduiken van een sterk aan het Christendom verwante ideologie uit een tijdvak van tenminste een eeuw voor het begin van onze jaartelling. Thans wordt de oorspronkelijkheid van het materiaal echter door niemand meer bestreden.

Zelfs als men afziet van alle data en jaartallen, die uit de archeologische vondsten, de munten, de keramieken, enz. zijn op te maken, dan

blijft de conclusie dat er geen enkele vervalser in de wereld kan bestaan, die in staat zou zijn de teksten te bedenken die op de oorkonden staan; hij zou ook nog over specialistenkennis van alle semietische talen moeten beschikken. Overigens lagen aan de twijfel over de authenticiteit vrijwel altijd godsdienstige motieven ten grondslag; deze twijfel stamde zowel uit hebreeuwse als uit christelijke kringen. Maar om aan alle twijfel een einde te maken is, met behulp van uiterst moderne methode van onderzoek door radio-actieve koolstof-isotopen komen vast te staan, dat het linnen, waarin de rollen waren verpakt, tussen de eerste eeuw voor tot de eerste eeuw na Christus is vervaardigd. Deze vaststelling van de tijd kon bovendien nog worden bevestigd door een groot aantal aanwijzingen, verkregen uit het andere materiaal.

Teneinde zich te kunnen voorstellen welk een grote waarde aan de vondsten moet worden gehecht van taalkundig en literair-kritisch standpunt uit — speciaal met de betrekking tot de bijbel — zij opgemerkt, dat deze rollen tenminste 900 jaar ouder zijn dan het oudste hebreeuwse handschrift, dat tot nog toe over het Oude Testament bekend was.

Het bestuderen van deze nieuwe handschriften en het vergelijken ervan met de traditionele bijbeltekst bevindt zich nog in het beginstadium en zal ongetwijfeld vele verrassingen brengen. Dikwijls is een slechts kleine verandering in de schrijfwijze van de grondtekst voldoende om de betekenis van een woord of zinsnede volkomen te wijzigen. Soms komen deze „veranderingen" voort uit overwegingen van theologische aard, soms uit zuiver sociale.

De gemeente van het „Nieuwe Verbond"

Al laten we alle vragen op taal- en letterkundig gebied rusten, dan blijft nog het probleem van die *groep van gelovigen*, op wie al deze vondsten betrekking hebben.

De rollen geven het leven en de gedachtengang weer van een zelfstandige godsdienstige beweging. Een beweging, die in strijd was met de officiële Joodse godsdienst; zoals later het Christendom, toen het uit het waas der legende duidelijker vorm begon aan te nemen, daarmee in strijd was. De naam „Nieuwe Verbond" die we in deze documenten tegenkomen, duidt op een nieuwe uitleg van het begrip „verbond" uit het Oude Testament, het verdrag tussen God en het volk Israëls. Hiervoor in de plaats treedt een „nieuw" verdrag, gebaseerd op een *historische persoonlijkheid*, die ongeveer 100 jaar v. Chr. geleefd heeft en op voet van oorlog stond met de vroomheid van de heersende kringen, die slechts oog hadden voor de uiterlijke en schijnheilige naleving van de wetten.

Wie dit wilde, kon toetreden tot dit „Nieuwe Verbond", dat de leden van de gemeenschap na de dood van hun voorganger wilden doen voortbestaan. Een essentiëel punt was de vrije keuze en niet meer de toevallige band van het bloed. Bovendien was een strak omlijnd leven van bidden en werken voorgeschreven, alsmede een afzien van elke actie. Men steunde namelijk op de zekerheid van de op handen zijnde wrekende toorn van God. „IJdel is het verlangen over de mensen der

verdoemenis de overhand te willen verkrijgen vóór de tijd der wrake"; „Scheidt U af van hen die het kwade willen en wacht tot Gods rechtspraak over hen kome" (Regel 10 : 17-20).

In afzondering van de hen omringende wereld, werkend aan de voorbereiding van de „Dag des toorns", krijgen de leden van het „Nieuwe Verbond" de behoefte aan een organisatievorm die reeds vooruit zou lopen op de vrije en gelukkige manier van leven, die voor hen en hun familieleden was weggelegd aan het einde der tijden. Wij zijn, zoals men ziet, midden in de algehele „vervreemding" van de werkelijkheid, die wij later leren kennen bij de oudste christelijke gemeenten.

De organisatie bestaat uit mannen en vrouwen; de vrouw echter komt slechts voor functies van ondergeschikt belang in aanmerking. Er zijn priesters en leken, maar het priesterlijke element voert in de leiding onmiskenbaar de boventoon. De priesterheerschappij schijnt als volgt te zijn opgebouwd: één priester op tien leken; een „gemeenteraad" waarin behalve de priesters krachtens geboorterecht nog een zeker aantal „Groten" of „Ouden" zitting had (het overeenkomstige Griekse woord is „presbiteroi", waaraan ons woord „priester" is ontleend); en een kleinere raad van 12 leken, 3 priesters en een „opzichter" der ouden (het Griekse woord is „episcopos", wat „bisschop" betekent).

Het duurt heel lang voordat men opgenomen wordt in de gemeente. De leden komen in de gemeenschappelijke ruimte slechts samen voor de belangrijkste rituele handelingen:

— De afwassing der zonden door het water of de onderdompeling. Deze handeling heeft echter geen zin wanneer er geen innerlijke bereidheid is (Regel 3 : 4-8);

— Het biechten der zonden. Deze biecht wordt afgelegd bij het opnemen in de gemeenschap voor de gehele vergadering (Regel 1 : 24 — 2 : 1), een gebruik dat ook bij de christelijke gemeenten in de 2e tot 3e eeuw na Chr. in ere was.

— Het Avondmaal, waaraan men gezamenlijk, onder de leiding van een priester, aanzit. Deze priester zegent de eerste bete broods en de eerste slok wijn (Regel 6 : 2-6), zoals ook vermeld staat in een van de oudste Griekse teksten, in de „Leer van de twee wegen" en in de Brieven van Paulus.

De straffen die staan op het niet nakomen van een of meer van de regels, zijn streng. Er wordt echter al een zeker onderscheid gemaakt tussen halstarrig volharden in de zonde en de niet met opzet begane overtredingen, die voorheen even zwaar gestraft werden.

Aan het toetreden tot het „Nieuwe Verbond" is ook het afstand doen van particulier eigendom verbonden, zoals in het vroege christelijke geloof.

Hier gaat het echter niet abrupt. In het eerste jaar leeft de noviet van zijn eigen middelen en kan hij niets betrekken uit de gemeenschappelijke kas. In het tweede jaar worden zijn bezittingen afzonderlijk beheerd, maar hij is nog uitgesloten van de rituele maaltijd. Na het derde jaar wordt hij eindelijk in de gemeenschap opgenomen en komen zijn bezittingen aan het collectief.

De feesten worden niet meer volgens de zonnekalender gevierd, zoals de Grieken deden. (Deze kalender was door de Grieksgezinde

hogepriesters in het begin van de 2e eeuw voor Chr. eigenmachtig in de plaats van de maandkalender gesteld). Deze gemeente vierde haar feesten volgens een ingewikkeld systeem, dat zich met het Christendom verder zou ontwikkelen en de kloof tussen haar en het Joodse ritueel nog groter zou maken, speciaal met betrekking tot de datum waarop het Pascha gevierd werd.

Het uitgangspunt van de „nieuwe gemeenschap" was het geloof in een buitengewone persoonlijkheid, de Heere der gerechtigheid, stichter van de beweging en Middelaar tussen God en de mensen, aan wie „alle geheimenissen bekend gemaakt zijn" en aan wie „een bijzondere boodschap voor de kinderen der genade" was opgedragen.

In het Oude Testament was de redding alleen het resultaat van het geloof in God. Volgens de beschikbare teksten is echter het geloof in de „Heere der gerechtigheid" voldoende om een nieuwe fase in de uitverkiezing te bereiken. Wij zijn hiermede reeds midden in de christelijke ideologie.

Gaat het om een historische persoonlijkheid of om een bovennatuurlijke figuur? In de handschriften wordt het leven van de grondlegger nauwelijks aangestipt: slechts zoveel wordt van hem gezegd als nodig is om in elk geval de conclusie te wettigen dat zijn beweging ten tijde van de grote uitbreiding van het Tweede Joodse Rijk onder Johannes Hyrkanus I en Alexander Janneus (134—76 v. Chr.) ontstaan is, als reactie van een deel der minder bevoorrechte geestelijke stand tegen het samentrekken van alle politieke en godsdienstige gezag in de ene persoon van hogepriester en koning. Het schijnt dat in deze tijd de economische en sociale verhoudingen in Palestina tot het uiterste gespannen zijn geweest. De geschiedschrijvers van dit tijdperk maken melding van massa-opstanden, van bloedige onderdrukking van honderden en nog eens honderden kruisigingen. De schaduw van het kruis — dit droevige symbool van de slavengemeenschap — valt over de geschiedenis van de godsdienst... enige eeuwen voor het begin van het christelijke tijdperk.

In geen van de tot nu toe aan de oevers van de Dode Zee gevonden teksten wordt de naam van deze vereerde „Heer" genoemd. Het is heel goed mogelijk dat deze er voor zijn aanhangers reeds enige decennia na zijn dood, toen de gemeente zich uitbreidde, niet meer toe deed. Hier valt weer een overeenkomst op met het Nieuwe Testament, waar de schrijver van de Tweede Brief aan de Corinthiërs de eerste Christenen mededeelt dat zij niets met het aardse leven van Christus te maken hebben (Hoofdst. 5 : 16 „Zo kennen wij dan van nu aan niemand in het vlees. Indien wij al Christus naar het vlees gekend hebben, thans niet meer"). Dit motief keert in verschillende vormen in bijna alle aan Paulus van Tarsus toegeschreven Brieven van het Nieuwe Testament terug. Hij had zijn intrede in de legende gedaan.

Voorlopers van het Christendom

Een ernstig en onbevooroordeeld toetsen van de betrekkingen tussen de gemeente van het „Nieuwe Verbond" zoals deze naar voren komt door de nu gevonden teksten en de primitieve Christelijke gemeenten,

is tot nu toe zeer bemoeilijkt door de vrees die bijna alle onderzoekers die zich met deze vraag bezighouden, koesteren: De vrees de grenzen van de theologie zowel van het Christendom als van het Jodendom te overschrijden.

Jezuïeten en Rabbijnen hebben elkaar er niet zonder reden van beschuldigd, dat niet alles gedaan is om de handschriften snel in druk te doen verschijnen. Ook is het geen toeval dat onder de weinigen die over een laat of ronduit Middeleeuws karakter van deze documenten spreken, zich Rooms-Katholieke, Protestantse en Joodse „critici" bevinden. Typerend is het incident dat in het voorjaar 1956 plaatsvond tussen Prof. J. M. Allegro, assistent in de vergelijkende semietische wijsbegeerte aan de Universiteit van Manchester en andere leden van de commissie, die tezamen met hem aan de verklaring en publicatie van de duizenden gevonden fragmenten moesten werken. Allegro had in een uitzending voor de B.B.C. bekendgemaakt dat men, na het onderzoeken van enige ongepubliceerde teksten, mag aannemen dat ook de „Heere der gerechtigheid" martelaar geweest is, dat hij waarschijnlijk gekruisigd werd en daarna op de een of andere manier aan zijn gelovigen verschenen is, wat ook in de Jezuslegende het geval is. Allegro werd daarop door zijn collega's in het openbaar aangeklaagd en in een open brief in de „Times" er van beschuldigd, dat hij zijn zwijgplicht niet gehouden had. Van hem werd geëist, dat hij ogenblikkelijk en uitsluitend aan zijn collega's de teksten, waarop hij zijn mededelingen gebaseerd had, bekend zou maken! [1])

Men kan zich ook niet aan de indruk onttrekken dat de vereenzelviging van de leden van de gemeenschap van het „Nieuwe Verbond" met de Esseners, van wie drie historici uit de eerste eeuw na Chr. gewag maken (Philon van Alexandrië, Plinius de Oudere en Josephus Flavius), door vele geleerden, die zich met de Dode Zee-rollen bezighouden, met zo'n groot enthousiasme werd aangegrepen om een gemakkelijke oplossing te vinden, die ze bevrijdt van de zich opdringende en verwarrende gelijkenis met het oorspronkelijke Christendom. Het is inderdaad juist dat de leer van de Esseners op vele punten overeenstemming vertoont met de karakteristieke godsdienstige ideologieën en gebruiken van het „Nieuwe Verbond" (dit is trouwens het geval met alle tussen 200 v. Chr. en 100 jaar na Chr. in Judea ontstane splintergroepen). Er zijn echter enige principiële verschilpunten, zoals het celibaat en de zonneverering. Met betrekking tot de plaats waar de Esseners zich gevestigd hadden, schrijft Plinius de Oudere dat „zij ver verwijderd was van de westelijke oever van de Dode Zee" (Historia Naturalis, V, 17,73).

Er moet daarentegen met bijzondere nadruk op gewezen worden dat de aanhangers van de gemeenschap waarop de gevonden handschriften betrekking hebben, zich in het Hebreeuws met de naam „Nieuwe Ver-

[1]) De Jezuïeten van de „Civiltà Cattolica" drukten gaarne de open brief af (1956). Prof. Allegro heeft van zijn kant dat, wat hij voor de radio gezegd had, in zijn moedige poging de handschriften bekendheid te geven, opnieuw bekrachtigd (The Dead Sea Scrolls, in de „Pelican Books", 1956).

bond" aanduidden en dat uit deze term langzamerhand in het Latijn de uitdrukking „Nieuwe Testament" gegroeid is.

De overal ter wereld verspreide nakomelingen van de in Palestina tussen de eerste eeuw vóór en de eerste eeuw na Chr. ontstane messiaanse en strenggelovige bewegingen hadden het goede recht zich „Christen" te noemen. Voor het Hebreeuwse woord „mashiah" (de Gezalfde, de Koning, de Messias), werd namelijk in de gehelleniseerde Hebreeuwse centra al sedert enige eeuwen het Griekse woord „christòs" (de Gezalfde, de Beloofde, de Messias, de Christus) gebruikt. Van uit deze gezichtshoek bekeken, verliest ook het probleem van de geschiedkundige juistheid van het bestaan van de Galileeër zijn waarde voor het grootste deel, zoals dit ook het geval is met de andere „Heere", de „Heere der Gerechtigheid".

In deze richting zal ook de bestudering van de handschriften van de Dode Zee moeten gaan; de handschriften waarin terwijl men nog nauwelijks met publiceren was begonnen, reeds niet minder dan 500 plaatsen geverifiëerd werden die sterke overeenkomst vertoonden met teksten uit het Nieuwe Testament; de handschriften die ons eindelijk de ontbrekende schakel geven in de keten van gebeurtenissen die tot het ontstaan van het Christendom heeft geleid.

AMBROGIO DONINI

(In verkorte vorm overgenomen uit het theoretische tijdschrift van de Italiaanse Comm. Partij, „Rinascita".)

SUKOMI UIT NAGASAKI

twee ogen die niet zien
twee oren die niet horen
en twee gewonde voeten
hoe kan Sukomi groeten?

Sukomi kust de grond
met ogen die niet beven
met handen die niet tasten
met stamelende mond
hoe zal Sukomi leven?

alle ogen zien
alle oren horen
alle voeten keren

weg
de geniale heren

nu

los de gespannen koord
want dit is

m a s s a m o o r d

Stop de atoombomproefnemingen

en de grote paddestoel
en de kleine paddestoel
en de kleine paddestoel in het bos
en de grote paddestoel in de lucht

merkwaardig

tussen struik en mos
stralen kleine roze stoelen
als rode vonken
bij oude stronken
en in de schaduw bij het koele
water komen kinderen
uit het bos

hoe merkwaardig

die kleine paddestoel
en de grote paddestoel
de grote paddestoel van de vent
met het kale hoofd en de grijze sik
de kleine paddestoel
van het kind met de blauwe strik
dat geen neutronen kent

zeer merkwaardig

die grote paddestoel

van de g r o t e man
klieft alle leven en de dag
en de kleine paddestoel

van het kleine kind
tovert dans en zon en lach

Staf Rummens

BIJEENKOMST OVER ECONOMISCHE VRAAGSTUKKEN

OP 13 september jl. belegde de redactie van Politiek en Cultuur een bijeenkomst ter bespreking van de economische toestand in ons land en de vooruitzichten, die deze biedt. Aan deze bijeenkomst werd deelgenomen door een twintigtal kameraden, die zich bezig houden met de bestudering van de economische ontwikkeling of door hun werk ervaringen hebben, die deze ontwikkeling in een duidelijker licht stellen.

De bespreking werd gepresideerd door H. Hoekstra, lid van het Dag. Bestuur der CPN. In zijn openingswoord wees hij er op, dat er, zowel in ons land als in de andere kapitalistische landen, een kentering in de economische toestand is ingetreden. De glorietijd van de kapitalistische hoogconjunctuur is voorbij en er doen zich crisisverschijnselen voor. Deze komen tot uitdrukking in ontslagen en werkloosheid, in loondruk en in moeilijkheden bij de omzet. Het is nodig de toestand te bestuderen en ons inzicht te vergroten. De uitwisseling van meningen en ervaringen is daartoe een bijdrage. Onze beoordeling kan niet alleen academisch zijn, alleen berustend op cijfers en statistieken. Zij dient in direct contact met het leven en de strijd te staan.

F. Baruch hield daarna een inleiding. (Zie het in dit nummer afgedrukte artikel.)

A. Boersma wijdde zijn discussie-bijdrage aan de Amerikaanse kapitaalpraktijken in ons land. Hij wees er op, dat het aantal Amerikaanse firma's in Nederland is gestegen van 25 in 1952 tot 105 in 1957. Ook onder Nederlandse ondernemers is ongerustheid ontstaan over deze invasie van Amerikaanse bedrijven. De voorzitter van de Rotterdamse Kamer van Koophandel sprak over het „Trojaanse paard", dat werd binnengehaald. Deze bedrijven bieden geen bestendige werkgelegenheid, maar duiken op en verdwijnen al naar gelang zij kans hebben winst te maken. Voorbeelden zijn het gedoe rondom de Kaiser-Fraser-fabrieken te Amsterdam en de massale ontslagen bij de Nederlands-Amerikaanse Fittingfabriek. De Amerikaanse bezitters hebben bovendien grote pakketten aandelen opgekocht in doorslaggevende Nederlandse bedrijven, in de eerste plaats van de Kon. Petroleum Maatschappij, maar ook van Unilever, Philips, AKU, enz. Daarover is weinig precies bekend, maar deze zaak loopt zo hard, dat er ongerustheid onder de Nederlandse aandeelhouders begint te heersen. Als gevolg van deze ontwikkeling is de positie van ons land veranderd. Nederland moet thans meer aan dollarbezitters betalen, dan uit beleggingen in dollargebieden wordt ontvangen. In 1957 bedroeg dit nadelige saldo al 62 miljoen gulden. Ten aanzien van de dollar wordt Nederland aldus een financieel-afhankelijk land. (In het november-nummer van P. en C. zal een artikel over dit onderwerp verschijnen.)

C. Borst vestigde er de aandacht op, dat de crisisverschijnselen in de landbouw zich in de eerste plaats voor doen bij de zwakste schakels.

Op dit moment zijn dit de zuivel en de grove groententeelt. De moeilijkheden worden in verschillende delen van het land vergroot door de beperking van het ruilverkavelingsprogram als gevolg van de bestedingsbeperking. De methode om de moeilijkheden op te lossen door productiebeperking, zoals de regering wil doen, zullen een averechtse uitwerking hebben. Het is b.v. typerend, dat de melkproductie in de gebieden, waar de kostprijs het hoogst ligt het meest is gestegen. Alleen het opperen van het plan om het krachtvoer in prijs te verhogen leidde al tot een hamsterwoede. Tegen de gedachte van het verlagen van de prijs van de wintermelk is protest gerezen. De tegenstellingen nemen toe. Hij wees op de mogelijkheid om het verbruik te verhogen door verlaging van de boterprijs en verhoging van het vetpercentage van de melk, bij een hoger subsidie, zodat de prijs niet zal stijgen.

Een kameraad uit de kop van Noord-Holland waarschuwde er voor, de crisisverschijnselen in de landbouw alleen in algemene zin te bezien. Er is een grote verscheidenheid, in de tuinbouwstreek is het dit jaar beter gegaan dan in 1957.

Andere sprekers gingen in op de toestand van de scheepsbouw, en scheepsreparatie-industrie.Zij wezen er op, dat het onveranderd blijven van de ordervoorraad voor nieuwe schepen een ernstig verschijnsel is. Bij de bestaande organisatie van de bouw, de zgn. sectiebouw, betekent dit, dat een deel van de arbeiders al lang uitgewerkt is voor de laatste order wordt afgeleverd. Weliswaar zijn er nog niet veel orders opgezegd, maar wel zijn er orders teruggebracht tot het reserveren van de helling, zodat een nadere beslissing nog mogelijk is. Ook staan de reders niet meer zo op de levertijd voor nieuwe schepen. In de reparatie is een scherpe concurrentie ontstaan, zowel met prijzen als met het tempo van het repareren. Vele reparaties worden door de reders uitgesteld met het oog op de gedaalde vrachtprijzen. Dit leidt ook tot onregelmatig werk op de bedrijven. Onderaannemers worden aan de kant gezet. Dit verkleint de personeelsbezetting. Er worden tarieven ingevoerd en verscherpt om de arbeidsproductiviteit op te voeren.

De achteruitgang van de economische bedrijvigheid uit zich ook in de stagnatie, die optreedt in de Nederlandse scheepvaart en in de dalende activiteit in de havens. Vooral in Amsterdam is dit het geval. Na jaren van ononderbroken stijging is voor het eerst een vermindering ingetreden van de hoeveelheid verwerkte tonnen. Het aantal arbeiders van de SHB, de reserve half losse arbeiders, is in 1957 gedaald met 7 pct. Dit komt ook, doordat de doorvoer naar verhouding een grotere plaats in de Amsterdamse haven gaat innemen en voor doorvoergoederen is minder arbeid nodig. Tezelfdertijd worden de aanvallen op de arbeiders verscherpt.

W. C r e m e r sprak over de moeilijkheden in het Noorden van ons land. In Drente b.v. vinden elk jaar 600 arbeiders minder in de landbouw emplooi; bovendien is er de bevolkingsaanwas. De groei van de industrie in deze zgn. ontwikkelingsgebieden is echter opgehouden. Een aantal jaren is hiermee propaganda gemaakt. Maar nu is een dalende tendenz ingetreden.

In de discussie werden gegevens aangevoerd, waaruit bleek dat ook in andere ontwikkelingsgebieden de toestand zo is. Ook in ambtelijke

kringen is de vrees geopperd, dat de bedrijven in deze gebieden, vaak filialen van andere fabrieken, het eerst getroffen zullen worden.

C. Verrips ging in op het in de inleiding aan de orde gestelde vraagstuk van de investeringen. Deze zijn in de afgelopen periode bijzonder hoog geweest. In procenten van het nationale inkomen waren de netto-investeringen van 1927—1929 8,7 pct., van 1934—1939 3,9 pct. en van 1948—1953 14 pct. In de periode 1953—1957 kunnen ze worden geschat op ongeveer 18 pct. In vergelijking met andere kapitalistische landen is dit zeer veel. Deze investeringsactiviteit is een belangrijke steun voor de conjunctuur geweest. Voor 1958 wordt een aanmerkelijke daling verwacht, de schattingen variëren van 10 tot 25 pct. Voor de metaalindustrie (waarvan de productie voor 35 pct. uit investeringsgoederen bestaat), als ook voor de bouwnijverheid en de electriciteitsindustrie kan dit weerslag hebben.

Waarschijnlijk is het leeuwendeel van de investeringen diepte-investeringen, d.w.z. investeringen ter vergroting van de productie-capaciteit door opvoering van de productiviteit, bij de grote monopolies. Zo is de arbeidsproductiviteit bij Philips, volgens ir. Otten, gestegen met 50 pct., d.w.z. ongeveer twee maal zo veel als in de totale Nederlandse en Westeuropese industrie. Deze rol van de monopolies bij de investering blijkt ook uit het hoge percentage van de zelffinanciering. In Nederland wordt dit geschat op 80 pct., tegenover 40— 50 pct. in de andere Westeuropese landen en 78 pct. in Amerika. De diepte-investeringen van de grote monopolies staan in verband met de monopolistische concurrentie door middel van strijd om de hoogst mogelijke productiviteit.

In de afgelopen periode hebben de grote monopolies ons land steviger in hun greep gekregen. Thans klinkt allerwege de roep om verdere concentratie, dus om verdere versterking van de macht der monopolies. De tegenstelling tussen het volk en de monopolies zal groter worden, daar de monopolies door opvoering van de arbeidsintensiteit, aanvallen op de lonen, door de prijs- en belastingpolitiek hun maximumwinsten zullen trachten op peil te houden in weerwil van de verandering in de conjunctuur.

Fr. Brandse wees op de groeiende tegenstelling tussen koopkracht en productie. De productie is voortdurend gestegen. In de Nederlandse scheepsbouw steeg de productie van 1921 tot 1957 met 160 pct. en het aantal arbeiders met 53 pct. De koopkracht daalt op het moment, o.a. door de groei der werkloosheid en de verkorte werktijd. Het vraagstuk van de afzet van de productie neemt toe. Verhoging van de koopkracht is daarvoor, evenals uitbreiding van de handel met Oosteuropa, een tegen de crisis gerichte factor. Met het oog op de toenemende crisisverschijnselen trachten de ondernemers versneld de werkclassificatie in te voeren. Bij vermindering van werk is het dan mogelijk om de arbeiders drie klassen terug te zetten, wat een loonsverlaging van 50—70 cent per uur betekent.

Andere sprekers wezen op het verschijnsel, dat in een aantal grote bedrijven de onderaannemers of particuliere firma's niet meer aan bod komen. De daar werkende arbeiders worden het eerst aan de kant gezet. In deze van de grote monopolies afhankelijke bedrijfjes worden

ook scherpe aanvallen op de lonen waargenomen.

J. Maliepaard achtte het nodig niet alleen de toestand per industrie, maar ook per gebied te bezien. In Rotterdam b.v. is een grote concentratie van buitenlands kapitaal waar te nemen. Een groot percentage van de investeringen is waarschijnlijk naar dit gebied gegaan. Vooral de metaalindustrie is er sterk uitgebreid. Onder de Rotterdamse havenarbeiders heerst nog geen werkloosheid, maar er worden minder arbeidskrachten van buiten aangetrokken. De scheepvaart lijdt onder de concurrentie van de schepen onder goedkope vlag, de Panhonlibschepen.

J. Wolff analyseerde de ontwikkeling van de Nederlandse uitvoer. Deze bedraagt ruim 40 pct. van het nationale inkomen. Na de devaluatie van 1949 is de export snel gegroeid. Zij verdubbelde van 1950 tot 1956. In deze periode treedt echter langzamerhand een verlangzaming op van het tempo der uitvoerstijging. De snelle stijging valt te verklaren uit de grote omvang van de devaluatie en het relatief lage loonpeil, waardoor Nederland, volgens de econoom dr. Wemelsfelder „een soort Japan van het Westen" werd. De uitvoer richtte zich op landen die zelf in expansie waren en mede in verband met de militarisering veel konden opnemen. De voorsprong op het gebied der prijsconcurrentie is afgenomen en ook andere landen voerden de export sterk op. De stijging van de uitvoer van de tweede helft van 1957 en de eerste helft van 1958 moet critisch worden bezien. Er blijkt opnieuw scherpe prijsconcurrentie plaats te hebben; toch is het groeitempo aanzienlijk afgenomen. Er treedt een stagnatie op. Dit is al vaker gebeurd aan de vooravond van een grote crisis. Van de export gaat het grootste deel naar landen, die bij verscherping van de crisisverschijnselen de grootste concurrenten zullen zijn, ook op hun binnenlandse markt. De uitvoer naar Azië en Zuid-Amerika ondervindt al moeilijkheden. Om weerstand te bieden aan de crisis is het vooral nodig de handel met het Oosten uit te breiden. Verder is een andere verhouding tot de onder-ontwikkelde landen noodzakelijk.

Aan het slot van de bijeenkomst trok H. Hoekstra de conclusie, dat deze bespreking kon dienen als inleiding tot een nader onderzoek van de economische toestand.

Eeuwfeest van het Darwinisme

Op 1 juli 1858 gaf Charles Robert Darwin (1809—1882), samen met A. R. Wallace (1823—1913), ter gelegenheid van een bijzondere vergadering van het Linné-Genootschap te Londen, voor het eerst officieel ruchtbaarheid aan een nieuwe theorie betreffende het ontstaan en de ontwikkeling der soorten in de planten- en dierenwereld. De beide Britse geleerden waren onafhankelijk van elkaar tot dezelfde slotsom gekomen, doch Wallace heeft van meet af aan de beslissende betekenis van Darwin's bijdragen erkend en heeft later de leer het Darwinisme genoemd.

De verschijning van het eerste Darwinistische geschrift wordt dit jaar internationaal herdacht. In het kader van deze herdenking heeft de Wereld-bibliotheek een boekje van de hand van Dr. Schierbeek*) het licht doen zien, een smaakvolle, geïllustreerde uitgaaf, beginnende met een opstel over „Leven en werken van Charles Darwin", gevolgd door uitvoerige in het Nederlands vertaalde gedeelten uit Darwins eerste grote werk over het ontstaan der soorten.

Dr. Schierbeek vermeldt belangwekkende bijzonderheden over Darwins ontwikkelingsgang, publikaties, huiselijke omstandigheden, kinderen enz. Wij mogen hiervoor naar het boekje in kwestie verwijzen, dat we graag ter lezing aanbevelen, dit ondanks het feit dat de opzet ons toch niet in elk opzicht geslaagd lijkt. Waar Dr. Schierbeek poogt te komen tot een kritische waardering van Darwins leer en een kenschetsing van het Darwinisme tot op heden schiet hij o.i. te kort door een onjuist, eenzijdig beeld.

Van Darwinisme tot „Neo-Darwinisme"

Zo zegt hij (blz. 30): „Men heeft Darwin vaak in de schoenen willen schuiven, dat door hem de materialistische stroming in de filosofie is ontstaan." Wij zouden willen weten, w i e Darwin daarvan „beschuldigt". De materialistische stroming in de filosofie is namelijk zo oud als de filosofie zelf en dat wordt, naar wij menen, door geen ter-zake-kundige ontkend. De schrijver trapt dan ook een open deur in, als hij vervolgens aantekent, dat werken van Moleschott, Büchner e.a. vóór Darwin's verhandeling over het ontstaan der soorten zijn verschenen. Erger is, dat Dr. Schierbeek tevens de materialistische stroming in de filosofie afdoet met een verwijzing naar de onwetenschappelijke, vulgair-materialistische richting van Moleschott c.s. en zelfs naar de anti-materialistische opvattingen van A. Comte, terwijl het dialektisch-materialisme van Marx en Engels, die Darwin inderdaad kritisch hebben verwerkt, door hem met geen woord wordt vermeld. Dit is te meer een wezenlijke tekortkoming in Dr. Schierbeeks voorlichting, daar juist ook dialektisch-materialistische biologen — men moge daar tegenover staan zoals men wil — langs eigen wegen op het Darwinisme hebben voortgebouwd en niet zonder sukses, hetgeen de schrijver toch bekend zal zijn.

In de biologie (de wetenschap van de levende stof en zijn ontwikkeling) zijn zeker vóór Darwin al denkbeelden aan te wijzen die meer of minder in materialistische richting gaan. Maar met recht mag men zeggen, dat Darwin de voornaamste grondlegger van de moderne wetenschappelijk-materialistische biologie is.

*) Dr. A. Schierbeek, „Darwin's werk en persoonlijkheid", Wereldbibliotheek Amsterdam-Antwerpen, 1958. Prijs *f* 2,40.

Dr. Schierbeek spant zich in om aan te tonen, dat Darwinisme te verenigen zou zijn met wondergeloof en hij voert als een argument aan, dat Darwin in zijn werken af en toe een bovennatuurlijke macht niet uitsluit. Doch deze is een toevoeging, waar Darwins theorie (zie onder) volslagen buiten kan.

Anders is het gesteld met het Neo-Darwinisme, waarvan ook Dr. Schierbeek een aanhanger blijkt. Het is wellicht deze omstandigheid die de schrijver er tevens toe verleidt, ten onrechte te verzekeren, dat de Neo-Darwinistische opvattingen „vrijwel algemeen" aanvaard worden (blz. 39). Het Neo-Darwinisme — wat dit betreft zich aansluitend bij opvattingen van de Amerikaanse bioloog Th. H. Morgan e.a. waarover later meer — pleegt ervan uit te gaan, dat erfelijke veranderingen zich allereerst „van binnen uit" voltrekken en dat de buitenwereld daarop ten hoogste een versnellende of vertragende invloed heeft. Voorts dragen volgens het Neo-Darwinisme die veranderingen een volslagen toevallig karakter en zou men dus tevergeefs naar bepaalde, richtende oorzaken zoeken en desgelijks naar daarmee aansluitende wetmatige verlopen.

Dit is echter n i e t het door Darwin ingenomen standpunt — hetgeen uit de gegevens in Dr. Schierbeeks boekje trouwens blijkt — en al evenmin denken I. W. Mitsjoerin (1855—1935) en zijn talrijke leerlingen, zowel in als buiten de Sowjet-Unie, er zo over. Het lijdt geen twijfel dat laatstgenoemde onderzoekers inderdaad op Darwin voortbouwen en daarbij een aantal vraagstukken hebben aangevat, waarover in Darwins tijd nog geen oplossing mogelijk was en die overigens ook tegenwoordig nog in menig opzicht nieuw onderzoek vereisen.

De natuurkeus

Nu een beknopte schets van de hoofdlijnen van Darwins theorie, ter staving waarvan hij een ontzaglijke hoeveelheid materiaal heeft aangevoerd (op het gebied van verwantschap tussen organen en levenswijze der verschillende soorten planten en dieren, de verspreiding der soorten, de versteende overblijfselen van vroegere levensvormen, de ontwikkeling voor de geboorte enz.)

Biologische studie leert — zo zegt Darwin — dat levensvoorwaarden steeds kleine veranderingen in afzonderlijke organismen tot resultaat hebben, o.a. via de weg van het meer of minder gebruiken van bepaalde organen. Dit soort veranderingen in gedrag en organen blijkt erfelijk te kunnen worden. Blijven nu bepaalde oorzaken gedurende vele generaties werkzaam, dan hopen veranderingen zich in bepaalde richting op en de afwijkingen van de voorouderlijke vorm worden groter.

Deze afwijkingen nu — zo gaat de theorie verder — kunnen in het kader van het totale bestaan van het organisme tenslotte voordelig of nadelig zijn. In geval van nadelige veranderingen krijgen de betrokken exemplaren een achterstand: in de strijd om het bestaan verliezen ze en sterven ten laatste uit. De exemplaren met gunstige veranderingen planten zich te eerder voort. Aldus zullen na een aantal generaties — in de regel een groot aantal — bij veelvormige resp. variërende levensomstandigheden de zich handhavende organismen zowel aanmerkelijk veranderd als beter aangepast zijn. Er heeft evolutie plaats: ontwikkeling in opgaande lijn. Er ontstaan zo, via kleine overgangen, nieuwe, veelzijdiger aangepaste d.w.z. hoger ontwikkelde soorten uit de vroegere, die verdwijnen, daar ze op deze plaats in de natuur door de betere soort verdrongen worden.

Aangezien exemplaren van één soort — door allerlei bijzondere omstandigheden — *uiteenlopende* erfelijke veranderingen gaan vertonen, komen uit één soort veelal diverse nieuwe voort, tenzij de oude soort door zodanig veranderende voorwaarden, dat de organismen die niet verdragen, zonder nieuwsoortige nakomelingen uitsterft.

Uit één en ander volgt, dat groepen op elkaar gelijkende, door voortplanting verwante exemplaren (soorten, ondersoorten) niet afzonderlijk „geschapen"

zijn maar zich in het natuurleven hebben ontwikkeld uit vroegere groepen en tenslotte uit één of weinige eenvoudigste levensvormen.

Hoe deze laatste, eveneens zonder scheppingsdaad maar langs natuurwetmatige weg, uit dode materie moeten zijn voortgekomen, vormt een onderwerp van gestaag vorderende onderzoekingen. Voor een samenvatting moge naar de juni- en juli-nummers van „Politiek en Cultuur" verwezen worden.

Het proces van het behoud van exemplaren met gunstige veranderingen en de verdwijning van exemplaren met ongunstige veranderingen in de strijd om het bestaan (dit op te vatten in de ruimste zin) heeft Darwin n a t u u r k e u z e genoemd. Bij ons vertaalt men dit meestal met natuurlijke teeltkeus.

Planten- en dierenkwekers zoeken voor de voortteling uitsluitend die exemplaren uit welke hun het meest geschikt voor hun doel lijken: zij passen daarmee kunstmatige teeltkeus toe.

Naar Darwins mening is ook de mens langs de weg van natuurlijke teeltkeus en geenszins op boven-natuurlijke wijze ontstaan en wel door ontwikkeling uit aap-achtige voorouders. F. Engels heeft daarop voortgebouwd, o.a. in zijn verhandeling „Het aandeel van de arbeid in de menswording van de aap." Bij de menswording zijn ten laatste niet meer allereerst biologische maar allereerst maatschappelijke wetmatigheden beslissend. Deze blijken evenmin een boven-natuurlijk karakter te hebben als de biologische, doch dit valt buiten het kader van ons onderwerp.

Darwin en Malthus

Zowel Darwin als Wallace hebben onder invloed gestaan van Th. R. Malthus, volgens wie armoede en ellende onder een meerderheid der mensen het gevolg zijn van vrij-toenemende bevolkingsaanwas, daar de uitbreiding der materiële bestaansmogelijkheden nooit gelijke tred zou kunnen houden met ongeremde bevolkingsgroei. Marx en Engels en nadien Lenin hebben op de grondslag van feiten en cijfers de onjuistheid alsmede de reaktionaire herkomst en strekking van Malthus' denkbeelden in het licht gesteld.

Zo zien we het merkwaardige verschijnsel, dat ter ondersteuning van de j u i s t e stellingen betreffende natuurlijke teeltkeus en daarmee samenhangende ontwikkeling in opgaande lijn (evolutie) de verkeerde theorie van Malthus te hulp is geroepen. Als gevolg daarvan bevat Darwins leer enige onhoudbare elementen.

Darwin heeft zich nooit in maatschappelijke verschijnselen verdiept en hij paste nu Multhus' overbevolkingsleer, die hij kritiekloos aanvaardde, op de levende natuur toe, waar ze evenmin geldt. Later biologisch onderzoek heeft duidelijk gemaakt, dat overbevolking in de natuur in verschillende vormen kan optreden maar slechts in sommige gevallen van wezenlijke betekenis voor de natuurlijke teeltkeus is en dat deze laatste over het geheel genomen ook zonder overbevolkingsverschijnselen werkt. (Een kritisch overzicht vindt men bij K. M. Zawadski, 1957, vertaald in „Sowjetwissenschaft").

Zoals Darwin aan overbevolking in de natuur een te grote invloed toekende, overschatte hij ook de faktor „strijd tussen exemplaren van dezelfde soort" en zelfs de faktor „strijd tussen organismen van verschillende soort". Praktisch onderzoek, dat dit aantoont, moet helaas hier buiten bespreking blijven.

Teeltkeus en evolutie

Zelfs de invloed van de natuurlijke teeltkeus, hoe onmisbaar deze inderdaad voor de evolutie is, werd door Darwin kennelijk overdreven, hetgeen hij naderhand zelf inzag. In een brief van 1876 schrijft hij: „Volgens mij is de grootste fout die ik heb begaan, deze, dat ik aan de direkte inwerking van de omgeving, d.w.z. voeding, klimaat enz., onafhankelijk van de natuurlijke teeltkeus, onvol-

doende betekenis heb toegekend." Ook F. Engels heeft deze kritiek geuit, o.a. in 1875 in zijn brief aan de Russische socioloog P. L. Lawrow.

De Neo-Darwinisten beschouwen echter als enige beslissende faktor in de evolutie de natuurlijke teeltkeus. Zoals wij reeds vermeldden, achten zij erfelijke veranderingen zuiver toevallig en deze hebben volgens hen dus n i e t in beginsel een aanpassingskarakter. Wij hebben reeds vermeld, dat de Neo-Darwinisten de opvatting van Morgan c.s., dat erfelijke veranderingen allereerst „van binnen uit" tot stand komen, plegen te onderschrijven.

Morgan steunt op zijn beurt op de Oostenrijkse onderzoeker J. G. Mendel, die ontdekte, dat in een reeks gevallen erfelijke eigenaardigheden van vaders- en van moederszijde bij de nakomelingen in zoverre gescheiden blijven, als bij latere generaties de stamouderlijke kenmerken weer afzonderlijk gaan optreden en daarbij op toevallige wijze over de diverse individuen verspreid zijn.

De kruisingswetten van Mendel gelden echter slechts onder zeer bepaalde omstandigheden, hetgeen o.m. door Mitsjoerin proefondervindelijk is belicht.

Morgan nu heeft de kweekproeven van Mendel voortgezet en uitgebreid — met insekten — en hij heeft er tevens de bestudering van het inwendige der (geslachts)cellen, vooral de bestudering van de kernlissen of chromosomen, aan vastgekoppeld. Morgan en zijn medewerkers merkten op, dat er vaste samenhangen optreden tussen de aard van de bouw van de cel-inhoud en velerlei eigenschappen van het gehele organisme, zoals vorm, kleur, levensverrichtingen.

Deze belangrijke resultaten hebben Morgan en andere biologen echter tot veralgemeningen gebracht, welke naar wij menen terecht door de Mitsjoerinisten worden afgewezen. De volgelingen van Morgan stellen namelijk, dat erfelijkheid slechts zetelen kan in het meergenoemde inwendige van de cellen en ook slechts door deze substanties op de nakomeling wordt overgebracht. Aanvankelijk gingen velen hunner met A. Weismann mee, die uitsluitend de geslachtscellen als erfelijkheidsdragers bestempelde. Daarna bleven Morganisten nog veelal invloeden van buiten af op de erfelijkheid loochenen. Tegenwoordig nemen zij over het algemeen aan, dat de buitenwereld de „gen-mutaties" (veranderingen in de „erfelijkheids-substantie" der cellen) slechts kan vertragen of versnellen.

De Morganistische stellingen houden in, dat het onmogelijk zou blijven de erfelijkheid anders dan door kunstmatige teeltkeus — dus bijvoorbeeld n i e t door beïnvloeding van levenswijze en ontwikkeling van individuen — in *bepaalde* richtingen te stuwen.

Mitsjoerinisten tegenover Neo-Darwinisten

Op basis van hun ervaringen, allereerst uitgebreide proefnemingen en onderzoek van het natuurlijk verloop, stellen de Mitsjoerinisten, dat verandering der erfelijkheid in beginsel reeds direkt een aanpassingskarakter heeft. Zij treden hierbij in de voetsporen van Darwin en ook van diens Franse voorloper J. B. Lamarck. Het argument, dat men hiermee in wondergeloof zou vervallen, gaat niet op. Tegenwoordig valt er, kort samengevat, dit van te zeggen:

Al wat voortbestaat, vertoont enigerlei aanpassing ten opzichte van datgene wat dit voortbestaan bedreigt. De aanpassing is een onvermijdelijk verschijnsel in zoverre ze wetmatig voortvloeit uit reeds ontstane eigenschappen der betrokken dingen en die eigenschappen ontwikkelen zich op hun beurt niet op wonderbaarlijke wijze maar óók steeds wetmatig en ze zijn ook slechts in zoverre onvermijdelijk, als een ding dat zulke eigenschappen mist, niet kan voortbestaan.

Bepaalde, betrekkelijk eenvoudige ordeningen blijken minder hecht. Invloeden van buiten veroorzaken naar verhouding gemakkelijk wezenlijke veranderingen in zo'n ordening, waarbij door vele zowel samenwerkende als tegenstrijdige faktoren ook nieuwe ordeningen met een hechter, blijvender karakter ontstaan. De nieuwe, verbeterde ordening verdringt door natuurlijke selektie een oude die (ongeveer) dezelfde plaats in de natuur bekleedde.

Een zeer gekompliceerde ordening als de (eenvoudigste) levende stof blijkt reeds een veelzijdig aanpassingsvermogen te hebben, ofschoon dit in geen enkel geval onbegrensd blijkt. Typische veelzijdige aanpassing is juist het hoofdkenmerk van de levende stof: deze is in staat om allerlei vreemde stoffen uit de buitenwereld in hun bestanddelen te ontbinden en die bestanddelen vervolgens weer op te bouwen tot delen van het eigen organisme, het eigen eiwitlichaam.

De levende stof kon zich verbreiden en ontwikkelen, doordat hij enerzijds een zeer hechte, anderzijds een zeer soepele ordening vormt. Het vereist in het licht van het voorgaande geen enkel wondergeloof, als men aanneemt, dat ook wijzigingen in de erfelijkheid in beginsel een aanpassingskarakter hebben.

Maar dat wil niet zeggen dat een organisme steeds bestand is tegen alle mogelijke, soms tegenstrijdige veranderingen in zijn levenomstandigheden. Vandaar dat niet weinige in de natuur ontstane erfelijke veranderingen toch direkt ongunstig zijn. Voorts betekent het direkte aanpassingskarakter van een erfelijke verandering niet, dat de natuurlijke teeltkeus daarna niet meer zou werken, want elke aanpassing is immers betrekkelijk en de natuurlijke teeltkeus laat slechts de onder gegeven omstandigheden het best gewijzigde organismen voortbestaan.

Ook het verschijnsel der noch nuttige noch schadelijke erfelijke veranderingen pleit niet tegen het beginsel der direkte aanpassing, aangezien onverschillige veranderingen als (wetmatige maar voor de aanpassing niet belangrijke) bijprodukten zijn te beschouwen van een hoofdrichting waarin de erfelijkheid zich bij het betrokken organisme wijzigt.

De Mitsjoerinisten stellen verder, dat erfelijke veranderingen *niet* spontaan kunnen uitgaan van het inwendige van (geslachts)cellen, maar dat zij moeten berusten op inwerkingen van buiten af uit heden of verleden.

Eén der treffendste bewijzen van de stelling, dat wijziging van de erfelijkheid in beginsel een direkt aanpassingskarakter heeft en dat de erfelijkheid van buiten af door onmiddellijke inwerkingen en afgezien van het middel der teeltkeus in bepaalde richtingen gewijzigd kan worden, vormen de ent-kruisingen met planten zowel als dieren.

De ruimte ontbreekt om deze onderzoekingen welke voor de socialistische landbouw en veeteelt van zo ontzaglijk nut blijken, verder te bespreken. Vermeld moge echter worden, dat de Neo-Darwinisten tevergeefs het bestaan van entkruislingen met veranderde erfelijkheid pogen te ontkennen. Men zij verwezen naar twee Mitsjoerinistische studies uit de laatste tijd: I. J. Gloestsjenko's „Ontwikkeling van het onderzoek over de ent-kruising" (Duitse vertaling in „Sowjetwissenschaft" van maart 1958) en P. Boiteau's „De vorderingen van de dialektische opvattingen in de biologie" (Frans in „La nouvelle Critique" van april 1958).

Tot slot moge onderstreept worden, dat Neo-Darwinisten een aantal praktische onderzoekingen verrichten, waarmee zij o.a. in Zweden en de Verenigde Staten suksessen hebben bereikt. Door radio-aktieve bestralingen en met zekere vergiften brengen zij bij planten erfelijke veranderingen te weeg. Deze zijn veelal na één of meer generaties dodelijk, maar — aldus de Mitsjoerinistische verklaring — de beste exemplaren passen zich aan en daarmee worden de erfelijke eigenschappen van die exemplaren tevens verbeterd. Deze exemplaren worden vervolgens voor de voortteling gebruikt.

DR. J. DE LEEUWE.

Mens en arbeid

Het boekje „Mens en Arbeid" [1]) geeft hoofdtrekken van de sociale geschiedenis, die zich uitstrekt van de slavernij tot de automatisering van de arbeid. Dit veelomvattende onderwerp werd weergegeven in 144 pagina's, die slechts met vrucht kunnen worden gevolgd als de lezer over een grote mate van historische kennis beschikt. En dan nog zal men het boekje na lezing onbevredigd naast zich neerleggen, omdat het weinig geeft van wat de titel beloofde. Daar komt bij, dat de lijn, die in de historische verhandeling wordt gevolgd, doorgaans grillig is, wat de verheldering van het betoog allesbehalve bevordert.

De schrijver is zich van een en ander wel bewust geweest, waar hij in zijn inleiding verklaart, dat titel en strekking van het geschrift rijkelijk ruim zijn. Voorts zegt hij zich bij het schetsmatige overzicht niet te willen laten leiden door de straffe school van het bronnenonderzoek en niet de pretentie te hebben iets nieuws te bieden in de behandeling van de stof. Schrijver geeft bij dit al de voorkeur aan een losse betooglijn en wat hij noemt een nog veel lossere keuze van zijn voorbeelden. Het boekje, zo staat verder nog in de inleiding te lezen, is wat men een generatie geleden een „terreinverkenning" noemde, geen geschiedenis. Een pagina verder heet het echter, dat bij de opzet van het geschrevene niet de problemen voorop staan, maar het historisch verhaal. Deze van onzekerheid en onduidelijkheid getuigende redenering leidt er dikwijls in het boekje toe, dat de lezer door de vele bomen het bos niet meer ziet.

De veranderingen, die zich in de loop der eeuwen op het gebied van de menselijke arbeid hebben voltrokken, hingen samen met drie elementen, welke de schrijver tot leiddraad van zijn betoog dienden. Zij betreffen de grondstoffen, die men bewerkte en als energie aanwendde, de techniek, die men toepaste en ten derde de denkbeelden omtrent arbeid en samenleving, die werden gekoesterd. De grote kentering in het proces van de arbeid treedt volgens de schrijver eerst in de 18de eeuw op, doordat het hout zijn ereplaats gaat verliezen en de mechanische voortbrengingstechniek tot algemene vorm gaat worden. Ook in het denken van de arbeidende mens bracht de 18e eeuw een ommekeer, omdat sedertdien de gedachten er meer en meer op werden gericht de slavernij als eeuwenoud stelsel van maatschappelijke arbeidsdeling te verdrijven. In de historische ontwikkelingsfasen van de productie verschijnen achtereenvolgens als onderworpenen, de slaven, horigen en loonarbeiders.

Onvoldoende legt de schrijver het accent op de economische ontwikkelingswetten en de voortdurende maatschappelijke tegenstellingen als drijvende krachten van de geschiedenis, terwijl de staat als officiële vertegenwoordiger van een bepaald klassebelang vrijwel nergens in de beschouwing wordt betrokken. Typerend overigens is zijn sceptische betoogtrant, waarvan vele voorbeelden in het boekje aan te wijzen zouden zijn en die zich sterker laat gelden naar gelang de schrijver in het hedendaagse tijdperk belandt.

In een daaraan gewijd hoofdstuk werpt hij een reeks van vragen op, die nergens positief beantwoord worden of een aanduiding in deze richting geven. De overheersende gedachte, die hierbij op de achtergrond staat, is, dat de vakbeweging zich moet aan passen en op dient te gaan in het maatschappelijk bestel van het kapitalisme op basis van de voortschrijdende techniek, die de materiële voorwaarden zou scheppen voor een harmonisering der maatschappelijke klassen en een gelijkelijk te verdelen welvaart . . . .

Als bewijs hiervan noemt schrijver de Nederlandse vakbeweging, die een sprekend voorbeeld is van het ingroei-proces in staat en maatschappij, doordat zij o.a. haar medewerking verleent aan de organen der sociale verzekering.

[1]) Dr. Fr. de Jong, „Mens en Arbeid". Uitgave Wereldbibliotheek. Prijs *f* 2,40.

„Maar niet slechts naar de organisatorisch-regelende vormen, ook naar de inhoud is er overeenstemming tussen staat-maatschappij en de vakbeweging", beweert de schrijver en nog veel meer, dat kenschetsend is voor zijn idealiseren op reformistische grondslag. Zo is dit geschrift een, zij het wat onbeholpen, poging, het denken en de daadkracht van de arbeidersbeweging te verburgerlijken.

Ergens citeert de schrijver de stelling van Marx, dat de klassenstrijd tot het einde toe gestreden moet worden, opdat het arbeidsproces weer zin zou krijgen. In de kapitalistische wereld van vandaag geldt deze stelling nog evenzeer. Zij kan tevens als antwoord dienen op het geschrift van dr. de Jong met zijn in de grond van de zaak sterk weifelende verhandeling over mens en maatschappij.

C. DE ROVER.

PARTIJDOCUMENTEN:

Versterkt „De Waarheid"

Vóór 1 november 1500 abonnees winnen

Aan alle Partijleden.
Aan alle lezers en vrienden van „De Waarheid".
Aan alle vooruitstrevende en vredelievende Nederlanders.

In de maanden die achter ons liggen, is voor alle mensen die vrede en geluk nastreven, de onmisbare betekenis van het dagblad „De Waarheid" nog eens overduidelijk gebleken.

De wereld is door de Amerikaans-Britse inval in een aantal Arabische landen aan de rand van een oorlog gebracht, die als hij zou uitbreken, ook Nederland niet ongemoeid zou laten. De Amerikaans-Engelse agressie zette het bestaan van ons land op het spel.

Op dit beslissende moment in de wereldgeschiedenis is het alleen „De Waarheid" geweest die zijn nationale plicht heeft gedaan door de alarmklok te luiden en ons volk op te roepen tot de strijd. „De Waarheid", het enige blad zonder olie-advertenties, de enige krant die vrij is van de vreemde „Shell"- en „Standard"-invloeden, schudde de openbare mening wakker en waarschuwde het land voor het dodelijke gevaar dat dreigde — en nog dreigt.

In dezelfde zomermaanden, waarin de internationale spanning tot een hoogtepunt kwam, hebben in het land zelf de bouwvakarbeiders de strijd moeten aanbinden tegen een loonsverlaging, die voor sommigen catastrofale omvang dreigde aan te nemen.

De ondernemers, die, in hun angst voor de crisis, aan hun kortzichtige hebzucht de vrije teugel laten, vinden in hun aanval op de lonen radio en pers trouw aan hun zijde.

Alleen het arbeidersdagblad „De Waarheid" kiest dagelijks partij voor de strijdende arbeiders, ondersteunt en adviseert hen, stelt de bevolking op de hoogte, helpt hen bij de organisatie van de solidariteit. Duizenden bouwvak-

arbeiders weten dat zij in deze acties reeds geboekte overwinningen niet in de laatste plaats te danken hebben aan hun eigen krant en strijdmakker „De Waarheid".

Deze feiten — aan te vullen met tientallen andere — hebben bereikt dat de belangstelling voor „De Waarheid" onder het volk dagelijks groeit. Aan deze belangstelling en liefde voor onze krant is het te danken dat de aanslagen der reactie op ons blad, van buiten af en van binnen uit, hun doel — vernietiging van „De Waarheid" — hebben gemist.

Maar „De Waarheid" moet versterkt worden.

Haar financiële positie als krant van de arbeidersklasse is moeilijk. Alleen door de bijdragen van haar lezers en vrienden heeft zij de laatste jaren de bijna dagelijks stijgende kosten die voor haar verschijning nodig zijn, kunnen opvangen.

Meer abonnees zullen de positie van „De Waarheid" versterken en de aanslagen van de reactie op haar bestaan kunnen afslaan.

Meer lezers, om de gedachte van de strijd voor vrede en werk, tegen crisis en verlaging van het levenspeil, nog breder onder ons volk te kunnen verbreiden.

Daarom roept het Partijbestuur der Communistische Partij alle partijleden, lezers en vrienden van onze krant op tot een grote campagne voor ons blad in oktober, de Maand van de Pers.

Het roept op tot het winnen van 1500 nieuwe abonnees vóór 1 november en tot het inzetten van een grootscheepse inzamelingscampagne, die in het najaar en de winter 175.000 gulden ter beschikking van onze krant moet brengen.

Leden, lezers en vrienden: „De Waarheid", de krant van werkend en vredelievend Nederland, heeft u nodig, zoals u onze krant nodig hebt.

Versterkt in en rond de „Maand van de Pers" ons dagblad, breidt zijn lezerskring uit.

Want strijd voor „De Waarheid" is strijd voor vrede, geluk en voor ons aller toekomst.

HET PARTIJBESTUUR VAN DE C.P.N.

(Waarheid, 29 aug. 1958).

19e Partijcongres bijeengeroepen

Op 20 en 21 september j.l. is het Partijbestuur van de C.P.N. bijeen geweest ter voorbereiding van het a.s. partijcongres.

Pgt. P. de Groot gaf een overzicht van de problemen waarvoor dit congres geplaatst is. Na discussie hierover stelde het P.B. de voornaamste algemene richtlijnen voor de voorbereiding van het Congres vast.

Deze zijn:

1. In het middelpunt van de beraadslagingen moet de uitbreiding en versterking van de verbinding van de partij met de brede massa der arbeiders, de werkers in de landbouw en de middenstanders staan.

In de eerste plaats behoort hiertoe het overtuigen en winnen van de Unievakbonden voor de strijd voor de klassebelangen van de arbeiders, voor verdediging van de parlementaire democratie tegen fascisme en voor de wereldvrede.

Hiertoe behoort tevens de bevestiging van de vriendschappelijke verhouding tot de Eenheidsvakbonden (EVC '58) die een belangrijk steunpunt zijn voor de eenheid van actie in de bedrijven en die naar de organisatorische eenheid met de NVV-bonden streven. De grootste aandacht verdient ook de actie op het gebied van de gemeente-politiek.

2. Het congres moet een nieuwe impuls worden tot de energieke ontplooiing van

de partij-activiteit op alle gebieden, in het bewustzijn, dat de behoefte van de Nederlandse werkers aan voorlichting en leiding door onze partij in deze tijd van aftakeling van het kapitalisme en verval van de rechtse sociaal-democratie groter is dan ooit.

Het congres moet de partij nog meer dan vroeger doordringen van de levenskracht van haar Marxistisch-Leninistische beginselen. Onverbiddelijk moeten alle pogingen tot het zaaien van pessimisme van de hand worden gewezen.

Daartoe dient de ideologische strijd tegen het revisionisme onverzoenlijk te worden voortgezet, de ledenwerving krachtig worden ter hand genomen en de partij hecht worden aaneengesloten op de grondslag van de congresbesluiten.

Na de overwinning in de partij op de kliek van Wagenaar-Brandsen c.s., die zich in dienst van de reactie heeft gesteld, moet de strijd worden voortgezet tot deze kliek volledig uit het politieke leven zal zijn verdwenen.

Terzelfdertijd dient het congres stelling te nemen tegen sectarische bekrompenheid en dorre dogmatiek bij het optreden der partij onder de massa, in de propaganda en in het partijleven.

Het Partijbestuur besloot om het 19e Congres op vrijdag 26, zaterdag 27, zondag 28 en maandag 29 december te Amsterdam bijeen te roepen.

De agenda van het Congres is als volgt vastgesteld:

1. De naaste taken van onze Partij. (Inleider: P. de Groot).
2. Vaststelling van de statuten. (Inleider H. Hoekstra).
3. Verkiezing van het Partijbestuur.

Het congres zal schriftelijk worden voorbereid door:

a) een verslag over de werkzaamheden van het Partijbestuur;
b) een rapport over de toestand in de partij tijdens de illegaliteit;
c) een ontwerp voor de statuten.

Het verslag van het Partijbestuur en de andere stukken zullen tijdig gepubliceerd worden.

Op de grondslag van deze stukken wordt de discussie in de ledenvergadering gevoerd. Er zal gelegenheid zijn tot schriftelijke discussie, waartoe een ledenorgaan zal worden uitgegeven.

Ter bestrijding van de onkosten zal een afzonderlijke geldinzameling in de partij en onder sympathiserenden worden georganiseerd.

Het Partijbestuur nam kennis van de bereidheid van een groot aantal zusterpartijen om delegaties naar het congres te sturen.

Het besloot een krachtige campagne onder het Nederlandse publiek te voeren voor het democratische recht van de C.P.N., om, evenals de andere partijen, op haar congres buitenlandse gasten te ontvangen en voor de toelating door de regering van delegaties, zowel uit de socialistische als uit andere landen.

(Waarheid, 22 sept. 1958).

Annie Averink
Gerard Maas
Gerrit de Vries

China werpt het juk af

Een reis door het nieuwe China

Wekenlang reisden de schrijvers door het onmetelijke land. Met eigen ogen zagen zij de gigantische opbouw van het socialisme, met honderden mensen uit alle lagen der bevolking spraken zij.

Hun ervaringen legden zij in dit boek vast. Een interessant en boeiend reisverslag, dat op vele vragen antwoord geeft.

135 bladzijden
Geïllustreerd
Gebonden in linnen band
met stofomslag

Prijs f. 3.90

verkrijgbaar in de erkende boekhandel

Pegasus

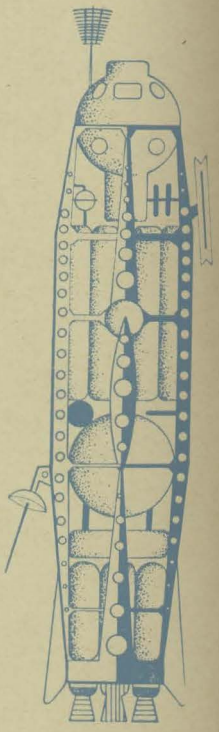

Karl Gilzin

Naar verre werelden

304 bladzijden op kunstdrukpapier
Tientallen platen en tekeningen
Uitgebreid alfabetisch register
Vreemde woordenlijst
Gebonden in linnen band
met fraai omslag

prijs f. 8.90

Een boek, dat op wetenschappelijke, maar begrijpelijke wijze antwoord geeft op de vele vragen die men stelt over de ruimtevaart, het heelal en de raketten.
Een boek, dat de sleutel is voor het tijdperk van de ruimtevaart.

een Pegasus-uitgave

verkrijgbaar in de erkende boekhandel

november 1958

Politiek en Cultuur

uit de inhoud:

In perspectief gezien

Gaullisme op z'n Frans en op z'n Haags

Toenemende dollarheerschappij over Nederland

18e jaargang, nr 11

40 cent

NOVEMBER 1958

In perspectief gezien	*Joop Wolff*	481
Gaullisme op z'n Frans en op z'n Haags	*Marcus Bakker*	489
De bescherming van de arbeider bij zijn werk	*Mr. M. D. Proper*	500
Toenemende dollarheerschappij over Nederland	*A. B.*	505
De ontwikkeling van de Nederlandse uitvoer	*Jaap Wolff*	512
De Egyptische revolutie	*Herbert Aptheker*	519

BOEKBESPREKINGEN:

China werpt het juk af	*Ir. S. J. Rutgers*	522
De verborgen verleiders	*T. Kruisman*	524
Naar verre werelden	*J. Berg*	527

PARTIJDOCUMENTEN:

Brengt de Uniebonden in actie tegen de regeringsplannen	528

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar, losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C. Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

18 jaargang no. 11 november 1958

Politiek en Cultuur

maanblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

IN PERSPECTIEF GEZIEN

Notities bij een nog niet uitgegeven plan

Hier in Moskou zitten we te wachten, op de eerste sneeuw en op de publicatie van het economische plan, dat aan het 21ste Buitengewone Congres van de C.P.S.U. voorgelegd zal worden. Beiden zijn misschien al gekomen als de lezer dit onder ogen krijgt.

Wij halen onze winter-garderobe uit de mottenballen en in de salons der westelijke diplomaten speculeert men over het komende congres. Als de dagen korten, is dat in sommige milieu's beslist méér in trek dan ganzeborden.

Maar voor politieke speculaties is er niet veel plaats, want de weg schijnt duidelijker dan ooit en geen westelijke nevel kan het doel aan 't oog onttrekken.

Het buitengewone congres is bijeengeroepen om een zevenjarenplan voor de ontwikkeling der sowjet-economie te bespreken.

Bij dit nog niet uitgegeven plan zou ik enige notities willen maken. Ik schrijf met opzet „notities", omdat ik niet de schijn wil wekken U een afgeronde beschouwing voor te zetten, waar ik slechts een paar eenvoudige journalistieke krabbels ga neerschrijven. Al met al lijkt het zoiets van: aantekeningen voor de kantlijn van een blanco schrift. Maar zo is het toch ook niet helemaal, want over het doel en de opstelling van het plan is in de loop van dit jaar al veel bekend geworden. Het is niet nodig een diepzinnige blik te slaan in pruttelend koffie-dik, het loont meer de moeite en geeft meer trefzekerheid om de oude bloknote-blaadjes door te lopen, waarop uitspraken van sowjet-leiders vluchtig zijn vastgelegd, en om rustig wat oude documenten door te bladeren.

Maar het belangrijkste blijft toch om hier rond te kijken en de onderlinge samenhang te zien van de veranderingen, die zich de laatste jaren in de Sowjet-Unie voltrokken hebben en die zich eigenlijk toch nog iedere dag voltrekken.

De practijk schrijft z'n eigen commentaar op het komende zevenjarenplan en op het congres, dat er speciaal voor bijeen geroepen wordt.

Lachspiegels of huilspiegels

Het nieuws gaat snel in onze dagen. Het ratelt op ons af over de telex-apparaten van de persbureau's en trommelt door tot in onze oren. Wat de ene dag als sensatie doordringt, is de andere dag of week al weer weggeschrompeld in de schaduw van het „allerlaatste" nieuws, dat onverstoorbaar zijn rechten opeist. En voor een onervaren krantenlezer moet het soms wel lijken of iedere gebeurtenis een zelfstandig, zij het kortstondig één-dags leven leidt. Zo raakt men ontwend in perspectief te zien — de toekomst wordt begrensd door „morgen", terwijl het wijdse veld der historie gewoon alleen maar „gisteren" wordt. Moskou is daar een heilzaam geneesmiddel tegen. De dingen zijn hier niet te begrijpen als men ze niet in perspectief ziet: die echte Moskouse straat met wrakke houten huizen aan het begin, afgebladderde stenen herenhuizen uit 1850 en reusachtige flatgebouwen aan het eind; het bip-bip-bip van de spoetnik, de sierlijke, indrukwekkende Toe, die iedere dag op de vaste tijd over ons huis komt (tijd voor de thee), het winkelmeisje met een telraam achter de toonbank en vrouwen, die met ijzeren staven het vastgevroren ijs van de straatkeien afbikken. Als men rondwandelt door 's werelds sympathiekste, maar zeker niet mooiste stad (wat een verschillende bouwstijlen, experimenten en wisseling van structuur-opvattingen!) dan maakt men een wandeling-in-historisch-perspectief. Niemand ontkomt eraan zich er van bewust te worden, dat er een ontwikkeling is, die gaat van één punt (achterlijk, armoedig land) naar een ander punt (het modernste ter wereld!).

Na het Twintigste Congres van de C.P.S.U. is die ontwikkeling nog versneld, zij is geladen met nieuwe energie uit het raketten-tijdperk. Dit Twintigste Congres is van historische betekenis geweest, maar men kan pas diep tot deze betekenis doordringen, wanneer men volgt hoe de algemene, principiële besluiten van toen naderhand in de practijk, op vele onderdelen van het leven, verwezenlijkt werden en worden.

Dat kost veel werk en iedere buitenlandse correspondent heeft er hier mee te maken, of hij een man is van onze pers of van de burgerlijke. Dat is het „bijhouden", dat hier meer werk kost dan in enig ander land: het nieuwe wetboek van strafrecht is klaar, het moet in een zitting van de Opperste Sowjet behandeld worden — is het al in de commissie van strafrecht geweest?; er zijn grote hervormingen op landbouwgebied doorgevoerd, maar in het blad „Oktober" wordt al weer door mensen geschreven, die menen dat het nog niet voldoende is en dat een samenwerking tussen de kolchozen in interkolchos-unies verwezenlijkt moet worden; het zevenjarenplan voor de economische ontwikkeling wordt binnenkort gepubliceerd, maar hoe staat het met het aangekondigde lange termijn-plan voor 15 jaar?

Er is wel „bijhouden" aan, maar het vergt veel aandacht. Het gehele proces is nog in volle gang — het schept een nieuw, aanschouwelijk beeld van de betekenis en de juistheid van de besluiten van het Twintigste Congres. De revisionisten hebben geen tijd en nog minder lust om daar naar te kijken. Zij herhalen iedere keer het woord „Twintigste Congres" alsof men zo, na de tienduizendste uitroep, de betekenis wel zal vatten. Ze breien er alles aanvast, wat in hun eigen doodlopend

slop te pas komt. Zij zien de besluiten ook in perspectief — maar dan in dat vertekenende perspectief van de lachspiegel, om het beter passende woord „huilspiegel" niet te gebruiken zolang het niet door Van Dale erkend is.

Het Twintigste Congres gaf de eigenlijke stoot tot een diepingrijpend proces van versnelde ontwikkeling, overeenkomstig de nieuwe mogelijkheden die de werkelijkheid van thans biedt.

Nu het heiwerk gereed is...

Na het congres hebben belangrijke wijzigingen plaats gehad, onder andere en vooral ten aanzien van het economische leven in de Sowjet-Unie. En tot dit punt wil ik mij bij m'n notities — gezien het onderwerp, waarom het hier gaat — bepalen. Op het congres had men een nieuwe waardering gegeven van de toestand, van de krachtsverhouding tussen het socialistische en het kapitalistische wereldstelsel en werden aan de hand daarvan de taken opnieuw vastgesteld. De C.P.S.U. bracht vormen en methoden, die lange tijd gehanteerd waren (vaak volkomen terecht) maar die in tegenstelling waren komen te staan tot de eisen van het leven, in overeenstemming met de nieuwe behoefte. Men klampte zich niet vast aan theoretische stellingen, die los bleken te staan van het leven (bijvoorbeeld sommige stellingen van Stalin in zijn boek „Economische problemen van het socialisme" ten aanzien van de ontwikkeling van het kolchos-systeem), maar ontwikkelde de theorie aan de hand van de practische ervaringen.

Dit heeft een reeks veranderingen tengevolge gehad. Ik wil twee maatregelen noemen, die ten aanzien van het economische leven in de Sowjet-Unie van toon-aangevend belang zijn.

Allereerst is daar de reorganisatie van de leiding der industrie.

Dat is gemakkelijker en sneller uitgesproken dan gedaan, vooral omdat — het is een publiek geheim hier — zeer veel weerstand overwonnen moest worden van functionarissen op een aantal ministeries, die beslist weinig behoefte gevoelden om hun posten op de bureau's in de hoofdstad te verlaten en naar vaak ver afgelegen gebieden te vertrekken. Maar het was een kern-vraagstuk van het ogenblik.

De reorganisatie was erop gericht de ontwikkeling van de industriële productie vrij te maken van „bureaucratische remmen", de afstand tussen leiding en productie kleiner te maken en de rol van de organisaties — van partij en vakbeweging — bij de leiding van de productie te vergroten. Een zeer groot aantal ministeries, dat vanuit Moskou leiding gaf, werd afgeschaft en er werden economische gebieden gevormd, die onder leiding van economische raden werden gesteld. Deze economische raden (sownarchozen) bevinden zich op de plaats van de productie zelf en kunnen daardoor de werkelijke toestand, tekortkomingen en mogelijkheden, beter beoordelen dan men vroeger op verre afstand kon doen. De volmachten, waarmee de sownarchozen zijn uitgerust, maken hen tot operatieve organen, die direct in kunnen grijpen en die de productie op maximaal-rationele wijze kunnen organiseren. Belangrijk daarbij is ook, dat practisch alle bedrijven in één bepaald gebied onder de zeggenschap van de sownarchos vallen en de industrie-takken niet meer van elkaar gescheiden worden door de schuttingen, die vroe-

ger (met een hel rood licht!) aangaven waar de competentie van het ene ministerie ophield en die van het andere begon. Zo wordt de organisatoren van de productie in de gebieden ruim armslag gegeven. Bij de nieuwe organisatie-vorm kan het leiden van de productie en vooral ook de verdere ontwikkeling er van méér gedifferentieerd geschieden. Niet meer door middel van algemene oekases en richtlijnen, die voor het gehele land hun geldigheid hebben.

Er is nu een toestand ontstaan, waarin de staatsplancommissie der U.S.S.R. en de sownarchozen de mogelijkheid en de verplichting hebben om de industrie zo verder uit te bouwen als dat in een bepaald gebied het grootst mogelijke economische rendement voor het land als geheel kan opleveren. Sommige sownarchozen, die een soort gebieds-chauvinisme als leiddraad wilden gaan nemen, werden al ras op de vingers getikt. Speciaal die industrieën zullen bijvoorbeeld uitgebreid of nieuw gevestigd moeten worden, waarvoor het gebied zelf in ruime mate grondstoffen achter de hand heeft. Dit spaart hoge transportkosten en dat is ook weer winst. Zowel door middel van rationalisatie als door middel van specialisatie kunnen grote economische reserves vrijgemaakt worden, die juist in deze étappe van de ontwikkeling broodnodig zijn.

Daar gaat het niet alleen bij de industrie om, maar ook bij de landbouw. Reeds lang voor het Twintigste Congres is men met man en macht aan de slag gegaan om de landbouw uit de deplorabele toestand te helpen, waarin deze zich bevindt. De grootste gebeurtenis was daar echter het besluit om de landbouwmachines uit handen van de staat (Machine en Tractoren Stations) aan de kolchozen over te dragen. Dit was een maatregel van dit jaar — dus ook al lang na het vorige congres. Hiermee werd aan de toestand van twee meesters op één stuk grond — de M.T.S. en de kolchos — een einde gemaakt en de weg geopend naar een zeer snelle en aanmerkelijke verhoging van de productiviteit in de landbouw.*)

De maatregelen op het gebied van industrie en landbouw hebben de productie dichter bij het volk gebracht. In de gebieden en in de kolchozen krijgt men een grotere verantwoordelijkheid voor de productie — dat geldt in de eerste plaats ten aanzien van de organisaties, die niet alleen voor de noodzaak staan maar nu ook de mogelijkheid hebben om zich direct met de productie-vraagstukken te bemoeien. Het is dan ook beslist geen toevalligheid, dat de overdracht van de landbouwmachines aan de kolchozen vooraf is gegaan door een zeer grote toevloed van partij-kaders naar de landbouw en de decentralisatie van de leiding der industrie op de voet gevolgd is door een uitbreiding van de rechten der vakbeweging.

De nieuwe vormen vooronderstellen een actiever optreden van de partij-organisatie in de gebieden en op de kolchozen en ook van de vakbeweging. Zij zijn erop berekend het massa-initiatief tot ontplooiïng te brengen en geldend te maken in de productie.

Op een afstand schijnen deze reorganisatie-maatregelen misschien een eenvoudige kwestie, maar in werkelijkheid is het de voltrekking van een gecompliceerd, zeer moeilijk en soms zelfs pijnlijk proces. Dat

*) Zie P. en C. mei 1958: „Nieuwe étappe in de Sowjet-landbouw."

proces gaat niet alleen gepaard met een verplaatsing van vele politieke en technische kaders, met het uitwerken van een nieuwe verhouding tussen verschillende organen (plancommissies, ministerraden, economische raden, reparatie-stations, kolchozen etc.), maar ook met een scherpe strijd tegen oude opvattingen.

De formele omschakelings-periode, die voor een dergelijke grootscheepse onderneming nodig was, is ten einde — al zullen er in de komende tijd nog wel heel wat typische overgangsverschijnselen op te lossen zijn. Industrie en landbouw naderen nu de periode, waarin ze — op basis van de nieuw ontstane mogelijkheden — nieuwe en grotere verplichtingen op zich kunnen nemen. Het vijfjarenplan, dat thans loopt en dat op het Twintigste Congres werd aangenomen, kon nog niet uitgaan van deze veranderingen: men had ze toen nog voor de boeg en er zelfs nog niet toe besloten.

Het zevenjarenplan, dat aan het bijzondere congres voorgelegd wordt, zal het eerste plan zijn dat deze veranderingen niet alleen in aanmerking neemt, maar ze ten grondslag heeft. Hierdoor is dit plan een wezenlijk nieuw program voor de economische ontwikkeling.

De maatregelen, die hierboven geschetst werden, waren het heiwerk, dat het fundament vormt voor het bouwwerk van het zevenjarenplan — géén paleis met krullen en tierlantijnen, maar een bouwsel in lijnen van moderne zakelijkheid. Het bijzondere partijcongres in januari a.s. zal als het dit plan goedkeurt, daarmee ook de principieel nieuwe lijn voor de ontwikkeling der sowjet-economie goedkeuren.

Gezien de algemene discussies, die tussentijds ten aanzien van de grote problemen zijn gevoerd, zal dit gebeuren. Daarmede wordt de politiek van het Twintigste Congres dan gestabiliseerd, de lijn verder doorgetrokken en nog bestaande obstakels van de weg verwijderd.

Dialoog Chroestsjow-Thompson

Ik herinner me nog heel goed één der recepties op de Poolse ambassade, het was aan het begin van dit jaar. Chroestsjow en de Amerikaanse ambassadeur Thompson stonden in een hoekje van de zaal bij elkaar. Chroestsjow zei: „Wel, mr. Thompson — waarom zouden we vechten? Wilt U vechten? Laten we 't vreedzaam doen. We zullen zien, welk systeem het sterkste is, het Uwe of het onze. Wij zullen U inhalen met onze productie. Die tijd gaat nu komen. Met de boter is het al zo ver, maar het andere komt ook. Wij zijn niet bang voor zo'n competitie — U misschien wel?"

Men voelt zich hier steeds meer een supporter bij een reusachtige interland-wedstrijd, waar echter meer vanaf hangt dan alleen maar een vrolijke maandagmorgen. Op persconferenties, waar ministers een praatje komen maken, in gesprekken met bedrijfsleiders en kolchosvoorzitters, overal wordt gerekend: daar liggen we ver achter bij de Verenigde Staten, daar minder, daar gelijk en daar zelfs voor. De kolchos kijkt naar de farm en zegt: „Met de boter zit het goed, de melk komt en het vlees is nog een hele toer".

Deze vreedzame, maar beslissende wedijver laat niemand meer los en is een gepeperde stimulans in het zoeken naar mogelijkheden, die op economisch gebied nog uitgebuit kunnen worden.

Het inhalen van de hoogst-ontwikkelde kapitalistische landen, in het bijzonder de Verenigde Staten, is van een verre toekomstvoorspelling tot het *directe* doel op economisch gebied geworden.

Is er iets, dat beter dé reusachtige vlucht van de sowjet-economie weerspiegelt? In 1919 (op het ogenblik, dat het zevenjarenplan in werking treedt zal dat dus 40 jaar geleden zijn) schreef Lenin: „Zonder graan voor de mensen en zonder brandstof voor de industrie is het land tot ellende gedoemd". Zijn program van fundamentele taken was toen: graan, brandstof en strijd tegen de vlektyphus.

Over het eerste vijfjarenplan in 1928 werd gezegd in een toelichting: „Het hoofddoel van het plan moet zijn om de Sowjet-Unie met zijn achterlijke, vaak middeleeuwse techniek, op de weg van de nieuwe, moderne techniek te leiden; van een agrarisch land, afhankelijk van buitenlandse kapitalisten in een zelfstandig, industrieel land te veranderen".

Nu staat een zevenjarenplan op stapel, dat de beslissende fase in de wedloop met de Verenigde Staten inluidt.

Maar ook al is de economie van de Sowjet-Unie indrukwekkend gegroeid, toch zal het een gigantische inspanning vereisen om de Verenigde Staten in te halen.

Het peil van de totale industriële productie van de S.U. ligt ongeveer op de helft van die van de Verenigde Staten. Een paar voorbeelden: ruw ijzer-productie 52 pct, staal 47 pct en kolen 77 pct. Wil men Amerika in 15 jaar inhalen dan zal in die periode de totale productie op z'n minst verdubbeld moeten worden. Vele burgerlijke economen in het Westen ontkennen deze mogelijkheid of twijfelen er aan. Maar heeft men de eerste vijfjarenplannen ook niet tot mislukking gedoemde „fantasieplannen" gebombardeerd?

Eén ding is echter zeker, dat het slechts bereikbaar is, wanneer de oriëntatie in een aantal vraagstukken van de productie gewijzigd wordt. Deze her-oriëntatie is ondertussen begonnen en heeft geleid tot een reeks practische besluiten van het Centraal-Comité der partij, die dan ook de grondslag vormen voor het nieuwe zevenjarenplan. Bijzondere aandacht zal gegeven worden aan de ontwikkeling van de chemische industrie, aan de industrie van ferro en non-ferro-metalen, de energie- en brandstoffen-productie. De chemische industrie zal bijvoorbeeld zo ontwikkeld moeten worden, dat ze aan het einde van het zevenjarenplan 4,6 maal méér synthetische vezels, 8 maal méér plastic, 3,4 maal méér synthetische rubber en 2 tot 3 maal méér andere chemische producten levert. Op basis van deze uitbreiding zullen andere takken van de productie in snel tempo vooruit gebracht kunnen worden, o.a. de productie van kleding en verbruiksgoederen.

In het zevenjarenplan zullen vooral die industrieën geholpen moeten worden, die door hun achterblijven de algemene ontwikkeling remmen. Dit betekent echter, dat er geld nodig is om te investeren en dat het plan erop berekend moet zijn om een groot aantal opgaven tegelijk te verwezenlijken.

Hiermee wordt eigenlijk al een hoofd-tendenz van het plan geschetst. Zoveel mogelijk doen met zo weinig mogelijk geld en ... ten koste van alles: tijd winnen!

Nieuwe oriëntatie

In de gehele periode van het nieuwe plan zal voorrang worden verleend aan de bouw van electrische centrales, die brandstof voor de energie-productie benutten, tegenover de bouw van waterkrachtcentrales. Voorheen lag het accent op de constructie van de waterkrachtcentrales, omdat de kostprijs van de electriciteit daar lager ligt dan bij de brandstof-centrales. Maar daar staat iets anders tegenover, een factor, waar het in deze beslissende étappe van de komende zeven jaar omgaat. De brandstof-centrales kunnen in kortere tijd gebouwd worden en de bouwkosten zijn lager. Neem bijvoorbeeld de bouw van een waterkrachtcentrale met een capaciteit van 1 miljard kilowatt, dat kost 4 tot 6 miljard roebel en duurt 4 jaar. Voor de bouw van een aantal op brandstof werkende centrales, die tezamen eenzelfde capaciteit hebben als de ultra-moderne waterkrachtcentrale, behoeft men slechts 1 miljard roebel te investeren, terwijl de bouw drie jaar in beslag neemt. Ook al kost het produceren van de electrische energie door deze centrales méér, toch worden op kortere termijn miljarden roebels uitgespaard en tijd gewonnen. Op een ogenblik, dat er grote investeringen in andere industrie-takken gedaan moeten worden en de hoeveelheid electrische energie in een snel tempo moet worden uitgebreid, is dat de meest rationele methode. Een uitzondering hierop vormt het gebied van Oost-Siberië, dat een grote plaats in het komende plan inneemt en waar de uiterst gunstige, natuurlijke omstandigheden de bouw van waterkrachtcentrales niet duurder maken dan de bouw van brandstof-centrales.

Met hetzelfde motief van noodzakelijke besparingen voor ogen zal het plan een andere oriëntatie beginnen te verwezenlijken ten aanzien van de productie van brandstoffen. Op het ogenblik is het aandeel van de steenkool in de totale brandstoffenproductie 80 pct, dat van de olie bijna 20 pct, terwijl de winning van natuurlijke gassen practisch te verwaarlozen is. De winningskosten van steenkool zijn over het algemeen echter veel hoger dan die van natuurlijke gassen en olie. In de komende 15 jaar wil men het beeld nu zo veranderen, dat olie en natuurlijke gassen 63 pct van de totale brandstof-productie gaan uitmaken en het aandeel van de steenkool verminderd wordt tot 37 pct.

Deskundigen van de academie van wetenschappen hebben uitgerekend, dat dit over 15 jaren een besparing op zal leveren van 240 miljard roebel en in het kader van het zevenjarenplan al een besparing van 175 miljard roebel (dat is bijvoorbeeld al veel meer dan de investeringskosten voor de chemische industrie in dezelfde periode — 100 miljard roebel is daar voor nodig).

Deze voorbeelden illustreren, hoe het plan er van uit zal gaan om alle mogelijkheden te benutten, die kunnen helpen om de uitvoering van een zeer groot aantal taken in een kort tijdsbestek te garanderen.

Eén van de dingen, die bewust meegekalkuleerd worden door de staatsplancommissie, is de enorme vooruitgang van de sowjet-wetenschap in de laatste jaren. De sowjet-wetenschap kan belangrijk werk verrichten in het zoeken naar wegen om gecompliceerde problemen snel op te lossen. Van grote invloed op het plan is bijvoorbeeld al het werk van sowjet-geologen geweest, die verschillende gebieden aan een zeer

nauwkeurig onderzoek onderworpen hebben, enorme grondstoffenvoorraden opgespoord en in kaart gebracht hebben. Door deze resultaten was het mogelijk de economische ontwikkeling van een aantal gebieden nauwkeurig te plannen en te beoordelen, waar in de periode van het komende plan het belangrijkste werk moet worden verricht. Waar bij de verdere groei van de landbouw het ontginnen van nieuwe, voorheen braakliggende gebieden een beslissende rol heeft gespeeld, daar heeft ook de industrie de ontsluiting van nieuwe gebieden nodig. De gunstige natuurlijke voorwaarden in Oost-Siberië, Kazakstan en Centraal-Azië, zullen ruimschoots gebruikt worden. In Siberië zal het derde grote ijzer- en staal-centrum van de Sowjet-Unie gesticht worden. Het gebied zal een leeuwenaandeel gaan leveren in de inspanningen om de plantaak voor de winning van electrische energie te vervullen. De productie-kosten van electriciteit kunnen in Siberië 2/3 lager liggen dan in de andere gebieden van de Sowjet-Unie. Tachtig procent van de totale steenkolenvoorraad ligt in de schoot van Oost-Siberië verborgen. De kapitaalsinvesteringen, die men voor de steenkoolwinning moet doen, zijn daar 64 tot 80 pct lager dan bijvoorbeeld in het Donbas-gebied.

Dit zijn een aantal factoren, die het plan om de Verenigde Staten in 15 jaar wat de totale omvang van de productie betreft in te halen, volkomen realistisch maken. Alle werkzaamheden van het ogenblik zijn erop gericht het te doen, zo mogelijk in een nog kortere tijd.

Vijf-jaren-plan uit de mode

In het huidige vijfjarenplan, dat in 1960 pas afloopt, is noch met principiële veranderingen op het gebied van industrie en landbouw, noch met deze nieuwe oriëntatie en doelstelling rekening gehouden.

Het is een vijfjarenplan, dat eigenlijk voortijdig uit de mode is. Hoe het daarmee precies zal gaan, is nog niet bekend. Maar zeker is, dat het perspectief-plan voor de komende zeven jaren zeer precies en nauwkeurig de weg zal aangeven.

Het opent een nieuwe, beslissende fase, waarin het eerste socialistische land ter wereld de leidende kapitalistische mogendheid naar de kroon gaat steken. Dit zal verstrekkende gevolgen hebben voor het levenspeil van het Sowjet-volk, maar ook voor de gehele internationale arbeidersklasse. Het zal een diepgaande invloed uitoefenen op de verdere ontwikkeling van de krachtsverhouding tussen socialisme en kapitalisme. En het zal helpen miljoenen werkers te bevrijden van de misvattingen, die de rechtse sociaal-democratie over de Sowjet-Unie verspreid.

De tijd is in aantocht, dat men het levenspeil in de Sowjet-Unie niet meer noodzakelijk met het vertrekpunt van 41 jaar geleden behoeft te vergelijken om de grote resultaten te zien, maar dat de Sowjet-Unie ook glansrijk een vergelijking met de meest moderne kapitalistische landen zal kunnen doorstaan.

Miljoenen mensen, die niet gewend zijn in termen van „historische ontwikkeling" te denken, zullen dan met eigen ogen onmiddellijk vast kunnen stellen, welk systeem het goede is.

Dat is een perspectief, dat men duidelijk kan zien. Ook al is het plan dan nog niet gepubliceerd.

Moskou, 15 oktober. JOOP WOLFF

Gaullisme op z'n Frans en op z'n Haags

Voor het merendeel der vooruitstrevende mensen in Nederland heeft het Gaullisme na zijn eerste Algerijnse beeldenstormersdagen in mei van dit jaar niet veel duisters meer gehad.

De combinatie van generaals, karwatsen, bankiers, oliemaatschappijen, politieknuppels en bisschoppen die de generaal aan de macht hielp en daarop zijn bestuursapparaat vormde, liet voor een denkende arbeider niet veel twijfel over.

Dat geldt waarlijk niet alleen voor de communisten.

Ook „Het Vrije Volk" bijvoorbeeld, officieel partij-orgaan van de Partij van de Arbeid, heeft menige scherpe uitlating tegen De Gaulle afgedrukt in de afgelopen maanden. Toen kort voor het zogenaamde referendum in Parijs een opzienbarende provocatie plaats vond bij de SIMCA-fabrieken, welke door de Gaullistische machthebbers en hun propaganda-apparaat werd gepresenteerd als een gewapende communistische aanval op weerloze bedrijfsarbeiders, waarschuwde het blad dat hier ultra-rechtse elementen aan de slag moesten zijn die op een verbod van de CPF koersten. En het voegde er aan toe, dat niemand er aan hoeft te twijfelen dat als vandaag de Communisten zouden worden getroffen morgen de socialisten aan de beurt zouden zijn.

Nog bij de omwenteling in Pakistan van begin oktober schreef hetzelfde blad, dat men zich hierover in het westen maar niet al te geschokt moest tonen, nu in Europa zojuist de Franse democratie met één slag om hals was gebracht.

Wij weten dat „Het Vrije Volk" geen blad is, dat zich geroepen voelt om zo nodig dwars tegen de publieke opinie in, de strijd tegen rechts ter hand te nemen. Als we over De Gaulle dus zulke duidelijke taal lezen en de redactie zelfs bij herhaling haar tegenzin tegen partijgenoot Mollet, die in Frankrijk een van 's dictators voornaamste handlangers is, niet onder stoelen of banken steekt — dan wil dat zeggen, dat er ook onder socialisten en democraten buiten de directe invloedssfeer van de CPN een nogal duidelijk inzicht bestaat in het karakter van het Gaullisme.

*

Dat geldt trouwens ook voor de reactionaire burgerij en haar spreekbuizen.

De liberalen (Nieuwe Rotterdamse Courant), de christelijken (Trouw) en de katholieken (Volkskrant) hebben onmiddellijk veel „begrip" getoond voor wat in Frankrijk gebeurde. Weliswaar waren zij volgens hun zeggen geen bewonderaars van de vorm — de staatsgreep in Algiers en de openlijke dreiging met een „verovering" van Frankrijk door de parachutisten — maar wat de inhoud van het

Gaullistische regiem betreft verborgen zij hun sympathie niet. Sterke regering, achteruit schuiven van het parlement, scherpe bestrijding van de arbeidersbeweging en niet te vergeten de harde hand in de koloniën — dat lijkt de Nederlandse kapitalist wel.

Het meest openlijk was hierbij natuurlijk De Telegraaf/Het Nieuws van de Dag, die a l l e s bewonderde: het fascisme van Massu, de demagogie van Soustelle, de geweren van de para's en de knuppels van de politie-agenten.

Er was echter geen principieel verschil tussen Telegraaf en de overige burgerpers. Het eerste windt er alleen wat minder doekjes om.

De machthebbers in Parijs

Deze verdeeldheid der sympathieën naar klasse is begrijpelijk genoeg als men ziet, waaruit het Gaullistische machtsapparaat bestaat.

Op 10 juni zei het Partijbestuur van de Franse Communistische Partij in een verklaring: „De maatschappelijke krachten die de dictatoriale regering ondersteunen zijn die van het grote kapitaal en van het kolonialisme, van het militarisme en van de reactie... Zij eisen een dictatoriaal regiem dat in staat is hun politiek aan de massa's op te leggen door middel van dwang en misleiding."

De Gaulle zelf is van deze krachten en hun streven het wandelende symbool. Zijn vader was professor aan een jezuïtencollege, door zijn moeder en zijn vrouw is hij verbonden met de rijke industriële families van Noord-Frankrijk. Zijn broer Pierre was bankdirecteur en commissaris van verscheidene maatschappijen — waaronder een Amerikaanse. Zijn zoon is getrouwd in de familie De Wendel, de grootste Franse staalmagnaat, en zijn dochter in de familie Schneider Creuzot, de grootste Franse wapenfabrikant.

De Gaulle pleegt te zeggen dat hij een „eenzaam man" is. Maar met zulke familiebetrekkingen mag men op dat punt toch echt niet mopperen.

Wat betreft zijn ministers liggen de zaken al niet anders.

Minister van buitenlandse zaken is Couve de Murville, vertegenwoordiger van de groep Union Parisienne-Mirabaud, een centrum van grote protestantse financiers met vertakkingen in het bank- en verzekeringswezen, de metaalnijverheid, de olie enz. Deze groepering is speciaal geïnteresseerd in de koloniën en beheerst o.m. een der grootste Algerijnse bank- en credietmaatschappijen. Ze neemt deel aan alle grote mijnprojecten in Noord-Afrika.

Minister van staat is de heer Louis Jacquinot, die door zijn huwelijk een der grote bazen is van de grote Lazard bank en hierdoor verbonden met de Bank van Indochina, de Banque de Paris et des Pays Bas, alsmede met de Koninklijke Olie (Shell).

Minister van economische zaken is Antoine Pinay, zelf leerfabrikant, maar tevens directe vertegenwoordiger en vertrouwensman van de Franse ondernemersorganisatie.

Directeur van het kabinet van De Gaulle is Georges Pompidou, de directeur-generaal van de roemruchte bankiersgroep Rothschild. De vertegenwoordigers van deze groep bezetten 110 zetels in de diverse raden van commissarissen van vrijwel alle belangrijke maatschappijen. Rothschild beheerst o.m. een zeer groot deel van de binnen- en buitenlandse handel van Algerije en is bijzonder actief bij de exploitatie van non-ferro-metalen in dit land en andere Afrikaanse landen.

In zijn boek „De snede van het zwaard" zegt De Gaulle ergens over het volk: „Deze politieke dieren hebben behoefte aan organisatie, dat wil zeggen aan orde en aan leiders". Het bovenstaande lijstje verduidelijkt wel w a t voor orde en w a t voor leiders hij daarmee op het oog had.

Schatkamer Algiers

De samenstelling van het Franse regiem is tevens de beste aanwijzing van het d o e l dat het nastreeft. Dat is de „pacificatie" van Algiers. Met wat voor middelen dan ook, moet er „rust en orde" worden gebracht in deze belangrijke kolonie aan de overzijde van de Middellandse Zee, waarbij slechts één voorwaarde geldt: Het moeten rust en orde worden onder Franse heerschappij.

De Franse kapitalisten hebben in de na-oorlogse jaren ongelooflijke sommen uitgegeven voor hun koloniale oorlogen. Volgens een artikel in La Nef van de onafhankelijke senator Armengaud is het totaalbedrag vijf duizend miljard francs, of ongeveer 40 miljard gulden, hetgeen zoveel is als de gezamenlijke Nederlandse staatsuitgaven in de laatste vijf à zes jaren.

Het is goed geld naar kwaad geld smijten geweest: De Franse imperialisten hebben de ene nederlaag na de andere geleden. In Algiers hangt hun hetzelfde boven het hoofd, ondanks het halve miljoen soldaten dat daar de terreur uitoefent.

Maar Algiers is niet in de eerste plaats om prestige-redenen of zelfs uit strategische NAVO-overwegingen zulk een bodemloze put voor kanonnenvlees en voor miljarden geworden.

In de laatste jaren heeft men twee belangrijke ontdekkingen gedaan.

De ene is de onmetelijke rijkdom van het hart van Afrika. En Algiers is de invalspoort naar deze streken.

De tweede, nog belangrijker, is dat de roemruchte Sahara, de onmetelijke zandwoestijn tussen de Atlantische Oceaan en de Nijl, in werkelijkheid een even onmetelijke bron van rijkdommen is.

In het gebied van Colomb Béchar zijn grote hoeveelheden ijzer, mangaan, koper, kolen en lood gevonden.

Bij Tindouf zijn ijzerertslagen aangetroffen met een totale hoeveelheid van naar schatting drie duizend miljoen ton. Het erts heeft hier een ijzergehalte van 38 tot 57 procent.

Er is ijzer en koper in rijke voorraad gevonden in Mauritania; aan de Tunesische grens eveneens ijzer en verder kolen, mangaan, phosphaten, lood en minerale zouten; in de gebieden van Hoggar en Eglab nikkel, chroom, tin, koper en ook radio-actieve ertsen.

Maar het belangrijkste is de olie. De Sahara blijkt een van de groot-

ste olieleveranciers van de wereld te kunnen worden. De onderzoekingen zijn nog slechts van jonge datum, maar bekend is dat bijvoorbeeld het olieveld van Hassi-Messaoud een voorraad heeft van minstens een miljard ton, hetgeen gelijk staat met een vijfde deel van de totale oliereserves van de Verenigde Staten.

En, zoals gezegd ... men staat pas aan het begin.

Deze opzienbarende ontdekkingen van de laatste jaren verklaren volledig de niets ontziende woede waarmee de Franse imperialisten zich op Algerije hebben geworpen. Zij hebben er miljarden geïnvesteerd, die nu plotseling ongedacht rijke vruchten beloven te gaan dragen.

Ze zijn trouwens niet de enige belangstellenden. Onder diegenen die daarginds in actie zijn treffen we zulke bekende namen aan als Rockefeller, Krupp en Shell. Als hongerige wolven storten alle grote imperialisten zich op dit gebied van nieuw ontdekte rijkdom. Wie van hen zou er over denken deze over te laten aan de enige wettige eigenaren, de uitgemergelde, geplunderde en geslagen Algerijnen?

De Gaulle's grondwet

Op deze problematiek is de nieuwe grondwet van De Gaulle afgestemd, waarvoor hij met behulp van zwendel, misleiding, angstaanjagerij en bedreiging een meerderheid heeft verkregen.

Men heeft allerwegen vastgesteld dat de verschillende groepen kiezers, door voor zijn grondwet te stemmen, daarmede lijnrecht tegenover elkaar staande doelen hebben nagestreefd. Er waren mensen als de burgemeester van Parijs, die eerst in het parlement tegen de dictator stemde en die nu opriep om „Ja" te zeggen op zijn referendum, omdat dat de enige kans zou bieden voor een vreedzame oplossing van het Algerijnse probleem. Maar terzelfdertijd stemden de Algerijnen zelf „Ja" met het geweer der fascisten in de rug.

De fascisten stemden voor De Gaulle omdat hij hun fascistische idool is. Vele anti-fascisten dachten op hem te moeten stemmen omdat hij de man zou zijn die het fascisme zal tegenhouden — zoals de propaganda het de mensen wilde doen geloven.

Het antwoord wordt gegeven door de feiten zelf.

Toen hij zijn grondwet nog niet, maar wel de macht had, stuurde De Gaulle het parlement naar huis en gaf hij de para's in Algerije zijn zegen.

Nu heeft hij ook zijn grondwet. Daarin is het parlement definitief tot een schijnvertoning teruggebracht, zonder enige werkelijke macht. Het kan in feite alleen adviseren — en het advies behoeft niet te worden opgevolgd. Wordt het desondanks erg lastig, dan kan de president het eenvoudigweg naar huis sturen.

De regering heeft vrijwel onbeperkte volmachten — en we hebben hierboven gezien, wat voor regering het is die die volmachten bezit. Maar mocht zelfs die regering tegen de draad ingaan, dan kan de president ook haar huiswaarts zenden; dan kan hij alleen regeren en de koloniale oorlog voortzetten.

De hele parlementaire democratie is dus tot een vertoning teruggebracht. Alle „democratie" bestaat bij de gratie van de dictator en ieder der „democraten" weet dat.

De eerste maatregelen na de aanneming der grondwet zijn in dat opzicht ook duidelijk genoeg. Het kiesstelsel wordt zodanig hervormd dat men verwacht, daarmee negen tiende deel der communistische afgevaardigden kwijt te raken. De partij die bij de laatste verkiezingen duidelijk de grootste was, met een kwart van alle kiezers achter zich, moet als een naar aantal onbetekenende groep in het parlement terugkeren.

Terzelfdertijd is de prefecten, de regeringsvertegenwoordigers in de departementen, het recht gegeven om ieder te arresteren waarvan aangenomen wordt dat hij of zij direct of indirect hulp aan de Algerijnse strijders biedt. Onder die formulering is ieder te vangen en is de weg vrij — niet eens zozeer voor een grootscheepse arrestatiegolf, maar voor een grootscheepse bangmakerij van allen, die sympathiek staan tegenover de Algerijnse vrijheidsstrijd.

De feiten liggen dus helder genoeg in Frankrijk. De grote bourgeoisie oefent er de openlijke dictatuur uit en gaat met fascistische middelen haar hoofdvijanden: de koloniale volken (in dit geval allereerst de Algerijnen) en de arbeidersbeweging te lijf.

Ze heeft hierbij de steun van de Amerikanen, die van De Gaulle een steviger bijdrage voor hun NAVO verwachten dan van de wisselende regeringen tot dusver, en die bovendien hun steunpunten in Frankrijk willen gebruiken om zelf in de Sahara hun invloeden te vestigen.

Ze heeft bovendien de steun van de Westduitsers, die eveneens ijverig bezig zijn winst te zoeken in de Sahara (er zijn reeds verscheidene Duits-Franse maatschappijen aan het werk) en die van een militaristisch Frankrijk steun verwachten bij hun pogingen om Gross Deutschland te herstellen, in de eerste plaats door de annexatie van de Duitse Democratische Republiek.

Het koloniale meegevoel onzer imperialisten

Het hoeft werkelijk niemand te verbazen, dat de Nederlandse afdeling van de internationale der imperialisten er als de kippen bij is geweest, om deze gang van zaken toe te juichen en zich te verdiepen in de vraag, of er voor haarzelf ook niet wat uit te halen is.

Wat dat betreft heeft onze bourgeoisie, vooral door haar optreden in de na-oorlogse jaren, een treurige reputatie op te houden.

Ze was de eerste die een paar grootscheepse koloniale oorlogen op touw zette, reeds twee jaar na afloop van de tweede wereldoorlog.

Ze behoorde tot de eerste regeringen die geestdriftig de Koreaanse kruistocht ondersteunden.

Ze was de enige Europese regering die voluit het Engels-Frans-Israelische Suez-avontuur begroette.

Ze is de enige, die voor 100 pct Dulles steunt bij zijn provocaties tegen China.

En ze is een van de zeer weinige, die in alle grote internationale vraagstukken zonder aarzeling de Amerikaanse kant kiest.

Het is vooral de koloniaal-imperialistische ingesteldheid die de oorzaak is van deze politiek en die gemaakt heeft dat Nederland in tal van kwesties een houding aannam, die lijnrecht inging tegen de overduidelijke belangen van zijn bewoners.

Het Formosa-conflict van deze dagen is daar een symptoom van.

Nederland was, onder een iets-verder-dan-zijn-neus-lang-is ziende minister van Buitenlandse Zaken — Stikker — een der eerste landen die de Chinese Volksrepubliek erkende.

Een tijdlang leek dat grote voordelen te zullen bieden. Een Nederlandse handelsdelegatie bereisde China, een Chinese kwam hier en bracht een uitgebreid bezoek aan de landbouw en industrie — zo uitgebreid, dat de afgesproken verblijfsduur zelfs verlengd moest worden. Dat beloofde nogal wat en verscheidene zakenlui wreven zich vergenoegd in de handen.

Maar zie wat gebeurt: Op het ogenblik dat de kapitalistische economie stagneert en dat handel met China dubbel wenselijk zou zijn, neemt de regering een houding aan, die in China de indruk moet vestigen dat Tsjang Kai-sjek t w e e bondgenoten heeft waarop hij vast moet kunnen rekenen: Dulles en Luns.

In de Tweede Kamer legt Drees het woord „bevriende mogendheid" uit aan de hand van het Chinese voorbeeld en verklaart hij, dat een bevriende mogendheid een land is, waarmee men nog niet in oorlog is. Hij trekt een directe parallel tussen Mao Tse-toeng en Hitler.

Luns van zijn kant stapt in New York van het schip en zijn eerste woord tot de verslaggevers is, dat hij volledig staat achter elk woord dat Dulles over China heeft gesproken.

De verklaring? Voor de grote Nederlandse kapitalisten is het probleem-Formosa hetzelfde als het probleem-Nieuw Guinea.

Vanaf het moment dat Indonesië zelfstandig werd, heeft de Nederlandse regering en hebben onze vaderlandse imperialisten in ieder internationaal conflict die zijde gekozen, die gericht was tegen het ontwaken der onderdrukte volken.

Ieder koloniaal avontuur, van welke staat dan ook, heeft hun de hoop gegeven dat het het begin zou zijn van het einde der vrijheidsbeweging in de koloniale landen.

Dat verklaart de Koreaanse oorlogsroes zo goed als de sympathie voor de Suez-overval. En het verklaart de onverklaarbaar schijnende, tegen ieder werkelijk nationaal belang indruisende houding ten aanzien van Quemoy en Formosa.

In dit licht moet men ook de waanzinnige politiek zien van het vasthouden aan Nieuw Guinea.

Er zijn werkelijk belangrijke groepen in Nederland, die zich afvragen: Hoe komen we er met goed fatsoen af.

Maar er zijn vooralsnog machtiger groepen, die vastbesloten zijn het te houden.

Niet om de Papoea's, waarvoor zij waarlijk niet méér achting hebben dan voor de Groningse landarbeiders, die zij van donker tot donker in de grond laten spitten voor een hongerloontje.

Niet eens meer voor de petroleum, die voorlopig althans niet exploi-

tabel lijkt te zijn, noch voor het uranium dat men, tot veler droefheid en tegen veler verwachting in, maar niet heeft kunnen vinden.

Het gaat erom dat onze koloniale imperialisten, net als die van Frankrijk, eenvoudig niet kunnen geloven dat er een einde aan hun rijk is gekomen. Zij zien de vrijheidsbeweging der gekleurde volkeren nog altijd als een toevallige, voorbijgaande zaak die weldra weer zal wijken voor de natuurlijke overheersing van het begenadigde blanke ras. En als er iets is dat zij de Russen kwalijk nemen, dan is het juist dat zij voor deze „terugkeer tot de natuur" zulk een hinderlijke barrière vormen.

Onze imperialisten houden vast aan Nieuw Guinea, omdat zij dromen van terugkeer in Indonesië. Zij vinden allerlei bijredenen van strategisch belang enzovoorts, lopen er de Amerikaanse pactenmarkt mee af om mede-geïnteresseerden te vinden — maar de terugkeer, dat is hun doel.

Een ieder die gezien heeft hoe onze bourgeoisie de heldendaden volgde van de Indonesische contra-regering op Sumatra, die gelet heeft zowel op de samenstelling van het samenzweerderscollege als op de bewegingen van de Nederlandse vloot in die dagen, weet genoeg. Men leefde in de volle overtuiging dat een kleine handgreep de geschiedenis tien, twintig jaar terug zou draaien. En als men nu, op het ogenblik dat wij dit schrijven, de krankzinnige agitatie ziet rond de zogenaamde 37 verstekelingen die naar Indonesië teruggestuurd worden, dan is die alleen verklaarbaar uit dezelfde mentaliteit: de koloniale bourgeoisie die het vuur warm houdt voor haar dag der wrake.

Maar onze bourgeoisie is niet zo verblind dat ze de overige zaken uit het oog verliest.

Ze begrijpt enerzijds dat herstel van het koloniale rijk slechts zou kunnen geschieden in het kader van een groter conflict, dat ook in Europa op zijn minst zijn weerslag zou hebben.

Ze ziet anderzijds drommels goed dat degenen die menen dat gedane zaken geen keer maken ook talrijker worden en dat zelfs haar parlement, dat altijd zo'n willig werktuig is geweest voor al haar machinaties, een blok aan het imperialistische been kan worden.

Wat dat betreft denkt ze net als de Franse grootkapitalisten. En daarom ook heeft ze hun Gaullistische putsch, op een paar kleine schoonheidsvlekjes na misschien, met warme instemming begroet.

De Gaulle op het Binnenhof

Het was waarlijk opmerkelijk hoe snel de uitslag van het Franse referendum, dat De Gaulle, de bankiers en de oliekoningen in Frankrijk de volle macht schonk, te onzent in de vergaderzaal der Tweede Kamer weerklank vond.

Bij de Algemene Beschouwingen zijn onmiddellijk de eisen op tafel gelegd.

Romme, de KVP-leider, had een tweetal verlangens.

De eerste was beperking van het zeggingsrecht der Tweede Kamer.

Een deel daarvan wilde hij naar zulke door de ondernemers beheerste en buiten het publieke oog om werkende organen als de SER, de bedrijfschappen etcetera overbrengen.

Verder sloot hij zich uitvoerig en geestdriftig aan bij een suggestie van de liberale leider O u d, die het voorstel heeft gedaan om de Eerste Kamer als zodanig op te doeken en om te vormen tot een soort genootschap van het bedrijfsleven — uiteraard wederom overheerst door de grootkapitalisten.

Het derde voorstel tenslotte kwam van de Christelijk Historische heer T i l a n u s, die de wens naar voren bracht om volgens de Adenauer-methode de kleinere partijen, bijvoorbeeld met minder dan 5 pct der kiezers, met 3 of met 5 zetels, buiten de Kamer te houden.

Het eerste voorstel, dat van de beperking der parlementaire invloed, spreekt voorzichzelf. Nadat de heren zelf in alle opzichten het parlement ondermijnd hebben door de werkelijke besluiten elders — in Washington, in de regering en de directiekantoren — te nemen, klagen zij thans over de verminderde achting van het publiek voor de Kamer en voeren zij dit als argument aan om... haar invloed nog verder te verminderen.

De heren Mollet, Pinay, Soustelle en de hunnen in het Franse parlement hebben niet anders gedaan.

Van niet te onderschatten belang is ook het voorstel om de Eerste Kamer in samenstelling en bevoegdheden te wijzigen.

De heer Romme noemde als een van de meest aantrekkelijke ideeën van de heer Oud, dat volgens diens plan de Eerste Kamer niet meer het recht zou hebben besluiten te nemen, waaraan voor de regering politieke gevolgen vastzitten.

De ironie van de geschiedenis wil hier dus, dat die rechtse elementen, die de Eerste Kamer altijd tegen links verdedigd hebben omdat zij gezien werd als een extra hoedster voor de gevestigde belangen, thans degenen zijn die haar liquidatie wensen.

Wat kan hiervan de reden zijn?

Meestal is men in dit land niet ver mis als men achter diepzinnige staatkundige en maatschappelijke vertogen over zulke zaken, zeer directe en prozaische motieven zoekt.

Nu wil het geval, dat in de laatste jaren over een aantal zaken de Eerste Kamer een ander geluid heeft laten horen dan de Tweede.

De voornaamste oorzaak daarvan schuilt in de samenstelling van de PvdA-fractie. Deze toch wordt geleid door figuren als In 't Veld, Schermerhorn en Vos, die alle drie op een aantal vraagstukken o.a. internationale, een andere kijk hebben dan de meerderheid van hun partijbestuur en hun partijgenoten in de Tweede Kamer.

Om een enkel voorbeeld, maar tegelijk het meest sprekende te noemen: de Eerste Kamerfractie van de PvdA is unaniem t e g e n het Nieuw Guinea-beleid van de regering — al staat daar dan geen duidelijke andere politiek tegenover.

Dit heeft vorig jaar, toen het Nederlands-Indonesische conflict op zijn

hevigst woedde, tot een situatie geleid die niet alleen voor de PvdA-leiding zelf, maar ook voor de regering en haar rechtse inspirators hoogst pijnlijk was.

Daarom men wil van deze groep af, hetgeen niet zo eenvoudig is. De PvdA-leiding kan de fractie niet zonder politiek schandaal en politieke strijd de laan uit sturen. Deze leden hebben grote aanhang, tot in de leidende kaders.

En waarschijnlijk moet men dus daar de reden zoeken waarom de heer Romme met zoveel geestdrift de voorstellen van de heer Oud omhelst, om de Eerste Kamer als zodanig maar te liquideren.

Tiladenauer

Het derde voorstel, dat van het benodigde minimum-aantal zetels in de Kamer, is op dit ogenblik het verst strekkend.

Want Tilanus heeft niet meer of minder voorgesteld dan om het reeds voor de volgende parlementsverkiezingen in te voeren (die normaliter in 1960 moeten plaatsvinden); en hoewel hij de laatste spreker was, waardoor dus geen enkele andere fractie zich er over uit kon spreken, verklaarde Drees onmiddellijk dat hij het in het kabinet zou bespreken. Er waren wel enkele bezwaren, meende hij, maar die waren meer van psychologische dan van practische aard.

Hieruit bleek, dat Tilanus' voorstel doorgestoken kaart was. Immers, welke andere reden kan er zijn voor een minister-president om een voorstel van één fractie te gaan bespreken, die bovendien slechts een tiende deel der Kamerzetels telt, zonder dat een enkele andere partij zich daarover heeft uitgelaten?

Het was een tevoren goed beraamd plan, dat 's nachts om twaalf uur terloops werd gelanceerd, maar waar sommige lieden ongetwijfeld haast achter zullen zetten. Daar zal de minister van hoge BVD-kosten en lage ambtenarenlonen, de katholieke heer Struijcken, wel voor zorgen.

Welke doelen jagen de heer Tilanus c.s. na met deze aanval op de democratische vertegenwoordiging?

We zullen wel niemand stom verbaasd doen staan als we constateren, dat ze in de eerste plaats gericht is tegen de communistische partij.

Maar er zitten, speciaal voor de heer Tilanus, enkele andere lokkende aspecten aan.

Aan zijn rechterzijde ontmoet de heer Tilanus in de Kamer namelijk dagelijks de drie staatkundig gereformeerde afgevaardigden, strenge apostelen der orthodoxie, die hem en zijn anti-revolutionaire regeringspartners voortdurend kapittelen over de geringe bijbelvastheid waarvan hun politiek, naar de mening van ds. Zandt c.s., getuigt. Een wet als door de heer T. bedoeld zou hem van dit orthodoxe geweten in de Kamer ontlasten, en zou een deel der stemmen van deze groep naar zijn partij brengen.

Aan de andere zijde ziet het er naar uit dat bij de komende kamerverkiezingen ook de PSP een plaatsje in het parlement zal verwerven.

Zulk een afvaardiging zou zeker niet bevorderlijk zijn voor het vasthouden van de PvdA aan haar rechtse politiek, terwijl de PSP met zijn predikanten-bestuurders ook nog wel eens aanhang zou kunnen verwerven onder hen, die doorgaans op de CH stemmen.

Maar, zoals gezegd, het behoeft nauwelijks betoog dat de voorgestelde kieswetwijziging in de eerste plaats gericht zou zijn tegen de enige arbeiderspartij, de CPN. Het optreden van onze partij is de heren der regeringspartijen al lang een doorn in het oog en bij de verwachte verscherping der politieke verhoudingen, o.m. door crisis, raketbases en het Indonesisch conflict, is hun er veel aan gelegen om de CPN in het parlement het zwijgen op te leggen.

In deze redeneerwijze krijgt ook het optreden van de groep Wagenaar-Gortzak nog extra betekenis voor de reactie.

Deze kliek heeft thans de eerste stappen gezet naar de vorming van een eigen partijtje, waarvoor hun o.a. de laatste aanhang van de voormalige EVC-bestuurders Brandsen, Reuter e.a. tot basis zou moeten dienen. Zo zijn ze reeds begonnen de door hen buitgemaakte karthoteken van een aantal EVC-bonden te gebruiken als adressenmateriaal voor hun avonturiersblaadje „De Brug".

Natuurlijk verwacht niemand dat Gortzak c.s. bij verkiezingen ook maar enige aanhang van betekenis zouden blijken te hebben. Maar ze zouden allicht de CPN een aantal duizenden stemmen af kunnen snoepen,hetgeen net genoeg zou kunnen zijn indien de Tilanus-plannen in een wet zouden worden omgezet, en men zou bijvoorbeeld 5 pct der stemmen moeten halen om een parlementaire vertegenwoordiging te verkrijgen.

Anderzijds hopen de ingenieurs van deze plannen wellicht nog iets anders, namelijk dat de CPN zo benauwd zou worden voor het verlies van haar zetels, dat ze de partijvijanden vriendelijk zou vragen maar weer terug te komen. Een krankzinnige gedachte natuurlijk, maar welke dwaasheid is te groot om door de hoofden onzer bourgeoisie rond te spoken?

Zo heeft, wat in Frankrijk gebeurd is, een maar al te gretig gehoor gekregen in de kringen van de Nederlandse heersende klasse. Men voelt zich, om het te zeggen in een term die past in de sfeer, „lotsverbonden". En de wanhoopspoging van de een om uit zijn eigen ellende en onoplosbare problemen te geraken, werkt als een tonicum op de ander.

Geen herhaling van 1933

Veel perspectief zit er echter niet in het avontuur, noch in Frankrijk, noch hier.

Het Franse fascisme kan nooit een herhaling van Duitsland 1933 worden. Daar had de dictatuur door een langdurige, meedogenloze crisis een massabasis gekregen onder de geruïneerde middenstand en boeren en de gedeclasseerde stadsbevolking. Daar leek de oorlog voor sommigen een uitkomst uit een vrede, die geen kans op leven gaf.

Maar het Frankrijk van nu heeft geen dodelijke crisis achter de rug, zijn fascisme heeft geen basis van ontwortelden in het land zelf. Frankrijk heeft geen oorlog vóór zich die het, zoals Hitler de Duitsers beloofde, tot heerser over de wereld zal maken: het heeft twaalf jaar van bloedige oorlogen achter zich die twaalf jaren van nederlaag zijn geworden.

En niet te vergeten: de arbeidersklasse in Frankrijk wordt niet, zoals destijds in Duitsland, beheerst door de sociaal-democratie, die in 1933 bij de eerste windstoot haar vakverenigingen overleverde aan het arbeidsfront. De communistische partij is de grootste arbeiderspartij, ze is De Gaulle met alle kracht tegemoet getreden en de vakvereniging, de CGT, staat in deze stevig aan haar zijde.

Waarbij dan tenslotte de doorslaggevende factor komt: het totaal veranderde wereldbeeld.

In 1933 was er een Sowjet-Unie in het begin van haar opbouw, er was geen socialistisch kamp, geen Chinese Volksrepubliek, geen Afrikaans-Aziatische vrijheidsbeweging.

Dat alles is er nu wel. De Gaulle staat niet slechts tegenover de Franse arbeidersbeweging en enkele miljoenen Algerijnen: hij staat tegenover twee derden van de hele wereld.

Wat dat betreft bevindt hij zich in een even treurige situatie als onze eigen nationale Nieuw-Guinea-kampioenen, die menen dat alle maatschappelijke vooruitgang een kwestie van toeval of van de duivel is, welke men met kanonneerboten, raketbases en kieswet-trucjes kan teniet doen.

Het zou om te lachen zijn als het niet zo'n gevaarlijk spel met vuur betrof.

Al jaren gaat er over de wereld een grote reinigende storm, die de imperialisten hun ene standplaats na de andere, hun ene winstbron na de andere ontneemt.

Zou die storm stilstaan bij Algiers, Hollandia of Den Haag? Men moet al stokdoof en stekeblind zijn om het te geloven.

De krachten die de storm veroorzaken zijn onoverwinnelijk. Ze weten dat de strijd hard is en dat de toppen der overwinning niet bereikt worden dan nadat men door een dal vol strijd is gegaan.

Maar ze zijn vastberaden om die toppen te bereiken — in Indonesië en Algiers, in Parijs en Amsterdam.

Ze zijn zelfbewuster dan ooit omdat ze weten dat zelfs de machten van fascisme en duisternis der dertiger jaren overwonnen konden worden, en dat juist door die overwinning van toen de strijd nu onvergelijkelijk lichter is geworden.

M. BAKKER.

De bescherming van de arbeider bij zijn werk

Op het einde van de vorige eeuw ontstond met de ontplooiing van gemechaniseerde industrie in ons land ook de noodzaak van de bescherming van de gezondheid en veiligheid der arbeiders. De eerste wettelijke regeling op dit terrein was de Wet van Houten van 1874, die fabrieksarbeid van kinderen beneden 12 jaar verbood. De arbeidersbeschermende wetgeving trok vervolgens andere groepen binnen zijn kring. Bij de Arbeidswet van 1889 werd de arbeid van jeugdige personen (12 tot 16 jaar) en vrouwen beperkt tot ten hoogste 11 uur per dag een 66 uur per week, behoudens een overwerkvergunning tot 13 uur per dag en 78 uur per week!

De Veiligheidswet van 1894 was gericht op het voorkomen van bedrijfsongevallen, maar was alleen van toepassing op fabrieken en werkplaatsen, waar een krachtwerktuig werd gebezigd en waar 5 of meer arbeiders werkzaam waren.

Als belangrijke algemene regelingen verschenen de Arbeidswet 1919 en de Veiligheidswet 1934 met hun uitvoeringsbesluiten, welke de grondslag van ons huidige stelsel vormen.

De Arbeidswet 1919 behelst bepalingen over de kinderarbeid, de beperking van de arbeidsduur en geeft algemene voorschriften tot bescherming van de gezondheid, zedelijkheid en het leven van de arbeiders.

Nadere uitvoeringsbesluiten werken de algemene bepalingen verder uit en wij noemen hier het Arbeidsbesluit 1920 tot bescherming van jeugdige personen en vrouwen, het Werktijdenbesluit voor fabrieken en werkplaatsen, het Werktijdenbesluit voor winkels, enz.

De wet besteedt ook aandacht aan de jonge moeder. Een vrouwelijke arbeider mag geen arbeid verrichten binnen 8 weken na haar bevalling. Wanneer zij onmiddellijk voor haar bevalling geen arbeid heeft verricht, kan die termijn worden verminderd tot ten minste 6 weken.

Indien de vrouwelijke arbeider een borstkind heeft, is het hoofd van de onderneming verplicht haar behoorlijk gelegenheid te geven haar kind te zogen. Bij het ontbreken van fabriekscrèches bleef deze bepaling echter een dode letter.

Van bijzonder belang is art. 10 lid 2 van de Arbeidswet, dat bepaalt dat arbeid, waarbij de wijze van loonberekening (stukloon, tarief- en

In bijgaand artikel geeft mr. M. Proper, CPN-lid van de Haarlemse gemeenteraad, een overzicht van de bestaande wetgeving in ons land op het punt van de veiligheid en de gezondheidszorg van de arbeiders.

Gezien de grote omvang van de stof is mr. Proper in dit artikel niet verder gegaan dan het geven van zo'n overzicht en het puntsgewijze aangeven van de tekortkomingen in het stelsel.

Zowel de schrijver als de redactie van P. en C. zouden het van groot belang achten, indien de lezers bijdragen inzenden waarin deze materie verder verdiept wordt. Daartoe behoort enerzijds de studie van de krachten, die bij het tot stand komen van dit deel der sociale wetgeving werken. Anderzijds zijn daar de talloze vraagstukken uit de practijk, die het mogelijk maken de waarde van de wetsartikelen te toetsen aan het werkelijke leven. Voor zulke bijdragen zal in P. en C. gaarne ruimte worden gemaakt.

premiestelsels) een gevaar voor de gezondheid van de mannelijke arbeider kan opleveren, kan worden verboden of beperkt. In steeds sterker mate dwingt het tariefloon tot werken met een onveilige of een de gezondheid benadelende snelheid.

Op grond van dit wetsartikel zou ook zenuwslopende arbeid kunnen worden beperkt en bestreden.

Een uitvoeringsbesluit op deze wettelijke bepaling is sinds 1919 echter nimmer verschenen. Hier ligt nog een groot terrein braak voor zeer nuttige activiteit.

De Arbeidswet geldt niet voor arbeid in huiselijke dienst, voor arbeid in de landbouw, tuinbouw en veehouderij, voor arbeid van gevangenen, militairen en verpleegden in Rijksopvoedingsgestichten en voor arbeid, waarop een bijzondere wet van toepassing is.

De nieuwe Veiligheidswet van 1934 is in beginsel van toepassing op alle ondernemingen, overheidsdiensten en vakscholen. Ter uitvoering van de wet zijn Veiligheidsbesluiten afgekondigd voor fabrieken of werkplaatsen, voor de land- en tuinbouw, een electrotechnisch Veiligheidsbesluit. Een Veiligheidsbesluit over bepaalde gevaarlijke werktuigen zoals machines voor houtbewerking, metaalbewerking, papiersnijmachines, enz. verbiedt niet alleen het gebruik, doch ook de fabricage, verkoop en verhuur van die machines. In 1957 werd een Veiligheidsbesluit afgekondigd dat voorschriften bevat tegen Ioniserende Stralen, t.w. Röntgen-stralen en stralingen, die met kernsplitsing verband houden.

De uitvoeringsbesluiten voor bedrijven of bedrijfstakken moeten voorschriften geven voor voldoende verlichting, zindelijkheid, een dragelijke temperatuur, luchtverversing, het tegengaan van schadelijke of hinderlijke dampen, het voorkomen van ongevallen, het verschaffen van hulp bij ongevallen, of gelegenheid tot ontvluchting bij brand, het voorkomen van vergiftiging of beroepsziekten. De Arbeidsinspectie kan in bepaalde gevallen nadere voorschriften geven.

Als beroepsziekten worden slechts een beperkt aantal speciaal omschreven ziekten aangewezen. Niet elke door de arbeid of de arbeidsomstandigheden ontstane ziekte geldt dus als beroepsziekte en kan dus een grond voor het ingrijpen van de Arbeidsinspectie vormen. Zenuwaandoeningen ontstaan door gejaagde, afstompende of te intensieve arbeid gelden b.v. niet als beroepsziekten.

Veiligheidsbesluiten voor de binnenscheepvaart, kantoren, pakhuizen en winkels ontbreken nog.

Daarnaast geven een aantal speciale wetten met de daarbij behorende uitvoeringsbesluiten beschermende voorschriften voor bedrijven of werkzaamheden, die bijzonder gevaar met zich brengen.

Wij noemen hier de Mijnwet van 1904, de Stuwadoorswet voor het laden en lossen van zeeschepen, de Schepenwet ter voorkoming van scheepsrampen van zeeschepen en het Schepenbesluit dat ook veiligheidsvoorschriften voor de bemanning bevat. De controle is veelal opgedragen aan een apart orgaan zoals de Haveninspectie, de Scheepvaartinspectie.

Omvang arbeidsongeschiktheid

Ondanks het uitvoerig stelsel van wettelijke maatregelen is het aan-

tal bedrijfsongevallen nog ontstellend hoog. Volgens de laatste cijfers van 1956 overkwam aan een van elke 8 arbeiders jaarlijks een ongeval met een arbeidsongeschiktheid van langer dan 2 dagen. Dit betekent dat gemiddeld bijna 12 pct van de arbeiders jaarlijks getroffen wordt door een ongeval. Voor de bouwnijverheid is het gemiddeld cijfer 20,9 pct, voor de metaalbewerkers 23,6 pct, de scheepsbouw 27,9 pct, de betonwerkers 38,8 pct, de heiers 48,8 pct en de slopers 55,2 pct.

Elke werkdag zijn er in Nederland 20.000 tot 30.000 arbeiders afwezig wegens bedrijfsongevallen.

Terwijl het aantal arbeiders van 1953—1956 steeg met 12,6 pct, steeg het aantal ongevallen met een invaliditeit van langer dan 6 weken met 14 pct in diezelfde periode. Juist de ernstige ongevallen vormen een onopgelost probleem.

De Amerikaanse deskundige Heinrich berekende dat 80 pct van de ongevallen in zijn land een directe menselijke oorzaak hadden (niet-nakomen van veiligheidsvoorschriften, werken met onveilige snelheid, enz.). Deze ongelukken hadden voorkomen kunnen worden. De overige 20 pct van de ongevallen hebben een technische oorzaak en hadden door technische maatregelen voor een belangrijk deel kunnen worden voorkomen.

Samenvattende cijfers over de omvang van ziekten, die direct of indirect hun oorzaak vinden in de arbeid of de arbeidsomstandigheden bestaan voor ons land niet. De onderzoekingen op dit terrein bevinden zich nog in een aanvangsstadium. De statistiek van de bevolkingsopbouw leert echter dat de gemiddelde leeftijd van de man lager ligt dan die van de vrouw. De mannen zijn eerder versleten, hetgeen in de eerste plaats aan de bedrijfsarbeid door de mannen moet worden geweten.

Wij zeiden reeds dat van 1953—1956 het aantal arbeiders met 12,6 pct steeg. In diezelfde periode steeg het aantal toekenningen van ziekengeld aan verplicht verzekerde arbeiders met 35,7 pct! Hier dient te worden ingegrepen.

De practijk leert echter dat de voorkoming van ziekten door beschermende maatregelen op het bedrijf te weinig aandacht heeft en dat op dit terrein nog ongekende mogelijkheden liggen.

De *ambtelijke controle* is in handen van de Arbeidsinspectie of de bijzondere ambtelijke organen als de Haveninspectie, e.d. Deze organen controleren de naleving van de bestaande beschermende bepalingen en kunnen in bepaalde gevallen nadere voorschriften, vergunningen of ontheffingen verlenen.

Alle ongevallen dienen door de behandelende geneeskundigen bij die organen te worden gemeld. Deze dienst schift de aangiften en onderzoekt de gevallen, die uit het oogpunt van bedrijfsveiligheid van belang lijken. Daarnaast onderzoekt de Inspectie aangiften van overtredingen en neemt de dienst steekproeven in de bedrijven. De ambtenaren kunnen proces-verbaal opmaken en de zaak ter strafrechtelijke vervolging voorleggen aan de Officier van Justitie.

Het aantal controleurs is te klein. Voor de naleving van de Veiligheidswet moeten vier controleurs in Noord-Holland buiten Amsterdam toezien op 10.000 bedrijven.

Daarnaast kan *controle door gekozen arbeidersvertegenwoordigers* van grote betekenis zijn. Deze controleurs uit het bedrijf zelf dienen echter gevrijwaard te zijn tegen rancune en ontslag van de zijde van de ondernemer.

De Wet op de ondernemingsraden geeft o.m. aan de ondernemingsraad de taak om toezicht te houden op de naleving van de geldende beschermingsvoorschriften en daarover advies te geven. De ondernemingsraad moet worden gekozen door de werknemers in bedrijven met meer dan 25 man personeel. De ondernemer is ambtshalve voorzitter.

Het reglement voor de verkiezing van de ondernemingsraad wordt vastgesteld door de bedrijfsraad, een lichaam samengesteld door de erkende werkgevers- en werknemersorganisaties in het kader van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie. In deze reglementen pleegt de candidaatstelling door anderen dan de erkende vakbonden bemoeilijkt te worden. Ondernemingsraden bestaan slechts in 10 pct van de in aanmerking komende bedrijven. In tal van bedrijven houden de arbeiders vast aan de democratisch gekozen bedrijfskernen, die tot taak hebben de arbeidersbelangen te behartigen in het bedrijf.

Noch de leden van de ondernemingsraad, noch de leden van de bedrijfskernen hebben een rechtspositie, die hen beveiligt tegen ontslag.

Opgemerkt wordt dat dergelijke arbeidersvertegenwoordigers in België volgens wettelijk voorschrift alleen ontslagen kunnen worden om een dringende reden, die een ontslag op staande voet wettigt.

Preventie

Voorkomen is beter dan genezen. Dit geldt in het bijzonder voor de bescherming van de veiligheid en de gezondheid van de werkende mens.

Ter bevordering van de veiligheid hebben de controlerende organen, speciaal die uit het bedrijf zelf een belangrijke preventieve taak.

Vele ondernemers stellen bovendien eigen veiligheidsinspecteurs aan, daar het productieverlies door ongevallen hoog is. Daarnaast geeft het veiligheidsinstituut — een semi-officieel lichaam — nuttige voorlichting over industriële veiligheid. Het nemen van maatregelen tot voorkoming van door de arbeid ontstane ziekten geschiedt zonder systeem en de gehele aanpak van dit probleem is nog in het geboortestadium. In het Parlement is thans een wet op de preventieve gezondheidszorg in de bedrijven in behandeling. Volgens het wetsvoorstel zouden grote ondernemingen geleidelijk verplicht worden een bedrijfsgeneeskundige dienst op te richten of zich bij een dergelijke dienst aan te sluiten. Ondernemingen, die meer dan normale gevaren voor de gezondheid meebrengen, zouden verplcht kunnen worden zich bij een dergelijke dienst aan te sluiten onafhankelijk van het aantal arbeiders.

Deze diensten zouden onafhankelijk van de ondernemers moeten staan en over machtsmiddelen moeten beschikken zoals de Arbeidsinspectie heeft.

De Tweede Kamer aanvaardde echter een aantal amendementen van R.K.-zijde, die de bedrijfs-gezondheidsdiensten volledig ondergeschikt aan de ondernemer maken.

Het hoofd of de bestuurder van de onderneming draagt in de eerste plaats de strafrechtelijke aansprakelijkheid voor de naleving van de

arbeidersbeschermende bepalingen. Daarnaast is ook het opzichthoudend personeel aansprakelijk, dat door de bestuurder met de zorg voor die naleving is belast.

De maximum-boeten — b.v. in de Veiligheidswet *f* 600,— — zijn zo gering dat voor grote bedrijven daarvan te weinig afschrikkende werking uitgaat.

Indien een ongeval de schuld van de werkgever is, heeft de arbeider recht op schadeloosstelling. Zijn schade bestaat in het algemeen uit loonderving, n.l. het bedrag dat niet door de sociale verzekering wordt vergoed, schade aan kleding en onstoffelijke schade voor gederfde levensvreugde.

Art. 93 van de Ongevallenwet stelt de werkgever echter uitdrukkelijk vrij van vergoeding van de loonderving in een dergelijke situatie.

Alleen in uitzonderingsgevallen b.v. als de werkgever ter zake bij vonnis wegens een misdrijf is veroordeeld en als het ongeval dodelijk was is de werkgever voor volledige schadeloosstelling aansprakelijk.

Conclusies:

1. Het bedrijfsleven is zo gevarieerd, de ontwikkeling van de techniek is zo snel, dat de wetgever met zijn systeem van eng omschreven strafrechtelijke bepalingen de praktijk niet kan bijhouden en de veiligheid en de gezondheid van de werkers niet afdoende kan beschermen.

Bij het verkeersrecht kennen wij een overeenkomstige situatie.

De wetgever kan niet alle mogelijkheden voorzien, de techniek wijzigt zich snel. Een aantal landen kennen een bepaling als art. 25 van de Nederlandse Wegenverkeerswet: „Het is verboden zich op een weg zodanig te gedragen, dat de vrijheid van het verkeer zonder noodzaak wordt belemmerd of de veiligheid op de weg in gevaar wordt gebracht".

Ter aanvulling van de vele speciale voorschriften dient de wetgever een algemeen verbod in te voeren van arbeid, waardoor de veiligheid of de gezondheid van de arbeider in gevaar wordt gebracht.

2. Wij wezen op de gevaren van de intensivering van de arbeid en het opjagen van het arbeidstempo mede onder druk van prestatie-beloning.

De Minister bleef hier in gebreke ondanks de opdracht van art. 10 van de Arbeidswet regelend op te treden.

Daarnaast dient tegelijk met maatregelen tot handhaving en opvoering van het loon en handhaving van de productie door technische verbeteringen een algemeen verbod te worden ingevoerd van arbeid met een onveilige of een de gezondheid benadelende snelheid.

3. Alle door de arbeid of arbeidsomstandigheden ontstane ziekten dienen als beroepsziekten te worden erkend. Deze erkenning kan dan leiden tot beschermende maatregelen van de Arbeidsinspectie.

4. Het personeel van de Arbeidsinspectie dient te worden uitgebreid.

5. De verkiezing van de arbeidersvertegenwoordigers, aan wie de controle op de naleving van de beschermingsvoorschriften mede is opgedragen, dient te worden uitgebreid over het gehele bedrijfsleven en moet worden gedemocratiseerd. De gekozenen moeten gevrijwaard zijn tegen ontslag.

6. De werkgever, die de schuld aan een ongeval draagt, dient civielrechtelijk onbeperkt aansprakelijk voor de schade te zijn.

Mr. M. D. PROPER

Toenemende dollarheerschappij over Nederland

In de loop van de laatste maanden werden de Nederlandse arbeiders opgeschrikt door verschillende voorbeelden van willekeur waarmede het Nederlandse personeel op enkele in ons land gevestigde Amerikaanse bedrijven werd behandeld.

In het begin van dit jaar had de „Nederlands-Amerikaanse Fitting-Fabriek" te Deventer reeds de arbeidsweek van 48 tot op 28 uren ingekort. Daarop volgde in April het massa-ontslag van liefst 110 arbeiders.

De directie liet weten, dat door deze maatregel de winstcapaciteit van het bedrijf verbeterd was. De aandelenkoersen van het bedrijf reageerden dan ook niet ongunstig op deze gang van zaken.

Voordien had al verkorting van werktijd plaats gevonden bij de Kaiser-Frazer auto-montagefabrieken te Rotterdam. Daarbij deden allerlei geruchten de omloop over een mogelijke opheffing van het bedrijf.

Einde Augustus 1958 werd officieel tot deze opheffing door 't bestuur van de N.V. besloten. Dit betekende voor de 400 arbeiders en ander personeel, dat zij op straat zouden worden gegooid op een tijdstip, dat de werkloosheid in de metaalindustrie onrustbarend steeg. De omstandigheden waaronder dit ontslag zou plaatsvinden waren daarbij bijzonder ergerlijk. Het personeel zou eenvoudig zijn bron van levensonderhoud kwijt raken, terwijl daarentegen de aandeelhouders van de N.V. zeer groot profijt van de opheffing zouden ondervinden. Inderdaad bleek, dat het bedrijf over grote reserves beschikte, zodat naar verwachting de aandeelhouders, na reeds enige jaren 15 pct. dividend te hebben ontvangen, er op konden rekenen ongeveer 2½ maal zoveel geld uit het bedrijf terug te krijgen als zij er enige jaren geleden ingestopt hadden.

Natuurlijk verzette het personeel zich heftig tegen een dergelijke eenzijdig-voordelige manier van opheffing en na lange onderhandelingen werd bereikt dat de arbeiders ... één week loon extra zouden ontvangen per dienstjaar. Dit betekende dus een extra-uitkering van 2 pct terwijl de aandeelhouders een extra-uitkering zullen krijgen van minstens 150 pct.

In het begin van September kwam er evenwel een sensationele wending in deze zaak. Volgens het „Financiële Dablad" van 11 Sept. 1958, dat een verslag geeft van een aandelenvergadering van de Kaiser-Frazer N.V., kwamen „plotseling tien heren van de Amerikaanse firma Chrysler aanvliegen". Deze heren 'luisterden naar het betoog' van den heer Woltersom, uit naam van het bestuur van de N.V. 'maar wilden daarover zelfs niet spreken'. Kort en goed legden zij hun bod op tafel: de aankoop van de fabriek en de machines en verder basta. In minder dan tien dagen was de zaak beklonken en afgewikkeld. Kaiser-Frazer verdwijnt en inplaats daarvan komt Chrysler in Rotterdam en neemt, mèt de fabriek, ook de arbeiders over. Ja, Chrysler zal zelfs nog méér personeel in dienst nemen. Voor de betrokken arbeiders is dit geruststellend. De keerzijde van de medaille is evenwel, dat in Antwerpen,

waar tot nu toe de Chryslerfabrieken in Europa gevestigd zijn, 500 man met ontslag bedreigd worden. Natuurlijk is het ook zo, dat het voormalige Kaiser-Frazer-personeel, dat in jarenlang ploeteren een flinke duit overwinst voor de Kaiser-Frazer aandeelhouders bijeengegaard had en daarvoor met een uitkering van 2 pct werd afgescheept, thans met een schone lei moet beginnen om hetzelfde te doen voor de Chrysler-aandeelhouders.

Maar aan de Chrysler-vestiging zitten ook allerlei andere kanten. Volgens het bovengenoemde verslag in het „Financiële Dagblad" gaat de fabriek in Rotterdam werken onder de wet van een of ander Zwitsers kanton. De fabriek in Rotterdam wordt slechts een branche (agency) van de Zwitserse maatschappij (van Chrysler). Dit heeft in de ogen van de Chryslergroep twee voordelen: de Nederlandse regering is zo ruim van begrip, dat Chrysler hiermede de faciliteiten van de investeringsaftrek en vervroegde afschrijving blijft behouden, terwijl de Zwitserse wet haar de verlangde faciliteiten geeft voor de transitohandel die voortaan te Rotterdam als big-business zal worden behandeld.

De aandeelhouders van Kaiser-Frazer hadden zich inderdaad niet alleen verrijkt uit de zakken van haar personeel; maar ook uit de zakken van geheel werkend Nederland, dat direkt of indirekt alle belastingen opbrengt. Dit geschiedde in de vorm van bovengenoemde belasting-kortingen, waardoor mede de grote reserves van de N.V. konden worden gevormd.

Enige van deze belasting-kortingen gelden nl. slechts gedurende enige jaren na de oprichting van een bedrijf. Door nu niet de aandelen van Kaiser-Frazer over te nemen, maar wel de fabriek, plus personeel, plus de reeds grotendeels afgeschreven machines (die zij ook daardoor voordelig kon kopen), kan Chrysler van voorafaan beginnen met alle voordelen, die de Nederlandse staat goedgunstig, vooral aan Amerikaanse bedrijven in ons land toekent, opnieuw te incasseren. Geen wonder dus dat verwacht wordt dat Chrysler in Rotterdam goedkoper zal kunnen gaan produceren, dan dat in Antwerpen het geval was.

Daaraan worden de 500 Antwerpse personeelsleden opgeofferd.

Het is overigens zeer eigenaardig, dat men in Rotterdam een bedrijf mag uitoefenen „volgens de wetten van een of ander Zwitsers kanton".

Wat echter vaststaat is, dat dit alles bekonkeld werd in de één of andere directiekamer in Amerika, waar men gewend is, over zaken, die het welzijn van vele Europeanen, Aziaten of andere „inboorlingen" betreffen, éénzijdig besluiten te nemen zonder deze daarin vooraf te kennen of zelfs hun regeringen te raadplegen. De „onderhandelingen" te Rotterdam, die zo „verbluffend snel" waren verlopen, waren nog maar een formaliteit na wat reeds tevoren in Amerika tussen de grote heren van de Chrysler- en Kaiser-Frazer belangen daarover was bedisseld en waarvan natuurlijk niets bekend is.

De les, die uit deze gebeurtenissen te trekken valt is, dat, nog veel meer dan in Nederlandse bedrijven, het personeel van Amerikaanse bedrijven in ons land, bloot staat aan een absolute willekeur, omdat ook de Nederlandse autoriteiten zich in een positie hebben laten dringen, waarin zij van weinig afweten en over hun hoofd heen wordt beslist.

Daarbij trekken deze Amerikaanse bedrijven zich van plaatselijke en

werkersbelangen niets aan en duiken op en verdwijnen weer al naar gelang dit het beste met de belangen van enige grote Amerikaanse bezitters overeenkomt. Een man, die het weten kan, de Rotterdamse groot-kapitalist en voorzitter van de Kamer van Koophandel K. P. van der Mandele, heeft onlangs precies hetzelfde betoogd. In een toespraak die nogal wat stof heeft doen opwaaien en waarin hij waarschuwde, dat wij, met de Amerikaanse bedrijven, het paard van Troje in ons land binnenhalen (d.w.z. verborgen gewapende vijanden), wees hij er speciaal op, dat deze bedrijven zich slechts door de conjunctuur laten leiden, d.w.z. door de winstmogelijkheden op een bepaalde tijd en plaats en daardoor een bron van sociale onrust dreigen te worden.

Er zijn dus voor de Nederlandse arbeidersklasse, in onze samenleving bijzonder gevaarlijke plekken, nl. de Amerikaanse ondernemingen. En het gaat hier niet slechts om enkele ondernemingen. Het aantal naoorlogse industriële vestigingen van dochtermaatschappijen en deelnemingen van Amerikaans kapitaal in Nederlandse ondernemingen heeft zich volgens een opgave door minister Zijlstra uitgebreid van 25 in juli 1952 tot 105 aan het einde van 1957. Verschillende bedrijfstakken in ons land worden reeds beheerst door ondernemingen met Amerikaans kapitaal. Dit is het geval met de auto-montage industrie, de vervaardiging van rubberbanden, van werktuigen en werktuigmachines, van textielmachines, van kantoormachines, van benodigdheden voor de aardolie-industrie, de aardoliewinning en aardolie-raffinage, terwijl belangrijke Amerikaanse bedrijven zijn gevestigd in de chemische industrie (o.a. de pharmaceutische industrie, de vervaardiging van plastic-artikelen, van chemische produkten uit aardolieprodukten), de levensmiddelenindustrie, de vliegtuigindustrie e.a.

De Nederlandse bezitters ook in het gedrang

Deze vestigingen vormen niet alleen een direkt gevaar voor de Nederlandse arbeidersklasse maar tevens voor andere lagen van het personeel, dat zijn bestaan aan dat van deze bedrijven bindt en daardoor een slachtoffer van willekeur dreigt te worden.

Het geldt ook, eigenaardig genoeg, voor een aantal Nederlandse bezitters. Wat is nl. de praktijk van deze vestigingen? De Amerikanen zijn zeer zuinig met geld. Zij trachten zo weinig mogelijk in een bedrijf te beleggen; en dit dan liefst in de vorm van machines en bedrijfspatenten. Voor de rest trachten zij enerzijds het benodigde geld (en liefst veel meer dan nodig is) aan te trekken door een aandelenuitgifte voor Nederlandse bezitters. Voorts trachten zij grote leningen te verkrijgen van Nederlandse instanties, zoals de Herstelbank, en op deze leningen een regeringsgarantie te verkrijgen. Ook maken zij gebruik van de verwerpelijke voorrechten, waarmede de Nederlandse autoriteiten hen hier met open armen ontvangen, zoals grond en dikwijls fabrieksgebouwen tegen zeer lage huur en allerlei andere voorrechten (inclusief zeer gunstige belastingtarieven), waardoor zij veel geld uitsparen, d.w.z. zich veel geld toeëigenen ten koste van de Nederlandse belastingbetaler. De afgelopen jaren hebben, uit dezen hoofde, aan de Nederlandse bezitters, die zo onvoorzichtig zijn geweest in Amerikaanse on-

dernemingen hier te lande hun geld te beleggen, reeds enige zware stroppen gebracht. Een duidelijk voorbeeld hiervan geeft de Ned.-Amerikaanse Fittingfabriek te Deventer. Deze fabriek heeft veel meer kapitaal en leningen opgenomen dan verantwoord was en dit uitgegeven om onnodig veel machines e.d. (natuurlijk uit Amerika) te kopen.

De Amerikaanse leveranciers van deze uitrusting hebben hier dus direkt van geprofiteerd op kosten van de Herstelbank, die reeds jaren miljoenen heeft vastliggen in dat bedrijf en deze slechts zeer langzaam terugkrijgt. Maar ook op kosten van de Nederlandse aandeelhouders, die de beurswaarde van hun aandelen tot op 30 pct zagen dalen. Velen hebben toen uiteindelijk hun aandelen maar verkocht met het gevolg, dat zij, na nooit een cent dividend te hebben gezien en dus renteloos hun geld aan de onderneming te hebben geleend, ook nog ruim tweederde van hun geld kwijt raakten.

Intussen gaat het met dit bedrijf, al ontslaat het ook veel personeel, volgens de directie steeds beter. Men kan ook het belang van de grote aandeelhouders dienen door een tijdlang verliezen te boeken. Het is nl. bekend, dat wanneer men een zg. „lege vennootschap" koopt, de waarde hiervan groter is als deze een verliessaldo heeft staan. Dit komt o.a. doordat behalve de direkte belastingvoordelen ook op toekomstige winsten, tot het bedrag van de voorafgaande verliezen, geen vennootschapsbelasting behoeft te worden betaald. Er zijn nog andere Amerikaanse vestigingen in ons land, die deze „verlies-politiek" schijnen te volgen. Mochten dergelijke ondernemingen plotseling opgedoekt worden, dan blijkt meestal dat die aandeelhouders, die achter de schermen konden kijken en hun aandelen behielden een vet bedrag uit de opheffing van deze „verliesgevende" ondernemingen binnen strijken.

Tussen haakjes zij hierbij opgemerkt, dat al het geld van de Herstelbank, dat zodoende door deze ondernemingen opgeslokt wordt, onthouden wordt aan Nederlandse ondernemingen, die hieraan behoefte hebben voor hun ontwikkeling.

Nederlandse ondernemers voelen zich bedrogen

Ook dit wordt juist nu geïllustreerd door een gebeurtenis, die vele gemoederen in Nederland bezig houdt. Dat is nl. de affaire van de beruchte „Hilton"-hotels. De Amerikaanse hotelmagnaat Hilton wil in Rotterdam en Amsterdam luxe-hotels bouwen, speciaal berekend op de wensen van Amerikaanse toeristen. Deze centra van „Amerikaanse cultuur" gaan *f* 200 miljoen kosten. Maar Hilton wil er zo weinig mogelijk geld in steken en eist voor de rest leningen, die door de Nederlandse regering gegarandeerd worden (op kosten van de belastingbetalers) zowel ten aanzien van rente als aflossing. De bondsvoorzitter van de Horecaf, J. M. Meijer, heeft vastgesteld, dat de voorrechten, die aldus aan deze Amerikaanse ondernemer worden verstrekt „ver uitgaan boven hetgeen voor het Nederlandse hotelwezen wordt gedaan".

De heer Meijer verklaarde ronduit dat „hier sprake is van een willekeurige bevoorrechting, waartegen de hotellerie terecht in verzet is gekomen" (Algem. Handelsblad van 25 sept.). Tevens wees hij er op, dat de Nederlandse hotelcapaciteit, behalve op topdagen, slechts onvol-

doende wordt benut, zodat een dergelijke grote uitbreiding ongewenst is. Wat de hoteliers evenwel bovenal vrezen is dat de Hiltonhotels, doordat zij door de Nederlandse belastingbetalers in staat worden gesteld onder de kostprijs te werken, hen van de meest profijtbrengende klanten zal beroven. En hier zal slechts Hilton wèl bij varen. Wat hier dreigt in het hotelwezen gebeurt in feite vaak reeds in andere bedrijfstakken.

De stemming in het Nederlandse bedrijfsleven t.o.v. Amerikaanse vestigingen is dan ook fel omgeslagen in vergelijking met enige jaren her, toen de officiële juichkreten van de Marshallprofeten in ons land nog stilzwijgend werden geduld. Een van de woordvoerders van het bedrijfsleven dr. G. A. Kohnstamm, heeft onlangs — nadat mr. K. P. van der Mandele dit reeds had gedaan — in een rede voor de Accountantsvereniging (Algemeen Handelsblad van 30 sept.) ronduit verklaard, dat „de vestiging van Amerikaanse bedrijven in ons land een ernstig gevaar is". Zijn betoog komt hierop neer, dat het voor middelgrote en kleinere ondernemingen in ons land onmogelijk is tegen Amerikaanse ondernemingen hier te lande te concurreren. Dit geldt natuurlijk temeer, wanneer dan nog aan deze Amerikaanse bedrijven allerlei direkte voordelen worden gegund of een „Zwitserse"positie, die het hun veroorlooft van twee of meer wallen te eten; en tevens de voordelen te plukken van het lage Nederlandse loonpeil, daarbij profiterend van de „moeite en zorgen", die de Nederlandse ondernemers onophoudelijk hebben om dit loonpeil zo laag mogelijk te houden ....

Indirekt is deze Amerikaanse aanval op de Nederlandse ondernemers natuurlijk ook een bedreiging van de werkgelegenheid op deze Nederlandse bedrijven; en daarmede voor véél bredere lagen van de bevolking, dan zij die direkt in aanraking komen met Amerikaanse bedrijven in ons land.

Maar de Nederlandse bezitters voelen zich nog op een ander gebied bedreigd. Het is bekend, dat naast direkte Amerikaanse beleggingen in ons land door de oprichting van bedrijven, enorme aantallen Nederlandse effecten door Amerikanen worden opgekocht. Zo hebben deze zich meester kunnen maken van ruim een-kwart van de aandelen van de „Koninklijke Petroleum Maatschappij". Men mag schatten dat dit Amerikaanse bezit alleen reeds een beurswaarde van ca. twee miljard gulden vertegenwoordigt. Daarbij komt het Amerikaanse bezit aan aandelen van andere Nederlandse ondernemingen zoals Unilever, AKU, Philips, H.V.A., Holland-Amerika-Lijn, K.L.M. e.a.

In het verslag van de Nederlandse Bank over 1957 staat vermeld, dat „de omvang van de aankoop van Nederlandse effecten door het buitenland allengs aanleiding geeft tot enige ongerustheid. In vijf jaar was daarmede reeds een bedrag van *f* 1600 miljoen gemoeid." Alleen al in 1957 werd voor *f* 393 miljoen binnenlandse effecten aan buitenlanders verkocht. En in 1958 kwam daar o.a. nog een uitgifte van aandelen van de Kon. Petroleum Mij. bij, waarvan voor een beurswaarde van ca. een half miljard in de V.S. Zo sterk wordt reeds de greep van Amerikaanse aandeelhouders op tal van Nederlandse ondernemingen, dat sommige N.V.'s er toe overgaan speciale beschermende maatregelen te nemen om te verhinderen, dat een gevaarlijk aantal aandelen in Ame-

rikaanse handen overgaat. Want door het grote Amerikaanse belang in zulke ondernemingen komen de belangen van de Nederlandse aandeelhouders dikwijls in het gedrang. Dit komt o.a. tot uiting in het feit, dat in zg. „gemengde"Nederl.-Amerikaanse ondernemingen de Nederlandse bestuursleden soms eenvoudig aan de kant worden gezet en de leiding geheel wordt veramerikaanst. Maar ook zonder dat het zover komt kunnen beslissingen worden doorgedreven, die niet in overeenstemming zijn met die van de Nederlandse bezitters.

In feite betaalt Nederland met deze geleidelijke overheersing door Amerikaans kapitaal één van de vele rekeningen van de „Marshallhulp" in de jaren 1949—1953. Andere van deze rekeningen zijn: de gedwongen hoge militaire uitgaven waardoor het levenspeil van de bevolking laag wordt gehouden en de militaire verplichtingen die ons land aan direkte vernietiging bloot stellen en onze buitenlandse politiek en buitenlandse handel aan banden leggen. Dit heeft al fatale gevolgen en het zal nog erger worden, wanneer niet tijdig met deze Amerikaanse politiek gebroken wordt.

Zo dwingt bijv. deze „Amerikaanse" politiek ons tot een handelsverkeer met de V.S., dat ons in de drie jaren 1955—1957 een handelstekort (te voldoen in dollars) opleverde van ca. 3600 miljoen gulden. Een ander sprekend feit is, dat wij in drie jaren tijds aan dollarbezitters, in de vorm van dividenden, coupons en andere kapitaalopbrengsten het lieve sommetje van *f* 579 miljoen (in dollars) hebben moeten betalen, hetgeen ongeveer overeenkomt met de gehele opbrengst van één jaar Nederlandse uitvoer naar de Verenigde Staten! Daarbij komt, dat de ontwikkeling van de laatste jaren zodanig is, dat deze jaarlijkse „schatting" die wij aan het Amerikaanse kapitaal moeten voldoen met snelle sprongen omhoog gaat. Ten opzichte van het Amerikaanse kapitaal is het Nederlandse kapitaal zodoende al in de positie geraakt van een afhankelijk land. Dit leidt er toe, dat de Amerikaanse politiek, minder dan ooit, rekening houdt met Nederlandse belangen.

Het nationale verzet tegen de dollar

Al deze harde feiten, die de Communistische Partij reeds vanaf het begin van de Marshallhulp in 1958 duidelijk had voorspeld, dringen nu door, op grond van eigen ervaring, tot het bewustzijn van steeds bredere lagen van de bevolking.

Met dit bewustzijn ontstaan ook sporadische vormen van verzet, zoals in dit artikel reeds werd vermeld: het personeel van de Kaiser-Frazer fabrieken, de Horecaf, sommige groepen aandeelhouders, de redevoeringen van mr K. P. van der Mandele en dr. Kohnstamm en daarnaast zekere pogingen van de organen van de buitenlandse handel om de invoer van granen e.d. te verleggen van de Verenigde Staten naar Argentinië, alsmede de protesten van de scheepvaart kringen tegen de Panhonlib-scheepvaart en tegen de discriminatie door Amerikaanse bepalingen van de buitenlandse scheepvaart.

Deze vormen van „economisch verzet" versterken het politieke verzet, dat tot uiting komt in de brede beweging tegen het atoomgevaar, dat zich duidelijk tegen de Amerikaanse politiek van wereldoverheer-

sing door atoomchantage richt en dat thans weer duidelijk tot uiting komt in de critiek op de Amerikaanse politiek ten opzichte van de Chinese Volksrepubliek.

Naarmate het gevaar steeds acuter wordt kunnen al deze vormen van verzet uitgroeien tot een nationaal verzet tegen de Amerikaanse overheersing. Dit kan echter slechts gebeuren wanneer de arbeidersklasse de leiding neemt van dit nationale verzet.

Daarvoor is echter nodig, dat de Nederlandse werkers, allereerst op grond van hun eigen concrete ervaringen met het Amerikaanse kapitaal en voorts op grond van de kennis van de concrete betekenis van de Amerikaanse overheersing over ons land, tot het bewustzijn komen, dat er hier van een groot gevaar sprake is waartegen verzet geboden is. Daarom is het van zo groot belang, dat deze ervaringen onderling door de werkers worden uitgewisseld en ontleed en dat de arbeiderspers aan alle vormen van de Amerikaanse overheersing, en van het verzet daartegen, grote aandacht wijdt.

A. B.

RECTIFICATIE

Zoals de aandachtige lezer zal hebben gemerkt, is in het artikel van N. Luirink, gepubliceerd in het oktobernummer van P. en C. een storende fout geslopen.

Op pag. 457 wordt gesproken over de overgang van het socialisme naar het kapitalisme. Het spreekt vanzelf, dat dit moet zijn de overgang van het kapitalisme naar het socialisme.

Het op dezelfde pag. genoemde scholingsmateriaal van het Partijbestuur behandelt het revisionisme.

De ontwikkeling van de Nederlandse uitvoer

VOOR de Nederlandse economie is de uitvoer van zeer groot belang. In vergelijking met andere landen is de export hoog. Zij bedraagt ruim 40 pct. (in 1956 42.9 pct.) van het nationale inkomen. Voor West-Duitsland en Groot-Brittannië, toch typische exportlanden, is dit cijfer veel lager. Namelijk slechts de helft, voor West-Duitsland 21,0 en voor Engeland 19,4 pct., van het nationale inkomen.

De grote omvang van de uitvoer maakt het nodig, om bij de beoordeling van de economische toestand en de perspectieven daarvan hieraan veel aandacht te besteden.

Uiteraard is de invloed van de buitenlandse handel op het verloop van de economische cyclus en op de ontwikkeling van een overproductie-crisis het grootst in de landen met een aanzienlijk in- en uitvoerquote. De ontwikkeling van de uitvoer oefent echter geen beslissende invloed op het uitbreken van de crisis uit. Prof. Varga wees er onlangs nog op, dat „als regel de overproductie-crisis pas dan nieuwe landen omvat, als in deze landen de inwendige voorwaarden voor een crisis min of meer zijn gerijpt. Zelfs bij een export quote, dat ongeveer 25 pct. bedraagt, zoals b.v. in Engeland, omvat een daling van de uitvoer met 10 pct. slechts 2,5 pct. van de gehele productie."[1])

In Nederland wordt evenwel een aanzienlijk groter deel van de industriële productie uitgevoerd, terwijl ook de landbouw aangewezen is op export. Bovendien oefenen de internationale betrekkingen als gevolg van de betekenis van de scheepvaart voor ons land ook langs die weg hun invloed uit.

De na-oorlogse ontwikkeling vindt haar getrouwe weerspiegeling in de uitvoer-cijfers.

De uitvoer-statistieken laten, zoals we dit ook uit andere gegevens weten, zien dat het economische leven pas langzaam weer op gang kwam. Werd in 1938, in volume bezien, een hoeveelheid van 14 miljoen ton goederen uitgevoerd, in 1948 was dit nog slechts de helft, 7 miljoen ton, en pas in de loop van 1949 begon de uitvoer het voor-oorlogse peil te naderen. Dit proces werd voltooid en een periode van uitbreiding geopend na de vergaande devaluatie van de gulden in september 1949.

Deze devaluatie, de herwaardering op een lager niveau ten opzichte van de geldeenheden van andere landen, was een onderdeel van een ware golf, die toen over de kapitalistische wereld ging. Zij was de kapitalistische manier om de economische betrekkingen tussen de landen te herstellen. Deze waren door de oorlog onderbroken, en moesten als gevolg van de resultaten van de oorlog (de gestegen Amerikaanse macht, de verzwakking van de positie van Engeland en Frankrijk en de toestand in de verliezerslanden) aanzienlijke veranderingen ondergaan.

Door de marxistische economen is de laatste tijd veel gesproken over

Dit artikel is gebaseerd op een discussiebijdrage op de bespreking over de economische toestand, die op 13 september j.l. onder auspiciën van P. en C. werd gehouden.

[1]) In een artikel in Wereldeconomie en internationale betrekkingen 1958, nr. 6

de vraag, wanneer de na-oorlogse internationale economische cyclus is begonnen. Dit is vooral met het oog op de door de oorlog teweeggebrachte veranderingen een ingewikkeld vraagstuk, dat nog geen definitieve oplossing heeft gevonden. Het is niet alleen voor vakeconomen van belang. De revisionisten stellen toch, dat het kapitalisme van karakter is veranderd, waardoor de gehele kringloop zijn vroegere betekenis zou hebben verloren. Deze stellingen moesten de in de periode van hoogconjunctuur verwekte illusies over de kapitalistische werkelijkheid verankeren.

In de discussies over het begin der na-oorlogse cyclus is lange tijd weinig aandacht besteed aan de devaluatiegolf van 1949. De analyse richtte zich vooral op de ontwikkeling der Amerikaanse economie, op de moeilijkheden bij de omschakeling van de oorlogsproductie op de verhoudingen na de overwinning op Duitsland, Italië en Japan, en nadien op de crisisperiode van 1948—49 en 1953—54 in de Ver. Staten.

Inderdaad is deze analyse van grote betekenis, omdat de Ver. Staten ongeveer de helft van de productie van de kapitalistische wereld leveren. Zij bracht echter het gevaar met zich mee, dat aan de ontwikkeling in het kader van het kapitalistische stelsel als geheel te vluchtig werd voorbijgegaan.

Wanneer deze feiten in hun geheel worden bezien, komt de betekenis van de devaluatiegolf beter tot zijn recht. Het lijkt mij dan ook juister, zoals de leider van de conjunctuurafdeling van het instituut van wereldeconomie te Moscou, A. Manoekjan, het doet, het begin van de cyclus te stellen op 1949—1950 en de cyclische crisis in de Ver. Staten van 1948—1949 en de massale devaluatie van de kapitalistische valuta in 1949 als uitgangspunt te beschouwen.

Na de devaluatie steeg de Nederlandse export met sprongen. In 1950 was de stijging ongeveer 40 pct; het vooroorlogse peil werd overschreden. Ook in het daarop volgende jaar werd een grote sprong gedaan als aansluiting bij het gestegen niveau van de wereldproductie.

Een verlangzaming trad op in 1952—'53. Er deden zich crisisverschijnselen gevoelen; het was een soort tussencrisis, die enkele bedrijfstakken trof, zoals dit ook in andere landen in de periode der opgaande conjunctuur het geval is geweest, in de Ver. Staten b.v. in 1953—'54.

In 1954 treedt de kapitalistische wereld als geheel in de periode der hoogconjunctuur. Ook voor ons land zijn dit jaren van aanzienlijke uitbreiding der export. In 1956 was de uitvoer in vergelijking met 1950 verdubbeld.

Langzamerhand echter wordt in deze periode het tempo der uitvoerstijging lager.

*

HOE valt nu de grote stijging van 1950 tot 1956 en de daling van het groeitempo in de jaren van de hausse te verklaren?

Een belangrijke factor van de opvallend grote stijging in 1950 en 1951 was de devaluatie die in ons land verder was doorgedreven dan in andere landen. In Nederland bedroeg deze 30,5 pct., tegenover West-Duitsland 20,67 pct., België en Frankrijk 12,3 pct. De Nederlandse uitvoerproducten werden zodoende goedkoper dan in deze landen het geval was.

Daar komt bij, dat het loonpeil in Nederland relatief lager lag dan in andere landen. Voor een deel was dit het gevolg van de laag gehouden prijzen van de landbouwproducten, waardoor de landbouw moest offeren aan het industrie-kapitaal, dat belang had bij lage lonen. Door deze druk op de lonen, waaraan de leiders van de Uniebonden hun medewerking gaven, werd Nederland, zoals de econoom dr. Wemelsfelder het uitdrukt „een soort Japan van het Westen."

Later, toen er moeilijkheden rezen, is de critiek geoefend, dat de Nederlandse kapitalisten alleen aandacht schonken aan de concurrentie in prijzen. Bij de samenstelling van het exportpakket werd onvoldoende rekening gehouden met de veranderingen, die zich internationaal voordeden in de vraag. Het bleef bij deze veranderingen ten achter.

Een tweede factor was, dat de uitvoer zich richtte op een buitenlandse markt, die zelf in expansie verkeerde en veel kon opnemen. Voor een deel stond de verhoogde uitvoer in verband met de militarisering in het kader van het Atlantische oorlogspact. De snel stijgende uitvoer van aardolieproducten uit de nieuwe raffinaderij in Pernis is een der voorbeelden daarvan.

Een aantal landen die zelf veel militaire goederen produceerden, konden daardoor een deel van hun capaciteit niet besteden aan de productie van uitvoergoederen. Nederland, dat zelf geen aanzienlijke industrie heeft van oorlogsmaterieel (met uitzondering van electronisch materiaal), maakte hiervan gebruik door zijn eigen uitvoer op te voeren.

Deze uitvoer richtte zich vooral op andere Westeuropese landen. Er werd veel minder aandacht besteed aan landen in Azië, Zuid-Amerika en Afrika. In Azië was dit niet alleen het geval ten aanzien van Indonesië en China, waar door de kortzichtige buitenlandse politiek der Nederlandse regeringen de handel werd teruggebracht, maar ook ten aanzien van andere landen. De handel met Oost-Europa kwam door de embargopolitiek, die de Amerikanen oplegden, een gehele periode vrijwel tot stilstand.

De voorsprong als gevolg van de grotere devaluatie ging langzamerhand verloren. In de strijd van de arbeiders voor loonsverhoging werden resultaten behaald, waardoor de concurrentie op grond van de lage lonen, moeilijker werd. Ook gingen de andere landen hun export opvoeren en versterkten zij de concurrentie.

De verlangzaming van het groeitempo der export, die het gevolg daarvan was, blijkt uit de volgende cijfers:

jaar	stijging der export in vergelijking met het vorige jaar (naar waarde)
1954	12 pct.
1955	11 pct.
1956	7 pct.
1957	8 pct.
waarvan:	
Eerste half jaar 1957	7 pct.
Tweede half jaar 1957	10 pct.
1958, eerste half jaar	4 pct.
eerste acht maanden	3 pct.

Bij het bezien van deze cijfers moet er echter nog rekening mee worden gehouden, dat in het laatste kwartaal van 1957 en in de loop van dit jaar een prijsdaling van de uitvoerproducten is ingetreden: de Nederlandse kapitalisten hebben de concurrentie verscherpt. Ten dele geschiedt dit, omdat ook de ingevoerde grondstoffen als gevolg van de overproductiecrisis van grondstoffen in prijs zijn gedaald. Anderzijds, omdat door de bestedingsbeperking de uitbuiting van de Nederlandse arbeiders werd verscherpt door verhoging van de arbeidsproductiviteit en aanvallen op de lonen. De stijging naar volume is daardoor in het eerste halfjaar van 1958 hoger geweest, n.l. 8 pct.

De cijfers over de tweede helft van 1957 en het eerste halfjaar van 1958 worden van reactionaire zijde gebruikt om de bestedingsbeperking te loven. De uitvoercijfers zouden laten zien, dat zich geen ernstige crisisverschijnselen voordoen.

Met deze cijfers is van reactionaire zijde veel reclame gemaakt. De uitvoerstijging van 10 pct. in het tweede halfjaar van 1958 is door Dr. W. Drees jr. in een juichend artikel in „Economisch-Statistische Berichten" geloofd als een bewijs van het succes der politiek van bestedingsbeperking.

Men moet de cijfers echter critisch bezien.

De stijging met 10 pct. in de tweede helft van 1957 is vooral zo groot, omdat in de vergelijkingsperiode van 1956 de Suezcrisis viel. Vandaar, dat vooral de uitvoer van minerale brandstoffen en chemische producten, in vergelijking met die tijd zo sterk steeg.

Dit treedt duidelijk aan de dag, als het stijgingspercentage van de uitvoer (naar waarde) in het vierde kwartaal wordt vergeleken met dezelfde periode in het daaraan voorafgaande jaar.

Deze cijfers zijn:

1953	14 pct.
1954	15 pct.
1955	10 pct.
1956	1 pct.
1957	10 pct.

De stijging in de tweede helft van 1957 is dus niet zo opzienbarend als werd voorgespiegeld.

Ook het beeld van de eerste helft van dit jaar is niet zo zonnig als het schijnt.

Dit blijkt o.a. uit de berekeningen in het verslag over het tweede kwartaal van 1958 van het Centraal Orgaan voor economische betrekkingen met het buitenland.

Daarin wordt er op gewezen, dat in de hausse-periode de uitvoer in het eerste halfjaar steeds ongeveer op het niveau stond van het daaraan voorafgaande tweede halfjaar. Dit laat inderdaad een voortdurende groei zien, want in de tweede helft van het jaar is de export hoger, doordat dan vele landbouwproducten op de markt komen.

In de eerste helft van 1958 was de uitvoer echter niet even groot als in de tweede helft van 1957. Zij was zelfs 5,2 pct. lager. Als de opgaande lijn verder zou zijn doorgezet, had de export 200—400 miljoen gulden groter moeten zijn.

Nu heeft deze redenering, die het volume van de uitvoer geheel

buiten beschouwing laat, politieke bijbedoelingen. Zij is er n.l. op gericht, om de staat de helpende hand te doen bieden bij het verlenen van export-credieten, met behulp waarvan de andere landen, vooral West-Duitsland, hun concurrentie hebben versterkt.

Hoewel de uitvoer nog wel stijgt, gaat er toch een stagnatie optreden. Duidelijker is dit nog, als de vergelijking wordt uitgestrekt tot de eerste acht maanden van dit jaar.

De uitvoer (in miljoenen guldens) was

	1957	1958
Eerste halfjaar	5.617	5.836
Juli	1.042	969
Augustus	875	952
Eerste acht maanden	7.534	7.757

Hieruit blijkt dat de uitvoer (naar waarde) in de eerste acht maanden slechts met 3 pct. steeg.

Nog beter is de stagnatie zichtbaar, als enkele 12-maands-totalen van de uitvoer worden vergeleken (in milj. guldens):

1957:	11,770
juli 1957—juni 1958:	11,978
aug. 1957—juli 1958:	11,905
sept. 1957—aug. 1958:	11,982

De geringe stijging, die deze cijfers te zien geven, ligt ver af van de 5 à 6 pct. verhoging van de export per jaar, die minister Zijlstra nodig achtte. De verhoging met slechts 3 pct. die in de eerste acht maanden van dit jaar heeft plaats gehad, zou als dit cijfer voor het gehele jaar zou gelden, volgens de berekening van het Centraal Planbureau (Centraal Economisch Plan 1958, blz. 66) een aantal werklozen met zich meebrengen van 110.000.

De stagnatie, die optreedt in de ontwikkeling van de buitenlandse handel, is kenmerkend voor de gehele Nederlandse economie op dit ogenblik.

Er kan daarbij aan worden herinnerd, dat er vaker stagnatie voorkomt voor een crisis zich volledig doet gevoelen. Dit was b.v. ook het geval aan de vooravond van de crisis van 1929.

*

BIJ de beoordeling van de buitenlandse handel wordt op het moment vooral gewezen op de vermindering van de invoer. Maar deze vermindering is in de eerste plaats een gevolg van de intering van de voorraden. Dit berust ten dele op de verwachting van een verdere daling van de grondstoffenprijzen. Maar in de loop van dit jaar zijn de

voorraden, waarvan de omvang niet precies bekend is, afgenomen.

Alleen om de export te handhaven, zal daarom naar alle waarschijnlijkheid in de komende maanden de invoer al moeten toenemen. Ook met het oog op de deviezentoestand is derhalve uiteindelijk de uitvoer de beslissende factor.

De weerstanden in andere landen tegen opvoering der export nemen evenwel toe. In de meeste landen worden economische moeilijkheden waargenomen. Er worden in vele landen beperkingen opgelegd aan de invoer, in de eerste plaats aan landbouwproducten. Op het gebied van de industrie-productie wordt de concurrentie verscherpt. Een factor, die hierbij een rol speelt, is die van de grote investeringen in de afgelopen jaren. Het Engelse blad „The Banker" wees er in juli op, dat „de strijd om de exportmarkten onvermijdelijk een grotere scherpte aanneemt, nu steeds duidelijker blijkt, dat de marge, gevormd door de ongebruikte productiecapaciteit, in de industriële landen toeneemt."

Als gesproken wordt over de mogelijkheden van de Nederlandse export is het nodig te bezien, waar de uitvoer naar toe gaat.

Het blijkt, dat 70 procent van de uitvoer gaat naar industriële landen, n.l. naar de landen van West-Europa, de Ver. Staten en Canada. Van de industrie-export gaat 60 pct. naar andere industrielanden. De landbouwexport gaat voor de helft naar België, Luxemburg, West-Duitsland, Italië en Frankrijk.

De export naar Azië en Zuid-Amerika ondervindt, zoals we reeds opmerkten, moeilijkheden.

Indonesië nam de laatste jaren, ondanks alles was er gebeurd is, toch nog 3 pct. van de Nederlandse uitvoer op. Thans is deze uitvoer, als gevolg van de kortzichtige politiek van de regering vrijwel weggevallen.

Door de grondstoffencrisis zijn in de landen die grondstoffen exporteren, grote moeilijkheden ontstaan. In Zuid-Amerika hebben een aantal landen zoals Argentinië, Uruguay en Peru de invoer beperkt. In Peru zijn b.v. de invoerrechten verhoogd met 100—300 pct. voor „misbare" goederen en met 50 pct. voor „moeilijk misbare" goederen. Ook de uitvoer naar andere Aziatische landen dan Indonesië, heeft te lijden.

De uitvoer naar Birma, b.v. die in de eerste helft van 1957 11,1 miljoen gulden bedroeg, is in het eerste halfjaar van 1958 teruggelopen tot 8,9 miljoen gulden.

Op de landen van Oost-Europa en de Chinese Volksrepubliek is nog steeds een slechts gering deel van de export gericht.

Het grootste deel van de uitvoer gaat dus naar landen, die bij een verscherping van de crisisverschijnselen de grootste concurrenten zullen zijn. Industrielanden beschikken toch over vele mogelijkheden om bij moeilijkheden op de buitenlandse markt, zich meer op het binnenland te richten en artikelen te produceren, die nu uit andere landen worden ingevoerd. Afgezien van invoerrechten e.d. hebben zij al het voordeel van geringere transportkosten. In de vooroorlogse crisisjaren is dit in ons eigen land ook gebleken.

Bij deze beoordeling mag echter niet uit het oog worden verloren, dat door de voortdurende bewapeningswedloop, een zekere markt voor olie en chemische producten, electronische apparaten en een reeks metaalproducten behouden kan blijven.

Grote mogelijkheden voor de uitbreiding van de handel liggen er in het Oosten. Met het toenemen der economische moeilijkheden pogen vele landen deze mogelijkheden te benutten, in weerwil van de Amerikaanse koers die op beperking van de handel is gericht. Er heeft dan ook een uitbreiding van de Oost-West-handel plaats. Voor Nederland echter onvoldoende.

De economische toestand zal evenwel in steeds toenemende mate nopen tot het aangrijpen van deze mogelijkheden. In zoverre de door Amerika opgelegde politiek hier belemmerend werkt, dient ook deze te worden overwonnen.

Dit is niet alleen een aangelegenheid van de hierin geïnteresseerde delen van de bourgeoisie. Het is vooral een zaak van de arbeiders, die door te strijden voor deze handel met het Oosten, opkomen voor hun werk en hun loon.

Uitbreiding van de handel met het socialistische wereldstelsel kan bijdragen tot de stabilisering van de economie, hoewel zij uiteraard de wetten van het kapitalisme en de crisis die uit de werking daarvan voortvloeien niet kan opheffen.

Een ander punt van groot belang is de verandering van de verhouding van de zwak-ontwikkelde landen.

Naarmate deze landen hun politieke onafhankelijkheid verkrijgen en ook op economisch gebied hun vrijheid bevechten, wordt steeds duidelijker dat voor het opbouwen van duurzame economische betrekkingen op een andere manier dient te worden opgetreden.

In deze landen toch groeit een nieuwe vraag, in de eerste plaats naar investeringsgoederen voor de opbouw van een eigen industrie, maar ook naar verbruiksgoederen om het lage levenspeil op te heffen.

Dit vereist echter het afstappen van de op koloniale leest geschoeide verhoudingen en het tegemoet treden van deze landen op een manier, die in overeenstemming is met de huidige tijd waarin het kolonialisme ten onder gaat. Vooral ten aanzien van Indonesië is dit noodzakelijk.

Een uitbreiding van de uitvoer, die niet voortvloeit uit verhoogde uitbuiting van de arbeidersklasse, maar in verband staat met een andere politieke oriëntatie is ongetwijfeld in het belang van de economie van ons land.

Zo staat de houding die de arbeidersklasse inneemt ten opzichte van de uitvoer in nauwe samenhang met haar gehele strijd voor een ommekeer in de regeringspolitiek.

JAAP WOLFF.

DE EGYPTISCHE REVOLUTIE

IN 1952 werd de Egyptische monarchie omvergeworpen. Dit was het einde van een regiem, dat een geschiedenis had van zes duizend jaar. De vernietiging ervan is een van de grote gebeurtenissen in de menselijke historie.

Nasser is het product, zowel als de huidige leider, van de Egyptische nationale bevrijdingsbeweging, op zichzelf weer een deel van de grotere beweging van het Arabische nationalisme en van de internationale strijd tegen het imperialisme. Zoals kenmerkend is voor zulke bewegingen stelde de Egyptische strijd voor onafhankelijkheid zich ook democratisering ten doel. Het ging er niet alleen om een eigen bestuur te krijgen, maar ook wie dat bestuur zou uitoefenen. Zoals professor Hans Kohn opmerkt: „De nationalistische strijd in Egypte was in het geheel niet alleen gericht tegen Engeland. Het Hof richtte zich scherp tegen de Wafd (de voor onafhankelijkheid strijdende partij) en haar democratische eisen."[1])

Talrijke commentators stellen Nasser gelijk aan Hitler. Deze vergelijking heeft geen enkele grond en geschiedt alleen uit demagogische overwegingen om een politiek ter versterking van de reactie en van oorlogsvoorbereiding te rechtvaardigen. Michael Adams, correspondent van de Manchester Guardian voor het Midden Oosten, stelt in een pas gepubliceerd boek (Suez and After) vast, dat dit een leugen is.

„Nasser tracht het niet zo voor te stellen of Arabieren of Egyptenaren betere mensen zijn dan anderen en er wordt ook niet gezocht naar zondebokken onder het eigen volk . . . De Egyptische revolutie werd volbracht zonder bloedvergieten; de enige levens die in het eerste jaar ervan om politieke redenen verloren gingen, waren die van twee leiders van een relletje bij Alexandrië . . . Er zijn geen zuiveringen, geen poproms geweest en er is niets van het sadisme en de wreedheid te bespeuren, die Nazi-Duitsland hebben verlaagd. De Egyptische revolutionaire leiders vermijden stelselmatig de uiterlijke pompeusheid waarmee Hitler en zijn gezellen zich omringden, evenals (in tegenstelling tot het voorafgaande Egyptische regiem) de losbandigheid, die dit zo dikwijls vergezelt."

Van meer betekenis is het natuurlijk, dat we in het geval van Egypte te maken hebben met een duidelijk zwak ontwikkeld land, dat zich bevindt in een revolutie tegen kolonialisme en feodalisme. In het geval van Hitler-Duitsland ging het om een hoog geïndustrialiseerd, monopolie-kapitalistisch land, dat beschikte over een talrijk en ultra-modern leger, een groot deel van zijn eigen bevolking terroriseerde en uitroeide en daarna, met de wapens in de hand, er op uit ging om de wereld te veroveren. En terwijl Hitler, als exponent van het fascisme de burgerlijke democratie in Duitsland vernietigde en de belangen van de meest reactionaire financiers, industriëlen en grootgrondbezitters bevorderde, heeft Nasser, als exponent van het revolutionaire nationalisme, een monarchie omvergeworpen, het Egyptische openbare leven op belangrijke wijze gedemocratiseerd, zich gericht tegen de belangen van de adel en de grootgrondbezitters en de leiding genomen in de Arabische strijd tegen het imperialisme.

Daar op de inhoud van de Egyptische revolutie weinig de aandacht is gevestigd, is het misschien goed iets uitvoeriger in te gaan op de verworvenheden van de revolutie in de afgelopen zes jaren.

In de eerste plaats werd de monarchie omvergeworpen en een republiek gevormd; in de tweede plaats werden de bijzondere positie en de voorrechten van de adel teniet gedaan en tezamen met de titel koning verdwenen ook de titels bey

[1]) In een essay „Nationalism" in het door Ernest Jackh uitgegeven „Background of the Middle East" (1952).

en pasja; ten derde werd een landhervorming, de belangrijkste in de geschiedenis van de Arabische wereld, tot stand gebracht.

In dit verband dient er op gewezen te worden, dat de vroegere koning, Faroek, persoonlijk een derde deel van de bebouwde grond in Egypte bezat. Zijn grond is in beslag genomen en genationaliseerd. In december 1952 verbood de wet op de landhervorming het individuele bezit van meer dan 200 feddan (ruim 80 ha) grond. De grondbezitters zouden een, tamelijk ruime, schadeloosstelling krijgen en de uitvoering van de hervorming werd over een periode van vijf jaar uitgestrekt. De hervorming is slechts gedeeltelijk en de uitvoering laat nog veel te wensen over, maar niettemin zijn 2200 bezitters van 460.000 ha grond gedwongen om hiervan 290.000 ha op te geven en een tiende deel van de landloze massa in Egypte heeft wat grond gekregen.

De bourgeoisie, die domineert in de Egyptische revolutie, richt zich er niet op om werkelijk strijd te voeren voor ingrijpende sociale hervormingen, zelfs waar deze gericht zijn tegen hun traditionele klassetegenstanders, de grootgrondbezitters. Zoals Charles Issawi, van de economische afdeling van de Verenigde Naties, ter verklaring van deze bescheidenheid, schrijft: „Nog belangrijker is hun gemeenschappelijke vrees voor de sociale revolutie, het vooruitzicht daarop weerhoudt de industriëlen om te veel druk uit te oefenen op de landeigenaars."[2])

Voor de Tweede Wereldoorlog bestond er een inkomstenbelasting op handels- en industrie-winsten, maar geen belasting op grondeigendom; in 1953 is aan deze discriminatie ten voordele van de grondbezitters een einde gekomen.

Onder het bewind van de koning was de vorming van vakbonden van landarbeiders verboden; in 1953 werd het verbod opgeheven en thans zijn er in Egypte meer dan vijftig vakbonden van landarbeiders. Onder de koning was de vorming van een nationale federatie van vakbonden (van arbeiders in de industrie) verboden; na de revolutie is dit verbod opgeheven en er bestaat nu een Nationaal Verbond van Vakverenigingen in Egypte. Onder de koning bestond er geen minimumloon; thans bestaat dit wel en er zijn ook voorzieningen voor het minimumloon van landarbeiders. De minima zijn zeer, zeer laag, dat is waar, en de linksen in Egypte trachten hierin verbetering te brengen door de revolutie op het land volledig door te voeren. Maar een feit is, dat het principe van minimumloon voor alle werkers ingevoerd is. Bovendien heeft een onlangs ingevoerde wet het de ondernemers verboden om arbeiders te ontslaan, zonder goedkeuring van een gerechtshof. Stephen P. Dorsey, plaatsvervangend leider van het bureau voor het Midden Oosten van het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken, zegt daarover: „Deze bepaling heeft in het bijzonder de ongerustheid opgewekt van buitenlandse beleggers . . ."[3]) en dat is heel goed te begrijpen.

Kerk en staat zijn in het nieuwe Egypte gescheiden en de revolutionaire grondwet waarborgt alle burgers ongeacht hun geloof volledige gelijkheid. Het revolutionaire Egypte heeft een begin gemaakt met het streven om de vrouwen gelijkheid te brengen; in 1957 hebben voor de eerste maal in de geschiedenis de Egyptische vrouwen hun stem kunnen uitbrengen. En ook is voor de eerste maal het onderwijs in Egypte verplicht gesteld.

In dit geheel moet men de nationalisatie van het Suez-kanaal in 1956 bezien. In weerwil van alle zwarte voorspellingen heeft Egypte het verkeer door het Kanaal gaande gehouden, met Egyptische technici en loodsen, die zoals de Europeanen gezegd hadden „het nooit zouden kunnen". En Egypte bracht een regeling met de vroegere aandeelhouders van de Kanaal-maatschappij tot stand, waarbij deze met een bedrag van 81 miljard dollar werden gecompenseerd. (Als dit mogelijk was met het Kanaal, waarom zou dit dan met de olie niet mogelijk zijn?)

Het is natuurlijk een feit, dat de grote meerderheid van de Egyptische bevolking

[2]) In een essay „The Entrepreneur Class" in het door S. N. Fisher uitgegeven „Social Forces in the Middle East" (1955).

[3]) U.S. Department of State Bulletin, 9 mei 1955.

nog in diepe armoede leeft. Het zal vele jaren van grote inspanningen kosten, — met diepgaander revolutionaire veranderingen, — voor deze in Egypte zal zijn teniet gedaan. Deze armoede zal zeker niet kunnen worden opgeheven, zolang er grote kapitaalschaarste is en de natie, zoals thans, voor haar economische levensvatbaarheid afhankelijk is van één gewas, katoen. Het is meer dan een eenvoudig samenvallen, dat de steile prijsdaling van de Egyptische katoen en de revolutie beide dateren van het jaar 1952. Deze economische afhankelijkheid en de beloften en het optreden van de socialistische wereld, — door het kopen van katoen, het geven van credieten op lange termijn tegen lage rente-voet en het sluiten van voordelige economische overeenkomsten (zoals de overeenkomst voor een periode van twaalf jaar die in januari 1958 met de USSR werd gesloten) — zijn centrale factoren in de houding van het Westen tegenover het bewind van Nasser.

Maar zelfs al is de armoede nog groot, toch is het belangrijk om vast te stellen, dat de reële lonen, voor de ongeveer 2½ miljoen Egyptische arbeiders in de steden, sinds 1952 onophoudelijk zijn gestegen. Volgens de laatste onderzoekingen van de Ver. Naties[4]) was het reële loonpeil in Egypte, als 1953 gesteld wordt op 100, in 1950 83,3, in 1954 113,8, in 1955 118,7 en in 1956 126,5.

De betekenis van de Egyptische revolutie kan samengevat worden in de woorden van Elizabeth Monroe, tijdens de Tweede Wereldoorlog leidster van de afdeling voor het Midden Oosten van het Britse ministerie van voorlichting, en in de afgelopen veertien jaar correspondent voor het Midden Oosten van The Economist (Londen). Onlangs schreef zij:

„De Egyptische sociale revolutie, dit belangrijkste verschijnsel van de vijftiger jaren in het Midden Oosten, oefent evenveel aantrekkingskracht uit op het volk in dit gebied als de Franse Revolutie eens het liberale Europa aantrok. Het volk van het Midden Oosten staat door een reeks van oorzaken in de ban van deze revolutie — niet alleen omdat Egypte een eind heeft gemaakt aan de heerschappij van een op eigen voordeel beluste oligarchie en nieuwe mogelijkheden biedt voor de gewone burgers, maar ook omdat het het jarenlang gepraat over de Arabische zaak heeft omgezet in koene daden; omdat het de Arabieren een plaats heeft gegeven op de wereldkaart en de wereld heeft gedwongen te luisteren naar hun opvattingen; omdat het de laatste ketenen van onvergankelijk lijkende vreemde overheersing heeft afgeschud."

(New Republic, 19 juni 1958).

HERBERT APTHEKER.

(Uit een artikel in Political Affairs, het maandblad van de Amerikaanse Comm. Partij, van september 1958)

[4]) Economic Developments in the Middle East. 1956—1957.

China werpt het juk af

WIE het Nieuwe China bezoekt, hetzij vriend of vijand, kan niet anders dan onder de indruk komen van dit grootse maatschappelijke gebeuren. Maar het boekje[1]), dat het resultaat is van de studiereis van onze drie kameraden: Annie Averink, Gerard Maas en Gerrit de Vries, onderscheidt zich van andere literatuur op dit gebied door enige belangrijke kenmerken.

In een betrekkelijk kort tijdsbestek van ruim twee maanden werden zeer verschillende streken van dit enorme gebied, met zijn 600 miljoen inwoners, bezocht, waardoor het beeld naar tijdsorde één geheel vormt; het contact met de bevolking in al haar geledingen was daarbij zeer intensief; alle deuren stonden open en alle informaties, ook die van uiterst bevoegde zijde, werden ter beschikking gesteld van de kameraden-bezoekers; deze bezoekers beschikten over kennis van de geschiedenis, in het licht van het historisch materialisme en van de wereldbeschouwing van het Marxisme-Leninisme.

Dit maakte het mogelijk in zo korte tijd en in beknopte vorm een veelzijdig en toch samenhangend beeld te geven van een uiterst ingewikkeld ontwikkelingsproces.

Van een beknopt beeld een nog beknopter overzicht te geven is al heel moeilijk en ook nauwelijks wenselijk: men heeft daarvoor de 135 blz. van het boekje onverkort nodig. Enkele hoofdlijnen kunnen echter het lezen aanmoedigen en wie leest zal meer willen weten over dit, voor de snelle ontwikkeling van de mensheid zo belangrijke gebeuren.

Wat valt het meest op bij het kennis nemen van dit 50-tal korte hoofdstukjes?

Allereerst de verscheidenheid van de problemen, die in alle hoeken van dit geweldige gebied anders en toch in wezen ook weer gelijk zijn. De gelijkheid maakt het mogelijk een consekwente, principiële politiek te voeren, de verscheidenheid eist een soepele toepassing van de fundamentele beginselen.

Eenheid van theorie en praktijk, maar wel onder heel bijzondere en moeilijke omstandigheden, die toch tot een verrassend eenvoudig geheel samensmelten. Maar dan in de geest van het smeden van ijzer, als een proces van innerlijke strijd tot een harmonisch geheel. Wie de chemische formules van het proces kent en zich niet door toevalligheden laat afleiden, zal op schijnbaar eenvoudige wijze over het glanzend metaal kunnen beschikken.

Zelfs wanneer een nuchter mens over het Nieuwe China leest, betrapt hij zich al gauw op een neiging tot poëtische beelden. Maar het is een verdienste van het voor ons liggende boekje, dat het wel deze beelden oproept, maar in zijn beknoptheid toch elke overdrijving vermijdt. Het levert de bouwstenen en de lezer zal deze tot een levend geheel moeten samenvoegen, het verleden met het heden en het heden met de toekomst verbinden.

Het verleden mag ik in de kringen van lezers van P. en C. bekend veronderstellen. Maar het heden bestaat niet zonder dat verleden en evenmin zonder de toekomst. Dit wel zeer bijzonder in een land, waar zoveel delen nog tot het verleden behoren en toch in de nabije toekomst tot één geheel zullen moeten worden.

Alles is in beweging, dat wisten de oude Grieken reeds. Maar hier in een beweging, bewust geleid door menselijke wezens, naar een door mensen, op grond van de wetten van natuur en maatschappij gericht doel. De tegenstellingen der

[1]) China werpt het juk af, A. Averink, G. Maas en G. de Vries. Uitg. Pegasus Prijs *f* 3.90.

onderdelen mag vaak onoplosbaar schijnen, het geheel, als eenheid in een grootse strijd, is zuiver van eenvoud.

En waar men dit boekje nu ook openslaat, steeds zal men worden getroffen door die eenheid, die de mensen bezielt.

Enkele problemen in vogelvlucht:

Het probleem van de landbouw, met haar snelle ontwikkeling van onderling hulpbetoon, via diverse etappes van coöperatie naar de collectieve bedrijven, die nu al weer uitgroeien tot collectieve gemeenschappen. Een en ander in het boekje toegelicht met sprekende voorbeelden.

Het probleem van de industrie, waarbij men er in is geslaagd de nationale bourgeoisie tot medewerking in het socialistische proces op te nemen en gelijktijdig het kleinbedrijf te gebruiken om de moeilijke periode van overgang te overbruggen.

Het probleem van onderwijs en cultuur, vanaf 80 pct. analphabetisme in 1949 tot de invoering van leerplicht in 1957, met 127 hogescholen, 470.000 studenten en 18 miljoen volwassenen op cursussen, avondscholen, enz.

Het probleem van de kunst, die het oude wil verbinden met het nieuwe en ons nu reeds met een groot ontzag vervult, evenals de morele kracht van toewijding aan de arbeid, waardoor de gigantische plannen kunnen worden verwezenlijkt, vaak met eenvoudige middelen van samenwerking en organisatie.

En wat werd reeds niet aan grote werken tot stand gebracht!

We denken aan de hoogovens, en tal van nieuwe industrieën; aan de grote waterwerken, waarbij rivieren worden getemd en in dienst gesteld van bevloeiing, scheepvaart en waterkrachtcentrales; aan de herbebossing; aan het nieuwe verkeersnet van wegen en spoorwegen; aan bruggen als die over de Jangtse bij Hankou; aan mijnbouw die ongekende bodemschatten aan de oppervlakte brengt; aan de talloze uitvindingen, ook vaak van eenvoudige aard, die het werk vergemakkelijken en die uit de naamloze miljoenen-massa der bevrijde Chinezen opbloeien.

Daarbij wordt het leven van deze massa op een steeds hoger materieel en geestelijk peil gebracht. We denken ook aan de vrouw, waarvoor het leven in weinig jaren werd herschapen, met vernietiging van de vloek der prostitutie, zoals die uit de grote steden van het oude China als Shanghai, enz. maar al te bekend is.

De snelle inschakeling van de vrouw als gelijke in het arbeidsproces in het sociale en huiselijke leven is zeker één van de wonderen van dit nieuwe leven.

De ideologische strijd

Het is ondoenlijk van het rijke materiaal dat in dit boekje is samengevat ook maar bij benadering een overzicht te geven. Beslissend is, dat in deze, schijnbaar wat chaotisch verzamelde gegevens een rode draad duidelijk kenbaar is door het feit, dat gastheer en bezoekers van dezelfde wereldbeschouwing uitgaan.

Nu de strijd om de macht in het Nieuwe China ten bate van het Socialisme is gewonnen, kan de opbouw, met vriendschappelijke steun van de Sowjet-Unie en andere socialistische landen, in een merkwaardig snel tempo plaats vinden. Maar dit betekent niet, dat de strijd tegen de overblijfselen van het oude reeds is geëindigd. In de weergegeven gesprekken met leidende Chinese kameraden wordt er steeds op gewezen, dat vooral op ideologisch gebied nog een zware strijd moet worden gevoerd, met als inzet de vraag, of het socialisme of het kapitalisme uiteindelijk zal overwinnen, een vraag, waarvan thans reeds de beslissing niet twijfelachtig is.

Nadruk wordt daarbij gelegd op het feit, dat de Marxisten nog slechts een minderheid vormen onder het gehele volk en ook onder de intellectuelen. De leuze „laat honderd bloemen naast elkaar bloeien", ontleend aan oude Chinese wijsheid, getuigt van kracht, maar betekent niet een nieuwe theorie of een nieuwe

methode. Zij veronderstelt, dat het onkruid uit deze bloemenschakering wordt verwijderd.

Evenzo drukt de leuze „laat honderd scholen met elkaar wedijveren" de noodzaak uit, dat het Marxisme-Leninisme zich moet doorzetten in een principiële strijd der meningen, waarbij contra-revolutionairen en verraders van de discussie worden uitgesloten.

Het is de taak van de Communistische Partij de tegenstanders daarbij te overtuigen en de verraders te ontmaskeren. In deze strijd is het steeds de praktijk die moet bewijzen, dat het Marxisme-Leninisme „de waarheid, het goede en het mooie" vertegenwoordigt zoals in het boekje de mening van onze Chinese kameraden wordt weergegeven.

Wie het verslag van deze reis aandachtig leest, zal moeten inzien, dat de praktijk hier reeds goeddeels het antwoord heeft gegeven. En al stellen de schrijvers zich niet tot doel een beschouwing te leveren over democratie en dictatuur, over de heerschappij van het monopoliekapitaal contra de leiding van de arbeidersklasse in een Volksdemocratie, de gesprekken met onze Chinese vrienden stellen deze vraagstukken op de hun eigen wijze, zo eenvoudig en recht op het doel, dat daarbij de ingewikkelde drogredenen van de Westerse cultuur, waarvan nog velen, ook die het goed willen, het slachtoffer zijn, krachteloos worden.

„China werpt het juk af", is dan ook niet alleen een spannend en interessant reisverhaal door een nieuwe, nog weinig bekende wereld. Wie het leest en overdenkt zal daarin een beknopt, maar overtuigend leerboek vinden van theorie en praktijk der communistische beginselen.

Een fijne trek van het boekje is nog, dat bij alle gesprekken en rondleidingen tot uitdrukking komt, de eenvoud en bescheidenheid van wie toch aan deze gigantische opbouw zo'n overwegend aandeel hebben. Steeds lokken zij critiek op hun werk uit en verlangen voorstellen tot verbetering, of inlichtingen over hetgeen in het land van de bezoekers beter of bruikbaarder mocht zijn, om daarmee hun werk te verbeteren. De leuze van Lenin, „leren, leren, leren," is ook de hunne en daarmee hebben zij reeds veel bereikt en zullen zij alles weten te bereiken.

S. J. RUTGERS.

De verborgen verleiders

Vance Packard zegt zelf over zijn boek „De verborgen verleiders"*) dat het een blik geeft in de bijna onvoorstelbare wereld van een nieuw type mensen, de super-reklame-deskundigen en de vele nieuwe, vaak huiveringwekkende methodes die zij ontwikkeld hebben en gebruiken in hun beinvloeding van ons als kopers van hun producten en vooral ook van ons in ons doen en laten als staatsburgers.

Het boek handelt dus over reklame, en hoe. Het laat duidelijk zien dat het in de kapitalistische landen, en hier speciaal Amerika, slechts gaat om het maken van winst. We kunnen lezen hoe de monopolistische adverteerders er zelfs niet voor terugdeinzen het volk te misleiden.

Moeten we daarom alle reklame veroordelen? Beslist niet. In de socialistische landen wordt ook reklame gemaakt, die is er echter op gericht om de bevolking eerlijk over een nieuw produkt voor te lichten o.a. over de hoedanigheden en de prijs. Daarvoor heeft men geen psychologen nodig zoals de Amerikaanse advertentie-buro's.

Wat deze deskundigen doen beschrijft Packard uitvoerig, we lezen hoe de mensen beïnvloed worden en hoe getracht wordt de menselijke geest te hanteren ten behoeve van ieder die betalen wil.

*) Vance Packard, „De Verborgen Verleiders". Uitg. H. J. Paris. Prijs *f* 9,50.

In een socialistisch land laat men de auto zien die op de markt komt en somt daarbij alles op over die wagen. Neen, zeggen de westerse reklame-psychologen, dat is onvoldoende, je moet de mannen op de gedachte brengen dat ze in hun wagen een vriendinnetje kunnen meenemen.

U moet Uw vitaminepillen kwijt? Wendt U dan via de televisie tot de kleuters. Dat die kinderen dan misschien verkeerde pilletjes nemen, daar kan die psycholoog dan niets aan doen.

Waarom staan er bij een groot aantal vrouwen vele half-gebruikte potjes cosmetica in de slaapkamer? Omdat de psychologen haar in tientallen advertenties hebben verteld, dat het gebruik van juist dàt merk haar doet gelijken op de vrouw waarvan „hij" droomt.

Het zoeken naar krachtiger overtuigingsmiddelen ten bate van de verkoop werd op plastische wijze omschreven door een autohandelaar uit Atlanta, toen hij het had over de op dat moment slappe automarkt: „Wanneer de afzet aan particulieren nog slechter wordt, zullen we de klant een klap met een hamer moeten geven en hem het contract laten tekenen, terwijl hij buiten bewustzijn is". Zijn gebruik van de uitdrukking „buiten bewustzijn" was, zonder dat hij het besefte, profetisch.

Wij herinneren ons nog hoe opschudding is verwekt door de angst voor kanker bij het roken van sigaretten. De sigaretten-industrie kwam hierdoor lelijk in de knel te zitten en de fabrikanten zochten naar een methode om meer vertrouwen in te boezemen. Zij brachten filtersigaretten in de handel, de reklame-adviseurs bouwden nieuwe „geestesbeelden" op en in vier jaar tijds steeg de verkoop van die sigaretten in Amerika met niet minder dan 1800 pct. en ook de oudere merken, die dank zij de reklame een vriendelijk karakter hadden gekregen, werden weer beter verkocht.

„Social Research" heeft eens een diepgaand onderzoek ingesteld naar de aspecten van het bierdrinken, nadat een grote brouwerij in Chicago, door de verminderde afzet, in moeilijkheden was gekomen. Er was een grote reklame-campagne gevoerd met plakkaten waarop bier werd gedronken door heren in smoking, door sportieve mannen die juist van een jachtpartij thuiskwamen en zelfs met een beroemde pianist die, statig in rok gekleed, vertelde dat hij het bier steeds verkoos om een beetje bij te komen na zijn concerten.

Na de opinie van enkele honderden bierdrinkers te hebben gepeild, kwam men tot de slotsom dat het drinken van bier een voornamelijk aan de middenklasse eigen gewoonte is.

„Social Research" adviseerde: liever pittige, actieve „echt Amerikaanse" mannen af te beelden, dan de meer verfijnde types. Wanneer er meisjes werden afgebeeld moesten dezen eerder „lief" dan „sexy" zijn. Het buro achtte het nodig het bier te propageren als een drank, bedoeld om „bij" te komen, speciaal geschikt voor gemoedelijke onofficiële gelegenheden. En de mannen die bier, met de reklame voor de upper-ten, smalend „uiensap" hadden genoemd, die niet eens deugde om de mond mee te spoelen, gingen weer met genoegen hun biertje drinken, zeer tot voldoening van de brouwerijen.

Het is begrijpelijk dat de reklame-buro's in Amerika ook een rol gingen spelen in de politiek. Interessant is hierover te lezen het hoofdstuk „Ideaalbeeld in de politiek". In het begin van de jaren '50 kon men een voorteken van wat er ging komen lezen in een blad, waarin boven een artikel over de voorbereidingen tot de parlementsverkiezingen van 1950 stond: De reklamemensen nemen de verkiezingscampagne van de G.O.P. (de Republikeinen) voor hun rekening. Het artikel begon met de mededeling dat „de politici zijn begonnen met de toepassing van alle handige reklametrucjes die tot dusverre de Amerikaanse industrie geholpen hebben, haar auto's, badzout en grasmaaimachines aan de man te brengen". Met de ervaringen opgedaan met deze verkiezingen kwam de presidentsverkiezing van 1952. Een New-Yorkse reklamechef, die psychologische methoden in zijn werk toepaste, verklaarde dat, indien men de reklamemensen maar de vrije teugel

liet, dezen de kiezers, wier stem de doorslag zou moeten geven bij praktisch iedere verkiezing, mee zouden kunnen krijgen, door de verkiezingsboodschap af te stemmen op de weifelende en apathische massa.

Een vol jaar voor de verkiezingen van 1956 zouden beginnen, legde de Republikeinse partij al beslag op een groot aantal uren van de beste televisie-zendtijd ter waarde van twee miljoen dollar. Hoewel de Demokraten het plan hadden minstens 8 miljoen dollar aan massa-overreding uit te geven, vonden zij geen enkel groot reklame-adviesburo bereid hun belangen te behartigen.

Het blad van verkoopspecialisten „Printer's Ink" bevestigde, dat de Demokraten bij het vinden van een geschikt reklameburo moeilijkheden ondervonden, omdat de grote reklamemensen niet graag de Republikeinse zakenlieden, die aan het hoofd staan van zovele ondernemingen, voor het hoofd willen stoten.

Toen Stevenson's campagne haar rampspoedig einde naderde, beweerde men dat de — intussen psychologisch georiënteerde — Demokratische strategen zich onprettig voelden, omdat hij niet op de juiste wijze naar voren kwam en nog steeds geen overtuigend „persoonlijkheidsbeeld" als president te zien gaf. Men hoorde Stevenson in zichzelf mompelen dat hij zich meer voelde als deelnemer aan een schoonheidswedstrijd dan als spreker in een ernstig debat. Aan zijn geprikkeldheid over de wijze, waarop de symbool-manipulatoren het probleem der politieke meningsbeïnvloeding meenden te moeten oplossen, gaf hij met de volgende woorden uiting: „Het idee, dat men candidaten voor een hoge functie op de markt kan brengen als ontbijtkoek, is de grootste belediging, die men het democratisch bestel kan aandoen."

Wat een minachting voor de kiezers spreekt er uit zulke verkiezingen.

Aan het slot van zijn boek stelt de schrijver een aantal vragen.

Is het geoorloofd kinderen te manipuleren, vóór ze de leeftijd bereikt hebben, waarop zij voor hun doen en laten voor de wet verantwoordelijk zijn?

Is het geoorloofd kiezers te behandelen als kopers, en wel als kinderlijke, naar een vaderbeeld zoekende kopers?

Is het geoorloofd, onze meest intieme sexuele gevoelselementen en verlangens voor commerciële doeleinden uit te buiten?

Is het geoorloofd het publiek materiaalverspilling aan te praten, door „psychologische veroudering" van nog in gebruik zijnde artikelen te bevorderen?

Is het geoorloofd ten behoeve van de goede stemming onder het volk met de waarheid een loopje te nemen, wanneer men de burgerij over de situatie van land en volk inlicht?

En wat antwoordt hierop een van die opinie-vormers, Nicholas Samstag, in „The Engineering of Consent": „Misschien zegt men, dat het moreel verwerpelijk is uit de lichtgelovigheid van een mens voordeel te trekken, zijn vergissingen uit te buiten, uit zijn onwetendheid munt te slaan, misschien is dat wel waar . . . ik weet het eigenlijk niet . . "

Meneer Samstag weet het natuurlijk wel; in een kapitalistische wereld vragen de geldbezitters zich niet af of het al dan niet geoorloofd is iets te doen. Voor hen geldt, als het maar geld in het laatje brengt; en de „Samstagen" helpen en zwijgen vanwege de toegeworpen kruimels.

Het is goed dat Vance Packard de vinger heeft gelegd op die rotte plekken en het is goed dat velen kennis nemen van deze uitwas van het kapitalisme en er naar handelen om hieraan een einde te maken.

T. KRUISMAN.

Naar verre werelden

Dit boek[1]) is meer dan een vertaling; H. Nijman, die dit uitstekende werk uit het Russisch heeft vertaald heeft het geheel voor Nederlandse lezers bewerkt en heeft het bovendien op de hoogte van de tijd gebracht (wat bij een zich zo razend-

snel ontwikkelende wetenschap niet eenvoudig is', door de laatste gegevens over de kunstmanen erin op te nemen. Het boek mag beschouwd worden bij te zijn tot juni 1958.

Op uitermate begrijpelijke wijze wordt eerst de geschiedenis van de lucht- en ruimtevaart besproken; daarna komen de straalvliegtuigen en tenslotte de raketten; en van raketvliegtuig gaat het - zo nemen we aan - tenslotte naar het ruimteschip. Alle moeilijkheden die verbonden zijn aan het verlaten van de aarde worden uitvoerig besproken; bovendien gaat de schrijver in op de verdere moeilijkheden die een ruimtevaarder in de ruimte tussen de planeten nog zal kunnen ontmoeten. Hoe gaan we op reis naar de maan, en hoe naar de planeten? Het boek eindigt met een toekomstfantasie: het beschrijft de reis van een aantal Moskouse pioniers, die als beloning voor hun goede werken, in het jaar 1985 een reis naar de maan mogen maken en op reis en op de maan allerlei meemaken. Ook waar de schrijver zich aan fantasieën overgeeft blijft hij nuchter en wetenschappelijk en daarom is juist zo'n fantasie over een toekomstige maanreis zo bijzonder leerzaam.

Dit boek is zonder enig voorbehoud goed te noemen: in de inhoud komen geen noemenswaardige fouten voor; bovendien is de schrijver erin geslaagd dit moeilijke onderwerp op zeer bevattelijke wijze uit te leggen - wat natuurlijk niet wegneemt dat het begrijpen van vele technische vraagstukken van de lezer inspanning zal vereisen. Moeilijke woorden worden achter in het boek verklaard; bovendien besluit het werk met een goed register.

Mijn hartelijke gelukwensen aan de bewerker, die hier stellig heel wat werk aan gehad heeft, en aan de uitgever voor de keurige uitvoering!

J. BERG.

---

1) K. Gilsin, Naar verre werelden, 304 blz. met vele figuren en een aantal buitentekstplaten; 16 x 22 cm. Geb. *f* 8.90. Pegasus, Amsterdam, 1958. Vertaald uit het Engels door H. Nijman.

Brengt de Uniebonden in actie tegen de regeringsplannen

In zijn zitting van 20—21 september j.l. besloot het Partijbestuur van de CPN tot het bekendmaken van de volgende verklaring:

De aankondiging door de regering dat zij van plan is de huren opnieuw te verhogen en de subsidie op melk af te schaffen, stuit op het algemene verzet van de arbeidersklasse en de werkende massa.

Hierdoor was de voorzitter van het NVV, Van Wingerden, genoodzaakt voor de radio te verklaren dat het NVV niet aan deze verscherping van de bestedingsbeperking voor de werkers wenst mede te werken.

Ook de Hoofdbesturen van de KAB en het CNV nemen een aarzelende houding aan tegenover de regeringsplannen.

Deze drie vakcentrales echter en desnoods het NVV alleen hebben het volkomen in hun hand om de regering te dwingen onvoorwaardelijk van haar plannen af te zien of anders te verdwijnen.

Zonder de steun van de Uniebonden kan er in Nederland niet geregeerd worden! Zonder het NVV zijn de andere Uniebonden niet in staat een regering te dragen. Wanneer de verklaring van Van Wingerden geen loze bewering is om zijn leden gerust te stellen, moet hierop een daad volgen:

De eis aan de Ministers van de P.v.d.A. om in het kabinet de onvoorwaardelijke intrekking van het plan tot verscherping van de bestedingsbeperking voor de werkers te eisen.

Of anders uit de regering te treden!

Een andere daad is: te weigeren, aan de beraadslaging van de SER over nieuwe bestedingsbeperking voor de arbeiders deel te nemen.

Wanneer de Uniebonden, desnoods het NVV alléén, gelijktijdig de arbeidersklasse in beweging brengen door vergaderingen, demonstraties en proteststakingen, zullen de voorwaarden worden geschapen voor de vorming van een nieuwe regering die aan de wensen van de arbeiders en de werkende massa gehoor geeft.

Het Partijbestuur geeft een landelijk manifest uit om voor dit standpunt bij de volksmassa ondersteuning te verkrijgen.

Het wekt alle partijafdelingen op om dit manifest in grote oplage te bestellen en het snel en doelmatig te verspreiden.

Het P.B. wekt alle partijgenoten op, hun medearbeiders over de taak van de Uniebonden op te klaren, hun de weg te wijzen om de nieuwe regeringsaanvallen op hun levenspeil af te slaan en hierbij aan de kop van hun mede-arbeiders te gaan!

Een der dringendste stappen op dit gebied is de verwerping van de schandelijke C.A.O. in de bouwvakken en de ondersteuning van de bouwvakarbeiders die in eenheid van actie, steunende op de E.V.C. '58, hiertegen de strijd hebben aangebonden.

(Waarheid, 25 sept. 1958)

Annie Averink
Gerard Maas
Gerrit de Vries

China werpt het juk af

Een reis door het nieuwe China

Wekenlang reisden de schrijvers door het onmetelijke land. Met eigen ogen zagen zij de gigantische opbouw van het socialisme, met honderden mensen uit alle lagen der bevolking spraken zij.
Hun ervaringen legden zij in dit boek vast. Een interessant en boeiend reisverslag, dat op vele vragen antwoord geeft.

135 bladzijden
Geïllustreerd
Gebonden in linnen band
met stofomslag

Prijs f. 3.90

verkrijgbaar in de erkende boekhandel

Pegasus

Zojuist verschenen

Een 72-jarige arbeider schreef zijn herinneringen voor u neer

voorwaarts en niet vergeten

door Bernard Meyer

Een ontroerend boek, vol humor en tragiek, vol strijdbaarheid en levenskracht.

Het leven van de Nederlandse matrozen in de jaren 1900-1920.
Het leven van arme emigranten in Australië tijdens de grote crisis.
293 bladzijden.

Gebonden in linnen band met stofomslag f. 7.90

Pegasus

verkrijgbaar in de erkende boekhandel

December 1958

Politiek en Cultuur

uit de inhoud:

Werkclassificatie en loonpolitiek

Conjunctuur, crisis en oorlog

Een Russische geleerde over de 80-jarige oorlog

18e jaargang, nr 12

40 cent

DECEMEMBER 1958

Werkclassificatie en loonpolitiek	*A. Blokzijl*	529
Industriële ontwikkeling in Noord-Brabant	*G. Maas*	540
Conjunctuur, crisis en oorlog	*G. Verrips*	544
Een Russische geleerde over de 80-jarige oorlog	*J. F. W.*	557
Heeft het Scandinavische kapitalisme een „bijzonder karakter?"	*Nörlund*	565

PARTIJDOCUMENTEN:

19de Congres CPN door Partijbestuur voorbereid	573
1535 nieuwe abonnees — Op naar de 2500	575
Waarschuwing van het Partij-secretariaat	576

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar, losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C. Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

18 jaargang no. 12 december 1958

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

WERKCLASSIFICATIE EN LOONPOLITIEK

DE arbeiders in ons land krijgen steeds meer uit te staan met werkclassificatie, een zogenaamd wetenschappelijk loonsysteem, dat ter bepaling van de *grond- of basislonen* de vele jaren bestaande vakgroepsindeling van geschoolden, geoefenden en ongeschoolden moet vervangen, met het doel door middel van een puntenstelsel meer loonklassen in te stellen en de lonen uit elkaar te trekken. Het systeem is er op gericht de arbeiders tegen elkaar op te zetten, hun klasse-solidariteit aan te tasten en de strijd af te remmen. Regering en ondernemers gebruiken de werkclassificatie als een hulpmiddel bij hun politiek van lagere lonen en harder werken.

Daarom is het begrijpelijk, dat juist nu, in een tijd van dalende conjunctuur, bestedingsbeperking en toenemende werkloosheid, in zovele bedrijfstakken wordt geprobeerd dit stelsel toe te passen. Grafici, bouwvakarbeiders, metaalbewerkers, ambtenaren, havenarbeiders en andere groepen van werkers krijgen er in toenemende mate mee te maken.

De communisten wijzen de werkclassificatie met beslistheid van de hand.

Zij vinden gehoor bij brede lagen van de arbeiders, van NVV-ers, KAB-ers, CNV-ers en anderen. Onder de ambtenaren, metaalbewerkers, havenarbeiders, grafici komt een sterk verzet tot ontwikkeling tegen het systeem.

De communisten hebben de taak het verzet tegen werkclassificatie en de groeiende beweging voor loonsverhoging in de bedrijven en in de vakbonden verder tot ontwikkeling te brengen, er leiding aan te geven en de arbeiders de gevaren van het verdeel- en heerssysteem met vele argumenten aan te tonen.

Want bij het aanprijzen van de werkclassificatie ontbreekt het regering, ondernemers en Uniebestuurders niet aan mooie woorden. De drie-groepenindeling (geschoolden, geoefenden en ongeschoolden), zo zeggen zij, is „verouderd", er is „behoefte aan een meer verantwoorde en fijnere functie-indeling", de werkclassificatie is „een bruikbaar hulpmiddel ter beoordeling van rechtvaardige en doelmatige loonverhoudingen", zij is „een objectieve maatstaf voor een verantwoorde loonspreiding" enz.

De werkelijkheid is heel anders. Volgens een door de Stichting van de Arbeid in 1951 opgesteld rapport over dit onderwerp maakt de techniek van de werkclassificatie het mogelijk

„de functies in zoveel groepen in te delen als men wenst".

In bepaalde bedrijfstakken kan men van drie vakgroepen wel tot dertig en meer loonklassen komen, met even zovele verschillende grondlonen. Bovendien kan men zoveel functies scheppen als men wenst. Een geschoolde timmerman of draaier kan bij de werkclassificatie tot tweede of zelfs wel tot derde timmerman of draaier worden gedegradeerd, wat leidt tot een lagere beloning dan waarop hij recht heeft.

Bij de Verblifa in Krommenie zijn sinds het invoeren van werkclassificatie functies ingesteld van bijvoorbeeld stampers, tweede, derde en vierde stampers met verschillende uurlonen.

In de CAO voor de bouwvaknijverheid, die op werkclassificatie is gebaseerd, en in andere bedrijfstakken komen eveneens allerlei soorten eerste, tweede en derde rangs functies voor.

Deze loonverschillen worden bij de huidige loonpolitiek nog vergroot door het bestaan van jeugd- en vrouwenlonen, van stads- en plattelandslonen (gemeenteklassen).

En dan hebben we het alleen nog maar over de uurlonen, want het bedrag, waarmee de arbeider naar huis gaat, bestaat uit grondloon, vermeerderd met tarieven, premies, waarderingstoeslagen en andere vormen van beloning, die op zich zelf ook weer verschillen veroorzaken.

Verder moeten we bij deze loonstructuur rekening houden met de hardnekkige pogingen van regering en ondernemers de vrijere loonpolitiek van Romme volledig tot gelding te doen komen, een politiek, welke er op afgestemd is ook op andere manieren grotere loonverschillen tot stand te brengen en het bestaanspeil te verlagen. We noemen al deze facetten niet om ze hier te behandelen — daarvoor is het terrein te uitgestrekt —, maar wel om te laten zien, dat de werkclassificatie een onverbrekelijk *onderdeel* is van het gevoerde loonbeleid.

Onderwijzers en ondernemers

De reactie probeert de werkclassificatie een schijn van redelijkheid te geven.

Kijk eens, zo zeggen de voorstanders van de werkclassificatie, voor het verrichten van een bepaalde werkzaamheid zijn zoveel eigenschappen nodig, dat de waardering ervan niet voldoende tot uiting komt in het systeem van geschoolden, geoefenden en ongeschoolden. We gaan die eigenschappen van de *functies* onderzoeken en geven er, precies zoals op school, cijfers of punten voor. Hoe meer punten men krijgt, hoe hoger de loonklasse en des te hoger het loon.

De maatschappij, waarin we leven, is echter op geen enkele wijze te vergelijken met een schoolklas. Het beoordelen van de eigenschappen en het geven van cijfers gebeurt niet door onderwijzers, van wie men onpartijdigheid mag verwachten, maar door ondernemers, door „deskundigen" van allerlei wetenschappelijke bureaux.

Om zoveel mogelijk eenheid in het systeem te krijgen, hebben deze „deskundigen" richtlijnen opgesteld, die vastgelegd zijn in de „Genor-

maliseerde methode van Werkclassificatie". Zij draagt de goedkeuring weg van regering, College van Rijksbemiddelaars en ondernemers. Bij het uitkomen van het rapport over de „Genormaliseerde Methode" heeft de „Sociale Voorlichting", van de Stichting van de Arbeid in maart 1952 het klasse-karakter van de werkclassificatie op uitnemende wijze geschilderd:

> „Een aantal deskundigen van efficiency-bureaux, die in opdracht van werkgeversorganisaties en werkgevers of van samenwerkende organen van werkgevers en werknemers (Stichting van de Arbeid, Looncommissies e.d. — red.) zorgdragen voor een technisch verantwoorde uitvoering van de werkclassificatie in individuele ondernemingen of gehele bedrijfstakken, is inmiddels overgegaan tot het toepassen van de genormaliseerde methode"

De „objectiviteit" begint dus bij de ondernemers.

Bij het invoeren van het systeem worden de functies, bv. bankwerken, lassen, branden, stempelmaken enz., aan de hand van GEZICHTSPUNTEN onderzocht.

Volgens de Genormaliseerde Methode zijn dat: Kennis, Zelfstandigheid, Contact met anderen, Uitoefening van gezag, Uitdrukkingsvaardigheid, Bewegingsvaardigheid, Materiaal- en machinegevoel, Bezwaren aan de arbeid verbonden (zwaarte van de arbeid, inspannende houding enz.), Speciale eisen en Afbreukrisico. Deze gezichtspunten kennen op hun beurt meestal sub-gezichtspunten. Bij het onderzoek van de functies wordt voor elk gezichtspunt een cijfer gegeven. Laten we zeggen voor Kennis 7, voor Zelfstandigheid 5, Contact met anderen 1. In het rapport van de Stichting van de Arbeid zijn vele voorbeelden van de verstrekte cijfers in verschillende functies gegeven. Kortheidshalve zullen we ons hiertoe beperken en dan nog slechts tot enkele gevallen.

De „objectiviteit" van de wetenschappelijke ondernemers-bureaux wilde het blijkbaar, dat bijvoorbeeld het sub-gezichtspunt „werksfeer" met betrekking tot Suikerstorten in een suikerfabriek met het cijfer NUL werd beloond. Dat levert dus geen cent op, ondanks het feit, dat volgens de onderzoekers van de functie „de atmosfeer 's zomers meestal warm en dampig is."

Een Kistenhersteller, die voorovergebogen en gebukt werkt, krijgt voor het sub-gezichtspunt „houding" eveneens een NUL.

Een Rondslijper, die soms veel last heeft van slijpnevel, krijgt voor „werksfeer" ook een NUL.

Dergelijke factoren brengen geen winst op en dus moeten de arbeiders deze bijkomstigheden maar op de koop toenemen. In hetzelfde rapport zijn vele andere gevallen te vinden, waaruit de volslagen willekeur blijkt en het ene gezichtspunt een onredelijk lage waardering heeft in verhouding tot een ander. Ook is er geen enkele lijn te ontdekken in het „meten en beoordelen" van *dezelfde* gezichtspunten met betrekking tot *verschillende* functies.

Afweegfactoren

Hiermee zijn we er nog niet. Elk cijfer van elk gezichtspunt (van Kennis, Zelfstandigheid enz.) wordt daarna op zijn waarde geschat.

Hier begint de willekeur pas goed.

De arbeider heeft voor de verschillende gezichtspunten van zijn functie wel allerlei cijfers gekregen, maar — zo redeneert de ondernemer — ze hebben niet alle dezelfde betekenis. Op school hecht men immers aan een 9 voor zingen of tekenen toch ook een andere waarde dan aan een 9 voor rekenen of taal. Welnu, zo doen we ook bij de werkclassificatie; we gebruiken voor het nader waarderen van de cijfers der gezichtspunten vastgestelde AFWEEGFACTOREN.

In het rapport van de Stichting van de Arbeid over de Werkclassificatie worden als voorlopige afweegfactoren genoemd:

Kennis 5, Zelfstandigheid 6, Contact met anderen 2, Zwaarte van de arbeid 1 enz. Dat wil zeggen, dat men aan het cijfer voor Kennis bijvoorbeeld, vijfkeer zoveel waarde hecht dan aan het cijfer voor Zwaarte van de arbeid.

Als in een functie voor het *gezichtspunt* Kennis een 6 is verstrekt en voor Zwaarte van de arbeid ook een 6, dan wordt niettemin voor de Zwaarte *in totaal* slechts 6 (1 x 6) en voor Kennis 30 (5 x 6) gegeven.

Anders gezegd: het cijfer van elk gezichtspunt wordt vermenigvuldigd met de afweegfactor. De uitkomst ervan geeft het *eind*cijfer van elk gezichtspunt aan. Omdat elke functie (draaien, lassen, boren enz.) vele gezichtspunten heeft, worden de eindcijfers hiervan bij elkaar geteld. Dit is het totaalcijfer van de functie. Is dit bijvoorbeeld voor draaien 100, voor lassen 90 en voor boren 80 en wordt voor elke loonklasse 10 punten geëist, dan komt de draaier in dat geval in de 10e, de lasser in de 9e en de boorder in de 8ste loonklasse van de werkclassificatie.

In de practijk gaat het nog een beetje ingewikkelder en is het zeker niet zo, dat in alle bedrijfstakken, waar werkclassificatie wordt toegepast, dezelfde gezichtspunten en sub-gezichtspunten worden gebruikt.

Bij de Spoorwegen werkt men bijvoorbeeld met „complexen en componenten", waarbij in sommige gevallen de waarde van spierkracht van armen, benen en rug of van tastgevoel, discretie en vaardigheid van voeten en benen in het totaal aantal punten van een functie is verdisconteerd. Bij de Spoorwegen is er dan ook geen gebrek aan „loonklassen", het zijn er vele tientallen.

En deze moderne vivi-sectie van de arbeiders en zijn werk zou moeten zorgen voor een „rechtvaardige beloning".

Ir J. G. J. C. Nieuwenhuis uit Rotterdam, die overigens een voorstander van werkclassificatie is, heeft in 1954 en eerder de moeite genomen het rapport van de Stichting van de Arbeid over de „Genormaliseerde Methode" op zijn „betrouwbaarheid" te toetsen. Hoewel hij zich zeer voorzichtig uitdrukt, komt zijn conclusie er op neer, dat er niets van deugt.

> „Een nader onderzoek van de cijfers (voor de verschillende gezichtspunten) heeft mij geleerd," aldus de schrijver, „dat de basis niet als onaanvechtbaar moet worden beschouwd. In nog sterkere mate moet de juistheid van de zogenaamde afweegfactoren worden betwijfeld."

Het CNV-bestuur kwam in een in 1949 uitgebrachte brochure tot een soortgelijke conclusie, toen het over de werkclassificatie schreef,

> „dat bij haar toepassing aan de geestelijke vermogens en eigen-

schappen van de mens in concrete gevallen een onjuiste of te geringe waardering wordt geschonken."

Het CNV-bestuur erkende hiermee tegelijkertijd, dat het bij de werkclassificatie niet alleen gaat om het beoordelen van de functie, zoals de voorstanders van het systeem beweren, maar ook om het beoordelen van de arbeider zelf. Dat is daarom alleen al zo, omdat de functie nooit los gemaakt kan worden van degene, die haar vervult. Het beoordelen van factoren als „tact", „dienstvaardigheid", „kunnen luisteren", „werken in groepsverband" in bepaalde gevallen wijst er trouwens duidelijk genoeg op, waarom het gaat.

Verder wordt in het propaganda-materiaal, waarmee de arbeiders worden bewerkt, de indruk gevestigd, dat indien eenmaal een functie is geanalyseerd en de arbeider in de loonklasse is ingedeeld, er geen verandering in kan komen. Ook dat is een pertinente onwaarheid.

De mysterieuze afweegfactoren, die in de werkclassificatie voor een belangrijk deel de hoogte van functie en loon bepalen, kunnen naar believen worden gewijzigd. Het NVV-bestuur geeft dit in zijn studie „Wenkend Perspectief" toe als het schrijft, dat

„men de afweegfactoren regelmatig moet herzien, omdat de maatschappelijke toestand zich periodiek wijzigt".

De „maatschappelijke toestand" zal zich natuurlijk dan vooral hebben gewijzigd als werkloosheid aan de deuren van tienduizenden en tienduizenden arbeidersgezinnen klopt.

Afgezien daarvan kan men de *bezetting* van de functies veranderen. In de eerder aangehaalde brochure van het CNV-bestuur wordt gepleit voor

„de noodzaak van tijd tot tijd na te gaan of de bezetting der functies juist blijft", wat het „beste kan geschieden door de onmiddellijke chefs".

De voormalige PvdA-wethouder van Amsterdam, B. Ram, liet zich in 1957 in een bijeenkomst van directeuren in dezelfde richting uit.

„Voor het beoordelen van een goed personeelsbeleid is de periodieke beoordeling van het personeel onmisbaar.... Voor de ambtenaren op weeksalaris zullen we binnenkort over de taakbeschrijving volgens de Genormaliseerde Methode beschikken".

Deze uitspraken, van voorstanders van werkclassificatie, bewijzen één ding: Nadat de werkclassificatie in een bedrijf of bedrijfstak is opgezet, is het helemaal niet zeker, dat de arbeider in een bepaalde loonklasse gehandhaafd blijft. Hij kan worden teruggezet.

Dit dreigement is de zweep om de arbeider aan te sporen, toch maar flink zijn best te doen. En de arbeider, die nog op een lagere trede van de classificatie-trap staat, moet zich eveneens maar flink inspannen om een beetje op te klimmen. Deze methoden van „ieder voor zich en God voor ons allen" of van „individuele loonbepaling", zijn bij verschillende bedrijven, waar werkclassificatie van kracht is, zo ver ontwikkeld, dat formulieren beschikbaar zijn om een verzoek tot promotie te kunnen indienen.

Een gunstige beschikking zal er in de practijk veelal op neerkomen, — vooral in tijden van laagconjunctuur — dat t.a.v. andere arbeiders degradatie wordt toegepast.

Meneer de directeur zal zo'n promotie voor een enkele arbeider met

alle plezier geven, want het totale uit te keren loonbedrag wordt er zeker niet hoger door en wellicht kan hij op deze wijze een algemene loonsverhoging voorkomen of zelfs verlaging van de loonsom bereiken.

Er zijn natuurlijk nog veel meer mogelijkheden voor de ondernemer. Stel dat de werkloosheid toeneemt en een vakman-draaier zich aan de poort voor werk meldt. Hij heeft de diploma's in zijn zak en beschikt over een ruime ervaring. Zo'n kracht is natuurlijk goud waard voor de baas.

Geloof maar niet, dat deze vakman, indien hij wordt aangenomen, als eerste draaier te werk wordt gesteld. Omslachtig zal de ondernemer hem vertellen, dat de functies van „eerste draaiers" volledig zijn bezet, maar dat er gelukkig nog wel een plaatsje is voor een tweede of desnoods voor een derde draaier. De grofste loondruk kan worden toegepast.

Hetzelfde zal zich voordoen als arbeiders in een fabriek zijn ontslagen en daarna de indeling van bepaalde functies opnieuw moet worden bekeken.

De directie gaat „reorganiseren", zoals dat heet. Zij zal proberen opengevallen plaatsen in de lagere regionen, te laten bezetten door arbeiders uit hoger geklasseerde functies. Hun loon zal dalen. Want bij de bestaande drie vakgroepen mogen deze gedegradeerde arbeiders ingedeeld zijn geweest in de Geschoolde groep mèt het daarbij behorende uurloon, (ook indien wel eens tijdelijk ander werk werd verricht), nu zullen zij voortaan worden beloond naar hetgeen ze doen. In tijden van slapte bepaalt de functie-bezetting het loon.

Werkspoor te Amsterdam heeft al een poging in deze richting gedaan. Optreden van de EVC-'58 voorkwam, dat arbeiders, die onder bedreiging met ontslag een lagere functie zouden moeten aanvaarden, op straat werden gezet. Het Arbeidsbureau gaf geen toestemming voor ontslag.

We kunnen op dit punt niet gerust zijn, als de werkclassificatie een bindend element in de CAO zou worden. In de bestaande CAO voor de metaalindustrie is reeds in 1956 in een aanvulling aangegeven, dat aan

> „werknemers, die een lagere functie gaan vervullen dan de oorspronkelijke, nog slechts een maand het oude loon zal worden betaald".

Is de maand om, dan volgt er loonsverlaging. Bij het verbindend verklaren van deze bepaling zouden arbeiders, die de loonsverlaging niet aanvaarden, kunnen worden ontslagen wegens „werkweigering" of iets dergelijks, zelfs met uitsluiting van werkloosheidsuitkering. Het is een van de redenen, dat de ondernemers niets zullen nalaten om de werkclassificatie in de CAO's bindend vast te leggen.

Voorts moet de vraag worden gesteld, wat bij een „ruimere arbeidsmarkt" zal gebeuren met oudere arbeidskrachten en andere „minder productieve" arbeiders. Zal de ondernemer, die door de werkclassificatie over een flinke hoeveelheid gegevens van de arbeider en van het door hem verrichte werk beschikt, niet heel snel pogen de „zwakkelingen" kwijt te raken? In de CNV-brochure worden er ook in dit opzicht geen doekjes om gewonden:

Letterlijk staat er:

„Voor het personeelsbeleid is deze classificatie ook belangrijk en wel met name voor de personeels*selectie*."

Er is geen woord Frans bij. De arbeiders van Bronswerk, die in november werden opgescheept met werkclassificatie, hebben al aan den lijve ondervonden, wat het systeem betekent. Voor vele arbeiders werden de uurlonen verlaagd. *Tijdelijk* zal hiervoor een toeslag worden gegeven. Daarna krijgen zij minder geld in het loonzakje, indien dit niet wordt voorkomen.

Loonstop

Men hoort arbeiders wel eens de opmerking maken, dat dit alles wel waar kan zijn, maar dat in het verleden invoering van de werkclassificatie toch ook wel loonsverhoging heeft gebracht.

De schijn bedriegt echter. Men moet steeds de vraag stellen, onder welke omstandigheden het systeem werd ingevoerd en hoe hoog het loon voordien was.

In perioden van sterke loonbewegingen en in tijden van hoogconjunctuur, als de ondernemers en de regering niet meer onder een loonsverhoging uit kunnen komen, gebruiken zij de werkclassificatie om de verhoging zo *gering* mogelijk te doen zijn. De enkele centen meer, en dan nog vaak voor een beperkt aantal arbeiders, zijn in die omstandigheden de afkoopsom voor een dringend noodzakelijke grotere loonsverhoging over de gehele linie. De beperkte loonsverhoging is het stukje honing, waarin de angel van de werkclassificatie zit verborgen. De uitwerking van het gif zal vooral bij werkloosheid en crisis ten volle worden gevoeld. De ondernemers zullen pogen arbeiders in functie terug te zetten, personeelsselectie toe te passen, de lonen te verlagen en het arbeidstempo tot de maximumgrens te versnellen.

Met andere woorden: de reactie voert een langzicht-politiek. Zij tracht haar grote slag te slaan als de toestand het haar mogelijk maakt. Het systeem en de techniek van de werkclassificatie zijn daar op afgestemd en passen — we herhalen het — volkomen in de politiek van loonstop en loonsverlaging.

We zullen dit verduidelijken.

Vlak na de oorlog werd voor de ongeschoolde arbeiders een minimumloon vastgesteld van slechts *f* 35.— per week, voor de geoefende en geschoolde arbeiders bedroeg dat respectievelijk *f* 38,50 en *f* 42.— (10 en 20% meer dus). De arbeiders, die hier onmogelijk van rond konden komen, beantwoordden het lage levenspeil met massale loonacties, die vrijwel over de gehele linie loonsverhoging brachten.

Let op, wat er gebeurde. De regering reageerde in oktober 1946 met het afkondigen van een absolute *loonstop*. Deze werd afgekondigd op een ogenblik, dat de CAO-lonen in de industrie slechts 60% lagen boven het peil van 1939. En dit ondanks de enorme prijsstijgingen tijdens en na de oorlog en de bittere armoede onder de arbeiders.

De loonstop was tijdens de bezetting door de regering in Londen, op advies van Ad Vermeulen en enkele andere met het NAF collaborerende NVV-bestuurders, uitgewerkt en was in feite een voortzetting van hetgeen Seyss Inquart in de oorlog had ingevoerd. Het beruchte oprichtingsmanifest van de Stichting van de Arbeid, het BBA en als toelich-

ting hierop het boekje „Nieuwe Arbeidsverhoudingen" van het Militaire Gezag gaven er in 1945 nieuwe gestalte aan. Mr dr A. A. van Rhijn van de Unilever (!), thans staatssecretaris van het departement van minister Suurhoff en opnieuw belast met het aantrekken van de broekriem der arbeiders, schreef het voorwoord van het boekje. In de Nieuwe Arbeidsverhoudingen" heette het, dat de

> „gedachte van de klassenstrijd algemeen wordt verworpen en „werkgevers en werknemers elkaars natuurlijke bondgenoten zijn".

Ad Vermeulen, die uiteraard zeer enthousiast was voor de „nieuwe gedachten", stelde in een rede voor de „Vereniging voor de Staatshuishoudkunde en de Statistiek" (1948) vol trots vast, dat zonder de toen toegepaste loonstop

> „de loonontwikkeling wel eens heel anders geweest zou kunnen zijn".

Van de „opheffing van de klassenstrijd" naar de zogenaamde wetenschappelijke loonopbouw was het nu nog slechts een klein stapje. Immers, volgens de Unilever zou niet meer de strijd van de arbeiders de loonhoogte bepalen, maar een „objectief waarderingsstelsel", waarvan de werkclassificatie een onderdeel is.

De werkclassificatie werd de trouwe metgezel van de in oktober 1946 afgekondigde loonstop.

Bijzonder leerzaam is hetgeen het rapport van de Stichting van de Arbeid „Werkclassificatie" hierover zegt:

> „Van november 1946 af, toen de zogenaamde **loonstop** werd afgekondigd en correcties van functielonen alleen mogelijk zou zijn, wanneer werd aangetoond, dat bijzondere omstandigheden daartoe aanleiding gaven, hebben het College van Rijksbemiddelaars en de Stichting van de Arbeid er — afgezien van algemene loonsverhogingen — dan ook naar gestreefd zo min mogelijk verhogingen van de lonen in ondernemingen of hele bedrijfstakken goed te keuren, zonder dat een **werkclassificatie-onderzoek** was verricht, dat een duidelijker beeld gaf van de verhouding van de lonen in de desbetreffende onderneming of bedrijfstak en de lonen in andere bedrijfstakken en ondernemingen.
>
> De ontwikkeling van de loonpolitiek heeft dus bevorderd, dat de techniek der **werkclassificatie een uiterst belangrijk hulpmiddel** zou kunnen worden bij het streven naar rechtvaardige loonsverhoudingen" (vet van ons — A.B.)

Het is een lang citaat, maar het is de moeite waard. Ontdaan van alle franje staat hier eigenlijk, dat de arbeiders van de achtergebleven ondernemingen of bedrijfstakken en andere groepen werkers hun lage lonen alleen iets verhoogd zouden kunnen zien, als zij op hetzelfde ogenblik genoegen namen met werkclassificatie.

De algemeen geldende loonstop bleef echter gehandhaafd; de geringe looncorrectie mocht de grenzen van de loonstoppolitiek niet overschrijden.

Op deze wijze werd de werkclassificatie het „uiterst belangrijke hulpmiddel" tot handhaving van de loonstop.

De NVV-bestuurder en PvdA-vertegenwoordiger in de Tweede Kamer, de heer Roemers, was blijkens een artikel in het PvdA-kaderblad „Socialisme en Democratie" van oktober 1954 van mening, dat

> „ruw gezegd er tot 1951 in het bedrijfsleven geen belangrijk verschil van mening was over het systeem van loonbeheersing.... De bonafide vakbeweging was in het algemeen belang, waarin

het belang van de werknemers is begrepen(!), bereid zijn looneisen te beperken".

Ook hij pleitte voor werkclassificatie. Onder druk van deze chantagepolitiek kon de regering in 1951 met voldoening vaststellen, dat in tien bedrijfstakken de werkclassificatie volledig was ingevoerd. Het betrof vooral de industrieën met *lage* lonen, zoals de aardewerk-, de verf-, de zuivel- en baksteenindustrie.

In de loop der jaren hebben de arbeiders de doeleinden van regering en ondernemers meer dan eens doorkruist door het afdwingen van grotere loonsverhogingen, die in Den Haag niet toelaatbaar werden geacht. Denk slechts aan de strijd van de bouwvakkers, de metaalbewerkers, de mijnwerkers en andere groepen arbeiders. Ook in vele bedrijven, waar de werkclassificatie een feit was, ontkwamen de ondernemers er niet aan concessies te doen. Uiteraard veranderde het karakter van de werkclassificatie er niet door. De laatste maanden hebben daar opnieuw vele voorbeelden van gegeven.

De felle aanvallen op de bouwvaklonen liegen er niet om. De regering had daarmee zo'n haast, dat zij zich geen tijd gunde de werkclassificatie in deze bedrijfstak volledig uit te werken. Van de 43 functies werden er slechts 10 „onderzocht". Maar dat mocht de pret niet drukken. De werkclassificatie deed dienst om meer loonklassen in te stellen en was een hulpmiddel bij de pogingen de werkelijk verdiende lonen te verlagen.

Het Convent der Christelijk-Sociale Organisaties (ondernemers en besturen van CNV en christelijke middenstandsorganisaties) gaf er zelfs een speciale brochure over uit. (Rapport inzake het vraagstuk der zwarte lonen — 1958). Op blz. 10 wordt hierin gezegd:

> „Wat verder de concrete middelen ter bestrijding van het euvel der zwarte lonen betreft, daartoe behoort niet in de laatste plaats het aanbrengen van wijzigingen in de *verouderde loonstructuren* van bepaalde bedrijfstakken, waardoor meer *verantwoorde loonverhoudingen*.... kunnen worden aangebracht".

En verder:

> „Met behulp van werkclassificatie is het in het algemeen mogelijk een grondslag daarvoor te leggen".

Om elk misverstand te voorkomen, wilde het Convent in hetzelfde rapport wel verklaren, dat er ook een einde moest komen aan „rangeninflatie" in sommige bedrijfstakken, waar arbeiders, ondanks de werkclassificatie, hogere uurlonen hadden afgedwongen dan het systeem voorschreef.

Andere treffende voorbeelden zijn te geven met betrekking tot de lonen van ambtenaren, grafici en spoorjongens.

De ambtenaren en grafische arbeiders worden bedreigd met werkclassificatie en tegelijk lappen regering en ondernemers de looneisen van deze groepen aan hun laars.

De spoorjongens, die al jarenlang zijn opgescheept met werkclassificatie, hebben zeer lage lonen en belegden massale bijeenkomsten teneinde hun ontevredenheid en hun wil tot salarisverhoging tot uitdrukking te brengen.

Op een in juni 1953 gehouden persconferentie heeft minister Suurhoff nog eens precies verteld hoe het met de lage lonen in het algemeen

is gesteld en wat in dit verband de taak van de werkclassificatie is.

Een loonachterstand in bepaalde bedrijfstakken kan niet worden vastgesteld door vergelijking met gemiddelde lonen, zo zei hij:

> „Dan komt er voorlopig geen einde aan de loonbeweging en wordt dus het doel van de bestedingsbeperking niet bereikt. Een andere maatstaf dient te worden gebruikt, het richtlijnloon." (werkclassificatie — red.)

En voorts zei hij:

> „Thans zijn alle grote loonkwesties, die op een aperte achterstand berusten, beslist. Nu kunnen er — misschien met uitzondering van hier en daar een kleinigheid — geen achterstandsclaims meer ontstaan. Het is thans zaak goed te beseffen, dat rust op loongebied absoluut noodzakelijk is".

Zo blijft de werkclassificatie onverbrekelijk met loonstop en loondruk verbonden.

Harder werken

Van de vele vraagstukken, waaraan we stilzwijgend voorbij moesten gaan, willen we tenslotte nog een enkele aanroeren. Het uiteentrekken van de uur- of functielonen heeft, zoals we hebben gezien, niets uit te staan met „redelijke loonverhoudingen", maar met vele andere slechte zaken. Hiertoe behoren ook de pogingen van de ondernemers de arbeiders tegen elkaar op te jagen.

De Contactgroep Opvoering Arbeidsproductiviteit, die zijn ontstaan heeft te danken aan Marshall-dollars, heeft in zijn publicaties over opvoering van de productie geen enkele maal vergeten in dit verband te wijzen op het nut van de werkclassificatie.

Regeringsnota's over verhoging van de arbeidsproductiviteit, onder meer van de vroegere minister Albregts, noemden als een van de middelen daartoe steeds de werkclassificatie.

Het Centrum van Staatkundige Vorming van Romme was in 1952 in de brochure „Loonpolitiek" van mening, dat

> „de teweeg te brengen differentiatie tussen verschillende soorten van arbeid.... de arbeidsproductiviteit ten goede zal komen en via stimulering van de arbeidsproductiviteit verlagend zal werken op de arbeidskosten".

Paul Rijkens van de Unilever, die natuurlijk wel voor verlaging van arbeidskosten voelt, prees in 1951 in een te Arnhem uitgesproken rede de „verbeterde loonstelsels" aan en de voorzitter van het Sociaal Werkgevers Verbond, de heer De Graaff, kwam in 1955 in een te Enschede gehouden toespraak eveneens op voor werkclassificatie.

Als de reactie enthousiast is, dan is het voor de arbeiders dubbel oppassen.

Daar komt bij, dat de werkclassificatie niet zelden gepaard gaat met een ander, even gevaarlijk systeem, de MERIT-RATING. Heeft de werkclassificatie betrekking op de uurlonen, de merit-rating houdt zich bezig met hetgeen er boven het basis-uurloon wordt betaald, wel dan niet gecombineerd met andere vormen van beloning (tarieven ed.)

Het is een strikt persoonlijke beoordeling van de afzonderlijke arbeider; van de wijze, waarop hij zijn functie uitoefent, van de houding

tegenover zijn baas en soms ook van zijn gedrag buiten de onderneming.

Het slavensysteem gaat er van uit, dat de arbeider volledig de ondergeschikte van de ondernemer, van de uitbuiter moet zijn. Het is een van de meest onbeschaamde en brute uitzuigsystemen. De reactie past het meestal toe op werk of op delen van werk, dat niet in tarief kan worden uitgevoerd.

De ruimte ontbreekt ons er volledig op in te gaan, maar misschien is het voldoende mee te delen, dat bij de loonbepaling bijvoorbeeld rekening wordt gehouden met de *gewilligheid* van de arbeider, met zijn stiptheid, redelijkheid, ordelijkheid, teamgeest, karakter, omgaan met mensen enz.

Zijn deze factoren bij werkclassificatie meer versluierd, hoewel volledig van toepassing, bij merit-rating worden ze in alle openlijkheid en volledigheid gebruikt.

De merit-rating speelt voorts een belangrijke rol bij indiensttreding, werkverdeling, de plaats in het werk, degradatie en andere zaken, die voor de ondernemer van belang zijn.

Als de baas de houding van een bepaalde arbeider niet aanstaat, doordat deze bijvoorbeeld opgekomen is voor zijn belangen, dan zal hij dat later wel merken in het loonzakje door verlaging van de merit-rating-toeslag.

*

Het steeds meer invoeren van werkclassificatie, merit-rating en andere uitgekiende systemen, inhaerent aan het kapitalistische loonstelsel zelf, is een uitvloeisel van de optredende crisisverschijnselen en van de verscherpte aanvallen op het levenspeil van de arbeiders.

Ondanks de niets met de werkelijkheid gemeen hebbende verklaringen over de „socialisering" van het kapitalisme, spitsen de klassentegenstellingen zich toe en maken de monopolies gebruik van brutere en grovere middelen in hun strijd tegen de arbeidersklasse.

De arbeiders stellen hier tegenover hun gemeenschappelijke belangen, die daarom gelijk zijn, omdat zij allen, wat ook hun loon moge zijn, worden uitgebuit.

Uitgaande van hun dagelijkse belangen is de eenheid van actie, voor hogere lonen en het optreden ervoor in de Uniebonden, het gebod van het uur, met afwijzing van werkclassificatie en merit-rating.

Waar de werkclassificatie reeds van toepassing is, moeten de arbeiders met nog meer kracht hun looneisen stellen, teneinde het systeem voor de ondernemers volledig waardeloos te maken en van de kaart vegen.

De bouwvakkers kunnen ons ook hier veel leren. Zij nemen geen genoegen met de uiteen getrokken lagere lonen en zorgen, dat zij massaal in hogere loonklassen worden ingedeeld. Zij wijzen de aanvallen op de werkelijk verdiende lonen af. Hun strijdeenheid was sterker dan de verdeeldheidzaaiende versoberingsapostelen.

Ook in andere bedrijven is dat mogelijk.

A. BLOKZIJL.

Industriële ontwikkeling in Noord-Brabant

IN de discussie-grondslag voor het 19e partijcongres van de CPN wordt aandacht besteed aan de ingrijpende structuurverandering van het Nederlandse kapitalisme. Wij lezen daarin: „In vergelijking met de periode voor de Tweede Wereldoorlog is Nederland van een half-agrarisch, half-industrieel land geworden tot één der hoogst-ontwikkelde industrielanden van Europa."

Een kras voorbeeld van deze structuurverandering vindt men in de ontwikkeling in de provincie Noord-Brabant, waar — vooral na de Tweede Wereldoorlog — de industrialisatie zich naar verhouding het omvangrijkst heeft voltrokken. Door deze verandering van de maatschappelijke structuur veranderen ook de verhoudingen tussen de mensen en treden in Brabant de klassen-tegenstellingen duidelijker naar voren.

Van het land naar de fabriek

Wie Brabant zegt, denkt nog ongetwijfeld aan dorpen aan de rivier, aan stille bossen en vennen, wijdse heidevlakten en woeste onontgonnen gronden. Dit beeld gold zeker nog een vijftig jaar geleden, toen de Brabantse steden klein en knus voortdommelden en in de dorpen geslachten van armoedige keuterboeren en nog armere landarbeiders zwoegden op niet minder arme brokjes grond. Toeverlaat voor de Brabantse bevolking waren de machtige kathedralen en kerken, met daar naast de kroegjes, waar de drank rijkelijk getapt werd als middel tegen eeuwig drukkende zorgen.

Alhoewel de zeer talrijke schare priesters en paters zegeningen uitspraken over kinderrijke gezinnen, was tot het begin van onze eeuw het geboorte-overschot in Noord-Brabant het kleinst van ons land. Dat kwam door de levensgewoonten der kleine boeren. Volgens oud gebruik kon alleen de oudste zoon trouwen. De broers en zusters bleven ongehuwd op het van de ouders geërfde stukje grond leven en werken.

Sinds de laatste tientallen jaren is daar echter een ommekeer in gekomen. Noord-Brabant en Limburg leveren thans de grootste aanwas van de bevolking als gevolg van de hoge geboortecijfers en de lage vertrekoverschotten.

Vooral na de Eerste Wereldoorlog is een grote trek ontstaan van de bewoners van het land naar de fabriek. Terwijl daarvóór nog duizenden Brabantse gezinnen het arme land verlieten om werk te zoeken en te vinden in de grote steden in het Westen van het land (vooral in Rotterdam) konden daarna steeds meer arbeidskrachten werk vinden in de fabrieken, die in Oost-Brabant (Eindhoven en Helmond), Midden-Brabant (Tilburg) en West-Brabant (Breda en Bergen op Zoom) als paddestoelen uit de grond opschoten.

Tot 1940 was in Noord-Brabant een omvangrijk industrieproletariaat gegroeid, dat zich concentreerde in het bijzonder in de textiel-industrieën, schoenen- en tabakverwerkende industrieën, levensmiddelenbedrijven en de gloeilampenfabrieken van Philips. Deze industrie-arbeiders(sters) omvatten echter nog slechts een klein deel (ca. 20 pct.) van de gehele beroepsbevolking. Ruim een derde deel van de beroepsbevolking moest nog leven van het land.

Na de Tweede Wereldoorlog heeft deze industrialisatie zich echter in versneld tempo voortgezet. De toename van het aantal arbeiders in de industrie sinds 1945 is in het zuiden van het land het grootst, zoals blijkt uit cijfers verstrekt door regerings-instanties. Terwijl de toename in de drie noordelijke provincies (Friesland, Groningen en Drente) van 1953 tot 1957 30.7 pct. bedroeg en resp. in Noord- en Zuid-Holland en Utrecht 31.8 pct., bedroeg deze in de provincies Noord-Brabant, Limburg en Zeeland 37.5 pct. (!).

Volgens het jaarverslag over 1957 van het Economisch Technologisch Instituut voor Noord-Brabant nam in de laatste tien jaar het aantal industriearbeiders in Brabant toe met ruim 55.000 mannen.

Waar komt deze grote massa van industrie-proletariaat vandaan? Voor het grootste deel van het platteland. Zo liep in het tijdvak van 1947 tot 1957 het aantal landarbeiders in Noord-Brabant terug van rond 16.000 tot 9.000. Het aantal medewerkende boerenzoons verminderde van rond 28.000 tot 18.000. Daarnaast nam het aantal hoofden van boerenbedrijfjes af met rond 4000 personen. Een vertrek dus rechtstreeks van 21.000 personen uit de plattelandsarbeid. Naar de industrieën trokken voorts van de plattelandsdorpen talrijke kleine zelfstandigen en tien lichtingen van jonge arbeiders(sters).

Eind 1957 was 38.5 pct. van de totale beroepsbevolking van Noord-Brabant werkzaam in industrieën met meer dan 10 man personeel. In 1947 was dit percentage nog tegen de 30 pct. In de landbouw verminderde het percentage van 23 tot 15. In de bouwnijverheid trad ook een vermindering op, n.l. van 11.7 tot 10.5 pct.

Uit deze cijfers blijkt, dat van de totale beroepsbevolking in Noord-Brabant minstens de helft uit industrie-arbeiders en bouwvakarbeiders bestaat. Volgens het Economisch Technologisch Instituut zal de verdere afvloeiing van arbeidskrachten uit de landbouw zich in de komende jaren nog onverminderd voortzetten.

Voegt men aan het grote aantal industrie-arbeiders en bouwvakarbeiders nog de ons niet bekende aantallen arbeiders toe die werkzaam zijn in de wegenbouw, openbare werken, nutsbedrijven, alsmede de nog altijd grote aantallen z.g. pendelarbeiders (o.a. ca. 1000 arbeiders werkzaam in de Rotterdamse havens) dan is duidelijk geworden, dat uit het agrarische Brabant met zijn 50 jaar geleden nog ver overwegende plattelandsbevolking een industrieel Brabant is ontstaan met een ver overwegende arbeidersbevolking.

Nieuwe industrie-concentraties

Het verloop van de Brabantse industrialisatie geeft een merkwaardig beeld. Concentreerde de industrie zich aanvankelijk in Midden-Brabant met als spil Tilburg en daarnaast Eindhoven (Philips), meer

en meer is de Noord- en Zuid-Oost hoek van de provincie het Brabantse industriële centrum geworden.

Van 1947 tot 1957 nam de industriële werkgelegenheid in Oost-Brabant toe met 34.5 pct. Ook West-Brabant liet een aanzienlijke toename zien en wel met 18.6 pct. De industriële werkgelegenheid in Midden-Brabant bleef echter vrijwel gelijk; t.o.v. van 1947 was er slechts een toename van 2.3 pct.

Door de industriële ontwikkeling werd ook de aard der bedrijven anders. Waren voorheen de textiel-, schoenen-, gloeilampen-, levensmiddelen-, en tabakverwerkende bedrijven toonaangevend, thans heeft de metaalindustrie over dit geheel de leiding genomen.

Een voorbeeld van structuurverandering ziet men in 's-Hertogenbosch. Van ouds een ambtelijke- en handelsstad, met tot aan de oorlog een industrie van beperkte omvang en gebaseerd op de levensmiddelensector, is in de laatste tien jaar in de stad van „zoete lieve Gerritje" een ingrijpende structuurverandering opgetreden. Enige middel-grote metaalbedrijven van ca. 500 man personeel, zoals de Remingtonfabrieken, gereedschaps- en andere bedrijven geven deze oude vesting-stad een geheel ander karakter.

De zeer vele kleine handelaars en scharrelaars, een van het maatschappelijk leven afgesloten ambtenarengroep, plus de niet bepaald vooruitstrevende geest van militair garnizoens-personeel drukten een politiek-achterlijk stempel op deze stad. Door de industriële ontwikkeling, met een in korte tijd met enige duizenden toegenomen arbeidersmassa, is het politiek karakter van Den Bosch voorbestemd ingrijpend te veranderen. Dit geldt in gelijke mate voor steden als Oss, Helmond e.a. kleine steden en dorpen in Oostelijk Brabant.

Het centrum van deze industriële ontwikkeling is Eindhoven, waar de Philipsfabrieken alleen al meer dan 25.000 arbeiders(sters) trekken. Naast de Philipsbedrijven moeten de fabrieken van de D.A.F. genoemd worden. Zoals bekend werkt ook dit laatste bedrijf in hoofdzaak voor militaire doeleinden. Nu gaat de D.A.F. zich echter toeleggen op de productie van personenauto's. In het „Financieel Dagblad" van 19 juli 1958 werd bericht, dat de D.A.F. het volgend jaar (1959) de productie van personenauto's zal brengen op 50.000 stuks per jaar. Vele duizenden nieuwe metaalbewerkers zijn in deze bedrijven werkzaam.

Ook in West-Brabant zijn tal van metaalverwerkende bedrijven sinds de oorlog gekomen. Zoals in de dorpen Etten en Oudenbosch. In deze streken nam het aantal metaalbedrijven van 1950 tot 1957 toe van 7 op 17. Het aantal arbeiders steeg van 291 op 1170.

De Brabantse arbeidersklasse

Komende uit het Eindhovense spoorwegstation komt men het eerst te staan tegenover een groot standbeeld. Het is dat van Philips, de grondlegger van het wereldconcern.

Het beeld kijkt over de stad uit, naar rechts de imposante Philipsbedrijven, vóóruit Eindhovens winkelstraten en naar links de spitsen van enige kolossale katholieke kerken. Dit uitzicht in één blik samengevat, de hoed in de hand, staat het grauwe beeld daar alsof Eindhovens arbeidersbevolking voor eeuwig aan zijn voeten zal liggen.

Over de oude heer Philips weet menig Eindhoven's arbeider anecdotes te vertellen. Zij variëren van geniale- tot weldoener-eigenschappen. De werkelijkheid over leven en streven van Philips is anders. Toen deze man zijn klein bedrijfje begon, kon hij zijn winsten gaan vergaren door gebruik te maken van zeer goedkope arbeidskracht en een nauwelijks ontwaakt klassebewustzijn.

Het zijn deze factoren, welke tot nu toe dè grote aantrekkingskracht vormen voor ondernemers om in Brabant hun bedrijven te vestigen.

Philips zelf heeft door deze goedkope Brabantse arbeidskrachten zijn wereldconcern kunnen opbouwen. Over 1957 bereikte het concern een record omzet van meer dan drie miljard gulden. De winst steeg met 26 pct. van *f*313 miljoen tot *f*394 miljoen. Van 1950 tot en met 1957 steeg de omzet van 982 miljoen gulden tot 3.177 miljoen.

Voor deze record-winsten zorgden de 160.000 arbeiders, welke over een groot deel van de wereld voor de Philips-aandeelhouders werken. In Nederland werken 59.000 arbeiders bij Philips. Behalve in Eindhoven vindt men in verscheidene Brabantse dorpen nevenbedrijven tot aan Drente en Friesland toe.

Van het begin af heeft Philips een doordacht systeem uitgewerkt om de arbeiders tot klassenvrede te dwingen. In de Eindhovense bedrijven is dit systeem het verst doorgevoerd. Het behelst in het kort gezegd een zeer geraffineerd spionagesysteem, waarin verklikkers letten op de gedragingen van de arbeiders.

Kort geleden gaf een arbeider zich aan de poort van het Philipsbedrijf op aan een lid van de CPN-afdeling (die partijmanifesten uitgaf) als abonné van de Waarheid. Na enige weken de krant te hebben gelezen, bedankte hij weer als abonné. De reden? Het Philips-apparaat was van het begin af op de hoogte van dit abonnement. Bezoek van de sociale werkster was voldoende om de nieuwe abonné bezorgd te maken voor het behoud van zijn werkkring.

Behalve „het systeem" verlaat Philips zich op de invloed van de KVP en de kerk onder de arbeiders. Bij de laatste verkiezingen gaven echter ruim 800 Eindhovense arbeiders hun stem aan de CPN. Als men bedenkt, dat de oplage van De Waarheid betrekkelijk gering is, dat partij-propaganda slechts op beperkte schaal kan plaats vinden, dan bewijst dit grote aantal communistische kiezers, dat de Eindhovense arbeidersklasse niet voor altijd door het stenen beeld met de hoed in de hand in de ban kan worden gehouden. Het klassebewustzijn zal zich doen gelden in Brabant.

Het optreden van de partij in deze industriële centra is dus van grote betekenis. In de laatste jaren is door de invloed van de revisionisten (Reuter-Brandsen groep) door middel van Verreyt grote schade voor de partij aangericht en werden in de voornaamste steden de partijafdelingen feitelijk lamgelegd. Het laatste jaar echter heeft de partij zich weer opgericht en treedt zij met frisse krachten op. Er kan geen twijfel aan bestaan, dat de jonge Brabantse arbeidersklasse zich steeds meer op de communistische partij zal oriënteren.

G. MAAS.

Conjunctuur, crisis en oorlog

PROBLEMEN betreffende de economische crisis nemen ook in de huidige partijdiscussie voor het Negentiende Congres een niet onbelangrijke plaats in. In dit artikel zal getracht worden enkele aspecten van het crisisverschijnsel te belichten. Vraagstukken betreffende het na-oorlogse conjunctuurverloop kwamen kortgeleden ter sprake op een internationale wetenschappelijke conferentie, die onder auspiciën van de economische faculteit van de Berlijnse Humbolduniversiteit werd gehouden over het thema: crisis — conjunctuur — oorlog. Op deze conferentie waren vele vooraanstaande marxistische economen, vertegenwoordigers van een aantal communistische partijen, enkele sociaaldemocraten uit West-Duitsland, e.a. aanwezig. Een van de referaten, die onze bijzondere aandacht verdienen, is dat van de sowjet-geleerde prof. L. A. Mendelson, die in een leidende functie verbonden is aan het Moskouse Instituut voor Wereldeconomie en Internationale Betrekkingen en sprak over: „De economische crisis en cycli na de Tweede Wereldoorlog".

Geen kapitalisme zonder crisis

In 1825 werd het jonge, maar reeds volgroeide kapitalistische stelsel voor de eerste maal getroffen door een algemene economische ineenstorting. Sindsdien bewoog zich de kapitalistische productie in de noodlottige kringloop van de ene crisis, via depressie, opleving en hoogconjunctuur, naar de volgende crisis — op 1825 volgde 1836, 1847, 1857 enz. Ongeveer iedere tien jaar vond er een algemene economische ramp plaats: productie en verkeer, handel en credietverlening schrompelen ineen — massale werkloosheid onder de arbeiders en massaal bankroet onder de kleine boeren, de middenstand en de kleine ondernemers waren er het gevolg van; levensmiddelen en andere producten werden op grote schaal vernietigd of aan het bederf overgelaten, terwijl de grote massa werkers honger en gebrek leed; kostbare mijnen, schepen, fabrieken en andere productiemiddelen gingen voorgoed verloren. De depressie legde de laatste hand aan deze verwoestingen en pas geleidelijk ontstond er weer nieuwe bedrijvigheid, die echter op den duur meestal overging in een koortsachtige hoogconjunctuur.

Na een crisis is het aantal concurrerende ondernemingen in de regel verminderd, maar de concurrentie wordt er slechts des te feller en veelzijdiger om. Deze dwingt de kapitalisten tot invoering van steeds modernere productietechnieken en nieuwe machines en tot bouw van nieuwe bedrijven. In de periode van de hoogconjunctuur vindt er daardoor een enorme uitbreiding plaats van de productiecapaciteit. Deze uitbreiding houdt echter, omdat zij plaats vindt op basis van de kapitalistische concurrentie, geen rekening met de maatschappelijke behoefte, maar geschiedt, maatschappelijk gezien, planloos, blindelings. Daardoor ontstaan wanverhoudingen tussen de verschillende productiesectoren, vooral tussen de productie van productiemiddelen en die van de verbruiksgoederenindustrieën. Het is een practisch uitgesloten toeval

als onder kapitalistische verhoudingen de uitbreidingen van het productievermogen van de verschillende bedrijfstakken op elkaar zouden zijn afgestemd — integendeel, anarchie in de productie en ernstige wanverhoudingen zijn regel. Hierin schuilt een belangrijke crisisfactor.

Verder is de accumulatie van kapitaal, de verrijking van de kapitalisten, slechts mogelijk doordat de arbeiders meerwaarde voortbrengen, d.w.z. meer waarde voortbrengen dan zij aan waarde voor hun productie terug krijgen. „Zij moeten altijd „overproducenten" zijn, boven hun behoeften uit produceren om binnen de grenzen van hun behoeften consumenten of kopers te kunnen zijn," stelde Marx vast.[1]) Anders gezegd: de arbeidersklasse moet onder het kapitalisme meer produceren, dan zij, gezien de koopkracht die haar wordt verleend, kan verteren. Maar omdat voor alle ondernemingen, ongeacht of zij zeeppoeder of spoorwagons fabriceren, de afzetmogelijkheden in laatste instantie worden bepaald door het verbruik van de massa, stelde Marx vast: „De laatste oorzaak van alle werkelijke crises blijft altijd de armoede en de consumptiebeperking van de massa's tegenover het drijven van de kapitalistische productie om de produktiekrachten zo te ontwikkelen, alsof haar grens slechts het absolute consumptievermogen van de maatschappij is."[2])

De crisis berust dus op de anarchie in de kapitalistische productie en haar uitbuitingskarakter. Maar deze beide kenmerken van de kapitalistische productie spruiten voort uit de tegenstelling tussen het maatschappelijk karakter van de productie enerzijds en het onmaatschappelijk, privaat bezit van de productiemiddelen anderzijds, de tegenstelling die de maatschappij juist tot een kapitalistische maatschappij bestempelt. De oorzaken van de crises kunnen uitsluitend weggenomen worden door het kapitalistische karakter van de maatschappij weg te nemen, door het privaatbezit van de productiemiddelen te vervangen door het maatschappelijk, socialistisch bezit ervan. „In de crisis komt de tegenstrijdigheid tussen maatschappelijke productie en kapitalistische toeëigening tot een gewelddadige uitbarsting.... de productiewijze komt in opstand tegen de ruilwijze, de productiekrachten komen in opstand tegen de productiewijze waaraan zij zijn ontgroeid.... De botsing wordt onvermijdelijk en daar ze geen oplossing kan brengen, zolang zij niet de kapitalistische productiewijze zelf verbrijzelt, wordt ze periodiek."[3])

Het feit dat de kringlopen allen een ongeveer gelijke duur vertonen berust uiteindelijk op de gemiddelde levensduur van het vaste kapitaal; aan het einde van de negentiende eeuw was de gemiddelde duur van een cyclus enkele jaren korter geworden dan in de eerste helft van de eeuw.

Er spookt nog wel eens de onjuiste voorstelling van de marxistische crisistheorie rond, volgens welke periodieke crises de kapitalistische productie steeds weer tot een soort nulpunt terug zouden voeren en er geen ontwikkeling naar een hoger peil mogelijk zou zijn. In deze voor-

---

[1]) Theorieën über den Mehrwert — Band II, 2e deel, blz. 299. Stuttgart 1910. Marx spreekt hier eerst over koopkrachtige behoefte, dan over absolute behoefte.

[2]) Das Kapital — Band III, blz. 528. Dietz Verlag, Berlin 1953.

[3]) F. Engels: „Anti-Dühring" — Nederlandse Uitgave 1957, blz. 358, 357.

stelling wordt de cyclus een gesloten kring, waarin men steeds weer op hetzelfde punt uitkomt, wordt zij een soort genadeloze strop zonder uitwijkmogelijkheden, waarin het kapitalisme zichzelf zal ophangen. Een dergelijke voorstelling van het kapitalisme is in flagrante strijd met de werkelijkheid en veronachtzaamt in de eerste plaats de „positieve" functie van de crisis, namelijk het herstel van een evenwicht tussen de productie en de consumptie, binnen een betrekkelijk korte tijd, door vernietiging van productiemiddelen en producten en door hevig lijden van de volksmassa. Onvermijdelijk is het achterblijven van de uitbreiding van de markt bij de uitbreiding van de productie — de crisis brengt hen gewelddadig weer met elkaar in evenwicht, maar niet op hetzelfde punt als in de vorige crisis.

Sinds de Eerste Wereldoorlog, maar in nog sterkere mate na de Tweede Wereldoorlog, vertoont het cyclische karakter van de economische bedrijvigheid in de kapitalistische wereld niet meer het klassieke, negentiende-eeuwse beeld en doen zich bijzondere crisisvormen voor. De verklaring hiervoor vindt men in het feit, dat de omstandigheden, waaronder de kapitalistische productie bestaat en zich moet ontwikkelen, ingrijpend zijn gewijzigd; daardoor zijn ook de crisisprocessen veranderd. Aan het einde van de negentiende eeuw is het kapitalisme in zijn imperialistische, zijn hoogste stadium van ontwikkeling gekomen, na de Russische revolutie bevindt het zich in een algemene crisis en na de Tweede Wereldoorlog treedt er een nieuwe etappe van deze algemene crisis in: het socialisme is tot een wereldstelsel geworden, het koloniale systeem stort in elkaar, de invloedssfeer van het kapitalisme wordt steeds kleiner, de ongelijkmatigheid van de economische ontwikkeling neemt toe en het algemene verrottingsproces zet zich verder voort. Grote invloed op het verloop van de kringloop ging eveneens uit van de gevolgen van de Tweede Wereldoorlog, van de inflatie, de ontwikkeling van het staatsmonopolistische kapitalisme en de militarisatie van de kapitalistische economie.

Deze bijzonderheden veroorzaken nog steels felle meningenstrijd. Het moderne revisionisme overdrijft de betekenis van de tegenwoordige bijzonderheden en loochent op grond daarvan de onvermijdelijkheid van crises in de moderne kapitalistische economie; anderzijds leidt een dogmatische beschouwingswijze tot miskenning van nieuwe verschijnselen en tot werkelijkheidsvreemde redeneringen, die eveneens misleidend zijn en niets meer gemeen hebben met de marxistische onderzoekingsmethode.

De voornaamste en trouwens ook meest verhelderende geschilpunten met revisionisten en dogmatici hebben betrekking op het na-oorlogse conjunctuurverloop. De opvattingen, die daaromtrent door prof. Mendelson in Berlijn werden uiteengezet, hebben o.i. de werkelijke betekenis van enige na-oorlogse bijzonderheden duidelijk belicht en daardoor op enkele belangrijke punten overtuigend afgerekend met revisionistische en dogmatische verwarring.

Uitwerking van de Tweede Wereldoorlog

Een belangrijk discussiepunt voor conjunctuuronderzoekingen betreffende de na-oorlogse economische ontwikkeling vormt de vraag,

wanneer de kringloop, die in 1937—1938 begon, in de volgende cyclische overproductiecrisis eindigde — crisisverschijnselen deden zich voor zowel in 1945—1946 als in 1948—1949. Deze periode omvat de Tweede Wereldoorlog met zijn onvergelijkbaar omvangrijke economische uitwerking door de vernietiging van miljoenen arbeidskrachten en enorme productiecapaciteiten, door ongekend snelle verpaupering van grote volksmassa's en bijzonder scherpe wanverhoudingen in de ontwikkeling van diverse industrietakken, door volkomen ommekeer in vele internationale economische betrekkingen en zo meer. Oorlogen en oorlogsvoorbereidingen hebben in de historisch zeer korte periode van 1914—1954 twee en een half triljoen dollars gekost! Het is duidelijk, dat men voor een reële beoordeling van de tegenwoordige economische ontwikkeling de vraag naar de economische uitwerking van de oorlog niet voorbij kan gaan.

Er zijn verschillende opvattingen over de invloed van de oorlog op de economische kringloop in het kapitalisme — in de twintigste eeuw is dit geen onbelangrijke kwestie. Sommige theoretici huldigen opvattingen, waarin de oorlog dezelfde functie wordt toegeschreven als de crisis, zij zou een soortgelijk herstel van het evenwicht tussen productie- en consumptiemogelijkheden teweeg brengen als de crisis. In uiterste consequentie leidt deze gedachtengang o.i. tot het ondersteunen van de theorie, volgens welke oorlogen en oorlogsvoorbereidingen(!) de economische crisis voorkomen, en dit kan dus vergaande politieke gevolgen hebben.

Prof. Mendelson beklemtoonde de zeer ongelijke en vaak tegengestelde uitwerking, die de oorlog op de kapitalistische economie heeft. Een voorbeeld hiervan vormt de gigantische uitbreiding van het productievermogen van de Amerikaanse industrie tegenover de enorme vernietiging en veroudering van de industrie in enkele Westeuropese landen, beide onder invloed van dezelfde Tweede Wereldoorlog.

De oorlog, meent prof. Mendelson, is een niet-economische factor, die een gigantische invloed uitoefent op het gehele kapitalistische reproductieproces en de normale fasenwisseling (crisis, depressie, opleving, hoogconjunctuur) ernstig verstoort. Een algemene overproductiecrisis is tijdens de oorlogsjaren onmogelijk, in haar plaats treedt een uitgesproken onderproductie,vooral in de civiele sector. Deze onderproductie heeft ook na de oorlog nog grote uitwerking, in het bijzonder in die landen, waar de oorlog zich in zijn volle hevigheid heeft afgespeeld. In dit verband moeten de als gevolg van de oorlog ontstane oorlogs- en inflatiecrises worden genoemd.

Cyclische, algemene overproductiecrises spruiten in principe voort uit de intensieve uitbreiding van de kapitalistische reproductie, maar de oorlogs- en inflatie-crises vinden hun oorzaak juist in de verstoring van deze uitbreiding der reproductie door de oorlog, de militarisatie van de economie, de inflaties en de daarmee samenhangende vernietiging van productiekrachten. Typerend voor oorlogs- en inflatiecrises is de onderproductie. Deze bijzondere crises kunnen wat hun uitwerking betreft zeker zo ernstig zijn als de algemene overproductiecrises — zoals bijv. blijkt uit de bekende inflatiecrisis in Duitsland (1921—1923) en hebben tot op zekere hoogte dezelfde uitwerking als de algemene over-

productiecrises. Daarom kan men somtijds spreken van een „verzachting" van de algemene overproductiecrisis door de oorlogs- en inflatiecrises, die aan haar vooraf gingen. In ieder geval deformeren zij de cyclus sterk.

Prof. Mendelson wees er op, dat de Tweede Wereldoorlog een tweezijdige uitwerking heeft gehad op de kapitalistische productie in de eerste na-oorlogse jaren: enerzijds leidde hij tot productiedaling doordat er zich moeilijkheden in de voorziening met grond- en brandstoffen, bijzondere transportproblemen, afzetproblemen en dergelijke directe oorlogsgevolgen voordeden (dit gold in het bijzonder voor de verliezerslanden), anderzijds kwam er een productiestijging voor niet-militaire doeleinden en daarmee samenhangende nieuwe investeringen in tal van bedrijfstakken, juist op grond van de consumptie-achterstand en oorlogsvernielingen, die sterke behoeften schiepen aan kleding, huisraad, woningen enz. (Dit vormde een belangrijke gunstige omstandigheid voor de Amerikaanse economie in de eerste na-oorlogse jaren en een belangrijk tegenwicht op de ontwikkeling van een cyclische overproductiecrisis). Ook inflaties hebben een tweezijdige uitwerking: zij veroorzaken een algemene desorganisatie, die tot productiedaling leidt, maar anderzijds een soms ingrijpende daling van het reële loon, die de winstvoet verhoogt en aanleiding kan zijn tot productie-uitbreiding.

Andere economen spreken wel over het tijdelijk opheffen van het kringloopkarakter van de kapitalistische economie door de oorlog. Een consequentie van deze gedachte is, dat de fundamentele wetten van het kapitalisme buiten werking gezet zouden kunnen worden; verder verbreekt men zo het verband tussen de productie-ontwikkeling tijdens de oorlog en daarna. Van bijzonder belang is verder de opvatting, die, uitgaande van de hevige verscherping van de ongelijkmatigheid in de ontwikkeling van de diverse productietakken en de onderscheidene kapitalistische landen afzonderlijk als gevolg van de oorlog, tot de conclusie komt, dat er bij het moderne kapitalisme geen sprake meer is van algemene, wereldomvattende kringlopen, een standpunt met eveneens vergaande politieke gevolgen.

Prof. Mendelson wees dit soort opvattingen resoluut van de hand. Hij legde zeer sterke nadruk op de uitwerking van de Tweede Wereldoorlog op de na-oorlogse cyclus en vestigde in dit verband herhaaldelijk de aandacht op de vaak veronachtzaamde beschouwingen van Lenin over de economische ontwikkeling na de Eerste Wereldoorlog. Samenvattend was zijn mening over de betekenis van de oorlog: „De oorlog onderbreekt de werking van de wet van de crises en kringlopen niet(en daarmee ook de kringloop zelf niet), noch in de verschillende landen afzonderlijk, noch in wereldmaatstaf, hij verandert daarentegen de werking van deze wet in zeer sterke mate.... De hoofdzaak wat betreft de na-oorlogse cyclus bestaat in het volgende: hoezeer de oorlog ook het normale verloop van de cyclus in de landen afzonderlijk en het gelijk-opgaan van de reproductiekringloop van de verschillende landen ook verstoord moge hebben, het proces van de kapitalistische reproductie behoudt zijn eenheid van tijd (oorlogsjaren en na-oorlogse jaren) en ruimte (in de verschillende landen en in het gehele wereldkapitalisme), het moet in deze eenheid worden onderzocht, want anders kan men het niet begrijpen."

Op grond van deze opvattingen en uitgebreid feitenmateriaal is prof. Mendelson tot de slotsom gekomen, dat er in 1945/46 sprake was van een algemene wereldcrisis met een oorlogs-inflationistisch karakter, waarbij de voornaamste crisishaard in West-Europa lag, terwijl zich in Amerika enige minder gewichtige verschijnselen voordeden van een typische overproductiecrisis, die echter door de oorlogs- en inflatiefactoren volkomen overheerst werden. In 1948/49 was er in Amerika sprake van een algemene cyclische overproductiecrisis, die echter samenviel met oorlogs- en inflatiecrisis in West-Europa en Japan; daardoor ontstond geen algemene, wereldomvattende overproductiecrisis en men mag de crisis van 1948/49 dan ook niet als zodanig beoordelen.

De crisis van 1948/49 bracht het einde van de kringloop, die na de crisis van 1937/38 een aanvang had genomen. De ernstigste gevolgen van de ongelijkmatig verlopende 4 à 5 jaar in beslag nemende oorlogs- en inflatiecrisis in West-Europa en Japan waren in 1950 overwonnen. Voor het wereldkapitalisme was toen de nieuwe kringloop weer begonnen.

De opgang na 1950

De opgang van de kapitalistische economie na 1950 vernietigde met harde feiten een aantal opvattingen, waarin ontkend werd dat het kapitalisme zich nog van crises kan herstellen en tot nieuwe economische groei komen. Deze opvattingen ontstonden meestal op grond van een dogmatische beoordeling van het feit, dat er na de crisis van 1929/33 nauwelijks sprake was van opleving, en verder zijn deze opvattingen wel voortgekomen uit een verkeerde uitleg van de inkrimping van de kapitalistische markt. Sterke verkleining van het kapitalistische grondgebied sluit namelijk een economische vergroting van de markt allerminst uit! Van bijzonder belang op dit punt zijn de beschouwingen van Lenin over het feit, dat de vergroting van het productie-apparaat zelf een belangrijke uitzetting van de markt veroorzaakt. Aan de andere kant moet men ook geen overdreven voorstelling hebben van de economische opgang van de kapitalistische economie na 1950. De lofliederen van de burgerlijke economen en hun sociaaldemocratische en revisionistische echo's op „de gezondheid van de moderne economie", op het succes van de „conjunctuurpolitiek" der grote monopolies en de „geweldige vooruitgang" van de productiekrachten onder het moderne kapitalisme zijn ten enenmale misplaatst. Prof. Mendelson voerde een aantal veelzeggende cijfers aan:

In de periode 1937—1957 steeg de industriële productie van de kapitalistische wereld tot het dubbele, maar de Sowjet-Unie gaf in dezelfde periode, ondanks onvergelijkbaar grotere oorlogsverwoestingen, een stijging te zien tot meer dan het 5,5-voudige.

In de periode 1948/57, de na-oorlogse cyclus dus, steeg de industriële productie van de kapitalistische wereld met 62 pCt — die van Amerika met 38 pCt, waarvan de niet voor bewapening bestemde productie slechts met 29 pCt! — terwijl de Sowjet-Unie in dezelfde periode een stijging vertoonde tot het 3,3-voudige.

Zo'n algemeen indexcijfer voor de gehele kapitalistische wereld geeft, gezien de sterke ongelijkmatigheden, geen voldoende duidelijk beeld

van de werkelijke ontwikkeling. Vergelijkt men daarom het laatste toppunt van de industrieproductie van de verschillende landen met hun vroegere, dan constateert men, dat de Verenigde Staten er 14 jaar over deden (1943—1957) om hun industrieproductie 13 pCt op te voeren, Japan 13 jaar (1944—1957) nodig had voor een stijging met 44 pCt, Frankrijk 28 jaar (1929—1957) voor een stijging met 48 pCt en West-Duitsland 18 jaar (1939—1957) voor een stijging van 81 pCt, terwijl Engeland zijn maximum van de jaren 1948/49 niet meer wist te bereiken.

Al laat men de nieuwe perspectieven van de Sowjeteconomie buiten beschouwing dan getuigen deze cijfers toch al van de ondubbelzinnige en onaantastbare superioriteit van de socialistische productiewijze. Er is geen sprake van een snelle ontplooiing van de productiekrachten onder het kapitalisme, afgezien nog van het feit, dat de periodes tussen genoemde hoogtepunten herhaaldelijk gekenmerkt waren door stagnaties, werkloosheid, oorlogen en andere ellende voor de volkeren.

Na 1950 was er dus sprake van een „genormaliseerde kringloop", in die zin tenminste, dat nagenoeg alle kapitalistische landen in een periode van economische opgang geraakten, ongeacht de sterke ongelijkmatigheden, die zich voordeden. Tegelijkertijd traden echter weer ingrijpende bijzondere factoren op: China viel weg uit het kapitalistische systeem en de volksdemocratische landen wisten zich economisch te consolideren, het verval van het koloniale stelsel ging versneld verder en de concurrentiestrijd tussen de imperialistische kringen onderling verscherpte zich. Tegelijkertijd kwam de snelle militarisering van de kapitalistische economie op gang, die een echte overgang naar een vredeseconomie verhinderde en — met de Korea-oorlog en dergelijke factoren — er toe leidde, dat ook de nieuwe kringloop onder de invloed stond van oorlogs- en inflatie-factoren. „Het klassieke schema van de ontwikkeling van de cyclus ten tijde van Marx bleek opnieuw verstoord, hoewel de crisiswet en het cyclische karakter van de productie als vorm van de werking van deze wet niets aan kracht verloren hebben", constateerde prof. Mendelson.

De opgang na 1950 werd gekenmerkt door een grootscheepse vernieuwing en uitbreiding van het productieapparaat, zoals dat in iedere normale cyclus het geval is. De investeringen in het vaste kapitaal, die de beslissende grondslag voor de grote bedrijvigheid vormden, waren in deze „boom" echter aanmerkelijk groter dan in de hoogconjunctuur der twintiger jaren en een veelvoud van de investeringen gedurende de dertiger jaren. Hier moeten een aantal bijzondere factoren worden onderkend. Prof. Mendelson sprak o.a. over de volgende:

— Na de oorlog hoopte zich een geweldige behoefte op aan investeringsgoederen, omdat, èn door het ontbreken van nieuwe investeringen in de dertiger jaren èn door de onmogelijkheid tot brede vernieuwing gedurende de oorlogsjaren, het productieapparaat zeer sterk versleten en verouderd was, zeker in de niet voor bewapening bestemde industrietakken.

— De oorlogsschade leidde tot grote investeringsactiviteit; een bijzondere rol speelde in dit verband de woningbouw, niet alleen door de directe oorlogsverwoestingen, maar ook door de veroudering van de

bestaande woningen, het uitblijven van vervanging gedurende de oorlogsjaren en de bevolkingsgroei.

— Er deden zich na de Tweede Wereldoorlog belangrijke verschuivingen voor in de economische structuur van enkele landen; de verdeling van Duitsland en het uiteenvallen van het Britse koloniale rijk vereisten bijv. nieuwe investeringen om de verloren gegane productiemogelijkheden te vervangen.

— Uit overwegingen van militair-strategische aard en om de verdeeldheid van de arbeidersklasse te bevorderen, werd de industrie na de oorlog meer verspreid opgebouwd, hetgeen ook tot extra-hoge investeringen leidde.

— De verscherpte concurrentie tussen de grote monopolies leidt tot versnelde vervanging van verouderde uitrustingen en bevordering van nieuwe productietechnieken (automatisering bijv.), die geweldige investeringen met zich mee brengen en geheel nieuwe industrieën in het leven kunnen roepen.

— Verder speelden wijzigingen in het verbruik, nieuwe vormen van crediet e.d. een rol bij de bijzonder hoge investeringsactiviteit in de vijftiger jaren.

Prof. Claude (Frankrijk) merkte in de discussie o.m. op, dat zijns inziens ook de pogingen om in technisch opzicht niet bij de socialistische landen achterop te geraken de imperialisten er toe hebben gebracht om, in het kader van de wetenschappelijk-technische concurrentiestrijd, meer te investeren dan zij anders gedaan zouden hebben.

Speciale aandacht besteedde prof. Mendelson aan de invloed van het staatsmonopolistische kapitalisme en aan de militarisering van de economie op het hoge investeringspeil. De monopolies hebben door hun overheersende invloed op het burgerlijke staatsapparaat maatregelen weten te bewerkstelligen, die door verzwaring van de druk op de arbeidersklasse en andere lagen van de bevolking meer maatschappelijk kapitaal concentreerden ten bate van de investeringen der grote monopolies. Zij zorgden bijv. voor vergunningen voor vervroegde afschrijvingen, wat in feite een enorme indirecte subsidie is ten koste van de belastingbetalers. Deze bevoordeling van het monopoliekapitaal geeft, met het inflatieproces, extra prikkels tot versnelde investering. Daarnaast ziet men een sterke toename van investeringen door de burgerlijke staat zelf. Deze rol van de burgerlijke staat berust op militaire overwegingen en op de verscherpte concurrentiestrijd tussen de imperialistische machten op de wereldmarkt.[1])

Prof. Mendelson is van mening, dat de bewapening een zeer grote invloed heeft uitgeoefend op de economische ontwikkeling na 1950, maar verzet zich tegen opvattingen, waarin men de opgang na '50 uitsluitend aan de bewapening toeschrijft. De bewapening en de militarisering zijn van beslissende betekenis geweest in de jaren 1949/50—1952/53 (Korea), daarna echter niet meer, naar zijn mening. Na het einde van de Koreaoorlog bleven de bewapenings-uitgaven en -opdrachten van groot

[1]) Een heldere uiteenzetting van het zeer ingewikkelde verschijnsel dat staatsmonopolistisch kapitalisme wordt genoemd, is inmiddels verschenen in Vraagstukken van Vrede en Socialisme, nr. 2 (oktober '58) van de hand van de Sowjeteconomen Ostrowitjanow en Tsjeprakow.

gewicht, maar men moet de betekenis ervan niet overschatten. Er is menigmaal gesproken over een oorlogsproductie, die 25 pCt van de Amerikaanse industriële productie zou uitmaken, maar dit zijn volgens prof. Mendelson vervalste gegevens, die dienen om de bewapeningswedloop te rechtvaardigen als doorslaggevende factor voor een hoog productiepeil. Volgens recente Sowjetberekeningen mag het aandeel van de bewapening in de Amerikaanse productie niet hoger worden gesteld dan 14 pCt, gaat men uit van indirecte kencijfers dan komt men zelfs amper tot 10 pCt. Zulk een aandeel blijft natuurlijk van gewicht, maar rechtvaardigt het niet om na 1953 nog van een bewapeningsconjunctuur te spreken.

Prof. Mendelson hield zich ook bezig met de voortdurende prijsstijgingen, die met de bewapening samenhangen. Zij leveren enerzijds superwinsten aan de monopolies en bevorderen een bovenmatige uitbreiding van de zware industrie, maar ondermijnen anderzijds de koopkracht van de massa en verscherpen alle wanverhoudingen in de kapitalistische economie. Daardoor zijn zij een extra-crisisfactor geworden.

De crisis rijpt

Welke bijzonderheden zich in de cyclus ook mogen voordoen, gedurende de hoogconjunctuur verscherpt zich onvermijdelijk de tegenstelling tussen de groeiende productiekrachten enerzijds en de begrensdheid van het verbruik van de massa anderzijds. En op deze tegenstelling berust de overproductiecrisis. De crisis wordt dus niet veroorzaakt door een teruggang in de koopkracht van de massa of 'n daling van het reële loon van de arbeiders, zij breekt uit, ook wanneer er tijdens de hoogconjunctuur sprake is van verhoging van het reële loon en vergroting van de koopkracht. Dat er thans sprake is van een groeiende kloof tussen de productiemogelijkheden en de koopkracht der massa's ziet men in de snelle toename van de afbetalingsschulden. In Amerika stegen deze in de periode '48—'57 van 12 tot 25 pCt van de totale warenomzet.

Van zeer grote betekenis voor de algemene economische bedrijvigheid waren in de afgelopen periode dus de investeringen. Zij brachten een belangrijke verruiming van de kapitalistische markt. Prof. Mendelson is van mening, dat de uitbreiding van het productie-apparaat als grondslag voor de bedrijvigheid sneller aan betekenis inboet dan vroeger. Typerend achtte hij het, dat de investeringen in vast kapitaal in de Verenigde Staten in 1956 80 pCt hoger waren dan in 1929, maar de totale industriële productie met 142 pCt en de productie van duurzame verbruiksgoederen met 165 pCt gestegen waren. Dit houdt verband met het feit, dat de aanleg van spoorwegen, havens, kanalen e.d. een veel geringere rol speelt dan in vroegere periodes, maar ook met de „normaal" geworden onderbezetting van het productieapparaat. Hierdoor worden bijv. in de V.S. belangrijke verschuivingen veroorzaakt in de vraag naar investeringsgoederen.

De investeringen waren een belangrijke steun voor de conjunctuur; de bijzondere, stimulerende factoren zijn grotendeels uitgewerkt, terwijl nieuwe prikkels voor investeringsactiviteit uiterst zwak zijn.

Wat het huidige perspectief betreft, wees prof. Mendelson allereerst op de typische overproductiecrisisverschijnselen in de Verenigde Staten. Deze worden gekenmerkt door hun algemene karakter, het feit dat de productiedaling diepgaander is dan in '48—'49 en het zwaartepunt in de zware industrie ligt, de voornaamste productiedaling in de industrieën voor vervaardiging van duurzame verbruiksgoederen voorkomt en, wat van zeer groot belang is: de investeringen zijn duidelijk gaan dalen, evenals de import. De ontwikkeling van een Amerikaanse overproductiecrisis valt samen met een agrarische crisis, die de zwakontwikkelde landen omvat, en met het rijpen van overproductiecrises in West-Europa. Vooral dit laatste is een belangrijk verschil met 1948—'49. De huidige crisis in Amerika moet naar het oordeel van prof. Mendelson dan ook worden opgevat als „een aanloop voor een nieuwe wereldcrisis".

De vorm van de crisis is niet altijd dezelfde. In 1929 was er sprake van een plotselinge uitbarsting van alle opgehoopte spanningen in de kapitalistische economie. Een betrekkelijk nieuw verschijnsel van deze tijd zal het langzaam afglijden in een algemene, wereldomvattende overproductiecrisis zijn. Er zal zich een zeer grote ongelijkmatigheid vertonen per land en per bedrijfstak.

Deze crisis zal plaats grijpen onder de omstandigheden van een gemilitariseerde economie van het staatsmonopolistische kapitalisme. De invloed daarvan op de kringloop vertoont de volgende tendens: de monopolies worden door de crisisslagen minder getroffen doordat zij de lasten van de crisis afwentelen op de brede massa; hij vertoont zeer sterke ongelijkmatigheden; er verschijnen deelcrises van velerlei aard, zoals de tussencrisis in 1953/54 in Amerika, afzonderlijke textiel-, automobiel-crises e.d. en deelcrises, zoals de oorlogs en inflatie-crises, valuta-crises, de Suezcrisis voor de Engelse economie, e.d. Deelcrises sluiten de mogelijkheid van een algemene crisis niet uit, maar „desondanks bemoeilijken zij de ontwikkeling van dergelijke crises en verzwakken ze", merkte prof. Mendelson in dit verband op. Zonder rekening te houden met deelcrises en de zgn. oorlogs- en inflatie-crises kan de moderne kringloop in ieder geval niet begrepen worden.

Prof. Mendelson besloot zijn beschouwing over de na-oorlogse kringloop en de recente crisisverschijnselen met de woorden: „De besproken bijzonderheden van de cyclische ontwikkeling in het moderne kapitalisme kunnen het rijpingsproces van de wereldcrisis zeer ingewikkeld maken, uiterst ongelijkmatig vervormen en tot een langdurig proces maken, maar zij kunnen de crisis niet verhinderen. Hetzelfde geldt voor alle anti-crisismaatregelen van de burgerlijke regeringen."

Klassenstrijd tegen de crisis

De gedachtenwisseling op de Berlijnse conferentie heeft ook een aantal leemten getoond in het werk van de marxistische economen. We kunnen ons tenminste verenigen met degenen die uitspraken, dat de vraagstukken van de invloed van de socialistische wereld op de economische ontwikkeling in het kapitalisme en de vraagstukken van de uitwerking van de klassenstrijd op de crisisontwikkeling in de huidige periode te weinig de aandacht van de marxistische economen hebben. Daar komt

o.i. nog bij, dat alle onderzoekingen van de na-oorlogse economische ontwikkeling belangrijke veranderingen in de economische structuur van vele kapitalistische landen en in de internationale economische betrekkingen laten zien en dat alle bijzondere factoren, zoals de oorlogs- en inflatie-crises, de militarisering en het staatsmonopolistische kapitalisme, de ongelijkmatigheid in velerlei opzicht verscherpen. Al blijft „de eenheid van tijd en ruimte" bewaard en blijft er dus sprake van een kringloop, die de gehele kapitalistische wereld omvat, het is o.i. juist de verscherpte ongelijkmatigheid, die belangrijke consequenties heeft en voor de arbeidersbeweging nieuwe vraagstukken aan de orde stelt. Voor de economische, maar waarschijnlijk nog meer voor de politieke ontwikkeling in de komende tijd is het van groot belang om te weten welke concrete mogelijkheden er door de nieuwe economische verhoudingen in de wereld worden geopend om in sommige landen de doorwerking van de crisis tegen te gaan. Dat genoemde vraagstukken op de Berlijnse conferentie slechts zijdelings en incidenteel aan de orde zijn gekomen is begrijpelijk, maar dat deze vraagstukken in het algemeen te weinig aandacht krijgen is meer dan een wetenschappelijk verzuim: het betekent dat de arbeidersbeweging in de verscherpte klassenstrijd, die uit de crisisdreiging voortvloeit, belangrijke wapens worden onthouden.

In zijn inleiding voor het Partijbestuur van de CPN, eind oktober '58, merkt P. de Groot op, dat de veranderingen in de structuur van het Nederlandse kapitalisme de doorwerking van een wereldcrisis weliswaar ernstiger zal doen zijn dan vroeger, maar dat er daarentegen in de huidige tijd grotere mogelijkheden zijn gekomen om een crisis te bestrijden. Deze opvatting ligt ook ten grondslag aan de beoordeling van de economische toestand in het Verslag van het Partijbestuur aan de leden voor het Negentiende Congres.

Het monopoliekapitaal zal het oude recept voorschrijven: versterkte machtsconcentratie van het grootkapitaal en verscherpte monopolistische concurrentie, verscherpte uitbuiting van de arbeidersklasse en versterkte uitplundering van de boeren, de middengroepen en andere lagen van de bevolking door middel van de staat, die in handen van het monopoliekapitaal is, en oorlogsdreiging en aantasting van de democratische rechten.

Voor het grootkapitaal betekent crisis daling van de winst, haar „crisisbestrijding" is niet meer dan een bestrijding van de daling van de winsten van de grote monopolies. Deze politiek brengt grote ellende voor het werkende volk. Dat het monopoliekapitaal zich daardoor niet zal laten weerhouden is bekend. Deze politiek vergroot echter ook de crisisgevaren en daarvan zou het zich meer aan moeten trekken, maar de politiek van het grootkapitaal is niet zo erg diepzinnig. Minister Hofstra (PvdA) heeft de treurige eer genoten dit het duidelijkst uit te spreken: „Als de hemel valt hebben we toch allemaal een blauwe hoed." Klaarblijkelijk is dat het enige perspectief, waarin hij nog iets democratisch en iets socialistisch ziet wenken....

In ons land wordt het program van de reactie den volke kond gedaan in prachtige concerten, waar men de vertrouwde schlagers hoort, „exporteren of sterven", „minder belasting voor de ondernemers betekent meer werk voor de arbeiders", „productiviteitsverhoging betekent wel-

vaartsvergroting", enz. enz. Men hoort opnieuw, dat het kapitalistische recept voor alle kwalen hetzelfde is: de arbeiders moeten harder werken, minder verdienen en meer sparen; als de crisis opkomt geeft men dit program slechts een andere, zwaarwichtig klinkende naam, „conjunctuurbeheersing".

Over de hoofdzaken zijn de verschillende groepen van de heersende klasse en hun katholieke, antirevolutionaire, christelijk-historische en liberale vrienden in het parlement het volkomen eens: de lasten van de crisis moeten door het werkende volk gedragen worden. Vanwege „het behoud van een gezonde economische structuur" (of vanwege iets anders) moet het kapitaal in ieder geval gespaard blijven. Zelfs de leidingen van de PvdA en het NVV blijken zeer gevoelig te zijn voor de zorgelijkheden van het grootkapitaal. De meningsverschillen blijven zich in ieder geval slechts uitstrekken over vragen als: hoe verdelen we de lasten het beste over het werkende volk, in welke vorm moet het monopoliekapitaal aan zijn trekken komen en in welke vorm moeten de werkers het gelag betalen. Alles komt er echter op neer dat de productie moet worden opgevoerd en het verbruik van de massa beperkt moet blijven. Het is echter juist deze permanente bestedingsbeperking, die de crisisgevaren vergroot.

Om dit program te kunnen verwezenlijken heeft de heersende klasse een berustende en verdeelde arbeidersklasse nodig, die geen weerstand biedt. Daarom zal men natuurlijk met alle mogelijke middelen de werkers trachten aan te praten, dat er tegen crisis niets te doen is, in ieder geval niets anders dan zich neer te leggen bij de „economisch noodzakelijke maatregelen" van de bestedingsbeperkingen, en dat ieder verzet daartegen de moeilijkheden slechts kan vergroten. Onze sociaaldemocratische conjunctuurbeheersers — van Drees via Hofstra tot en met Roemers — zullen spreken over hun diep-tragische lot: zij hebben zo intelligent en zo ijverig de crisis voorgoed uitgebannen, maar de „internationale samenwerking" of „de economische ontwikkeling in het buitenland" of „het conservatisme in eigen land" functioneerden niet zoals zij volgens democratisch-socialistische voorschriften moeten functioneren, en daarom lijkt het net alsof de leidingen van de PvdA en het NVV een verkeerde politiek zouden hebben gevolgd....

De arbeidersklasse zal zich echter door niets moeten laten afhouden van het voeren van een eigen politiek ter bestrijding van de crisis. Voor Nederland ligt deze allereerst in de verhoging van de koopkracht van de bevolking, in uitbreiding dus van de binnenlandse markt voor de afzet van het Nederlandse product. De verdediging van het levenspeil van de werkende massa, de verzekering van de uitvoering van de ontwikkelingsplannen van gemeenten en provincies en andere punten van het program van de arbeidersklasse tegen de werkloosheid en armoe kunnen gefinancierd worden a. door verlaging van de oorlogslasten en b. door diegenen, die door hun winsthonger de crisis in ons land veroorzaken, de bestrijding ervan ook te laten betalen— de grote monopolies en banken. Wat de export betreft is het voornaamste vraagstuk allerminst hoe we de monopolies in de gelegenheid kunnen stellen hun prijzen op de buitenlandse markt te verlagen en tegelijkertijd hun winsten te vergroten — de kern van het zgn. financieringsprobleem in Nederland — maar gaat het er om een andere oriëntatie tot stand te

brengen in onze internationale betrekkingen. De ontwikkeling van de Oost-West-handel is daarbij een zeer voornaam punt, al moet men zich het socialisme wel anders voorstellen dan als een rommelzolder voor kapitalistische overschotten, waar men altijd nog terecht kan. Naast de Oost-West-handel is het voor Nederland van groot belang ook de handelsbetrekkingen te verbeteren met de jonge staten in Azië en Arabië, die het koloniale juk van zich af wisten te schudden. Voorwaarde voor succes op dit gebied is een onafhankelijke, vredelievende buitenlandse politiek, die uitgaat van de werkelijke verhoudingen in de wereld en dus vrij is van Lunse invloeden.

In de klassenstrijd tegen het monopoliekapitaal komt de arbeidersklasse steeds sterker te staan en heeft zij alle kansen de aanpassingspolitiek van de grote monopolies te verhinderen en de crisis te bestrijden. Het staatsmonopolistische kapitalisme heeft als keerzijde van de uitplundering van de boeren, middengroepen en andere bevolkingsgroepen, dat de arbeidersklasse natuurlijke bondgenoten krijgt in de strijd tegen de monopolies. Crisis, gepaard gaande met werkloosheid en andere ellende voor het werkende volk, ontneemt de rechtse sociaaldemocratische leiders het voornaamste steunpunt voor hun invloed op de arbeidersmassa — de schijnwelvaart in de jaren der hoogconjunctuur — en bemoeilijkt het deze lieden hun verraderlijke en verdeeldheidzaaiende politiek met succes door te zetten. De posities van de arbeidersklasse tegenover het monopoliekapitaal worden echter vooral door de groei van de socialistische economie versterkt. Men mag geen automatische opleving verwachten van de revolutionaire beweging als gevolg van een economische crisis, maar anderzijds ook niet over het hoofd zien, dat een economische crisis met zijn werkloosheid en ellende in de kapitalistische landen plaats zal vinden tegenover een duidelijk zichtbare, stormachtige ontwikkeling van productie en levenspeil in de landen, waar de socialistische productiewijze is ingevoerd.... dankzij een revolutie, die aan het bewind van de grote monopolies en banken een einde maakte! Daarom zal de heersende klasse er sneller toe gedwongen kunnen worden tegemoet te komen aan de eisen van het werkende volk en liggen er grote kansen voor de arbeidersklasse om de aanpassingspolitiek van het monopoliekapitaal te verhinderen, haar eigen conjunctuurpolitiek door te zetten en de crisis te beperken.

G. VERRIPS.

Een Russische geleerde over de 80-jarige oorlog

DE Russische historicus A. N. Tsjistozwonow kent Nederlands. Hij leest het vlot en spreekt het ook een beetje, met een vreemd accent en met zinswendingen, die in de moderne tijd al te voornaam klinken. Eén van zijn leermeesters was P. C. Hooft, wiens werken hij grondig bestudeerd heeft en waarvan de taalkundige invloed duidelijk te merken is. Aan de hand van vooral oud-Nederlandse literatuur en historische documenten leerde A. N. Tsjistozwonow onze taal —, spreekervaring heeft hij weinig of niet. „'s Hertogenbosch" blijft hij één van de moeilijkste woorden vinden. Moet je én de „s" én de „ch" uitspreken, hoe doe je dat? Maar het is gemakkelijker dan hij denkt. 's Hertogenbosch, Bergen op Zoom, den Briel, Haarlem, Leiden, Alkmaar, Medemblik, Oudewater en Dordrecht zijn steden, waarmee hij vertrouwd geworden is als met zijn eigen Moskou. Hij kent ze uit de literatuur en het archief-materiaal, dat hij vooral in Leningrad bemachtigd heeft — hij heeft ze nooit in werkelijkheid gezien, omdat de Nederlandse regering tot dusver geweigerd heeft om hem een visum te verstrekken. Een aanvrage van de Academie van Wetenschappen der Sowjet-Unie om deze Russische geleerde in staat te stellen bronnen-onderzoek — onontbeerlijk voor zijn studie — in steden als Leiden, Delft en Amsterdam te verrichten en daar in de archieven te werken, werd door het ministerie van buitenlandse zaken in Den Haag afgewezen.

A. N. Tsjistozwonow bestudeert de geschiedenis der Nederlanden, in het bijzonder de periode van de tachtigjarige oorlog en zijn voorspel. „Weet U, hoe ze de Tachtigjarige oorlog in de Sowjet-Unie noemen?" vroeg een hooggeplaatst ambtenaar uit Den Haag me korte tijd geleden en de toon deed me reeds vermoeden, dat er wel een buitengewoon walgelijk antwoord op zou moeten volgen. „Een bourgeois-revolutie!" De man in kwestie bleek het een ordinair scheldwoord van de Russen te vinden, niet begrijpende, dat een beschrijving van de opstand tegen Spanje als „de eerste burgerlijke revolutie" de grote progressieve betekenis, die Marxistische historici aan de opstand toekennen, duidelijk maakt. Misschien dat dit ook de ambtenaren van Luns ontgaat.

Dit jaar is in de Sowjet-Unie, in de populair-wetenschappelijke serie uitgegeven door de Academie van Wetenschappen, een boek van Tsjistozwonow uitgekomen: „De Nederlandse Burgerlijke Revolutie van de 16e eeuw".*)

Het boek, dat 190 bladzijden telt, is bedoeld voor de lezers in de Sowjet-Unie, die ten aanzien van dit onderwerp slechts over weinig materiaal beschikken. Het boek kon daarom niet anders zijn dan een beknopte, algemene samenvatting van deze grote periode uit de Nederlandse historie, die — wat de feiten betreft — voor de deskundige

*) A. N. Tsjistozwonow — De Nederlandse Burgerlijke Revolutie van de 16e eeuw. Uitgeverij der Academie van Wetenschappen der USSR. Moskou 1958.

Nederlandse lezer niet zeer veel nieuws zal brengen. De betekenis voor Nederland van dit werk ligt niet in *welke* feiten, maar wel in *hoe* deze feiten vermeld worden — welke conclusies eruit getrokken worden en hoe een Marxistisch historicus als A. N. Tsjistozwonow het wetmatige karakter en de innerlijke tegenstellingen van de revolutie blootlegt, haar kracht en haar zwakte schetst.

Na het „Hongerjaar 1566" van de Duitser Erich Kuttner, is dit boek van de Russische geleerde een nieuwe bijdrage tot de geschiedschrijving over één der meest glorieuze perioden in de Nederlandse historie. Het is een proeve van Marxistische analyse van deze periode, die alleen daardoor reeds het recht op grote belangstelling en waardering heeft. Gezien het IJzeren Gordijn, dat men in den Haag ook voor de historicus neergelaten heeft, heeft de bronnenstudie van Tsjistozwonow een noodgedwongen beperking moeten ondergaan. Het werk van de Sowjetgeleerde kan echter niet door dit gordijn, de doorzichtige vitrage van een benauwd Hollands binnenhuisje, worden tegengehouden. Het leek ons nuttig zijn werk bij het Nederlandse lezerspubliek te introduceren door enkele hoofdpunten van zijn boek zeer beknopt weer te geven.

J. F. W.

Voorwaarden voor de burgerlijke revolutie

De Russische historicus begint zijn boek met een uitvoerige karakteristiek van de economische toestand in de Nederlanden in de periode van de 13de tot de 15de eeuw.

„De veranderingen die in het economische leven van de Nederlanden plaats hadden, gingen vergezeld van wijzigingen in de sociale structuur van de samenleving. In de eerste plaats raakte de heersende klasse der feodalen in verval". De Nederlandse adel leidde voor het overgrote deel een parasitair leven. Vele trotse baronnen en ridders staken in de schulden, werden geruïneerd en een deel van hen was zelfs niet meer in staat om hun „levenswijze der edelen" te handhaven. De Nederlandse adel was „een burcht van de economische en sociale reactie, zij zocht haar idealen in het verleden en niet in de toekomst. Slechts weinige edellieden verhieven zich tot het bewustzijn van de onvermijdelijkheid der toekomstige diepe omwentelingen en tot de bereidheid om deze te bevorderen". In deze steden viel het gilden-wezen uiteen.

Op de scherven van de tot verval gerakende klassen en standen van de feodale maatschappij ontstonden de nieuwe klassen van de komende burgerlijke maatschappij — de bourgeoisie en het proletariaat. De eerste werd gerecruteerd uit verschillende lagen van de maatschappij: de gildenmeesters en kooplieden, die een kapitaaltje hadden bijeengegaard en met het corporatieve middeleeuwse stelsel hadden gebroken; buiten de gilden staande ambachtslieden, die zich hadden verrijkt etc. Ook betrof het hier een kleine laag van de adel der Noordelijke provincies, die zich bij de kapitalistische vorm van bedrijfsvoering had aangepast. En tenslotte werd de bourgeoisie aangevuld met lieden uit de ambtelijke burocratie en het opkomende burgerlijke intellect.

Het proletariaat vormde zich hoofdzakelijk uit de stedelijke en landelijke ambachtslieden en uit de boeren, die in het proces van de oor-

spronkelijke accumulatie werden onteigend. Maar voor zij arbeiders werden, leidden de meesten van hen lange tijd een bestaan van gedeclasseerde paupers. Het proletariaat, dat zich in de Nederlanden vormde, stond uit deze en verschillende andere oorzaken, wat het peil van het klassebewustzijn betreft heel ver af van het fabrieksproletariaat en was eigenlijk een voor-proletariaat.

„Hoewel de opkomende bourgeoisie en het proletariaat van de Nederlanden nog niet ontwikkeld en onrijp waren, stonden hun belangen van het ogenblik, zowel als die van de toekomst, reeds in onverzoenlijke tegenstelling tot het in het land heersende feodale systeem. In de diepte van deze klassen en van de onderdrukte boeren-massa rijpte een geweldige kracht van sociaal protest. Op deze grondslag vormde zich in de opgroeiende klassen een nieuwe wereldbeschouwing. De progressieve krachten in de maatschappij kwamen allereerst in scherp conflict met de katholieke kerk, die een voornaam bestanddeel was van de feodale maatschappij en het ideologische leven, zowel als het onderwijs monopoliseerde."

Rederijkerskamers van revolutionaire betekenis

De Russische historicus wijdt grote aandacht aan de opkomst van het humanisme in de Nederlanden. Er ontstonden humanistische kringen, waarin de toon werd aangegeven door de opkomende, burgerlijke intelligentsia, die de aanspraken van de opkomende klasse der bourgeoisie op leidende posities in de maatschappij ideologisch motiveerde. Hij spreekt hier o.a. over Erasmus en zijn „Lof der Zotheid". „Maar Erasmus van Rotterdam, die als de meeste humanisten van die tijd moedig was in zijn critiek op de zonden der maatschappij, eiste slechts haar volmaking zonder „de grondvesten te schokken". Daarom had het humanisme voornamelijk succes onder de universiteits-professoren, geleerde pedanten en de liberaal gestemde aristocratie.... De idee van sociale rechtvaardigheid en revolutionaire verandering van de maatschappij vond zijn uitdrukking niet in de literaire scheppingen der humanisten, maar in de brede maatschappelijke beweging die de naam Hervorming kreeg, omdat een van zijn voornaamste eisen de hervorming van de katholieke kerk betrof".

Het Lutheranisme krijgt (begin1517) slechts aanhang bij de welgestelde stedelijke burgerij en oppositioneel gestemde kringen van de adel, die hun geschokte welstand willen herstellen door de gronden van de kerk te onteigenen. Onder het stedelijke plebs en de boeren had het anabaptisme het meeste succes. De revolutionaire Wederdopers in de Nederlandse provincies en hun leiders Jan Matthysz en Jan Beukelsz (Jan van Leiden) propageerden de volgende leerstellingen: gewelddadige omverwerping van alle wereldlijke en kerkelijke machten; het stichten van het koninkrijk Gods op aarde (d.w.z. van een rijk van sociale rechtvaardigheid), waar de macht en het recht op het leven aan de rechtvaardige mensen geschonken zal zijn; de invoering van gemeenschappelijk bezit. Echter, het gemeenschappelijk bezit moest zich alleen uitstrekken over de gebruiksvoorwerpen en moest de productiemiddelen niet raken.

Bij de verbreiding van de hervormingsideeën en van de critiek op de

bestaande orde onder de volksmassa's werd een grote rol gespeeld door de z.g. Rederijkerskamers, die in elke stad en zelfs in vele dorpen bestonden. Vele leden van de Rederijkerskamers, die niet alleen met het in woorden geselen van de bestaande orde tevreden waren, namen actief aan de klassengevechten van die tijd deel. Voorbeelden hiervan zijn te vinden in de Noordelijke provincies in 1534—1535, zowel als in Vlaanderen en Brabant in 1539—1540, waar een congres van de rederijkers „de proloog" was van de Gentse opstand.*)

Ketterij - voorbode van gewapende opstand

Met het aan de macht komen van Philips de Tweede werd de toestand voor de Nederlanden aanmerkelijk veranderd. Er kwamen invoerrechten op de Spaanse wol, de Spaanse koloniën werden voor Nederlandse kooplieden gesloten, het conflict met Engeland ruïneerde de Nederlandse handel met dat land en het door Philips in 1557 afgekondigde staatsbankroet ruïneerde tal van Nederlandse bankiers en desorganiseerde het crediet-stelsel. De economische bloei der Nederlanden maakte plaats voor stilstand.

Ten dienste van de politieke onderwerping van het land werden de Spaanse troepen, die er tijdens de oorlog met Frankrijk waren gelegerd, als bezettingsmacht gehandhaafd. De plaatselijke (d.w.z. Nederlandse-vrijheden en privileges werden opgeheven, de Spaanse absolutistische orde werd ingevoerd, alle macht werd in handen van een kleine hofkliek gelegd. Het aantal bisschoppen werd van 6 op 20 gebracht, die de opdracht kregen de ketterij te bestrijden.

Onder die omstandigheden rijst er sterk verzet van de meest verschillende sociale lagen der bevolking. De verscherping van de verhouding tussen het Spaanse absolutisme en de Nederlanden werd bevorderd door nog een nieuw verschijnsel, verband houdende met de ontwikkeling van het kapitalisme, de vorming van de Nederlandse natie. „Zoals J. W. Stalin heeft opgemerkt, is het proces van de likwidatie van het feodalisme en van de ontwikkeling van het kapitalisme tegelijkertijd het proces van het vormen van de mensen tot een natie".

Hoewel dit proces nog verre van voltooid was, beheerste het nationale bewustzijn reeds de geesten van de inwoners der Nederlanden. Het Spaanse despotisme werd als nationale onderdrukking gevoeld. De sociale tegenstellingen spitsten zich verder toe, waarbij het sociale protest zich als tevoren in het gewaad der anti-kerkelijke ketterij kleedde. In de 50-er jaren sprongen de Calvinistische gemeenten in de Nederlanden overal als paddestoelen uit de grond. In de illegaliteit verborgen zij zich voor het oog der inquisitie. „De Katholieke revolutionairen begrepen, dat achter de religieuze geschillen het sociale protest van de onderdrukte klassen schuil ging, dat de ketterij de voorbode was van de gewapende opstand. Het land stond aan de vooravond van dreigende gebeurtenissen".

---

*) Over deze Gentse opstand schreef Tsjistozwonow eveneens een boek, dat in 1957 verscheen. Thans werkt A. N. Tsjistozwonow aan een speciale studie over de beweging der Wederdopers.

Verraad van de bourgeoisie

In de 60-er jaren laten de calvinisten en de wederdopers het niet meer bij het heimelijk of zelfs openlijk prediken van hun nieuwe leer. Er hebben in verschillende plaatsen opstootjes plaats. Brandstapels worden door het stedelijke plebs afgebroken, predikers met geweld uit de gevangenissen bevrijd. De massa-beweging breidt zich steeds meer uit en dreigt in de algemene opstand over te gaan. Het organisatorische centrum van al deze acties vormen de calvinistische consistories.

In het hoofdstuk over het begin van de opstand wijdt Tsjistozwonow uitgebreid aandacht aan de rol van de adel. „Nu kwam ook de adel in beweging, die vreesde dat de politiek van Philips de Tweede een opstand teweeg zou brengen, die niet alleen zou kunnen eindigen met het verdrijven van de vreemde dwingelandij, het verpletteren van haar voornaamste steunpunt, de katholieke kerk, maar ook met de ondergang van de Nederlandse adel zelf".

Er waren ook nog andere redenen. Met haat en nijd vervuld, zag de adel, hoe zij door hooghartige Spanjaarden en hun handlangers van het roer van staat en uit de eervolle en goed betaalde functies verdrongen werd. De Nederlandse adel, die al haar bezittingen verbraste, zag de confiscatie en verdeling van de kerkelijke bezittingen onder de edellieden ook als het enige middel om haar eigen toestand te verbeteren. Zulk een program kon alleen tegen het Spaanse absolutisme en de katholieke kerk in verwezenlijkt worden. De edelen, onder leiding van Willem van Oranje, Egmont en Hoorne, rekenden er daarnaast op, dat zij door hun oppositionele houding autoriteit onder de stedelijke bourgeoisie en het volk zouden verwerven. Op deze wijze wilden zij hun politieke macht handhaven.

Er waren onder de Nederlandse edelen, hoofdzakelijk in de Noordelijke provincies, ook zulke, die de bourgeoisie benaderden en in het Spaanse absolutisme en de katholieke kerk vijanden van hun vaderland zagen.

De Russische historicus geeft dan een beschrijving van het ontstaan van het Verbond der Edelen. „Zoals blijkt verhieven de oppositionele edelen zich, wat hun grote massa betreft, tot een „opstand op de knieën" en vroegen zij — gebruik makende van de ontevredenheid van het volk — van Philips de Tweede slechts gedeeltelijke tegemoetkomingen waarmee zij het naderende revolutionaire onweer wilden afwenden". Schrijver toont dit o.a. aan met citaten uit het smeekschrift, dat aan de regentes werd aangeboden. De regering haast zich niet met het antwoord. De edelen zoeken contact met de Duitse Lutherse vorsten, de Franse Hugenoten en met de leiders van de calvinistische consistories in het binnenland.

Maar de volksmassa's willen niet wachten en op 11 Augustus breekt in en om Hondschoote, Armentieres en Kassel een machtige volksopstand uit (de beeldenstorm), die snel naar de Noordelijke Nederlanden overslaat. Dan volgt het verraad der edelen, die ingaan op de beloften van de regentes (o.a. amnestie voor leden van het verbond der edelen). Op 25 augustus meldt de prins van Oranje aan de regentes, dat op zijn bevel op het marktplein te Antwerpen twee beeldenstormers wegens „heiligschennis en het plunderen van kerken" waren opgehangen. Zijn

plaatsvervanger, graaf van Hoogstraten, en Egmont's secretaris, Bakerzeel, brachten er nog enkele tientallen aan de galg.

Ook de calvinistische consistories maakten met de machthebbers gemene zaak tegen het opstandige volk. „Het verraad van de bourgeoisie beroofde de opstand van haar leiding en doelbewustheid".

Onder commando van Alva rukken Spaanse troepen naar de Nederlanden op voor een straf-expeditie. Ook Oranje en zijn broer Lodewijk van Nassau en vele andere edelen vluchten. Het schrikbewind van Alva begint.Het „mindere volk" verzet zich: kleine ambachtslieden, arbeiders uit de manufactuur en boeren verlieten hun hutten en verborgen zich in de dichte bossen. In stormachtige, donkere nachten brachten uit Engeland komende scheepjes hele groepen emigranten aan de Nederlandse kust, die zich met de in de bossen gevluchte volkswrekers, de bosgeuzen, verenigden.

De schrijver geeft een aantal voorbeelden van de „zelfverloochenende heldhaftigheid" van het volk.

Maar ook geeft hij zijn karakteristiek van Willem van Oranje.

Willem de Zwijger

De schrijver noemt de prins een „zeer middelmatig veldheer, maar geboren diplomaat en staatsman, die aan het hof van Karel V schitterend carrière maakte".... Geweldige eerzucht, koude berekening van de kundige politicus, uiterlijke vroomheid die de diepe onverschilligheid ten opzichte van de religie als zodanig verborg, werden bij hem aangevuld door de gave van schitterend spreker en publicist. Deze gaven gebruikte de prins echter hoofdzakelijk om er zijn werkelijke plannen en gedachten achter te verbergen, waardoor hij van zijn tijdgenoten de goed bewaard gebleven bijnaam „de Zwijger" (Taciturnus) kreeg". Willem van Oranje is in zijn leven vijf keer van geloof veranderd, hetgeen zijn politieke tegenstanders reden gaf de prins te verwijten, dat hij „doelmatigheid tot zijn god heeft gemaakt en van geloof wisselt als van een hemd".

De Zwijger en zijn aanhangers gaven de hoop niet op om met Philips tot een overeenkomst te geraken ten koste van de belangen van het volk en de revolutionaire bourgeoisie. Daarom gebruikte hij in zijn strijd tegen Alva huurtroepen en de militaire hulp van z'n buitenlandse bondgenoten. Hij wenste zijn militaire operaties niet te verenigen met het optreden van de bosgeuzen. Hij wilde het volk niet tot de opstand verheffen. Dit bepaalde de mislukking van de eerste veldtochten.

Triomfator of capitulant?

Gebruikmakend van zijn formele titel van stadhouder van Holland greep Willem van Oranje in het gunstige verloop van de strijd in de Noordelijke provincies in. Hij benoemde hem goedgezinde lieden, hoofdzakelijk uit de calvinistische adel, tot gouverneurs van de opstandige steden, tot bevelhebbers van troepen-onderdelen en op andere belangrijke posten. Geleidelijk concentreerde hij de hoogste uitvoerende macht in zijn handen. Maar toch beschouwde Oranje het revolutionaire Noorden niet als een geschikte basis voor de verwerkelijking van zijn

plannen. „Hij had als triomfator het Noorden willen binnentrekken om het zijn voorwaarden te stellen, maar niet om de voorwaarden te accepteren die de zegevierende revolutie hem stelde". Zijn plan voor een nieuwe inval in de Zuidelijke Nederlanden mislukte echter.

De opstand groeit uit tot een revolutie en een bevrijdingsoorlog tegen de Spaanse onderdrukkers. „De begonnen revolutie was een burgerlijke revolutie. Haar voornaamste economische taak was: de productieverhoudingen in overeenstemming te brengen met het peil van de ontwikkeling der productiekrachten, d.w.z. het vervangen van de feodale door burgerlijke verhoudingen. De voornaamste politieke taak was: het omverwerpen van de vreemde Spaanse overheersing en het vestigen van een nieuwe, burgerlijke orde, hetgeen slechts mogelijk was door een verplettering van de krachten der feodale reactie. De leidster van de revolutie was de opkomende nationale bourgeoisie. De voornaamste drijvende kracht van de revolutionaire bevrijdingsbeweging waren de boeren en het stedelijke plebs, waarvan de arbeiders uit de manufactuur en de matrozen het meest vooraanstaande deel vormden. In dit opzicht onderscheidde de Nederlandse revolutie zich — bij alle bijzonderheden — niet van de daarop volgende vroege burgerlijke revoluties, waarover Lenin schreef: „.... juist het bondgenootschap van het stedelijke „plebs" (het tegenwoordige proletariaat) met de democratische boeren gaf de Engelse revolutie van de 17de en de Franse van de 18de eeuw omvang en kracht".

Tegenover deze kracht stond de feodaal-katholieke reactie.

„De onrijpheid van de kapitalistische verhoudingen in de Nederlanden, de overvloed van verschillende economische overgangsvormen, de bontheid van de sociaal-economische en politieke orde der verschillende provincies — dit alles bevorderde het verschijnen van vele sociale tussengroepen. In dergelijke omstandigheden kregen de aanhangers van de gematigde richting, wier politiek platvorm berustte op de wankele grondslag van compromissen, op het zoeken van omwegen, halfslachtige oplossingen en algemene „verzoening" grote invloed. De belichaming van deze politieke koers was de Oranje-partij en haar voornaamste leider, Willem van Oranje".

Revolutionaire terreur

Van het manifest dat de prins uitvaardigde in antwoord op de revolutionaire oproep van Treslong, die tot uitroeiing van „alle geestelijken, monniken, papen en de grote beeldenverering" (d.w.z. het katholicisme) had opgeroepen, zegt de schrijver: „Dit manifest, opgesteld in hoogdravende frases, riep de inwoners der Noordelijke provincies op tot de opstand voor de oude vrijheden en privileges, maar niet tegen Philips de Tweede, doch alleen tegen „zijn misdadige satraap Alva, die misbruik maakte van het vertrouwen van de koning en hem bedriegt".

Tegen die tijd was de macht in de afvallige steden echter door diegenen veroverd, die de heerschappij van het Spaanse absolutisme met het bloed verslagen hadden. Dat waren de schuttersgilden, de stedelijke politie, die door het oproepen van de stedelijke plebejers waren versterkt, de watergeuzen en de leden van de Calvinistische consisto-

ries. De bevelhebbers van schuttersgilden en de leiders der consistories leidden de militaire operaties, organiseerden de verdediging van de steden tegen de Spanjaarden en voerden de revolutionaire terreur door tegen de handlangers en de agenten van de Spanjaarden, in het bijzonder tegen de katholieke geestelijkheid. Zij verrichtten confiscaties ten behoeve van het militaire apparaat en oefenden ten aanzien van belangrijke beslissingen druk uit op de staatsorganen. De grote handelsbourgeoisie der Noordelijke provincies ging slechts tijdelijk met de „extremiteiten" van de revolutionaire democratie accoord.

„Het anti-katholieke optreden, d.w.z. de aanvallen op katholieke kerken, de bestraffing van vertegenwoordigers van de katholieke geestelijkheid, de vervolging van mensen, die het katholieke geloof bleven aanhangen, was niets anders dan revolutionaire terreur. Het is op zichzelf natuurlijk, dat in dergelijke gevallen overbodige wreedheden, onnodige offers enz. niet te vermijden zijn. Maar zonder de revolutionaire terreur zou de revolutie en de bevrijdingsoorlog tot de ondergang gedoemd zijn geweest". Dit werd begrepen door de meer radicaal ingeselde Orangisten, zoals b.v. Datenois, Bloys van Treslong, de la Marcq.

Nederlandse revolutie - eerste overwinning op feodalisme

De Russische historicus behandelt in zijn boek ook uitvoerig de ontwikkeling in de Zuidelijke Nederlanden. Aan het slot van zijn boek trekt Tsjistozwonow de conclusie: „De Nederlandse burgerlijke revolutie van 1566—1609 behaalde voor het eerst in Europa de overwinning op het absolutisme en het feodale stelsel. Haar resultaat was het ontstaan van de eerste burgerlijke republiek in de geschiedenis van de mensheid— de Verenigde Provincies, waar de politieke macht uit de handen van de feodalen overging in handen van de bourgeoisie en de kapitalistische productie-wijze over de feodale zegevierde. Daarin bestaat de onbetwistbare en grote, progressieve betekenis van de Nederlandse burgerlijke revolutie en de onafhankelijkheidsoorlog tegen Spanje. Deze revolutie had plaats in de manufactuurperiode van de ontwikkeling van het kapitalisme, toen de opkomende klassen van de toekomstige kapitalistische maatschappij — de bourgeoisie en het proletariaat — nog niet rijp waren. Daarom vertoonde de Nederlandse revolutie duidelijke bijzonderheden en was haar historische betekenis beperkt. In zijn beoordeling van de betekenis der Nederlandse burgerlijke revolutie schreef Marx: „De revolutie van het jaar 1789 had zijn voorbeeld (in elk geval in Europa) alleen in de revolutie van 1648 (in Engeland, red.) en de revolutie van 1648 alleen in de opstand van de Nederlanden tegen Spanje. Elk van deze revoluties was haar voorbeeld niet alleen wat de tijd betreft 100 jaar vooruit, maar ook wat haar inhoud betreft".

Heeft het Scandinavische kapitalisme een bijzonder karakter?

VAAK verwijzen de hedendaagse bestrijders van het marxisme naar de Scandinavische landen, die zouden aantonen dat het kapitalisme een progressief karakter kan behouden en dat het geleidelijk in het socialisme kan „overgroeien". De sociaal-democratische ideologen trachten hun politiek te rechtvaardigen met verwijzing naar wat zij noemen het „Scandinavische socialisme". Ook het revisionisme poogt zijn opvattingen te argumenteren met de toestanden in Scandinavië. Zo zei Kardelj, een der leiders der Joegoslavische Communistenbond, toen hij in 1955 in Denemarken was, in een interview over deze landen: „Er is een reeks landen, waar de arbeidersbeweging dank zij het apparaat van de klassieke burgerlijke democratie sterke politieke posities heeft veroverd en meer of minder aanzienlijke socialistische(!) resultaten heeft behaald."

Als men zich nader op de hoogte stelt van de werkelijke toestanden in Scandinavië, en dit zal in dit artikel ten aanzien van Denemarken geschieden, dan blijkt dat deze verfraaide voorstelling van het leven in de Scandinavische landen in scherpe tegenstelling staat tot de feiten.

De heerschappij van het monopolie-kapitaal in Denemarken

Het is al voldoende na te gaan, hoe de bezitsverhoudingen in Denemarken zijn om zich ervan te overtuigen, dat we met een kapitalistisch land hebben te doen.

In 1955—56 beschikten 39 pct. van degenen, die belasting moeten betalen, over geen enkel bezit, terwijl 0,7 pct., die per persoon bezittingen hebben van 200.000 kronen*) en meer, over 25 pct. van de totaalwaarde van het bezit in Denemarken beschikken.

De rol van het monopolie-kapitaal kan worden gezien uit de statistische gegevens over de naamloze vennootschappen, hoewel deze gegevens niet volledig zijn en een aantal grote bedrijven niet omvatten. Negen procent van de naamloze vennootschappen, met een kapitaal van meer dan 1 miljoen kronen elk, beschikt over 70 procent van het gehele aandelenkapitaal(op 1 januari 1958). De twintig grootste maatschappijen (0,2 pct. van het totale aantal) bezit meer dan 20 procent van het gehele aandelenkapitaal. Deze twintig maatschappijen hebben persoonlijke banden met de leiding van meer dan 200 andere N.V.'s en controleren door middel van kapitaalsinvesteringen en kartelovereenkomsten een nog groter aantal ondernemingen. 18 van deze 20 ondernemingen zijn nauw verbonden met de drie grootste banken van het land. Het gaat hier dus om een economie, die typisch is voor het monopolie-kapitalisme.

De verdeling van het grondbezit getuigt eveneens, in weerwil van de voorstelling die men vaak heeft van de Deense landbouw, van de almacht van het grootkapitaal. 98.000 bedrijven beschikken over min-

*) Een Deense kroon staat gelijk aan ong. *f* 0.55.

der dan 10 ha elk; tezamen beschikken zij over ong. 500.000 ha. Er zijn 104.400 bedrijven van 10 tot 60 ha met tezamen 2.223.000 ha. En ten slotte beschikken 4.328 bedrijven, die elk meer dan 60 ha groot zijn, tezamen over 446.000 ha. Als men de uitersten neemt, blijkt dat er 43.000 bedrijven zijn met minder dan 5 ha en dat hun gezamenlijk oppervlak 120.000 ha is, terwijl 900 bedrijven van 120 ha en meer, over 190.000 ha beschikken.

De heerschappij van het monopolie-kapitaal komt tot uitdrukking in de onophoudelijke stijging van de winsten, terwijl het reële arbeidsloon of in het geheel niet hoger wordt of slechts onbelangrijk stijgt, waarbij de toestand van de arbeidersklasse als geheel als gevolg van een reeks factoren slechter wordt.

De burgerlijke Deense statistiek geeft geen volledige inlichtingen over de winsten, en vooral niet over de winsten der monopolies. Over deze winsten kan echter geoordeeld worden aan de hand van de gegevens over de voortdurende toeneming van het kapitaal van de naamloze vennootschappen. In 1946 was de stijging van het kapitaal 462 miljoen kronen, in 1950 606 miljoen, in 1954 758 miljoen, in 1955 798 miljoen en in 1956 948 miljoen kronen. 76 procent van deze stijgingen kwam terecht bij de naamloze vennootschappen met een kapitaal van meer dan 1 miljoen kronen elk (volgens de gegevens van 1956).

Volgens de officiële cijfers van de Deense statistiek zou het reële arbeidsloon voortdurend zijn verhoogd en in 1956 41 pct. hoger zijn geweest dan in 1938. Deze officiële gegevens zijn echter in strijd met wat de Deense arbeiders uit eigen ervaring weten. Dit bedrog komt tot stand met behulp van verschillende manipulaties met de officiële prijsindex; hierbij heeft de kapitalistische staat direct belang, omdat het arbeidsloon geregeld wordt in overeenstemming met de prijsindex.

De vervalsing is vast te stellen door het arbeidsloon te vergelijken met de gegevens der officiële statistiek over de prijzen der waren. Progressieve Deense economen hebben hierover goed gedocumenteerde berekeningen uitgevoerd, die een beeld geven van de veranderingen in het reële arbeidsloon.*)

Deze berekeningen tonen aan, dat het reële u u r loon van 1938 tot 1956 gemiddeld 12 pct. hoger is geworden. Maar in dezelfde periode is de belastingdruk op de werkers aanzienlijk versterkt en is bovendien de arbeidsproductiviteit wezenlijk toegenomen, vooral door het geforceerd opdrijven van het arbeidstempo als gevolg van de kapitalistische rationalisatie. De resultaten van de verhoogde arbeidsproductiviteit werden aldus toegeëigend door de kapitalisten. Als men rekening houdt met al deze factoren, dan blijkt dat in de periode van 1948 tot 1953 de arbeidsproductiviteit 5—7 pct. hoger was dan in 1938, terwijl het reële arbeidsloon, na aftrek van belastingen, 8 pct. lager was dan in 1938. In de periode van 1954 tot 1956 was de arbeidsproductiviteit 13—19 pct. hoger dan in 1938, terwijl het reële arbeidsloon, na aftrek van belastingen, slechts 1—3 pct. hoger was dan in 1938.

Weliswaar steeg het reële arbeidsloon van de landarbeiders in vergelijking met 1938 met 34 pct., maar de arbeidsproductiviteit was in de landbouw 75 pct. groter geworden. Dit stond in verband met de uit-

*) Deze berekeningen zijn gepubliceerd in het theoretische tijdschrift van de Deense Communistische Partij „Tiden" 1958 nr 4.

gebreide mechanisatie van de landbouw, die de arbeidsvoorwaarden aanzienlijk veranderde en er toe leidde, dat het aantal landarbeiders met meer dan 100.000 verminderde.

Bovendien steeg de werkloosheid. Het „volkskarakter" van het kapitalisme komt blijkbaar hierin tot uitdrukking, dat de staat met behulp van zijn economische politiek onder de leuze van de „noodzaak van beperking van het verbruik" de werkloosheid bewust vergrootte. In de laatste vier jaar was het aantal werklozen gemiddeld 10—11 pct. van het totaal aantal arbeiders in Denemarken.

En als verder dan nog rekening wordt gehouden met de sterk toegenomen stroom van gehuwde vrouwen naar de productie, de groeiende uitgaven voor transport en voor alle soorten behoeften die zijn geschapen door de moderne beschaving, dan wordt het duidelijk hoe ongegrond de verwijzingen zijn naar Denemarken als een „bewijs", dat het hedendaagse kapitalisme de wet van de absolute verarming van de arbeidersklasse zou hebben overwonnen. In weerwil van de verschillende sociale hervormingen, in weerwil van een reeks concessies, die aan de ondernemers zijn afgedwongen als resultaat van de economische en politieke strijd van de arbeidersklasse, slaagde het monopolie-kapitaal er toch in om de afstand tussen de waarde van de arbeidskracht, die de arbeidersklasse ter beschikking van de kapitalisten moet stellen, en het gemiddelde arbeidsloon dat de arbeider ontvangt, te vergroten. In weerwil van vele dingen, die op het gebied van het dagelijkse leven als vooruitgang kunnen worden aangemerkt (radiotoestellen, bromfietsen, televisietoestellen, bij de wet geregelde vacantie e.d.) wordt het voor de arbeider steeds moeilijker zijn arbeidskracht te herstellen.

Het is kenmerkend, dat Denemarken procentueel de eerste plaats in de wereld inneemt wat het aantal zelfmoorden betreft. Ook is het kenmerkend, — en dit is eveneens in strijd met het beeld van rozengeur en maneschijn dat vaak geschilderd wordt, — dat het verbruik van voedingsmiddelen per hoofd der bevolking in Denemarken in vergelijking met voor de oorlog een tendenz tot kwantitatieve vermindering en kwalitatieve verslechtering te zien geeft. De statistieken van de FAO (de voedsel- en landbouworganisatie van de UNO) tonen een aanzienlijke vermindering van het verbruik van vlees, granen, suiker, vetten en vis; alleen het gebruik van aardappelen en peulvruchten is wezenlijk toegenomen. Wat betekent dit? Dat de mensen in de huidige woningnood hogere huren betalen, bromfietsen en motoren enz. aanschaffen, in het bijzonder ten koste van de uitgaven voor voedsel.

De gegevens, die de Deense maatschappij karakteriseren, wijzen onweerlegbaar uit, dat zij functioneert in overeenstemming met de belangen van het monopolie-kapitaal en dat de werkelijke macht in deze maatschappij behoort aan de monopolies. Alle pogingen om dit te ontkennen of te verdoezelen, worden aangewend in het belang van de heersende klasse. Daarbij wordt gewezen op de democratische rechten, die het Deense volk heeft veroverd en die zouden „bewijzen", dat de arbeidersklasse een „deel van de macht in de maatschappij" heeft verkregen en dat deze maatschappij „elementen van het socialisme" in zich draagt, waardoor de staatsmacht „boven de klassen" zou komen te staan enz.

Het is juist, dat de arbeidersbeweging en de andere democratische bewegingen in het Deense volk een reeks democratische rechten hebben afgedwongen, zoals het algemeen kiesrecht, de evenredige vertegenwoordiging, een uit één kamer bestaand parlement, het recht om haar organisaties te vormen enz. Ook is het juist, dat de grondwet formeel de vrijheid van pers, de vrijheid van vergadering, het in acht nemen van de wet enz. waarborgt. Deze veroveringen worden uiteraard hoog gewaardeerd door het Deense volk. Maar waarom deed de heersende klasse deze concessies? Zij vertrouwde erop, dat het haar zou gelukken haar macht te handhaven met behulp van de in haar bezit zijnde ideologische middelen, haar relaties en invloed in het staatsapparaat en de politieke wereld, door haar economische posities enz. De bourgeoisie heeft geleerd haar heerschappij op een handige wijze, gebruikmakend van alle mogelijke democratische illusies, uit te oefenen. Op de oorzaken daarvan zullen we nog nader ingaan, maar de aangevoerde feiten tonen reeds, hoe verkeerd het zou zijn om de betekenis van de veroverde democratische concessies te overschatten en zo voor te stellen als een verandering in de reële „machtsverhoudingen".

De v o r m e n van de heerschappij der bourgeoisie, die historisch bepaald zijn, mogen niet verward worden met de *inhoud* en de *werkelijke resultaten* van deze heerschappij. De feiten tonen, dat de *dictatuur van* de monopolistische bourgeoisie de inhoud is van de maatschappelijke vormen, die in Denemarken bestaan.

De heerschappij van het monopolie-kapitaal betekent, dat de verdere ontwikkeling van de Deense maatschappij op steeds nieuwe onoplosbare problemen stuit. De chronische werkloosheid, de onderbezetting van de productiecapaciteit en de beginnende technische stagnatie zijn een getuigenis daarvan.

Het duidelijkst komt de verrotting van het heersende monopoliekapitaal tot uitdrukking in de *onderwerping van Denemarken aan de grote imperialistische mogendheden,* waarnaar de invloedrijke kringen der monopolistische bourgeoisie op elk gebied streven. Daarom is de strijd voor het herstel van de economische, politieke en militaire zelfstandigheid van het land een wezenlijk belang van het Deense volk; zonder het volbrengen van deze taak kan het geen vertrouwen hebben in zijn toekomst.

De bijzonderheden van de ontwikkeling van het kapitalisme in Denemarken

Hoewel er bijzondere omstandigheden zijn, die de concrete ontwikkeling van het Deense kapitalisme bepalen en die in zekere mate kenmerkend zijn voor alle Scandinavische landen, is er geen enkele grondslag om te beweren, dat de algemene ontwikkelingswetten van het kapitalisme geen betrekking zouden hebben op Denemarken. Om de onhoudbaarheid van de theorie van het „bijzondere karakter" van het Scandinavische kapitalisme aan te tonen, is het noodzakelijk om deze bijzonderheden nauwgezet te analyseren.

De predikers van de „uitzonderlijkheid van Scandinavië" wijzen vooral op het betrekkelijk hoge levenspeil in de Scandinavische landen, op de ontwikkelde democratische instellingen en sociale wetgeving in

deze landen en onderstrepen ook de omvang van de staatsinmenging in de economie.

Wij hebben reeds aangetoond, dat de betekenis van deze factoren niet moet worden overschat, hoewel het onbetwistbaar is, dat op de genoemde gebieden er een verschil is tussen de toestand in de Scandinavische landen en de meeste andere kapitalistische landen. De oorzaak hiervan dient echter niet gezocht te worden in een „verandering van het karakter" van het kapitalisme in Scandinavië, maar in de omstandigheid dat de strijd van de arbeidersklasse en het volk zich geruime tijd heeft afgespeeld onder een reeks gunstige voorwaarden.

Laten we de belangrijkste daarvan nader bezien aan de hand van het voorbeeld van Denemarken.

1. In Denemarken is de nationale staat in zijn grondslagen tamelijk vroeg gevormd, enkele eeuwen voor het verschijnen van het kapitalisme. Reeds voor het ontstaan van de *moderne* Deense natie was het een traditie geworden, dat de staatsmacht gebruik maakte van de voordelige geografische ligging van het land; op een kruispunt van wegen tussen het oosten en het westen in het noordelijk deel van Europa. De Deense bourgeoisie ontwikkelde deze traditie, waarbij zij ook de omstandigheid gebruikte, dat het land dicht bij de binnenlandse markt van de imperialistische mogendheden was gelegen.

Gedeeltelijk bepaalde dit ook de *neutraliteitspolitiek,* die Denemarken ten opzichte van de imperialistische mogendheden voerde. Deze mogendheden zagen in de Deense neutraliteitspolitiek voor hen voordelige punten; beide zijden konden Denemarken maken tot een bevoorradingsbasis en ook in zekere mate tot een niet-officiële verbindingsschakel in oorlogstijd, zoals dit in de eerste wereldoorlog het geval was. De Deense bourgeoisie verzekerde zich hierdoor van grote mogelijkheden voor het verkrijgen van winsten, waarbij terzelfdertijd het land werd gevrijwaard van oorlogsverwoesting. Een voorwaarde voor de neutraliteitspolitiek was ook de omstandigheid, dat het land in militair opzicht zwak was en dat haar uitgaven voor militaire doeleinden in vredestijd zeer laag waren.

De voordelige geografische ligging van het land stelde de Deense bourgeoisie in staat om door het *leveren van kwaliteitsproducten aan de imperialistische landen* (in de eerste plaats de levering van landbouwproducten aan Engeland) zich een voorkeurspositie op hun markten te verschaffen. Deze landen, die super-winsten ontvingen, konden hoge prijzen voor deze producten betalen. Zodoende begon de Deense bourgeoisie feitelijk mee te doen *aan de verdeling van de imperialistische super-winsten,* die hoofdzakelijk ten koste van de uitgebuite koloniën werden verkregen. Deze omstandigheid werd door *Lenin* onderstreept. Hij schreef in 1916: „Een specifiek kenmerk van het Deense imperialisme is bovendien het verkrijgen van superwinsten als gevolg van de voordelige monopolie-positie ten opzichte van de markt van melk- en vlees-producten: de afzet door middel van de goedkope zeeweg in Londen, de grootste markt ter wereld. Hierdoor zijn de Deense bourgeoisie en de Deense rijke boeren (zuivere bourgeois, wat de Russische narodniki er ook voor sprookjes over vertellen) veranderd in „welvarende" compagnons van de Engelse imperialistische bourgeoisie, in

deelnemers aan haar bijzonder stabiele en bijzonder vette winsten." (W. I. Lenin, Verz. Werken, Russ. uitgave, dl. 23, blz. 124).

Deze specifieke kenmerken van het Deense kapitalisme in de periode van zijn „voorspoed" hebben voor de Deense kapitalisten bijzondere mogelijkheden geschapen om bij de uitbuiting van de arbeidersklasse te manoeuvreren.

2. De specifieke ontwikkelingsvoorwaarden van het Deense kapitalisme bepaalden niet alleen de hoge winsten van de Deense bourgeoisie, maar maakten het ook mogelijk en noodzakelijk, dat de uitbuiting van de Deense arbeidersklasse zich voltrok *op grondslag van een betrekkelijk hoge waarde van de arbeidskracht.*

Productie van hoge kwaliteit veronderstelde een betrekkelijk hoge kwalificatie van de arbeiders. Daarbij beperkte de specialisatie op de productie van waren van hoge kwaliteit zich niet tot de landbouw en de voedingswaren. De industrie schakelde ook over op de productie van hoogwaardige artikelen, wat mogelijk werd doordat de Deense bourgeoisie een deel van de koloniale superwinsten van de imperialisten ontving. Op deze wijze werd de betrekkelijk hoge kwalificatie van de arbeid een kenmerk van de kapitalistische uitbuiting in Denemarken.

Marx toonde in „Das Kapital" aan welke gevolgen hieruit voortvloeien voor de kapitalistische productie:

„De arbeid, die als hogere, gecompliceerde arbeid tegenover de maatschappelijk gemiddelde arbeid geldt, is de *uiting van een arbeidskracht,* waarvan de vorming hogere kosten eist en die daarom een hogere waarde heeft dan de eenvoudige arbeidskracht. Is de waarde van deze kracht hoger, dan uit zij zich ook in hogere arbeid en belichaamt daardoor, *in dezelfde tijdsruimte,* een naar verhouding *hogere waarde.*" (Das Kapital, Dl. 1, hoofdstuk V).

De uitbuiting op grondslag van een hoge waarde van de arbeidskracht kan, in weerwil van het feit dat de kapitalist een hoger arbeidsloon aan de arbeider moet betalen, even scherp en zelfs scherper zijn dan elke andere kapitalistische uitbuiting, al overtreffen de uitgaven voor de reproductie van gekwalificeerde arbeidskracht de uitgaven voor de reproductie van eenvoudige arbeidskracht. Voor de kapitalisten is de vergroting van de hoeveelheid onbetaalde arbeid door middel van de vergroting van het *verschil* tussen de waarde, die de arbeider schept, en zijn arbeidsloon beslissend.

Vooral hierin berust het „geheim" van de zgn. Scandinavische vorm van de kapitalistische uitbuiting, die ontstaat onder de hierboven geschetste historische voorwaarden. Als de arbeidersklasse in de Scandinavische landen zich meer kan aanschaffen dan de arbeidersklasse in een reeks andere kapitalistische landen, dan wordt dat verklaard door het feit, dat zij in dezelfde tijdsduur meer waarde voortbrengt. Doch in verband met de toenemende intensiteit van de arbeid nemen ook de uitgaven van de arbeider voor de reproductie van zijn arbeidskracht toe.

De Deense bourgeoisie geeft zich er ten volle rekenschap van, dat zij gekwalificeerder arbeidskracht tot haar beschikking heeft dan bv. de bourgeoisie in de grote Westeuropese landen. Dit is in de loop van de discussie over de plannen om Denemarken te betrekken bij de „gemeenschappelijke Europese markt" tot uiting gekomen. Vele Deense kapitalisten vrezen de onbeperkte concurrentie van de zijde van die

landen, waar een massale productie van waren plaats heeft op grondslag van een lagere waarde der arbeidskracht. Zij vrezen ook de gevolgen van het nivelleren van het arbeidsloon, die vereist wordt door het scheppen van een „gemeenschappelijke markt", omdat zij zeer goed begrijpen, dat een zo aanzienlijke verbreding van de kloof tussen de werkelijke waarde van de arbeidskracht en het arbeidsloon niet verwezenlijkt kan worden zonder heftige strijd met de Deense arbeidersklasse.

De concessies en de hervormingen, die de Deense werkers hebben veroverd, zijn geen „elementen van het socialisme" in de kapitalistische maatschappij, maar een verlate en kleine fooi uit de superwinsten, die uit de arbeiders zijn geperst. En dit heeft niet alleen betrekking op de concessies, die de arbeiders rechtstreeks in de bedrijven van de kapitalisten hebben afgedwongen. Dit betreft ook de hervormingen, die de kapitalistische staat heeft moeten verwezenlijken, — bv. de veel geroemde „Scandinavische sociale wetgeving", waarover zoveel wordt gesproken en die, in ieder geval zover het Denemarken betreft, niet zo bijzonder vooruitstrevend is als men haar vergelijkt met de sociale wetgeving in andere landen.

De concessies aan de werkers, die indertijd door de kapitalistische staat zijn gedaan, zijn ook verbonden met de lage militaire uitgaven in de periode der neutraliteitspolitiek. Onder deze omstandigheden achtte het Deense kapitalisme het voordelig om een deel van de middelen, die in andere kapitalistische staten werden uitgetrokken voor militaire doeleinden, te gebruiken voor sociale hervormingen, die konden dienen als „verzekeringspremie" tegen de revolutionaire beweging van de arbeidersklasse.

Uit dit alles vloeit voort, dat de bijzonderheden van het Deense kapitalisme niet bestaan uit het wegnemen van de uitbuiting, maar in de specifieke, historisch bepaalde *vormen* van de uitbuiting. De voortdurende toeneming van de buitenlandse kapitaalsbeleggingen in Denemarken getuigt ervan, dat deze vormen geensdeels een verzachting van de uitbuiting in vergelijking met de gewone kapitalistische uitbuiting betekenen. Zou het buitenlandse kapitaal er werkelijk naar streven naar een land te gaan, waar „elementen van het socialisme" de uitbuitingsmogelijkheden zouden verminderen?

3. Een bijzonderheid van het Deense kapitalisme is de brede verspreiding van coöperaties in de landbouw, vooral op het gebied van de melk- en vleesproductie. Als reden daartoe diende de vernietigende crisis aan het eind van de vorige eeuw, toen de graanstroom van de overzijde van de Oceaan leidde tot aanzienlijke verlaging van de graanprijzen en daarmee de Deense landbouw, die toen in hoofdzaak graanbouw was, bedreigde. De Deense landbouw overwon deze crisis dank zij de radicale omschakeling op de productie van hoogwaardige melk- en vleesproducten, die afzet vonden op de Engelse markt. Dit kon alleen worden gedaan door middel van het organiseren van coöperatieve boterfabrieken en slachthuizen.

Een dergelijke heroriëntatie was een progressieve maatregel, die tot stand werd gebracht door de democratische boerenbeweging. Doch zij stelde zich niet ten doel om het kapitalistische systeem in de landbouw teniet te doen. In weerwil van het democratische karakter van de beweging, die tot uiting kwam in het feit, dat alle deelnemers aan de

coöperatieve boterfabrieken en slachthuizen gelijke rechten hadden, onafhankelijk van de omvang van hun bedrijf, viel de hoofdrol, zowel in de centrale als in de plaatselijke leidingen, toe aan de grote grondbezitters. De grote coöperatieve organisaties worden in de practijk gebruikt als instrumenten, waarmee de grote grondbezitters invloed uitoefenen op het staatsapparaat. Zodoende wordt de agrarische politiek van de regering in feite bepaald door de belangen van de grote grondbezitters.

De betekenis van de wijd verbreide coöperaties is, dat zij de Deense landbouw in de concurrentiestrijd op de kapitalistische markten versterken en haar leden de gewoonte bijbrengt van gemeenschappelijk optreden op elk gebied van de landbouw. Maar dit betekent geenszins een verandering van het kapitalistische karakter van de landbouw. De uitbuiting van de boerenstand en het proces van haar differentiatie worden er niet door beëindigd. De positieve ervaring van de coöperatieve beweging kan echter in de toekomst grote betekenis hebben, als het Deense volk voor de taak komt te staan om concrete vormen uit te werken voor de socialistische omvorming van de landbouw.

4. Het Deense kapitalisme maakt van zijn specifieke kenmerken gebruik om de uitbuiting en de onderdrukking van de werkers te versluieren. Dit zet zijn stempel op de gehele burgerlijke ideologie in Denemarken, waar illusies over „democratie" en een „gematigd" nationalisme een grotere rol spelen dan de religieuze en daarmee gelijk te stellen vooroordelen. De heerschappij van deze ideologie is een voorwaarde voor die *vormen*, waarin de heerschappij van de bourgeoisie in Denemarken wordt verwezenlijkt.

De schoonpraters van de bourgeoisie houden ervan de sociale concessies en democratische hervormingen af te schilderen als het bewijs, dat de Deense staat geen klassenstaat is, maar een soort „volksbestuur". De inmenging van de kapitalistische staat in het economische leven wordt voorgesteld als „democratische regulering", hoewel ze duidelijk neerkomt op de coördinatie van de belangen van het monopolie-kapitaal om deze beter te kunnen bevredigen.

Het Deense nationalisme is niet zo lawaaierig en opschepperig als bv. het Duitse. Maar het wordt volhardend gecultiveerd in de vorm van de voorstelling, dat de maatschappelijke instellingen, de levensomstandigheden, de opvoeding, de politiek enz. in Denemarken een vooruitstrevender karakter hebben dan in welk ander land dan ook. Dit leidt tot een beperkt provincialisme en tot ongegronde zelfgenoegzaamheid. Het nationalisme en de valse voorstelling van „democratie" zijn door de bourgeoisie bijzonder intensief opgepijpt in de periode van de „koude oorlog" in het belang van de agitatie tegen de Sowjet-Unie en het communisme.

Bijzondere betekenis hecht de bourgeoisie natuurlijk aan de ideologische beïnvloeding van de arbeidersbeweging. In de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw, toen in Denemarken de sociaal-democratische arbeidersbeweging ontstond, ontwikkelde deze zich op een zwakke ideologische grondslag, met grote invloed van het Lassalleanisme. Spoedig betrad zij de weg van het reformisme en dit leidde tot de vorming van de sociaal-democratische partij, die in 1949 beslissende invloed uitoefende op de aansluiting van Denemarken bij het Atlantisch Pact.

Deze partij is het krachtigste instrument om de burgerlijke ideologie in de arbeidersklasse te verspreiden. Zij steunt op de arbeidersaristocratie en de vakbondsbureaucratie.

Maar dit alles heeft de Deense arbeidersklasse en het Deense volk niet kunnen verhinderen om waardevolle strijdeigenschappen op te kweken. De democratische concessies, die de bourgeoisie thans in haar propaganda tracht te gebruiken, zijn een resultaat van de strijd van het volk voor democratische veranderingen. Daarom is het Deense volk terecht trots op zijn democratische tradities. In de loop van de strijd voor de democratie heeft het grote organisatorische bekwaamheid aan de dag gelegd. De wil tot vrede en de eis om de democratische instellingen te eerbiedigen, zijn een waardevol onderdeel van de democratische tradities van het volk.

In de strijd tegen de Duitse bezetters in de tweede wereldoorlog heeft het Deense volk, geleid door de arbeidersklasse, sterker dan ooit tevoren, zijn strijdvaardigheid en uithoudingsvermogen getoond en een brede democratische beweging georganiseerd voor het herstel van de zelfstandigheid van het land en voor de vernieuwing van de Deense maatschappij. Alle pogingen van de bourgeoisie om deze strijdgeest te onderdrukken, hebben schipbreuk geleden: de grote gevechten, die het Deense proletariaat in de laatste jaren, bv. in 1956 heeft gevoerd, tonen dit duidelijk.

De Communistische Partij van Denemarken, die in 1919 werd opgericht, is de eerste Deense arbeiderspartij die op grondslag van het marxisme staat. Zij is in de belangrijkste perioden aan het hoofd van de arbeidersklasse en het gehele volk gegaan en heeft daardoor autoriteit veroverd.

Zij stelt zich tot taak om de strijd van de Deense arbeidersklasse en het gehele volk te ontplooien voor de overwinning van een vredespolitiek, voor de socialistische verandering van Denemarken.

IB NÖRLUND
lid van het Politiek Bureau van de
Communistische Partij van Denemarken.

(Verkorte vertaling van een in de „Kommunist", [1958 nr. 13], het theoretisch orgaan van de CPSU gepubliceerd artikel).

Banden voor jaargang 1958

Vele abonnees zullen hun nummers van 1958 graag weer laten inbinden.

De grote verscheidenheid van artikelen en het vele documentatiemateriaal, dat ons blad publiceert, maakt deze wens begrijpelijk. Wij zijn bereid ons met het inbinden te belasten, indien de kosten *f* 3.50 (*f* 1.75 band en *f* 1.75 binden), *vooruit* worden voldaan en de twaalf nummers ons franco voor 1 februari a.s. worden toegezonden onder duidelijke vermelding van naam en adres.

Losse banden voor 1958 zijn verkrijgbaar à *f* 1.75 + *f* 0.35 verzendkosten, dus totaal *f* 2.10. Ook hiervoor moet Uw bestelling en betaling voor 1 februari 1958 bij ons binnen zijn.

Na 1 februari zal het ons niet meer mogelijk zijn, het binden resp. het toezenden van een losse band voor U te verzorgen.

19de Congres CPN door Partijbestuur voorbereid

Op 25, 26 en 27 oktober was het Partijbestuur van de CPN bijeen ter behandeling van twee schriftelijke verslagen, die vóór het 19de congres, dat in december a.s. gehouden wordt, aan de leden ter discussie worden voorgelegd. Besproken werden een „Verslag aan de leden over de werkzaamheden van het PB" en een „Rapport over de politiek van de partij in de bezettingsjaren", dat door het Dagelijks Bestuur is samengesteld.*) Dit laatste rapport werd door pgt. Marcus Bakker toegelicht.

Pg. Paul de Groot lichtte het verslag van het PB toe en behandelde o.a. de economische toestand. Hij wees erop, dat de crisis in Amerika en de verschijnselen in andere kapitalistische landen het karakter van een wereldcrisis kunnen aannemen, die echter niet met die van de dertiger jaren kan worden vergeleken, doch zeer ongelijkmatig en niet gelijktijdig zal intreden. Over de economische moeilijkheden in ons land sprekende zei hij, dat de kapitalisten hierop reageren door kostenverlaging ten nadele van de arbeiders, boeren en middenstanders en o.a. ook door verdere verkoop naar het buitenland van Nederlands industriebezit. Op korte termijn worden door zulke maatregelen soms acute moeilijkheden voor het grote kapitaal opgevangen, terwijl nóg grotere moeilijkheden voor de werkende mensen worden geschapen. Hierdoor wordt het crisisgevaar groter in plaats van kleiner, hetgeen reeds is bewezen door de bestedingsbeperking van vorig jaar.

De arbeidersklasse moet tegenover het crisisgevaar niet staan als tegenover een noodlot of een onafwendbaar natuurverschijnsel. Zij moet op haar beurt tegen de crisis strijden, vergroting van de koopkracht van het loon en van het inkomen van de kleine producenten afdwingen. Verder werktijdverkorting afdwingen bij optrekking van het loon en zonder verhoging van de prestatie.

Verder ook strijd voor werkloosheidsbestrijding op kosten der kapitalisten, voor opheffing van de belemmering op de Oost-West-handel en voor maatregelen ter beteugeling van de grote monopolies, tot aan nationalisatie toe, als middel om de werkgelegenheid te vergroten en gelden te verkrijgen voor de crisisbestrijding.

Zodoende worden de vraagstukken rondom de crisis een onderwerp van klassenstrijd tussen de arbeidersklasse en het monopolie-kapitaal.

Hierbij moet de arbeidersklasse optreden voor het doorvoeren van haar eigen conjunctuurpolitiek.

In de huidige tijd kunnen door de veranderingen in de structuur van het Nederlandse kapitalisme de gevolgen van een crisis ernstiger zijn dan in 1929, maar ook de mogelijkheden om een crisis te bestrijden, zijn thans groter.

Het verschil ligt niet alleen in de mogelijkheden, die de crisisloze socialistische wereldmarkt biedt, maar vooral in het feit, dat de bourgeoisie nu zwakker is dan in de vooroorlogse crisisjaren.

De arbeidersklasse heeft daardoor meer mogelijkheden om haar eigen conjunctuurpolitiek door te zetten.

Colijn had voor de oorlog maling aan de werklozen, maar thans is de bourgeoisie beangst voor het op straat komen van een groot aantal werklozen.

Door het bestaan van de socialistische wereld is de bourgeoisie gedwongen rekening te houden met de arbeidersklasse. Deze heeft thans een enorme kracht, als zij verenigd en goed geleid wordt, en is in staat om door strijd bescherming

*) Deze documenten zijn in brochurevorm verschenen en zijn verkrijgbaar bij de afdelingen van de CPN en bij Pegasus à *f* 0.30.

tegen de crisis af te dwingen en met succes voor een program van werkgelegenheid op te treden.

Paul de Groot wees eveneens op de betekenis van de strijd voor de vrede. In de Oorlogsbegroting heeft minister Staf nu gezegd, dat al besloten is tot vestiging van een raketbasis in ons land en dat het alleen maar een kwestie van uitvoering is. Dit is dus ook aanvaard door de PvdA-ministers. Hoewel mr Burger bij de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer nog een pleidooi voor algemene internationale ontwapening hield.

Het optreden van de regering is echter geen bewijs van kracht, maar van zwakte. Zij volgt ook hier het voetspoor van Foster Dulles, die door het zwaaien met atoomwapens en dreiging met raketbases poogt de socialistische landen te intimideren. Maar deze hebben herhaaldelijk getoond, dat Amerika en alle satellietlanden, die het zouden volgen, alle reden hebben bevreesd te zijn voor de atoomwapens, op welk gebied de Sowjet-Unie op dit moment reeds over een grote overmacht beschikt.

In plaats van zich door de bedreigingen van minister Staf te laten intimideren, moeten de zeer talrijke tegenstanders van het vestigen van een raketbasis in ons land thans met de uiterste vastberadenheid optreden voor de verhindering daarvan. In dit verband is het zaak voor Nederland elk militair conflict te vermijden en daarom moet ook alles in het werk worden gesteld om uitzending van dienstplichtigen naar Nieuw-Guinea te voorkomen.

Op het congres zal het vakbewegingswerk van de communisten in het middelpunt van de aandacht staan. Het is noodzakelijk, dat de communisten deelnemen aan het werk van de Uniebonden. Het gaat er om, de posities van de arbeidersklasse te versterken, die nu worden lamgelegd. Dit is thans de voornaamste taak van de communisten.

Met grote wilskracht en vasthoudendheid dient hieraan te worden gewerkt. Daarbij moeten de sectarische en bekrompen bezwaren tegen het deelnemen aan de Uniebonden worden afgewezen, evenals de gedachte aan liquidatie van de EVC, die haar eigen rol te vervullen heeft.

Het 19e congres zal de weg, die onze communistische partij in de komende tijd zal gaan, duidelijk laten zien. Het zal onze kracht zowel als onze zwakten aan het daglicht brengen en vertrouwen geven in onze vooruitzichten. De bestrijding van de rechtse groep heeft getoond, dat een schadelijk virus onze partij lange tijd heeft ondermijnd. In de interne partijstrijd is onze partij ideologisch gegroeid. Zij moet die strijd voortzetten als een normale wet van de ontwikkeling van de partij en van haar vooruitgang.

(Waarheid, 30 okt. 1958)

1535 nieuwe abonnees
Op naar de 2500

Aan alle partijleden.

Aan alle vrienden van De Waarheid.

Op 29 augustus j.l. richtte het Partijbestuur van de C.P.N. zich tot U met een oproep om in de maand oktober 1500 nieuwe abonnees voor ons dagblad „De Waarheid" te winnen en een begin te maken met de inzameling van f 175.000.—.

Deze eerste étappe in de campagne voor versterking van onze krant zou afgesloten worden op de Revolutieherdenking.

Kameraden,

Het Partijbestuur kan U allen thans met trots mededelen, dat op 9 november 1535 nieuwe abonnees waren gewonnen en voor een bedrag van *f* 65.000.— werd ingetekend, hetgeen *f* 18.000.— meer is dan de voor deze periode voorgestelde taak.

Dit is een prachtig resultaat en een schitterend bewijs van de grote levenskracht van onze partij. Het is een slag tegen de reactie in ons land en een vernietigend oordeel over het gewroet en de laster van de rechtse verraders.

Het Partijbestuur feliciteert alle leden en in het bijzonder al degenen, die tot het bereiken van dit resultaat hebben meegewerkt, van harte met dit succes.

Thans staan we aan het begin van de tweede étappe in onze campagne voor versterking van partij en krant.

Het Partijbestuur wekt allen op om tot aan de komende herdenking van de Februari-staking het aantal nieuwe abonnees te verhogen tot 2500, alsmede een bedrag van *f* 75.000.— in te tekenen en deze donaties zo snel mogelijk te innen en af te rekenen. Verder wekt het Partijbestuur op tot stelselmatige ledenwerving, vooral onder de vakverenigingsleden.

Leden, lezers en vrienden,

Dank zij Uw activiteit en offervaardigheid lopen alle stormaanvallen van de reactie en hun helpers op onze partij en krant stuk. Onze krant vindt zijn weg in steeds meer arbeidersgezinnen.

Waarom?

Omdat onze krant het enige dagblad is dat opkomt voor de belangen van de arbeidersklasse, dat konsekwent strijdt voor vrede en democratie.

Omdat er duizenden communisten zijn, die met inzet van hun gehele persoon vechten voor onze krant, die colporteren en werven.

Thans met dezelfde energie, steunend op het succes en de ervaringen, opgedaan in de afgelopen weken, aan de slag om ook de tweede ronde tot een succes te maken.

Leve ons dagblad De Waarheid!

Het Partijbestuur van de C.P.N.

Amsterdam, 9 november 1958.

Waarschuwing van het Partij-secretariaat

Het Partijsecretariaat van de CPN publiceerde in De Waarheid van 1 november 1958 de volgende mededeling:

In Den Haag hebben in de afgelopen week enkele pogingen tot brandstichting en beschadiging van het partijgebouw en de winkel van Pegasus plaats gehad.

Het is mogelijk, dat deze straatschenderij verband houdt met een zogenaamde herdenking van de 4de november '56 en van de mislukte contra-revolutie in Hongarije. Tevens is het mogelijk, dat de vergoelijkende houding van de reactionaire pers ten aanzien van de mishandeling van een Amsterdamse student door Rooms-katholieke studenten door sommigen als een aanmoediging wordt opgevat.

De verantwoordelijkheid daarvoor ligt dan ook bij kranten als De Volkskrant en De Telegraaf en hun hoofdredacties, indien zij zouden nalaten hun lezers en in het bijzonder de jongeren van het plegen van zulke gewelddaden af te houden.

Het Partijsecretariaat heeft maatregelen getroffen om de gebouwen in kwestie doeltreffend te beschermen en eventueel Jan Hagel te ontvangen op de manier, waarop dit ontvangen behoort te worden. Mochten ondanks deze waarschuwing nog pogingen, als in Den Haag thans hebben plaats gevonden, zich herhalen, dan kunnen deze ook voor de verantwoordelijken in hoogste instantie niet zonder gevolgen blijven.

vraagstukken van

vrede en socialisme

Internationaal "tijdschrift" over de vraagstukken van de Marxistische-Leninistische theorie

o.a.

- **Uitgebreide informaties over de socialistische opbouw in de Sowjet-Unie en andere socialistische landen.**
- **De strijd van de arbeidersklasse in de kapitalistische landen.**
- **De strijd tegen het kolonialisme.**
- **Diepgaande analyse van de theoretische en praktische vraagstukken van het Marxisme-Leninisme.**
- **Een machtig wapen tegen het revisionisme.**

Verschijnt maandelijks

Prijs f. 1.20 per stuk

reeds 3 nummers verschenen

Een nieuwe Pegasus-uitgave

KRONIEK VAN ARME GELIEVEN

door VASCO PRATOLINI

Een hoogtepunt van de Italiaanse realistische literatuur
Een bekroond meesterwerk over het leven van het Italiaanse volk in de dagen van de fascistische dictatuur.

prijs f 9.50

Vertaling Eva Tas

380 bladzijden

prachtige linnen band

met goudstempel

kleurig stofomslag

uitstekend houtvrij papier

Verkrijgbaar in de erkende boekhandel